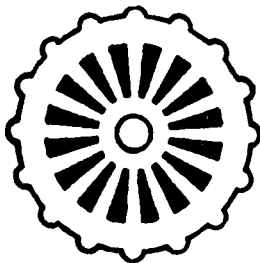

බුද්ධචර්යාවේ ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා: 9

සූත්‍රාංග පිටකයෙහි

03 වන ග්‍රන්ථය

දීඝනිකාය

තෘතීය භාගය

පාලික වගීය

අගගමනාපණ්ඩිත

බමුණ්ගොඩ ආනන්දමෙත්‍රෙය මහානායක

මහාසංචරපාදයන් වහන්සේ

විසින් කරනලද

සිංහල පරිවර්තනයෙන් යුක්ත යි

මු: ව: 2550

ක්‍රි: ව: 2006

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 9

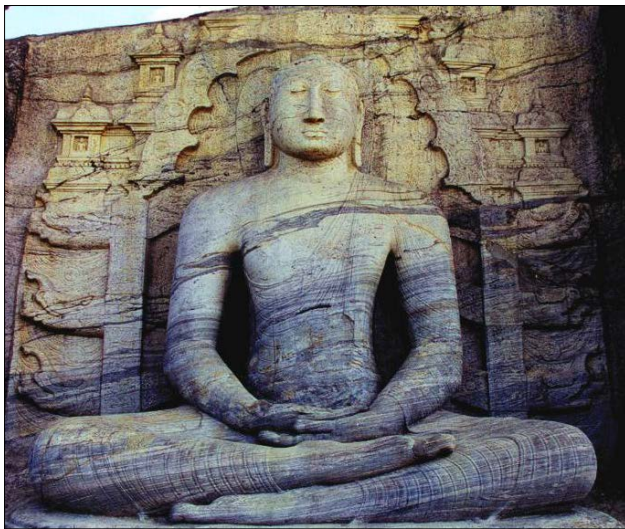
The Third Book in the
Suttanta-Pitaka

3

DĪGHA-NIKĀYA (III)

With the Sinhala translation by

**The Venerable Aggamahāpandita
Balangoda Ānanda Maitreya Mahā Nāyaka Thera**

නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !
නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !!
නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !!!

මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව,
 නිවනේ සැනසීම සොයන සෑම ලොවසියෙකුටම
 පරිහරණය කළහැකි ලෙස සැකසීමට නන් අයුරින් දායකත්වය දැක්වූ
 සෑම උතුමන්ටම පළමුව ස්තූතිය පුදකරන අතරම
 යමෙක් මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව පරිහරණයෙන්,
 යම් සත් කටයුත්තක් කරන්නේනම් එහි ද,
 නිවනේ සැනසීම ලබනම් එහි ද
 සියලු ආතිසංසයෝ මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව
 මේ අයුරින් සැකසීමට දායකත්වය දැක්වූ
 ඔවුන් සෑම දෙනාටම අනුමෝදන් වෙත්වා!!!
 නිවන් දකින තුරු අභිචුර්ධියක්ම වෙත්වා!!!
 පතනා බෝධියකින් වහා වහා නිවනේ සැනසීම ම අත්වේවා!!!

ඔබ සැමට යහපතක්ම වෙත්වා!!!

සැලකිය යුතුය :

මෙම පොතේහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත. එහි පටුන මත ඇති මාතෘකා මත click කිරීම මගින් ඊට අදාළ පිටුව වෙතට යොමුවේ.

නැවත පටුන වෙතට යොමුවීමට Table of Contents හෝ පිටු අංකය (15) සටහන් කර යොමු වන්න.

සුභානුපිටකේ
දීඝනිකායො
3. පාඨිකවග්ගො

සුත්‍රානුපිටකසෙඨි
දික්ඛගිග්ග
3. පාඨික වග්ගිග්ග

පටුන CONTENTS

සංකාරක නිවේදනය	...	...	...	...	xxi
ත්‍රිපිටකසම්පාදක මණ්ඩලය	...	...	...	...	xxiii
සංඥාපනය	...	...	...	...	xxv
සංකේත නිරූපණය	...	...	...	...	xxvii
පාලිභෝධිය	...	...	...	...	xxix
විෂයසූචිය	...	...	...	...	xxxi
පෙළ හා පරිච්ඡිතය—	...	...	...		2—545
භාෂාදීපාදසූචි	...	...	...	...	547—550
සඤ්ඤානාමානුකකමණිකා	...	...	...	...	551—552
විසෙසපදනුකකමණිකා	...	...	...	...	553—582

සංස්කාරක නිවේදනය

ත්‍රිපිටක ප්‍රචචනයෙහි සුත්‍රාන්ත පිටකයට අයත් ආගමග්‍රන්ථයන් කෙරෙහි පළමුවැන්න වූ දීඝනිකායෙහි පාථිකවර් සංලක්ෂිත වූ මෙම තෘතීය භාගය බුද්ධඡයනතී ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථමාලායෙහි නවවැනි ග්‍රන්ථය වෙයි.

දසබල ගුණගණපරිදීපක සූත්‍රයෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූ දීඝාගමවරය සිංහල භාෂායෙන් තබන ලෙස ලඞ්කා බෞද්ධමණ්ඩලය විසින් ආරාධිත වූ අග්‍රාමභාපණ්ඩිත බළන්ගොඩ ආනන්දමෙත්‍රෙය මහානායක සාමාජිකයන් වහන්සේ ධර්මානු විසින් ගමනේ වූ දීඝනිකාය සිංහල පරිවර්තනය මැනවින් සපුරා නිමහම් කළහ. එහි ශිලකාන්ධවර් ලක්ෂිත ප්‍රථම භාගය 1962 දී ද, ද්විතීය භාගය වූ මහාවර්ගය 1976 නොවැම්බර් මාසයේ දී ද මුද්‍රණය වී ඇත. අවසාන පාථිකවර්ගයෙන් යුත් මෙම තෘතීය භාගය නොසිතූ පමණ ඉක්මනින් මෙසේ මුද්‍රණය කරවාලන්නට අවසරාව සැලැසීම භාග්‍යයක් කොට සලකමහ.

ශ්‍රී ලංකා විද්‍යාදය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි කලක් උපකුලපතිව සිටි ආනන්දමෙත්‍රෙය මහාසංචාරිපාදයන් වහන්සේ සමඟ ලඞ්කා අමරපුර මහානිකායෙහි ප්‍රථම මහානායක පදවිය හෙබවූහ. පූර්ව පර දෙශීය භාෂාන්තරයෙහි ජෙක වූ ඔබ ත්‍රිපිටක ධර්මයෙහි නිපුණතාව හෙතු කොටගෙන බුරුමරට රජය විසින් ‘අග්‍රාමභාපණ්ඩිත’ යන ගරු උපාධියෙන් සම්මානිත වූහ. බහුශ්‍රැත භාවයෙන් අනූන වූ උන්වහන්සේ දීඝනිකායව්‍යාමානය සඳහා සරල වූ සිංහල භාෂාරීතිය මෙහෙයු සැටි සුඛින්ගේ පැසැසුමට කාරණ වෙතී සිතමහ.

දීඝනිකාය පාඨශොධනයෙහි දී කිසි තැනෙක නිකායාන්තරිකයන්ගේ දීඝාගමයෙහි- මහාවස්තු ආදී ග්‍රන්ථයන්හි එන කිසි පාඨයෙක් ද අද්ධොලිපි වශයෙන් යොදා ඇත. එහෙත් දූෂිත පාඨ වශයෙන් ප්‍රකට ව පැනෙන බොහෝ පාඨාන්තර අද්ධොලිපියෙනුදු බැහැර කරන ලද්දේය. තවද කිසි පොතෙක “ඉත්ථි වාහනං කඤ්ඤා පුරිසං වාහනං කඤ්ඤා” යනාදී පාඨ දක්වෙනුදු “බුද්ධානසාසනං” ආදී තැන්හි සෙසින් නිග්‍රහිත ලොපයෙහි සාධුභවය ද සලකා ලක්දිව ඇදුරුපරපුරෙහි එන පරිදි “ඉත්ථිවාහනං කඤ්ඤා පුරිසවාහනං කඤ්ඤා” යනාදී විසින් නිග්‍රහිත විස්තක පාඨ මේ සංස්කරණයෙහි යොදා ඇත. ‘ගරුං කරොන්ති’ ‘ගරුකරොන්ති’ යනාදී තැන්හිදු එබඳු මැය. මෙසේ සංගීතිසමාරාථ වූ බුද්ධචරිතය මැ නිශ්චය කරගැනීමට බුද්ධඡයනතී ත්‍රිපිටක සංස්කරණයෙහි දී හැම පරිශ්‍රමයක් ම යොදා ඇති බව

සලකනු මැනැවි. මෙහි ඇති වෙනත් ශෝධාසාන අධ්‍යාපන අනුසාරයෙන් දත හැකි වේ. මුද්‍රණකායානීය හැකිකාක් ඉක්මනින් නිමහම් කරවාලීම සඳහා ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලයේ ශාස්ත්‍රාගමධර පූජ්‍ය පණ්ඩිත මහතෙරවරුන්ගේ සහාය ද ඇති ව ආනන්දමේත්‍රය මහානායක සාමිඤ්ඤයන් වහන්සේ මැ නිරතුරු ව්‍යාපෘත වූ බව කෘතඥතා පූර්වක ව සඳහන් කරමිහ.

තවද සමුද්ධායාසනයාගේ උද්දීප්තියට අතිශයින් පිහිට වන පරිශුද්ධ වූ ත්‍රිපිටක පයානිප්තිය ව්‍යාප්ත කරවාලීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ අග්‍රාමාත්‍ය වර ගරු සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක උත්තමාව දක්වන බලවත් ප්‍රසාදය හා අනුග්‍රහය ද, ගරු සංස්කෘතික අමාත්‍ය තැන්පත් වී. බී. තෙන්නකෝන් මැතිතුමන්ගේ උත්සාහය ද, ප්‍රශංසා මුඛයෙන් සඳහන් කරන අතර සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් කේ. එච්. ඇම්. සුමතිපාල මහතාණන්, සංස්කෘතික අධ්‍යක්ෂ පී. ඒ. අබේවික්‍රම මහතාණන් හා සාහිත්‍ය සංවර්ධන නිලධාරී කේ. ජී. අමරදස මහතාණන් ද මෙහි ලා සඳහන් කළ යුතු ය. සහකාර සංස්කෘතික අධ්‍යක්ෂ සෝමපාල ජයවර්ධන මහතාණන් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය නොපමාව අවසන් කිරීම සඳහා ස්වකීය විවේකය ද නොතකා හුදු ආගමනක්තිය මැ පෙරදැරි කොටගෙන ක්‍රියා කරන බව ප්‍රශංසා පූර්වක වැ සඳහන් කළ යුතු ය.

දෙතිවල කිසර මුද්‍රණාලයාධිකාරී ඇස්. ඩී. සපරමාදු මහතාණන් ප්‍රමුඛ කායානිමණ්ඩලය ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය නොපමාව නිමහම් කිරීමට දරන උද්‍යෝගය ද, ත්‍රිපිටක කාර්යාලය පිහිටි කොළඹ මහානායක වාරිකාරාමයෙහි භාරකාර ඇම්. ඒ. ආර්. සමරසිංහ මහතාගෙන් ත්‍රිපිටක සම්පාදකමණ්ඩලයට දිවයෙහි ලැබෙන උපස්තම්භය ද අනුස්මරණීය වේ.

සදේවක ලෝකයාහට උභයාර්ථ සංසිද්ධිය පිණිස පවත්නා අතිපරිශුද්ධ පර්යාප්තිධර්මය ව්‍යාප්ත කරවාලීමෙහි යත්න දරන හැම පින්වත් සුදිහු ධර්මදූතමය කුශලයෙන් සුබභාගී වෙත්වා'යි ආශංසනය කරමිහ.

මේ වගට:

ශාසනෝදයකාරී,
ලබ්‍රහ්ම ලබ්‍යානාදු සචර
ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සම්පාදක

1976. 12. 10 වැනි දින,
ත්‍රිපිටක කායානිලය
මහානායකවාරිකාරාමය
115, විජේරාම මාවත
කොළඹ 7.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශක:

අභ්‍යමහාපණ්ඩිත බළන්ගොඩ ආනන්දමෙත්‍රෙය මහානායක මහා සථවිරපාදයන් වහන්සේ.

සභාපති:

අනුරාධපුර බුද්ධශ්‍රාවක ධර්මපියසේන (ශික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලයෙහි) අධ්‍යක්ෂ ත්‍රිපිටකවාගීශ්වරාචාර්යාණි, කෝදුගොඩ ශ්‍රී ඥානාලොක දක්ෂිණ ලඬ්ඛායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක:

මොල්ලිගොඩ, ප්‍රච්චනොදය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචාර්යාණි, ත්‍රිපිටක වාගීශ්වර, රාජකීය පණ්ඩිත ලබුගම ශ්‍රී ලඬ්ඛානන්ද-කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණි සාමග්‍රීධරී මහා සංඝසභායෙහි අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සම්පාදක:

ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, රද්දල්ලේ සිරි පඤ්ඤාලොක - ශ්‍රී කල්‍යාණි සාමග්‍රීධරී මහාසංඝසභායෙහි අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, වේඩරුවේ සිරි අනොමදස්සි බටහිර දිශායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

හිඟුලේ - මාකඩවර විහාරාධිපති රාජකීය පණ්ඩිත, කරහම්පිටිගොඩ සිරි සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ.

කොළඹ, තිඹිරිගස්සායේ අශෝකාරාමාධිපති, රාජකීය පණ්ඩිත, කරදන පඤ්ඤාලඬ්ඛාර නායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ලෙඛකාධිකාරී:

කොළඹ, බෞද්ධාලෝක මාවතෙහි බෞද්ධාලෝක විහාරාධිපති, පණ්ඩිත, දෙරගමුවේ සිරි ධම්මපාල - කොළඹ පළාතේ ප්‍රධාන සංඝනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සංඥාපනය

මෙහි පළමු දෙවැනි කාණ්ඩ දෙකේ ම සංඥාපන ඇති බැවින් මෙයට විශේෂ සංඥාපනයක් අවශ්‍ය නොවේ. සූත්‍ර කාරාංශය පමණෙක් මෙහි දක්වේ.

1. පාටික සූත්‍රය. සුනක්ඛත්ත නම් පැවිද්ද බුදුරජුන් අග්ගඤ්ඤය නොපනවතැයි කළ දෙසාරෝපණය, ඔහු කොරක්ඛත්තිය නම් බලු තවුසාට පැහැදීම, සුනක්ඛත්තයා කළාරම්භවුක නම් අවෙලක යන් කරා යෑම, අවෙලක පාටිකසූත්‍රයා ගේ මිගබස් දෙඩීම, බුදුරජුන් අග්ගඤ්ඤය ලොකොත්පත්ති වංශ කරාව පැහැදිලි කිරීම. භග්ගවංගොත්ත පිරිවැටියාගේ ප්‍රසාදය පහළ කිරීම යන මෙතෙක් දැ මෙහි දක්වේ.
2. උදුම්බරික සූත්‍රය. තපොජුගුප්ඨාව පරිපූර්ණ වන සැටි තරාගත-වරුන් පනවන පිළිවෙත් මග තපොජුගුප්ඨාවට වඩා උසස් බව මෙහි ප්‍රකාශිත ය.
3. චක්‍රවර්ති සිංහනාද සූත්‍රය. මෙහි දළ්භනෙමි සක්චිති රජුගේ පුවත ලොවැ දිළිඳුබව නිසා සොරකම ද, එය නිසා ප්‍රාණඝාතය ද, එය නිසා බොරු කීම ද, බොරු කීම වැඩීම නිසා කේලාමි කීම ද එයින් පසු කාමමිථ්‍යාවාරය ද එයට පසු ඵරුස වචනය හා සම්ඵප්පලාප ද එයට පසු අභිධ්‍යා ව්‍යාපාද ද එයට පසු දඹවස්තුක මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය ද එයින් පසු අධර්මරාග විෂම ලොභ හා මිථ්‍යාධර්ම ද පහළ වී වැඩී ගිය සැටි ද මේ හැම අකුශලයක් ම වැඩී යත් යත් ආයුෂ පිරිහුණු සැටි ද අකුසල් වැඩී යෑමෙන් දස හවුරුද්ද තෙක් ආයු පිරිහීම ද ඒසමයෙහි අවිච්ඡිත් මිනිසුන් උනුන් මරා ගැන්ම ද ඉතිරි වූ ජනයා ගේ පරපුර ක්‍රමයෙන් ප්‍රාණඝාතාදියෙන් වැළැකීම ද එයින් පරමායුෂ වැඩීම ද අන්තයේදී පරමායුෂ අසුදහස් හවුරුද්දට නැගී සමයෙහි මෙතේ බුදුරජුන් පහළ වීම ද දක්විණ. මෙයට පසු පැවිද්දහු ආත්මගරණ ව වසන සැටි ද, පැවිද්දහු ගේ ආයුෂ වර්ණ සැප බල ප්‍රඥා ද විස්තර කැරිණ.
4. අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය. බමුණන් ගේ කුලවාදය සදෙස් බව, කුලයෙන් නොව කුසල් දහමින් ම මිනිසා පිරිසිදු වන බව, සස්තෙහි පැවිදි වුවහු බුද්ධසූත්‍ර වන නියාව, අග්ගඤ්ඤය (ලොකොත්පත්ති වංශ කරාව), සතර වර්ණයන් පහළ වීම ධර්මයෙන් ම කෙනකු ශ්‍රේෂ්ඨ වන නියාව යන මෙතෙක්දැ මෙහි දක්විණ.

5. සම්පසාදනීය සූත්‍රය. තමන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණු කරුණු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැවැති අනුක්‍රමය ධර්ම සැරියුත් තෙරුන් වදළ නියාව මෙහි දක්වේ.
6. පාසාදික සූත්‍රය. නිර්ගුණඥාන පුත්‍රයන් මළ පසු ඔවුන් සවිවන් ගේ හේදය, අසමාක් සම්බුද්ධ ශාස්තෘහු ගේ ශාසනයේ අපරිපූර්ණත්වය සමාක් සම්බුද්ධ ශාස්තෘහුගේ ශාසනයේ පූර්ණත්වය, සත්තිස් බෝ පැකි දහම් අන්තොවුචන් නගන දෙස්, ඒවාට පිළිතුරු සුබල්ලිකානුශාසන තථාගතයන් වහන්සේ වදරන නොවදරන දෑ, දෘෂ්ටිනීත්‍රයයෝ, දෘෂ්ටිනීත්‍රය ප්‍රභාණය - මෙතෙක් දෑ මෙහි සවිස්තර ව දක්වේ.
7. ලක්ෂණ සූත්‍රය. සක්විති රජුන්ගේද ලොවුතුරු බුදුරජුන්ගේද ගතැ පිහිටන දෙතිස් මහාපුරිස් ලකුණු ද ඒවා ඇති වීමට කාරණ වූ ගුණ ධර්ම ද ඒවායේ අනුසස් ද යන මෙතෙක් දෑ මෙහි දක්වේ.
8. සිහාලොවාද සූත්‍රය. සිහාලක ගෘහපති පුත්‍රයාට වදළ ගිහි විනය සවිස්තර ව මෙහි දක්වේ.
9. ආටානාටිය සූත්‍රය. ගිජුකුළු පව්වෙහි වසන බුදුරජුන් වෙතට එක් රැයෙක සිවුවරම් දෙවියන් සපිරිවරින් ආ නියාව ද වෙසවුණු රජු විපස්සී බුදුරජුන් පටන් කොට අප බුදුරජුන් තෙක් සිටි සත් බුදුරජුන් ගේ නම් ඇතුළත් කොට, සිවුවරියේ ආරක්ෂාව සඳහා රැකැයු පිරිත බුදුරජුන් හමුවේ පැවැසූ නියා ව ද බුදුරජුන් එය අනුමත කොට, භික්ෂු භික්ෂුණී උපාසක උපාසිකාවන් විසින් යක්ෂගුන දෙස නිවාරණය පිණිස එය පුහුණු කරන සේ වදළ නියා ව ද මෙහි දක්වේ.
10. සඬ්ඨිති සූත්‍රය. බුදුරජුන් ගේ නියෝගයෙන් සැරියුත් මහතෙරුන් වදළ දේශනාවෙකි. මෙහි ඒකක ද්වික ත්‍රික චතුෂ්කාදි වශයෙන් බුදුරජුන් වදළ දහම් පරිවර්ෂේද කොට දක්විණ.
11. දසුත්තර සූත්‍රය. එක දෙක තුන ආදී විසින් බුදුරජුන් වදළ දහම් වර්ග වශයෙන් බෙදු සැරියුත් මහතෙරුන් විසින් මේ සූත්‍රය වදරණ ලදී.

මෙයට,

බළන්ගොඩ ආනන්ද ඓතිහාසික ස්ථවිර

ශ්‍රී වන්දනාමාලාව,

වටයවත්ත පාර,

මහරගම.

1976-12-17.

සංකේත නිරූපණය

සී. සිංහල පුස්තකාල පිටපත්

සීවු. සිංහල මුද්‍රිත දීඝනිකාය

මජ්ඣිම. බුරුම ජට්ඨසංග්‍රහයෙහි සංස්කෘත දීඝනිකාය

සඟ්ග. සඟ්ග-කායදසකර මුද්‍රිත දීඝනිකාය

කා: කාමරේච්ඡාසකර දීඝනිකාය

PTS. Pali Text Society Edition

THE PALI ALPHABET

IN SINHALA CHARACTERS

VOWELS

අ a ආ ā ඉ i ඊ ī උ u ඌ ū එ e ඔ o

CONSONANTS

කka	ඛkha	ගga	ඝgha	ඞṅa			
චca	ඡcha	ජja	ඣjha	ඤṇa			
ටṭa	ඨṭha	ඳḍa	ඬḍha	ණṇa			
තta	ථtha	දda	ධdha	නna			
පpa	ඵpha	බba	භbha	මma			
යya	රra	ලla	වva	සsa	හha	ළḷa	ංṁ
කka	කාkā	කිki	කීkī	කුku	කූkū	කෙke	කෝko
ඛkha	ඛාkhā	ඛිkhi	ඛීkhī	ඬkhu	ඬූkhū	ඛෙkhe	ඛෝkho
ගga	ගාgā	ගිgi	ගීgī	ගුgu	ගූgū	ගෙge	ගෝgo

CONJUNCT - CONSONANTS

කක ka	කඤ කඤ ña	ත් ra	මම් mpha
කඛ කඛ kha	ඤ ඤ ṇa	ද් dda	මේ ,mba
කය ka	ඤ ඤ ca	ඳ් dḍha	මෙ mbha
භි kri	ඤ ඤ, ඤ cha	ද් dra	මෙ mma
කච ka	ඤ ඤ, ඤ ja	ඳ්, ඳ් dva	මෙ mbha
කඡ ka	ඤ ඤ ඤ jha	ධ් dhva	යය, යය ya
කඨ ka	ධ් ṭṭa	නන ta	යය ya
යග ga	ධ්, ට් ṭṭha	නි na	ල් ḷla
යඝ ga	ධ් dda	න් nda	ල් ḷya
යඞ ga	ධ් dḍha	නි ndha	ල් ḷha
ග් grā	ඤ ඤ ṇa	නන na	මෙ mha
ඛි කි kha	ඤ ඤ ṭa	නන na	යය ya
ඛි කි kha	ඤ ඤ ṭha	ප් ppa	යය sma
ඛි කි kha	ඤ, ඳ් ḍa	ප් ppha	යය sva
ච ච ca	තන ta	බ් bhba	හ් hma
ච ච ca	නි na	බ් bhba	හ් hva
ජ ජ ja	නි na	භ් bra	ල් ḷha
ඣ ඣ jha		මම් mpa	

විෂය සූචිය

පාථිකවග්ගො

1. පාථික සුඛං	...	...	...	...	2
2. උදුඹරික සිහනාද සුඛං	...	...	...	...	58
3. වකකවකතිසිහනාද සුඛං	...	...	...	...	96
4. අග්ගඤ්ඤ සුඛං	...	...	...	...	137
5. සමපසාදනීය සුඛං	...	...	...	...	166
6. පාසාදික සුඛං	...	...	...	...	194
7. ලක්ඛණ සුඛං	...	...	...	...	236
8. සිගාල සුඛං	...	...	...	...	288
9. ආටානාටීය සුඛං	...	...	...	...	312
10. සඛරීති සුඛං	...	...	...	...	352
11. දසුකර සුඛං	...	...	...	...	468

සුභානන්දපිටකේ
දිස්තිකායෝ
(තතිසෝ භාගෝ)
පාඨිකවග්ගො

සුභතන්තපිටකෙ

දීඨිනිකායො

තඤ්ඤා භාෂා

පාටිකවග්ගො

නමොනස්ස භගවතො අරහතො

සමමා සමබුද්ධස්ස

1

පාටිකසුභතං

එවං මෙ සුභං එකං සමයං භගවා මලලසු වීභරති, අනුපියා නාම මලලානං නිගමො.

අප්ථ ඛො භගවා සුඛකායසමයං¹ නිවාසෙඤ්ඤා පක්ඛවිවරමාදය අනුපියං² පිණ්ඩාය පාවිසි. අප්ථ ඛො භගවතො එතදභොසි: “අතිපපගො ඛො තාව අනුපියායං³ පිණ්ඩාය වරිත්ථං, යනුනාභං යෙන භගවගොනස්ස පරිබ්බාජකස්ස ආරාමො, යෙන භගවගොනස්ස පරිබ්බාජකො තෙත්ථපසඤ්ඤාමෙයානති.”

2. අප්ථ ඛො භගවා යෙන භගවගොනස්ස පරිබ්බාජකස්ස ආරාමො යෙන භගවගොනස්ස පරිබ්බාජකො තෙත්ථපසඤ්ඤාමි. අප්ථ ඛො භගව. ගොනස්ස පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදචොච: “එතු ඛො භගව. භගවා. සවාගතං භගවතො, වීරස්සං ඛො භගවතො භගවා ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. නිසිදතු භගවතො භගවා, ඉදමාසනං පඤ්ඤානති.” නිසිදි භගවා පඤ්ඤානති ආසනෙන. භගවගොනස්ස පි ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤාතරං නිවං ආසනං ගහෙඤ්ඤා එකමන්තං නිසිදි.

1. පාරොයා වගෙහා (පිටු)

2. අනුපසියම් (භාෂා), අනුපියං (කාම)

3. අනුපියං (කාම)

සූත්‍රා න්‍යායිකයෙහි දික්සරිය

තෘතීය භාගය

ඒ භාග්‍යවත් අභිත් සමාක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේට
නමස්කාර වේවා!

පාටික වර්ගය

1

පාටික සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මල්ල රට - මල්ලයන්ගේ අනුපියා නම් යම් නියමගමෙක් වී ද - එහි වැඩ වසන සේක.

එ කල භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙර වරයෙහි හැඳ පෙරෙවැ පාසිවුරු ගෙන, අනුපියා නිගමයට පිටු පිණිස වත් සේක. එ කල්හි (එසේ වඩනා) භාග්‍යවතුන් වහන්සේට 'අනුපියා නිගමයෙහි පිටු පිණිස හැසිරෙන්නට තව ම ඉතා උද්‍යත ය. මේ හාඨවගෝත්‍ර පිරිවැජ්ජා ගේ අරමට, හාඨවගෝත්‍ර පිරිවැජ්ජා කරා, ගියෙම් වීම නම් යෙහෙකැ' යි මෙ සිත විය.

2. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හාඨවගෝත්‍ර පිරිවැජ්ජා ගේ ආරාමය යම් තැනෙක ද, හාඨවගෝත්‍ර පිරිවැජ්ජා යම් තැනෙක ද, එ තැනට වැඩි සේක. එකල්හි හාඨවගෝත්‍ර පිරිවැජ්ජා තෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වඩිනා සේක් වා; වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වැඩි සේ මැනව, වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අද මෙහි වැඩියේ බොහෝ කලකට පසු යැ!; වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩිහිඳිනා සේක් වා; මේ අස්නෙක් පනවන ලද්දේ වේ' යැ යි මේ වචන කී ය. පනවන ලද අස්නෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩ හුන් සේක. හාඨවගෝත්‍ර පිරිවැජ්ජා එක්තරා මිටි අස්නෙක් ගෙන පසෙක ඉඳගත.

1. 'මෙහි වඩින්නට අද යම් වාරයක් (අවසාවක්) යොද ගත් සේක් ද ඒ බොහෝ කලෙකිනි' යනු පදගත අර්ථය.

3. එකමනා නිසිනෙතා ඛො භග්ගවග්ගොකො පරිබ්බාජකො භගවතා එතදවොච:

“පුරිමානි භනෙත දිවසානි පුරිමතරානි සුනාකඛකො ලිච්චිපුකො යෙනාහං තෙනුපසඬකම්, උපසඬකම්ඤා මං එතදවොච: ‘පච්චක්ඛානො’දනි මයා භග්ගව භගවා, නදනාහං භග්ගව භගවතා උද්දිසා විහරාමි’ති. කචෙවතං භනෙත තථෙව, යථා සුනාකඛකො ලිච්චිපුකො අවවා?”ති.

4. “තථෙව ඛො එතං භග්ගව යථා සුනාකඛකො ලිච්චිපුකො අවච. පුරිමානි භග්ගව දිවසානි පුරිමතරානි සුනාකඛකො ලිච්චිපුකො යෙනාහං තෙනුපසඬකම්. උපසඬකම්ඤා මං අභිවාදෙඤා එකමනා නිසිදි. එකමනා නිසිනෙතා ඛො භග්ගව සුනාකඛකො ලිච්චිපුකො මං එතදවොච: ‘පච්චක්ඛාමි’දනාහං භනෙත භගවතා, නාහං භනෙත භගවතා උද්දිසා විහරිසාමි’ති. එවං වුතො අහං භග්ගව සුනාකඛකො ලිච්චිපුකො එතදවොචං:

“අපි නු තාහං¹ සුනාකඛකා එවං අවචං: එහි ඤං සුනාකඛකා, මමං උද්දිසා විහරාමි ති?”

“නො භෙතං භනෙත.”

“ඤං වා පන මං එවං අවච: අහං භනෙත භගවතා උද්දිසා විහරිසාමි ති?”.

“නො භෙතං භනෙත.”

“ඉති කිර සුනාකඛකා නෙවාහතා වදාමි:

එහි ඤං සුනාකඛකා මමං උද්දිසා විහරාමිති. නපි කිර මං ඤං වදෙසි: අහං භනෙත භගවතා උද්දිසා විහරිසාමි ති. එවං සමන මොසපුරිස කො සනො කං පච්චාවක්ඛසි? පසා මොසපුරිස යාවඤ්ච² තෙ ඉදං අපරඤ්චනී.”

5. “න හි පන මෙ භනෙත භගවා උත්තරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරොති”ති.

“අපි නු තාහං සුනාකඛකා එවං අවචං: එහි ඤං සුනාකඛකා, මමං උද්දිසා විහරාමි, අහනෙත උත්තරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසාමි ති?”

1. තාහං, පිටු, ෦෩.

2. යාවච (මජ්ඣිම).

3. එකක් පස් වැනි ප්‍රශ්නාංගය ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පිරිවැසි තෙමේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ බස් පැවැසී ය:

“වහන්ස, පෙර දවසැ, බොහෝ පෙර දවසැ, ලිච්චිවරාජපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමේ මා වෙත ආයේ ය. අවුත්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පරිත්‍යක්ත සේක. මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගෙන් වෙන් වීම්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා නො වෙසෙමි’යි මට සැළ කෙළේය. වහන්ස, කීමක් ද? මෙය ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා කී සේ ම වී ද?” (යනු යව).

4. “භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, මෙය ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා කී සේ ම විය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, පෙර දවසැ, බොහෝ පෙර දවසැ, ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා මා වෙත ආයේ ය, අවුත් මා වැද, පසෙක ඉඳ ගත්තේ ය, එසේ හුන්නේ ම “වහන්ස, මම දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැරපියා යෙමි, වහන්ස, මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා නො වසන්නෙමි” යි කී ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කලා, මම ඔහු අමතා,

‘සුනක්ඛත්තය, තෝ මෙහි එව, මා උදෙසා වසව’ යි මම තට කීම ද?’ යි

ඔහු පුළුවන්ම.

‘වහන්ස, එසේ වූ කථාවක් නො වී යැ’ යි හේ කී ය.

“තෝ හෝ මට ‘මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා වසන්නෙමි’ යි කීහි ද?” යි පුළුවන්ම.

‘වහන්ස, මෙසේ වූ කථාවක් ද නො වී’ යැ යි හේ කීව.

“සුනක්ඛත්තය, මෙසේ ‘මෙහි එව මා උදෙසා වසව’ යි මම තට නො ම කීම්. ‘මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා වසන්නෙමි’ යි තෝ ද මට නො කී ය. හිස් මිනිස, මෙසේ ඇති කලා, තෝ කවරෙක් වනුයෙහි, කවරක් හැරපියා යෙහි ද? හිස් මිනිස, මෙහි ලා නා කෙළේ කොතරම් මහත් වරදක් ද? යි සලකා බලව’ යි මම ඔහුට කීම්.

5. එවිටැ, ‘වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට උතුරුමිනිස් දහමින් පෙළහර නො කරන සේකැ’ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය. එවිටැ

‘සුනක්ඛත්තය, තෝ එව, මා උදෙසා වසව, මම තට උතුරුමිනිස්-දහමින් පෙළහර කරන්නෙමි’ යි නා අමතා මම කියෙමි ද?’ යි ඔහු පුළුවන්ම.

“නො හෙතං භතෙන.”

“ඤාං ව පන මං එවං අවච්ඡාදිතං:

අභං භතෙන භගවතං උද්දිසා විහරිසාමි, භගවා මෙ උත්තරි මනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසාමි ති?”

“නො හෙතං භතෙන.”

“ඉති කිර සුනාකඛ්ඛතා නෙවාහන්තං වදමි: එහි ඤාං සුනාකඛ්ඛතා, මමං උද්දිසා විහරාහි, අභතෙන උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසාමි ති. න පි කිර මං ඤාං වදෙයි: අභං භතෙන භගවතං උද්දිසා විහරිසාමි, භගවා මෙ උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිසාමි ති. එවං සතෙන මොසපුරිස කො සතෙනා කං පච්චාවිකඛයි? තං කිමෙඤ්ඤයි සුනාකඛ්ඛතා? කතෙ වා උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ අකතෙ වා උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ, යස්සඤාය මයා ධම්මො දෙසිතො සො නියයාති තකකරස්ස සමමාදුක්ඛකඛයායා?” ති.

“කතෙ වා භතෙන උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ අකතෙ වා උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ, යස්සඤාය භගවතා ධම්මො දෙසිතො සො නියයාති තකකරස්ස සමමාදුක්ඛකඛයායා” ති. “ඉති කිර සුනාකඛ්ඛතා කතෙ වා උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ අකතෙ වා උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියෙ, යස්සඤාය මයා ධම්මො දෙසිතො සො නියයාති තකකරස්ස සමමා දුක්ඛකඛයායා ති, තත්ථ සුනාකඛ්ඛතා කිං උත්තරිමනුසාධමො ඉද්ධිපාටිභාරියං කතං කරිසාමි? පසා මොසපුරිස යාවඤ්ඤි තෙ ඉදං අපරදධන්ති.”

6. “න හි පන මෙ භතෙන භගවා අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති” ති.

“අපි නු තාහං සුනාකඛ්ඛතා එවං අවච්ඡාදිතං. එහි ඤාං සුනාකඛ්ඛතා මමං උද්දිසා විහරාහි, අභතෙන අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙසාමි ති?”

“නො හෙතං භතෙන.”

“ඤාං වා පන මං එවං අවච්ඡාදිතං: අභං භතෙන භගවතං උද්දිසා විහරිසාමි, භගවා මෙ අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙසාමි ති?”

“නො හෙතං භතෙන.”

“ඉති කිර සුනාකඛ්ඛතා නෙවාහන්තං වදමි:

‘වහන්ස, මෙය එසේ නො ම වී’ යැ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට උතුරුමිනිස්දහමින් පෙළහර කරති’ යි සිතා මම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා වසන්තෙමි’ යි ද තෝ මට නො කිහි. මෙසේ ඇති කලැ, හිස් මිනිස, තෝ කවරෙක් වනුයෙහි කවරක්හු හැරපියා යෙහි ද? සුනක්ඛත්තය, ඒ කිමැ යි සිතති ද? උතුරුමිනිස්දහමින් ඉදුපෙළහර කළ ද නො කළ ද, යම් දුක්වැනැස්මක් පිණිස මා විසින් දහම් දෙසන ලද නම්, එය ඒ දහම පරිදි පිළිපදනුට මොනොවට දුක් නසනු පිණිස පවත්නේ ද?’ යි මම් පුළුවන්මි.

‘වහන්ස, උතුරුමිනිස් දහමින් පෙළහර කළත් නොකළත් යම් දුක්-වැනැස්මක් පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දහම් දෙසන ලද නම්, ඒ දහම එය වූ පරිදි පිළිපදනුට මොනොවට දුක් නසනු පිණිස පවති’ යැ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

‘සුනක්ඛත්තය, මෙසේ කලැ උතුරුමිනිස් දහමින් පෙළහර කළ ද නො කළ ද, යම් දුක්වැනැස්මක් පිණිස මා විසින් දහම් දෙසන ලද නම්, එහි කී පරිදි පිළිපදනුට එය මොනොවට දුක් නසනු පිණිස පවත්නේ නම්, උතුරුමිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර කරන ලද්දේ කවර නම් වැඩක් සිදු කරන්නේ ද? හිස් මිනිස, මෙහි තා කෙළේ කොතරම් මහ වරදක් ද? යි බලව’ යි මම් කීම්.

6. ‘වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට ලෝකෝත්තරත්වි වංශකථාව නො ම වදාරන සේකැ’ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

‘සුනක්ඛත්තය, තෝ මෙහි එව, මා උදෙසා වස, මම් තට ලෝකෝත්තරත්වි වංශකථාව කියන්නෙමි’ යි මම් තට කීම් ද?’ යි

මම ඔහු පුළුවන්මි.

‘වහන්ස, එ වැනි බසක් නො වදළ සේකැ’ යි හේ කී ය.

‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට ලෝකෝත්තරත්වි වංශකථාව වදාරති’ යි-භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිසා වසන්නෙමි’ යි හෝ තෝ මට කිහි ද?’ යි

මම ඔහු පුළුවන්මි.

‘වහන්ස, එවැනි බසක් නොකීම්’ යි හේ කීව.

“එහි තුං සුනාකඛිත්ත මම උද්දිසා විහරාහි, අභනෙත අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙසසාමී’ති. න පි කිර මං තුං වදෙසි: අභං භනෙත භගවතං උද්දිසා විහරිසසාමි, භගවා මෙ අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙසසාමී ති. එවං සනෙත මොසපුරිස කො සනෙතා කං පච්චාචිකඛිසි? තං කිමමඤ්ඤයි සුනාකඛිත්ත? පඤ්ඤනෙත වා අග්ගඤ්ඤ අපපඤ්ඤනෙත වා අග්ගඤ්ඤ යසසථාය මයා ධම්මො දෙසිතො, සො නියයාති තකකරසා සමමා දුක්ඛකඛයායා?”ති.

‘පඤ්ඤනෙත වා භනෙත අග්ගඤ්ඤ අපපඤ්ඤනෙත වා අග්ගඤ්ඤ, යසසථාය භගවතා ධම්මො දෙසිතො සො නියයාති තකකරසා සමමා දුක්ඛකඛයායා’ති.

‘ඉති කිර සුනාකඛිත්ත පඤ්ඤනෙත වා අග්ගඤ්ඤ අපපඤ්ඤනෙත වා අග්ගඤ්ඤ, යසසථාය මයා ධම්මො දෙසිතො, සො නියයාති තකකරසා සමමා දුක්ඛකඛයාය. තත්ථ සුනාකඛිත්ත කිං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤතං කරිසසාමි? පසා මොසපුරිස යාවඤ්ඤි තෙ ඉදං අපරඤ්ඤං. අනෙකපරියායෙන ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත මම වණ්ණෙණ භාසිතො වජ්ජිගාමෙ: ඉතිපි සො භගවා අරභං සමමාසමුද්ධො විජජාවරණසමපනෙතා සුගතො ලොකවිදු අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සථා දෙවමනුසානා බුද්ධො භගවා ති. ඉති ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත අනෙකපරියායෙන මම වණ්ණෙණ භාසිතො වජ්ජිගාමෙ.

අනෙකපරියායෙන ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත ධම්මසා වණ්ණෙණ භාසිතො වජ්ජිගාමෙ; ස්වාකඛාතො භගවතා ධම්මො සන්ද්ධිකො අකාලිකො එහිපසසිකො ඔපනාසිකො¹ පච්චිකා වෙදිකඛො විඤ්ඤාති”ති. ඉති ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත අනෙකපරියායෙන ධම්මසා වණ්ණෙණ භාසිතො වජ්ජිගාමෙ. අනෙකපරියායෙන ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත සඛ්ඤාසා වණ්ණෙණ භාසිතො වජ්ජිගාමෙ: සුපට්ඨනෙතො² භගවතො සාවකසඛෙතා, උප්පට්ඨනෙතා භගවතො³ සාවකසඛෙතා, ඤායපට්ඨනෙතා⁴ භගවතො සාවකසඛෙතා, සාමිච්චිපනෙතා භගවතො සාවකසඛෙතා, යදිදං වතාරි පුරිසයුගාති අට්ඨ පුරිසපුගාලා, එස භගවතො සාවකසඛෙතා ආනුණෙයො පානුණෙයො දක්ඛණෙයො අඤ්ජලිකරණෙයො අනුත්තර පුඤ්ඤකෙඛිත්තං ලොකසා ති. ඉති ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත අනෙකපරියායෙන සඛ්ඤාසා වණ්ණෙණ භාසිතො වජ්ජිගාමෙ. ආරොචයාමි ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත පට්ඨෙදයාමි ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත, භවිසසනාති ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත වතාරො: නො විසභි සුනාකඛිත්තො ලිච්චිපුත්තො සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං වරිත්තං. සො අවිසභනො සිකඛං පච්චිකඛය හිනායාවතො ති. ඉති ඛො තෙ සුනාකඛිත්ත භවිසසනාති වතාරො’ති. එවං ඛො භගවා සුනාකඛිත්තො ලිච්චිපුත්තො මයා චුච්චමානො අපකකමෙව ඉමසවා ධම්මවිනයා යථා තං ආපාසිකො නොරසිකො.

1. ඔපනෙයාකො (මජ්ඣං)

2. සුපට්ඨනෙතා. (මජ්ඣං)

3. උප්පට්ඨනෙතා, (මජ්ඣං)

4. ඤායපට්ඨනෙතා, (මජ්ඣං)

‘සුනක්ඛත්තය, මම ද ‘මෙහි එව්, මා උදෙසා වසව්, මම තව ලොකෝත්පත්ති වංශකරාව කියන්නෙමි’ යි මෙසේ නො කීම්. තෝ හෝ ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට ලෝකෝත්පත්ති වංශකරාව වදාරති. මම ඔබ උදෙසා වසන්නෙමි’ යි නො කියෙහි. හිස් මිනිස, මෙසේ ඇති කලා තෝ කවරෙක් වතුයෙහි කවරක්හු පියා යෙහි ද? සුනක්ඛත්තය, ඒ කීමැ යි සිතයි ද? ලෝකෝත්පත්ති වංශකරාව කිවත් නොකිවත්, යම් දුක්චැන්ද්‍රාය-මක් පිණිස මා විසින් දහම් දෙසිණි නම්, ඒ දහම එය අනුව පිළිපදනුට මොනොවට දුක්චැන්ද්‍රාය පිණිස නො පවත්නේ ද?’ යි මම පුළුවන්ම්.

‘වහන්ස, ලෝකෝත්පත්ති වංශකරාව වදළ ද නො වදළ ද, යමක් පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දහම් දෙසිණි නම්, ඒ දහම එය අනුව පිළිපදනුට දුක්චැන්ද්‍රායම පිණිස පවත්නේ යැ’ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

එවිට, ‘සුනක්ඛත්තය, මෙසේ ලෝකෝත්පත්ති වංශකරාව කිව ද නො කිව ද, යමක් පිණිස මා විසින් දහම් දෙසන ලද නම්, එය පිළිපදනුට ඒ දහම මොනොවට දුක් වැනැස්ම පිණිස පවත්නේ නම්, එහි ලා ලෝකෝත්පත්ති වංශකරාව කියන ලද්දේ කවර අර්ථයක් සිදු කරන්නේ ද? හිස් මිනිස, මෙහි තා විසින් කොතරම් මහ වරදක් කරන ලද ද යි සිතා බලව්. සුනක්ඛත්තය, පෙර තා විසින් වැදගත් (විසල් මහ පුර) වැද නොයෙක් කරුණින් මා ගුණ කියන ලද්දේ ය. ‘ඒ හඟවත්හු මේ මේ කරුණින් අර්භත් හ, සමාන්තරව බුද්ධ හ, විද්‍යාවරණසම්පන්න හ, සුගත හ, ලොකවත් හ, නිරුත්තර පුරුෂදම්මසාරථි හ, දෙවමිනිස්නට ශාක්‍යා හ, බුද්ධ හ, හඟවත්හ’ යි මෙසේ නොයෙක් කරුණින් මා ගුණ වණන ලද්දේ ය. වැදගත්ම දී නොයෙක් කරුණින් දහම්හි ගුණ කියන ලද්දේ යැ. හඟවත් බුදුන් විසින් ධර්මය මොනොවට වදාරන ලද්දේ යැ, එය සාන්ද්‍රාය-වික යැ, අකාලික යැ, ඒතිපස්සික යැ, උපනොයක යැ, නුවණැත්තන් විසින් තමන් සිත්හි ලා දතයුතු යැ’ යි මෙසේ තා විසින් නොයෙක් කරුණින් දහමැ ගුණ කියන ලද්දේ ය. සුනක්ඛත්තය, තා විසින් ‘යම් පුරුෂ යුග සතරක් වූ, පුරුෂපුද්ගල අට දෙනෙක් වූ ශ්‍රාවක කෙනෙක් වෙත් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සභිස තෙමේ සුප්‍රතිපන්න යැ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සභිස තෙමේ සාධුප්‍රතිපන්න යැ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සභිස තෙමේ න්‍යායප්‍රතිපන්න යැ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සභිස තෙමේ සාමිච්ඡිතිපන්න යැ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සභිස තෙමේ ආනුනොය යැ, ප්‍රානුණේය යැ, දක්ඛිණේය යැ අඤ්ජලිකරණීය යැ, ලොවට නිරුත්තර පුණ්‍යක්ෂේත්‍රය යැ’ යි මෙසේ වැදූ ගමැදී සභිසයා ගේ ගුණ නොයෙක් කරුණින් කියන ලද්දේ ය. සුනක්ඛත්තය, මම තව කියම්. මම තව දන්වමි, තව දෙස් කියන්නන් වෙති: ‘ලිච්ඡවිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා මහණ ගොයුමන් වෙත බබ්බර පුරන්නට නො හැකි විය. නො හැකි වූයේ භික්ෂුව හැර පියා ගිහි බවට පෙරළී අයෙ වනැ’ යි මෙසේ තව දෙස් කියන්නන් වෙති’ යි මම කීම්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා විසින් කියනු ලබනු-යේ ම ලිච්ඡවිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙම, අපායෙහි උපදනට සුදුසු වූවක්හු සේ, නිරයෙහි උපදනට සුදුසු වූවක්හු සේ, මේ සස්නෙත බැහැර වැ ගියේ ම ය.

කොරකකත්තියවසු

7. එකමිදහං හග්ගව සමයං චූළුසු වීහරාමී, උත්තරකා නාම චූළුනං කිගමො. අථ ඛවාහං හග්ගව පුබ්බණ්ණසමයං නිවාසෙකා පත්තව්වරමාදය සුනකකිත්තො ලිච්ඡවිපුත්තො පච්ඡාසමණො උත්තරකං පිණ්ඩාය පාවිසිං. තෙන ටො පන සමයෙන අවෙලො කොරකකත්තියො කුක්කුරවතිකො වාතුකුණ්ඩකො ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං. මුඛෙනෙව ඛාදති මුඛෙනෙව භුඤ්ජති අද්දසා ටො හග්ගව සුනකකිත්තො ලිච්ඡවි පුත්තො අවෙලං කොරකකිත්තියං කුක්කුරවතිකං වාතුකුණ්ඩකං ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං. මුඛෙනෙව ඛාදන්තං. මුඛෙනෙව භුඤ්ජන්තං. දිස්වානස්ස එතදහොසි: සාධුරූපො වත හො අරහං සමණො වාතුකුණ්ඩකො¹ ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං. මුඛෙනෙව ඛාදති මුඛෙනෙව භුඤ්ජති ති.

8. අථ ඛවාහං හග්ගව සුනකකිත්තස්ස ලිච්ඡවිපුත්තස්ස වෙතසා වෙතො පරිචිතකමඤ්ඤය සුනකකිත්තං ලිච්ඡවිපුත්තං එතදවොච: ‘කම්පි නාම මොඝපුරිස සමණො සක්කාපුත්තියො පටිජානිස්සමි?’ ති.

‘කිං පන මං හතෙත හගවා එවමාහ: කම්පි නාම මොඝපුරිස සමණො සක්කාපුත්තියො පටිජානිස්සමි ති?’

“නත්තු තෙ සුනකකිත්ත ඉමං අවෙලං කොරකකිත්තියං කුක්කුරවතිකං වාතුකුණ්ඩකං ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං. මුඛෙනෙව ඛාදන්තං. මුඛෙනෙව භුඤ්ජන්තං. දිස්වාන එතදහොසි: සාධුරූපො වත හො අරහං² සමණො වාතුකුණ්ඩකො ජමා නිකිණ්ණං හකඛසං. මුඛෙනෙව ඛාදති මුඛෙනෙව භුඤ්ජති ති?”

“එවං හතෙත. කිං පන හතෙත හගවා අරහත්තස්ස මච්ජරායති?” ති.

1. වතුකුණ්ඩකො (සි), වතුකොණ්ඩකො (සිඞ්ග.)

2. අරහං සිඞ්ග.

කොරක්කත්තිය වස්තු

7. භාගිවය, එක් සමයෙක්හි මම බුලු ජනපදයෙහි, බුලු රටට අයත් උත්තරකා නම් යම් නිගමයෙක් වේද, එහි වෙසෙමි. භාගිවය, එ කලා මම (එක් දවසෙක) පෙර වරයෙහි හැඳ පෙරෙවැ, පා සිවුරු ගෙන, පසුමහණු වූ ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා හා උත්තරකා නිගමයට පිඩු පිණිස වනිමි. එ සමයෙහි කොරක්කත්තිය නම් නිරුවත් තවුසෙක් බලු-තපස් රක්තේ, දෙ දණ හා දෙ වැලමිටු හා යන සිවු අවයව බිමා ඔබා හැවිදුනේ, බිමා ලූ අහර (අතින් නො ගෙන) මුඛින් ම ගෙන කයි, මුඛින් ම ගෙන බුද්ධි. භාගිවය, ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා බලුතපස් කරන, දෙ දණත් දෙ වැලමිටුත් බිම ඔබා හැවිදින, බිමා ලූ අහර මුඛින් ම ගෙන කන, මුඛින් ම ගෙන බුද්ධි, කොරක්කත්තිය නම් නිරුවත් තවුසා දුටුයේය. දෑකම, ‘ආශ්වර්යයෙක, හවත්ති, මේ සොදුරු සැහැවි ඇති රහත් මහණ කෙනෙක! මොහු දෙ දණ හා දෙ වැලමිටු හා බිමා ඔබා ඇවිදුනා කෙනෙක. බිමා ලූ අහර මුඛින් ම ගෙන කයි, මුඛින් ම ගෙන බුද්’ යැයි ඔහුට මේ සිත විය.

8. භාගිවය, එ කලා මම ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා ගේ චිත්ත-සංකල්පනාව මා සිතින් දක, “හිස් මිනිස, තෝත් ශාකාපුත්‍රිය මහණෙකිමි’යි පිළින කෙරෙයි ද?” යි ඔහුට කිමි.

“වහන්ස, භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ මට ‘හිස් මිනිස තෝත් ශාකාපුත්‍රිය මහණෙකිමි’යි පිළින කෙරෙයි ද?’ යි කවර හෙයින් මෙසේ වදරන සේක් ද?’ යි හේ මා පුළුවන.

“සුනක්ඛත්තය, බලුතපස් කරන දෙ දණ හා දෙ වැලමිටු හා බිමා ඔබා හැවිදුනා, බිමා ලූ අහර මුඛින් ම ගෙන කන, මුඛින් ම ගෙන බුද්ධි මේ නිරුවත් කොරක්කත්තිය තවුසා දක, ‘ආශ්වර්යයෙක, හවත්ති, දෙ දණ හා දෙ වැලමිටු හා බිමා ඔබා හැවිදුනා, බිමා ලූ අහර මුඛින් ම ගෙන කන, මුඛින් ම ගෙන බුද්ධි මොහු සොදුරු සැහැවි ඇති රහත් මහණ කෙනෙකැයි මේ සිත තට පහළ වූයේ නො වේද?’ යි මම කිමි.

“එසේ යැ වහන්ස. කීමක් ද? වහන්ස, භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ (මෙය අනෙකකුට නො වේ වායි) රහත්බවට මසුරුකම් කරන සේක් ද?’ යි සුනක්ඛත්තයා කී ය.

“න ඛො’හං මොසපුරිස අරහත්තස්ස මච්ඡරායාමී. අපි ව තුංග්ගං-
වෙතං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං, තං පජ්ඣ, මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං
අභිතාය දුක්ඛාය. යං ඛො පනෙතං සුනක්ඛන්ත මඤ්ඤපි අවෙලං
කොරක්ඛන්තියං: සාධුරූපො අරහං සමඥො ති, සො සත්තමං දිවසං
අලසකෙන කාලං කරිස්සති, කාලකතො ව - කාලකඤ්ජකා නාම අසුරා,
සබ්බනිභිතො අසුරකායො - තත්ත්ව උපපජ්ජිස්සති. කාලකතඤ්ඤ නං
ඛිරණ්දම්මකෙ සුසානෙ ජරෙඨස්සන්ති. ආකඛ්ඛිමානො ව තිං සුනක්ඛන්ත
අවෙලං කොරක්ඛන්තියං උපසඬාපිතා පුච්ඡයායාසි: ජානාසි ආචුසො
අවෙල කොරක්ඛන්තිය අත්තනො ගතින්ති? යානං ඛො පනෙතං
සුනක්ඛන්ත චිජ්ජති, යනෙත අවෙලො කොරක්ඛන්තියො බ්‍යාකරිස්සති:
ජානාමි ආචුසො සුනක්ඛන්ත අත්තනො ගතිං - කාලකඤ්ජකා නාම අසුරා,
සබ්බනිභිතො අසුරකායො - තත්ත්ව උපපනෙත්තා”ති.

9. අරං ඛො හග්ගව සුනක්ඛන්තො ලිච්ඡවිජුන්තො යෙන අවෙලො
කොරක්ඛන්තියො තෙත්ථපසඬාපිතමී. උපසඬාපිතා අවෙලං
කොරක්ඛන්තියං එතද්ථොව: බ්‍යාකතො ඛො’සි ආචුසො කොරක්ඛන්තිය
සමඥෙන ගොතමෙන; අවෙලො කොරක්ඛන්තියො සත්තමං දිවසං
අලසකෙන කාලං කරිස්සති, කාලකතො ව - කාලකඤ්ජකා නාම අසුරා,
සබ්බනිභිතො අසුරකායො - තත්ත්ව උපපජ්ජිස්සති. කාලකතඤ්ඤ නං
ඛිරණ්දම්මකෙ සුසානෙ ජරෙඨස්සන්ති”ති. යෙන තිං ආචුසො
කොරක්ඛන්තිය මත්තමත්තඤ්ඤ හන්තං¹ භුඤ්ජයායාසි, මත්තමත්තඤ්ඤ පාතියං
පිච්ඡයායාසි, යථා සමණස්ස ගොතමස්ස මිච්ඡා අස්ස වචනන්ති”. අරං
ඛො හග්ගව සුනක්ඛන්තො ලිච්ඡවිජුන්තො එතද්ථිකාය සත්තරත්තිද්ධිවානි
ගඥෙසි යථා තං තථාගතස්ස අසඤ්ඤාමානො.

අරං ඛො හග්ගව අවෙලො කොරක්ඛන්තියො සත්තමං දිවසං අලස-
කෙන කාලමකාසි. කාලකතො ව - කාලකඤ්ජකා නාම අසුරා, සබ්බනිභි-
තො අසුරකායො - තත්ත්ව උපපජ්ජි. කාලකතඤ්ඤ නං ඛිරණ්දම්මකෙ සුසානෙ
ජරෙඨස්සං. අස්සොසි ඛො හග්ගව සුනක්ඛන්තො ලිච්ඡවිජුන්තො අවෙලො
කීර කොරක්ඛන්තියො අලසකෙන කාලකතො ඛිරණ්දම්මකෙ සුසානෙ
ජරෙඨස්සො”ති.

1. මත්තමත්තං ව සිද්ධං.

“හිස් මිනිස, මම රහත්බවට නො ම මසුරුකම් කරමි. වැලි තට ම මේ ලාමක මිත්‍යාදෘෂ්ටිය උපත. එය බැහැර කරවි. එය තට බොහෝ කල් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස නොවේ වා. සුනක්ඛත්තය, තෝ ‘සොදුරු සැහැවී ඇති රහත් මහණෙකු යි මේ කෝරක්ඛත්තිය නම් යම් නිරුවත් තවුසකු හඟනෙහි ද, හේ මෙයින් සත්වන ද අලසක රෝගයෙන් මියෙන්නේ ය. මිය ගියේ, හැමට නිහිත වූ කාලකඤ්ජ නම් යම් අසුර නිකායයෙක් ඇත් ද, එහි උපදනේ ය. (මිනිස්සු) මළා වූ ඔහු බිරණසම්භක නම් සොහොනට ඇද දමන්නාහ. සුනක්ඛත්තය, ඉදින් තෝ කැමැත්තෙහි නම්, අවේලක කෝරක්ඛත්තියයා කරා ගොස්, ‘ඇවැත් කෝරක්ඛත්තියයෙනි, තොප ගතිය දැනිවු ද?’ යි විචාරව. ‘ඇවැත් සුනක්ඛත්තය, මම තමා හේ ගතිය දනිමි. හැමට නිහිත වූ කාලකඤ්ජ නම් යම් අසුර නිකායෙක් ඇද්ද, මම එහි උපන්නෙම වෙමි’ යි අවේලක කෝරක්ඛත්තියයා තට හෙළි කරන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කාරණය විද්‍යාමාන යැ” යි මම ඔහුට කීමි.

9. භාග්වය, ඉක්බිති ලිච්චිසුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමෙ අවේලක කෝරක්ඛත්තියයා කරා ගියේ ය. ගොස්, කෝරක්ඛත්තියයා බණවා, ‘ඇවැත් කෝරක්ඛත්තියය, ‘අවේලක කෝරක්ඛත්තියයා මෙයින් සත්වන දවසැ අලසක රෝගයෙන් මියෙති’ යි, ‘මිය ගියාහු ම කාලකඤ්ජ නම් හැමට නිහිත අසුර නිකායෙහි උපදිති’ යි, ‘මිය ගිය ඔහු බිරණසම්භක නම් සොහොනට ඇද දමනැ’ යි ශ්‍රමණ ගෞතමයන් විසින් ඔබ ව්‍යාකෘතහ (ඔබේ ආභාගත ගතිය හෙළි කොට කියන ලදී). ඇවැත් කෝරක්ඛත්තියයෙනි, එබැවින් ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ බස යම් සේ බොරු වන්නේ ද, එසේ වනු පිණිස තෙපි මද මද කොට බොඳුන් වළඳවූ, මද මද කොට පැත් බොවු’ යැ යි කී ය. භාග්වය, එ කලැ ලිච්චිසුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමෙ කරාගතයන් කී බස යම් සේ නො අදහන්නේ ද, එසේ එක් දවසෙක් ගෙවිණ, දෙදවසෙක් ගෙවිණැ යි යන ආදි වශයෙන් සත් රූ දවලක් ගිණුයේ ය.

භාග්වය, එ කලැ සත් වන දවසැ අවේලක කෝරක්ඛත්තිය තෙමෙ අලසක රෝගයෙන් මිය ගියේ ය. මියැ කාලකංජ නම් සච්චිහිත අසුර නිකායයෙහි උපන්නේ ය. (මිනිස්සු) මිය ගියා වූ ද ඔහු බිරණසම්භක නම් සොහොනට ඇද දමූහ. භාග්වය, ලිච්චිසුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමෙ ‘අවේලක කෝරක්ඛත්තියයා අලසක රෝගයෙන් මිය ගියේ, බිරණසම්භක නම් සොහොනට ඇද දමන ලද’ යි යන්න ඇදී ය.

අථ ඛො භග්ගව සුනකඛග්ගො ලිච්චිපුග්ගො යෙන බිරණ්ඤාමහකං සුසානං යෙන අවෙලො කොරකඛත්තියො තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ඤා අවෙලං කොරකඛත්තියං තිසඛතං පාණිනා ආකොටෙයි: “ජානායි ආවුසො කොරකඛත්තිය අත්තනො ගතින්ති?”. අථ ඛො භග්ගව අවෙලො කොරකඛත්තියො පාණිනා පිට්ඨිං පරිපුඤ්ජනො වුට්ඨායි ‘ජානාමි ආවුසො සුනකඛග්ග අත්තනො ගතිං- කාලකඤ්ඤා නාම අසුරා- සබ්බ- නිභිනො අසුරකායො, තත්ත්වම් උපපන්නො ති වඤා තස්සෙව උත්තානො පරිපති.

10. අථ ඛො භග්ගව සුනකඛග්ගො ලිච්චිපුග්ගො යෙනාහං තෙනු- පසඛකම්. උපසඛකම්ඤා මං අභිවාදෙඤා එකමන්තං නිසිදි. එකමන්තං නිසිත්තං ඛො අහං භග්ගව සුනකඛග්ගො ලිච්චිපුග්ගං එතදවොචං: තං කිමමඤ්ඤයි සුනකඛග්ග? යථෙව තෙ අහං අවෙලං කොරකඛත්තියං ආරඛ්ඨ බ්‍යාකායිං, තථෙව තං විපකකං¹ අඤ්ඤාථා වා?ති.

“යථෙව මෙ භනෙත භගවා අවෙලං කොරකඛත්තියං ආරඛ්ඨ බ්‍යාකායි, තථෙව තං විපකකං නො අඤ්ඤාථා”ති.

“තං කිමමඤ්ඤයි සුනකඛග්ග යදි එවං සනෙත කතං වා භොති උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියං අකතං වා?”ති. “අද්ධා ඛො භනෙත එවං සනෙත කතං භොති උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියං නො අකතන්ති.” එවමි ඛො මං ඤං මොසපුරිස උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධි- පාටිභාරියං කරොත්තා එවං වදෙයි: න හි පන මෙ භනෙත භගවා උත්තරි- මනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිභාරියං කරොති’ති. පසං මොසපුරිස යාවඤ්ඤා තෙ ඉදං අපරඥාන්ති. එවමි ඛො භග්ගව සුනකඛග්ගො ලිච්චිපුග්ගො මයා වුට්ඨමානො අපකකමෙව ඉමස්මා ධම්මවිනයා, යථා තං ආපායිකො තෙරසිකො.

කළාරමච්ඡකවකථු

11. එකමීදහං භග්ගව සමයං වෙසාලියං විහරාමි මහාවනෙ කුටා- ගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන අවෙලො කළාරමච්ඡකො² වෙසාලියං පටිවසති ලාභග්ගප්පකො වෙව යසග්ගප්පකොව වජ්ජගාමෙ තස්ස සත්ත වතපදති සමත්තානි සමාදින්නානි භොන්ති:

යාවජීවං අවෙලකො අස්සං න වත්ථං පරිදභෙය්‍යං.

යාවජීවං මුහුච්චාරි අස්සං න මෙච්ඡනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍යං.

යාවජීවං සුරාමංසෙනෙව යාපෙය්‍යං න ඔද්ධාකුමාසං භුඤ්ඤාය්‍යං.

1. විපාකං (පිච්ඡ)

2. කොරමච්ඡකො පිච්ඡ. කණ්ඩරසුකො PTS. කළාරමච්ඡකො, මජ්ඣ.

ඉක්බිති හේ ධීරණ්ඩුමහක සොහොන කරා, අවේලක කෝරක්-
 බත්තියයා හේ මළසිරුර වෙතට ගියේ ය. හොස්, 'ඇවැත්නි, කෝරක්-
 බත්තියයෙනි, ඔබ තමන් ඉපද ඉන්නා ගතිය දැනිත් ද?' යි ඔහු මළ සිරුර
 තෙව්වක් අත්ලෙන් පහළේ ය. භාග්වය, එවිට අවේලක කෝරක්බත්තියයා
 අත්ලෙන් පිට පිස දමනුයේ නැති සිටියේ ය. නැති සිට, 'ඇවැත් සුනක්-
 බත්තය, මම සිය ගතිය දැනිමි. කාලකංඡක නම් සවිනිහිත අසුර නිකායයෙහි
 උපතිමි' යි කියා එ කැන්හි ම උඩුතුරු වැ ඇද වැටුණේ ය.

10. භාග්වය, එවිට ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්බත්තයා මා වෙත එළැඹියේ
 ය. එළැඹූ මා වැද පසෙක ඉදගත්තේ ය. එසේ පසෙක හුන් ලිච්චිපුත්‍ර
 සුනක්බත්තයා අලිතා, 'සුනක්බත්තය, එය කිමැ යි සිතයි ද? මම අවේලක
 කෝරක්බත්තියයා ඇඳබෑ යමසේ තට කියෙමි ද, එසේ ම ඒ වදනෙය
 නිෂ්පත්තිය වී ද? නැත හොත් අන් සැටියකින් වී ද?' යි පුළුවන්මි.
 'වහන්ස, භාග්වතුන් වහන්සේ අවේලක කෝරක්බත්තියයා ඇඳබ මට
 යමසේ වදළ සේක් ද, එසේ ම ඒ විපාකය විය, අන් ලෙසෙකින් නො වී
 යැ' යි ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්බත්ත කී ය. 'සුනක්බත්තය, ඉදින් මෙසේ ඇති
 කලැ, උතුරුමිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර කරන ලද ද? නොකරන ලද ද?' යි
 ඇසිමි.

'වහන්ස, මෙසේ ඇති කලැ ඒකාන්තයෙන් උතුරු මිනිස් දහමින්
 ඉදුපෙළහර කරන ලද්දේ ය, නො කරන ලද්දේ නො වෙයි' හේ කී ය.
 හිස් මිනිස, මෙසේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර කරන මට 'භාග්-
 වතුන් වහන්සේ මට උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර නොකරන සේකැ' යි
 තෝ කියෙහි, හිස් මිනිස, බලව, තා කළ මේ වරදෙහි මහත!' යැ යි මම
 කිමි. භාග්වය, ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්බත්තයා මා විසින් මෙසේ කියනු ලබනු-
 යේ ද, අපායට සුදුසු වුවකු, හිරයට සුදුසු වුවකු සේ මෙ සස්තෙන් බැහැර
 වැ ගියේ ම ය.

කළාරමට්ඨක වස්තුව

11. භාග්වය, මම එක් සමයෙක විසල්පුර මහ වෙනෙහි කළාර හල්
 වෙහෙර වෙසෙමි. එ සමයෙහි වූ කලී කළාරමට්ඨක නම් අවේලකයෙක්
 ශ්‍රාහ්‍යයන් අක් පත් වූයේ, යසසින් අක් පත් වූයේ වැදෑමට වූ විසල්පුර
 වෙසෙයි. ඔහු විසින්,

“දිවි ඇති තාක් නිරුවත් වන්නෙමි, පිළි නො හඳින්නෙමි යි,
 දිවි ඇති තාක් බබසැරි වන්නෙමි, මෙවුන්දම නො ඉසවින්නෙමි යි,

පුරුජිමේන වෙසාලිං උදෙනං නාම වේනියං තං නාතික්කමෙයාං
දඬිණෙන වෙසාලිං ගොතමිකං නාම වේනියං තං නාතික්කමෙයාං,
පච්ඡිමේන වෙසාලිං සත්තමිං නාම වේනියං තං නාතික්කමෙයාං
උත්තරේන වෙසාලිං ඛුද්දුත්තං නාම වේනියං, තං නාතික්කමෙයානති."

යො ඉමෙසං සත්තන්තං වතපදනං¹ සමාදනාහෙතු ලාභඤාපසකො
වෙව් යසඤාපසකො ව් වජ්ඣාමෙ. අථ ඛො භග්ගව සුනාසකිකො
ලිච්ඡවිපුකො යෙන අවෙලො කළාරමච්ඡුකො තෙනුපසඬිකම්, උපසඬික-
මිඤා අවෙලං කළාරමච්ඡුකං පඤ්ඤං පුච්ඡි. තස්ස අවෙලො කළාර-
මච්ඡුකො පඤ්ඤං පුච්චො න සමපායායි. අසමපායකො කොපඤ්ඤා
දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාඤාකායි. අථ ඛො භග්ගව සුනාසකිකො
ලිච්ඡවිපුකො එතදගොයි "සාධුරූපං වත හො අරහන්තං සමණං ආසා-
දිත්තසෙ, මා වත නො අගොයි දීඝරත්තං අභිතාය දුක්ඛායා"ති.

12. අථ ඛො භග්ගව සුනාසකිකො ලිච්ඡවිපුකො යෙනාහං තෙනු-
පසඬිකම්. උපසඬිකමිඤා මං අභිවාදෙඤා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං
නිසිත්තං ඛො අහං භග්ගව සුනාසකිකං ලිච්ඡවිපුකං එතදවොචං: කිං
නාම මොසපුරිස සමණො සකාපුත්තියො පටිජානිසසී?ති.

"කිං පන මං හතෙක භගවා එවමාහ: කිං නාම මොසපුරිස
සමණො සකාපුත්තියො පටිජානිසසී?"ති.

"නතු කිං සුනාසකිකං අවෙලං කළාරමච්ඡුකං උපසඬිකමිඤා පඤ්ඤං
පුච්ඡි? තස්ස තෙ අවෙලො කළාරමච්ඡුකො පඤ්ඤං පුච්චො න සමපායායි.
අසමපායකො කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාඤාකායි. තස්ස තෙ
එතදගොයි: සාධුරූපං වත හො අරහන්තං සමණං ආසාදිත්තසෙ, මා වත
නො අගොයි දීඝරත්තං අභිතාය දුක්ඛායා"ති

"එවං හතෙක. කිං පන හතෙක භගවා අරහන්තස්ස මච්ඡරායතී?"ති.

දිව් ඇති තාක් රා මස් දෙකින් යැපෙන්නෙමි, ඛත් කොවුපිඩු ඇ අහර
 නො වළඳන්නෙමි යි,
 විසල්පුරට පැදුම් දෙසින් උදේන නම් දෙවොල ඇත, එය ඉක්මැ
 නොයන්නෙමි යි,
 විසල්පුරට දකුණු දෙසින් ගොතමක නම් දෙවොල ඇත, එය ඉක්මැ
 නොයන්නෙමි යි,
 විසල්පුරට පැළ දිගින් සක්කම්බ නම් දෙවොල ඇත, එය ඉක්මැ
 නො යන්නෙමි යි,
 විසල්පුරට උතුරු දිගින් බහුපුත්තක නම් දෙවොල ඇත, එය ඉක්මැ
 නො යන්නෙමි යි''

මෙසේ වූ සජ්ඣ චුතපද කෙනෙක් සමාදන් කොට ගන්නා ලද්දහු වෙත්. මේ චුතපද සක සමාදන් කොට ගෙන වසන හෙයින් හෙතෙමේ වැදගත්ම ලාභයෙන් අග පත් වූයේ ද යසසින් අග පත් වූයේ ද වෙයි. භාග්වය, එකල්හි ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමේ නිරුවත් කළාරම්චස්ථකයා කරා එළැඹියේ ය, එළැඹූ ඔහු ගෙන් ප්‍රශ්න විචාළේය. ඔහු විසින් පැණ පුළුවුස්නා ලද කළාරම්චස්ථක තෙමේ ඒ පැණ විසඳන්නට (සපයා කියන්නට) නොහැකි විය, එසේ නොහැකි වූයේ, කෝපය ද ද්වේෂය ද නොසතුට ද පහළ කෙළේ ය. භාග්වය, එ විට ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයාට 'අහෝ! සාධු ඉණ ඇති රහත් මහණක්හු කෙරේ ගැහැටුණම්හ. එය අපට බොහෝ කල් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස නො වේ ව' යි මේ සිත විය.

12. භාග්වය, ඉක්බිත්තෙන් ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමේ මා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹූ, මා වැද පසෙක හිඳගත්තේ ය. භාග්වය, එසේ පසෙක හුන් ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා අමතා, 'හිස් මිනිස, තෝත් ශාක්‍යා-පුත්‍රිය මහණෙකිමි' යි පිළින කෙරෙයි ද? යි කිමි.

'වහන්ස, කවර හෙයින් මට එසේ වදරන සෙයෙක් ද?' යි හේ කිය.

'සුනක්ඛත්තය, තෝ නිරුවත් කළාරම්චස්ථකයා කරා එළැඹූ පැණ පුළුවුසුයෙහි නො වෙහි ද? නිරුවත් කළාරම්චස්ථක තෙමේ ඒ තා විසින් පැණ පුළුවුස්නා ලද්දේ, එය විසඳන්නට නොහැකි වූයේ නො වේ ද? නො හැකි වනුයේ කෝපයත් ද්වේෂයත් නොසතුටත් පහළ කෙළේ නොවේ ද? ඒ තට 'සාධු ඉණ ඇති රහත් මහණක්හු කෙරේ ගැහැටුණම්හ, එය අපට බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස නො වේ ව' යි මේ සිත වූයේ නො වේ ද?' යි මම කිමි.

'වහන්ස, එසේ ය, කිමෙක් ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රහත් බවට මුහුරු වන සේක් ද?' යි හේ කිය.

“න ටො අභං මොඝපුරිස අරහත්තස්ස මච්ඡරායාමි. අපි ච තුය්හං-
වෙතං පාපකං දිට්ඨිගතං උපපන්නං, තං පජභ, මා තෙ අභොයි දීඝරත්ත-
අභිතාය දුක්ඛාය. යං ටො පනෙතං සුනක්ඛත්ත මඤ්ඤයි අවෙලං කළාර-
මච්චුකං ‘සාධුරුපො අරහං සමණො’¹ති, සො න විරසෙව පරිභින්නො²
සානුවරියො³ විවරනෙතා ඕදනකුමාසං භුඤ්ජමානො සබ්බානෙව වෙසා-
ලියානි වෙතියානි සමතික්කමීතා යසා නික්ඛිණේණං³ කාලං කරිස්සති”ති.

13. අථ ටො භග්ගව අවෙලො කළාරමච්චුකො න විරසෙව පරි-
භින්නො සානුවරියො විවරනෙතා ඕදනකුමාසං භුඤ්ජමානො සබ්බානෙව
වෙසාලියානි වෙතියානි සමතික්කමීතා යසා නික්ඛිණේණං කාලමකායි.
අසොයි ටො භග්ගව සුනක්ඛත්තො ලිච්චිපුත්තො: අවෙලො කිර කළාර-
මච්චුකො පරිභින්නො සානුවරියො විවරනෙතා ඕදනකුමාසං භුඤ්ජමානො
සබ්බානෙව වෙසාලියානි වෙතියානි සමතික්කමීතා යසා නික්ඛිණේණං
කාලං කරොති. අථ ටො භග්ගව සුනක්ඛත්තො ලිච්චිපුත්තො යෙනාහං
තෙත්ථපසඬකමි. උපසඬකමීතා මං අභිවාදෙතා එකමන්තා නිසිදි. එකමන්තා
නිසිත්තං ටො අභං භග්ගව සුනක්ඛත්තං ලිච්චිපුත්තං එතදවොච:

තං කිමමඤ්ඤයි සුනක්ඛත්ත යථෙව තෙ අභං අවෙලං කළාරමච්චුකං
ආරභ්ග ඛ්‍යාකායි, තථෙව තං විපක්කං අඤ්ඤාථා වා?ති.

“යථෙව මෙ භනෙත භගවා අවෙලං කළාරමච්චුකං ආරභ්ග ඛ්‍යාකායි,
තථෙව තං විපක්කං නො අඤ්ඤාථා”ති.

“තං කිමමඤ්ඤයි සුනක්ඛත්ත යදි එවං සනෙත කතං වා භොති
උත්තරිමත්ථසංඛමො ඉද්ධිපාටිභාරියං, අකතං වා?”ති,

“අද්ධා ටො භනෙත එවං සනෙත කතං භොති උත්තරිමත්ථසංඛමො
ඉද්ධිපාටිභාරියං, නො අකතනති.”

“එවමි ටො මං තං මොඝපුරිස උත්තරිමත්ථසංඛමො ඉද්ධිපාටිභාරියං
කරොන්තං එවං වදෙයි න භි පන මෙ භනෙත භගවා උත්තරිමත්ථසංඛමො
ඉද්ධිපාටිභාරියං කරොති”ති. පස්ස මොඝපුරිස යාවඤ්ඤි තෙ ඉදං අප-
රද්ධනති.”

එවමි ටො භග්ගව සුනක්ඛත්තො ලිච්චිපුත්තො මයා වුච්චමානො
අපක්කමෙව ඉමස්මා ධම්මවිනයා, යථා තං අපායිකො නෙරයිකො.

1. පරිද්ධිතො - සිවු-

2. සානුවරියො, -මඤ්ඤ-

3. නික්ඛිණේණ (සිවු. කමි)

'හිස් මිනිස, මම රහත්බවට මසුරු නොවෙමි. වැලි, තා හට මේ ලාමක මිසදිටෙක් උපත. එය බැහැරු ලව. එය තට බොහෝ කල් අවැඩ පිණිස දුක් පිණිස නො වෙ වා. සුනක්බත්තය, නිරුවත් කළාර-මට්ඨක නම් යම් එකකු 'සාධු ගුණ ඇති රහත් මහණෙකු'යි තෝ සිතයි ද, හේ නො බෝ දිනෙකින් ම පිළි හැන්දේ බිරියක ඇති වැ හැවිදුණේ, බත් කොමු ඇ අහර වළඳනුයේ විසල්පුරු හැම දෙවොල් ම ඉක්මැ ගොස් යසසින් පිරිහුණේ කළුරිය කරන්නේ යැ' යි කිමි.

13. භාග්වය, එ කලා නිරුවත් කළාරමට්ඨක තෙමෙ නොබෝ දිනෙකින් පිළි හැන්දේ, බිරියක් ඇති වැ හැවිදිනුයේ, බත් කොමු ඇ අහර වළඳනුයේ, විසල්පුරු සියලු දෙවොල් ම ඉක්මැ ගොස්, යසසින් පිරිහී කළුරිය කෙළේ ලා'යි සුනක්බත්තයා ඇසී ය. එ කලා හේ මා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹූ මා වැඳ පසෙකු හුන්නේ ය. පසෙකු හුන් සුනක්බත්තයා අමතා, 'සුනක්බත්තය, එය කිමැ යි සිතයි ද? නිරුවත් කළාරමට්ඨකයා ඇරඹූ තට යම් සේ මම කිමි ද, එසේ ම එය නිපන්නේ ද? නැත හොත් අන් සැටියෙකින් වී ද?' යි කිමි.

'වහන්ස, භාග්වතුන් වහන්සේ නිරුවත් කළාරමට්ඨක තවුසා ඇරඹූ යම් සේ මට වදළ සේක් ද, එසේ ම එය නිපත, අන් සැටියෙකින් නො වී යැ' යි හේ කී ය.

'සුනක්බත්තය, තෝ එය කෙසේ සිතති ද? ඉදින් මේ ලෙස ඇති කලා මා විසින් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදුපෙළහර කරන ලද ද?, නො කරන ලද ද?' යි ඇසිමි.

'වහන්ස, මෙසේ ඇති කලා. උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන ලද්දේ වෙයි, නො කරන ලද්දේ නොවේ' යැ යි හේ කී ය.

'හිස් මිනිස, මෙසේත් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන මට; 'භාග්වතුන් වහන්සේ මට උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර නො කරන සේකැ' යි තෝ කියෙහි. හිස් මිනිස, බලව, තා විසින් කොතරම් මහ වරදෙක් කරන ලද ද?' යි මම කිමි. භාග්වය, ලිච්චවිජුත්‍ර සුනක්බත්තයා මා විසින් මෙසේ කියනු ලබනුයේ ම, අපායට සුදුසු වූවක්හු, නිරයට සුදුසු වූවක්හු සේ ම හේ මේ ධර්මිකය කෙරෙන් (මේ සස්තෙන් බැහැර ව) ගියේ ම ය.

පාථිකසුත්තවතදු

14. එකමිද්දං භග්ගව සමයං තස්සෙව වෙසාලියං විහරාමි මහාවනෙ කුටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන අවෙලො පාථික-
පුකෙණා¹ වෙසාලියං පටිවසති ලාභග්ගපාකෙණා වෙව යසග්ගපාකෙණා
ව චජ්ජිගාමෙ. සො ව වෙසාලියං පරිසතිං එවං වාචං භාසති:
සමණො ගොතමො ඤ්ඤවාදෙ අහමි ඤ්ඤවාදෙ. ඤ්ඤවාදෙ
ඛො පන ඤ්ඤවාදෙන අරහති උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං
දසෙකතුං. සමණො වෙ ගොතමො උපඩ්ඨපථං ආගච්ඡය්‍යා, අහමි
උපඩ්ඨපථං ගච්ඡය්‍යාං. තෙ තස්ස උභොපි උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටි-
භාරියං කරෙය්‍යාමි. එකං වෙ සමණො ගොතමො උත්තරිමනුසංඛමමා
ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිස්සති, ආහං කරිස්සාමි. දෙව වෙ සමණො ගොතමො
උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියානි කරිස්සති, වණ්ණාරාහං කරිස්සාමි.
වණ්ණාරි වෙ සමණො ගොතමො උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියානි
කරිස්සති, අවිජාහං කරිස්සාමි. ඉති යාවතකං සමණො ගොතමො
උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිස්සති, තජ්ඣුණං තජ්ඣුණාහං²
කරිස්සාමි³ති.

15. “අථ ඛො භග්ගව සුන්දරිකාකෙණා ලිච්චිපුකෙණා යෙනාහං තෙතුව-
සඬකමි, උපසඬකමි⁴ඤා මං අභිවාදෙඤා එකමනං නිසීදි. එකමනං
නිසීනෙණ ඛො භග්ගව සුන්දරිකාකෙණා ලිච්චිපුකෙණා මං එතදවොච:
අවෙලො භතෙන පාථිකසුත්තො වෙසාලියං පටිවසති ලාභග්ගපාකෙණා
වෙව යසග්ගපාකෙණා ව චජ්ජිගාමෙ. සො වෙසාලියං පරිසතිං එවං වාචං
භාසති: ‘සමණො ගොතමො ඤ්ඤවාදෙ, අහමි ඤ්ඤවාදෙ. ඤ්ඤවාදෙ
ඛො පන ඤ්ඤවාදෙන අරහති උත්තරිමනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං
දසෙකතුං. සමණො ගොතමො වෙ උපඩ්ඨපථං ආගච්ඡය්‍යා, අහමි
උපඩ්ඨපථං ගච්ඡය්‍යාං. තෙ තස්ස උභො පි උත්තරිමනුසංඛමමා
ඉද්ධිපාටිභාරියං කරෙය්‍යාමි. එකං වෙ සමණො ගොතමො උත්තරි-
මනුසංඛමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං කරිස්සති, ආහං කරිස්සාමි -පෙ- තජ්ඣුණං
තජ්ඣුණාහං කරිස්සාමි⁵ති.

1. පාථික පිටු. පාථික (හ්‍යා PTS)

2. තජ්ඣුණං -PTS-

පාථික සූත්‍ර වස්තුව

14. භාග්වය, මම එක් කලෙක විසල්පුර අසල මහ වෙනෙහි කුළාරහල් වෙහෙර වෙසෙමි. එ සමයෙහි පාථිකසූත්‍ර නම් නිරුවත් තවුසෙක් ලාභයෙන් ද යසසින් ද අගපත් වූයේ, වැදෑරුණු ගේ වාසභූමි වූ විසල්පුර වෙසෙයි. හේ 'මහණ ගොයුම් ඥානවාද ඇත්තෙක මම ද ඥානවාද ඇතියෙමි. ඥානවාද ඇත්තේ වූ කලී ඥානවාද ඇත්තක්හු හා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දක්වන්නට සුදුස්සේ ය. ඉදින් මහණ ගොයුම් (වාද පිණිස) අඩ මහක් එන්නේ වී නම්; මම ද අඩ මහක් (ඔහු දෙසට) ඉදිරි වැ යන්නෙමි. එහි දී ඒ අපි දෙ දෙනා ම උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන්නාවු. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් එක් ඉදු පෙළහරක් කරන්නේ නම්, මම ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නෙමි. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නේ නම්, මම සතරක් කරන්නෙමි. ඉදින් මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර සතරක් කරන්නේ නම්; මම අටක් කරන්නෙමි. මෙසේ මහණ-ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් යම් පමණ පෙළහර කරන්නේ ද, මම එ මෙන් දෙගුණයක් දෙගුණයක් ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි'යි පිරිස් මැද මෙසේ වූ බසක් කියයි.

15. භාග්වය, එ කලැ ලිච්චිපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා මා වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹි මා වැද පසෙක උන්නේ ය. පසෙක හුන්නේ ම, "වහන්ස, වැදෑගම වූ විසල්පුර පාථිකසූත්‍ර නම් නිරුවත් තවුසෙක් ලාභයෙන් ද යසසින් ද අගපත් වැ වෙසෙයි. ඔහු විසල්පුර පිරිස් මැද දී "මහණගොයුම් (මම පියල්ල දනිමි යි) ඥානවාද ඇත්තෙක. මම ද ඥානවාද ඇත්තෙකිමි. ඥානවාද ඇත්තේ වූ කලී ඥානවාද ඇත්තකු හා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දක්වන්නට සුදුස්සේ ය. ඉදින් මහණ ගොයුම් (වාද පිණිස) අඩ මහක් එන්නේ වී නම්; මම ද අඩ මහක් ඉදිරියට යන්නෙමි. එහි දී ඒ අපි දෙ දෙනා ම උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන්නාවු. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් එක් ඉදු පෙළහරක් කරන්නේ නම්, මම ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නෙමි. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දෙකක් කරන්නේ නම්, මම සතරක් කරන්නෙමි. ඉදින් මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර සතරක් කරන්නේ නම්, මම අටක් කරන්නෙමි. මෙසේ මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් යම් පමණ ඉදු පෙළහර කරන්නේ ද, මම එ මෙන් දෙගුණ දෙගුණ ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි' යි මෙසේ කියතැ" යි මට සැළ කෙළේ ය.

16. එවං වුත්තො අහං භගව සුනාසකිත්තං ලිච්ඡවිජුත්තං එතදවොචං:
අභබ්බො ඛො සුනාසකිත්ත අවෙලො පාරිකපුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං
චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං.
සවෙපි' සස එවමසස 'අහං තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං
අප්පච්චිත්තජ්ජිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යන්ති,
මුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා'ති.

“රසකිත්තෙතං භනෙත භගවා වාචං, රසකිත්තෙතං සුගතො වාවන්ති.”

“කිම්පන මං තුං සුනාසකිත්ත එවං වදෙසි: රසකිත්තෙතං භනෙත භගවා
වාචං, රසකිත්තෙතං සුගතො වාවන්ති?”.

“භගවතා වස භනෙත එසා වාචා එකංසෙන ඔධාරිතා” ‘අභබ්බො
අවෙලො පාරිකපුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං
අප්පච්චිත්තජ්ජිකා මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි' සස එවමසස 'අහං
තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා
සමණස්ස ගොතමස්ස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යන්ති, මුද්ධා පි තස්ස විපතෙ-
ය්‍යා'ති. අවෙලො ව භනෙත පාරිකපුත්තො විරූපරූපෙන භගවතො
සම්මුඛිභාවං ආගච්ඡය්‍යා, තදස්ස භගවතො මුසා”ති.

“අපි නු සුනාසකිත්ත තථාගතො තං වාචං භාසෙය්‍ය යා සා වාචා
ආයගාමිති?” ති

“කිං පන භනෙත භගවතා අවෙලො පාරිකපුත්තො චේතසා චේතො
පරිච්ච විදිතො අභබ්බො අවෙලො පාරිකපුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං
චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං,
සවෙ පි' සස එවමසස තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං
අප්පච්චිත්තජ්ජිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යන්ති, මුද්ධා පි
තස්ස විපතෙය්‍යා'ති. උදුහු දෙවතා භගවතො එතමස්ස ආරොචෙත්සු අභබ්බො
භනෙත ව අවෙලො පාරිකපුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය
තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා භගවතො සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං. සවෙ පි' සස
එවමසස; අහං තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්-
චිත්තජ්ජිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යන්ති මුද්ධා පි
තස්ස විපතෙය්‍යා ති?”

1. ඔවාදිතා, ඔමු

16. භාරිවය, මෙසේ කී කලා මම ලිව්විදුනු සුනක්ඛත්තයාට, “සුනක්ඛත්තය, නිරුවත් පාරිකපුත්‍රයා ඒ තෙපුල් නො හැරපියා ඒ සිත නො හැරපියා ඒ දෘෂ්ටිය නොදුරුලා මා හමුවට එන්නට නො හැක්ක. ඉදින් ඒ වචන නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරු ලා, ‘මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ ඔහුට සිතෙක් වී නම් ඔහුගේ හිස ද ගිලි හෙතැ” යි මම කීමි.

‘වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ වචනය රක්තා සේක් වා, සුගතයන් වහන්සේ මේ වචනය රක්තා සේක් වා’ යි සුනක්ඛත්ත කී ය.

“සුනක්ඛත්තය, කීමෙක් ද? ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ වචනය රක්තා සේක් වා, සුගතයන් වහන්සේ මේ වචනය රක්තා සේක් වා’ යි මෙසේ මට කවර හෙයින් කියති ද?” යි මම පුළුවනිමි.

‘වහන්ස, නිරුවත් පාරිකපුත්‍ර තවුසා ඒ තෙපුල් නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දෘෂ්ටිය නො දුරු ලා, මා හමුවට එන්නට නො හැක්ක. ඉදින් ‘මම ඒ තෙපුල් නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුරු ලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි ඔහුට මෙබඳු සිතෙක් වී නම්, ඔහුගේ හිස ද ගිලිහෙතැ’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ වචනය එකාන්තයෙන් අවධාරණය කොට (නියත කොට) ම වදරන ලද සේ යැ. වහන්ස, අවේලක පාරිකපුත්‍ර තෙවෙසාද්ධියෙන් වෙස්වළා (සිංහ ව්‍යාඝ්‍රාදින් බදු අන් වෙසෙකින්) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතට ආයේ වී නම්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ තෙප්ල බොරු වන්නේ යැ” යි හේ කී ය.

‘සුනක්ඛත්තය, තථාගත තෙමේ සැටියෙන් එකක් වූ, අරුතෙන් වෙනෙකක් වූ, දැනකට යන බසක් කියන්නේ ද?’ යි මම ඇසිමි.

‘කීමෙක් ද වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ‘අවේලක පාරිකපුත්‍ර තෙම ඒ තෙපුල් නො හැරපියා, ඒ සිත නොහැරපියා, ඒ දිව නො දුරු ලා මා හමුවට එන්නට නො හැක්කැ’ යි ද, එසේ ඒ තෙපුල් නො හැරපියා, ඒ සිත නොහැරපියා, ඒ දිව නො දුරු ලා මහණ ගොයුම් වෙත යන්නෙමි’ යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වී නම්, ඔහු හිස ද ගිලිහෙතැ’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සිය සිතීන් ඔහු සිත පිරිසිඳූ අවේලක පාරිකපුත්‍රයා දන්නා ලද්දේ ද? නැත හොත්, ‘අවේලක පාරිකපුත්‍ර ඒ තෙපුල් නො හැරපියා ... භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට එනු නො හැක්කැ’ යි, ... ඉදින් ඒ තෙප්ල නො හැරපියා ... මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි සිතා යන්නේ නම්, ඔහු හිස ගිලි හෙතැ’ යි දේවතා කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ පවත් සැළ කළේ ද?’ යි හේ පුළුවන.

17. “වෙනසා වෙනො පරිච්චි විදිතො වෙච්ච මෙ සුනාකකිත්ත අවෙලො පාථිකසුත්තො අභංඛො අවෙලො පාථිකසුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා මම සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සචෙ පි’සං ඵවමස්ස: අභං තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සමමුඛිභාවං ගචෙජ්ජයානති, මුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා’ති. දෙවතා පි මෙ ඵතමස්සං ආරොවෙසුං: අභංඛො හනෙත අවෙලො පාථිකසුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා හගවතො සමමුඛිභාවං ආගන්තුං, සචෙ පි’සං ඵවමස්ස: අභං තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සමමුඛිභාවං ගචෙජ්ජයානති මුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා’ති.

අභිකො පි නාම ලිච්ඡවීතං සෙනාපති අධුනා කාලකතො තාවති-සංකායං උපපනෙතා. සො පි මං උපසංකම්භා ඵවමාරොවෙසි: ‘අලුජ්ජි හනෙත අවෙලො පාථිකසුත්තො මුසාවාදී හනෙත අවෙලො පාථිකසුත්තො මමි- හනෙත අවෙලො පාථිකසුත්තො ඛ්‍යාකාසි වජ්ජිගාමෙ ‘අභිකො ලිච්ඡවී සෙනාපති මහාතිරයං උපපනෙතා ති. න ඛො පනාහං හනෙත මහාතිරයං උපපනෙතා තාවතිසංකායමිඤ්ඤ උපපනෙතා. අලුජ්ජි හනෙත අවෙලො පාථිකසුත්තො, මුසාවාදී හනෙත අවෙලො පාථිකසුත්තො, අභංඛො ච හනෙත අවෙලො පාථිකසුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා හගවතො සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සචෙ පි’සං ඵවමස්ස: අභං තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සමමුඛිභාවං ගචෙජ්ජයානති, මුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා’ති.

ඉති ඛො සුනාකකිත්ත වෙනසා වෙනො පරිච්චි විදිතො වෙච්ච මෙ අවෙලො පාථිකසුත්තො අභංඛො අවෙලො පාථිකසුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා මම සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සචෙ පි’සං ඵවමස්ස ‘අභං තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සමමුඛිභාවං ගචෙජ්ජයානති’ මුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා ති. දෙවතා’පි මෙ ඵතමස්සං ආරොවෙසුං: අභංඛො හනෙත අවෙලො පාථිකසුත්තො තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා හගවතො සමමුඛිභාවං ආගන්තුං. සචෙ’පි’සං ඵවමස්ස අභං තං වාචං අප්පභාය තං චිත්තං අප්පභාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තජ්ජිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සමමුඛිභාවං ගචෙජ්ජයානති, මුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා’ති. සො ඛො පනාහං සුනාකකිත්ත වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිතා පච්ඡාහකං පිණ්ඩපානපටිකකතො යෙන අවෙලස්ස පාථිකසුත්තස්ස ආරාමො තෙනුපසංකම්භාමි දිවා-විහාරාය. යස්ස දුති තිං සුනාකකිත්ත ඉච්ඡයි, තස්ස ආරොවෙඪී’ති.

17. “සුනක්ඛත්තය, අවෙලක පාරිකසූත්‍රයා ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා මා හමුවට එන්නට නො සුදුස්සේ ය. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ සිතක් වනොත්, ඔහුගේ භිස ද ගිලිහෙතැ යි මා සිතින් ඔහු සිත පිරිසිඳූ අවෙලක පාරිකසූත්‍රයා මා විසින් දන්නා ලද්දේ ය. දෙවතා කෙනෙක් ද ‘වහන්ස, අවෙලක පාරිකසූත්‍ර තෙමේ ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට එන්නට නො සුදුස්සේ ය. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ සිතක් වනොත් ඔහු භිස ද ගිලි හෙතැ’ යි මෙ පවත මට සැළ කළහ.

ලිච්ඡවිත්ගේ අජිත නම් සෙනෙවි ද නොබෝ දවස්හි කළුරිය කෙළේ, තවුතිසා දෙව ලොවැ උපන්නේ ය. හේ ද මා කරා එළැඹ, “වහන්ස, පාරිකසූත්‍ර අවෙලක තෙමේ මුසාබස් දෙඩන්නෙක. වහන්ස, ‘ලිච්ඡවිත්ගේ අජිත නම් සෙනෙවි මහ නිරයට වත්හ’ යි පාරිකසූත්‍ර අවෙලක තෙමේ වැදූගමිහි මා ඇරැබූ ද දෙඩී ය. වහන්ස, මම මහ නිරයට නො වනිමි. මම තවුතිසා දෙවලොවැ උපනිමි. වහන්ස, පාරිකසූත්‍ර අවෙලක අලජ්ජියැ, පාරිකසූත්‍ර අවෙලක මුසාවාදී යැ, වහන්ස, පාරිකසූත්‍ර අවෙලක ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට එන්නට නො සුදුස්සේ ය. ඉදින්, ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි ඔහුට මෙසේ සිතක් වනොත් (එසේ යනොත්), ඔහු භිස ද ගිලිහෙතැ” යි මට සැළ කෙළේ ය,

සුනක්ඛත්තය, මෙසේ මා විසින් අවෙලක පාරිකසූත්‍ර තෙමේ ‘ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි ඔහුට මෙසේ සිතක් වනොත් (එසේ එනොත්), ඔහු භිස ද ගිලිහෙතැ’ යි පාරිකසූත්‍ර තෙමේ ඔහු සිත් මා සිතින් පිරිසිඳූ මා විසින් ද දන්නා ලද්දේ වෙයි. දෙවතා කෙනෙක් ද ‘වහන්ස, අවෙලක පාරිකසූත්‍ර තෙමේ ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවට එන්නට නො සුදුස්සේ ය. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව නො දුර ලා, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ සිතක් වනොත්, (එසේ ම යනොත්) ඔහු භිස ගිලිහෙතැ යි’ ද මට මෙ පවත් සැළ කළහ. සුනක්ඛත්තය, ඒ මම වීසල්පුර පිඩු පිණිස හැසිර, පසුබත්හි පිඩුපායෙන් පෙරළා ඇක්වුණෙමි, දිවා විහාරය පිණිස, අවෙලක පාරිකසූත්‍රයාගේ ආරාමය කරා යන්නෙමි. සුනක්ඛත්තය, දැන් තෝ මෙ පවත් යමකුට සැළ කරනු රිස්සෙහි නම් ඔහුට සැළ කරව’ යි කීමි.

ඉද්ධිපාටිභාරියකථා

18. අථ ඛොභං¹ හග්ගව පුබ්බණ්ණසමයං නිවාසෙකං පක්ඛවිරමාදය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසිං. වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිකං පච්ඡාභක්ඛං පිණ්ඩපාතපටිකකනෙතො යෙන අවෙලසං පාථිකපුක්ඛසං ආරාමො තෙනුපසංඛකම්² දිවාචිභාරාය. අථ ඛො හග්ගව සුනාකකිකෙතො ලිච්ඡවිපුක්ඛො තරමානරුපො වෙසාලිං පටිසිකං යෙන අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ලිච්ඡවි තෙනුපසංඛකම්. උපසංඛකම්කං අභිඤ්ඤානෙ අභිඤ්ඤානෙ ලිච්ඡවි එතදවොච: එසාචුසො හගවා වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිකං පච්ඡාභක්ඛං පිණ්ඩපාතපටිකකනෙතො යෙන අවෙලසං පාථිකපුක්ඛසං ආරාමො තෙනුපසංඛකම් දිවාචිභාරාය. අභිකකම්ථායසමනෙතො අභිකකම්ථායසමනෙතො. සාධුරුපානං සමණානං උක්ඛරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාටිභාරියං හවිසසති ති.

අථ ඛො හග්ගව අභිඤ්ඤානානං අභිඤ්ඤානානං ලිච්ඡවිතං එතදහොසි: සාධුරුපානං කිර හො සමණානං උක්ඛරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාටිභාරියං හවිසසති. හඤ්ඤ වත හො ගච්ඡාමා ති.

අථ ඛො හග්ගව සුනාකකිකෙතො ලිච්ඡවිපුක්ඛො යෙන අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිනෙවයිකා නානාතිස්සියා සමණ-බ්‍රාහ්මණා² තෙනුපසංඛකම්, උපසංඛකම්කං අභිඤ්ඤානෙ අභිඤ්ඤානෙ නානාතිස්සියෙ සමණබ්‍රාහ්මණ එතදවොච: එසාචුසො හගවා වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිකං පච්ඡාභක්ඛං පිණ්ඩපාතපටිකකනෙතො යෙන අවෙලසං පාථිකපුක්ඛසං ආරාමො තෙනුපසංඛකම් දිවාචිභාරාය. අභිකකම්ථායසමනෙතො අභිකකම්ථායසමනෙතො. සාධුරුපානං සමණානං උක්ඛරි-මනුසංඛමො ඉද්ධිපාටිභාරියං හවිසසති ති. අථ ඛො හග්ගව අභිඤ්ඤානානං අභිඤ්ඤානානං නානාතිස්සියානං සමණබ්‍රාහ්මණානං එතදහොසි: සාධුරුපානං කිර හො සමණානං උක්ඛරිමනුසංඛමො ඉද්ධිපාටිභාරියං හවිසසති. හඤ්ඤ වත හො ගච්ඡාමා''ති.

19. අථ ඛො හග්ගව අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ලිච්ඡවි අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ව බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිනෙවයිකා නානාතිස්සියා සමණ-බ්‍රාහ්මණා යෙන අවෙලසං පාථිකපුක්ඛසං ආරාමො තෙනුපසංඛකම්-මංසු. සා එසා හග්ගව පරිසා හොති³ අනෙකස්සා අනෙකස්සා. අයෙසාසිඛො හග්ගව අවෙලො පාථිකපුක්ඛො 'අභිකකතො කිර අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ලිච්ඡවි, අභිකකතො අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ව බ්‍රාහ්මණමහාසාලා අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ව බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිනෙවයිකා නානා-තිස්සියා සමණබ්‍රාහ්මණා, සමණො පි ගොතමො මග්ගං ආරාමෙ දිවාචිභාරං නිසිකෙතො'ති. සුඤ්ඤානසංඝං ජමහිතස්ස ලොමහංසො උදපාදි.

1. අථ ඛො සවාහං (සාය)

2. නානාතිස්සිය සමණබ්‍රාහ්මණා (සාය)

3. මහා හොති (මජ්ඣ)

සෘද්ධිප්‍රාතිහාර්ය කථා

18. භාග්වය, එ කල්හි මම පෙර වරුයෙහි හැඳ පෙරෙවැ පා සිවුරු ගෙන පිඬු පිණිස විසල්පුරට පිවිසියෙමි. විසල්පුර පිඬු පිණිස හැසිර පිණිස පාත්‍රයෙන් පෙරළා ඇක්වුණෙමි, පසුබත්ති දිවාවිහරණය පිණිස අවෙලක පාරිකපුත්‍රයාගේ ආරාමය කරා ගියෙමි. භාග්වය, එ කල්හි ලිච්චවිපුත්‍ර සුනක්බත්ත තෙම වෙළෙචි වෙළෙචි වැ විසල්පුර වැද, ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චන් කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ, 'ඇවැත්නි, තෙල භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසල්පුර පිඬු පිණිස හැසිර, පිණිස පාත්‍රයෙන් පෙරළා ඇක්වුණාහු පසුබත්ති දිවාවිහරණ පිණිස අවෙලක පාරිකපුත්‍රයාගේ ආරාමය කරා වැඩි සේක. ආයුෂ්මත්ති, එහි යවු. සාධු සාධු භාවය ඇති මහණුන් ගේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහරෙක් වන්නේ යැ' යි කී ය.

භාග්වය, එ විටැ ඒ ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චනට, 'සාධුරූප වූ මහණුන් ගේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහරක් වන්නේ ල. හවත්ති, දන් එහි යමහ' යි මේ සිත විය.

ඉක්බිති ලිච්චවිපුත්‍ර සුනක්බත්ත තෙමෙ ප්‍රකට ප්‍රකට නන් තොටු මහණ බමුණන් ද කරා එළැඹැ, 'ඇවැත්නි, තෙල භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසල් පුර පිඬු පිණිස හැසිර, පිණිස පාත්‍රයෙන් පෙරළා ඇක්වුණාහු, පසුබත්ති-දිවාවිහරණය පිණිස අවෙලක පාරිකපුත්‍රයා ගේ ආරාමයට වැඩි සේක. ආයුෂ්මත්ති, එහි යවු, ආයුෂ්මත්ති, එහි යවු, සාධු සාධු භාවය ඇති මහණුන්ගේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහරෙක් වන්නේ යැ' යි සැළ කෙළේ ය. භාග්වය, එ කලැ ඒ ප්‍රකට ප්‍රකට නන්තොටුවනට, මහණ-බමුණනට 'හවත්ති, සාධුරූප වූ මහණුන්ගේ උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහරෙක් වන්නේ ල. හවත්ති, දන් එහි යමහ' යි මේ සිත විය.

19. භාග්වය, එ කලැ ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චිහු ද, ප්‍රකට ප්‍රකට බමුණු මහසල්හු ද, ගැහැව් මහසල්හු ද, නන් තොටුවෝ ද, මහණබමුණෝ ද පාරිකපුත්‍ර අවෙලකයා ගේ ආරාමය කරා එළැඹියහ. භාග්වය, ඒ නොයෙක් සිය ගණන් නොයෙක් දහස් ගණන් ජනයා ඇති පිරිසෙක් විය. භාග්වය, පාරිකපුත්‍ර අවෙලක තෙමෙ 'ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්චන් ආහ සි, ප්‍රකට ප්‍රකට බමුණු මහසල්හු ද ගැහැව් මහසල්හු ද නන් තොටු මහණ-බමුණන් ද ආහ' යි, මහණ ගොයුම්හු ද මා අරමෙහි දිවාවිහාර පිණිස හුන්හ යි ද ඇසී ය. ඇසීමෙන් ඔහුට බිය ද තැති ගැන්ම ද ලොවුදහ ගැන්ම ද උපන.

20. අප් ඛො භග්ගව අවෙලො පාථිකපුත්තො භිතො සංචිග්ගො ලොමභට්ඨජාතො යෙන තිත්ඤ්ඛබ්බාණුපරිබ්බාජකාරාමො¹ තෙනුපසඬනම්. අසෙසාසි ඛො භග්ගව සා පරිසා 'අවෙලො කිර පාථිකපුත්තො භිතො සංචිග්ගො ලොමභට්ඨජාතො යෙන තිත්ඤ්ඛබ්බාණුපරිබ්බාජකාරාමො තෙනුපසඬනෙතො' ති. අප් ඛො භග්ගව සා පරිසා අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමනෙතසි: එභි තං හො පුරිස, යෙන තිත්ඤ්ඛබ්බාණුපරිබ්බාජකාරාමො යෙන අවෙලො පාථික පුත්තො තෙනුපසඬනම්, උපසඬනම්ඤා අවෙලං පාථිකපුත්තං එවං වදෙභි: අභික්කමාචුයො පාථිකපුත්තං. අභික්කතනා අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ලිච්චී, අභික්කතනා අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ව මුභමණමහාසාලා ගහපතීනෙවයිකා නානාතිස්සීයා සමණමුභමණා, සමණො පි ගොතමො ආයසමතො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනෙතො. භාසිතා ඛො පත තෙ එසා ආචුසො පාථිකපුත්ත වෙසාලියං පරිසතී වාචා: සමණො පි ගොතමො ඤ්ඤවාදෙ අහමි ඤ්ඤවාදෙ. ඤ්ඤවාදෙ ඛො පත ඤ්ඤවාදෙන අරහතී උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියං දසෙකතුං. සමණො වෙ ගොතමො උපධිථපථං ආගච්ඡය්‍ය, අහමි උපධිථපථං ගච්ඡය්‍යං. තෙ තඤ්ඤ උගො පි උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියං කරෙය්‍යාමි. එකං වෙ සමණො ගොතමො උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියං කරිස්සති, ද්වාහං කරිස්සාමි, දො වෙ සමණො ගොතමො උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියානි කරිස්සති, වත්තාරාහං කරිස්සාමි. වත්තාරි වෙ සමණො ගොතමො උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියානි කරිස්සති, අට්ඨාහං කරිස්සාමි. ඉති යාවතකං සමණො ගොතමො උත්තරිමනුස්සධම්මා ඉද්ධිපාටිහාරියං කරිස්සති, තඤ්ඤො තඤ්ඤොහං කරිස්සාමි''ති. අභික්කමසෙව² ඛො ආචුසො පාථිකපුත්ත උපධිථපථං. සබ්බපයමං යෙව ආගණ්ඨා සමණො ගොතමො ආයසමතො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනෙතො'ති

1. තිත්ඤ්ඛබ්බාණු (මජ්ඣං)

2. අභික්කමසෙව PTS

20. භාග්වය, එකල ව්‍යාභි අවේලක පාඨකපුත්‍ර තෙමේ බිය පත් වූයේ, බියෙන් කලකිරුණේ, උපන් ලොවුදහ ගැනුම් ඇත්තේ, තිත්සුකබාණු පරිව්‍රාජකයා ගේ (තිඹිරිකණු පිරිවැජ්ජා ගේ) ආරාමය කරා ගියේ ය. භාග්වය, අවේලක පාඨකපුත්‍ර තෙමේ බිය පත්තේ, බියෙන් කලකිරුණේ, හටගත් ලොවුදහ ගැනුම් ඇත්තේ, තිඹිරිකණු පිරිවැජ්ජා ගේ ආරාමය කරා ගියේ ලා'යි ඒ පිරිස ඇසුහු ම ය. භාග්වය ඉක්බිති එ පිරිස එක් පුරුෂයකු බණවා, 'හවත් පුරුෂය, මෙහි එව්, තිඹිරිකණු පිරිවැජ්ජාගේ අරමට, අවේලක පාඨකපුත්‍රයා වෙතට යා. ගොස්, අවේලක පාඨකපුත්‍රයාට, 'ඇවැත් පාඨකපුත්‍රයෙනි, නැඟී එව්. ප්‍රකට ප්‍රකට ලිව්විණු ඔබ අරමු රැස් වූහ. ප්‍රකට ප්‍රකට බවුණු මහසල්හු ද ගැහැව් මහසල්හු ද නන්-කොටුවෝ ද මහණබවුණෝ ද (ඔබ අරමට) රැස් වූහ. මහණ ගොයුම්හු ද ආයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි දිවාචිහරණය පිණිස අවුත් උන්න. ඇවැත් පාඨකපුත්‍රයෙනි, විසල්පුර පිරිස් මැද දී ඔබ විසින් "මහණ ගොයුම් ඥානවාද ඇත්තේ ය, මම ද ඥානවාද ඇතිගෙමි. ඥානවාද ඇත්තේ ඥානවාද ඇත්තකු හා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉඳු පෙළහර දක්වන්නට සුදුස්සේ ය. මහණ ගොයුම් වාද පිණිස අඩ මහක් එන්නේ නම්; මමත් අඩ මහක් ඉදිරියට යන්නෙමි. එහිදී ඒ අපි දෙ දෙනාම උතුරු මිනිස් දහමින් ඉඳු පෙළහර කරන්නෙමු. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් එක් ඉඳු පෙළහරක් කරන්නේ නම්, මම ඉඳු පෙළහර දෙකක් කරන්නෙමි. මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉඳු පෙළහර දෙකක් කරන්නේ නම්, මම සතරක් කරන්නෙමි, මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉඳු පෙළහර සතරක් කරන්නේ නම්, මම අටක් කරන්නෙමි. මෙසේ මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් යම් පමණ පෙළහර කරන්නේ ද, මම එමෙන් දෙගුණ දෙගුණ ඉඳු පෙළහර කරන්නෙමි" යි මෙ තෙපුල් කියන ලද්දේ ය. "ඇවැත් පාඨකපුත්‍රයෙනි, අඩ මහක් නැඟී එව්. හැමට පළමුම මහණ ගොයුම්හු අවුත්, ආයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි දිවාචිහරණය පිණිස ඉන්නාහ'යි මෙසේ කියව" යි කියා යැවූහ.

“එවං හො”ති ඛො භග්ගව සො පුරිසො තස්සා පරිසාය පටි-
ස්සුන්ධා යෙන තිත්ථකඛාණ්ණපරිබ්බාජකාරාමො යෙන අවෙලො පාථික-
සුත්තො තෙනුපසඬකම්. උපසඬකම්න්ධා අවෙලං පාථිකසුත්තං එතද-
වොච: අභික්කමාවුසො පාථිකසුත්තං. අභික්කන්තා අභිඤ්ඤාතා අභි-
ඤ්ඤාතා ලිච්ඡී අභික්කන්තා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ව බ්‍රාහ්මණ-
මහාසාලා ගහපතිනොවධිකා නානාතිස්සියා සමණබ්‍රාහ්මණ සමණො පි
ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනෙතො. භාසිතා ඛො
පන තෙ එසා ආවුසො පාථිකසුත්තං වෙසාලියං පරිසතිං වාචා: සම-
ණො පි ගොතමො ඤ්ඤාණවාදෙ අඤ්ඤාණවාදෙ. ඤ්ඤාණවාදෙ ඛො පන
ඤ්ඤාණවාදෙන අරහති උත්තරිමත්තසංධම්මො ඉද්ධිපාටිහාරියං දසෙත්තුං. -ප-
ඉති යාවත්තං සමණො ගොතමො උත්තරිමත්තසංධම්මො ඉද්ධිපාටිහාරියං
කරිස්සති තජ්ඣුණං තජ්ඣුණංහං කරිස්සාමි”ති. අභික්කමසෙව ඛො
ආවුසො පාථිකසුත්තං උපඝිඨපථං. සබ්බපඨමං යෙව ආගන්තො සමණො
ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනෙතො”ති.

21. එවං වුත්තෙ භග්ගව අවෙලො පාථිකසුත්තො ‘ආයාමි ආවුසො
ආයාමි ආවුසො’ති වන්ධා තඤ්ච සංසප්පති. න සකෙකාති ආසනාපි
වුච්ඡාතුං. අථ ඛො භග්ගව සො පුරිසො අවෙලං පාථිකසුත්තං එතද-
වොච: කිංසු නාම තෙ ආවුසො පාථිකසුත්තං පාවළා¹ සු නාම තෙ
පිඨකස්මිං අලච්ඡිතා පිඨකං සු නාම තෙ පාවළාසු අලච්ඡිතං? ‘ආයාමි
ආවුසො, ආයාමි ආවුසො’ති වන්ධා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති
ආසනාපි වුච්ඡාතුන්ති. එවමි ඛො භග්ගව වුච්ඡිමානො අවෙලො
පාථිකසුත්තො ‘ආයාමි ආවුසො, ආයාමි ආවුසො’ති වන්ධා තඤ්ච
සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනාපි වුච්ඡාතුං. යද ඛො සො භග්ගව
පුරිසො අඤ්ඤාසි ‘පරාභූතරූපො අයං අවෙලො පාථිකසුත්තො, ‘ආයාමි
ආවුසො ආයාමි ආවුසො’ති වන්ධා තඤ්ච සංසප්පති. න සකෙකාති
ආසනාපි වුච්ඡාතුන්ති, අථ තං පරිසං ආගන්තො එවමාරොවෙයි: පරා-
භූතරූපො හො අයං අවෙලො පාථිකසුත්තො, ‘ආයාමි ආවුසො,
ආයාමි ආවුසො’ති වන්ධා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනාපි
වුච්ඡාතුන්ති.

එවං වුත්තෙ අහං භග්ගව තං පරිසං එතදවොචං: අභබ්බො
ඛො ආවුසො අවෙලො පාථිකසුත්තො තං වාචං අප්පහාය තං විත්තං
අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකජ්ඣිකා මම සමමුට්ඨිහාචං ආගන්තුං.
සචෙ පි’ස්ස එවමස්ස ‘අහං තං වාචං අප්පහාය තං විත්තං අප්පහාය තං
දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකජ්ඣිකා සමණස්ස ගොතමස්ස සමමුට්ඨිහාචං ගච්ඡියාහන්ති,
මුඛා පි තස්ස විපතෙය්‍යා”ති.

පඨමභාණවාරො නිට්ඨිකො.

භාගිවය, 'එසේ යැ හවත්නි'යි කියා ම ඒ පුරුෂ තෙම එ පිරිසට පිළිවදන් දී, කිසිවිකණු පිරිවැජ්ජාගේ අරම කරා, අවෙලක පාරිකපුත්‍රයා වෙතට ගියේ ය. ගොස් ඔහු බණවා, 'ඇවැත් පාරිකපුත්‍රයෙනි, නැඟි එවු. ප්‍රකට ප්‍රකට ලිව්විහු ද අවුත් රැස් වූවාහු වෙත්, ප්‍රකට ප්‍රකට බවුණු මහසල්හු ද ගැහැවි මහසල්හු ද නන් කොටුවෝ ද මහණබවුණෝ ද අවුත් රැස් වූවාහු වෙත්. මහණ ගොයුම්හු ද ආයුෂ්මතුන්ගේ ආරාමයෙහි දිවාචිහරණය පිණිස අවුත් උන්නාහු වෙත්. ඇවැත්නි, ඔබ විසින් විසල්පුර පිරිස් මැද දී 'මහණ ගොයුම් ද ඥානවාද ඇත්තේ ය, මම ද ඥානවාද ඇත්තෙමි. ඥානවාද ඇත්තේ වූ කලී ඥානවාද ඇත්තක්හු හා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර දක්වන්නට සුදුස්සේ ය, මෙසේ යම් පමණ මහණ ගොයුම් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන්නේ ද, එමෙන් දෙගුණ දෙගුණ මම ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි යි මේ තෙජල කියන ලද්දේ ය. ඇවැත්නි, පාරිකපුත්‍රයෙනි, අඩ මහක් නැඟි එවු. හැමට පෙරාතුවම මහණ ගොයුම්හු අවුත් ආයුෂ්මතුන්ගේ ආරාමයෙහි දිවාචිහරණ පිණිස ඉන්නාහු වෙති'යි කී ය.

21. භාගිවය, ඔහු මෙසේ කී කලැ පාරිකපුත්‍ර අවෙලක තෙමේ 'ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි, එමි'යි කියා එතැන ම ගැලී, ඒ මේ අතට සැලෙයි. හුන් තැනින් නැහෙන්නට ද නොහැකි වෙයි. භාගිවය, ඉක්බිති ඒ පුරුෂ තෙමේ අවෙලක පාරිකපුත්‍රයාට, "ඇවැත් පාරික පුත්‍රයෙනි, කිමෙක් ද? ඔබෙ හිද්මඇට හුන් තැනැ ඇලුණේ ද? ඔබ හුන් තැන හෝ ඔබෙ හිද්මඇටෙහි ඇලුණේ ද? 'ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි එමි' යි කියා ඔහි ම ගැලී ඒ මේ අතට සැලෙයි. හුනස්නෙන් නැහෙන්නට දු නොහැකි වෙති" යි කී ය.

භාගිවය, අවෙලක පාරිකපුත්‍ර තෙමේ මෙසේ කියනු ලබන්නේ ද, 'ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි එමි' යි කියා එහි ම ගැලී ඒ මේ අතට සැලෙයි, හුනස්නෙනුදු නැංග නො හෙයි. ඒ පුරුෂ තෙම "මේ අවෙලක පාරික-පුත්‍රයා පැරැදුණු සැහැවි (හෝ නටුවාවු සැහැවි) ඇත්තේ ය: ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි එමි'යි කියා එහි ම ගැලී ඒ මේ අත සැලෙයි. හුනස්නෙනුදු නො නැංග හේ" යැ යි යම් විටෙක දනගත්තේ ද, එ විට ඒ පිරිස කරා අවුත්, 'හවත්නි, මේ අවෙලක පාරිකපුත්‍ර පැරැදුණු සැහැවි ඇත්තේ ය; 'ඇවැත්නි එමි, ඇවැත්නි එමි'යි එ තැනැ මැ ගැලී ඒ මේ අත සැලෙයි. හුනස්නෙනුදු නො නැංග හේ" යැ යි මෙසේ සැළ කෙළේ ය.

භාගිවය, ඔහු මෙසේ කී කල්හි, මම ඒ පිරිස බණවා, 'ඇවැත්නි, අවෙලක පාරිකපුත්‍ර තෙමේ ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිවි බැහැර නො කොට, මා හමුවට එන්නට නො සුදුසු ය. ඉදින් ඔහුට, 'මම ඒ තෙජල නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිවි බැහැර නො කොට, මහණ ගොයුම්හු හමුවට යන්නෙමි'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, ඔහු ගේ හිස ද ගිලිහෙන්නේ යැ' යි මේ පවත් කිමි.

පළමු බණවර නිමිසේ ය.

22. අථ ඛො භග්ගව අඤ්ඤානරො ලිච්ඡි මහාමනෙතා උට්ඨායාසනා තං පරිසං එතදවොච: තෙන හි හො මුහුත්තං තාචි ආගමෙට්ඨාචාහං ගච්ඡාමි. අපෙට්ඨනාම අභමිසි සකකුණෙය්‍යාං අවෙලං පාථිකපුත්තං ඉමං පරිසං ආනෙතුංහි. අථ ඛො සො භග්ගව ලිච්ඡි මහාමනෙතා යෙන තිත්ථකඛාණ්ණපරිබ්බාජකාරාමො යෙන අවෙලො පාථිකපුත්තො තෙනුපසඬකමි, උපසඬකමිතො අවෙලං පාථිකපුත්තං එතදවොච. අභිකකමාට්ඨසො පාථිකපුත්තං, අභිකකනං තෙ සෙය්‍යා, අභිකකනා අභිඤ්ඤා අභිඤ්ඤා ලිච්ඡි -පෙ- සමණො පිගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාචිහාරං භිසිනෙතා. භාසිතා ඛො පන තෙ එසා ආට්ඨසො පාථිකපුත්තං වෙසාලියං පරිසතිං වාචා 'සමණො පිගොතමො ඤාණපාදෙ -පෙ- තංදිගුණං තංදිගුණං කරිස්සාමි'ති. අභිකකමසෙව ඛො ආට්ඨසො පාථිකපුත්තං උපධිථපරං. සධ්ධපඨමඤ්ඤාච ආගන්තො සමණො ගොතමො ආයසමනො ආරාමෙ දිවාචිහාරං භිසිනෙතා භාසිතා ඛො පනෙසා ආට්ඨසො පාථිකපුත්තං, සමණෙන ගොතමෙන පරිසතිං වාචා: 'අභබ්බො ඛො අවෙලො පාථිකපුත්තො තං වාචං අප්පහාය තං විත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පච්චිත්තස්සි'ති මම සමමුට්ඨිහාචං ආගන්තුං. සචෙ පි'ස්ස එවමස්ස අහං තං වාචං අප්පහාය -පෙ- සමණස්ස ගොතමස්ස සමමුට්ඨිහාචං ගවෙජ්ජානති, මුද්ධං පි තස්ස විපතෙය්‍යා'ති. අභිකකමාට්ඨසො පාථිකපුත්තං, අභිකකමනෙතෙව තෙ ජයං කරිස්සාම, සමණස්ස ගොතමස්ස පරාජයන්ති.'

එවං වුත්තෙ භග්ගව අවෙලො පාථිකපුත්තො 'ආයාමි ආට්ඨසො ආයාමි ආට්ඨසො'ති වචා තඤ්ච සංසප්පති න සකෙකාති ආසනා පි වුට්ඨාතුං. අථ ඛො භග්ගව ලිච්ඡි මහාමනෙතා අවෙලං පාථිකපුත්තං එතදවොච: කිං සු නාම තෙ ආට්ඨසො පාථිකපුත්තං, පාවළාසු නාම තෙ පිඨකස්මිං අලථිතා, පිඨකං සු නාම තෙ පාවළාසු අලථිතං? 'ආයාමි ආට්ඨසො, ආයාමි ආට්ඨසො'ති වචා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි වුට්ඨාතුන්ති.

එවමි ඛො භග්ගව වුවමානො අවෙලො පාථිකපුත්තො 'ආයාමි ආට්ඨසො, ආයාමි ආට්ඨසො'ති වචා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙක ති ආසනාපි වුට්ඨාතුං. යද ඛො සො භග්ගව ලිච්ඡි මහාමනෙතා අඤ්ඤාසි පරාගුතරූපො අයං අවෙලො පාථිකපුත්තො, ආයාමි ආට්ඨසො, ආයාමි ආට්ඨසො'ති වචා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනාපි වුට්ඨාතුන්ති, අථ තං පරිසං ආගන්තො එවමාරොවෙසි: පරාගුතරූපො හො අවෙලො පාථිකපුත්තො, 'ආයාමි ආට්ඨසො ආයාමි ආට්ඨසො'ති වචා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි වුට්ඨාතුන්ති.

22. භාග්වය, එ කලා එක්කරා ලිව්වී මහ ඇමැත්තෙක් හුනස්නෙන් නැග, ඒ පිරිස අමතා, “හවත්නි, එසේ වී නම්, මා ගොස් එන තාක් තව මොහොතක් බලවු. මමත් ගොස් අවෙලක පාඨකපුත්‍රයා මෙ පිරිස කරා ගෙන එන්නට හැකි වීම් නම්, ඒ ඉතා යෙහෙකැ”යි කීය. භාග්වය, ඉක්බිති ඒ ලිව්වී මහ ඇමැත්තා තිබ්බිකණු පිරිවැජියා අරමට, අවෙලක පාඨකපුත්‍රයා වෙතට ගියේ ය. ගොස් ඔහු අමතා, ‘ඇවැත් පාඨකපුත්‍රයෙනි, නැගී එන්න. ඔබ නැගී අවොත් ඒ මැනැව. ප්‍රකට ප්‍රකට ලිව්වීහු අවුත් රැස් වැ උන්නාහ ... මහණ ගොයුම්හු ද අයුෂ්මතූන් ගේ ආරාමයෙහි දිවා-විහරණ පිණිස හුන්හ. ඇවැත්නි, පාඨකපුත්‍රයෙනි, ‘මහණ ගොයුම් ද ඤානවාද ඇත්තේ ය, මම ද ඤානවාද ඇත්තෙමි ... මම එ මෙන් දෙගුණයක් දෙගුණයක් ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි’යි විසල් පුරු පිරිසෙහි මේ තෙජල ඔබ විසින් කියන ලද ය. ඇවැත්නි, පාඨකපුත්‍රයෙනි, අඩමහක් නැගී එන්න. මහණ ගොයුම්හු හැමට පළමු ම අවුත් අයුෂ්මතූන් ගේ ආරාමයෙහි දිවා විහරණ පිණිස හුන්හ. ඇවැත්නි, පාඨකපුත්‍රයෙනි, ‘අවෙලක පාඨක-පුත්‍රයා ඒ වචනය නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මා හමුවට එන්නට නො නිස්ස. ඉදින් ඔහුට, ‘එ වචන නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’ යි මෙසේ සිතක් වුවොත් ඔහු හිස ද ගිලිහෙතැ’යි මහණ ගොයුමන් විසින් පිරිස මැද මේ වචනය කියන ලද ම ය. ඇවැත්නි, පාඨකපුත්‍රයෙනි, නැගී එන්න. නැගී ඊම් පමණින් ඔබට ජය ලබවන්නවු, මහණ ගොයුමනට පරාජය කරන්නවු” යි මෙ තෙසුල් කීය.

භාග්වය, ඔහු එසේ කී කල්හි අවෙලක පාඨකපුත්‍ර ‘ඇවැත්නි එම්, ඇවැත්නි එම්’ යි කියා එහි ම ගැලී සැලෙයි. හුනස්නෙකුදු නො නැංග හෙයි. භාග්වය, එ කල්හි ලිව්වී මහ ඇමැති අවෙලක පාඨකපුත්‍රයා බණවා “කීමෙක් ද ඇවැත්නි පාඨකපුත්‍රයෙනි, ඔබ හිද්මඟුට හුන්තැන්හි ඇලීගත්තේ ද? නැත හොත් හුන් තැන ඔබ හිද්මෙහි ඇලීගත්තේ ද? එම් ඇවැත්නි, එම් ඇවැත්නි’යි කියා එහි ම ගැලී සැලෙයි, හුන් තැනිකුදු නො නැංග හෙයි” කී ය.

භාග්වය, මෙසේ කියනු ලබනුයේ ද අවෙලක පාඨකපුත්‍ර ‘ඇවැත්නි එම්, ඇවැත්නි එම්’ යි එහි ම ගැලී සැලෙයි. හුනස්නෙකුදු නො නැංග හෙයි. භාග්වය, ඒ ලිව්වී මහමැති තෙමෙ ‘මේ අවෙලක පාඨකපුත්‍ර පැරැදුණු සැහැවි ඇතියේ ය. ‘එම් ඇවැත්නි, එම් ඇවැත්නි’යි එහි ම ගැලී සැලෙයි, හුනස්නෙකුදු නො නැංග හේ’ යැ යි දත් කෙණෙහි ම ඒ පිරිස කරා අවුත් හවත්නි’ අවෙලක පාඨක පුත්‍ර පැරැදුණු සැහැවි ඇත්තේ, ‘ඇවැත්නි එම්, ඇවැත්නි එම්’ යි එහි ම ගැලී සැලෙයි, හුනස්නෙන් නො නැංග හේ’ යැ යි සැළ කෙළේ ය.

23. එවං වුද්ධො අභං භග්ගව තං පරිසං එතදවොචං: අභබ්බො ටො ආවුසො අවෙලො පාටීකපුද්ධො තං වාචං අප්පහාය -පෙ- මම සම්මුඛි භාවං ආගන්තුං. සචෙ පි'සස ඵවමසස: අභං තං වාචං අප්පහායං-පෙ- සමණස්ස ගොතමස්ස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යාන්ති වුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා, සචෙ පායසම්මනානං ලිච්ඡවීනං ඵවමසස: 'මයං අවෙලං පාටීකපුද්ධං වරත්තාහි ඛන්ධිකා ගොයුගෙහි ආවිඤ්ඤායාමාති*, තා වරත්තා ජිජෙජරං පාටීකපුද්ධො වා. අභබ්බො අවෙලො පාටීකපුද්ධො තං වාචං අප්පහාය -පෙ- සචෙ පි'සස ඵවමසස 'අභං තං වාචං අප්පහාය -පෙ- සමණස්ස ගොතමස්ස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යාන්ති වුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා''ති.

අථ ටො භග්ගව ජාලියො දුරුපක්කිකනෙකවාසී උට්ඨායාසනා තං පරිසං එතදවොච: තෙන හි භො වුත්තං තාව ආගමෙථ යාවාහං ගච්ඡාමි, අප්පවනාම අභමපි සක්කුණෙය්‍යං අවෙලං පාටීකපුද්ධං ඉමං පරිසං ආනෙතුන්ති. අථ ටො භග්ගව ජාලියො දුරුපක්කිකනෙකවාසී යෙන කිද්දකඛාණ්ණපරිබ්බාජකාරාමො යෙන අවෙලො පාටීකපුද්ධො තෙත්ථපසංඛාමි. උපසංඛාමිතො අවෙලං පාටීකපුද්ධං එතදවොච: අභික්කමාවුසො පාටීකපුද්ධං. අභික්කනා තෙ සෙය්‍යො, අභික්කනා අභිඤ්ඤානා අභිඤ්ඤානා ලිච්ඡවී -පෙ- සමණො පි ගොතමො ආයසම්මො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනො. භාසිතා ටො පන තෙ ආවුසො පාටීකපුද්ධං වෙසාලියං පරිසතිං වාචා: "සමණො පි ගොතමො ඤ්ඤවාදෙ -පෙ- තංදිගුණං තංදිගුණං කරිස්සාමි''ති. අභික්කමසෙව ආවුසො පාටීකපුද්ධං උපධිථපථං. සබ්බපඨමඤ්ඤෙව ආගන්තුං සමණො ගොතමො ආයසම්මො ආරාමෙ දිවාචිහාරං නිසිනො. භාසිතා ටො පන තෙ එසාවුසො පාටීකපුද්ධං සමණො ගොතමෙන පරිසතිං වාචා: "අභබ්බො අවෙලො පාටීකපුද්ධො තං වාචං අප්පහාය -පෙ- සචෙ පි'සස ඵවමසස "අභං තං වාචං අප්පහාය -පෙ- සමණස්ස ගොතමස්ස සම්මුඛිභාවං ගච්ඡය්‍යා''න්ති, වුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා. සචෙ'පායසම්මනානං ලිච්ඡවීනං ඵවමසස: මයං අවෙලං පාටීකපුද්ධං වරත්තාහි ඛන්ධිකා ගොයුගෙහි ආවිඤ්ඤායාමාති, තා වරත්තා ජිජෙජරං පාටීකපුද්ධො වා. අභබ්බො අවෙලො පාටීකපුද්ධො තං වාචං අප්පහාය තං විත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පච්ඡිත්තිස්සජ්ඣිතා මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං. සචෙ පි'සස ඵවමසස 'අභං තං වාචං අප්පහාය තං විත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පච්ඡිත්තිස්සජ්ඣිතා සමණස්ස ගොතමස්ස සම්මුඛිභාවං ආගච්ඡය්‍යාන්ති වුද්ධා පි තස්ස විපතෙය්‍යා''ති. අභික්කමාවුසො පාටීකපුද්ධං, අභික්කමනෙතෙව තෙ ජයං කරිස්සාම, සමණස්ස ගොතමස්ස පරාජයන්ති.

1. ආවිඤ්ඤායාමාති (සිවු)

23. භාග්වය, ඔහු එසේ කී කල මම ඒ පිරිස අමතා, “ඇවැත්නි, අවේලක පාරිකපුත්‍ර ඒ තෙජල නො පියා ... මා හමුවට එන්නට නො තිස්ස. ඉදින් ඔහුට ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා ... මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’යි මෙසේ සිතක් වනොත්, ඔහු හිස ද ගිලිහෙන්නේ ය. ඉදින් ආයුෂ්මත් ලිච්ඡවිනට ‘අපි අවේලක පාරිකපුත්‍රයා වර පටින් බැඳ ගොනුන් යෙදූ විශෙන් ඇඳ ගෙන එන්නමු’ යි මෙසේ සිතක් වනොත්, ඒ වරපට සිඳෙන්නේ ය. ඔන් තැනින් පාරිකපුත්‍ර හෝ බිඳී වෙන් වන්නේ ය. හේ ඒ තෙජල නො හැරපියා... මා හමුවට එන්නට නො තිස්ස. ඉදින් ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා ... මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතක් වනොත් ඔහු හේ හිස ද ගිලිහෙන්නේ යැ’ යි කීම්.

භාග්වය, එ කල්හි දරුපාත්‍රික පිරිවැජ්ජික අතැවැසි ජාලිය නමැත්තෙක් හුනස්නෙන් නැඟී, “හවත්නි, එසේ වී නම් මා එන තුරු මොහොත්තමක් බලවු. අවේලක පාරිකපුත්‍රයා මෙ පිරිස කරා ගෙන එන්නට මම වත් හැකි වීම නම් යෙහෙකැ’ යි කී ය. භාග්වය, ඉක්බිති දරුපාත්‍රික පිරිවැජ්ජික අතැවැසි ජාලිය තෙමේ කිහිරිකණු පිරිවැජ්ජා අරම යම් තැනෙක ද, (එහි) අවේලක පාරිකපුත්‍රයා යම් තැනෙක ද එ තැනට ගියේ ය. ගොස් ඔහු බණවා, ‘ඇවැත් පාරිකපුත්‍රයෙනි, නැඟී එවු. ඔබ නැඟී අව උතුම්. ප්‍රකට ප්‍රකට ලිච්ඡවීහු... අවුත් රැස් වූ ඉදිති. මහණ ගොයුම්හු ද දිවාච්ඡරණ පිණිස අවුත් ආයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි උන්නාහු වෙත්. ඇවැත්නි, ඔබ විසින් විසල්පුර මහ පිරිස් මැද දී ‘මහණ ගොයුම් ද ඥානවාද ඇත්තේ ය, මම ද ඥානවාද ඇත්තෙමි ... ඔහු එක් ඉදු පෙළහරක් කළ විට මම එ මෙන් දෙ ගුණයක් දෙ ගුණයක් ඉදු පෙළහර කරන්නෙමි’ යි මේ වචන කියන ලද්දේ ම ය. ඇවැත්නි, පාරිකපුත්‍රයෙනි, අධි මහත් නැඟී එවු. මහණ ගොයුම්හු හැමට පෙරාතුව වූ මැ අවුත් අයුෂ්මතුන් ගේ ආරාමයෙහි දිවාච්ඡරණ පිණිස උන්නාහු වෙත්. ඇවැත් පාරිකපුත්‍රයෙනි, මහණ ගොයුමන් විසින් ‘අවේලක පාරිකපුත්‍ර ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා ... මා හමුවට එන්නට නො තිස්ස. ඉදින් ‘මම ඒ තෙජල නො හැරපියා... මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’යි ඔහුට සිතක් වනොත්, ඔහු හිස ද ගිලිහෙන්නේ ය. ඉදින් ආයුෂ්මත් ලිච්ඡවිනටත් ‘අපි අවේලක පාරිකපුත්‍රයා වර පටින් බැඳ ගවයන් යෙදූ විශෙන් ඇඳ ගෙන එන්නමු’යි මෙසේ සිතක් වී නම් (එසේ කරන්නට තැත් කරන්නාහු නම්), ඒ වරපට සිඳී යන්නේ ය, පාරිකපුත්‍රයා හෝ ඔන් තැනින් බිඳී වෙන් වන්නේ ය. අවේලක පාරිකපුත්‍රයාට ‘ඒ තෙජල නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මහණගොයුම් හමුවට යන්නෙමි’යි මේ සිත වනොත් ඔහු හිස ගිලිහෙන්නේ යැ’යි මහපිරිස් මැද මෙ බස් තෙපලන ලද්දේ ය. ඇවැත්නි, පාරිකපුත්‍රයෙනි, නැඟී එවු, නැඟී ඊමෙන් ම ඔබට ජය ද මහණ ගොයුම්හට පරාජය ද ලබවන්නමු’යි කී ය.

එවං වුක්කෙ හග්ගව අවෙලො පාථිකපුක්කො ‘ආයාම් ආවුසො ආයාම් ආවුසො’ති වඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි වුට්ඨාතුං, අථ ඛො හග්ගව ජාලියො දුරුපක්තිකතෙතවාසී අවෙලං පාථිකපුක්කං එතදවොච: “කිං සු නාම තෙ ආවුසො පාථිකපුක්ක පාවළා සු නාම තෙ පිට්ඨකඝ්ථිං අලීනා, පිට්ඨං සු නාම තෙ පාවළාසු අලීන. ආයාම් ආවුසො, ආයාම් ආවුසො’ති වඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාසි ආසනා පි වුට්ඨාතුං?”

එවමි ඛො හග්ගව වුට්ඨමානො අවෙලො පාථිකපුක්කො ‘ආයාම් ආවුසො, ආයාම් ආවුසො’ති වඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි වුට්ඨාතුං. යද ඛො හග්ගව ජාලියො දුරුපක්තිකතෙතවාසී අඤ්ඤාසි පරාභූතරූපො අයං අවෙලො පාථිකපුක්කො, ‘ආයාම් ආවුසො, ආයාම් ආවුසො’ති වඤා තඤ්ච සංසප්පති, න සකෙකාති ආසනා පි වුට්ඨාතුං, අථ නං එතදවොච:

24. “භූතපුබ්බං ආවුසො පාථිකපුක්ක සිහසන මිගරඤ්ඤා එතදහොසි: යනුත්තාහං අඤ්ඤාතරං වනසංඝිං නිසසාය ආසයං කප්පෙය්‍යං, තත්‍රාසයං කප්පෙතො සායණිකසමයං ආසයා නිකඛිමෙය්‍යං, ආසයා නිකඛිමිතො විජමෙය්‍යං, විජමිතිතො සමන්තා චතුද්දිසා අනුච්චලාකෙය්‍යං, සමන්තා චතුද්දිසා අනුච්චලාකෙතො තිකඛිතතුං සිහනාදං නදෙය්‍යං, තිකඛිතතුං සිහනාදං නදිතො භොවරාය පකකමෙය්‍යං, සො වරං වරං මිගසංඝෙක වධිතො මුදුමංසානි මුදුමංසානි හකඛිධිතො තමෙව ආසයං අජක්ඛුපෙය්‍යන්ති. අථ ඛො සො සිහො මිගරාජා අඤ්ඤාතරං වනසංඝිං නිසසාය ආසයං කප්පෙයි. තත්‍රාසයං කප්පෙතො සායණිකසමයං ආසයා නිකඛිමි. ආසයා නිකඛිමිතො විජමිති. විජමිතිතො සමන්තා චතුද්දිසා අනුච්චලාකෙයි. සමන්තා චතුද්දිසා අනුච්චලාකෙතො තිකඛිතතුං සිහනාදං නදි. තිකඛිතතුං සිහනාදං නදිතො භොවරාය පකකමි. සො වරං වරං මිගසංඝෙක වධිතො මුදුමංසානි මුදුමංසානි හකඛිධිතො තමෙව ආසයං අජක්ඛුපෙයි.

1. මහසඛ්ඨා (සිවු. භා. කථ)

භාග්වය, එසේ කී කල්හි අවේලක පාඨිකපුත්‍ර තෙමේ 'එම් ඇවැත්නි, එම් ඇවැත්නි' යි එහි ම ගැලී සැලෙයි. හුනස්නෙන් නැගෙනුද නො හැකි වෙයි. භාග්වය, එ කල්හි දරුපාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙමේ අවේලක පාඨිකපුත්‍රයා අමතා, 'ඇවැත්නි, පාඨිකපුත්‍රයෙනි, කිමෙන් ද? ඔබේ හිද්මඇට හුනස්නැ ඇලීගත්තේ ද? හුනස්න හෝ ඔබ හිද්ම ඇටෙහි ඇලීගත්තේ ද? 'ඇවැත්නි එම්, ඇවැත්නි එම්' යි උන් තැන්හිම ගැලී සැලෙහු. හුනස්නෙන් නැගෙන්නට දු නො හැක්කහු' යැ යි කී ය. භාග්වය, එසේ කියනු ලබනුයේ ද, අවේලක පාඨිකපුත්‍ර තෙමේ 'එම් ඇවැත්නි, එම් ඇවැත්නි' යි උන් තැන්හි ම ගැලී සැලෙයි, හුනස්නෙන් නැගෙනුවටදු නො හැකි වෙයි.

භාග්වය, දරුපාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙමේ 'මේ අවේලක පාඨිකපුත්‍ර පැදුණු සැහැවි ඇත්තේ ය. 'ඇවැත්නි එම්, ඇවැත්නි එම්' යි කියා එහි ම ගැලී සැලෙයි, හුනස්නෙන් නැගෙනුවටදු නො හැකි වේ' යැ යි දැනගත් කෙණෙහි, ඔහුට මේ තෙපුල් කී ය:

24. "ඇවැත් පාඨිකපුත්‍රයෙනි පෙරැ වූවක් කියමි. මෘගරාජ වූ එක්තරා සිංහයකුට කිසි වන ලැහැබක් නිසා ලැග්මක් කැරගන්නෙමි වීම් නම් යෙහෙක, එහි ලැග සවස් වෙලේ ඒ ලැග්මෙන් නික්මෙන්නෙමි නම්, එසේ හික්මැ වැජඹෙන්නෙමි නම්, වැජැඹූ භාත්පස සිවු දිසා බලන්නෙමි නම්, භාත්පසැ සිවු දිසා බලා, තෙවරක් සිංහනාද කරන්නෙමි නම්, තෙ වරක් සිංහනාද කොට ගොදුරු පිණිස බැහැරැ යන්නෙමි නම්, මුඛ මුඛව අතුරෙන් හොඳ හොඳ මුඛ මරා මොළොක් මොළොක් මස් කා, ඒ ලැග්මට පෙරළා යන්නෙමි නම් යෙහෙකැ' යි මේ සිත විය. එයින් පසු මෘගරාජ වූ ඒ සිංහ තෙමේ එක්තරා වන ලැහැබක් නිසා ලැගුම් ගත. එහි සවස් වෙලෙහි ඒ ලැග්මෙන් හික්මිණ. ලැග්මෙන් නික්මැ වැජැඹිණ. වැජැඹූ භාත්පස සිවු දිසා බැලී ය. භාත්පස සිවු දිසා බලා, තුන් වරක් සිංහනාද කෙළේ ය. තුන් වරක් සිංහනාද කොට, ගොදුරු සඳහා බැහැර ගියේ ය. හේ මුඛමුඛව අතුරෙන් උතුම් උතුම් මුඛ මරා, මොළොක් මොළොක් මස් කා, ඒ ලැග්මටම පෙරළා ආයේ ය.

තසෙසව ඛො ආචුසො පාථිකපුත්තං සිහසං මිගරඤ්ඤා විසාසෙ සංවද්දො ජරසිගාලො¹ දික්ඛො වෙව් ඛලවා ව. අථ ඛො ආචුසො තස්ස ජරසිගාලස්ස එතදභොසි “කො වාහං කො සිභො මිගරාජා? යනුනුනාහමි අඤ්ඤතරං වනසණ්ඛං නිසසාය ආසයං කප්පයාං, තත්‍රාසයං කප්පකායා සායන්තසමයං ආසයා නිකම්මෙයාං, ආසයා නිකම්මිකා විජ්ජෙයාං, විජ්ජිකා සමන්තා චතුර්ඤ්ඤා අනුච්චොකෙයාං, සමන්තා චතුර්ඤ්ඤා අනුච්චොකෙකා තිකම්මතං සිහනාදං නදෙයාං, තිකම්මතං සිහනාදං නදිකා ගොවරාස පක්කමෙයාං, සො වරං වරං මිගසංසෙ වධිකා මුද්දමංසානි මුද්දමංසානි හකම්මිකා තමෙවාසයං ‘අජ්ඣුපෙයානනි’” අථ ඛො සො ආචුසො ජරසිගාලො අඤ්ඤතරං වනසණ්ඛං නිසසාය ආසයං කප්පසි. තත්‍රාසයං කප්පකායා සායන්තසමයං ආසයා නිකම්මි.

ආසයා නිකම්මිකා විජ්ජි. විජ්ජිකා සමන්තා චතුර්ඤ්ඤා අනුච්චොකෙසි. සමන්තා චතුර්ඤ්ඤා අනුච්චොකෙකා තිකම්මතං සිහනාදං නදිකාමි ති සෙගාලකං යෙව් අනදි, භෙරණ්ඛකං² යෙව් අනදි. කො ච ජවො සෙගාලකො කො පන සිහනාදෙ!³

“එවමෙව ඛො කං ආචුසො පාථිකපුත්තං සුගතාපදනෙසු ථීවමානො සුගතාතිරික්ඛානි භුඤ්ජමානො තථාගතෙ අරහතෙ සමමාසමුද්දො ආසාදෙතඛං මඤ්ඤයි. කො ච ජවො පාථිකපුත්තො⁴ කා ච තථාගතානං අරහතානං සමමාසමුද්දානං ආසාදනා!”ති.

25. යනො ඛො හග්ගව ජාලියො දුරුපක්කිකනෙතවාසි ඉමිනා ඔපමෙත නෙව අසකම් අවෙලං පාථිකපුත්තං තමො ආසනා වාචෙකං, අථ නං එතදවොච.

1. ජරසිගාලො (මජ්ඣං)

2. භෙරණ්ඛකං යෙව් (කම්)

3. කෙ ව ජවෙ සිංගාලෙ කෙ පන සිහනාදෙති (මජ්ඣං)

4. කෙ ව ජවෙ පාථිකපුත්තෙ (මජ්ඣං)

ඇවැත් පථිකසුත්‍රයෙනි, මාගරාජ වූ ඒ සිංහයා හේ විසාසයෙහි (කා ඉතිරිකළ දෑයින්) වැඩුණු මහඵ කැණහිලෙක් දාජන (දූපුණේ) ද ශක්තිමත් ද විය. එ කල්හි ඒ මහඵ කැණහිලුට 'මම කවරෙමි ද! මාගරාජ වූ සිංහ කවරේ ද? මමත් එක්තරා වනලැහැබක් නිසා තිත්පලක් කැරැ ගන්නෙමි නම්, එහි ලැග සවස් වෙලේ තිත්පොලෙන් නික්මෙන්නෙමි නම්, එසේ නික්මැ වැජඹෙන්නෙමි නම්, වැජැමැ භාත්පසැ සිවු දිග බලන්නෙමි නම්, භාත්පසැ සිවු දිග බලා තුන් යලක් සිංහනාද කරන්නෙමි නම්, තුන් යලක් සිංහනාද කොට ගොදුරු සඳහා පිටත් වැ යන්නෙමි නම්, ඒ මම මුවමුවයෙන් සොදුරු සොදුරු මුවකු මරා මොළොක් මොළොක් මස්කා ඒ තිත්පොලට ම එළැඹෙන්නෙමි නම් යෙහෙකැ'යි මේ සිත විය. ඇවැත්නි, ඉක්බිති ඒ මහඵ කැණහිල් එක්තරා වනලැහැබක් නිසා ලැගුම් ගත්තේ ය. ලැගුම් ගෙන සවස් වෙලෙහි ඒ තිත්පොලෙන් නික්මියේ ය. තිත්පොලෙන් නික්මැ වැජැමුණේ ය. වැජැමැ භාත්පස සිවු දිග බැලී ය. භාත්පසැ සිවු දිග බලා 'සිංහනාද කරන්නෙමි'යි තුන් යලක් කැණහිල් හඬ ම හැඬී ය. නොමනා හඬක් ම හැඬී ය. ලාමක සිව්ලා කවරේ ද! සිංහනාදය කවරේ ද!! (මොවුන් දෙදෙනා හේ කවර සමතාවෙක් ද!) ඇවැත් පාථිකසුත්‍රයෙනි, ඒ කැණහිලු සේ ම තෙපි සුගතයන් වහන්සේට නියමිත වූ පසය නිසා ජීවත් වන්නහු, සුගතයන් වහන්සේ වළඳා ඉතිරි වූ දෑ වළඳන්නහු, 'ඒ තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටියැ යුතු යැ'යි සිතවූ ද? ලාමක වූ පාථිකසුත්‍රයා කවර යැ! තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා (ඉදු-පෙළහර කරමි යි) ගැටෙනු කවර යැ!" (යනු යි)

භාග්වය, යම් භෙයකින් දුරුපාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙම මේ උපමායෙන් අවේලක පාථිකසුත්‍රයා ඒ අස්නෙනුදු ඉවත් කරන්නට නො හැකි වී ද, එ හෙයින් හේ ඔහුට මෙය (මතු දක්වෙන පරිදි) කී ය: "සිව්ලෙක් තමා දෙස බලා 'මම මාගරාජ වූ සිංහයෙමි'යි සිතී ය. එසේ ම හේ සිව්ල් හඬ ම හැඬී ය, සිව්ල් හඬම හැඬී ය. ලාමක සිව්ල් හඬ කවර යැ! සිංහනාදය කවර යැ!"

පාථිකසුත්‍රයෙනි, එසේ ම තෙපි සුගතයනට නිසි පසයෙන් දිව් පවත්වනුවෝ, සුගතයන් ඉතිරි කළ දෑ වළඳනුවෝ, ඒ තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටියැ යුතු කොට සිතවූ ද? නිව් පාථිකසුත්‍රයෝ කවුරු යැ! තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ඔවුන් ගැටෙනු කවර යැ!"

25. භාග්වය, දුරුපාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙම මේ උපමායෙනුත් අවේලක පාථිකසුත්‍රයා එ අස්නෙන් සොලොවන්නට යම් භෙයකින් නො හැකි වී ද, එ හෙයින් ඔහුට මෙ බස් ද තෙජ්ජී ය:

සීහො'ති අත්තානං සමෙක්ඛියාන
අමඤ්ඤී කොත්ථු මීගරාජා, හමඝ්ථි,
තරෙව සො සෙගාලකං¹ අනදි
කො ච ඡවො සෙගාලො² කො පන සීහනාදො³ ති.

එවමෙව ඛො කං. ආචුසො පාටිකපුත්ත සුගතපදනෙසු ජීවමානො
සුගතාතිරික්ඛාති භුඤ්ඤමානො තරාගතෙ අරහතෙක සමමාසමිබ්බදො ආසා-
දෙනබ්බං මඤ්ඤසි. කො ච ඡවො පාටිකපුත්තො කා ච තරාගතානං
අරහත්තානං සමමාසමිබ්බදානං ආසාදනාති,

26. යතො ඛො හග්ගව ජාලියො දරුපක්ඛිකතෙකවාසී ඉමිනාපි
ඔපමෙමන නෙව අසක්ඛි අවෙලං පාටිකපුත්තං තමහා ආසනා වාවෙතුං,
අථ නං එතදවොච:

අමඤ්ඤී අනුවඩ්ඛමනං
අත්තානං විසාසෙ සමෙක්ඛිය
යාවත්තානං න පසසති
කොත්ථු තාච බ්බාගෙසා ති මඤ්ඤති
තරෙව සො සෙගාලකං¹ අනදි
කො ච ඡවො සෙගාලො² කො පන සීහනාදො³ ති.

එවමෙව ඛො කං. ආචුසො පාටිකපුත්ත සුගතපදනෙසු ජීවමානො
සුගතාතිරික්ඛාති භුඤ්ඤමානො තරාගතෙ අරහතෙක සමමාසමිබ්බදො
ආසාදෙනබ්බං මඤ්ඤසි. කො ච ඡවො පාටිකපුත්තො කා ච තරා-
ගතානං අරහත්තානං සමමාසමිබ්බදානං ආසාදනාති.

27. යතො ඛො හග්ගව ජාලියො දරුපක්ඛිකතෙකවාසී ඉමිනාපි
ඔපමෙමන නෙව අසක්ඛි අවෙලං පාටිකපුත්තං තමහා ආසනා වාවෙතුං,
අථ නං එතදවොච:

භුද්ධාන හෙකෙ³ බ්ලමුසිකායො
කට්ඨිසු බික්ඛාති ච කොණ්ඩපාති,⁴
මහාවනෙ සුඤ්ඤවනෙ විවිධෙභා
අමඤ්ඤී කොත්ථු මීගරාජාහමඝ්ථි.
තරෙව සො සෙගාලකං අනදි
කො ච ඡවො සෙගාලො කො පන සීහනාදො³ ති.

එවමෙව ඛො කං. ආචුසො පාටිකපුත්ත සුගතපදනෙසු ජීවමානො
සුගතාතිරික්ඛාති භුඤ්ඤමානො තරාගතෙ අරහතෙක සමමාසමිබ්බදො
ආසාදෙනබ්බං මඤ්ඤසි. කො ච ඡවො පාටිකපුත්තො, කා ච තරාගතානං
අරහත්තානං සමමාසමිබ්බදානං ආසාදනාති.

1. සිගාලකං-මජ්ඣං.

2. සෙගාලො-මජ්ඣං, පිචු

3. සීහෙ (කම)

4. කුණ්ඩපාති - සනා

‘කැණහිල් තෙමෙ වෙනෙහි හැවිදුනේ, තර වූ තම සිරුරැ පිළිබිඹුව ඉඳුල්දිය පිරි දිය වළෙකැ දැක, යම් තාක් ‘තමා සිංහයා ගේ ඉඳුල් කා වැඩුණෙකැ යි නො දක්නේ ද, ඒ තාක් ම තමා සිංහයකුට බඳු බල ඇත්තෙකැ යි (ව්‍යාඝ්‍ර සමාන බල ඇත්තෙකැ යි) සිතී. එසේ ම හේ කැණහිල් හඬ ම හැඟී ය. ලාමක සිවල් හඬ කවර යැ! සිංහනාදය කවර යැ!’

“ඇවැත් පාරිකසූත්‍රයෙනි, තෙපි එසේ ම සුගතයනට නියමිත පසයෙන් දිවි පවත්වනුවෝ, සුගතයන් ඉතිරි කළ දැ වළඳනුවෝ ඒ තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටියැ යුතු කොට සිතවූ ද? ලාමක පාරිකසූත්‍ර කවර යැ! තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටෙනු කවර යැ!”

26. භාරිවය, දරු පාත්‍රිකාන්තේවාසී ජාලිය තෙමේ මේ උපමායෙනුත් අවේලක පාරික සූත්‍රයා ඒ අස්නෙන් ඉවත් කරන්නට යම් හෙයෙකින් නො හැකි වී ද, එ හෙයින් ඔහුට මෙ තෙසුල් තෙප්ලිය :

“මහ වෙනෙහි, සිංහව්‍යාඝ්‍රාදීන් ගෙන් හිස් වූ වෙනෙහි මැඩියන් ද කලව්ටි බිල්හි වූ මීයන්ද සොහොන්හි ලූ මළ කුණු ද කා මහත් වැ වැඩුණු කැණහිල් තෙමේ ‘මම මෘගරාජයයම්’ යි සිතී. එසේ ම (සිංහ නාද යැ යි සිතා) කැණහිල් හඬ ම හැඟී. නිව කැණහිල්හඬ කවර යැ! සිංහනාදය කවර යැ!”

පාරිකසූත්‍රයෙනි, මෙසේ ම තෙපි සුගතයනට නියමිත පසය නිසා දිවි රක්නහු, සුගතයන් ඉතිරි කළ දැ වළඳන්නහු, තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටිය යුතු සේ සිතහු. ලාමක පාරිකසූත්‍ර කවර යැ! තරාගත අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධයන් හා ගැටෙනු කවර යැ!”

යනො ඛො භග්ගව ජාලියො දුරුපක්තිකනෙතවාසී ඉමිනා පි ඔපලෙවන නෙව අසක්ඛි අවෙලං පාථිකසුත්තං තම්භා ආසනා වාටෙතුං, අථ තං පරිසං ආගන්තවා ඵවමාරොවෙයි: “පරාභුතරුපො භො අවෙලො පාථිකසුත්තො, ‘ආයාමි ආවුසො, ආයාමි ආවුසො’ති වන්තා තසෙව සංසප්පති, න සංකප්පති ආසනාපි වුට්ඨාතුන්ති. ඵවං වුත්තෙ අහං භග්ගව තං පරිසං ඵතදවොවං:

“අභඛෙධා ඛො ආවුසො අවෙලො පාථිකසුත්තො තං වාවං අප්පහාය තං විත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පිතා මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං. සචෙ පි’සක ඵවමසක: අහං තං වාවං අප්පහාය තං විත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පිතා සමණසක ගොතමසක සම්මුඛිභාවං ගවෙජයානති, මුද්ධා පි තසක විපතෙය්‍යා. සචෙ’ පායසමන්තානං ලිච්චිතං ඵවමසක “මයං අවෙලං පාථිකසුත්තං වරත්තාහි ඛන්ධිතා ගොසුගෙහි ආවිසෙඤ්ඤායාමාති, තා වරත්තා ජිජෙජරං පාථිකසුත්තො වා. අභඛෙධා පන අවෙලො පාථිකසුත්තො තං වාවං අප්පහාය තං විත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පිතා මම සම්මුඛිභාවං ආගන්තුං. සචෙ’පි’සක ඵවමසක ‘අහං තං වාවං අප්පහාය තං විත්තං අප්පහාය තං දිට්ඨිං අප්පට්ඨිකප්පිතා සමණසක ගොතමසක සම්මුඛිභාවං ගවෙජයානති මුද්ධා පි තසක විපතෙය්‍යා’ති.

28. අථ ඛොහං භග්ගව තං පරිසං ධම්මියා කථාය සන්දසෙසයිං සමාදපෙයිං සමුත්තෙජෙයිං සමපහංසෙයිං. තං පරිසං ධම්මියා කථාය සන්දසෙසතා සමාදපෙතා සමුත්තෙජෙතා සමපහංසෙතා මහාඛන්ධිනා මොක්ඛං කරිතා, චතුරාසිතිපාණ්ඩ්‍යසකානි මහාවිදුග්ගා උද්ධරිතා, තෙජොධාතුං සමාපජ්ජතා සත්තතාලං වෙහාසං අඛග්ගානතා අඤ්ඤං සත්තතාලමි අවට්ඨිං¹ අභිනිමිතිතා පජ්ජලිතා ධුමාසිතා² මහා වනෙ කුලාගාරසාලාය පච්චුට්ඨාසිං. අථ ඛො භග්ගව සුනක්ඛිකෙත්තා ලිච්චිපුත්තො යෙනාහං තෙත්තපසඛිතමී, උපසඛිතමීතා මං අභිවාදෙතා ඵකමන්තං නිසිදි. ඵකමන්තං නිසිත්තං ඛො අහං භග්ගව සුනක්ඛිකෙත්තං ලිච්චිපුත්තං ඵතදවොවං: තං කිමඤ්ඤයි සුනක්ඛිකෙත්තං, යථෙව තෙ අහං අවෙලං පාථිකසුත්තං ආරඛ්ඨ ඛ්‍යාකාසිං, තථෙව තං විපක්කං අඤ්ඤාථා වා?ති. “යථෙව මෙ භතෙක භගවා අවෙලං පාථිකසුත්තං ආරඛ්ඨ ඛ්‍යාකාසි, තථෙව තං විපක්කං නො අඤ්ඤාථා”ති.

1. අග්ගි. (හ්‍යා)

2. ධුමාසිතා (මෂසං)

27. භාග්වය, දරුපාත්‍රිකාන්තේවාසි ජාලිය තෙම මේ උපමායෙකුත් අවේලක පාරිකසූත්‍රයා ඒ හුන් තැනින් ඉවත් කරන්නට යම් විටෙක නොහැකි වී ද, එ විට ඒ පිරිස් වෙත අවුත්, 'හවත්නි, අවේලක "පාරිකසූත්‍රයා පැරදුණු සැහැවි ඇත්තේ ය. 'ඇවැත්නි එම්, ඇවැත්නි එම් යි එතන්හි ම හැලී ඒ මේ අතැ සැලෙයි. හුනස්නෙන් නැහෙන්-නට ද නොහැකි වේ' යැ යි සැළ කෙළේ ය. භාග්වය, ඔහු මෙසේ කී කලා මම ඒ පිරිසට මේ වචන කීම්:

"ඇවැත්නි, අවේලක පාරිකසූත්‍ර ඒ තෙජල නො හැරපියා, ඒ සිත නො හැරපියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට, මා හමුවට එන්නට නො නිසි ය. ඉදින් 'මම ඒ තෙජල් නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට, මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙම්'යි ඔහුට මෙසේ සිතක් වතොත් (එසේ එන්නට තැත් කළ හොත්), ඔහු හිස ද ගිලිහෙන්නේ ය. ඉදින් ආයුෂ්මත් ලිච්ඡවීනට, 'අපි අවේලක පාරිකසූත්‍රයා වර පටින් බැඳ ගොනුන් බැඳි වියෙන් ඇඳ ගෙන එමහ 'යි මෙසේ සිතක් වුවොත් (එයට තැත් කළ හොත්), ඒ වරපට හෝ සිදෙන්නේ ය, පාරිකසූත්‍රයා හෝ ඒ වර පට කෙරෙන් කැඩී වෙන් වන්නේ ය. අවේලක පාරිකසූත්‍ර ඒ තෙජල නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මා හමුවට එන්නට නො නිසි ය. ඉදින් ඔහුට 'මම ඒ තෙජල නො පියා, ඒ සිත නො පියා, ඒ දිව බැහැර නො කොට මහණ ගොයුම් හමුවට යන්නෙම්'යි මේ සිත වී නම්, (එයට තැත් කෙළේ නම්), ඔහු හිස ද ගිලිහෙන්නේ ය" (යනුයි).

28. භාග්වය, ඉක්බිති මම ඒ පිරිසට දහැම් කතායෙන් කරුණු දක්වා කීම්, කී දෑ සමාදන් කැරැවීම් (ගැන්වීම්), එහි ඔවුන් සිත් තියුණු කෙළෙම්, එහි ඔවුන් තුටු පහටු කෙළෙම්. එ පිරිසට දහැම් කතා-යෙන් කරුණු දක්වා, දක්වූ කරුණු ගන්වා, එහි ඔවුන් සිත් තියුණු කොට, එහි ඔවුන් තුටු පහටු කොට, මහ කෙලෙස් බැමමෙන් ඔවුන් ගේ මිදීම සිදු කොට, සුවාසු දහසක් ප්‍රාණීන් මහා විදුරියෙන් (කාමාදි සතර ඔසයෙන්) ගොඩ ලා, තෙජොධාතු සමාපත්තියට සමවැද, සත් තලක් අහස් නැග, අත් සත් තලක් ද උසට ගිනි දල් මවා, දිලිසී දුමා, මහ වෙනෙහි කුළාර හලා පිහිටියෙම්. භාග්වය, එ කලා ලිච්ඡවීපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමෙ මා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹි මා වැඳ පසෙක හුන්නේ ය. පසෙක හුන් ලිච්ඡවීපුත්‍ර සුනක්ඛත්තයා, බණවා 'සුනක්ඛත්තය, එය කිමැයි සිතයි ද? මම තට අවේලක පාරිකසූත්‍රයා ඇරැබූ කී නියායෙන් ම එය නිපන්නේ ද? නැත හොත් අන් නියායෙකින් වී ද?' යි පුළුවනිම්. 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්-සේ අවේලක පාරිකසූත්‍රයා ඇරැබූ මට වදළ නියායෙන් ම එය නිපන. අන් සැටියෙකින් එය නො වී යැ 'යි හේ කීය.

“තං කිමමඤ්ඤයි සුනාසායනං , යදි එවං සනෙතා කතං වා හොති උත්තරිමනුසාධමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං අකතං වා?”ති.

“අද්ධා ඛො පන හනෙතා එවං සනෙතා කතං හොති උත්තරිමනුසාධමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං නො අකතන්ති.”

“එවමිති ඛො මං ත්වං මොසපුරිස උත්තරිමනුසාධමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං කරොත්තා එවං වදෙයි: න හි පන මෙ හනෙතා හගවා උත්තරිමනුසාධමමා ඉද්ධිපාටිභාරියං කරොති ති. පසා මොසපුරිස තඤ්ඤා තෙ ඉදං අපරඤ්ඤාති.”

එවමිති ඛො හගගව සුනාසායනො ලිච්ඡවිපුත්තො මයා වුවවමානො අපකකමෙව ඉමස්මා ධම්මවිනයා යථා තං ආපාධිකො තොරසිකො.

අග්ගඤ්ඤාපඤ්ඤාතතිකථා

29. අග්ගඤ්ඤාඤාභං හගගව පජානාමී, තඤ්ඤා පජානාමී තතෙං ව උත්තරිතරං පජානාමී, තඤ්ඤා පජානානංන පරාමසාමී, අපරාමසනො ව මෙ පච්චත්තඤ්ඤාච නිබ්බුති විදිතා, යද්ධිජානං තථාගතො නො අනායං ආපජ්ජති.

සන්ති හගගව එතෙ සමඡාත්තාභමඡා ඉසාරකුත්තං බ්‍රහ්මකුත්තං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙතති. ත්‍යාභං උපසංඛ්‍යාමිත්වා එවං වද්ධි: සච්චං කිර තුමෙහ ආයසමනෙතා ඉසාරකුත්තං බ්‍රහ්මකුත්තං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙතා?”ති. තෙ ව මෙ එවං පුච්ඡා ‘ආමො’ති¹ පටිජානන්ති. ත්‍යාභං එවං වද්ධි: කථංවිභිතකං පන² තුමෙහ ආයසමනෙතා ඉසාරකුත්තං බ්‍රහ්මකුත්තං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙතා”ති. තෙ මයා පුච්ඡා න සම්පායන්ති. අසම්පායනතා මම-ඤ්ඤාච පටිපුච්ඡන්ති. තෙසාභං පුට්ඨො ඛ්‍යාතරොමී:

1. ආමාති (භ්‍යා)
2. කථං විභිතකං නො පන (කම්)

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

‘සුනක්ඛත්තය, එය කිමැයි සිතයිද? මෙසේ වන කලා උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන ලද ද? නො කරන ලද ද?’ යි පුළුවනිමි.

“වහන්ස, මෙසේ වන කලා එකාන්තයෙන් උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර කරන ලද්දේ ය. නො කරන ලද්දේ නොවේ” යි හේ කී ය.

“භික්ෂු පුරුෂය, මෙසේත් උතුරු මිනිස් දහමින් පෙළහර කරන මට, ‘වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට උතුරු මිනිස් දහමින් ඉදු පෙළහර නො කරන සේකැ’ යි කියෙහි, භික්ෂු පුරුෂය, බලව, කා විසින් මේ කොතරම් මහ වරදක් කරන ලද ද?” යි ඔහුට කීමි.

භාග්‍යවය, මෙසේත් මා විසින් කියනු ලබනුයේ ද ලිව්විපුත්‍ර සුනක්ඛත්ත තෙමේ අපායට නිස්සක්ඛු, නිරයට සුදුස්සක්ඛු සෙයින් මේ දහම්විනයෙන් (මෙ සන්නෙන්) බැහැර වූ හිසේ මැ ය.

අග්ගඤ්ඤ ප්‍රඥප්ති කරාව

29. භාග්‍යවය, මම අග්ගඤ්ඤය ද (ලෝකෝත්තරත්ව වංශ කරාව ද) දනිමි. එය ද දනිමි. එ මතු නොව එයින් මත්තෙහි දැන් දනිමි. එය දන්තෙමි ද (ඒ දන්ත කෘෂ්ණ දෘෂ්ටි මාන වශයෙන්) පරාමර්ශනය නො කරමි. එසේ එය පරාමර්ශනය නොකරන්නාවූ ද මා විසින් තමා කෙරෙහි ම කෙලෙස් නිවීම දන්නා ලද්දේ ය. යම් නිවීමක් දන්නා තරාගත තෙමේ අනායාසනයකට නො පැමිණෙන්නේ ද, ඒ එබඳු වූ නිවීමක.

භාග්‍යවය, “ලොව ඉසුරකු විසින් මැවිණැයි, බඹකු විසින් මැවිණැයි යන ආවායඝ්ථාද වූ ලෝකෝත්තරත්වවංශකරාව පණවන ඇතැම් මහණ කෙනෙක් බවුණු කෙනෙක් ඇත. මම ඔවුන් කරා එළැඹ, ‘ආයුෂමත්ති, ලොව ඉසුරක්ඛු විසින් මැවිණ බඹකු විසින් මැවිණ යන ආවායඝ්ථාද වූ ලෝකෝත්තරත්ව වංශකරාව (අග්ගඤ්ඤය) තෙපි පණවවු ද?’ යි ඔවුන් විචාරමි. මා විසින් විචාරන ලද ඔහු, ‘එසේ යැ’ යි පිළිතුරු කෙරෙත්. මම ඔවුනට ‘ආයුෂමත්ති, ලොව කවර සැටියෙන් මවන ලද්දේ ද යි යන ඊශ්වරනිර්මාණයක්, බ්‍රහ්මනිර්මාණයක්, ආවායඝ්ථාදයක්, ලොකෝත්තරත්ව වංශ කරාවක් පණවවු ද?’ යි ඔවුන් පිළිවිසිමි. ඔහු මා විසින් (මෙසේ) විචාරන ලද්දහු, (පිළිතුරු දීම විසින්) ඥානගතියෙන් ඉදිරියට නො යත්. එසේ නො යන්නාහු, ඔහු මා ම පිළිවිසිත්. ඔවුන් විසින් විචාරන ලද මම මෙසේ (එය) හෙළි කෙරෙමි:

30. හොති ඛො සො ආවුසො සමයො යං කදචි කරහචි දීඝස්ස අඤ්ඤානො අවචයෙන අයං ලොකො සංවච්චති. සංවච්චමානො ලොකො යෙභුයොන සත්තා ආභසාරසංවත්තනිකා භොතති. තෙ තස්ස භොතති මනොමයා පිතිභස්සා සයමපභා අනතලික්ඛවරා සුභට්ඨායිනො, වීරං දීඝමඤ්ඤානං තිට්ඨන්ති. හොති ඛො සො ආවුසො සමයො යං කදචි කරහචි දීඝස්ස අඤ්ඤානො අවචයෙන අයං ලොකො විච්චති, විච්චමානො ලොකො සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මචරිතං පාතුහවති. අථ ඛො අඤ්ඤාතරො¹ සත්තො ආයුක්ඛයා වා පුඤ්ඤාක්ඛයා වා ආභසාරකායා වච්ඤා සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මචරිතං උපපජ්ජති. සො තස්ස භොති මනොමයො පිතිභස්සා සයමපභා අනතලික්ඛවරො සුභට්ඨායි, වීරං දීඝමඤ්ඤානං තිට්ඨති. තස්ස තස්ස ඵකකස්ස දීඝරත්තං නිවුසිතස්සා අනගිරති පරිත්තස්සා උපපජ්ජති: “අභො වත අඤ්ඤා පි සත්තා ඉත්තං ආගච්ඡය්‍යුන්ති”. අථ අඤ්ඤාතරෙ පි සත්තා ආයුක්ඛයා වා පුඤ්ඤාක්ඛයා වා ආභසාරකායා වච්ඤා සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මචරිතං උපපජ්ජන්ති තස්ස සත්තස්ස සභරාතං. තෙ පි තස්ස භොතති මනොමයා පිතිභස්සා සයමපභා අනතලික්ඛවරා සුභට්ඨායිනො වීරං දීඝමඤ්ඤානං තිට්ඨන්ති. තප්‍රාවුසො යො සො සත්තො පඨමං උපපනෙත්තා, තස්ස ඵච භොති: අභමස්මි බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මා අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤාදඤ්ඤායො වසවස්සා ඉසසරො කස්සා නිමමාතා සට්ඨා² සජ්ජිතා³ වසි පිතා භූතභව්‍යානං. මයා ඉමෙ සත්තා නිමමිතා. තං කිස්ස භෙතු? මමඤ්ඤි පුට්ඨෙ ඵතදභොසි: “අභො වත අඤ්ඤා පි සත්තා ඉත්තං ආගච්ඡය්‍යුන්ති. ඉති මමඤ්ඤා මනොපඤ්ඤි, ඉමෙ ව සත්තා ඉත්තං ආගතා”ති.

1. අථ අඤ්ඤාතරො (භ්‍යං P.T.S.)

2. සෙට්ඨා (සම්මිඨා)

3. සඤ්ජිතා P.T.S. සජ්ජිතා (භ්‍යං, තම)

30. “ඇවැත්ති, දික් කලක් ඇවැමෙන් කිසි සමයෙක මෙ ලොව නැසෙයි ද, එ බඳු කාලපරිච්ඡේදයක් වෙයි. ලොව නැසෙන සමයෙහි සැවයෝ බෙහෙවින් ආහස්සර බඹ ලොව උපදනාහු වෙත්. ඔහු එහි ධ්‍යාන විත්ත බලයෙන් උපන්නාහු, ප්‍රීතිය ම ආහාර කොටැත්තාහු, සිය සිරුරු එළියෙන් ම බබළන්නාහු, අහසැ හැසිරෙන්නාහු, සිත්-කලු උයන් විමන් ඇති සිටුනාහු (නොහොත් සිත්කලු වස්ත්‍රාභරණ හැඳ පැලැඳ සිටුනාහු) වෙත්. ඔහු එහි ඉතා බොහෝ කල් සිටුනාහ. ඇවැත්ති, දික්කලක් ඇවැමෙන් කිසි සමයෙක මෙ ලොව හැදෙන්නේ ද, එසේ වූ කාලපරිච්ඡේදයක් වෙයි. ලොව හැදෙන කලැ හිස් බඹ විමනෙක් පහළ වෙයි. එ කලැ එක්තරා සත්ව-යෙක් ආයු ගෙවීමෙන් හෝ පින් ගෙවීමෙන් ආහස්සර බඹලොවින් සැව එකී හිස් බඹ විමනට පැමිණෙයි (හිස් බඹ විමනැ උපදී). හෙ කෙමේ එහි ධ්‍යාන සිතීන් උපන්නේ, ප්‍රීතිය ගොදුරු කොටැත්තේ, සිය සිරිරෙන් විහිදෙන එළියෙන් බබළනුයේ, අහසැ හැසිරෙනුයේ, ශාභන උද්‍යාන විමාන ආදියෙහි සිටුනේ (නොහොත් ශෝභන වස්ත්‍රා-භරණ හැඳ පැලැඳ සිටුනේ) වෙයි. හේ එසේ බොහෝ කලක් සිටියි. එහි එකලා වැ දිගු කලක් වූයු බැවින් ‘අන් සත් කෙනෙකුත් මෙ අත්බවට එන්නාහු නම් යෙහෙකැ’ යි එ කලා විසීමෙහි නො ඇල්මෙක්, අමුතු කෙනකු හා සහභාවයෙහි ආශාවෙක් උපදී. එයින් පසු අන් සත් කෙනෙක් ද ආයු ගෙවීමෙන් හෝ පින් ගෙවීමෙන් හෝ ආහස්සර බඹලොවින් සැව, ඒ හිස් බඹ විමනට, ඒ පළමු ඉපැද සිටියහුගේ සහභාවයට පැමිණෙයි. ඔහු ද එහි ධ්‍යාන සිතීන් උපන්නාහු, ප්‍රීතිය ගොදුරු කොටැත්තාහු, ස්වයම්ප්‍රභ වූවාහු, අහසැ හැසිරෙන්නාහු, සිත්කලු උයන් ඇති සිටිනාහු වෙත්. එසේ දිගු කලක් ඔහු එහි සිටීත්. ඇවැත්ති, එහි යම් සතෙක් පළමුව උපන්නේ ද, ඔහුට, “මම බ්‍රහ්ම වෙමි, මහා බ්‍රහ්ම වෙමි, මෙරමා මැඩ අධිපති වැ සිටුනෙමි වෙමි, අනුන් විසින් නො මධ්‍යා ලද්දෙමි වෙමි, එකාන්ත-යෙන් සියල්ල දක්නෙමි වෙමි, සියල්ලන් සිය වශයෙහි පවත්වනු යෙමි වෙමි, ලොවැ රීඡ්වර වෙමි, ලොවැ කාරකවෙමි, ලොවැ නිර්මාතෘ වෙමි, ලොවැ සුෂ්ටා වෙමි, ලොවැ සකසන්නා වෙමි. මෙරමා තමා වශයෙන් පවත්වන්නෙමි වෙමි, උපන් උපදනා හැම ගේ පියා වෙමි. මේ සත්හු මා විසින් මවන ලදහ. ඒ (කියනුයේ) කවර හෙයින්? පෙරැ මට ‘අන් සත් කෙනෙකුත් මෙ අත්බවට එන්නාහු නම් ඒ ඉතා යෙහෙකැ’ යි මෙ සිත විය. මෙසේ මගේ ප්‍රාර්ථනාව ද විය. ‘මේ සත්හු ද මෙහි ආහ’ යි මට මේ සිත වෙයි.

යෙ පි තෙ සත්ථා පච්ඡා උපපන්නා, තෙසමපි එවං භොති; අයං ඛො හවං
 ඩ්වුභ්මා මහාඩ්වුභ්මා අභිභූ අනාභිභූතො අඤ්ඤදන්දසො වසවතති ඉක්කරො
 කත්ථා නිම්මාතා සට්ඨා සථිතා වසී පිත්ථා භුතභවිතානං. ඉමිනා මයං
 භොතා ඩ්වුභ්මා නිම්මිතා. තං කිසං හෙතු? ඉමඤ්ඤි මයං අද්දසාම
 ඉධ පඨමං උපපන්නං, මයං පනමා පච්ඡා උපපන්නා'ති. තත්ථාච්ච සො
 යො සො සත්ථා පඨමං උපපන්නො, සො දීඝායුකතරො ව භොති
 වණ්ණවිත්තතරො ව මහෙසකකතරො ව. යෙ පන තෙ සත්ථා පච්ඡා
 උපපන්නා, තෙ අප්පායුකතරා ව භොතති දුඛධර්මතරා ව අප්පො-
 සකකතරා ව. යානං ඛො පනෙතං ආච්චසො විජ්ජති යං අඤ්ඤතරො සත්ථා
 තම්භා කායා චචිත්තා ඉත්ථං ආගච්ජති. ඉත්ථං ආගතො සමානො
 අභාරස්මා අනාගාරියං පබ්බජති. අභාරස්මා අනාගාරියං පබ්බජිතො
 සමානො ආතප්පමඤ්ඤා පටිපාටිකාය අනුයොගමඤ්ඤා අප්පාදමඤ්ඤා
 සමාමනසිකාරමඤ්ඤා තරාරූපං චෙතොසමාධිං ඵුසති, යථා සමාහිතෙ
 විතෙත තං පුට්ඨනිවාසං අනුසාරති, තතො පරං නානුසාරති ති.
 සො එවමාහ: යො ඛො සො හවං ඩ්වුභ්මා මහාඩ්වුභ්මා අභිභූ අනාභිභූතො
 අඤ්ඤදන්දසො වසවතති ඉක්කරො කත්ථා නිම්මාතා සට්ඨා සථිතා වසී
 පිත්ථා භුතභවිතානං, යෙන මයං භොතා ඩ්වුභ්මා නිම්මිතා, සො නිවේවා
 ඩුට්ඨො සත්ථො' අවිපරිණාමධම්මො සසන්තිසමං තපේව යස්සති. යෙ පන
 මයං අහුමා තෙන භොතා ඩ්වුභ්මා නිම්මිතා, තෙ මයං අනිවේවා අඤ්ඤා
 අප්පායුකා වචනධම්මා ඉත්ථං ආගතා ති. එවං විභින්නං නො තුලෙන
 ආයස්මිනො ඉසරකුක්ඛං ඩ්වුභ්මකුක්ඛං ආවරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤ-
 පෙරා'ති. තෙ එවමාහ: සු: "එවං ඛො නො ආච්චසො ගොතම සුතං
 යපේවායස්මා ගොතමො ආහා'ති. අග්ගඤ්ඤාඤාතං හග්ගව පජානාමී
 -පෙ- යද්ධිජානං තරාගතො නො අනායං ආපජ්ජති.

1. සත්ථා දීඝායුකා (හත. තම)

2. අඤ්ඤා අසත්ථා. (හත. තම)

යම් සත්ව කෙනෙක් පසු වැ උපන්නාහු ද, ඔවුනටත් 'මේ හවත් තෙමේ බ්‍රහ්මයා ය, මහා බ්‍රහ්මයා ය, අනුත් මැඩ අධිපති වැ සිටුනේ ය. මෙරමා විසින් නො මැඩුණේ ය, එකාන්තයෙන් සියල්ල දක්නේ ය, මෙරමා සිය වශයෙහි පවත්වන්නේ ය, රීඝ්වර ය, කර්තෘ ය, නිර්මාතෘ ය, සුෂ්ටා ය, ලොව සඳන්නා ය, මෙරමා තමන් වශයෙහි පවත්වන්නේ ය, උපත් උපදනා හැම දෙතාගේ පියා ය, මේ හවත් බ්‍රහ්මයා විසින් අපි මවන ලදුම්හ, එසේ කියනුයේ කවර හෙයින්? යත්: අපි අපට පෙර මොහු ඉපිද සිටියහු අපි දුටුවු. අපි වූ කලී පසු ව උපන්නමෝ යැ'' යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. ඇවැත්නි, එහි යම් සතෙක් පළමුව උපන්නේ ද, හේ වඩා දීර්ඝායුෂ්ක ද වඩා පැහැපත් ද වඩා මහත් යසස් ඇත්තේ ද විය. යම් සත් කෙනෙක් පසු වැ උපන්නාහු ද, ඔහු පළ වූ උපන්නාහට වඩා අල්පායුෂ්ක ද වඩා අල්ප වර්ණ සම්පත් ඇත්තාහු ද වඩා අල්ප යශස්ක ද වූහ. එක් සත්වයෙක් එබඹමුරයෙන් සැව, මේ මිනිසක් බවට එන්නේ ය හේ මේ මිනිසක් බවට පැමිණියේ ම ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වෙයි. ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ ම, උත්සාහ වඩා, වැර වඩා පුන පුනා වැයම් කොට, නොපමා බව නිසා, නුවණ නිසා, යම් සමාධියෙකින් සිත මනාව පිහිටි කලා මෙයින් පළමුව අත්බව සිහි කළ හැකි වෙයි. එයින් ඔබ්බෙහි සිහි කළ නොහැකි වෙයි ද, එබඳු චිත්ත සමාධියක් ලබයි යන මේ කරුණ ඇත. (එසේ චිත්ත සමාධියක් ලත්) හෙ තෙම 'යම් ඒ හවත් බ්‍රහ්මයෙක් මහා බ්‍රහ්ම ද, අනුත් මැඩ අධිපති වේ ද, රීඝ්වර ද, කර්තෘ ද, නිර්මාපක ද, සුෂ්ටා ද, ලොව සකසන්නේ ද, මෙරමා සිය වශයෙහි පවත්වන්නේ ද, උපත් උපදනා හැම හේ පිතෘ ද, යම් ඒ හවත් මහ බඹක්හු විසින් අපි මවන ලදුමෝ ද, හෙ තෙමේ නිත්‍ය ය, ඕරුව ය (නො මැරෙන්නේ ය), සද්-භාවි ය, වෙනස් නොවන සුලු ය, මහ පොළෝ ඇ ශාශ්වත වස්තූන් හා සම වැ එ සැටියෙන් ම නො වෙනස් වැ සිටුනේ ය. යම්බඳු වූ අපි ඒ හවත් බඹුහු විසින් මවන ලදුමෝ ද, ඒ අපි අනිත්‍යයම් හ, අධිරූපයම්හ, අල්පායුෂ්කයම්හ, සැවෙනසුල්ලම්හ, එහෙයින් එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආම්හ''යි කියයි. ආයුෂ්මත්නි, තෙපි මෙසේ සකස් කැරගන්නා ලද රීඝ්වර නිර්මිතයක්, බ්‍රහ්මනිර්මිතයක්, ආවායාච්චාදයක් ලෝකෝත්තරත්ව වංශකථාවක් පණවු ද? (යනුයි). "ඇවැත්නි, ගෞතමයිනි, යම් සේ ම ආයුෂ්මත් ගෞතමයෝ කීහු ද, එ සේ ම අප විසින් අසන ලදි''යි මෙසේ ඔහු කිවු ය. භාර්ගවය මම අග්ගඤ්ඤය ද (ලෝකෝත්තරත්ව කථාව ද) දනිමි.....තථාගත තෙමේ යමක් දන්නේ අත්‍ය ව්‍යාසනයකට නො පැමිණේ ද, එසේ වූ කෙලෙස් නිවීම මා විසින් දන්නා ලද්දේ ය.

31. සත්ති හග්ගව එකෙ සමණව්‍යාහමණා ඛිඩ්ඛාපදෙසිකං ආවරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනති. ත්‍යාහං උපසඛිකම්භො එවං වද්දමි: සච්චං කීර තුමෙහ ආයසමනෙතො ඛිඩ්ඛාපදෙසිකං ආවරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙපා?ති¹ තෙ ව මෙ එවං පුට්ඨා ‘ආමො’ති පටිජානන්ති. ත්‍යාහං එවං වද්දමි: කථංචිතිතකං නො පන තුමෙහ ආයසමනෙතො ඛිඩ්ඛාපදෙසිකං ආවරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙපා?ති. තෙ මයා පුට්ඨා න සමපායන්ති. අසමපායනො මමඤ්ඤාපි පටිපුච්ඡන්ති. තෙසාහං පුට්ඨො ඛ්‍යාකරොමි: සන්තොචුසො ඛිඩ්ඛාපදෙසිකා නාම දෙ වා. තෙ අතිවෙලං හසංඛිඩ්ඛාරතිධම්මසමාපන්නා විහරන්ති තෙසං අතිවෙලං හසංඛිඩ්ඛාරතිධම්මසමාපන්නානං² විහරතං සති සමමුසසති. සතියා සමමොසා³ තෙ දෙවා තම්හා කායා වචන්ති. යානං ඛො පනෙතං ආචුසො විජ්ජති, යං අඤ්ඤාතරො සනෙතා තම්හා කායා වච්ඡා ඉත්ඤ්ඤා ආගච්ඡති. ඉත්ඤ්ඤා ආගතො සමානො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො ආතසාමභියා පධානමභියා අනුයොගමභියා අපමාදමභියා සම්මාමනසිකාරමභියා තථාරූපං වෙතො. සමාධිං චුසති යථා සමාහිතෙ විසෙත තං පුච්චෙතිව්‍යාසං අනුසාරති තතොපරං නානුසරති ති. සො එවමාහ: යෙ ඛො තෙ භොතෙතො දෙවා න, ඛිඩ්ඛාපදෙසිකා තෙ න අතිවෙලං හසංඛිඩ්ඛාරතිධම්මසමාපන්නා විහරන්ති. තෙසං න අතිවෙලං හසංඛිඩ්ඛාරතිධම්මසමාපන්නානං විහරතං සති න සමමුසසති. සතියා අසමමොසා තෙ දෙවා තම්හා කායා න වචන්ති, නිව්වා ධූවා සසකා අවිපරිණාමධම්මා සසකතිසමං තථෙව ධස්සන්ති. යෙ පන මයං අහුමහා ඛිඩ්ඛාපදෙසිකා තෙ මයං අතිවෙලං හසංඛිඩ්ඛාරතිධම්මසමාපන්නා විහරිමහා. තෙසං නො අතිවෙලං හසංඛිඩ්ඛාරතිධම්මසමාපන්නානං විහරතං සති සමමුසසති. සතියා සමමොසා එවං³ මයං තම්හා කායා චූතා අනිව්වා අභූවා අප්පායුකා වචනධම්ම ඉත්ඤ්ඤා ආගතා⁴ති.

1. හසංඛිඩ්ඛාරති ධම්මසමාපන්නා (කම)

2. සතියා සමමොසා (සා)

3. සමමොසා එවං P.T.S.

31. භාර්ගවය, ක්‍රියාප්‍රදායක දෙවියන් මුල් කොටැති ආවායභිවාද වූ ලොකොත්පත්ති වංශකථාවක් (අග්ගඤ්ඤයක්) යම් කෙනෙක් පණවත් ද, එසේ වූ ඇතැම් මහණ කෙනෙක් බටුණු කෙනෙක් ඇත. මම ඔවුන් කරා එළැඹි “ආයුෂ්මත්ති, තෙපි ක්‍රියාප්‍රදායක මූලක ආවායභිවාදයක් වූ ලොකොත්පත්ති වංශ කථාවක් පණවවු ද? ඒ සැබෑ ද?” යි කියමි. ඔහු මා විසින් මෙසේ විචාරන ලද්දහු, ‘එසේ’ යි පිළින කෙරෙත්. “ආයුෂ්මත්ති, තෙපි කෙසේ පිළියෙල කැරැගන්නා ලද ආවායභිවාදයක් වූ ක්‍රියාප්‍රදායක මූලක ලෝකොත්පත්ති වංශ කථාවක් පණවවු ද?” යි මෙසේ මම ඔවුන් විචාරමි. ඔහු මා විසින් විචාරන ලද්දහු, පිළිතුරු දිය නො හැකි වෙත්. නො හැකි වන්නාහු, මා ම පුළුවසින්. එසේ විචාරන ලද මම ඔවුනට මෙසේ හෙළි කොට කියමි: “ඇවැත්ති, ක්‍රියාප්‍රදායක නම් දෙවි කෙනෙක් ඇත. ඔහු ඉතා අධික වේලාවක් (අහර වළඳනා කාලය ද ඉක්ම) මෙවුන්දම්හි ද කායික වාවසික ක්‍රියාහි ද ඇලෙන සැහැවියට වැටුණාහු වෙසෙත්. ඉතා අධික වේලාවක් මෙවුන්දම්හි ද කායික වාවසික ක්‍රියාහි ද ඇලෙන සැහැවියට වැටී වසන ඔවුනට බොජුන් ගනුවට සිහි නැති වේ. එසේ සිහි නැති වීමෙන් (බොජුන් නොගැනුම් හේතුවෙන්) ඒ දෙවියෝ ඒ දිව්‍ය නිකායයෙන් ව්‍යුහ වෙත්. මෙසේ ව්‍යුහ වූ උත්තරා සත්වයෙක් ඒ දේව නිකායයෙන් ව්‍යුහ වී මේ මිනිස් බවට පැමිණේ. එසේ මිනිසත් බවට පැමිණියා වූ මහෙ තෙම ගිහි ගෙත් නික්ම පැවිදි වේ. පැවිදි වූයේ ම උත්සාහ වඩා, වැර වඩා, පුන පුනා වැර වඩා, සිහිය වඩා, නුවණ වඩා, යම් සමාධියෙකින් සිත මොනොවට පිහිටි කලා ඒ පෙර අත් බව සිහි කළ හැකි වේ ද, එයින් යට සිහි කළ හැකි නො වේ ද, එසේ වූ චිත්තසමාධියක් ලබයි’ යන මෙය විද්‍යාමාන එකෙකි. හේ මෙසේ කියයි: ‘යම් හවත් දෙවි කෙනෙක් ක්‍රියාප්‍රදායක නො වෙත් ද, ඔහු බොජුන් වේලාව ඉක්මැ මෙවුන්දම්හිත් කායික වාවසික ක්‍රියාහිත් ඇලෙන සැහැවියට පත්තෝ වැ නො වෙසෙත් ද, එසේ වේලාව ඉක්මැ මෙවුන්දම්හිත් සෙසු කායික වාවසික ක්‍රියාහිත් ඇලෙන සැහැවියට පැමිණ නො වසන ඔවුනට බොජුන් ගනුයෙහි සිහි නැති නො වේ. එසේ සිහි නැති නොවනුයෙන් ඒ දෙවියෝ ඒ දෙවනිකායයෙන් නො සැවෙත්. ඔහු නිත්‍ය හ, ධරුව හ, සදහාවී හ. නො පෙරළෙන සුල්ලහ. හැම කල් පවත්නා පොළෝ ආදී වස්තූනට සම වැ එසේ ම (නො වෙනස් ව) සිටුනාහ. යම් බදු අපි වනාහි ක්‍රියාප්‍රදායක වූමෝ ද, වේලාව ඉක්මැ හම් ක්‍රියාරති සම්භාවයට පැමිණියෝ වැ වූසුමෝ ද, එසේ වසන අපට බොජුන් ගැන්මෙහි සිහි නැති විය. එයින් අපි ඒ දෙවනකායයෙන් ව්‍යුහ වූ මෝ එහෙයින් ම අනිත්‍ය වූමෝ අඬුව වූ මෝ අල්පායුෂ්ක වූමෝ මැරෙන සුලු වූමෝ මේ මිනිස් බවට පැමිණියම්හ.” (යනු යි.)

එවංචිතිතං තො තුමෙහ ආයඤ්ඤා මනෝපදෙයිකං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙජා?ති. තෙ එවමාහංසු: එවං ඛො තො ආච්ඡො ගොතම සුතං යට්ඨායඤ්ඤා ගොතමො ආහා ති. අග්ගඤ්ඤාචාහං හග්ගව පරානාමි -පෙ- යද්ඨිජානං තථාගතො තො අනායං ආපජ්ජති.

31. සත්ති හග්ගව එකෙ සමණ්ත්රාහමණා මනෝපදෙයිකං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙජාති. ත්‍යාහං උපසඬකමිඤ්ඤා එවං වදමි: සච්චං කිර තුමෙහ ආයඤ්ඤා මනෝපදෙයිකං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤා-පෙජා?ති. තෙ ව මෙ එවං පුට්ඨා 'ආමො'ති පටිජානන්ති. ත්‍යාහං එවං වදමි: කථංචිතිතං තො පන තුමෙහ ආයඤ්ඤා මනෝපදෙයිකං ආච-රියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙජා?ති. තෙ මයා පුට්ඨා න සමිපායන්ති. අසමිපා-යන්තා මමඤ්ඤව පටිපුච්ඡන්ති. තෙසාහං පුට්ඨා ඛ්‍යාතරොමි: සත්තා-ච්ඡො මනෝපදෙයිකා නාම දෙවා. තෙ අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්ති. තෙ අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්තා අඤ්ඤ-මඤ්ඤමහි විත්තාති පද්ධසෙත්ති. අඤ්ඤමඤ්ඤං පද්ධට්ඨිත්තා කිලිත්තකායා කිලිත්තවිත්තා තෙ දෙවා තමා කායා වචන්ති. ඤානං ඛො පනෙතං ආච්ඡො චිජ්ජති යං අඤ්ඤානරො සධෙත්තා තමා කායා වච්ඤා ඉත්තං ආගච්ඡති, ඉත්තං ආගතො සමානො අගාරඤ්ඤා අනගාරියං පබ්බජති. අගාරඤ්ඤා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො ආතප්පමඤ්ඤාය -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං චුසති, යථා සමාහිතෙ විනෙත තං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති, තතො පරං නානුසාරතිති. සො එවමාහ: "යෙ ඛො තෙ ගොතනො දෙවා න මනෝපදෙයිකා තෙ නාතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්ති. තෙ නාතිවෙලං අඤ්ඤ-මඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤමහි විත්තාති නපද්ධසෙත්ති. අඤ්ඤමඤ්ඤමහි¹ අපද්ධට්ඨිත්තා අකිලිත්තකායා අකිලිත්තවිත්තා² තෙ දෙවා තමා කායා න වචන්ති නිව්වා චූවා සසත්තා අවිපරිණාමධම්මා සසත්ති-සමං තරෙව ඤාසන්ති. යෙ පන මයං අනුමා මනෝපදෙයිකා තෙ මයං අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායිමා.

1. අඤ්ඤමඤ්ඤං - සිවු

2. අකිලිත්තවිත්තා තමා - වජ්ජ.

ආයුෂ්මත්ති, මෙසේ සකස් කැරගන්නා ලද ක්‍රීඩාප්‍රදායක මූලක ආවායා වාදයක් වූ ලොකොත්තත්ති වංශකථාවක් තෙපි පණවවු ද?''යි මම අසමි. 'ඇවැත්ති ගෞතමයිනි, එසේ ආයුෂ්මත් ගෞතමයන් පැවැසු පරිදි ම අප විසින් අසන ලදි'යි ඔහු කීහ. භාග්වය, මේ ලොකොත්තත්ති වංශකථාව ද මම දනිමි.....යමක් තරාගත තෙමේ වෙසෙයි නුවණින් දන්නේ අතය වාසනයට නො පැමිණේ ද, එසේ වූ කෙලෙස් නිවීම මා විසින් තමා කෙරෙහි ම දන්නා ලද්දේ ය.

32. භාග්වය, මනාප්‍රදායක මූලක ආවායා වාදයක් වූ ලොකොත්තත්ති වංශකථාවක් යම් කෙනෙක් පණවත් ද, එසේ වූ සමහර මහණ කෙනෙක් බවුණු කෙනෙක් ඇත. මම ඔවුන් කරා ගොස් මෙසේ කියමි. "ආයුෂ්මත්ති, තෙපි මනාප්‍රදායක මූලක වූ ආවායා වාද වූ සඤ්ඤාත්තත්ති වංශකථාවක් පණවවු ද? ඒ සැබෑ ද?" යි ප්‍රශ්න කරමි. මා විසින් මෙසේ විචාරනු ලැබූ ඔහු 'එසේ යැ'යි පිළින කෙරෙත්. මම ඔවුන් බණවා, "ආයුෂ්මත්ති, කෙසේ සැදුණු මනා ප්‍රදායක මූලක ආවායා වාද වූ ලොකොත්තත්ති වංශකථාවක් තෙපි පණවවු ද?"යි මෙසේ කියමි. මා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද ඔහු එයට පිළිතුරු දෙනු නො හැකි වෙත්. නො හැකිවන්නාහු පෙරළා මා ම විචාරත්. ඔවුන් විසින් විචාරන ලද මම ඔවුනට මෙසේ හෙළි කරමි: "ඇවැත්ති, මනාප්‍රදායක නම් දෙව් කෙනෙක් ඇත. ඔහු ඉතා බොහෝ වෙලාවක් උතුන් දෙස බලා හිඳිත්. ඉතා බොහෝ වෙලා උතුන් දෙස බලා ඉන්නා ඔහු උතුන් කෙරෙහි සිත් දූෂිත කැර ගනිත්. උතුන් කෙරෙහි ප්‍රදූෂිත වූ සිතැත්තාහු ක්ලාන්ත වූ කශැත්තාහු ක්ලාන්ත සිතැත්තාහු ඒ දෙව්ගේ ඒ දෙව්ලොවින් ව්‍යුහ වෙත්, ඔවුන් අතුරෙන් එක්තරා සත්ත්වයකු ඒ දෙව්ලොවින් සැව, මේ මිනිසත්බවට එතැ යි ද මේ මිනිසත් බවට ආවහු ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බවට පැමිණෙතැ යි ද, පැවිදි බවට පැමිණියහු ම උත්සාහ වඩා.....යමෙක් සිත සමාධිගත කළහි ඒ පෙර වුසු අත්බව සිහි කරතැ යි ද, එයින් ඔබ්බෙහි සිහි නො කරතැ යි ද යන මේ කාරණය විද්‍යාමාන ය. හේ මෙසේ කියයි: "යම් හවත් දෙව් කෙනෙක් මනාප්‍රදායක නො වූහු ද, ඔහු අධික වෙලාවක් උතුන් නොබලන්නාහු උතුන් කෙරෙහි සිත් දූෂිත කැර නො ගනිත්. උතුන් කෙරෙහි ප්‍රදූෂ්ට නොවූ සිතැත්තාහු, ක්ලාන්ත නොවූ කශැත්තාහු, ක්ලාන්ත නොවූ සිතැත්තාහු, ඒ දෙව්ගේ ඒ දෙව්ලොවින් නො සැවෙත් නිත්‍ය වැ බුරු වැ ශාස්වත වැ නො පෙරළෙන සැහැව් ඇති වැ (මහා-පාරිව් ආදී) ශාස්වත වස්තූන් සෙයින් ම නො වෙනස් ව සිටිනාහ. යම් බදු වූ අපි මනාප්‍රදායක වූවු ද, ඒ අපි අධික වෙලාවක් උතුන් දෙස බලා උන්නම්හ.

තෙ මයං අතිවෙලං අඤ්ඤමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤමහි විත්තානි පදුසයිමහා. තෙ මයං අඤ්ඤමඤ්ඤමහි පදුට්ඨවිත්තා කිලන්තකාය කිලන්තවිත්තා එවං මයං² තමහා කායා චූතා අනිච්චා අඤ්ඤා අසසාදකා අපායුකා චචනධම්මා ඉස්සන්තං ආගතා''ති. එවංචිභිතකං නො තුමෙහ ආයසමනෙහා මනොපදෙසිකං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා?''ති තෙ එවමාහංසු: ''එවං ඛො නො ආචුසො ගොතම සුතං යථෙවායසමා ගොතමො ආහා''ති.

අග්ගඤ්ඤඤාහං හග්ගව පජානාමී, තඤ්ඤ පජානාමී -පෙ- යද්භිජානං තථාගතො නො අනායං ආපජ්ජති.

33. සන්ති හග්ගව එතෙ සමණ්ත්වාමහණා අධිච්චසමුප්පන්නං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙත්ති. තාහං උපසඬකම්භො එවං වදමි: සච්චං කීර තුමෙහ ආයසමනෙහා අධිච්චසමුප්පන්නං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා?ති. තෙ ච මෙ එවං පුට්ඨා 'ආමො'ති පටිජානන්ති. තාහං එවං වදමි: කථංචිභිතකං නො පන තුමෙහ ආයසමනෙහා අධිච්චසමුප්පන්නං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා?ති. තෙ ච මයා පුට්ඨා න සම්පායන්ති. අසම්පායන්තා මමඤ්ඤව පටිපුට්ඨන්ති. තෙසාහං පුට්ඨො ඛායකරොමි: ''සන්තාචුසො සඤ්ඤසත්තා නාම දෙවා. සඤ්ඤපාදා ච පන තෙ දෙවා තමහා කාය චචන්ති. ඤානං ඛො පනෙතං ආචුසො විජ්ජති, යං අඤ්ඤතරො තෙහා තමහා කායා චචන්තා ඉස්සන්තං ආගච්ජති, ඉස්සන්තං ආගතො සමානො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො සමානො ආතප්පමඤ්ඤාය පධාන-මඤ්ඤාය -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං චූසති යථා සමාහිතෙ විකෙත තං සඤ්ඤපාදං අනුසරති, තතො පරං නානුසරති ති. සො එවමාහ: අධිච්චසමුප්පන්නො අත්තා ච ලොකො ච. තං කිංසා හෙතු? අහං පුට්ඨො නාහොසිං, සො'මහි එතරහි අනුන්තා සන්තතායං පරිණතො''ති. එවංචිභිතකං නො පන තුමෙහ ආයසමනෙහා අධිච්චසමුප්පන්නං ආචරියකං අග්ගඤ්ඤං පඤ්ඤපෙථා''ති. තෙ එවමාහංසු: ''එවං ඛො නො ආචුසො ගොතම සුතං යථෙවායසමා ගොතමො ආහා''ති. අග්ගඤ්ඤ-ඤාහං හග්ගව පජානාමී, තඤ්ඤ පජානාමී, තතො ච උත්තරිතරං පජානාමී, තඤ්ඤ පජානනං න පරාමසාමී, අපරාමසතො ච මෙ පච්චිත්ත-ඤ්ඤව නිබ්බුති විදිතා, යද්භිජානං තථාගතො නො අනායං ආපජ්ජති.

1. පදෙසයිමහා (සාය)

2. කිලන්තවිත්තා එව මයං (P.T.S.) කිලන්තවිත්තා (මජ්ඣං)

3. සත්තකාය (P.T.S.)

ඒ අපි උතුන් දෙස බලා ඉන්නමෝ උතුන් කෙරෙහි සිත් දුමිත කැර ගතුවහ. ඒ අපි උතුනට ප්‍රදුෂ්ට වූ සිතැත්තමෝ එයින් ක්ලාන්ත කයැති වූ ක්ලාන්ත සිතැති වූ මෙසේ ඒ දෙවලොවින් වූත වූමෝ, අනිත්‍ය වූමෝ, අඳුරු වූමෝ, ආශාශ්වත වූමෝ, අල්පායුෂ්ක වූමෝ, සැවෙන සුල්ලමෝ මෙ මිනිස්බවට ආම්භ'යි මෙසේ කියයි. ආයුෂ්මත්ති, තෙපි මෙසේ සැකැසුණු මනාප්‍රදුෂ්ක මූලක ආවායාර්වාද වූ ලොකොත්පත්ති වංශකතාවක් පනවනු ද?'යි මම ඇසිමි. 'ඇවැත්ති, ගෞතමයිනි, යම්මේ ආයුෂ්මත් ගෞතමයෝ කිහු ද, එසේ ම අප විසින් අසන ලද'යි ඔහු කීහ. භාගිවය, මම ලොකොත්පත්ති වංශකතාව ද දනිමි. එය ද දනිමි... තරාගත තෙමෙ යමක් වෙසෙයි නුවණින් දන්තෝ අනායව්‍යසනයට නො පැමිණේ ද එසේ වූ කෙලෙස් නිවීම තමා කෙරෙහි ම දන්තා ලද්දේ ය.

33. භාගිවය, යම් කෙනෙක් යදාව්‍යාසමුත්පන්න වූ, ආවායාර්වාද වූ, ලොකොත්පත්ති වංශ කතාවක් පනවත් ද, එසේ වූ සමහර මහණ කෙනෙක් බවුණු කෙනෙක් ඇත. මම ඔවුන් කරා එළැඹ 'ආයුෂ්මත්ති, තෙපි යදාව්‍යාසමුත්පන්න ලොකොත්පත්ති වංශකතා සංඛ්‍යාත ආවායාර්වාදයක් පණවන්නහු ලු. ඒ සැබෑ ද?'යි මෙසේ ප්‍රශ්න කරමි. මා විසින් පුළුවන් ඔහු එසේ යැ'යි පිළින කෙරෙත්. 'ආයුෂ්මත්ති, කෙසේ සෑදුණු, යදාව්‍යාසමුත්පන්න වූ, ආවායාර්වාද වූ ලොකොත්පත්ති වංශකතාවක් තෙපි පණවනුද?'යි මම ඔවුන් පිළිවිසිමි. මා විසින් පුළුවන්තා ලද ඔහු එයට උත්තර දෙනු නො හැකි වෙත්. උත්තර දිය නො හැකි වන්නාහු, මා ම පුළුවසින්. එසේ පුළුවන්තා ලද්දෙම මම ඔවුනට මෙසේ හෙළි කොට කියමි "ඇවැත්ති, අසංඥසත්ව නම් දෙව කෙනෙක් ඇත. සංඥව ඉපැත්මෙන් ම ඒ දෙවියෝ ඒ දෙවලොවින් ව්‍යුත් වෙත්. ඇවැත්ති, එක්තරා සත්වයකු ඒ දෙවලොවින් සැවෑ මෙ මිනිස් බවට පැමිණෙතැයි ද, එසේ මෙ මිනිසක් බවට පැමිණියාහු ගිහි ගෙන් පැවිදි බිමට යෙතැ යි ද, ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට පැමිණ ම උත්සාහ වඩා.....යම් සේ ම සිත සමාහිත කල්හි ඒ සංඥාව ගේ ඉපැත්ම සිහි කෙරේ නම් එයින් ඔබ්බෙහි සිහි නො කෙරේ නම් එසේ වූ විත්තසමාධියක් ඔහු ස්පර්ශ කරතැ යි ද යන මේ කාරණය විද්‍යාමාන එකෙක. හෙ තෙමෙ ආත්මයත් ලොකයත් යදාව්‍යාස මුත්පන්නතා (ඉබේ පහළ වූහ)'යි පණවයි. එසේ කියනු යේ කවර හෙයින්? යත්: 'මම පෙරැනොවිමි, ඒ මම පෙරැනොවි දන් සභා භාවයට පෙරැළිණිමි යි හේ කියයි. ආයුෂ්මත්ති, තෙපි මෙසේ සැකැසුණු ආවායාර්වාද වූ යදාව්‍යාසමුත්පන්න ලොකොත්පත්ති වංශකතාවක් පණවනු ද?'යි මම ඔවුන් පිළිවිසිමි: 'ඇවැත්ති, ගෞතමයිනි, යම්මේ ආයුෂ්මත් ගෞතමයෝ කිහු ද, එසේ ම අප විසින් අසන ලද්දේ යැ යි ඔහු කියත්. භාගිවය, අභ්ගඤ්ඤය ද (ලොකොත්පත්ති වංශකතාව ද) මම දනිමි. එය ද දනිමි, එයින් වඩා උසස් වූ දය ද දනිමි, ඒ දැනීම ද තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි මාන වශයෙන් පරාමර්ශනය නො කරමි. එය පරාමර්ශ නොකරන්නා වූද මා විසින් යමක් වෙසෙයි නුවණින් දන්තා තරාගත තෙම අනායව්‍යසනයකට නො පැමිණෙයි ද, එසේ වූ කෙලෙස් නිවීම තමා කෙරෙහි ම දන්තා ලද්දේ ය.

33. එවංවාදිං ඛො මං භග්ගව එවමකඛායිං එකෙ සමණ්ණාසමණා අසතා තුට්ඨා මුසා අභුතෙන අබ්භාවිකකිත්ති: “විපරිතො සමණො ගොතමො භික්ඛවො ව. සමණො ගොතමො එවමාහ: යසමීං සමයෙ සුභං විමොක්ඛං උපසම්පජ්ජ විහරති සබ්බං තස්මීං සමයෙ අසුභනෙත්ථව¹ පජානාති ති. න ඛො පනාහං භග්ගව එවං වදමී: යසමීං සමයෙ සුභං විමොක්ඛං උපසම්පජ්ජ විහරති. සබ්බං තස්මීං සමයෙ අසුභනෙනව පජානාතිති.² එවං ව ඛවාහං භග්ගව වදමී: යසමීං සමයෙ සුභං විමොක්ඛං උපසම්පජ්ජ විහරති, සුභනෙත්ථව තස්මීං සමයෙ පජානාතිති.”

“තෙ’ව භනෙන විපරිතා යෙ භගවත්තං විපරිතතො දහන්ති භික්ඛවො ව. එවං පසනෙතා අථං භනෙන භගවති, පභොති ව මෙ භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථා අහං සුභං විමොක්ඛං උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යන්ති.”

“දුක්ඛාරං ඛො එවං භග්ගව තයා අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤබන්තීකෙන අඤ්ඤරුචිකෙන අඤ්ඤත්‍රායොගෙන අඤ්ඤත්‍රාවරියකෙන සුභං විමොක්ඛං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං. ඉඛිත ත්ථං භග්ගව, යො ව තෙ අයං මයි පසාදෙ, තමෙව නිං සාධුකමනුරක්ඛාමි”ති.

“සවෙ තං භනෙන මයා දුක්ඛාරං අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤබන්තීකෙන අඤ්ඤරුචිකෙන අඤ්ඤත්‍රායොගෙන අඤ්ඤත්‍ර ආවරියකෙන සුභං විමොක්ඛං උපසම්පජ්ජ විහරිතුං, යො ව මෙ අයං භනෙන භගවති පසාදෙ, තමෙවාහං සාධුකමනුරක්ඛාමිසසාමි”ති.

ඉදමවො ව භගවා. අත්තමනො භග්ගවගොතෙතා පරිබ්බාජකො භගවතො භාසිතං අභිනද්දි ති.

පාටීකසුත්තං නිවසිතං පඨමං.

1. අසුභනෙත්ථව (ඝයා.-PTS.)
2. සඤ්ජානාතීති (PTS.)
3. දිවාදිවසෙත්ථව (ඝයා PTS.)

33. භාග්වය, මෙසේ කියන, මෙසේ කරුණු පවසන මට, ඇතැම් මහණ කෙනෙක් බමුණු කෙනෙක් 'මහණ ගොයුම් පෙරළුණු සංඥා ඇත්තේ ය, ඔහු සවු මහණහු ද පෙරළුණු සංඥා ඇත්තෝ යැ'යි ද, 'යම් විටෙක ශුභ විමොක්ෂය ලැබ වෙසේ නම් එ කලා සියල්ල අශුභ යැ යි ම හඳුනා යැ යි ද' යි නැති දැයිත්, හිස් මුසායෙන්, අභ්‍යන්තරයෙන් දෙස් නහත්. භාග්වය, ශුභවිමොක්ෂය ලැබ වසන කලා 'සියල්ල අශුභ යැ යි හඳුනා යැ' යි මෙසේ මම නො කියමි. වැලි 'යම් සමයෙක ශුභවිමොක්ෂය ලැබ වෙසේ නම්, එ කලා ශුභයැ යි ම හඳුනා යැ'යි මෙසේ නම් මම කියමි.

“වහන්ස යම් කෙනෙක් වුකලි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද හික්කුන් ද, විපරිත වශයෙන් පිහිටුවන් නම් (ඇති තතු වෙනස් කොට දක්වා දෙස් නගන් නම්), ඔහු ම විපරිතයෝ ය (පෙරළුණු සංඥා ඇත්තෝ ය). වහන්ස, මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මෙසේ පැහැදුණෙමි වෙමි. යම් සේ මම ශුභ විමොක්ෂය ලැබ විසිය හැකි වන්නෙමි ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට එසේ දහම් දෙසන්නට පොහොසත් සේකැ'යි මෙසේ මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙමි වෙමි”යි භාග්ව කී ය.

“භාග්වය, අන්‍ය දෘෂ්ටික වූ අන්‍යලබ්ධික වූ අන්‍යරූපික වූ අන්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙක යෙදුණු, අන්‍යකීර්ථායතනයෙක ඇදුරු වූ මා විසින් මෙසේ ශුභ විමොක්ෂය ලැබ වසන්නට දුෂ්කර ය. එබැවින් භාග්වය, මා කෙරෙහි තා ගේ මේ යම් පැහැදීමක් ඇද්ද, එය ම තෝ මොනොවට රකුව”යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළු සේක.

“වහන්ස, ඉදින් අන්‍යදෘෂ්ටික අන්‍යලබ්ධික අන්‍යරූපික අන්‍යප්‍රතිපත්තියෙක යෙදුණු අන් කීර්ථායතනයෙක ඇදුරු වූ මා විසින් ඒ ශුභ විමොක්ෂය ලැබ වසන්නට දුෂ්කර වේ නම්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මගේ මේ යම් පැහැදීමක් ඇද්ද, එය ම මම මොනොවට රකින්නෙමි”යි භාග්ව තෙම පැවසී ය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ දහම් දෙසූ සේක. භාග්වගෝත්‍ර පරිවාරක තෙම ආරාධිත සිතැත්තේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචනය පිළිගත්තේ ය.

පළමු වන පාරික සූත්‍රය නිමිසේ යැ. (24)

උදුමබරිකසුත්ත.

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ශීර්ශකුටෙ පබ්බතෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො උදුමබරිකාය පරිබ්බාජ-කාරාමෙ පටිවසති මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං තිංසමකෙත්ති පරිබ්බාජකසතෙහි. අථ ඛො සඤ්ඤානො ගහපති දිවා දිව්සා¹ රාජගහා නික්මී භගවන්තං දසකනාය. අථ ඛො සඤ්ඤානස්ස ගහපතිස්ස එතද-හොසි: අකාලො ඛො තාව භගවන්තං දසකනාය, පටිසල්ලීනො භගවා, මනොභාවනියානමපි භික්ඛූනං අසමයො දසකනාය. පටිසල්ලීනා මනො-භාවනියා භික්ඛූ. යනුන්‍යාහං යෙන උදුමබරිකාය පරිබ්බාජකාරාමො යෙන ගිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඬකමෙය්‍යන්ති.

2. අථ ඛො සඤ්ඤානො ගහපති යෙන උදුමබරිකාය පරිබ්බාජකා-රාමො යෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඬකමී. තෙන ඛො පන සමයෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං නිසිනෙත්තා හොති උත්තාදිනියා උච්චාසද්දමහාසද්දය අනෙකවිහිතං තීරව්ජානකථං කථෙන්නියා -සෙය්‍යාපීදං : රාජකථං වොරකථං මහාමක්ක-කථං සෙත්තාකථං භයකථං සුද්ධිකථං අත්තකථං පානකථං වත්තකථං සයනකථං මාලාකථං ගැටිකථං ඤාතිකථං යානකථං භාමකථං නිග-කථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං පුරිසකථං සූරකථං විසිඛාකථං කුමහට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානාත්තකථං ලොක-කම්බසිකං සමුද්දකම්බසිකං ඉතිභවාහවකථං ඉති වා. අද්දසා ඛො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො සඤ්ඤානං ගහපතිං දුරතො² ව ආගව්ජන්තං. දිස්වා සකං පරිසං සණ්ඨපෙසි: අපසද්දා හොනෙතා හොනතු, මා හොනෙතා සද්දමකථා. අයං සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො ආගව්ජති සඤ්ඤානො ගහපති. යාවතා ඛො පන සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා ගිහී ඔද්‍යවයනා රාජගහෙ පටිවසන්ති, අයං තෙසං අඤ්ඤාතරො සඤ්ඤානො ගහපති. අපසද්දකාමා ඛො පනෙතෙ ආයසමනෙතා අපසද්දවිනිතා අපසද්දස්ස වණ්ණවාදිනො. අපෙට්ඨනාම අපසද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඬකමීතබ්බං මසෙද්දය්‍යා ති. එවං වුත්තෙ තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හි අහෙසුං.

1. දිවා දිවසෙව, (සයා rts)

2

උදුම්බරික සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවරට නොදුරු නොළං කන්හි වූ ගිජුකුළු පට්ටෙහි වැඩ වසන සේක. එ සමයෙහි න්‍යග්‍රෝධ නම් පිරිවැජි තෙමේ තුන් දහසක් පමණ වූ මහත් පිරිවැජි පිරිසක් හා උදුම්බරිකා දේවියගේ පිරිවැජි අරමෙහි වෙසෙයි. එ කල්හි සන්ධාන නම් ගෘහපති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නා පිණිස ඉරමුදුන් වෙලෙහි රජගහ නුවරින් නික්මිණ. එ කලා ඔහුට 'තව ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට නො කල් ම ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විත්ත විවේකයෙන් වැඩ ඉන්නා සේක. සිත වඩන හික්කුන් ද දක්නට කාලය නො වේ. සිතවඩන හික්කුහු විත්ත විවේකයෙන් උන්නාහු වෙති. උදුම්බරිකා දේවියගේ පිරිවැජි අරමට, න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජියා කරා ගියෙමි වීම් නම් යෙහෙකැ යි මේ සිත විය.

2. එ කල්හි සන්ධාන ගෘහපති තෙම උදුම්බරිකා දේවිය ගේ පිරිවැජි අරම කරා, න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජියා වෙතට ගියේ ය. එ සමයෙහි න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජි තෙම උන්නාදී වැ සෝඡයෙන් යුක්ත වැ උස් හඩ මහ හඩ ඇති වැ, මහත් පිරිවැජි පිරිස හා රාජකරා වොරකරා මහා-මාත්‍යකරා සෙනාකරා භයකරා යුද්ධකරා අන්නකරා පානකරා වස්ත්‍රකරා මාලාකරා ගන්ධකරා ඥාතිකරා යානකරා ග්‍රාමකරා නිගමකරා නගරකරා ජනපදකරා ස්ත්‍රීකරා පුරුෂකරා සුරකරා විසිබාකරා කුම්භසාරාකරා පූර්වප්‍රෙතකරා නානාභිකරා ලොකා-බ්‍යායිකා සමුද්‍රාබ්‍යායිකා ඉතිහවාහවකරා යන මේ කරා හෝ මේ බදු වූ තිරස්චිත කරා කියමින් හුන්නේ වෙයි. න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජි තෙම එන්නාවූ සන්ධාන ගෘහපතියා දුටුයේ ය. දක 'හවත්තූ නිහඩ වෙත් වා. හවත්නි, ගම්බද නො කරවු. මහණ ගොයුමන් ගේ සවු වූ මේ සන්ධාන ගෘහපති එයි. මහණ ගොයුමන් ගේ සවු වූ සුදු වත් හදිනා, යම් පමණ ගිහි කෙනෙක් රජගහ නුවර වෙසෙත් ද, මේ සන්ධාන ගෘහපති ඔවුන්ගෙන් එක්තරා කෙනෙක. මේ ආයුෂ්මත්තූ නිහඩ බව කැමැත්තෝ ය, නිහඩ බවිහි හික්මුණෝ ය, නිහඩ බවේ ගුණ කියන්නෝ ය. නිහඩ පිරිස දන මෙහි එළැඹියැ යුතු යැ යි සිතුවොත් යෙහෙකැ' යි කියා සිය පිරිස නිහඩ කෙළේ ය. මෙසේ කී කල්හි ඒ පිරිවැජියෝ නිහඩ වූහ.

9. අථ ඛො සන්ධානො ගහපති යෙන තිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඬකම්, උපසඬකම්භා නිග්‍රොධෙන පරිබ්බාජකෙන සද්ධං සලොවාදි සමමොදනීයං කථං සාරානීයං වීතියාරොථා එකමනනං නිසීදි. එකමනනං නිසීනෙතො ඛො සන්ධානො ගහපති නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං එතදවොච: අඤ්ඤාථා ඛො ඉමෙ භොනෙතො අඤ්ඤාතීත්ථියා පරිබ්බාජකා සංගමෙ සමාගමෙ උත්තාදිනො උච්චාසද්දමහාසද්දා අනෙකවිභිතං කිරවජානකථං ඉති වා අනුයුත්තා විහරන්ති - සෙය්‍යාපීදං රාජකථං - පෙ- ඉතිහවාහව කථං අඤ්ඤාථා ඛො¹ පන සො හගවා අරඤ්ඤා වනපඤ්ඤා පනතානී සෙතාසතානි පටිසෙවන්ති අප්පසද්දානි අප්පතිග්ගොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි පටිසලලානසාරුප්පානි² ති.

එවං වුක්ඛෙ නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො සන්ධානං ගහපතිං එතදවොච: යග්ගෙ ගහපති ජානෙය්‍යාසි, කෙන සමණො ගොතමො සද්ධං සලලපති? කෙන සාකච්ඡං සමාපජ්ජති? කෙන පඤ්ඤාවේය්‍යාතතියං ආපජ්ජති. සුඤ්ඤාගාරහතා සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤා, අපරිසාවචරො සමණො ගොතමො, නාලං සලලාපාය. සො අත්තමනනානෙව³ සෙවති. සෙය්‍යරාපි නාම ගො කාණො පරියක්ඛවාරිති අත්තමනනානෙව සෙවති. එවමෙව සුඤ්ඤාගාරහතා සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤා, අපරිසාවචරො සමණො ගොතමො, නාලං සලලාපාය. සො අත්තමනනානෙව සෙවති. ඉඬ්ඤ ගහපති, සමණො ගොතමො ඉමං පරිසං ආගචේජ්ජය්‍ය, එකපඤ්ඤෙතෙව නං සංසාදෙය්‍යාම³, තුව්ඡකුම්භිව නං මඤ්ඤා ඔරොධෙය්‍යාමා⁴ ති.

4. අසෙසාසි ඛො හගවා දිබ්බාය සොතධාතූයා විසුද්ධාය ඡතිකක-
ත්තවානුසකාය සන්ධානස්ස ගහපතිස්ස නිග්‍රොධෙන පරිබ්බාජකෙන සද්ධං ඉමං කථාසලලාපං. අථ ඛො හගවා ගිජ්ඣකුචා පබ්බතා ඔරොහිත්ථ යෙන සුමාගධාය තීරෙ මොරතිවාපො තෙනුපසඬකම්. උපසඬකම්භා සුමාගධාය තීරෙ මොරතිවාපෙ අබෙහාකාසෙ වඩ්ඤ්ඤාමි. අද්දසා ඛො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො හගවන්තො සුමාගධාය තීරෙ මොරතිවාපෙ අබෙහාකාසෙ වඩ්ඤ්ඤාමි. දිස්වාන සකං පරිසං සණ්ඨපෙසි: අප්පසද්දා භොනෙතො භොනතු, මා භොනෙතො සද්දමකඤ්ඤා. අයං සමණො ගොතමො සුමාගධාය තීරෙ මොරතිවාපෙ අබෙහාකාසෙ වඩ්ඤ්ඤාමි. අප්පසද්දකාමො ඛො පන සො ආයසමා, අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදී, අප්පෙවනාම අප්ප-
සද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඬකම්භකං මඤ්ඤාය්‍ය. සචෙ සමණො ගොතමො ඉමං පරිසං ආගචේජ්ජය්‍ය, ඉමං තං පඤ්ඤා පුච්චෙය්‍යාම 'කො නාම සො හනෙත හගවතො ධම්මො යෙන හගවා සාවකෙ විනෙති යෙන හගවතා සාවකා විනිතා අසසාසප්පත්තා පටිජානන්ති අජ්ඣාසයං ආදිට්ඨමවරියන්ති? එවං වුක්ඛෙ කෙ පරිබ්බාජකා තුණ්ඨි අගෙසුං.

1. අඤ්ඤාථා ව පන (පූජ)
ආනාපනතානෙව (සාය)
2. සංභරෙය්‍යාම (කම්)

3. එ කල්හි සන්ධාන ගෘහපති නාග්‍රොධ පිරිවැරියා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹි නාග්‍රොධ පිරිවැරියා හා සතුටු විය. සතුටු විය යුතු සිතූ රැඳවිය යුතු කරුව අවසන් කොට එකක් පසෙක හුන්නේ ය. එකක් පසෙක හුන්නාවූ ම සන්ධාන ගෘහපති තෙම නාග්‍රොධ පිරිවැරියාට මෙය කී ය: "මේ හවන් අන්තොටු පිරිවැරියෝ එක්තැන් ව එක්රැස් ව සොම ඇත්තාහු, උස් හඬ මහ හඬ ඇත්තාහු, රාජකරා.....ඉතිහවා හව කරා යන මේ හෝ මෙබඳු වූ අනෙකවිධ කිරිමින කරාහි යෙදුණාහු අන් සැටියෙකින් වෙසෙත්. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සචල්ප හඬ ඇති, මද හඬ ඇති, ජනවාත රහිත වූ, හුදෙකලා වැ කරන කටයුතුවලට සුදුසු වූ, ඒකිහ වයට යොග්‍ය වූ අරණ්‍ය වනප්‍රස්ථයන්, ගොඳුරු ගමට දුර සෙනසුන් සෙවනාහු අන් සැටියෙකින් ම වෙසෙත්" (යනුයි).

මෙසේ කී කල්හි නාග්‍රොධ පිරිවැරි තෙම, සන්ධාන ගෘහපතියාට මෙය කී ය: "එසේ නම් ගැහැවිය දැන ගන්න. මහණ ගොයුම් කවරකු හා කතා බස් කෙරේ ද? කවරකු හා සාකච්ඡාවට බස්නේ ද? කවරකු හා උතුරු පිළිතුරු කතායෙන් ප්‍රඥාචාක්ෂතාවට පැමිණේ ද? මහණගොයුම්හු හේ ප්‍රඥව ගුණාභාරයන්හි ම නටුයේ ය. මහණ ගොයුම් අවිසාරද බැවින් පිරිස් මැදට බස්නට නො හැක්කේ ය. ආලාපසංලාපයට සමත් නො වෙයි. ඇහේ කිසිවක් හැපෙතැ යි මහ හැර හැර යන එකැස් කණ දෙනක සේ ප්‍රශ්න අසනැ යි බියෙන් ගමන් බොහෝ දුරවූ සෙනසුන් සෙවනේ ය. එබැවින් දැනගනුව, ගැහැවිය, මහණ ගොයුම් මේ පිරිසට ආවොත් එක් ප්‍රශ්නයෙන් ම ඔහු යටපත් කරන්නවු, හිස් කළයක් (ඒ මේ අත පෙරළා බැඳ තබන්නාක්) සෙයින් වාද කරායෙන් බැඳ තබන්නෙවු" (යනු යි).

4. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මනුෂ්‍ය විෂය සීමා ඉක්මි පිරිසිදු දිවකන් නුවණින් සන්ධාන ගෘහපතිහු නාග්‍රොධ පිරිවැරියා හා කැරෙන මේ කරාසංලාපය අසා වදළසේක. ඉක්බිති ගිජුකුළු පව්වෙන් බැස, සුමාගධා පොකුණු තෙරු වූ මයුරනිවාස නම් තැනට වැඩි සේක. වැඩි එහි සුමාගධා පොකුණු තෙරු මයුර නිවාසයෙහි එළිමහනෙහි සක්මන් කළ සේක. නාග්‍රොධ පිරිවැරි තෙම සුමාගධානිරයෙහි මයුර නිවාසයෙහි එළිමහනැ සක්මන් කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දිටි ය. දක සිය පිරිස බණවා, 'හවන්හු නිහඬ වෙන් වා. හවන්හි, ගබ්ද නො කරවු. මේ ශ්‍රමණ ගෞතම තෙමේ සුමාගධාව තෙරු මයුර නිවාසයෙහි පිළිමහනැ සක්මන් කෙරෙයි. ඒ ආයුෂ්මත් තෙමේ නිහඬියාව කැමැත්තේ, නිහඬ බවැ ගුණ කියන සුලු ය. මේ පිරිස නිහඬ වැ ඉදිනාහු දැන එළැඹියැ යුතු කොට සිතුවේ වී නම් ඉතා යෙහෙක. ඉදින්-ශ්‍රමණ ගෞතම තෙමේ මේ පිරිස කරා ආයේ වී නම්, 'වහන්ස' භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම් දහමෙකින් ශ්‍රාවකයන් හික්මවන සේක් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් යම් දහමෙකින් හික්මවන ලද සවිවෝ සතුටට පැමිණියාහු උත්තම නිශ්ශ්‍රයයක්, ආදිම බ්‍රහ්මවයථියක් (ලොවුතුරා මහක්) තමන් සතුටට කාරණ යැ යි පිළින කෙරෙත් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ ධර්ම කවරේ වේ ද?' යි මේ පැණය විචාරන්නවු' යි කී ය. මෙසේ කී කලා ඒ පිරිවැරියෝ නිහඬ වූහ.

තපොථිගුවජාචාද

5. අප් ඛො භගවා යෙන නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙනුපසංඝිකම්. අප් ඛො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච: එතු ඛො භනෙන භගවා, ස්වාගතං භනෙන භගවතො, වීරසං ඛො භනෙන භගවා ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. නිසිදතු භනෙන භගවා, ඉදමාසනං පඤ්ඤත්තන්ති. නිසිදි භගවා පඤ්ඤතො ආසතො. නිග්‍රොධො පි ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤතරං නිවං ආසනං ගහෙධා එකමන්තං නිසිදි එකමන්තං නිසිත්තං ඛො නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං භගවා එතදවොච: ‘කාය-නුස් නිග්‍රොධ එතරභි කථාය සන්තිසිත්තා? කා ච පන වො අන්තරා කථා විපපකතා?ති. එවං වුත්තො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච: “ඉධ මයං භනෙන අද්දසාම භගවන්තං සුමාගධාය තීරෙ මොරනිවාපෙ අඛෙත්තාකාසෙ වඩ්ඤ්ඤා. දිස්වාන එවං අවොචුත්තා: සවෙ සමණො ගොතමො ඉමං පරිසං ආගච්ඡය්‍ය, ඉමං තං පඤ්ඤා පුච්ඡය්‍යාම: කො නාම සො භනෙන භගවතො ධිවෙමා යෙන භගවා සාවකෙ විනෙති, යෙන භගවතා සාවකා විනිතා අසසාසපත්තා පටි-ජානන්ති අරඤ්ඤාසයං ආදිබ්‍රහ්මවරියන්ති?” අයං ඛො නො භනෙන අන්තරා කථා විපපකතා, අප් භගවා අනුපපත්තො”ති.

“දුජ්ජානං ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ තයා අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤාධන්ති කෙන අඤ්ඤරුවකෙ අඤ්ඤත්‍රායොගෙන අඤ්ඤත්‍රාවරියකෙන ‘යෙනාහං සාවකෙ විනෙති, යෙන මයා සාවකා විනිතා අසසාසපත්තා පටිජානන්ති අරඤ්ඤාසයං ආදිබ්‍රහ්මවරියන්ති. ඉඛික ඤං මං නිග්‍රොධ සකෙ ආචාරියකෙ අධිජෙතුවෙජ් පඤ්ඤා පුච්ඡ “කථං සත්තා නු ඛො භනෙන තපොථිගුවජා පරිපුණ්ණො හොති, කථං අපරිපුණ්ණො”? ති.

6. එවං වුත්තො තෙ පරිබ්බාජකා උක්කාදිතො උච්චාසද්දා මහාසද්දා අහෙසුං, “අච්ඡරියං වත හො අබ්බතං වත හො සමණස්ස ගොතමස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා, යත්‍ර හි නාම සකචාදං යපෙසසති, පරවාදෙන පවාරෙස්සති”ති. අප් ඛො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තෙ පරිබ්බාජකෙ අප්පසද්දො කඤ්ඤා, භගවන්තං එතදවොච: “මයං ඛො භනෙන තපො-ථිගුවජාචාද තපොථිගුවජාසාරා¹ තපොථිගුවජං අලථිතා² විහරාම. කථං සත්තා නු ඛො භනෙන තපොථිගුවජා පරිපුණ්ණො හොති, කථං අපරි-පුණ්ණො? ති”

1. තපොථිගුවජා සාරොද (කම)

2. තපොථිගුවජා අලථිතා (මජ්ඣං)

5. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාග්‍රොධ පිරිවැරී කරා වැඩි සේක. එ විට නාග්‍රොධ පිරිවැරීතෙම “වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඩනා සේක් වැ. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වැඩි සේ මැනැව. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වඩනා පිණිස යම් ගමන වාරයක් වේ ද, බොහෝ කලෙකින් ඒ ගමනවාරය කළ සේක. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩහිඳිනා සේක් වා. මේ අස්නක් පැනැවිණැ” යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ බස් කී ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රඥප්තාසනායෙහි වැඩ හුන් සේක. නාග්‍රොධ පිරිවැරී ද එක්තරා මිටි අස්නක් ගෙන පසෙක උන්නේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පසෙක උන්නාවූ ම නාග්‍රොධ පිරිවැරියා බණවා, “නාග්‍රොධයෙනි, දැන් තෙපි කවර කථාවෙකින් හුන්නාහු ද? තොප අතර කවර කථාවෙක් අඩාළ වී ද?” යි අසා වදළ සේක. මෙසේ වදළ කලා නාග්‍රොධ පිරිවැරීතෙම “වහන්ස, මෙහි සුමාගධා පොකුණු තෙරැ මයුර නිවාපයෙහි එළිමහනැ සක්මන් කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දුටුවු. දැක, ‘ඉදින් ශ්‍රමණ ගෞතමයෝ මේ පිරිස කරා වඩනාහු නම්, ‘වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම් දහමෙකින් ශ්‍රාවකයන් හික්මවන සේක් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් යම් දහමෙකින් හික්මවන ලද සවිචෝ සතුටට පැමිණියාහු උත්තම නිශ්ශ්‍රය වූ පැරණිතම බලසරක් පිළින කෙරෙත් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ ධර්මය කවරේ වේ ද?’ යි මේ පැණය ඔබ විවාරන්නවු” යි කීමහ. වහන්ස, අප අතරැ මේ කථාව අඩාළ විය. එ කලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩි සේකැ” යි පැවැසිය.

“නාග්‍රොධයෙනි, ‘යමෙකින් මම් සවිචන් හික්මවන්නෙමිද, මා විසින් යමෙකින් හික්මවන ලද සවිචෝ සතුටට පැමිණියාහු. උත්තමාධාරය වූ පැරණිතම බලසරක් පිළින කෙරෙත් ද, එය අනාදාඡ්චික වූ අනාලබ්ධික වූ අනාරූපික වූ අනා ප්‍රතිපත්තියෙක යෙදුණු, අනා තීර්ථායතනයෙක ඇදුරු වූ තොප විසින් දක නො හැක්ක. එබැවින් නාග්‍රොධයිනි, ‘වහන්ස, කෙසේ වූ තපොස්තප්පයාව පරිපූර්ණ වේ ද? කෙසේ වූ තපොස්තප්පයාව අපරිපූර්ණ වේ ද?’ යි තෙපි සවිකීය ආවායා වාදය වූ අධිපෙඳගුප්පයෙහි (රුක්ෂ පිළිවෙතින් අතිශයින් පරි බැහැර ලිමෙහි) මා විවාරවු” යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

6. මෙසේ වදළ කලා ඒ පිරිවැරියෝ ‘සවිකීය වාදය පසෙක තබා පරවාදයෙන් පවරන සේ වූ මහණ ගොයුමන්ගේ මහ ඉගුමක් බව අසිරිය, මහ තෙද බලැති බව සුදුම යැ යි සොෂ පවත්වනුවෝ උස් හඬැත්තාහු මහත් හඬැත්තාහු වූහ, ඉක්බිති නාග්‍රොධ පිරිවැරී ඒ පිරිවැරීපත් නිහඩ කොට, ‘වහන්ස, අපි තපොස්තප්පයාවාදය (රථ පිළිවෙතින් පරි අරැ ලියැ යුතුය යන දාඡ්චිය) ඇත්තමෝ, තපොස්තප්පයාව සාරය කොටැත්තමෝ තපොස්තප්පයාවාදයෙහි ඇලුණමෝ වසමහ. වහන්ස, කෙබඳු වූ ම තපොස්තප්පයාව පරිපූර්ණ වේ ද? කෙබඳු වූ ම තපොස්තප්පයාව පරිපූර්ණ නො වේ ද?’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් මේ පැණය පුළුවන.

“ඉධ නිග්‍රොධ තපසී අවෙලකො හොති, වුත්තාවාරො හත්ථාප-
ලෙඛනො,¹ නච්චිහදන්තිකො, නත්ථිඝදන්තිකො, නාභිහවං න
උද්දික්ඛකවං න නිමන්තනං සාදියති. සො න කුච්චිවුට්ඨා පටිගණ්ණාති,
න කලොපිවුට්ඨා පටිගණ්ණාති. න ඵළකමන්තරං, න දණ්ඩමන්තරං,
න වුසලමන්තරං, න ද්වික්ඛං භුඤ්ජමානානං, න භබ්බිනියා, න පාය-
මානාය, න පුරිසන්තරගතාය, න සංක්ඛන්තිසු, න යත්ථ සා උච්චිකො
හොති, න යත්ථ මකඛිකා සංඛ්ඛසංඛ්ඛවාරිනී, න මච්ඡං, න මංසං, න
සුරං, න මෙරයං, න ථුසොදකං පිටති. සො ඵකාගාරිකො වා හොති
ඵකාලොපිකො, ද්වාගාරිකො වා හොති ද්වාලොපිකො, සක්ඛාගාරිකො
වා හොති සක්ඛාලොපිකො. ඵකික්ඛාපි දන්තියා යාපෙති, ද්විති පි දන්තීති
යාපෙති -පෙ- සක්ඛති පි දන්තීති යාපෙති. ඵකාතිකමි ආහාරං
ආහාරෙති, ද්වාතිකමි² ආහාරං ආහාරෙති තීතිකමි...වතුතිකමි...පඤ්චාති-
කමි...ජාතිකමි... සක්ඛාතිකමි ආහාරං ආහාරෙති -පෙ- ඉති ඵචරුපං
අද්ධමාසිකමි පරියායහත්තභොජනානුයොගමනුයුක්තො විහරති.

සො සාකහසෙඛා වා හොති, සාමාකහසෙඛා වා හොති, නිවාරහසෙඛා
වා හොති, දඤ්ඤහසෙඛා වා හොති, හටහසෙඛා වා හොති, කණ්හසෙඛා
වා හොති, ආවාමහසෙඛා වා හොති, පිඤ්ඤකහසෙඛා වා හොති,
තිණ්හසෙඛා වා හොති, ගොමයහසෙඛා වා හොති, වනවුලඵලාහාරො
යාපෙති පටිත්තඵලභොජී.

1. හත්ථාචලෙඛනො (කම්)

2. ද්විතිකමි (මරණං)

එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක:

“නාග්‍රොධයෙනි, මෙහි තපස්වී තෙම නිරුවත් වෙයි, සිට ගෙන මල වූ පහකිරීම් ආදී වශයෙන් තොරවූ ශිෂ්ටාචාර ඇත්තේ වෙයි, කෑම කෘත ලෝභය ය. මෙහි වඩින්නා වහන්සැයි බික් පිළිගන්නට කැඳවූ විට නො එන්නේ ය. මෙහි වැඩ සිටින්නා ියි අයැදූ විට නො සිටී, වේලායෙන් පළමු එළවූ බොඳුන් නො පිළිගනී, තමා උදෙසා පිළියෙල කළ බොඳුන් නො පිළිගනී, නිමන්ත්‍රණය නො ඉවසයි. හෙ තෙම සැළිමුවීන් නඟා දුන් බොඳුන් නො පිළිගනී. සැළිපයින් නඟා දුන් බොඳුන් නො පිළිගනී. එළිපත අතර කොට (එළිපතින් එඟා පැත්තේ සිට) තුබූ බොඳුන් නො පිළිගනී. දංඛක් අතර කොට තුබූ බොඳුන් නො පිළිගනී. මොහොලක් අතර කොට තුබූ බොඳුන් නො පිළිගනී. බොඳුන් වළඳන දෙදෙනෙකු ගෙන් එකකු නැගී එළැවූ බොඳුන් නො පිළිගනී. ගැබින්නක දුන් බොඳුන් නො පිළිගනී. කිරි පොවන්නියක එළැවූ බොඳුන් නො පිළිගනී. සුරූමයකු හා වාසයට ගිය ස්ත්‍රියක දුන් බොඳුන් නො පිළිගනී, කිහිප දෙනෙකුගේ සමමාදමින් පිළියෙල කොට එළැවූ බොඳුන් නො පිළිගනී. ළඟ හුන් සුනඛයාට නොදී තමාට දුන් අහර නො පිළිගනී. මැස්සන් කැටි කැටි ව ගැවැසෙන තැනදී දුන් අහර නො පිළිගනී. දියමස් නො වළඳයි. ගොඩමස් නො වළඳයි. සුරා නො බොයි. පුෂ්පාසවාදී ආසව නො බොයි. සොච්චකය (සියලු ගඟ්‍යසම්භාරයෙන් කළ කාඩිය) නො බොයි. හේ ඒකාගාරික (එක් ගෙයෙකින් පමණක් අහර ලැබ නවත්තේ) හෝ ඒකාලොපික (එක් බත් පිඬෙකින් පමණක් යැපෙන්නේ) හෝ වෙයි. සාප්තාගාරික (සත් ගෙයෙකින් පමණක් අහර ලැබ නවත්තේ හෝ සත් අහර පිඬෙකින් පමණක් යැපෙන්නේ) වෙයි. එක් දත්තියෙක (කුඩා තලියෙක) බතින් ද යැපෙයි. දත්ති (කුඩා තලි) දෙකෙක බතින් ද යැපෙයි,දත්ති සතෙක බතින් ද යැපෙයි. දවසක් හැර දවසක් ද අහර ගනී. දෙ දවසක් හැර දවසක් ද අහර ගනී. තුන් දවසක්... සතර වසක්...පස් දවසක්... ස දවසක් ... සත් දවසක් හැර දවසක් ද අහර ගනී ... මෙසේ මෙ අයුරින් අඩ මසක් හැර දවසක් ද වාර බත් වැළඳීමේ ඉතයේ යෙදුණේ වෙසෙයි.

හේ අමු පලා බුදින්නේ හෝ වෙයි, බොධහමු බුදින්නේ හෝ වෙයි. සියද වී (උරුහැල්) බුදින්නේ හෝ වෙයි. සම් ලියාලු කසට බුදින්නේ හෝ වෙයි. ලහටු ද දිය සෙවෙල් ද බුදින්නේ හෝ වෙයි. සහල්කුඩු බුදින්නේ හෝ වෙයි. දඹු බත් කන්නේ හෝ වෙයි. මුරුවට කන්නේ හෝ වෙයි. තණකොළ කන්නේ හෝ වෙයි. ගොම කන්නේ හෝ වෙයි. තමන් ම වැටුණු පල වළඳනුයේ, වනා මුල් පල අහර කොටැත්තේ යැපෙයි.

7. සො සාණානි පි ධාරෙති, මසාණානි පි ධාරෙති, ඡවද්දසානි පි ධාරෙති, පංසුකුලානි පි ධාරෙති, තිරිටානි පි ධාරෙති, අජිනානි පි ධාරෙති අජිනකඛිපමි ධාරෙති, කුසවිරමි ධාරෙති, වාකවිරමි ධාරෙති, එලකවිරමි ධාරෙති, කෙසකමලමි ධාරෙති, වාළකමලමි ධාරෙති, උදුකපකමි ධාරෙති.

කෙසමසුලොවකො පි හොති කෙසමසුලොවනානුයොගමනුයුත්තො, උඛතට්ඨකො පි¹ හොති ආසනපටිකඛිත්තො, උකකුටිකො පි හොති උකකුටිකපට්ඨානමනුයුත්තො, කණ්ඩකාපසාධිකො පි හොති කණ්ඩකාපසො සෙය්‍යං කපොති, එලකසෙය්‍යමි කපොති, එකපසාධිකො පි හොති රජොජලධරො, අබෙය්‍යාකාසිකො පි හොති යථාසන්තිකො, වෙකටිකො පි හොති විකට්ඨොජනානුයොගමනු යුත්තො, ආපානකො පි හොති ආපානකතමනුයුත්තො, සායංතනියකමි උදකො-රොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති.

තං කිමමඤ්ඤයි නිග්‍රොධ යදි එවං භතෙන තපොජීගුව්‍යා පරිපුණ්ණො වා හොති අපරිපුණ්ණො වා? ති.

අද්ධා ඛො භතෙන එවං භතෙන තපොජීගුව්‍යා පරිපුණ්ණො හොති නො අපරිපුණ්ණො² ති.

තපො උපකක්කිලෙසා

8. “එවං පරිපුණ්ණොය පි ඛො අහං නිග්‍රොධ තපොජීගුව්‍යාය අනෙකවිභිතෙ උපකක්කිලෙසෙ වදුමි” ති.

“යථාකථං පන භතෙන භගවා එවං පරිපුණ්ණොය තපොජීගුව්‍යාය අනෙකවිභිතෙ උපකක්කිලෙසෙ වදති? ති,”

“ඉධ නිග්‍රොධ තපස්සි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසංකප්පො. යමි ඛො නිග්‍රොධ තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසංකප්පො, අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපස්සිනො උපකක්කිලෙසො’ හොති,

1. උඛට්ඨකො පි (සා) උඛවකො පි (කම)

7. හේ හණ වැහැරී ද දරයි, අන් හු හා හණ නූල් මුසු කොට වියු වස්ත්‍ර දරයි, මිණියෙන් බැහැරකොට ලු වස්ත්‍ර දරයි, ඉවතැ ලු කඩමාලු රෙදි දරයි, රිටි සුඹුලුයෙන් වියු වස්ත්‍ර දරයි, අඳුන් මුවසම් දරයි, මැදින් පළන ලද කුර සහිත අඳුන් මුව සම් දරයි, කුසතණ ගොතා කළ වැහැරී ද දරයි, නියද වැහැරී ද දරයි, මිනිස් කෙහෙයෙන් කළ කම්බිලි ද දරයි, අස් වලග ලොමින් කළ කම්බිලි ද දරයි, මහමුහුණු පියා පතින් කළ වැහැරීද දරයි.

කේසමස්ස ලෝචනානුයෝගයෙහි යෙදුණේ කෙහෙ රවුලු උදුරන්-
තේ වෙයි, පිළිකෙවු කළ අසුන් ඇත්තේ නැගී (සෘජුව) සිටුවෙන් වෙයි.
උක්කුටිකප්පධානයෙහි (එළිල්ලෙන් හිඳගෙණ කරන වියායෙහි) යෙදුණේ
උක්කුටුක (පැන පැන යන්නේ) ද වෙයි, කණ්ටකාපස්සයික මුත රක්තේ
කවුමැස්සෙහි ශයනය කෙරෙයි. පුවරුයෙහි ශයනය ද කෙරෙයි,
බිම ශයනය ද කෙරෙයි, එක් ඇලයකින් හෝතේ ද වෙයි, රජස් දැලි දරනු-
යේ එළිමහතේ වසනුයේ ද වෙයි. අකුරන ලද පරිදි වූ අස්නැ හිඳුනේ ද
වෙයි, විකාස භොජනයෙහි (ගුරානුභවයෙහි) යෙදුණේ චෛකාතික
වුතය රක්තේ වෙයි, සිහිල් දිය නො බොනුයේ අපානක වුතය (සිහිල් දිය
නොබොන වත) රක්තේවෙයි, සවස තෙවැනි කොට උදේ මද්දහන
සවස යන තුන් වේලෙහි (පවි භෝදන්තට) දියට බසිනුයෙහි යෙදුණේ
වෙසෙයි.

නාග්‍රොධයෙහි, එය කිමැයි සිතවුද? ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි
තපො සුගුප්පසාව පරිපුණී වේ ද? පරිපුණී නො වේ ද?"

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි තපොසුගුප්පසාව පරිපුණී වෙයි,
අපරිපුණී නො වෙයි” පිරිවැරී කී ය.

තප උපක්ලේශයෝ

8. “නාග්‍රොධයෙහි, මෙසේ පරිපුණී වූ ද තපොසුගුප්පසාවෙහි
අනෙකවිධ උපක්ලේශයන් කියමි”යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.
“වහන්ස, කෙසේ නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ පරිපුණී වූ ද
තපොසුගුප්පසාවෙහි අනෙකවිධ උපක්ලේශයන් වදරන සේක් ද?” යි
පිරිවැරී පුළුවන.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක.: “නාග්‍රොධයෙහි, මෙහි
තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් සතුටු වූ
සිතැත්තේ, අවසන් කළ සංකල්ප ඇත්තේ (තෘප්ත වූයේ) වෙයි.
නාග්‍රොධයීනි, තවුස් තෙම යම් තපසක් සමාදන් කොට ගනී නම්, හේ
ඒ තපසින් සතුටු වේ නම්, තෘප්ත වේ නම්, නාග්‍රොධයෙහි, මෙය ද
තවුස් හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා අත්තානුක්කංසෙති පරං වමෙහති. යමි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා අත්තානුක්කංසෙති. පරං වමෙහති, අයමි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපක්කිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා මජ්ඣති මුච්ඡති පමාදමාපජ්ජති.¹ යමි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා මජ්ඣති මුච්ඡති පමාදමාපජ්ජති, අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපක්කිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොක්ඛං අභිනිබ්බිකෙහති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොක්කෙන අත්තමානො හොති පරිපුණ්ණසංකප්පො. යමි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොක්ඛං අභිනිබ්බිකෙහති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොක්කෙන අත්තමානො හොති පරිපුණ්ණසංකප්පො. අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපක්කිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා ලාභසක්කාර සිලොක්ඛං අභිනිබ්බිකෙහති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොක්කෙන අත්තානුක්කංසෙති පරං වමෙහති. යමි නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොක්ඛං අභිනිබ්බිකෙහති, සො තෙත් ලාභසක්කාරසිලොක්කෙන අත්තානුක්කංසෙති, පරං වමෙහති. අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපක්කිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති. සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොක්ඛං අභිනිබ්බිකෙහති. සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොක්කෙන මජ්ඣති මුච්ඡති පමාදමාපජ්ජති. යමි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොක්ඛං අභිනිබ්බිකෙහති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොක්කෙන මජ්ඣති මුච්ඡති පමාදමාපජ්ජති, අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපක්කිලෙසො හොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපඝ්ඤි තපං සමාදියති, හොජනෙසු වොදසං ආපජ්ජති 'ඉදං මෙ ඛමති, ඉදං මෙ නක්ඛමති' ති. යො යඤ්ච² ඛට්ඨක නක්ඛමති තං සාපෙකෙඛා පජ්ඣති, යං පනස්ස ඛමති තං ගට්ඨො³ මුච්ඡතො අරේඤ්ඤාපණො අනාදීනවදස්සාවී අනිසරණපඤ්ඤා පරි-භුඤ්ජති -පෙ- අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපඝ්ඤිනො උපක්කිලෙසො හොති.

1. මදමාපජ්ජති -සත්තං-

2. යංචි (F13)

3. ගට්ඨො (සිච්ච)

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් තමා හුවා තබයි, මෙරමා හෙලා දකී. න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසකු තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් තමා හුවා තබනු ද මෙරමා හෙලා දකිනු ද යන මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශයෙකි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ එයින් මත් වෙයි, මුසපත් වෙයි, පමාවට පැමිණෙයි. න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්හු තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් මත් වනු, මුසපත් වනු පමාවට පැමිණෙනු ද තවුස්හට උපක්ලේශයෙකි.

න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තව ද තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී, ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි. හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් සතුටු වෙයි, පරිපූර්ණ සංකල්ප ඇත්තේ වෙයි. න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්හු තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවනු ද ඔහු එයින් සතුටු වනු ද පරිපූර්ණ මනෝරථ ඇති වනු ද තවුස් හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ එයින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් තමා හුවා තබයි මෙරමා හෙලා දකී න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්හු තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවනු ද එයින් තමා හුවා තබනු ද මෙරමා හෙලා දකිනු ද යන මෙය තවුස්හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි. හේ එයින් මත් වෙයි. මුස පත් වෙයි. පමාවට පැමිණෙයි. න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුසක්හු තපස සමාදන් කොට ගෙන එයින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවනු ද එයින් මත් වනු ද මුස පත් වනු ද පමාවනු ද යන මෙ හැම තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

තව ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ (තමා ලත්) බොජුන්හි මෙය 'මට රිසියෙයි, මෙය නො රිසියෙයි' කියා දෙකොටසකට බෙදන බවට පැමිණෙයි. හේ තමාට නො රිසියෙන බොජුන් තෘෂ්ණා සහිත ව බැහැර කෙරෙයි. තමාට රිසියෙන බොජුන් ගිජු වූයේ මුස පත් වූයේ, එහි ලැබුණේ, ආදිතව්‍යායා ද නො දක්නේ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණ මාත්‍රා පරිභෝග මාත්‍රා ද නො දන්නේ වළඳයි. . . . මෙය ද න්‍යග්‍රෝධයෙනි, තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

පුත ව පරං නිග්‍රොධ තපස්සී තපං සමාදියති ලාභසක්කාරපිලොක-
නිකන්තිහෙතු ‘සක්කරිස්සන්ති මං රාජානෝ රාජමහාමත්තෝ ඛතියා
බ්‍රාහ්මණා ගහපතිකා තිස්සීයා’ති. -පෙ- අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපස්සීනෝ
උපක්කිලෙසො හොති.

පුන ව පරං නිග්‍රොධ තපසී අඤ්ඤතරං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං.
වා අපසාදෙනා¹ හොති: කම්පනායං සම්බහුලාථිවො² සබ්බං සමන-
කෙති සොථිදං මූලබ්භිං ඛනිබ්භිං එථබ්භිං අග්ගබ්භිං බ්භිබ්භිබ්බෙව
පඤ්චමං අසනිවිට්ඨකං දන්තාකුටං සමණපවාදෙනාති -පෙ- අයමි බො
නිග්‍රොධ තපසීනො උපකක්ඛලෙසො හොති.

9. පුන ව පරං නිග්‍රොධි තපසි සසති අඤ්ඤාකරං සමණං වා
 බ්‍රාහ්මණං වා කුලෙසු සකකරියමානං ගරුකරියමානං මානියමානං
 පූජීයමානං දිස්වා තස්ස එවං 'හොති ඉමඤ්ඤි නාම සම්බුද්ධාජීවං
 කුලෙසු සකකරොන්ති ගරු කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, මං පන
 තපසීං දුබ්බාජීවං කුලෙසු න සකකරොන්ති න ගරු කරොන්ති න
 මානෙන්ති න පූජෙන්ති' ති. ඉති සො ඉසසාමචජරියං කුලෙසු උප්පා-
 දෙතා හොති -පෙ- අයමි ඛො නිග්‍රොධි තපසිනො උපකක්ඛිලෙසො
 හොති.

පුතා වී පරං. නිග්‍රොඩ තපසී ආපාතකනිසාදී හොති. යමි ටො නිග්‍රොඩ තපසී ආපාතකනිසාදී හොති අයමි ටො නිග්‍රොඩ තපසී-තො උපකඩ්ලෙසො හොති.

පුත ව පර. නිග්‍රොයි කපකසී අත්තානා. ආදසසයමානො කුලෙසු
වරත් ඉදලි මෙ කපසමි. ඉදලි මෙ කපසමිනති. -පෙ- අයලි මො
නිග්‍රොයි කපකසීනො උපකකිලෙසො හොති.

පුත ව පරං තිග්‍රොධි තපස්සී කිංකරිදෙව පටිව්ඡන්තං සෙවති සො
 'බමති තෙ ඉදන්ති?' පුට්ඨො සමනො අකබ්බමානං ආහ 'බමති'ති බමමානං
 ආහ 'නකබමති'ති. ඉති සො සම්පජානවුසා භාසිතා හොති -ප- අයමි
 ඛො නිග්‍රොධි තපස්සිනො උපක්කිලෙසො හොති.

සුන ව පරං නිශ්‍රොධි තපස්සි තථාගතස්ස සත්තඤ්ඤව පරියායං
අනුඤ්ඤයං නානුජානාති -පෙ- අයම්හි ටො නිශ්‍රොධි තපස්සිනො
උපකක්ඛලෙසො හොති.

1. අපසාරණය (කම්)

2. **බහුලාර්ථභාවය (Pls)**

3. အာဇာနည်သီလ (မိတ္တ)

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ 'රජුන් ද රාජ මහාමාත්‍යයන් ද ක්ෂත්‍රියයන් ද බ්‍රාහ්මණයන් ද ශාහපතියන් ද, තීර්ථකයන් ද මට සත්කාර කරතැ'යි ශ්‍රාහ සත්කාර කිරීම් අපේක්ෂායෙන් තපස සමාදන් කොට ගනී ද . . . මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, 'කීමෙක් ද? මෙ තෙම පසය බහුල කොට ඇති වැ දිවි පවත්වන්නේ, මූලච්ඡ, ස්කන්ධච්ඡ* පරුච්ඡ, අග්‍රච්ඡ, පස්වතු ච්ඡච්ඡ යන හැම දෙයක් ම කා දමයි. මොහු ගේ දත් (එයට 'හසු වන සියල්ල සුණු විසුණු කරන මහ හෙන සකක් වැන්න, එහෙත් ශ්‍රමණ නාමයෙන් මොහු හඳුනාති'යි කියා තවුස් තෙමේ කිසි යම් මහණකු හෝ බමුණකු හෝ හෙලා දක්නේ වේද, මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

9. තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම කුලයන්හි සත්කාර කරනු ලබන, ගෞරව කරනු ලබන, බුහුමන් කරනු ලබන, පුදනු ලබන කිසි යම් මහණකු හෝ බමුණකු හෝ දකී ද, දකීමෙන් 'පසය බහුල කොටැති වැ දිවි පවත්වන මොහුට කුලයන්හි සත්කාර කරත්, ගෞරව කරත්, බුහුමන් කරත්, පුදත්. රූක්ෂ වැ ජීවත් වන මට වනාහි කුලයන්හි සත්කාර නො කරත්, ගෞරව නො කරත්, බුහුමන් නො කරත්, පූජා නො කරත්' යැ යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි ද, හෙ තෙමේ මෙසේ කුලයන් කෙරෙහි ඊර්ෂ්‍යාවත් මාත්සර්යයත් උපදවන්නේ වෙයි ද . . . න්‍යායෝධයෙනි, මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශ වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ තපස් කරනුයේ මිනිසුනට පෙනෙන තන්හි හිඳුනේ වෙයි ද, න්‍යායෝධයෙනි, මේ මිනිසුනට පෙනෙන තන්හි හිඳ තපස් කරන බව තවුස්හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම මේ ද මගේ තපසැ යි මේ ද මගේ තපසැ යි තමා ගේ ගුණ දක්වනුයේ කුලයන්හි හැසිරෙයි ද . . . න්‍යායෝධයෙනි, මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම තමා ගේ කිසි දෙසක් සභොවා ගෙන හැසිරෙයි ද, මෙය ඔබට කැප ද ?' යි විචාරන ලද්දේ ම නො-කැප දෙය කැප යැ යි කියයි ද, කැප දෙය කැප නො වේ යැ යි කියයි ද, මෙසේ හෙ තෙමේ දැන මුසවා කියන්නේ වේ ද . . . න්‍යායෝධයෙනි, මෙය ද තවුස්හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, දහම් දෙසන තථාගතයන් ගේ හෝ තථා-ගත ශ්‍රාවකයකු ගේ හෝ අනුදැනියැ යුතු (මැනැවැ යි අනුමෙවියැ යුතු) ඇත්තා වූ ම දෙශනාව නො අනුදනී ද . . . න්‍යායෝධය, මෙය ද තවුස්-හට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

පුන ච පරං නිග්‍රොධ තපස්සි කොධනො හොති උපනාහී, යමි නිග්‍රොධ තපස්සි කොධනො හොති උපනාහී, අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපස්සිනො උපක්කිලෙසො හොති,

පුන ච පරං නිග්‍රොධ තපස්සි මක්ඛි හොති, පළායි* -පෙ- උස්සුති හොති චච්ඡරි -පෙ- සංයො හොති මායාථි -පෙ- ඵද්දො හොති අතිමානී -පෙ- පාපිවෙජා හොති පාපිකානං ඉවජානං වසං ගතො -පෙ- මිච්ජාදිට්ඨිකො හොති අනනග්ගාහිකාය දිට්ඨියා සමන්තාගතො -පෙ- සන්දිට්ඨිපරාමායි හොති ආධානග්ගාහී දුප්ථට්ඨිසසග්ගී, යමි නිග්‍රොධ තපස්සි සන්දිට්ඨිපරාමායි හොති ආධානග්ගාහී දුප්ථට්ඨිසසග්ගී, අයමි ඛො නිග්‍රොධ තපස්සිනො උපක්කිලෙසො හොති,

තං කිමමඤ්ඤයි නිග්‍රොධ යදි මෙ තපොඡ්ඡවජා උපක්කිලෙසා වා අනුපක්කිලෙසා වා?ති.

“අද්ධා ඛො ඉමෙ හතෙන තපොඡ්ඡවජා උපක්කිලෙසා නො අනුපක්කිලෙසා, ඤානං ඛො පනෙතං හතෙන චිජ්ජති, යං ඉධෙකවෙවා තපස්සි සබ්බභව ඉමෙහි උපක්කිලෙසෙහි සමන්තාගතො අසස, කො පන වාදෙ අඤ්ඤාතරඤ්ඤතරෙතා?”ති.

පරිසුද්ධිපට්ඨකපපතති-කථා

10. ඉධ නිග්‍රොධ තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසංකප්පො, යමි නිග්‍රොධ තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න අත්තමනො හොති න පරිපුණ්ණසංකප්පො, එවං සො තස්මිං ඤානෙ පරිසුද්ධො හොති,

පුන ච පරං නිග්‍රොධ තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති, යමි නිග්‍රොධ තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න අත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති, එවං සො තස්මිං ඤානෙ පරිසුද්ධො හොති,

11. පුන ච පරං නිග්‍රොධ තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා න මජ්ඣති න මුච්ඡති න පමාදමාපජ්ජති, යමි නිග්‍රොධ තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා න මජ්ඣති න මුච්ඡති න පමාදමාපජ්ජති, එවං සො තස්මිං ඤානෙ පරිසුද්ධො හොති,

1. පලායි (ග්‍යා, ෦෦෦)

2. උපක්කිලෙසා හොති (කම)

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුසෙක් ත්‍රෝධ කරන සුලු වෙයි. වෙර බඳින සුලු වෙයි. න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුසෙක් ත්‍රෝධ කරන සුලු ය, වෙර බඳින සුලු ය යන මෙය ද තවුස්භට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුසෙක් ගුණමකු වෙයි. උතුමන් තමා හා සම කොට සිතන්නේ වෙයි, ඊර්ෂ්‍යා කරන්නේ වෙයි, මසුරු වෙයි, කෙකුරාටික වෙයි, කළ වරද සහොවන මායා ඇත්තේ වෙයි, තෙත් ගති නැත්තේ කරුණාව නැත්තේ තද ගති ඇත්තේ වෙයි, අධිකමාන ඇත්තේ වෙයි. ලාමක ඊර්ෂ්‍යා ඇත්තේ ලාමක ඊර්ෂ්‍යාවනට වශග වූයේ වෙයි, උච්ඡේදදෘෂ්ටියෙන් සමන්විත මිසදිටුවෙක් වෙයි තමා ගත් දෘෂ්ටිය පරාමර්ශනය කරනුයේ, දැඩි කොට ගත්තේ, බැහැර කැරැටිය නො හැකි සේ ගත් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි. න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, ගුණමකු වෙයි... තමා ගත් දෘෂ්ටිය පරාමර්ශන කරනුයේ දැඩි කොට ගත්තේ, බැහැර කැරැටිය නො හැකි දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද තවුස්භට උපක්ලේශයෙක් වෙයි.

න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, එය කිමැ යි සිතවු ද? මේ තපෝස්ඥාප්තාවෝ උපක්ලේශ ඇත්තෝ ද? නැත හොත් උපක්ලේශ නැත්තෝ ද?"

“වහන්ස, මේ තපෝස්ඥාප්තාවෝ උපක්ලේශ ඇත්තෝ වෙත්, උපක්ලේශ නැත්තෝ නො වෙත්. වහන්ස, මෙහි එක්තරා තවුසෙක් මේ සියලු උපක්ලේශයන්ගෙන් සමන්විත වන්නේ ය යන මේ කාරණය ඒකාන්තයෙන් ඇත්තේ ය. එක්තරා උපක්ලේශයෙකින් සමන්විත වන්නේ ය යනු කියනු ම කවරේ ද?” යි තවුසා කී ය.

පරිශුද්ධ ප්‍රපාටිකාප්‍රාප්ති කරා

10. න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ තපසින් ආරාධිත සිතැත්තේ නො වෙයි, පරිපූර්ණ සංකල්ප ඇත්තේ නො වෙයි. මෙසේ හෙ තෙම එ තන්හි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් තමා හුවා නො තබයි, මෙරමා හෙලා නො දකී. මෙසේ හේ එ තන්හි පිරිසිදු වෙයි.

11. තව ද න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් මත් නො වෙයි, වුස පත් නො වෙයි, පමාවට නො පැමිණෙයි. න්‍යශ්‍රෝධයෙනි, යම් භයසකින් තවුසා තපස සමාදන් කොට ගනීද හේ ඒ තපසින් මත් නො වෙයිද වුස පත් නො වෙයිද පමාවකට නො පැමිණෙයිද මෙසේ හෙ තෙම එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

සුත ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බන්තෙති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො භොති න පරිපුණ්ණස්සංකප්පො, යමි නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බන්තෙති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තමනො භොති න පරිපුණ්ණස්සංකප්පො, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති, සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බන්තෙති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති න පරං වම්භෙති, යමි නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බන්තෙති සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න අත්තානුක්කංසෙති න පරං වම්භෙති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බන්තෙති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති න මුච්ජති න පමාදමාපජ්ජති, යමි නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති සො තෙන තපසා ලාභසක්කාරසිලොකං අභිනිබ්බන්තෙති, සො තෙන ලාභසක්කාරසිලොකෙන න මජ්ජති න මුච්ජති න පමාදමාපජ්ජති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි තපං සමාදියති භොජනෙසු න වොදසං ආපජ්ජති 'ඉදං මෙ ඛමති, ඉදං මෙ නක්ඛමති'ති, සො යඤ්චි ඛට්ඨක නක්ඛමති තං අනාපෙකො පච්ඡති, යං පනස්ස ඛමති තං අගථිතො අමුච්ඡිතො අනාරේඛාපනෙතො ආදීනවදස්සාවී නිසාරණපඤ්ඤා පරිභුක්ඛති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

සුත ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සි න තපං සමාදියති, ලාභසක්කාරසිලොකනිකත්තභෙතු 'සක්කරිස්සන්ති මං රාජානො රාජමහාමහතො ඛත්තියා මුභෙණා ගහපතිතා තිස්ථියා'ති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො භොති.

තව ද නාග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි, හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් ආරාධිත සිතැත්තේ නො වෙයි. පිරිසුන් සංකල්ප ඇත්තේ නො වෙයි. නාග්‍රෝධයෙනි, යම් භෙයකින් ම තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී ද, හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවා ද, හේ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් ආරාධිත සිතැත්තේ නො වෙයි ද, පිරිසුන් මනෝරථය ඇත්තේ නො වෙයි ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද නාග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි. හේ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් තමා හුවා නො තබයි. මෙරමා භෙලා නො දකී. නාග්‍රෝධයෙනි, යම් භෙයකින් තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී ද, ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවා ද, හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් තෙම හුවා නො තබා ද, මෙරමා භෙලා නො දකී ද, මෙසේ භෙ තෙම එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද නාග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී. හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවයි, හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් මත් නො වෙයි, ව්‍යසත් නො වෙයි, පමාවකට නො පැමිණෙයි. නාග්‍රෝධයෙනි, යම් භෙයකින් තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී ද, හේ ඒ තපසින් ලාභ සත්කාර කිරිනි උපදවා ද, හේ ඒ ලාභ සත්කාර කිරිනියෙන් මත් නො වේ ද, පමාවකට නො පැමිණේ ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

නාග්‍රෝධයෙනි, තව ද තවුස් තෙම තපස සමාදන් කොට ගනී ද, 'මෙය මට රිසියෙයි, මෙය මට නො රිසියෙයි' කියා බොදුන්හි දෙකොටසකට බෙදීමට නො පැමිණෙයි ද, තමාට නොරිසි දය ආශා නැති ව බැහැර කෙරේ ද, තමාට රිසි දය ගිහි නො වූයේ වූස පත් නො වූයේ, සිතින් එහි නො ගිලුණේ, ආදිනව දක්නා සුලු වූයේ, ප්‍රතිග්‍රහණ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂණ ප්‍රමාණ දන්තේ වළඳා ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද නාග්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙම 'රාජ රාජමහාමාත්‍ය ක්ෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණ ගෘහපති තීර්ත යන මොවුන් මට සත්කාර කරති'යි ලාභ සත්කාර කිරිනියෙහි ඇලුම් හෙයින් තපස සමාදන් කොට නො ගනී ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සී අඤ්ඤතරං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා නාපසාරෙතා හොති: කිම්පනායං සම්බුද්ධාපීචො සබ්බං සම්භවෙකිති සෙය්‍යාපීදං, මූලබීජං ඛනිබීජං එඵබීජං අග්ගබීජං බීජබීජමෙව පඤ්ඤමං, අසනිවිචක්කං දත්තකුටං සමණසංචාරෙතාති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති,

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සී පසස්සී අඤ්ඤතරං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා කුලෙසු සක්කරියමානං ගරුකරියමානං මානියමානං සුථියමානං. දිඝ්ථා තස්ස න එවං හොති: ඉමඤ්ඤි නාම සම්බුද්ධාපීචිං කුලෙසු සක්කරොත්ති ගරුකරොත්ති මානෙත්ති සුචෙත්ති, මං පන තපස්සී එද්ධාපීචිං කුලෙසු න සක්කරොත්ති න ගරුකරොත්ති න මානෙත්ති න සුචෙත්තිති, ඉති සො ඉසාමච්ඡරියං කුලෙසු අනුසාරෙතා හොති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සී න ආපාතකනිසාදී හොති එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සී න අත්තානං ආදස්සයමානො කුලෙසු චරති 'ඉද්ධෙ මෙ තපස්මිං, ඉද්ධෙ මෙ තපස්සීත්ති', එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සී න කිඤ්චිදෙව පටිච්ඡන්තං සෙවති, සො 'බමති තෙ ඉදත්ති?' පුට්ඨො සමානො අසබ්බමානං ආහ නසබ්බමිති, බමමානං ආහ බමති ති, ඉති සො සම්පජානමුසා න භාසිතා හොති. එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සී තථාගතස්ස වා තථාගතසාවකස්ස වා ධම්මං දෙසෙත්තස්ස සත්තං යෙව පරියායං අනුඤ්ඤායාං අනුජානාති, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

සුන ව පරං නිග්‍රොධි තපස්සී අකෙකාධනො හොති අනුපනාභි. යම්පි නිග්‍රොධි තපස්සී අකෙකාධනො හොති අනුපනාභි, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම 'කීමෙක් ද? පසය බහුල කොට ඇති වැ දිවි පවත්වන මේ තෙමේ මූලබිජ, ස්කන්ධබිජ, පරුබිජ, අග්‍ර-බිජ, පස් වනු බිජ බිජ ම ද සි යන සියල්ල කා දමයි, මොහු ගේ දත් (එයට හසු වන සියල්ල සුණු විසුණු කරන) මහත් හෙන සකස් වැන්න, එහෙත් ශ්‍රමණ නාමයෙන් මොහු හඳුනාති' යි කිසි මහණකු හෝ බමුණකු හෙලා දක්නේ නො වේ ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුසෙක් කුලයන්හි සත්කාර කරනු ලබන, ගෞරව කරනු ලබන, බුහුමන් කරනු ලබන, පුදනු ලබන එක්තරා මහණකු හෝ බමුණකු හෝ දක්නේ ද, දැකීමෙන් "පසය බහුල කොටැති ව දිවි පවත්වන මොහුටත් කුලයන්හි සත්කාර කරත්, ගරු කරත්, බුහුමන් කරත්, පූජා කරත්, රුක්ෂ පැවැත්මෙන් දිවි පවත්වන තපස් වූ මට කුලයන්හි සත්කාර නො කරත්, ගරු නො කරත්, බුහුමන් නො කරත්, පූජා නො කරත් යැ" යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් නො වන්නේ ද, මෙසේ හෙ තෙමේ කුලයන් කෙරෙහි චිත්තා මාත්සර්ය නො උපදවන්නේ වේ ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම "මේත් මගේ තපෝගුණයෙක, මේත් මගේ තපෝගුණයෙකැ" යි තමා දක්වනුයේ කුලයන්හි නො හැසිරෙයි ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම කිසි දු පිළිසන් තැනක් නො සෙව් ද (කිසි දෙසක් සභොවා ගෙන නො හැසිරෙයි ද), හෙ තෙම 'මෙය ඔබට කැප ද?' යි විචාරන ලද්දේ ම, කැප නො වන දෙය 'නො කැප යැ' යි කියා ද, කැප වන දෙය 'කැප යැ' යි කියා ද, මෙසේ හේ දැන දැන මුසවා නො බෙණෙන්නේ ද, මෙපරිද්දෙන් හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම දහම් දෙසන්නා වූ තරාගතයන් ගේ හෝ තරාගත ශ්‍රාවකයකු ගේ හෝ අනුදත යුතු වූ ම (අනුමෙව්ඤා යුතු වූ ම) ධර්ම කරාව අනුදනී ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

තව ද න්‍යායෝධයෙනි, තවුස් තෙම ණෝධ නො කරන්නේ වෙර නො බදින්නේ වේ ද, න්‍යායෝධයෙනි, 'තවුසා ණෝධ නො කරන්නේ ය, වෙර නො බදින්නේ ය' යන යමෙක් ඇද්ද, මෙසේ එ කරුණෙහි තවුස් තෙම පිරිසිදු වෙයි.

සුත ව පරං නිග්‍රොධ තපස්සී අමකථී හොති අපලායි -පෙ- අනුසුකථී හොති අමච්ඡරී -පෙ- අසයො හොති අමායාථී -පෙ- අත්ථදො හොති අනතිමානී -පෙ- න පාපිච්ඡා හොති න පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතො, න මිච්ඡාදිඛ්‍යකො හොති න අනනඤ්ඤානිකාය දිඛ්‍යා සමනනාගතො -පෙ- න සන්දිඛ්‍යපරාමායී හොති න ආධ්‍යානඤ්ඤානිකාය සුප්පට්ඨිකාගතී, යමිති නිග්‍රොධ තපස්සී න සන්දිඛ්‍යපරාමායී හොති න ආධ්‍යානඤ්ඤානිකාය සුප්පට්ඨිකාගතී, එවං සො තස්මිං යානෙ පරිසුද්ධො හොති.

“තං කිමච්ඡාසෙති නිග්‍රොධ? යදි එවං සනෙත තපොථිගුව්ඡා පරිසුද්ධා වා හොති අපරිසුද්ධා වා?ති”

අද්ධා ඛො හනෙත එවං සනෙත තපොථිගුව්ඡා පරිසුද්ධා හොති නො අපරිසුද්ධා, අඤ්ඤාපත්තං ච සාරපත්තං වා”ති.

“න ඛො නිග්‍රොධ එකතාවතා තපොථිගුව්ඡා අඤ්ඤාපත්තං ච හොති සාරපත්තං ව. අපි ච ඛො පපට්ඨිකපත්තං වා¹ හොති”ති.

පරිසුද්ධාසමනනකතා - කථා

12. “කිත්තාවතා පන හනෙත තපොථිගුව්ඡා අඤ්ඤාපත්තං ච හොති සාරපත්තං ව. සාධු මෙ හනෙත හගවා තපොථිගුව්ඡාය අඤ්ඤාසෙව පාපෙතු සාරකෙසෙව පාපෙතු”ති.

“ඉධ නිග්‍රොධ තපස්සී වාතුයාමසංවරසංවුතො හොති. කථංඤ්ඤා නිග්‍රොධ තපස්සී වාතුයාමසංවරසංවුතො හොති?

තව ද න්‍යාශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ ගුණවතු නො වේ ද, යුගග්‍රාහී නො වේ ද ... ඊර්ණ්‍යා නො කරන්නේ මසුරු බව නො කරන්නේ වේ ද... ශය නො වන්නේ වංචා නැත්තේ වේ ද... තද ගති නැත්තේ අධික මාන නැත්තේ වේ ද... ලාමක ආශා නැත්තේ ලාමක ආශාවනට වශග නො වූයේ වේ ද,... මිසදිටු නො වනුයේ අන්තග්‍රාහික මිසදිටුයෙන් යුක්ත නො වේ ද,... තමා ගත් දෘෂ්ටිය පරාමර්ශනය නො කරනුයේ දැඩි ගැනුම් නැත්තේ පහසුයෙන් බැහැර කළ හැකි දෘෂ්ටි ඇත්තේ වේ ද, න්‍යාශ්‍රෝධයෙනි, මේ තවුස් තෙමේ තමා ගත් දෘෂ්ටිය පරාමර්ශනය නො කරන්නේ ය, දැඩි ගැනුම් නැත්තේ ය, පහසුවෙන් බැහැර කට හැකි දෘෂ්ටි ඇත්තේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙසේ හේ එ කරුණෙහි පිරිසිදු වෙයි.

න්‍යාශ්‍රෝධයෙනි, එය කිමැයි සිතති ද? ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්තූගුප්තසාව පිරිසිදු හෝ වේ ද? අපිරිසිදු හෝ වේ ද?"

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්තූගුප්තසාව ඒකාන්තයෙන් පිරිසිදු වෙයි, අපිරිසිදු නො වේ, මුදුන් පැමිණියේ වේ, හරයට පැමිණියේ වේ යැ” යි පිරිවැරී කී ය.

“න්‍යාශ්‍රෝධයෙනි, මෙ තෙකින් තපෝස්තූගුප්තසාව මුදුන් පැමිණියේ ද නො වේ, හරයට පැමිණියේ ද නො වේ. වැලිපි පිට සුබ්බුලට පැමිණියේ ම වේ” යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

පරිශුද්ධ - තවස්ප්‍රාප්තකතා - කරාව

12. “වහන්ස, තපෝස්තූගුප්තසාව කොතෙකින් මුදුන් පැමිණියේ වේ ද, හරයට පැමිණියේ වේ ද? යාවඤා කරමි. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට තපෝස්තූගුප්තසාව ගේ මුදුන ම දක්වා දම් දෙසන සේක් වා, හරය ම දක්වා දම් දෙසන සේක් වා” යි පිරිවැරී කී ය.

“න්‍යාශ්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙමේ වාතුර්‍යාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙයි. න්‍යාශ්‍රෝධයෙනි, තවුස් තෙමේ කෙසේ නම් වාතුර්‍යාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වේ ද? යත්:

ඉධ තිග්‍රොධ තපසී න පාණමතිපාතෙති, න පාණමතිපාතාපයති, න පාණමතිපාතයතො සමනුශෙය්‍ය භොති, න අදින්නං ආදියති, න අදින්නං ආදියාපෙති, න අදින්නං අදියතො සමනුශෙය්‍ය භොති, න මුසා හණති, න මුසා හණාපෙති, න මුසා හණතො සමනුශෙය්‍ය භොති, න භාවිතමාසිංසති, න භාවිතමාසිංසාපෙති, න භාවිතමාසිංසතො සමනුශෙය්‍ය භොති. එවං ඛො තිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුතො භොති. යතො ඛො තිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුතො භොති, අද්දං වසස භොති තපසසිත්තය. සො අභිහරති නො භිනායාවත්තති.

සො විවික්ඛං සෙත්තාසනං හපති අරඤ්ඤං රුක්ඛමුලං පඛඛතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපථං අබ්බොක්ඛාසං පලාලපුෂ්පං. සො පච්ඡාහත්තං පිණ්ඩපාතපටික්ඛාසෙත්තා නිසිද්ධි පලලඛකං ආභුජිත්වා, උජුං කායං පණ්ඩාය, පරිමුඛං සත්ථං උපවුඬාපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පභාය විගතාභිරේකිත වෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය වික්ඛං පරිසොධෙති. බ්‍යාපාදපදෙසං පභාය අබ්‍යාපත්තවික්ඛො විහරති, සඛිච්ඡාණභුක්ඛිත්තානුක්ඛමිච්ඡාපාදපදෙසා වික්ඛං පරිසොධෙති, ථිතමිද්ධං පභාය විගතථිතමිද්ධං විහරති, ආලොකසඤ්ඤී සතො සමපජානො ථිතමිද්ධං වික්ඛං පරිසොධෙති. උද්ධචකුක්ඛචං පභාය අනුද්ධතො විහරති, අජ්ඣික්ඛං වූපසත්තවික්ඛො උද්ධචකුක්ඛචං වික්ඛං පරිසොධෙති. විවිකිච්ඡං පභාය තිණ්ණවිවිකිච්ඡා විහරති, අක්කංකථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, විවිකිච්ඡාය වික්ඛං පරිසොධෙති. සො ඉමෙ පඤ්ඤානිවරණෙ පභාය වෙතසො උපක්ඛිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුඛචිකරණෙ, මෙත්තාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං එරිත්වා විහරති, තථා දුක්ඛං, තථා තක්ඛං, තථා චතුස්සං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සඛිච්ඡා සඛික්ඛාසාය සඛිංචිත්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජෙත්ත එරිත්වා විහරති. කරුණාසහගතෙන වෙතසා -පෙ- මුදිත්තා සහගතෙන වෙතසා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං එරිත්වා විහරති, තථා දුක්ඛං, තථා තක්ඛං, තථා චතුස්සං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සඛිච්ඡා සඛික්ඛාසාය සඛිංචිත්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජෙත්ත එරිත්වා විහරති.

නාගශ්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම පණ්ඩා නො කෙරෙයි, පණ්ඩා නො කරවයි, පණ්ඩා කරන්නක්ෂට නො ම අනුදන්තේ වෙයි. මෙරමා අයත් නො දුන් දෑ නො ගනී. නො දුන් දෑ නො ද ගත්වයි, නො දුන් දෑ ගන්නාහුට අනුදන්තේ ද නො වෙයි. බොරු නො කිය යි, බොරු නො ද කියව යි, බොරු කියන්නාහුට අනුදන්තේ ද නො වෙයි. පස් කම් සුව සෙවිනේ නො වෙයි, පස් කම් ගුණ සෙවිවන්නේ නො වෙයි, පස් කම් ගුණ සෙවුනාහට අනුදන්තේ ද නො වෙයි. නාගශ්‍රෝධයෙනි, මෙසේ තවුස් තෙමේ වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙයි. මෙය ඔහුගේ තවුස් බව වෙයි. හේ එය මතුමත්තට ගෙන යෙයි (වඩයි), ගිහි බවට නො පෙරළෙයි.

ගෙ තෙමේ අරණක් රුක්මුලක් පව්වක් කදුරක් ගිරි ලෙනක් සොහොනක් වනපෙතක් එළි මහනක් පිදුරු ගොඩක් යන මේ කිසි විවික්ත වූ යම් සෙනස්තක් බෙජෙයි. හේ පිණ්ඩසාතයෙන් පෙරළා ආයේ පසු බත්ති පළක් බැඳ කය සෘජු කොට පිහිටුවා, සිහිය කළමහනට යොමු කොට එළවා හිඳියි. හේ ලොවු (අත්බව කෙරෙහි) ඇල්ම හැර, (විෂ්කම්භණ ප්‍රභාණ වශයෙන්) පහ වූ අභිධ්‍යාව ඇති සිතින් වෙසෙයි. අභිධ්‍යාව කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. ව්‍යාපාද සංඛ්‍යාත ප්‍රද්වේෂය (ක්‍රෝධය) පහ කොට, ව්‍යාපාද රහිත සිතැත්තේ, සියලු පණ ඇති සතුන් කෙරේ අනුකම්පා ඇති වූ වෙසෙයි. (විෂ්කම්භණ වශයෙන්) ක්‍රොධය කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. ස්ත්‍රියාන මිථිය හැර පහ වූ ස්ත්‍රියාන මිථිය ඇතිව, දව රෑ දෙකේ ම දුටු එළිය හඳුනානු හැකි පිරිසිදු සංඥා ඇත්තේ, ස්මාතිමත් වූ, නුවණ ඇති ව, ස්ත්‍රියාන මිථිය කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. උඬුවවය ද (සිතූ නො සංභූන් බව ද) කුක්කුචවය ද (කළ නො කළ දෙයෙහි පසුතැවිල්ල ද) සිතින් දුරලා, සංභූන් වූයේ සංභිදුණු සිත් සතන් ඇත්තේ, උද්ධවව කුක්කුචව දෙක කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. විවිකිච්ඡාව (සැකය) දුරලා, තිණු (ඉක්ම) සැක ඇත්තේ, කුසල් දහමිහි සැක නො කරනුයේ වෙසෙයි, විචිකිච්ඡාව කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. හේ නුවණ දුබල කරන, සිත කෙලෙසන මේ පංච නිවරණයන් (විෂ්කම්භණ ප්‍රභාණයෙන්) පහ කොට, මෙමුත්තිසහිත සිතින් එක් දිසාවක් පැතිරගෙන වෙසෙයි. එසේ ම දෙවෙනි දිසාව ද, තෙවෙනි දිසාව ද, සිවුවැනි දිසාව ද, මෙමුත්ති සහිත සිතින් පැතිර වෙසෙයි. මෙසේ උඩ ද යට ද සරස ද යන හැම තන්හි සර්වාත්මතායෙන් (තමා හා සම කොට) සර්වසත්තවත් (සියලු සතුන් ඇති) ලෝකය (හෙවත් මුළු ලොව) (ස්ථරණ වශයෙන්) විපුල වූ (හුම් වශයෙන්) මහද්ගත වූ (ආලම්බන ව්‍යයෙන්) අප්‍රමාණ වූ ව්‍යාපාද රහිත (දෙමනස් නැති බැවින්) නිදුක් වූ මෙමුත්ති සහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. ...කරුණා සහගත සිතින් ...මුදිතාසහගත සිතින්... උපෙක්ෂා සහගත සිතින් එක් දිසාවක් පැතිර ගෙන වෙසෙයි, එසේ දෙවෙනි දිසාව ද තෙවෙනි දිසාව ද සිවුවැනි දිසාව ද පැතිරගෙන වෙසෙයි. මෙසේ උඩ ද යට ද සරස ද හැම තන්හි සර්වාත්මතායෙන් සර්වවත් ලෝකය විපුල වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ, මෙවර නැති දෙමනස් නැති උපෙක්ෂා සහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි.

තං කිම්මඤ්ඤපි නිග්‍රොධ යදි එවං සත්තෙක තපොථිගුල්ඡා පරිසුද්ධා වා හොති. නො අපරිසුද්ධා,

“අද්ධා ඛො භනෙක එවං සත්තෙක තපොථිගුල්ඡා පරිසුද්ධා හොති නො අපරිසුද්ධා, අග්ගප්පකා ව සාරප්පකා’ වා”ති.

“න ඛො නිග්‍රොධ එකතාවතා තපොථිගුල්ඡා අග්ගප්පකා ව හොති සාරප්පකා ව, අපි ව ඛො තවප්පකා හොති”ති.

පරිසුද්ධිචේත්‍යුපක්කකතා-කථා

13. “කිත්තාවතා ව ඛො පන භනෙක තපොථිගුල්ඡා අග්ගප්පකා ව හොති සාරප්පකා ව? සාධු මෙ භනෙක භගවා තපොථිගුල්ඡාය අග්ග-ඤ්ඤව පාපෙතු සාරඤ්ඤව පාපෙතු”ති.

“ඉධ නිග්‍රොධ තපස්සි වාතුයාමසංවරසංවුත්තො හොති. කථංඤ ජන නිග්‍රොධ තපස්සි වාතුයාම සංවරසංවුත්තො හොති. -පෙ- යතො ඛො නිග්‍රොධ තපස්සි එවං වාතුයාමසංවරසංවුත්තො හොති අද්ධං වසා හොති තපස්සිතාය. සො අභිහරති නො භිනායාවත්තති. සො විවික්ඛං සෙනාසනං හජති -පෙ- සො ඉමෙ පඤ්ඤාතිවරණෙ පභාය වෙතසො උපකක්ඛිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලිකරණෙ මෙත්තාසහගතෙන වෙතසා -පෙ- එරිත්වා විහරති. සො අනෙකවිභිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති, සෙය්‍යාදීං එකමි ජාතිං. දො පි ජාතියො තිසෙසා පි ජාතියො චතසෙසා පි ජාතියො පඤ්ඤා පි ජාතියො දස පි ජාතියො විසමි ජාතියො තිංසමි ජාතියො වසාසුචිසමි ජාතියො පඤ්ඤාසමි ජාතියො ජාතිසතමි ජාතිසහසමි ජාතිසතසහසමි, අනෙකානි පි ජාතිසතානි අනෙකානි පි ජාතිසහසතානි අනෙකානි පි ජාතිසතසහසතානි, අනෙකෙ පි සංවච්චකපෙ අනෙකෙ පි විචචකපෙ අනෙකෙ පි සංවච්චිච්චකපෙ: අමුත්‍රාසිං එවත්තාමො එවංගොත්තො එවංචිණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛපට්ඨංවෙදි එවමාසුපරියතො. සො තතො වුත්තො අමුත්‍ර උදපාදිං. තත්‍රාපාසිං එවංගොත්තො එවංචිණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛපට්ඨංවෙදි එවමාසුපරියතො. සො තතො වුත්තො ඉධුපපත්තො”ති. ඉති සාකාරං සඋදෙසං අනෙකවිභිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති.

තං කිම්මඤ්ඤපි නිග්‍රොධ, යදි එවං සත්තෙක තපොථිගුල්ඡා පරිසුද්ධා වා හොති අපරිසුද්ධා වා? ”ති.

නාග්‍රෝධයෙනි, ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්ඥාප්තියාපි පිරිසිදු ද නොහොත් අපිරිසිදු ද?" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදාළ සේක.

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි ඒකාන්තයෙන් තපෝස්ඥාප්තියාපි පිරිසිදු වෙයි, අපිරිසිදු නො වෙයි, අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාරප්‍රාප්ත ද වේ” යැ යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි, මෙ පමණෙකින් තපෝස්ඥාප්තියාපි අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාරප්‍රාප්ත ද නො වේ ම ය. වැලි එහි පොත්ත බදු බවට පැමිණියේ වේ” යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

පරිශුද්ධ ඵල්ලුප්‍රාප්තකතා කථාව

13. “වහන්ස, කොපමණෙකින් තපෝස්ඥාප්තියාපි අග්‍රප්‍රාප්තත් සාර-ප්‍රාප්තත් වේ ද? යාවක්ඛා කරමි, වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට තපෝස්ඥාප්තියාවේ අග ම (දේශනායෙන්) පමුණුවන සේක් වා, හරය ම (දේශනායෙන්) පමුණුවන සේක් වා” යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙයි. කෙසේ නම් තවුස් තෙම වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වේ ද? යත්:... නාග්‍රෝධයෙනි යම් කලෙක තවුස් තෙම මෙසේ වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වේ ද, එය භික්‍ෂුගේ තපස්වී බව වෙයි. භග තෙම එය වඩයි, ගිහි බවට පෙරළා නො හැරෙයි: හේ... විවික්ත සෙනස්නක් බෙරෙයි. හේ සිත කෙලෙසන, ප්‍රඥව දුබල කරන මේ පංච නිවරණ දුරු කොට, මෙමුත්‍රිසහගත සිතීන්... පැතීර ගෙන වෙසෙයි. හේ අනෙකවිධ පෙරැවුණු කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි: “අසෝ තැනැ මෙනම් ඇති වීම්, මෙහොත් ඇති වීම්, මෙවන් පැහැ ඇත්තෙම් වීම්, මෙවන් අහර ඇත්තෙම් වීම්, මෙ බදු සුවස්ක් වීදුනෙම් වීම්, මෙ තෙක් ආයු සීමා ඇතියෙම් වීම්, ඒ මම එයින් සැව අසෝ තැන උපනිමි. එහි ද මෙනම් ඇත්තෙම්, මෙබදු ගොත් ඇත්තෙම්, මෙබදු පැහැ ඇත්තෙම්, මෙබදු අහර ඇත්තෙම්, මෙසේ සුවස්ක් වීදුනෙම්, මෙසේ වූ ආයු සීමා ඇතියෙම් වීම්. ඒ මම එයින් සැව, මෙහි උපනිමි”යි. මෙසේ එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද ජාති තුනක් ද ජාති සතරක් ද ජාති පසක් ද ජාති දහයක් ද ජාති විස්සක් ද ජාති තිසක් ද ජාති සතළිසක් ද ජාති පනසක් ද ජාති සියයක් ද ජාති දහසක් ද ජාති සිය දහසක් ද නොයෙක් සිය ගණන් ජාතීන් ද නොයෙක් දහස් ගණන් ජාතීන් ද නොයෙක් සිය දහස් ගණන් ජාතීන් ද නොයෙක් සංවර්ත කල්ප ද නොයෙක් විවර්ත කල්ප ද නොයෙක් සංවර්ත විවර්ත කල්ප ද යි ආකාර සහිත උද්දේස සහිත නො-යෙක් වැදුරුම් පෙරැවුණු කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි.

නාග්‍රෝධයෙනි, එය කීමැයි සිතවු ද? ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්ඥාප්තියාපි පිරිසිදු වේ ද? නැත හොත් අපිරිසිදු වේ ද?" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදාළ සේක.

“අඬා බො හතෙත එවං සතෙත තපොථිගුව්ඡා පරිසුද්ධා භොති නො අපරිසුද්ධා, අග්ගප්පකා ව සාරප්පකාවා”ති.

“න බො නිග්‍රොධ එකතාවතා තපොථිගුව්ඡා අග්ගප්පකා ව භොති සාරප්පකා ව. අපි ව බො ඵෙගග්ගප්පකා භොති”ති.

පරිසුද්ධ අග්ගප්පකාසාරප්පකාකතා - කථා

14. “කිත්තාවතා පන හතෙත තපොථිගුව්ඡා අග්ගප්පකා ව භොති සාරප්පකා ව? සාධු මෙ හතෙත හගවා තපොථිගුව්ඡාය අග්ගඤ්ඤව පාපෙතු සාරඤ්ඤව පාපෙතු”ති.

“ඉධ නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුත්තො භොති. කථංඤා නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුත්තො භොති -පෙ- යතො බො නිග්‍රොධ තපසී වාතුයාමසංවරසංවුත්තො භොති, අද්දං වස භොති තපසීතාය. සො අභිභරති නො භීතායාවතති. සො විවික්ඛං සෙතාසනං හරති -පෙ- සො ඉමෙ පඤ්ඤා නිවරණෙ පභාය වේතසො උපකක්ඛිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලී-කරණෙ, මේඛාසහගතෙන වේතසා-පෙ-උපෙක්ඛාසහගතෙන වේතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවේරෙන අබ්‍යාපජෙන එරිතො විහරති. සො අනෙකච්ඡිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති, සෙයාරීදං එකමපි ජාතිං ආපි ජාතියො -පෙ- ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙක චිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති.

සො දිබ්බෙන වකඛුතා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සතෙත පසසති වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ භීතෙ පණිතෙ සුවණ්ණේ දුබ්බණ්ණේ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මපගෙ සතෙත පජානාති “ඉමෙ වත භොතෙතා සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්තාගතා වච්ඡව්චරිතෙන සමන්තාගතා මනෝදුච්චරිතෙන සමන්තාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකමමසමාදානා, තෙ කායසා භෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං තිරයං උපපන්නා, ඉමෙ වා පන භොතෙතා සත්තා කායසුචරි-තෙන සමන්තාගතා වච්ඡව්චරිතෙන සමන්තාගතා මනෝසුචරිතෙන සමන්තාගතා අරියානං අනුපවාදකා සමමාදිට්ඨිකා සමමාදිට්ඨිකමමසමාදානා, තෙ කායසා භෙද පරමමරණා සුගතීං සග්ගං ලොකං උපපන්නා”ති. තං කිමමඤ්ඤයි නිග්‍රොධ යදි එවං සතෙත තපොථිගුව්ඡා පරිසුද්ධා වා භොති අපරිසුද්ධා වා?”ති.

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්ඥාප්තියාම එකාන්තයෙන් පිරිසිදු වෙයි, අපිරිසිදු නො වෙයි, අග්‍රපාඨක ද සාර ප්‍රාඨක ද වෙ යැ”යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි, මෙතෙකින් තපෝස්ඥාප්තියාම අග්‍රපාඨක ද සාර-ප්‍රාඨක ද නො වෙයි. වැලි දු එහි එළයට පැමිණියේ වේ” යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

පරිශුද්ධ-අග්‍රපාඨකසාරප්‍රාඨකතා-කථාව

14. “වහන්ස, කොතෙකින් තපෝස්ඥාප්තියාම අග්‍රපාඨකත් සාර-ප්‍රාඨකත් වෙ ද? යාවඤා කරමි, වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මව් තපෝස්ඥාප්තියාම ගේ කෙළවර ම සාරය ම (දේශනායෙන්) පවුණුවන සේක් වා” යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි, මෙහි තවුස් තෙම වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙයි. නාග්‍රෝධයෙනි, කෙසේ නම් තවුස් තෙම වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙ ද?... යම් විටෙක තවුස් තෙම වාතුරියාම සංවරයෙන් හැවුරුණේ වෙ ද, එය ඔහු ගේ තවුස් බව වේ. හෙ තෙම එය මතු මත්තට ගෙන යයි, ගිහි බවට නො පෙරළෙයි. හේ... විචික්ත සෙනස්තක් බෙරෙයි... සිත කෙලෙසන, නුවණ දුබල කරන, මේ පංච නිවරණයන් ප්‍රතිණ කොට, විපුල වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ අවෙර වූ දෙමනස් රහිත වූ මෙමත්‍රී සහගත සිතීන්... උපෙක්ඛා සහගත සිතීන් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. හේ එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද... මෙසේ ආකාර සහිත ව උද්දෙස සහිත ව අනෙකවිධ වූ පෙර වූසු කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි.

හේ මිනිසුන් ගේ දකුම් ඉම් ඉක්මැ පැවැති පිරිසිදු දිවැසින් ‘අහෝ, මේ හවත් සත්වයෝ කායදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, වාග්-දුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, මනෝදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, ආර්යෝපවාද කරන්නාහු, ජිහ්විගත්තාහු, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකර්ම සමාදාන ඇත්තෝ වූහ. ඒ මොහු කාමුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ, දුකට සොන වූ, සතුන් විවෘත ව පතිත වන තැන වූ නිරයට වන්නාහ. මේ සත්ත්‍ව වූ කල් කායසුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, වාක් සුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, මනස්සුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු, ආර්යයනට උපවාද නො කළාහු, සමදිව් ඇත්තාහු, සමාග්දෘෂ්ටි විසින් ගත් කර්ම සමාදාන ඇත්තාහු ය. ඒ මොහු කාමුන් මරණින් මතු සැපයට සොන වූ සහ ලොවට පැමිණියාහ’ යි පහත් වූ ද උසස් වූ ද, සුරූප වූ ද, වීරූප වූ ද, ධනවත් වූ ද, දිළිඳු වූ ද, තම තමන් ගේ කර්මයට අනුරූප වූ එළඹා සිටියා වූ මරණාසන්න වූ ද, එ කෙණෙහි උපන්නා වූ ද, සත්ත්වයන් දකියි. නාග්‍රෝධයෙනි, එය කිමැයි සිතවු ද? ඉදින් මෙසේ ඇති කල්හි තපෝස්ඥාප්තියාම පිරිසිදු නොහොත් නො පිරිසිදු ද?” යි අසා වදළ සේක.

“අඬා බො හතෙක එවං සතෙක තපොථිගුච්ඡා පරිසුඬා හොති, නො අපරිසුඬා, අග්ගප්පකා ව සාරප්පකා වා”ති.

“එක්ඛාවතා බො නිග්‍රොධ තපොථිගුච්ඡා අග්ගප්පකා ව හොති සාරප්පකා ව. ඉති බො නිග්‍රොධ¹ යං මං තුං අවචාසි; කො නාම සො හතෙක හගවතො ධරෙමා යෙන හගවා සාවකෙ විනෙති, යෙන හගවතා සාවකා විනිතා අසාසප්පකා පටිජානන්ති අජ්ඣාසයං ආදිබ්‍රහ්මවරියන්ති, ඉති බො තං නිග්‍රොධ ධානං උත්තරිතරඤ්ඤ පණ්ණිකරඤ්ඤ යෙනාහං සාවකෙ විනෙමි, යෙන මයා සාවකා විනිතා අසාසප්පකා පටිජානන්ති අජ්ඣාසයං ආදිබ්‍රහ්මවරියන්ති”.

එවං වුත්තෙ තෙ පරිබ්බාජකා උත්තාදිනො උච්චාසග්ගමහාසද්ද අහෙසුං “එසු මයං අනස්සාම සාවරියකා, එසු මයං පනස්සාම සාවරියකා න මයං ඉතො භීයො උත්තරිතරං පජානාමා”ති.

නිග්‍රොධස්ස පජ්ඣායනං

15. යද අඤ්ඤාසි සක්ඛාතො ගහපති ‘අඤ්ඤදඤ්ච බො’ දුතීමෙ අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා හගවතො භාසිතං සුසුඤ්ඤාසිති, සොතං ඔදහන්ති, අඤ්ඤාසිතං උපට්ඨපෙන්නි”ති අප් නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං එතදවොච: ඉති බො හතෙක නිග්‍රොධ යං මං තුං අවචාසි, ‘යග්ගෙ ගහපති ජාතෙය්‍යාසි කෙන සමණො ගොතමො සද්ධිං සලලපති? කෙන සාකච්ඡං සමාපජ්ජති? කෙන පඤ්ඤාවෙය්‍යාසිති සමාපජ්ජති? සුඤ්ඤාගාරහතා සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤා, අපරිසාවචරො සමණො ගොතමො, නාලං සලලාපාය, සො අත්තමන්තානෙව සෙවති. සෙය්‍යරාපි නාම ගො කාණො පරියන්තචාරිති අත්තමන්තානෙව සෙවති, එවමෙව සුඤ්ඤාගාරහතං සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤා, අපරිසාවචරො සමණො ගොතමො, නාලං සලලාපාය, සො අත්තමන්තානෙව සෙවති. ඉංස ව ගහපති සමණො ගොතමො ඉමං පරිසං ආගච්ඡය්‍යා, එකපඤ්ඤානෙව නං සංසාදෙය්‍යාම, තුව්ඡකුමභි”ව නං මඤ්ඤා ඔරොධෙය්‍යාමා”ති. අයං බො සො හතෙක හගවා අරහං සමමාසම්බුද්ධො ඉධානුප්පන්නො. අපරිසාවචරං පන නං කරොථ, ගොකාණං පරියන්තචාරිති කරොථ, එකපඤ්ඤානෙව නං සංසාදෙථ, තුව්ඡකුමභි”ව නං මඤ්ඤා ඔරොධෙය්‍යාමා”ති.

1. අප් නං නිග්‍රොධං (කම්)

“වහන්ස, මෙසේ ඇති කල්හි තපොස්ථූපයා ව ඵකාන්තයෙන් පිරිසිදු වේ. අපිරිසිදු නො වේ, අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාර ප්‍රාප්ත ද වේ” යැ යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රොධයෙනි, තපොස්ථූපයා වෘද්ධී තීර්ථකයන් ගේ සමය පරිදි තපොස්ථූපයාව මෙතෙකින් අග්‍රප්‍රාප්ත ද සාර ප්‍රාප්ත ද වේ. නාග්‍රොධයෙනි, ‘යමෙකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ශ්‍රාවකයෝ හික්මවන ලද්දහු, සතුටට පැමිණියාහු උත්තම නිශ්ශ්‍රය වූ පැරැණිකම බඹසරක් පිළින කෙරෙද් ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ඒ ධර්මය කවරේ ද?’” යි යම් වචනයක් තෙපි මට කිවු ද (යම් ප්‍රශ්නයක් තෙපි මා විචාළහු ද), එහි ලා මා විසින් හික්මවන ලද ශ්‍රාවකයෝ මෙයින් සතුටට පැමිණියමහ යි උත්තමනිශ්ශ්‍රය වූ යම් ආදි චුත්මචර්යයක් පිළින කෙරෙත් ද, නාග්‍රොධයෙනි, මෙසේ ඒ කාරණය මේ ඉහත කී හැමට ම වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ ද වඩා උතුම් ද වේ” යැ යි වදළු සේක.

මෙසේ වදළු කල්හි ඒ පිරිවැරියෝ “මෙහි ආචාර්යයා සහිත වූ, අපි නවුචම්හ, මෙහි ආචාර්යයා සහිත වූ අපි වැනැහුණමහ. අපි මෙයව වැඩි තරම් කිසිවක් මෙයට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ දයක් නො දන්මහ” යි උද්ඝෝෂවත් වූවාහු උස් හඬ මහ හඬ ඇත්තෝ වූ හ.

නාග්‍රොධයාගේ ප්‍රධානතා

15. සන්ධාන ගෘහපති තෙම යම් වීටෙක මේ අන්තොවු පිරි-වැරියෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචනය අසනු කැමැත්තාහ යි, එයට කන් එළවත් යැ යි, දැන ගැන්ම පිණිස සිත යොමු කෙරෙත් යැ යි දැන ගත්තේ ද, එ කල්හි නාග්‍රොධ පිරිවැරියා අමතා “වහන්ස, නාග්‍රොධයෙනි, “එසේ නම් ගැහැරිය, දැනුව. කවරකු හා මහණ ගොයුම් කතාබස් කෙරේ ද? කවරකු හා සාකච්ඡාවට බස්නේ ද? කවරකු හා උතුරු පිළිතුරු කතායෙන් ප්‍රඥව්‍යක්තතාවට පැමිණේ ද? මහණ ගොයුම්හු ගේ ප්‍රඥව ඥානාගාරයන්හි ම නටුයේ ය. මහණ ගොයුම් අවිසාර ද බැවින් පිරිස් මැදට බස්නට නො හැක්කේ ය. ආලාපසංලාපයට සමත් නො වෙයි. කිසිවක් ඇහූ හැපෙනැයි බියෙන් මහ හැර යන එකැස් කණ දෙනක මෙන් ප්‍රශ්න අසනැ යි බියෙන් ගමන් බොහෝ දුර සෙනසුන් සෙවිනේ ය. එ බැවින් දැන ගනුව ගැහැරිය, මහණ ගොයුම් මේ පිරිසට ආවොත් එක් ප්‍රශ්නයෙන් ම ඔහු යටපත් කරන්නාවු. හිස් කළයක් (ඒ මේ අත පෙරළා බැඳ තබන්නාක්) සෙයින් වාද කරායෙන් බැඳ තබන්නාවු” යි මෙසේ ඔබ මට යම් වචනයක් කීවෝ ද, වහන්ස, ඒ අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දන් මෙහි වැඩ ඉන්නා සේක. උන්වහන්සේ පිරිස් මැදට නො බස්නකු කරන්න, මහැ අයින් වෙව් යන දෙනක වැන්නකු කරන්න. එක් ප්‍රශ්නයෙකින් ම උන්වහන්සේ යටපත් කරන්න, හිස් කළයක් මෙන් උන්වහන්සේ පෙරළා බැඳ තබන්නැ යි කී ය.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

16. “එවං වුතො නිග්‍රොධො පරිබ්බාජකො තුණ්හිභුතො මඩකුභුතො පත්තකඛකො අධොමුඛො පජ්ඣායනො අප්පට්ඨාණො නිසිදි.

අථ ඛො භගවා නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං තුණ්හිභුතං මඩකුභුතං පත්තකඛකං අධොමුඛං පජ්ඣායනං අප්පට්ඨාණං විදිද්වා නිග්‍රොධං පරිබ්බාජකං එතදවොච; “සච්චං කිරි නිග්‍රොධ භාසිතා තෙ එසා වාවා”ති.

“සච්චං භතො භාසිතා මෙ එසා වාවා යථා බාලො යථා මුලොන යථා අකුසලොනා”ති.

“තං කිම්මඤ්ඤයි නිග්‍රොධ, කිත්ති තෙ සුතං පරිබ්බාජකානං වුද්ධානං මහලලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං යෙ තෙ අහෙසුං අතීත-මද්ධානං අරහතො සමාසමුද්ධා, එවං සු තෙ භගවතො සංගමෙ උත්තාදිතො උච්චාසග්ගමභාසග්ග අනෙකච්ඡිතං කිරිවජානකථං අනුයුක්තා විහරිංසු, සෙය්‍යථීදං රාජ කථං චොරකථං -පෙ- ඉතිභවාහවකථං ඉති වා, සෙය්‍යථාපි ත්වං එතරහි සාචරියකො? උදහු එවං සු තෙ භගවතො අරඤ්ඤවනපඤ්ඤානි පක්ඛානි සෙනාසනානි පටිසෙවනති අප්පසඤ්ඤානි අප්ප-නිගෙසාසානි විජනවාතානි මනුසසරාහසෙය්‍යානානි පටිසලොනසාරුප්පානි සෙය්‍යථාපාහං එතරහි?”ති.

“සුතං මේතං භතො පරිබ්බාජකානං වුද්ධානං මහලලකානං ආචරිය-පාචරියානං භාසමානානං: ‘යෙ තෙ අහෙසුං අතීතමද්ධානං අරහතො සමාසමුද්ධා, න එවං සු තෙ භගවතො සංගමෙ සමාගමෙ උත්තාදිතො උච්චාසග්ගමභාසග්ග අනෙකච්ඡිතං කිරිවජානකථං අනුයුක්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථීදං රාජකථං චොරකථං -පෙ- ඉතිභවාහවකථං ඉති වා, සෙය්‍යථා-පාහං එතරහි සාචරියකො, එවං සු තෙ භගවතො අරඤ්ඤවනපඤ්ඤානි පක්ඛානි සෙනාසනානි පටිසෙවනති අප්පසඤ්ඤානි අප්පනිගෙසාසානි විජන-වාතානි මනුසසරාහසෙය්‍යානානි පටිසලොනසාරුප්පානි සෙය්‍යථාපි භගවා එතරහි”ති.

16. මෙසේ කී කල්හි නාග්‍රෝධ පිරිවැරී තෙම නිහඬ වූයේ තෙද නැත්තේ, කර බා ගත්තේ, යටට හෙලූ මුහුණ ඇත්තේ, සිතිවිලි සිතනුයේ, කිසිත් වටහාගත නො හැකිව හුන්නේ ය. එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාග්‍රෝධ පිරිවැරියා නිහඬ වැ තෙද නැති වැ කර බා ගත්තකු ව යටට හෙලූ මුහුණ ඇති වැ සිතිවිලි සිතමින් වැටහෙන නුවණක් නැති වැ හුන්නාහු දන, ඕහු බණවා, ‘නාග්‍රෝධයෙනි, සැබෑ ද? තොප ඒ වචන කීවා ද?’ යි අසා වදළ සේක.

“වහන්ස, එවැනි බසක් කියන්නට තරම් ම අඳුන වූ මුළු වූ අදක්ෂ වූ මා විසින් ඒ වචන කියන ලද,” යි පිරිවැරී කී ය.

“නාග්‍රෝධයෙනි ඒ කීමැ යි සිතවූ ද? කරුණු කියන්නා වූ, වයසින් වැඩි සිටි, මහළු වූ තොප ගේ ආචාර්ය ප්‍රාචාර්යයන් ගේ වචනය තොප විසින් කෙසේ අසන ලදද? ඉකුත් කල්හි යම් රහත් සම්මාසම්මුදු කෙනෙක් වූහු නම්, ඒ භාග්‍යවත්තු එක් රැස් ව එක් රැස් වැ සොඹවත් ව උස්හඬ මහ හඬ ඇති ව, ඇදුරා සහිත ව, අද තොප කරන නියායෙන් රාජ කරා වොර කරා... ඉතිහවෘහව කරා ය යන අනෙකවිධ තිරස්චිත කරායෙහි යෙදී වූහුද ද? නොහොත් දුන් මා කරන සෙයින් ඒ හඟවත්තු අල්පශබ්ද ඇති, මද වූ හඬ ඇති, ජනවෘත වීරහිත, මන්ත්‍රණාදි මිනිසුන්ගේ රහස් ක්‍රියාවනට සුදුසු ව පිහිටි, විවේකයට නිසි වූ, වෙනෙහි දුර සෙනසුන්, වඩාත් දුර වූ මනුෂ්‍යාපචාර වීරහිත සෙනසුන් සෙවිත් ද?” යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවන් සේක.

“වහන්ස, ඉකුත් කල්හි යම් රහත් සම්මාසම්මුදු කෙනෙක් වූහු නම්, ඒ හඟවත්තු එක් රැස් ව එක් රැස් වැ සොඹවත් ව උස් හඬ මහ හඬ ඇති ව, ඇදුරා සහිත වැ අද මා කරන නියායෙන් රාජ කරා වොර කරා... ඉතිහවෘහවකරා යන අනෙකවිධ තිරස්චිත කරායෙහි යෙදී නො වූහු. දුන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සෙයින් අල්පශබ්ද ඇති, මද වූ හඬ ඇති, ජනවෘත වීරහිත, මන්ත්‍රණාදි මිනිසුන්ගේ රහස් ක්‍රියාවනට සුදුසු ව පිහිටි, විවේකයට නිසි වූ, වනයෙහි දුර පිහිටි සෙනසුන්, මනුෂ්‍යාපචාර වීරහිත වඩාත් දුර සෙනසුන් සෙවිත්” යැ යි මේ පිළිබඳ ව කරුණු කියනු වශෝච්ඡාද වූ මහලු වූ ආචාර්ය ප්‍රාචාර්ය වූ පිරිවැරියන් ගේ මේ වචනය මා විසින් අසන ලද” යි පිරිවැරී කී ය.

“තස්ස තෙ නිග්‍රොධ විඤ්ඤසස සතො මහලලුකසස න එතදහොසි: චූදො සො හගවා බොධාය ධම්මං දෙසෙති, දනෙතා සො හගවා දම්ථාය ධම්මං දෙසෙති, සතෙතා සො හගවා සම්ථාය ධම්මං දෙසෙති, තිණ්ණිකා සො හගවා තරණාය ධම්මං දෙසෙති, පරිනිබ්බුතො සො හගවා පරිනිබ්බානාය ධම්මං දෙසෙති?”ති.

බ්‍රහ්මචරියපරියොසාන-සච්ඡිකිරියා

17. “එවං. චූතෙත නිග්‍රොධො පරිබ්බාජතො හගවන්තං එතදවොච: “අච්චයො මෙ හතෙත අච්චගමා යථා ඛාලං යථා මූලානං යථා අකුසලං, ස්වාහං එවං හගවන්තං අච්චාසිං. තස්ස මෙ හතෙත හගවා අච්චයං අච්චයතො පටිගණිතාතු ආයතිං සංවරායා”ති.

“තස්ස කං නිග්‍රොධ අච්චයො අච්චගමා යථාඛාලං යථා මූලානං යථා අකුසලං, යො මං කං එවං අච්චාසිං. යතො ච බො කං නිග්‍රොධ අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොසි, තතෙත මයං පටිගණිතාම, චූඤ්ඤි හෙසා නිග්‍රොධ අරියසස විනයෙ, යො අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොති, ආයතිං සංවරං ආපජ්ජති. අහං බො පත නිග්‍රොධ එවං වදාමි: “එතු විඤ්ඤ පුරිසො අසයො අමායාචි උජ්ජරාතිකො. අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි: යථානුසිව්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො යසසභාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුක්කරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති සත්ත වස්සාති.

තිව්ඨනතු නිග්‍රොධ සත්ත වස්සාති. එතු විඤ්ඤ පුරිසො අසයො අමායාචි උජ්ජරාතිකො, අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිව්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො යසසභාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුක්කරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති ඡ වස්සාති -පෙ- පඤ්ච වස්සාති -පෙ- චක්ඛාරි වස්සාති -පෙ- තිණි වස්සාති -පෙ- දො වස්සාති -පෙ- එකං වස්සං.

“නාගශ්‍රෝධයෙනි, ඒකෙ වූ ම මහඵ වූ ඒ තොපට, ‘ඒ හඟවත් තෙමෙ සත්‍යාවබෝධය කෙළේ ම මෙරමාගේ සත්‍යාවබෝධය පිණිස දහම් දෙසයි, ඒ හඟවත් තෙමෙ ඉන්ද්‍රියදමනායෙන් දන්ත වූයේ ම අනුන්ගේ ඉන්ද්‍රිය දමනාය පිණිස දහම් දෙසයි, ඒ හඟවත් තෙමෙ ශාන්ත වූයේ ම අනුන්ගේ ශාන්තිය පිණිස දහම් දෙසයි, ඒ හඟවත් තෙමෙ ඔසතරණය කෙළේ ම අනුන්ගේ ඔසතරණය පිණිස දහම් දෙසයි, ඒ භාග්‍යවත් තෙමෙ කෙලෙස් පිරිනිවර්තීන් පිරිනිවර්තීයේ ම අනුන්ගේ කෙලෙස් නිවනු පිණිස දහම් දෙසා’ යැ යි මේ සිත නො වී ද?” යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළු සේක.

17. මෙසේ වදළු කළේ, නාගශ්‍රෝධ පිරිවැරී තෙම ‘වහන්ස, වරද තෙම යම්සේ බාලයකු, යම්සේ මුළුයකු, යම්සේ අදක්ෂයකු ඉක්මැයේ ද (මැඩගෙන යේ ද), එසේ ම වරද බාල වූ මුළු වූ අදක්ෂ වූ මා ඉක්මැ (මැඩගෙන) ගියේ ය. ඒ මම, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට එසේ කියෙමි. වහන්ස, මගේ මතු සංවරය පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගේ වරද වරද වශයෙන් පිළිගන්නා සේක් වා (වරද වශයෙන් පිළිගන්නා මට ක්ෂමාව දෙන සේක්වා)’ යි කී ය.

“එ බැවින් නාගශ්‍රෝධයෙනි, යම් බඳු තෙපි මට එසේ කීහු ද වරද තෙම යම්සේ අනුවණයකු, මුළාවකු, අදක්ෂයකු ඉක්ම යේ ද, එසේ ම තොප ද ඉක්මැ ගියේ ය. නාගශ්‍රෝධයෙනි, යම් හෙයෙකින් තෙපි වරද වරද වශයෙන් දක, ධර්මය වූ පරිදි එයට පිළියම් කරවු ද, තොප කරන ඒ දෑ අපි පිළිගනිමු. නාගශ්‍රෝධයෙනි, යමක් වරද වරද වශයෙන් දක, එයට ධර්මය වූ පරිදි පිළියම් කෙරේ ද, මක්තෙහි සංවරයට පැමිණේ ද, මෙය ආර්ය විනයයෙහි වැඩිමෙක. නාගශ්‍රෝධයෙනි, මම වූ කලී මෙසේ කියමි: ‘ඇති වරද නො සහොවන, නැති ගුණ නො පෙන්වන සුලු, සෘජු සවිභාවය ඇති, සිහි නුවණැති පුරුෂ තෙමෙ පැමිණේ වා. මම උපදෙස් දෙමි, මම දහම් දෙසමි. මගේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදනේ, කුල පුත්තු යමක් පිණිස මැනැවින් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිම් වදිත් නම්, ඒ නිරුත්තර මාර්ග භ්‍රමවර්තාවසානය (රහත් ඵලය) ගේ මෙ අත්බවිහි ම සත් වසක් ඇතුළත, තෙමෙ ම විශිෂ්ට ඥානයෙන් දන සාක්ෂාත් කොට, ලැබ වසන්නේ ය.

නාගශ්‍රෝධයෙනි, සත් වසක් කීවේ වා. ඇති වරද නො සහොවන, නැති ගුණ නො පෙන්වන සුලු, සෘජු සවිභාවය ඇති, සිහි නුවණැති පුරුෂ තෙමෙ පැමිණේ වා. මම උපදෙස් දෙමි, මම දහම් දෙසමි. මගේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදනේ, යමක් පිණිස කුලපුත්තු මැනැවින් ගිහි ගෙන් නික්ම, පැවිදි බිම් වදිත් නම්, ඒ නිරුත්තර මාර්ග භ්‍රමවර්තාවසානය (රහත් ඵලය) ගේ මෙ අත්බවිහි ම ස වසක් තුළ,... පස් වසක් තුළ... සිවු වසක් තුළ... තුන් වසක් තුළ... දෙ වසක් තුළ... එක් වසක් තුළ තෙමෙ ම වෙසෙයි නුවණින් දන පසක් කොට, ලැබ වසන්නේ ය.

තිට්ඨතු නිග්‍රොධ එකං වසං එතු විඤ්ඤා පුරිසො අසයො අමායාථී උජ්ජාතිකො. අභමනුසාසාමි, අභං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො යසාසායාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අභාරස්මා අනාගාරියං පබ්බජන්ති, තද්දානතරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති සත්ත මාසානි.

තිට්ඨතු නිග්‍රොධ සත්ත මාසානි -පෙ- ඡ මාසානි -පෙ- පඤ්ච මාසානි -පෙ- -පෙ- වත්තාරි මාසානි -පෙ- තිණි මාසානි -පෙ- දෙව මාසානි -පෙ- එකමාසං -පෙ- අධිකමාසං.

තිට්ඨතු නිග්‍රොධ අධිකමාසො එතු විඤ්ඤා පුරිසො අසයො අමායාථී උජ්ජාතිකො. අභමනුසාසාමි, අභං ධම්මං දෙසෙමි, යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො යසාසායාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අභාරස්මා අනාගාරියං පබ්බජන්ති තද්දානතරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති සත්තං.

පරිබ්බාජකානං පජ්ඣායනං

18. සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ එවමස්ස: අනෙකවාසිකම්මානා නො සමණො ගොතමො එවමාහා ති. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ එවං දට්ඨබ්බං, යො එව තෙ ආචරියො සො එව තෙ ආචරියො භොතු.

සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ එවමස්ස: උදෙසා නො වාචෙතුක්කාමො සමණො ගොතමො එවමාහා ති. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ එවං දට්ඨබ්බං, යො එව තෙ උදෙසො, සො එව තෙ උදෙසො භොතු.

සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ එවමස්ස: ආථීවා නො වාචෙතුක්කාමො සමණො ගොතමො එවමාහා ති. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ එවං දට්ඨබ්බං, සො එව තෙ ආථීවො සො එව තෙ ආථීවො භොතු.

නායග්‍රෝධයෙනි, එක් වසෙක් තිබේ වා. ශබ්ද නො වූ මායාවී නොවූ සෘජු ජාතික නුවණැති පුරුෂ තෙමේ පැමිණේ වා. මම් අනුශාසන කරමි, මම් දහම් දෙසමි. මගේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදනේ, යමක් සඳහා කුලපුත්තු මැනැවින් ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වදිත් නම්, ඒ නිරුත්තර මාර්ගබ්‍රහ්මචර්යාවසානය (රහත් ඵලය) හේ මේ අත්ඛට්ඨි ම සත් මසක් තුළ තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දැන පසක් කොට, ලැබ වසන්නේ ය.

නායග්‍රෝධයෙනි, සත් මසෙක් තිබේ වා. අශබ්ද වූ අමායාවී වූ සෘජු ජාතික වූ නුවණැති පුරුෂ තෙමේ පැමිණේ වා. මම් අනුශාසන කරමි, මම් දහම් දෙසමි. මගේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදනේ, යමක් සඳහා කුලපුත්තු මැනැවින් ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වදිත් නම්, ඒ නිරුත්තර මාර්ගබ්‍රහ්මචර්යාවසානය (රහත් ඵලය) හේ මේ අත්ඛට්ඨි ම ස මසක් තුළ... පස් මසක් තුළ... සිවු මසක් තුළ... තුන් මසක් තුළ... දෙ මසක් තුළ... එක් මසක් තුළ... අඩ මසක් තුළ තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දැන පසක් කොට ලැබ වසන්නේ ය.

නායග්‍රෝධයෙනි, අඩ මසෙක් තිබේ වා. අශබ්ද වූ අමායාවී සෘජු ජාතික විඤ්ඤ පුරුෂ තෙමේ පැමිණේ වා. මම් අනුශාසන කරමි, මම් දහම් දෙසමි. මා අනුශාසන කළ පරිදි පිළිපදනේ, යමක් පිණිස කුලපුත්තු මොනොවට ම ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වදිත් ද, ඒ නිරුත්තර මාර්ගබ්‍රහ්මචර්යාවසානය (රහත් ඛට්ඨ) හේ මේ අත්ඛට්ඨි ම සතියක් තුළ තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දැන පසක් කොට ලැබ වසන්නේ ය.

18. නායග්‍රෝධයෙනි, තමා ගේ අතැවැස්සකු කැරැගනු කැමැති වූ මහණ ගොයුම්ම තෙම මෙසේ කීයේ දෝ හෝ යි තොපට මෙසේ සිතක් විය හැක්ක. නායග්‍රෝධයෙනි, මෙය එසේ නො දත යුතු. යමෙක් තොප ගේ ආචාර්ය වී ද, හේ ම තොප ගේ ආචාර්ය වේ වා.

නායග්‍රෝධයෙනි, 'මහණ ගොයුම්ම අප ගේ ධර්මතන්ත්‍රොද්ග්‍රහණයෙන් අප බැහැර කරනු රිසි වූ මෙසේ කියතැ යි තොපට මෙසේ සිතක් විය හැක්ක. නායග්‍රෝධයෙනි, මෙය එසේ නො ම දත යුතු. තොප ගේ යම් ධර්මතන්ත්‍ර ඉගැන්මක් වේ ද, එය ම තොප ගේ ඉගැන්ම වේ වා.

නායග්‍රෝධයෙනි, 'මහණ ගොයුම්ම අප ගේ ජීවිකාවෘත්තියෙන් අප බැහැර කරනු කැමැති ව මෙසේ කියතැ යි තොපට මෙසේ සිතක් විය හැක්ක. නායග්‍රෝධයෙනි, මෙය එසේ නො ම දත යුතු. තොපගේ යම් ජීවිකාවෘත්තියක් වේ ද එයම තොප ගේ ජීවිකාවෘත්තිය වේ වා.

සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ ඵවමසා: යෙ නො ධම්මා අකුසලා අකුසලසංඛාතා සාවරියකානං, තෙසු පතිට්ඨාපෙතුකාමො සමණො ගොතමො ඵවමාහා ති. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ ඵවං දට්ඨංඛං අකුසලා චෙව වො ධම්මා¹ භොනතු අකුසලසංඛාතා ච සාවරියකානං.

සියා ඛො පන තෙ නිග්‍රොධ ඵවමසා; යෙ නො ධම්මා කුසලා කුසල-සංඛාතා සාවරියකානං, තෙහි විචෙවෙතුකාමො සමණො ගොතමො ඵවමාහා ති. න ඛො පනෙතං නිග්‍රොධ ඵවං දට්ඨංඛං, කුසලා චෙව වො ධම්මා භොනතු කුසලසංඛාතා ච සාවරියකානං. ඉති ඛවාහං නිග්‍රොධ නෙව අනෙකවාසිකමාතො ඵවං වදමි, නපි උදෙසා වාචෙතුකාමො ඵවං වදමි. නපි ආජිවා වාචෙතුකාමො ඵවං වදමි, නපි යෙ ච වො ධම්මා² අකුසලා අකුසලසංඛාතා සාවරියකානං තෙසු පතිට්ඨාපෙතුකාමො ඵවං වදමි. නපි යෙ ච වො ධම්මා කුසලා කුසල-සංඛාතා සාවරියකානං තෙහි විචෙවෙතුකාමො ඵවං වදමි. සත්ති ව ඛො නිග්‍රොධ අකුසලා ධම්මා අපඤ්ඤා සංකිලෙසිකා පොනොභවිකා³ සදරා⁴ දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා, යෙසාහං පහානාය ධම්මං දෙසෙමි යථා පටිපත්තානං වො සංකිලෙසිකා ධම්මා පඨිසිසාහති, වොදනියා ධම්මා අභිවච්ඡිසාහති, පඤ්ඤාපාරිසුරිං චෙට්ඨලකාඤ්ඤා දිට්ඨොච්චිමෙම සයං අභිඤ්ඤා සමුත්තරා උපසම්පජ්ජ වීහරිසාමා⁵ ති.

19. “ඵවං චුක්ඛො තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හිභුතා මඛකුභුතා පත්තසංඛාරා අට්ඨාපුට්ඨා පජ්ඣායකා අපඤ්ඤා නිසීදිංසු, යථා තං මාරොන පරිපුට්ඨිතවිතතා. අථ ඛො භගවතො එතදභොසි: සංඛෙ පි මෙ මොස-පුරිසා චුට්ඨා පාපිමතා, යත්‍ර හි නාම එකසංඛි න ඵවං භවිසාති “භද්‍ර මයං අඤ්ඤාණසමමි සමණො ගොතමෙ ඉහමවරියං වරාම, කිං කරිසාති සත්තාහො” ති.

අථ ඛො භගවා උදුම්බරිකාය පරිබ්බාජකාරාමෙ සිහනාදං නදිභා, වෙහාසං අබභුග්ගන්තවා, ගීර්ඤකුටෙ පබ්බතෙ පච්චුට්ඨාසී^{*}. සන්ධානො පන ගහපති කාවදෙව රාජගහං පාවිසී ති.

උදුම්බරිකසුත්තං නිට්ඨිකං දුතියං (25)

1. වො තෙ ධම්මා (ෆෆ)
2. න පි යෙ තෙ ධම්මා (භා)
3. පොනොභවිකා (මජ්ඣං)
4. සදරා (ෆෆ කම්), සදරා, (භා)
5. චට්ඨුපට්ඨාසි, (මජ්ඣං)

නායග්‍රෝධයෙනි, ‘අකුසල් කොටසට අයත් කොට ඇදුරා සහිත අප විසින් කියන ලද අකුසල් වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙත් නම්, එහි අප පිහිටුවනු කැමැති ව, මහණ ගොයුම්හු මෙසේ කිය තැ’ යි තොපට මෙසේ සිතක් විය හැක්ක. නායග්‍රෝධයෙනි, මෙය එසේ නො ම දන යුතු. ඇදුරා සහිත තොප විසින් අකුසල් කොටසට අයත් යැ යි කියන ලද අකුසල් වූ ඒ ධර්මයෝ එසේ ම වෙත් වා.

නායග්‍රෝධයෙනි, ‘කුසල් කොටසට අයත් කොට ඇදුරා සහිත අප විසින් කියන ලද යම් කුසල් දහම් කෙනෙක් වෙත් නම්, එයින් අප බැහැර කරනු කැමැති වැ මහණ ගොයුම්හු මෙසේ කිය තැ’ යි මෙසේ සිතක් තොපට විය හැක්ක. නායග්‍රෝධයෙනි, මෙය එසේ නො ම දන යුතු. ඇදුරා සහිත තොපගේ කුසලසංඛ්‍යාත වූ ඒ කුසල් දහම්හු එසේ ම වෙත් වා. නායග්‍රෝධයෙනි, අතැවැසි කැරගනු කැමැත්තෙන් මෙසේ නො ම කියමි. තොප ගේ ඉගැන්මෙන් බැහැර කරනු කැමැති ව මෙසේ නො ද කියමි. තොපගේ ජීවිකාවෘත්තියෙන් බැහැර කරනු කැමැති ව මෙසේ නො ද කියමි. ඇදුරා සහිත තොප අකුසල් යැ යි අකුසල් කොටසට ඇතුළත් යැ යි සලකන ලද දහම් හි තොප පිහිටුවනු කැමැති ව මෙසේ නො ද කියමි. ඇදුරා සහිත තොප කුසල් යැ යි කුසල් කොටසට අයත් යැ යි පිළිගත් දහම් කෙරෙන් තොප බැහැර කරනු කැමැති ව මෙසේ නො ද කියමි. නායග්‍රෝධයෙනි, යම් කෙනෙකුන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස මම් දහම් දෙසම් ද, සිත් සතන් කෙලෙසන, පුනර්භවය පිණිස පවත්නා, කෙලෙස් පෙළුම් සහිත වූ, දුක් විපාක ගෙන දෙන, මතු ජාතිජරාමරණයට ප්‍රත්‍යය වූ (තොප සිත්සතන්හි) අප්‍රභිණ වූ ඒ අකුසල ධර්ම කෙනෙක් ඇත් ම ය. යම් සේ පිළිපත් තොපගේ ඒ සිත් කෙලෙසන ස්වභාවයෝ ප්‍රභිණ වන්නාහු ද, සිත් සතන් පිරිසිදු කරන ධර්මයෝ තොප සිත් සතන්හි වැඩෙන්නාහු ද, මාර්ගප්‍රඥාවගේ පරිපූර්ණත්වයත් එල ප්‍රඥාවගේ විපුලත්වයත් මේ අත්බව්හි ම තුමු ම වෙසෙයි නුවණින් දන පසක් කොට ලැබ වසවූ ද, එසේ වනු පිණිස මම් දහම් දෙසමි.”

19. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදළු කල්හි, මාරයා විසින් මධ්‍යා ලද සිතැත්තාහු යම් සේ ද, එසේ ඒ පිරිවැරියෝ නිහඬ ව, තෙද නැති ව, කර බා ගත්තෝ වැ, බිමට හෙලූ මුහුණු ඇති ව, සිතිවිලි සිතන්නාහු වැටහෙන නුවණ නැතියෝ ව හුන්හ. එකල භාග්‍යවතුන් වහන්සේට, ‘එසේ නම් අපි දනගනු පිණිස නුමුදු මහණ ගොයුම් කෙරෙහි බඹසර කරමු’ යි ‘සත් දින අපට කවර අපහසුවක් කරන්නේ ද’ යි මෙසේ සිතෙක් යම් ඒ පිරිවැරියන් අතුරෙහි එකකුට දු නො වන්නේද, එ එමණව ම මෙ සියලු ම හිස් පුරුෂයෝ පාපි වූ මරහු විසින් ස්පඨ කරන ලදහ’ යි මේ සිත විය.

ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උද්බේධකාවගේ පිරිවැරි අරමැ මෙසේ පරවාදවේදක ස්වවාද සමුත්පාපක අභිත නාදය පවත්වා, අභය නැග, ගිජුකුළු පව්වෙහි පිහිටි සේක. සන්ධ්‍යාන ගෘහපති එ කෙණෙහි ම රජගහ පුරයට පිවිසියේ ය.

දෙවෙනි උද්බේධක සිහනාද සූත්‍රය නිමයේ ය. (25)

3

වක්කවත්තිසූතනං.

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං. භගවා මගධෙසු විහරති මාතුලාහං. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛු ආමනෙකසි භික්ඛවො'ති. 'භද්දකෙ'ති තෙ භික්ඛු භගවතො පච්චසෙසාසුං. භගවා එතදවොච:

අත්තදීපා භික්ඛවෙ විහරථ අත්තසරණං අනාඤ්ඤසරණං, ධම්මදීපා ධම්මසරණං අනාඤ්ඤසරණං. කථංඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු අත්තදීපො විහරති අත්තසරණං අනාඤ්ඤසරණං, ධම්මදීපො ධම්මසරණං අනාඤ්ඤසරණං?

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති, ආකාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං. වේදනාසු වේදනානුපස්සි -පෙ- විනෙක වික්ඛානුපස්සි, -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති ආකාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං. එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු අත්තදීපො විහරති අත්තසරණං අනාඤ්ඤසරණං, ධම්මදීපො ධම්මසරණං අනාඤ්ඤසරණං.

ගොචරෙ භික්ඛවෙ වරථ සකෙ පෙතතිකෙ විසයෙ. ගොචරෙ භික්ඛවෙ වරතං සකෙ පෙතතිකෙ විසයෙ න ලව්ඡති මාරො ඕතාරං, න ලව්ඡති මාරො ආරම්මණං. කුසලානං භික්ඛවෙ ධම්මානං සමාදානහෙතු එවමීදං පුඤ්ඤං පවිඨති.

චක්‍රවර්ති සිංහනාද සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගධ රටේ මාතුලා නුවර වැඩවසන සේක. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'මහණෙනි' යි භික්ෂූන් ඇමැතු සේක. 'පින්වතුන් වහන්සැ' යි ඒ භික්ෂූහු ඔබට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ මතු දැක්වෙන ධර්මය වදළ සේක:

මහණෙනි, ආත්මය හෙවත් ලොවී ලොවතුරා දහම් ආරාධනා කොට ඇත්තෝ වූ, ආත්මය ගරුණ කොට ඇත්තෝ වූ, අන් සරණයක් අපේක්ෂා නො කරන්නෝ වූ, ධර්මය ආරාධනා කොට ඇත්තෝ වූ, ධර්මය ගරුණ කොට ඇත්තෝ වූ, අන් සරණයක් නැත්තෝ වූ වසවු. මහණෙනි, මහණ තෙම කෙසේ නම් ආත්මය ද්විතීය කොටැති ව, ආත්මය ගරුණ කොටැති වූ, අනන්‍ය ගරුණ වූ, ධර්මය ද්විතීය කොටැති වූ, ධර්මය ගරුණ කොටැති වූ අනන්‍ය ගරුණ වූ වෙසේ ද? යත්.

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ කයෙහි කායානුපස්සි වූ (කය අනුච්ඡේදයෙන් තොර වූ), කෙලෙස් තවන වැර ඇති වූ, නුවණින් දන්නේ, එළඹූ සිටි සිහි ඇත්තේ, ලොවෙහි (කයෙහි) අභිධ්‍යාවක් දෙමනසක් බැහැර කොට වෙසෙයි. වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සි වූ... සිතෙහි චිත්තානුපස්සි වූ... ධර්මයන්හි (සංඥ සංස්කාරයන්හි) ධර්මානුපස්සි වූ කෙලෙස් තවන වැර ඇති වූ, නුවණින් දන්නේ, එළඹූ සිටි සිහිඇත්තේ, ලොවෙහි (සංඥ සංස්කාර ස්කන්ධයන්හි) අභිධ්‍යාව ද දෙමනස ද බැහැර කොට වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙසේ ම මහණ තෙම ආත්මද්විතීය වූ ආත්ම ගරුණ වූ අනන්‍ය ගරුණ වූ ධර්මද්විතීය වූ ධර්ම ගරුණ වූ අනන්‍ය ගරුණ වූ වෙසෙයි.

මහණෙනි, තමන් සතු වූ, පියා ගෙන් තමනට උරුම වූ පැමිණි හැසිරීමට නිසි පෙදෙසෙහි හැසිරෙවු. පියා ගෙන් උරුම ව ආ හැසිරීමට නිසි පෙදෙසෙහි හැසිරෙන්නාවූන්ගේ සිදුරක් මාර තෙමේ නොදකින්නේ ය, අරමුණක් මාර තෙමේ නො ලබන්නේ ය. මහණෙනි, කුසල ධර්ම සමාදන් කොට ගෙන පවත්නා හෙයින් මෙසේ මේ පින් වැඩෙයි.

2. භූතපුබ්බං භික්ඛවෙ රාජා දළුහනෙමි නාම අහොසි වක්කවතති ධම්මිකො රාජා චාතුරතෙතා විජිතාච්ඡනපදඤාචරියපාකොකො සත්තරතනසමන්තාගතො. තස්සිමානි සත්තරතනානි අහෙසුං, සෙය්‍යාචීදං: වක්කරතනං භජීරතනං අස්සරතනං මණ්ඩරතනං ඉජ්ජරතනං ගහපතිරතනං පරිනායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහස්සං ටො පනස්ස පුත්තා අහෙසුං සුරා වීරඛිතරූපා පරසෙනපාමඤ්ඤා. සො ඉමං පඨවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඨිත අසපේන ධමමෙත¹ අභිවිජිය අජකිච්ඡි. අථ ටො භික්ඛවෙ රාජා දළුහනෙමි ඔහුන්තං වස්සානං ඔහුන්තං වස්සසත්තානං ඔහුන්තං වස්සසහස්සානං අවචයෙන අඤ්ඤාතරං පුරිසං ආමනෙතසි: “යද ඤං අමෙතා පුරිස පසෙසය්‍යාසි දිබ්බං වක්කරතනං ඔසක්කිතං, යානා වුතං, අථ මෙ ආරොචෙය්‍යාසි”ති. ‘එවං දෙව්‍යා’ති ටො භික්ඛවෙ සො පුරිසො රඤ්ඤා දළුහනෙමිස පච්චසෙසාසි. අඤ්ඤා ටො භික්ඛවෙ සො පුරිසො ඔහුන්තං වස්සානං ඔහුන්තං වස්සසත්තානං ඔහුන්තං වස්සසහස්සානං අවචයෙන දිබ්බං වක්කරතනං ඔසක්කිතං යානා වුතං. දිස්වාන යෙන රාජා දළුහනෙමි තෙනුපසඛකමි, උපසඛකමිත්වා රාජානං දළුහනෙමි. එතදචොච: යගෙස දෙව ජානෙය්‍යාසි දිබ්බං තෙ වක්කරතනං ඔසක්කිතං යානා වුතන්තී.

3. අථ ටො භික්ඛවෙ රාජා දළුහනෙමි ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං ආමනෙත්වා² එතදචොච: දිබ්බං කීර මෙ තාත කුමාර වක්කරතනං ඔසක්කිතං යානා වුතං. සුතං ටො පන මෙතං ‘යස්ස රඤ්ඤා වක්කවතතිසු දිබ්බං වක්කරතනං ඔසක්කිති, යානා වචති, න’ද්දති තෙන රඤ්ඤා වීරං ජීවිතඛිං හොති’ති. භුත්තා ටො පන මෙ මානුසිකා කාමා, සමයො’ද්දති මෙ දිබ්බකාමෙ පරියෙසිතුං. එහි ඤං තාත කුමාර ඉමං සමුඤ්ඤාපරියන්තං පඨවිං පටිපජ්ජ. අහං පන කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා, කාසායානි වත්ථානි අචජාදෙත්වා, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමි”ති. අථ ටො භික්ඛවෙ රාජා දළුහනෙමි ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජේ සමතුසාසිත්වා, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා, කාසායානි වත්ථානි අචජාදෙත්වා, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි.

1. ධමමිත සමෙත (හ්‍යා කම්)

2. ආමනතාපෙත්වා (මජ්ඣං)

2. මහණෙනි, පෙර වූවක් කියමි. පෙර දහැම වූ දහැමින් රජය කරවන්නා වූ, සතර මහ සයුරුහිමි කොටැති (සිවු මහ දිවයින වූ) මුළු පොළොවට අධිපති වූ, සියලු සතුරන් දිනූ, (කිසිවකු විසිනුත් සොලොවා-ලියා නො හැකි බැවින්) දනවුහි සරීර බවට පැමිණි, සත් රුවනින් සමන්විත දළ්භනේමි නම් වූ සක්විති රජෙක් විය. චක්‍රරත්නය හස්ති-රත්නය අඤ්චරත්නය මණ්ඩරත්නය ස්ත්‍රී රත්නය ගෘහපතිරත්නය සත්වැනි පරිත්‍යායකරත්නය ම යැයි ඔහුට මේ සත් රුවන් කෙනෙක් වූහ. බාන සුලු නොවූ, මුර්තිමත් වීර්යය බදු ශරීර ඇති, පර සෙන් මඩිනු සමත් වූ, දහසකට වැඩි සුත්‍ර කෙනෙක් ඔහුට වූහ. ඒ සක්විති තෙම සයුරුහිමි මෙ මහ පොළොව දඬුවමින් තොර වැ අවියෙන් තොර වැ, දහැමෙන් සෙමෙන් දිනා අධිපති වැ විසි ය. මහණෙනි, ඒ කල්හි දළ්භනේමි රජ තෙමෙ හවුරුදු බොහෝ ගණනෙක, හවුරුදු සිය ගණනෙක, හවුරුදු දහස් ගණනෙක ඇවැමෙන් එක්කරා මිනිසකු බණවා, 'එම්බා පුරුෂය, යම් විටෙක තෝ දෙව සක්විති රුවන තුබූ තැනින් ඉවත් වැ සිටියා, තුබූ තැනින් පහ වැ සිටියා දුටුයෙහි වී නම්, ඒ වීටු මට දන්වව යි කී ය. මහණෙනි, ඒ පුරිස් තෙමෙ 'එසේ ය දෙවයන් වහන්සැ' යි ම දළ්භනේමි රජු බස් මුදුනින් පිළිගත. මහණෙනි, හේ දුරිස් තෙම බොහෝ හවුරුදු ගණනෙක, බොහෝ හවුරුදු සිය ගණනෙක, බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනෙක ඇවැමෙන් දෙව සක්රුවන තුබූ තැනින් ඉවත් වූවා, පහ වැ සිටියා දිවි ය. දක, දළ්භනේමි රජු කරා එළඹියේ ය. එළඹ ඔහුට, 'දෙවයන් වහන්ස, දනැ ගන්න. ඔබ ගේ දෙව සක්රුවන ඉවත් විය, තුබූ තැනින් පහ වියැ' යි සැළ කෙළේ ය.

3. මහණෙනි, ඒ වීටු දළ්භනේමි රජ තෙම දෙටුපුත් කුමරු කැඳවා, 'දරුව, මගේ දෙව සක්රුවන ඉවත් වී ල, තුබූ තැනින් පහ වී ල. 'යම් සක්විති රජක්කු ගේ දෙව සක්රුවන ඉවත් වෙ ද, තුබූ තැනින් පහ වෙ ද, දන් ඒ රජු විසින් බොහෝ කල් ජීවත් විය හැකි නො වේ' යන මෙය මා විසින් අසන ලදී. මිනිසුන් විසින් වින්ද හැකි කාමයෝ මා විසින් විදුනා ලදහ. දන් මට දිවා කාම සම්පත් සොයන්නට කල් පැමිණියේ වෙයි. දරුව, කුමාරය, මෙහි එව. මේ මුහුදුහිමි පොළොව තෝ අනුභව කරව. මම වනාහි කෙහෙ රවුලු බහවා, කසා වත් හැඳ, ගිහි ගෙයින් පැවිදි බිමට වදනෙමි' යි මෙ බස් පැවැසි ය. මහණෙනි, ඉක්බිති දළ්භනේමි සක්විති තෙමෙ දෙටුපුත් කුමර හට මොනොවට රජයෙහි අනුසැසැ (මෙසේ රජය කරව යි අනුශාසන කොට), කෙහෙරවුලු බහවා, කසාවත් හැඳ, ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි බිම වන.

සභාගතවනවිටම මේ පන භික්ෂුවේ රාජසීමෙහි දිබ්බ චක්කරගතං අනුරධායි.

අප් බො භික්ඛවෙ අඤ්ඤතරො පුරිසො යෙන රාජා ඛත්තියො මුද්ධාභිසිංහො¹ තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ඤා රාජානං ඛත්තියං මුද්ධාභි-
සිංහං එතදවොච: යගෙස දෙව ජානෙය්‍යාසි දිබ්බං වක්කරතනං අනතරභි-
තන්තී. අප් බො භික්ඛවෙ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාභිසිංහොදිබ්බං වක්කරතනෙ
අනතරභිතෙ අනත්තමනො අභොසි. අනත්තමනතඤ්ඤ පටිසංවෙදෙසී. සො
යෙන රාජ්සි තෙනුපසඛකම්. උපසඛකම්ඤා රාජ්සිං එතදවොච: යගෙස
දෙව ජානෙය්‍යාසි දිබ්බං වක්කරතනං අනතරභිතන්තී. එවං චුක්ඛො භික්ඛවෙ
රාජ්සි රාජානං ඛත්තියං මුද්ධාභිසිංහං එතදවොච: 'මා බො ඤා තාත දිබ්බං
වක්කරතනෙ අනතරභිතෙ අනත්තමනො අභොසි, මා අනත්තමනතඤ්ඤ
පටිසංවෙදෙසී න භි තෙ තාත දිබ්බං වක්කරතනං පෙත්ඤාකං දයජ්ජං, ඉඤ්ඤ
ඤා තාත අරියෙ වක්කවත්තිවක්ඛෙ වත්තාභි යානං බො පනෙතං චිජ්ජති
යතෙත අරියෙ වක්කවත්තිවක්ඛෙ වත්තමානස්ස තද්දුපොසසරෙ පණ්ණරසෙ
සීසං නභාතස්ස² උපොසථීකස්ස උපරිපොසාදවරගතස්ස දිබ්බං වක්කරතනං
පාතු භට්ඨස්සති සභස්සාරං සනෙමිකං සනාභිකං සබ්බාකාරපරිපුර්''න්තී.

4. “කතමං පන තං දෙව අරියං ච කකච තතිච තතන්තී” ?

“කෙනෙහි නිං තාත බමං යෙව නිසසාය බමං සකකරොනොනා බමං ගරුකරොනොනා³ බමං මානෙනොනා බමං පුපෙතොනා බමං අපවායමානො, බමමඳබ්බො බමමකේතු බමමාධිපතෙයොං බමමිකං රකකාචරණගුතතිං සංවිදහස්ස අනොපජනස්මිං.

ଦିତ୍ତ. ଓସବି ଅନୁଷ୍ଠାନ - ଓସ -

බලකායසම්. ධර්ම. යෙව් නිසාය බතතියෙසු ආනුසසුනෙසු⁴.

1. මුද්‍රාදායනය (සභා PTS)

2. පිය- නගානසය (PTS), පියනගානසය (සාය)

3. ගරු. කුරුමානා (මිත්ස.)

4. ආදායම් ප්‍රභේද (වර්ග 04)

මහණෙනි, ඒ රාජර්මිත්‍ර පැවිදි වැසි සත් දවස් ගියකලැ දෙව සක්ඛවන අතුරුදහන් විය. මහණෙනි, එ කල්හි එක්තරා මිනිසෙක් මුද්‍රනා ලත් අභිමේක ඇති එ රජු කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ, මුර්ධාහිමික්ත වූ එ රජහට, ‘දේවයිනි, දන ගන්න, දෙව සක්ඛවන අතුරුදහන් වී යැ’ යි සැළ කෙළේ ය. මහණෙනි, ඉක්බිති මුර්ධාහිමික්ත ඒ ක්ෂත්‍රීය රාජ තෙම දෙව සක්ඛවන අතුරුදහන් වූ කලැ නො සතුටු සිතැති විය. නො සතුටු සිතැති බවද දැන්වී ය. හේ රාජර්මිත්‍ර කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ඔහුට ‘දේවයිනි, දෙව සක්ඛවන අතුරුදහන් වී යැ’ යි සැළ කෙළේ ය. මහණෙනි, මෙසේ කී කල්හි රාජර්මි තෙමෙම මුර්ධාහිමික්ත ඒ කැත් රජුහට දරුව, දෙව සක්ඛවන අතුරුදහන් වූ කල්හි නො සතුටු නො වව, නො සතුටු බව නො පළ කරව, දෙව සක්ඛවන තට පියාගෙන් ලැබෙන දැවැද්දෙක් නො වෙ, ‘දරුව, දන් තෝ අරි (නිදෙස්) සක්ඛිති වත් පුරව, අරි (නිදෙස්) සක්ඛිති වත් පුරන, ඒ පණ්ණයේ පොහෝ දිනැ හිස සෝද නා, පෙහෙවස් සමාදන් කොට ගෙන, පහයැ මතු මාළට පැමිණ ඉන්නා තාහට දහසක් දැව ඇති නිම්වළලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින් ම පිරිපුන් දෙව සක්ඛවන පහළ වන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කාරණය විද්‍යා-මාන යැ’ යි කී ය.

4. “දේවයිනි, ඒ අරි (නිදෙස්) සක්ඛිති වත කවර යැ?” යි රජ පුළුවන.

“දරුව එසේ නම්, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම ඇසුරු කොට, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මයට ම සත්කාර කරමින්, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මයට ම ගරු කරමින්, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මයට ම චුහුමන් කරමින්, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම පුදමින්; (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මයට ම යටත් පැවැත්ම දක්වමින්; (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම ධවර්යක් සේ පෙරවූ කැරැගත්තෙක් වැ, (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම කුන්තයක් සේ ඔසොවා ගත්තෙක් වැ (දඹ කුශලකම් පථ) ධර්මය ම ආධිපත්‍යය කොට ඇත්තෙක් වැ, (හැම ක්‍රියාවක් දඹ කුශලකම් පථ වශයෙන් ම කරන්නෙක් වැ), (සුත්‍රදාරාදි) අන්තෝපනායා කෙරෙහි ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය සංවිධාන කරව.

ධර්මය ම ඇසුරු කොට...බලසෙන් කෙරෙහි ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණ-ගුප්තිය සංවිධානය කරව.

ධර්මය ම ඇසුරු කොට...යටත් වූ අනුයුක්ත ක්ෂත්‍රීයයන් කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය සංවිධාන කරව.

ධම්මංයෙව නිසංයාය -පෙ- ප්‍රාභමණ්ණභපතිකෙසු,

ධම්මංයෙව නිසංයාය -පෙ- නෙගමරුතපදෙසු,

ධම්මංයෙව නිසංයාය සමණප්‍රාභමණෙසු,

ධම්මංයෙව නිසංයාය -පෙ- මිගපකඛිසු.

ථා ව තෙ තාත විජිතෙ අධම්මකාරො පවත්තිත්ථ.

යෙ ව තෙ තාත විජිතෙ අධිනා අසසු, තෙසඤ්ඤා ධනමනුප්පදෙය්‍යායි¹.

යෙ ව තෙ තාත විජිතෙ සමණප්‍රාභමණො මදප්පමාද පටිච්චතා ධනාභිසාරවෙව නිව්ඨො එකමඤ්ඤානං දමෙන්නි, එකමඤ්ඤානං සමෙන්නි, එකමඤ්ඤානං පරිනිබ්බාපෙන්නි. තෙ කාලෙන කාලං උපසංඛිතමිත්වා පරිපු-
චේජය්‍යායි පරිපඤ්ඤාය්‍යායි: කිං භතෙක කුසලං, කිං අකුසලං, කිං සාවජ්ජං කිං අනාවජ්ජං, කිං සෙවිතඛං කිං න සෙවිතඛං, කිං මෙ කරියමානං දීඝරත්තං අභිතාය දුක්ඛාය අසත්තං, කිං වා පන මෙ කරියමානං දීඝරත්තං භිතාය සුඛාය අසත්තං?"කි. තෙසං සුත්වා යං අකුසලං තං අභිනිවජේජය්‍යායි, යං කුසලං තං සමාදය වත්තෙය්‍යායි.

ඉදං ටො තාත අරියං වක්කවත්තිවත්තං"නති.

"එවං දෙවා"ති ටො භික්ඛවෙ රාජා ඛතතියො මුද්ධාභිසිත්තො රාජිසිත්ත පටිසසුත්වා අරියෙ වක්කවත්තිවත්තෙ² වත්ති. තස්ස අරියෙ වක්කවත්තිවත්තෙ වත්තමානස්ස තද්‍රුපොසථෙ පණ්ණරසෙ සීසං නභාතස්ස උපොසථිකස්ස උපරිපාසාදවරගතස්ස දිඛං වක්කරතනං සතුරහොසි සහස්සාරං සනෙමිකං සනාහිකං සබ්බාකාරපරිපුරං, දිස්වාන රඤ්ඤො ඛතතියස්ස මුද්ධාභිසිත්තස්ස එතදහොසි: සුතං ටො පන මෙතං යස්ස රඤ්ඤො ඛතතියස්ස මුද්ධාභි-
සිත්තස්ස තද්‍රුපොසථෙ පණ්ණරසෙ සීසං නභාතස්ස උපොසථිකස්ස උපරිපාසාදවරගතස්ස දිඛං වක්කරතනං ආකු භවති.

1. ධනමනුප්පදෙය්‍යායි (සංය ෪෦෦)

2. අරියං වක්කවත්තිවත්තං (කථ)

ධම්ම ම ඇසුරු කොට ..බමුණත් කෙරෙහි ද ගැහැවියන් කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය සංවිධාන කරව.

ධම්ම ම ඇසුරු කොට...නියමගම්වැසි දනවුවැසි ජනයා කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය සංවිධාන කරව.

ධම්ම ම ඇසුරු කොට...මහණුන් කෙරෙහි ද (බාහිත පාපි) බමුණත් කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය සංවිධාන කරව.

ධම්ම ම ඇසුරු කොට...මාගපක්ෂිත් කෙරෙහි ද ධාර්මික වූ රක්ෂාවරණගුප්තිය සංවිධාන කරව.

දරුව, තමේ රටෙහි අධර්මය නොපවත්නා ලෙසට කටයුතු සලසව.

දරුව, තා රටෙහි යම් කෙනෙක් ධනය නැත්තාහු ද, ඔවුනට ධනය දෙව.

දරුව, තා රටෙහි යම් මහණ බමුණු කෙනෙක් මදයෙන් හා ප්‍රමාදයෙන් වැළැක්කාහු, ක්ෂාන්තියෙහි ද සෞරතයෙහි ද (කායික වාචයික සුවර්තයෙහි ද) පිහිටියාහු එක ම තම සිත දමනය කෙරෙත් ද, එක ම තම සිත සංභිද්ධවත් ද, එක ම තම සිත පිරිනිවත් ද, ඔවුන් කරා කලින් කලා එළැඹ, “වහන්ස, කුසල් කවර යැ? අකුසල් කවර යැ? වරද කවර යැ? නිවරද කවර යැ? සෙවියැ යුත්ත කවර යැ? නොසෙවියැ යුත්ත කවර යැ? මා කරන කිමෙක් නම් බොහෝ කලක් අවැඩ පිණිස දුක් පිණිස පවත්නේ ද? මා කරන කිමෙක් හෝ බොහෝ කලක් වැඩ පිණිස සුව පිණිස පවත්නේ ද?” යි නැවත නැවත විචාරව පුන පුනා ප්‍රශ්න කරව. ඔවුන් කී බස් අසා යමෙක් අකුසල් වේ ද, එය බැහැර කරව. යමෙක් කුසල් වේ ද, එය සමාදන් කොට ගෙන පවතු. දරුව, මේ අරි සක්විතිවත නම් වේ” යැ යි රාජර්ෂි කී ය.

“එසේ යැ දේවයිනි” යි කියා ම, මහණෙනි, මුද්‍රා ඇබ්සෙස් ලත් ඒ කැත් රජ රාජර්ෂිවරු පිළිවදන් දී අරි සක්විති වතෙහි පැවැත්තේ ය. අරි සක්විති වත්හි පවත්නා, ඒ පසොළාස්වක් පුණු පොහෝද හිස සෝදනා, සමාදන් කොට ගත් පෙහෙවස් ඇති වැ, පහයැ මතු මහල් තලයට නැංගාවූ ඔහුට දහසක් අර ඇති, නිම්වලලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින් පිරිසුන් දෙව සක්රුවන පහළ විය.

සහසාරං සනෙමික සනාහිකං සබ්බාකාරපරිපූරං, යො හොති රාජා වක්ඛවත්තිති. අසං නුබො අහං රාජා වක්ඛවත්ති"ති.

5. අථ බො භික්ඛවෙ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාභිසිංහො උට්ඨායාසනා, එකංසං උත්තරාසඛං කරිත්වා වාමෙන හත්ථෙන භික්ඛාරං ගහෙත්වා දකඛිණෙන හත්ථෙන වක්ඛරතනං අබ්භුක්කිරි, 'පවත්තානු හවං වක්ඛරතනං, අභිවර්තානු හවං වක්ඛරතන'න්ති. අථ බො තං භික්ඛවෙ වක්ඛරතනං පූරජ්ඣිමං. දිසං පවත්ති, අනුදෙව රාජා වක්ඛවත්ති සද්ධිං. චතුරධිගිනියා සෙත්තාය. යසම් බො පන භික්ඛවෙ පදෙසෙ වක්ඛරතනං පතිට්ඨාසි, තත්ථ රාජා වක්ඛවත්ති වාසං උපගඤ්ථි සද්ධිං. චතුරධිගිනියා සෙත්තාය. යෙ බො පන භික්ඛවෙ පූරජ්ඣිමාය දිසාය පට්ඨරාජානො, තෙ රාජානං වක්ඛවත්තිං උපසඤ්ඤාමිත්වා එවමාහංසු: එහි බො මහාරාජ, සවාගතං තෙ මහාරාජ සකතෙන මහාරාජ, අනුසාස මහාරාජා'ති.

රාජා වක්ඛවත්ති එවමාහ:

පාණො නහත්තබ්බො. අදින්නං නාදුතබ්බං කාමෙසු මිච්ඡා න වරිතබ්බො. මුසා න භාසිතබ්බො. මජ්ඣං න පාතබ්බං. යථාභුත්තඤ්ඤා භුඤ්ජථා'ති.

යෙ බො පන භික්ඛවෙ පූරජ්ඣිමාය දිසාය පට්ඨරාජානො තෙ රඤ්ඤා වක්ඛවත්තිසං අනුයුක්තා¹ අහෙසුං.

අථ බො තං භික්ඛවෙ වක්ඛරතනං පූරජ්ඣිමං සමුද්දං අජෙක්ඛාගාහිත්වා පච්චික්ඛරිත්වා දකඛිණං දිසං පවත්ති -පෙ- අනුයුක්තා අහෙසුං.

අථ බො තං භික්ඛවෙ වක්ඛරතනං දකඛිණං සමුද්දං අජෙක්ඛාගාහිත්වා පච්චික්ඛරිත්වා පච්ඡිමං. දිසං පවත්ති, අනුදෙව රාජා වක්ඛවත්ති සද්ධිං. චතුරධිගිනියා සෙත්තාය. යසම් බො පන භික්ඛවෙ පදෙසෙ දිබ්බං වක්ඛරතනං පතිට්ඨාසි, තත්ථ රාජා වක්ඛවත්ති වාසං උපගඤ්ථි සද්ධිං. චතුරධිගිනියා සෙත්තාය. යෙ බො පන භික්ඛවෙ පච්ඡිමාය දිසාය පට්ඨරාජානො, තෙ රාජානං වක්ඛවත්තිං උපසඤ්ඤාමිත්වා එවමාහංසු: එහි බො මහාරාජ, සවාගතං තෙ මහාරාජ, සකතෙන මහාරාජ, අනුසාස මහාරාජා'ති.

1. අනුයුක්තා (පිච්ච)

එය දක්මෙන් මූර්ධාහිමික්ත වූ ඒ කැත් රජුහට මේ සිත විය: 'එ පුණ්‍ර-පොභෝ' දින හිස සෝදනා සමාදන් කොට ගත් පෙහෙවස් ඇති වැපහැර මතු මහල් තලයට නැගී හුන්, අරි සක්විති වත්ති පවත්නා මුණු ඇබ්බෙස් ලත් යම් කැත් රජක්හට දහසක් අර ඇති නිම්වළලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින් පිරිසුන් දෙව සක්රුවන පහළ වේ ද, හෙ තෙමේ සක්විති රජ වේ යැ'යි මෙය මා විසින් අසන ලදී. මම සක්විති රජ වන්නෙමි දෝ?'යි යනු ය.

5. මහණෙනි, ඉක්බිති මූර්ධාහිමික්ත වූ ඒ කැත් රජ තෙමේ හුනස්-නෙන් නැගී, උතුරු සඵව එකස් කොට පෙරෙවැ වම් අතින් කෙංඩිය ගෙන, 'භවත් චක්‍රරත්නය පෙරළේ වා, භවත් චක්‍රරත්නය දිශාවන් දිනා ව'යි දකුණකින් සක්රුවනට දිය ඉස්සේ ය. මහණෙනි, එ කලා ඒ සක්රුවන පෙර දෙසට පෙරළිණ. සක්විති රජ ද සිවුරහ සෙන් හා එය අනුව ම ගියේ ය. මහණෙනි, යම් පෙදෙසෙක සක් රුවන පිහිටියේ ද, සක්විති රජ එ තත්ති සිවුරහ සෙන් හා දුසුම් ගත්තේ ය. මහණෙනි, පෙර දෙසැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සක්විති රජු කරා එළැඹ, 'මහරජුනි, වඩින්න, මහරජුනි, ඔබ මෙහි වැඩි නියා යහපත. මහරජුනි, මේ සියල්ල ඔබ සතු ය. මහරජුනි, අපට අනුශාසන කරන්නැ'යි කීහ.

එ විට සක්විති රජ ඔවුන් බණවා,

"ප්‍රාණවධ නො කටයුතු. අධිනාදන් නො කට යුතු. කාමයන්හි වරදවා නො හැසිරියැ යුතු, මුසවා නො බිණියැ යුතු, මත් පැන් නො පියැ යුතු, තමන් සතු දෑ පරිභෝග කළ පරිදි ම දහැමෙන් පරිභෝග කරවු" යැ යි මෙසේ කී ය.

මහණෙනි පෙර දෙසැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සක්විති රජුට අනුකූල වූහ.

මහණෙනි, ඉක්බිති සක්රුවන පෙරදිගැ මුහුද වැද ගොඩ නැග දකුණු දිගට පෙරළිණ...දකුණු දිග යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සක්විති රජුට අනුකූල වූහ.

මහණෙනි, ඉක්බිති ඒ සක්රුවන දකුණු දිග මුහුද වැද ගොඩ නැග පැය්ම දිගට පෙරළිණ. එය අනුව ම සක්විති රජ සිවුරහ සෙන් හා ගියේ ය. මහණෙනි, යම් පෙදෙසෙක දෙව සක්රුවන පිහිටියේ ද, සක්විති රජ එහි සිවුරහ සෙන් හා ලැගුම් ගත්තේ ය. මහණෙනි, පැය්ම දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සක්විති රජු කරා එළැඹ, 'මහරජුනි, වඩින්න, මහරජුනි, ඔබ වැඩි සේ යහපත. මහරජුනි, මේ සියල්ල ඔබ සතු ය. මහරජුනි, අනුශාසන කරන්නැ'යි කීහ.

රාජා වකකවකති ඵවමාහ:

පාණො න හත්තබ්බො, අදින්නා නාදුතබ්බං, කාමෙසු මිච්ඡා න චරිතබ්බො, මුසා න භාසිතබ්බො, මජ්ඣං න පාතබ්බං, යථා භුක්තඤ්ච භුක්ඤ්ජරා'ති. යෙ චො පන භික්ඛවෙ පච්ඡමාය දිසාය පටිරාජානො, තෙ රඤ්ඤා වකකවකතිස්ස අනුයුක්තා¹ අහෙසුං.

අථ චො තං භික්ඛවෙ වකකරතනං පච්ඡමං සමුද්දං අජෙක්ඛාගාහිත්වා පච්චුක්ඛරිත්වා උක්කරං දිසං පවතති, අනිදෙව රාජා වකකවකති සද්ධිං චතුරධගිනියා සෙත්තාය. යඤ්චො චො පන භික්ඛවෙ පදෙසෙ දිබ්බං වකකරතනං පතිට්ඨාසි, තත් රාජා වකකවකති වාසං උපගෙහුජි සද්ධිං චතුරධගිනියා සෙත්තාය. යෙ චො පන භික්ඛවෙ උක්කරාය දිසාය පටිරාජානො තෙ රාජානං වකකවකතිං උපසඩ්ධම්මිත්වා ඵවමාහංසු: ඵහි චො මහාරාජ, ස්වාගතං.² තෙ මහාරාජ, සකතෙන මහාරාජ, අනුසාස මහාරාජා'ති. රාජා වකකවකති ඵවමාහ: පාණො න හත්තබ්බො, අදින්නා නාදුතබ්බං, කාමෙසු මිච්ඡා න චරිතබ්බො, මුසා න භාසිතබ්බො, මජ්ඣං න පාතබ්බං, යථා භුක්තඤ්ච භුක්ඤ්ජරා'ති.

යෙ චො පන භික්ඛවෙ උක්කරාය දිසාය පටිරාජානො තෙ රඤ්ඤා වකකවකතිස්ස අනුයුක්තා අහෙසුං.

6. අථ චො තං භික්ඛවෙ වකකරතනං සමුද්දපරියන්තං පට්ඨං³ අභිවිජ්ජිත්වා තමෙව රාජධානීං පච්චාගන්ත්වා රඤ්ඤා වකකවකතිස්ස අනෙකපුර්වොරෙ අත්ථකරණපපමුච්චෙ⁴ අක්ඛාහතං මඤ්ඤා අට්ඨාසි, රඤ්ඤා වකකවකතිස්ස අනෙකපුර්වං උපසොභයමානං. -පෙ-

ඤ්ඤා පි චො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකති -පෙ- තතිශ්ඤා පි චො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකති -පෙ- චතුරේවා පි චො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකති -පෙ- ජලෙට්ඨා පි චො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකති -පෙ- සත්තමො පි චො භික්ඛවෙ රාජා වකකවකති ඛෙහුන්තං වසසානං ඛෙහුන්තං වසසත්තානං ඛෙහුන්තං වසසභසසානං අවචයෙන අඤ්ඤාතරං පුරිසං ආමනෙතයි: යද්ද නිං අමෙතා පුරිස පසෙසයාසි දිබ්බං වකකරතනං ඔසකකිතං යානා වුතං, අථ මෙ ආරො-වෙය්‍යාසි ති. 'ඵවං දෙවා'ති චො භික්ඛවෙ සො පුරිසො රඤ්ඤා වකකවකතිස්ස පච්චලෙසාසි. අද්දසා චො භික්ඛවෙ සො පුරිසො ඛෙහුන්තං වසසානං ඛෙහුන්තං වසසත්තානං ඛෙහුන්තං වසසභසසානං අවචයෙන දිබ්බං වකකරතනං ඔසකකිතං යානා වුතං, දිස්වාන යෙන රාජා වකකවකති තෙනුපසඩ්ධම්මි, උපසඩ්ධම්මිත්වා රාජානං වකකවකතිං ඵතදවොච: යග්ගෙ දෙව ජානෙය්‍යාසි දිබ්බනෙන වකකරතනං ඔසකකිතං යානා වුතන්ති.

1. අනුයුක්තා (මජ්ඣං)

2. ස්වාගතං (ආ)

3. පට්ඨං (මජ්ඣං)

4. අවචකරණපපමුච්චෙ (පිච්ච)

එ විටැ සක්විති රජ,

‘ප්‍රාණවධ නො කළ යුතු, අධිනාදන් නො කළ යුතු. කාමමිථ්‍යාවාර නො කළ යුතු, මුසවා නොබිණියැ යුතු, මත් පැන් නො පියැ යුතු. තමන් පරිභෝග කළ රට එ පරිද්දෙන් ම පරිභෝග කරවු’ යැ යි මෙසේ කී ය. මහණෙනි, පැසිම් දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු ඒ සක්විති රජු අනුව යන්නෝ වූහ.

මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ සක්රුවන පැසිම් මුහුද වැද ගොඩ නැග, උතුරු දෙසට පෙරැළිණ. සක්විති රජ ද එය අනුව ම සිවුරහ සෙන් හා ගියේ ය. මහණෙනි, යම් පෙරෙසක දෙව සක්රුවන රැදුණේ ද, සක්විති රජ සිවුරහ සෙන් හා එහි වාසයට එළැඹිණේ ය. මහණෙනි, උතුරු දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද ඔහු සක්විති රජුහු කරා එළැඹ, ‘මහරජුනි, වඩින්න. මහරජුනි, ඔබ වැඩි සේ යහපත. මහරජුනි මෙ හැම ඔබ සතු ය. මහරජුනි, අනුශාසන කළ මැනවැ’යි කීහ. සක්විති රජ ඔවුන් බණවා:

‘පණ්ඩා නො කළ යුතු, අධිනාදන් නො කළ යුතු, කාමයන්හි වරදවා නො හැසිරියැ යුතු, මුසවා නො බිණියැ යුතු, මත්පැන් නො පියැ යුතු, වැළඳු පරිදි ම සිය රට වළඳවු’ යැ යි මෙසේ කී ය.

මහණෙනි, උතුරු දෙසැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු නම්, ඔහු සක්විති රජුහු අනුවැ යන්නෝ වූහ.

6. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ සක්රුවන මුහුදුහිමි පොළොව දිනා, ඒ රජදහනට ම පෙරළා අවුත්, සක්විති රජුහු හේ ඇතොවුර බබලවනුයේ, ඇතොවුර දෙරැ යුක්ති පසිඳිනා හලැ අක්දෙරියෙහි අතුර ගැසුවාක් මෙන් සිටියේ ය...

මහණෙනි, දෙවෙනි සක්විති රජ ද...තෙවෙනි සක්විති රජ ද... සතර වැනි සක්විති රජ ද... පස්වැනි සක්විති රජ ද... සවැනි සක්විති රජ ද... සත්වැනි සක්විති රජ ද බොහෝ හවුරුදු ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු සිය ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනක් ඇවැමෙන් එක්තරා මිනිසකු බණවා, ‘හෙමබා පුරුෂය, තෝ යම් විටෙක දෙව සක්විති රුවන තුබු තැනින් ඉවත් වැ සිටියා, තුබු තැනින් පහ වැ සිටියා දුටුයෙහි වී නම්, එවිට මට දන්වවැ’යි කී ය. ‘එසේ ය, දේවසිති යි, එ රජුහු බස මුඟින් පිළිගත. මහණෙනි, හේ පුරිස් තෙම බොහෝ හවුරුදු ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු සිය ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනක් ඇවැමෙන් දෙව සක්රුවන තුබු තැනින් ඉවත් වූවා, පහ වැ සිටියා දිවී ය. දක, සක්විති රජු කරා එළැඹ, ‘දේවසිති, දනගන්න, ඔබ හේ දෙව සක්රුවන ඉවත් විය, තුබු තැනින් පහ වියැ’යි සැළ කෙළේ ය.

7. අප් ටො භික්ඛවෙ රාජා වකකවත්ති ජෙට්ඨසුත්තං කුමාරං ආමනෙතො ඵතදවොච: “දිඛං කිර මෙ තාත කුමාර වකකරතනං ඔසකකිතං යානා වුතං. සුතං ටො පන මෙ තං යසා රඤ්ඤා වකකවත්තිසා දිඛං වකකරතනං ඔසකකති යානා වචති, න’ද්භි තෙන රඤ්ඤා වීරං ජීවිතඛං හොති’ති. භුක්තා ටො පන මෙ මානුසිකා කාමා, සමයො’ද්භි මෙ දිඛෙ කාමෙ පරියෙසිතුං. එහි තුං තාත කුමාර, ඉමං සමුද්දපරියන්තං පයචි. පච්චජ්ජ, අහං පන කෙසමසුං ඔහාරෙතො කාසායාති ව්ඤානි අච්ඡාදෙතො අභාරසමා අනාගාරියං පබ්බජිසාමි”’ති. අප් ටො භික්ඛවෙ රාජා වකකවත්ති ජෙට්ඨසුත්තං කුමාරං සාධුකං රජෙජ්ඣ සමනුසාසිතො, කෙසමසුං ඔහාරෙතො කාසායාති ව්ඤානි අච්ඡාදෙතො අභාරසමා අනාගාරියං පබ්බජි. සත්තාහපබ්බජිතෙ ටො පන භික්ඛවෙ රාජිසිමහි දිඛං වකකරතනං අනකරධාසි. අප් ටො භික්ඛවෙ අඤ්ඤාතරො පුරිසො -පෙ- අනතරහිතනී. අප් ටො භික්ඛවෙ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාභිසිනො දිඛෙ වකකරතනෙ අනතරහිතෙ අනතරමනො අහොසි, අනතරමනකඤ්ච පටිසංවෙදෙසි. නො ව ටො රාජිසි උපසඛාමිතො අරියං වකකවත්තිවත්තං පුච්ඡි. සො සමතෙ-නෙව සුදං ජනපදං පසාසති. තසා සමතෙන ජනපදං පසාසතො පුට්ඨනා-පරං ජනපද න පබ්බන්ති යථා තං පුට්ඨකානං රාජුතං අරියෙ වකකවත්ති-වග්ගෙ වත්තමානානං.

8. අප් ටො භික්ඛවෙ අමම්මා පාරිසජ්ජා ගණකා මහාමහ්තා අනිකවධා දෙවාරිකා මහාසසාජීවිනො සනාතිපතීතො රාජානං ඛත්තියං මුද්ධාභි-සිනං උපසඛාමිතො ඵතදවොචු: “න ටො තෙ දෙව සමතෙන සුදං ජනපදං පසාසතො පුට්ඨනාපරං ජනපද පබ්බන්ති යථා තං පුට්ඨකානං රාජුතං අරියෙ වකකවත්තිවග්ගෙ වත්තමානානං. සංචිජ්ජන්ති ටො තෙ දෙව විජිතෙ අමම්මා පාරිසජ්ජා ගණකා මහාමහ්තා අනිකවධා දෙවාරිකා මහාසසාජීවිනො, මයඤ්ඤෙව අඤ්ඤා ව, යෙ මයං අරියං වකකවත්තිවත්තං ධාරෙම. ඉඛා තුං දෙව අමෙත අරියං වකකවත්තිවත්තං පුච්ඡ, තසා තෙ මයං අරියං වකකවත්තිවත්තං පුට්ඨා බ්‍යාකරිසාමා”’ති.

ආයුචණ්ණදිපරිභාණිකථා

අප් ටො භික්ඛවෙ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාභිසිනො අමම්ම පාරිසජ්ජ ගණකා මහාමහ්තා අනිකවෙට්ඨ දෙවාරිකා මහාසසාජීවිනො සනාතිපාතා-පෙතො අරියං වකකවත්තිතං පුච්ඡි.

7. මහණෙනි, එ කලා සක්චිති රජ තෙම දෙටුපුත් කුමරහු බණවා, 'දරුව, මගේ දෙව සක්චරුවන ඉවත් වී ල, තුබු තැනින් පහ වී ල. යම් සක්චිති රජක්හුගේ දෙව සක්චරුවන ඉවත් වේ ද, තුබු තැනින් පහ වේ ද, දන් එ සක්චිති රජුහු විසින් බොහෝ කල් ජීවත් විය හැකි නො වේ' යැයි මෙය මා විසින් අසන ලද. මිනිසුන් විසින් වින්දයුතු කාමයෝ මා විසින් විද්‍යා ලදහ. දන් දෙව කම් සැපත් සොයන්නට කල් පැමිණියේ වෙයි. දරුව, කුමාරය, මෙහි එව. මේ මුහුදුහිමි පොළොව තෙත් අනුභව කරව. මම් වනාහි කෙහෙ රවුලු බහවා, කසාවත් හැඳ, ගිහි ගෙත් පැවිදි බිමට වදනෙමි' යි කී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති සක්චිති රජ තෙම දෙටුපුත් කුමරහට රජයෙහි මොනවට අනුසැස, කෙහෙ රවුලු බහවා, කසාවත් හැඳ, ගිහි ගෙත් නික්මැ පැවිදි බිම වනි. මහණෙනි, ඒ රාජර්ෂිහු පැවිදි වැසතියක් ගිය කලා දෙව සක්චරුවන අතුරුදහන් විය. මහණෙනි, එ කල්හි එක්තරා පුරුෂයෙක්...දෙව සක්චරුවන අතුරුදහන් වී යැ'යි රජහට දන්වී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති මුද්දා අබ්බසස් ලත් එ කැත් රජ තෙම දෙව සක්චරුවන අතුරුදහන් වූ කල්හි නො සතුටු විය. නො සතුටු බව පළ කෙළේ ය. එහෙත් රාජර්ෂිහු කරා එළැඹ අරි සක්චිතිවත් නො විචාළේ ය. හේ සිය මතයෙන් ම රට පාලනය කෙරෙයි. සිය මතයෙන් ම රට පාලනය කරන ඔහු ගේ දනවුහු පසු කලා අරි සක්චිති වත්හි පවත්නා පෙරැසිටි රජුන් ගේ දනවු සෙයින් නො වැඩෙත්.

8. මහණෙනි, එ කල්හි ඇමතියෝ ද රාජපර්ෂද්දහි වූවෝ ද ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද බල ඇණිහි සිටුනා හස්තාචාර්යාදිහු ද දෙරටු-පල්ලු ද මන්ත්‍රාචාර්යුහු (උපදෙස් දෙන්නෝ) ද එක් රැස් ව මුර්ධාහිමික්ත කැත් රජුහු කරා එළැඹ "දේවයිනි, ස්වමතයෙන් රට පාලනය කරන ඔබගේ දනවුහු පෙරැසිටි අරි සක්චිති වත්හි පැවැති රජුන් ගේ දනවු සෙයින් නො වැඩෙත්. දේවයිනි, යම් බදු වූ අපිත් අන්‍යයෝත් අරි සක්චිති වත් සිත්හිලා දරමෝ ද, එසේ වූ ඇමතියෝ ද රාජපර්ෂද්දට අයත්හු ද ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද අනිකස්ථයෝ ද මන්ත්‍රාචාර්යුහු ද ඔබ රටැ ඇත්හ. එබැවින් දේවයිනි, ඔබ අරි සක්චිතිවත් අප විචාරන්න. ඔබ විසින් අරි සක්චිති වත් විචාරනු ලැබූ අපි ඔබට එය පවසන්නමෝ වේ ද" යි කීහ.

ආයුෂ පිරිහීම පිළිබඳ කථා

මහණෙනි, ඉක්බිතිතෙත් ඒ මුර්ධාහිමික්ත කැත් රජ ඇමතියන් ද රාජ-පර්ෂදෙහි වූවන් ද ගණකයන් ද මහාමාත්‍රයන් ද අනිකස්ථයන් ද ද්වාරපාල-යන් ද මන්ත්‍රාචාර්යුහු ද රැස් කරවා, අරි සක්චිති වත් විචාළේ ය.

තස්ස තෙ අරියං වක්කවත්තිවත්තං පුට්ඨා බ්‍යාකරිංසු. තෙසං සුඤ්ඤා ධම්මිකං හිමො රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිද්හි. නො ව ටො අධ්‍යානං ධන-
මනුසාදායී¹ අධ්‍යානං ධනෙ අනානුපාදියමානෙ දුළ්ඛදායී² වෙසුලුමගමායී.
දුළ්ඛදායී වෙසුලුං ගතෙ අඤ්ඤාතරො පුරිසො පරෙසං අදින්නං
ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසී. තමෙනං අග්ගභෙසුං ගහෙඤා රඤ්ඤා
ඛත්තිසංසං මුද්ධාහිසිත්තස්ස දසෙසසුං අයං දෙව පුරිසො පරෙසං
අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසී³ති. එවං වුත්තෙ භික්ඛවෙ රාජා ඛත්තියො
මුද්ධාහිසිත්තො තං පුරිසං එතදවොච: “සච්චං කිරිතං අමෙහා පුරිස පරෙසං
අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසී³”ති. “සච්චං දෙවා”ති. “කිං කාරණං?”ති.
“න හි දෙව ජිවාමි”ති.

9. අප් ටො භික්ඛවෙ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාහිසිත්තො තස්ස පුරිසස්ස
ධනමනුසාදායී “ඉමිනා තං අමෙහා පුරිස ධනෙන අත්තනා ව ජිවාහි,
මාතාපිතරො ව පොසෙහි, පුත්තදරඤ්ච පොසෙහි, කම්මතෙන ව පයොපෙති,
සමණ්‍යාභමණෙසු උද්ධග්ගිකං දකඛිණං පතිවිධිපෙති⁴ සොවග්ගිකං සුඛච්ඡාතං
සග්ගසංවත්තනිකත්ති⁵”. “එවං දෙවා”ති ටො භික්ඛවෙ සො පුරිසො
රඤ්ඤා ඛත්තිසංසං මුද්ධාහිසිත්තස්ස පම්මසෙසායී. අඤ්ඤාතරො පි ටො
භික්ඛවෙ පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසී. තමෙනං
අග්ගභෙසුං ගහෙඤා රඤ්ඤා ඛත්තිසංසං මුද්ධාහිසිත්තස්ස දසෙසසුං “අයං
දෙව පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසී”ති. එවං වුත්තෙ
භික්ඛවෙ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාහිසිත්තො තං පුරිසං එතදවොච: “සච්චං කිරි-
තං අමෙහා පුරිස පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසී”ති. “සච්චං
දෙවා”ති. “කිං කාරණං?”ති. “නහි දෙව ජිවාමි”ති. අප් ටො භික්ඛවෙ රාජා
ඛත්තියො මුද්ධාහිසිත්තො තස්ස පුරිසස්ස ධනමනුසාදායී “ඉමිනා තං
අමෙහා පුරිස ධනෙන අත්තනා ව ජිවාහි, මාතාපිතරො ව පොසෙහි,
පුත්තදරඤ්ච පොසෙහි, කම්මතෙන ව පයොපෙති, සමණ්‍යාභමණෙසු⁶
උද්ධග්ගිකං දකඛිණං පතිවිධිපෙති, සොවග්ගිකං සුඛච්ඡාතං සග්ගසංවත්ත-
නිකත්ති⁵”. “එවං දෙවා”ති ටො භික්ඛවෙ සො පුරිසො රඤ්ඤා ඛත්තිසංසං
මුද්ධාහිසිත්තස්ස පච්චසෙසායී.

අසෙසාසු ටො භික්ඛවෙ මනුසා: යෙ කිරි හො පරෙසං අදින්නං
ථෙය්‍යසංඛාරං ආදියන්ති, තෙසං රාජා ධනමනුසාදෙති⁶ති. සුඤ්ඤාන තෙසං
එතදවොච “යනානුත මයමි පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං
ආදියෙය්‍යාමා”ති.

1. ධනමනුසාදායී (මජ්ඣං)

2. දුළ්ඛදායී. P.T. දුළ්ඛදායී (ග්‍යා)

3. ආදියයි (ග්‍යා)

4. පතිවිධිපෙති (මජ්ඣං)

5. සමණෙසු ආභමණෙසු (ඔහුසු)

6. ධනමනුසාදායී (P.T.)

එ රජුහු විසින් අරි සක්විති වත් පුළුවන් නො ලද ඔහු ඔහුට එය පැවැසූහ. හෙ තෙමෙ ඔවුන් කී බස් අසා දහැම රක්වළ යෙදී ය. වැලි දිළින්තොට ධනය නො දුන්නේය. දිළින්තොට ධනය නො දෙනු ලබන කල්හි දිළිඳු බව විපුලත්වයට පැමිණියේ ය. දිළිඳු බව මහත් වැ ගිය කල්හි එක්තරා මිනිසෙක් අනුන් සතු නොදුන් දයක් සොර සිකිත් ගත්තේ ය. මිනිස්සු ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන මුදුනැ අබ්සෙස් ලත් ඒ කැත් රජහට 'දේවයිනි, මේ පුරිස් තෙම මෙර මා සතු නො දුන් දයක් සොර සිකිත් ගත්තේ යැ'යි දක්වූ හ. මහණෙනි, මෙසේ ඔවුන් කී කලැ, මුර්ධාහිමික්ත ඒ කැත් රජ 'එම්බා පුරුෂය, සැබෑ ද? තෝ මෙරමා සතු දයක් සොර සිකිත් ගත්තෙහි ද?' යි පුළුවන. 'සැබෑව, දේවයිනි'යි හේ කිව. 'කවර හෙයිනැ?' යි රජ පුළුවන. "දේවයිනි, දිවි රකිනු නො හැක්කෙමි'යි හේ කිව.

9. මහණෙනි, එක ලැ ඒ මුර්ධාහිමික්ත කැත් රජ 'එම්බා පුරුෂය, තෝ මේ ධනයෙන් තෙමේ ද ජීවත්වව මා පියන් ද පෝෂිත කරව, අඹු දරුවන් ද පෝෂිත කරව, කම්පාන්ත ද යොදව, මහණුන් කෙරෙහි බමුණන් කෙරෙහි සහසුවට හිත වූ, සැප විපාක දෙන, සුගතිය පිණිස පවත්නා, මතු මතු බිම්හි පල දෙන දක්ෂිණාව පිහිටුවව'යි කියා, ඒ පුරුෂයාට ධනය දුන්නේ ය. මහණෙනි "එසේ ය, දේවයිනි'යි කියා ම ඒ පුරුෂ තෙම ඒ මුර්ධාහිමික්ත කැත් රජුහු බස මුදුනින් පිළිගත්තේ ය. මහණෙනි, අන් එක්තරා පුරුෂයෙක් ද මෙරමා සතු නොදුන් දෑ සොර සිකිත් ගත්තේ ය. මිනිස්සු ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලාගෙන මුර්ධාහිමික්ත කැත් රජහට 'දේවයිනි, මේ පුරිස් මෙරමා සතු නොදුන් දෑ සොර සිකිත් ගතැ'යි දක්වූහ. මෙසේ කී කලැ එ රජ 'එම්බා පුරිස, තෝ මෙරමා සතු දෑ සොර සිකිත් ගතූයෙහි සැබෑ දැ'යි විචාළේ ය. 'සැබෑව දේවයිනි'යි හේ කිව. 'කවර හෙයිනැ?' යි රජ විචාළේ ය. 'දේවයිනි, දිවි පවත්වනු නො හැක්කෙමි'යි හේ කිව. මහණෙනි, එක ලැ එ රජ 'එම්බා පුරිස, මේ ධනයෙන් තෝ තෙමේත් යැපෙව, මා පියන් ද පෝෂිත කරව, අඹු දරුවන් ද පෝෂිත කරව, කම්පාන්ත ද යොදව, මහණ බමුණන් කෙරෙහි මතු මත්තෙහි පල දෙන, සුගතියට හිත වූ, සහ සුව පිණිස පවත්නා දක්ෂිණාව පිහිටුවව, (දන් දෙව)' යි ඒ මිනිසාට ධනය දුන්නේ ය. 'එසේ ය, දේවයිනි'යි කියා ම හේ පුරිස් තෙම එ රජු බස මුදුනෙන් පිළිගත.

'භවත්ති, යම් කෙනෙක් මෙරමා සතු ධනය සොරා ගනිත් ද, ඔවුනට රජ තෙම ධනය දෙන්නේ යැ' යි මිනිස්සු ඇසූහ. ඇසීමෙන්, ඔවුනට අරිත් මෙරමා සතු දෑ සොරා ගනුමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මේ සිත විය.

අථ ඛො භික්ඛවෙ අඤ්ඤාතරො පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛිතං ආදිසි. තමෙනං අභ්‍යන්තරං ගහෙතො රඤ්ඤා ඛක්ඛියස්ස මුද්ධාභිසික්ඛාස්ස දසෙසු “අයං දෙව පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛිතං ආදිසි”ති.

එවං වුත්තෙ භික්ඛවෙ රාජා ඛක්ඛියො මුද්ධාභිසික්ඛො තං පුරිසං එතදවොච: “සච්චං කිරිතං අමෙඤ්ඤා පුරිසං පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛිතං ආදිසි”ති. “සච්චං දෙවා”ති. “කිං කාරණං?”ති. “න භි දෙව ජිවාමි”ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ රඤ්ඤා ඛක්ඛියස්ස මුද්ධාභිසික්ඛාස්ස එතදවොච: “සච්චං ඛො අහං යො යො පි පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛිතං ආදිසිස්සති, තස්ස තස්ස ධනමනුසපදස්සාමි, එවමිදං අදින්නාදුතං පවඩ්ඪිස්සති. යනත්තාහං ඉමං පුරිසං සුනිසෙධං නිසෙධෙය්‍යං මූලජෙජුං¹ කරෙය්‍යං, සීසමස්ස ජිජුය්‍යං”තති.

10. අථ ඛො භික්ඛවෙ රාජා ඛක්ඛියො මුද්ධාභිසික්ඛො පුරිසෙ ආණ්ඩපෙයි: “තෙන භි භණ්ණ ඉමං පුරිසං දුග්ගාය රජ්ජයා පච්ඡාධාහං ගාමොඛන්තං ඛන්තිතො චුරමුණ්ණි කරිතො, ඛරස්සරෙන පණ්ණෙත රටියා රටී. සිඛ්ඤාටකෙන සිඛ්ඤාටකං පරිභොතො දක්ඛිණෙන ආරෙන නික්ඛාමෙතො දක්ඛිණෙනා නගරස්ස සුනිසෙධං නිසෙධෙට්ඨං, මූලජෙජුං කරොට්ඨං, සීසමස්ස ජිජුය්‍යං”ති. ‘එවං දෙවා’ති ඛො භික්ඛවෙ තෙ පුරිසා රඤ්ඤා ඛක්ඛියස්ස මුද්ධාභිසික්ඛාස්ස පච්ඡසුඤ්ඤා තං පුරිසං දුග්ගාය රජ්ජයා පච්ඡාධාහං² ගාමොඛන්තං ඛන්තිතො චුරමුණ්ණි කරිතො, ඛරස්සරෙන පණ්ණෙත රටියා³ රටී. සිඛ්ඤාටකෙන සිඛ්ඤාටකං පරිභොතො, දක්ඛිණෙන ආරෙන නික්ඛාමෙතො,⁴ දක්ඛිණෙනා නගරස්ස සුනිසෙධං නිසෙධෙට්ඨං මූලජෙජුං අකංසු, සීසමස්ස ජිජුය්‍යං. අපෙසාසු ඛො භික්ඛවෙ මනුස්සා, “යෙ කිරි හො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛිතං ආදියන්ති, තෙ රාජා සුනිසෙධං නිසෙධෙති, මූලජෙජුං කරොති, සීසානි තෙසං ජිජුන්ති”ති. සුන්තො තෙසං එතදවොච: යනත්තා මයමපි තිණ්හානි සත්ථානි කාරාපෙසාම⁵ තිණ්හානි සත්ථානි කාරාපෙතො යෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛිතං ආදිසිස්සාම, තෙ සුනිසෙධං නිසෙධෙස්සාම, මූලජෙජුං කරිස්සාම, සීසානි තෙසං ජිජුස්සාමා”ති. තෙ තිණ්හානි සත්ථානි කාරාපෙසුං, තිණ්හානි සත්ථානි කාරාපෙතො ගාමසාතමපි උපකකම්භු කාතුං, නිගමසාතමපි උපකකම්භු කාතුං, නගරසාතමපි උපකකම්භු කාතුං, පඤ්ඤානමපි උපකකම්භු කාතුං. යෙසං තෙ අදින්නං ථෙය්‍යසංඛිතං ආදියන්ති, තෙ සුනිසෙධං නිසෙධෙත්ති, මූලජෙජුං කරොත්ති, සීසානි තෙසං ජිජුන්ති. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධිත්තානං ධනෙ අනානුසාදියමානෙ දළිඤ්ඤං වෙදුලලමගමායි. දළිඤ්ඤං වෙදුලලං ගතෙ අදින්නාදුතං වෙදුලලමගමායි, අදින්නාදුතෙ වෙදුලලං ගතෙ සත්ථං වෙදුලලමගමායි. සත්ථං වෙදුලලං ගතෙ පාණාතිපාතො වෙදුලලමගමායි. පාණාතිපාතෙ වෙදුලලං ගතෙ තෙසං සක්කානං ආයු පි පරිහායි, විචණ්ණං පි පරිහායි, තෙසං ආයුනාපි පරිහායමානානං විචණ්ණනපි පරිහායමානානං අධිතිවස්සසහස්සායුකානං මනුස්සානං පුක්ඛා වක්කාරිසං වස්සසහස්සායුකා අගෙසුං.

1. මූලජෙජු (මජ්ඣං)
2. පච්ඡාධාහං (ඤ්ඤා)
3. පඤ්ඤානමපි (මජ්ඣං)

4. රටියාය රටීසං (ඤ්ඤා)
5. නික්ඛමිති (පිටු. මජ්ඣං, PPB)
6. කාරාපෙසකම (ඤ්ඤා)

මහණෙනි, එ කල්හි එක්තරා පුරුෂයෙක් මෙරමා සතු දයක් සොරා ගත්තේ ය. මිනිස්සු ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන 'දේවයිනි, මේ පුරිස් තෙම මෙරමා සතු දෑ සොර සිතින් ගත්තේ යැ' යි රජුහට දක්ව ය.

'සැබෑද? තෝ මෙරමා දය සොරා ගත්තෙහි ද?' යි රජු පුච්ච. 'එසේ යැ දේවයිනි' යි හේ කී ය. 'කවරහෙයින් ද?' යි රජු පුච්ච. 'දේවයිනි, දිවි පැවැත්විය නො හැක්කෙමි. එ හෙයින්' යි හේ කීවි. එ විට 'මෙරමා සතු දය සොරා ගන්නා ගන්නා හැම එකකුට ම මම ධනය දෙන්නෙමි වීම නම් මෙසේ මේ නොදුන් දෑ සොරා ගැන්ම වැඩෙන්නේ ය. මේ මිනිසා යළි අයිනාදන් නො කළ හැකි වන සේ කළෙමි නම්, මුළින් ම සිදැලූයෙමි නම්, මොහු ගේ හිස සිදැලූයෙමි නම් යෙහෙකැ' යි එ රජුහට මේ සිත විය.

10. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ මූර්ධාගිමික්ත ක්ෂත්‍රීය රාජ තෙම 'සගයෙනි, එසේ වී නම්, තෙපි මේ මිනිසා දඩ රැහැනින් දෙ අත් පිටට කොට තරයේ බැඳ, කරයෙන් හිස මුඩු කොට, රළු හඬ ඇති පණා බෙර හඬින් යුක්ත කොට වීරියෙන් වීරියට මංසන්ධියෙන් මංසන්ධියට ගෙන ගොස්, දකුණු දෙරිත් නික්මවා, නුවරට දකුණු දික්හි දී යළි වරද නො කළ හැකි සේ කරවු. මුළින් ම සිදීම කරවු, මොහු හිස සිදිවු' යැ යි ඇණවී ය. මහණෙනි, ඒ පුරුෂයෝ 'එසේ ය, දේවයිනි' යි කියා ම එ රජු බස මුදුනින් පිළිගෙන, ඒ මිනිසා දඩ රැහැනින් දෙහොත් පිටට කොට තරයේ බැඳ කරයෙන් හිස මුඩු කොට, රළු හඬ ඇති පණාබෙරින් යුක්ත කොට, වීරියෙන් වීරියට, මංසන්ධියෙන් මංසන්ධියට පමුණුවා, දකුණු දෙරිත් නික්මවා, නුවරට දකුණු දිගැදී යළි වරදක් නො කළ හැකියකු කළහ, ඔහු මුළින් සිදැලූහ, ඔහු හිස සිදැලූහ. මහණෙනි, 'යම් කෙනෙක් මෙරමා සතු නොදුන් දෑ ගනිත් නම්, රජුහු ඔවුන් යළි එ බදු වරදක් නො කළ හැකි වන සේ කරති යි, ඔවුන් මුල් සිදුමෙන් සිදිති යි, ඔවුන් හිස සිදලති' යි මිනිස්සු ඇසූහ. ඇසීමෙන් ඔවුනට අපිත් කියුණු ආයුධ කරවන්නමෝ නම්, කියුණු ආයුධ කරවා, යම් කෙනෙකුත් සතු නොදුන් දෑ, ගනුමෝ නම්, ඔවුන් දිවි තොර කරන්නමෝ නම්, මුළින් සිදලන්නමෝ නම්, ඔවුන් හිස් සිද ලන්නමෝ නම් මැනැවැ' යි මේ සිත විය. ඔහු කියුණු අවි කැරවූහ. කියුණු අවි කරවා, ගම් වොලෝ ගන්නට ද පටන් ගත්හ, නියම්ගම් වොලෝ ගන්නට ද පටන් ගත්හ. නුවරවල් වොලෝ ගන්නට ද පටන්ගත්හ. මං පැහැරීම කරන්නට ද පටන්ගත්හ. ඔහු යම් කෙනෙකුත් සතු දෑ සොරා ගනිත් ද, ඔවුන් දිවි තොර කෙරෙත්, මුළින් සිදීම කෙරෙත්, ඔවුන් හිස් සිදිත්. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්නට ධනය දෙනු නො ලබන කල්හි දිළිඳු බව වැඩීමට ගියේ ය. දිළිඳු බව වැඩීමට ගිය කල්හි නොදුන් දෑ සොරා ගැන්ම වැඩීමට ගියේ ය. නොදුන් දෑ සොරා ගැන්ම වැඩීමට ගිය කල අවි දරීම වැඩීමට ගියේ ය. අවි දරීම වැඩීමට ගිය කල්හි ප්‍රාණසාතය වැඩීමට ගියේ ය. ප්‍රාණසාතය වැඩීමට ගිය කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ. වර්ණය ද පිරිහිණ. අසුදහසක් හවුරුදු ආයුෂ ඇති, ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වර්ණයෙන් ද පිරිහෙන මිනිසුන් ගේ දරුවෝ හවුරුදු සතළිස් දහසක් ආයුෂ ඇත්තෝ වූහ.

11. වත්ථාරිසංවසසභසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අඤ්ඤතරො පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසි. තමෙනං අග්ගභෙසුං, ගභෙඤා රඤ්ඤ ඛක්ඛියසා මුද්ධාභිසිත්තසා දසෙසසු. “අය දෙව පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසි”ති. එවං වුක්ඛෙ භික්ඛවෙ රාජා ඛක්ඛියො මුද්ධාභිසිත්තො තං පුරිසං එතදවොච; “සචං කිර තං අමො පුරිස පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසි?”ති. “න හි දෙවා”ති සම්පජානමිසා අහාසි. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධ්‍යානං ධනෙ අනතුප්පදීයමානෙ දුළ්ඛියං වෙපුලලමගමාසි. දුළ්ඛියෙ වෙපුලලං ගතෙ අදින්නාදුතං වෙපුලලමගමාසි. අදින්නාදුතෙ වෙපුලලං ගතෙ සත්ථං වෙපුලලමගමාසි. සත්ථෙ වෙපුලලං ගතෙ පාණ්ඩිපාතො වෙපුලලමගමාසි. පාණ්ඩිපාතෙ වෙපුලලං ගතෙ මුසාවාදෙ වෙපුලලමගමාසි මුසාවාදෙ වෙපුලලං ගතෙ තෙසං සත්තානං ආයු පි පරිභාසි, වණ්ණෙසං පි පරිභාසි, තෙසං ආයුනා පි පරිභාසමානානං වණ්ණන්ත පි පරිභාසමානානං. වත්ථාරිසංවසසභසායුකානං මනුසසානං විසතිවසසභසායුකා පුත්තා අග්ගසුං. විසතිවසසභසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අඤ්ඤතරො පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසි. තමෙනං අඤ්ඤතරො පුරිසො රඤ්ඤ ඛක්ඛියසා මුද්ධාභිසිත්තසා ආරොවෙසි: “ඉත්තංමො දෙව පුරිසො පරෙසං අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසි”ති පෙසුඤ්ඤමකාසි. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධ්‍යානං ධනෙ අනතුප්පදීයමානෙ දුළ්ඛියං වෙපුලලමගමාසි. දුළ්ඛියෙ වෙපුලලං ගතෙ අදින්නාදුතං වෙපුලලමගමාසි. අදින්නාදුතෙ වෙපුලලං ගතෙ සත්ථං වෙපුලලමගමාසි. සත්ථෙ වෙපුලලං ගතෙ පාණ්ඩිපාතො වෙපුලලමගමාසි. පාණ්ඩිපාතෙ වෙපුලලං ගතෙ මුසාවාදෙ වෙපුලලමගමාසි. මුසාවාදෙ වෙපුලලං ගතෙ පිසුණා වාචා වෙපුලලමගමාසි. පිසුණාය වාචාය වෙපුලලං ගතාය තෙසං සත්තානං ආයු පි පරිභාසි වණ්ණෙසං පි පරිභාසි තෙසං ආයුනා පි පරිභාසමානානං වණ්ණන්ත පි පරිභාසමානානං විසතිවසසභසායුකානං මනුසසානං දසවසසභසායුකා පුත්තා අග්ගසුං.

12. දසවසසභසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු එකිදං සත්තා වණ්ණවනො භොතති, එකිදං සත්තා දුඛණ්ණං. තත්ථ යෙ තෙ සත්තා දුඛණ්ණං තෙ වණ්ණවනෙ සත්තෙ අභිජ්ඣායන්තා පරෙසං දුරෙසු වාරිත්තං ආපජ්ඣංසු. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධ්‍යානං ධනෙ අනතුප්පදීයමානෙ දුළ්ඛියං වෙපුලලමගමාසි, දුළ්ඛියෙ වෙපුලලං ගතෙ -පෙ- කාමෙසු මිච්ඡාවාරො වෙපුලලමගමාසි, කාමෙසු මිච්ඡාවාරෙ වෙපුලලං ගතෙ තෙසං සත්තානං ආයු පි පරිභාසි වණ්ණෙසං පි පරිභාසි. තෙසං ආයුනා පි පරිභාසමානානං වණ්ණන්ත පි පරිභාසමානානං දසවසසභසායුකානං මනුසසානං පඤ්චවසසභසායුකා පුත්තා අග්ගසුං.

11. මහණෙනි, සතළිස් දහසක් හවුරුදු ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි එක්තරා පුරුෂයෙක් අනුන් සතු නොදුන් දයක් සොරා ගත්තේ ය. මිනිස්සු ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන මුර්ධාහිෂික්ත කැත් රජහට ‘දේවයිනි, මේ පුරිස් තෙම මෙරමා සතු දෑ සොරා ගත්තේ’ යැ යි දැක්වූහ. මහණෙනි, ඔවුන් එසේ කී කල්හි එ රජ ‘එමබා පුරිස, තෝ මෙරමා සතු දෑ සොරා ගත්තෙහි ද? ඒ සැබෑ ද?’ යි පුළුවන. ‘දේවයිනි, නැතැ’ යි (සොරා නොගතිමිනි) හේ දෑන බොරු කියේ ය. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්ද්‍රාට ධනය නොදෙනු ලබන කලා අයිනාදන් වැඩිමට ගියේ ය. අයිනාදන වැඩිමට ගිය කලා අවි දුරිම වැඩිමට ගියේ ය. අවි දුරිම වැඩිමට ගිය කලා ප්‍රාණවධය වැඩිමට ගියේ ය. ප්‍රාණවධය වැඩිමට ගිය කලා බොරුකීම වැඩිමට ගියේ ය. බොරුකීම වැඩිමට ගිය කලා ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වර්ණය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වර්ණයෙන් ද පිරිහෙන සතලිස්දහසක් හවුරුදු පරමායු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ විසිදහසක් හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, විසිදහසක් හවුරුදු ආයු ඇති ඒ මිනිසුන් අතුරෙහි එක්තරා මිනිසෙක් අනුන් සතු නොදුන් දයක් සොරා ගත්තේ ය. එක්තරා පුරුෂයෙක් රජුහට ‘දේවයිනි, මේ නම් පුරුෂයා මෙරමා සතු දෑ සොරා ගත්තේ යැ’ යි ඔහු ඇරැබූ කේලාමි කී ය. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්ද්‍රාට ධනය නො දෙනු ලබන කල්හි දිළිඳු බව වැඩිමට ගියේ ය. දිළිඳු බව වැඩිමට ගිය කලා අයිනාදන් වැඩිමට ගියේ ය. අයිනාදන් වැඩිමට ගිය කලා අවි දුරිම වැඩිමට ගියේ ය. අවි දුරිම වැඩිමට ගිය කලා ප්‍රාණවධය වැඩිමට ගියේ ය. ප්‍රාණවධය වැඩිමට ගිය කලා මුසාවාදය වැඩිමට ගියේ ය. මුසාවාදය වැඩිමට ගිය කලා කේලාමි කීම වැඩිමට ගියේ ය. කේලාමි කීම වැඩිමට ගිය කලා ඒ සතුන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වර්ණය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන වර්ණයෙන් ද පිරිහෙන හවුරුදු විසිදහසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ අවුරුදු දසදහසකට ආයු ඇත්තෝ වූහ.

12. මහණෙනි, අවුරුදු දස දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි ඇතැම් සත්ත්‍ව වර්ණවත් වෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් දුර්භේ වෙත්,

ඔවුන් අතුරෙන් යම් සත්ව කෙනෙක් දුර්භේ ද, ඔහු වණ්ඩත් සත්වයන් දෙස සරාග සිතින් බලන්නාහු, ඒ මෙරමා අඹුවන් කෙරෙහි වරදවා හැසිරෙන බවට පැමිණියහ. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්ද්‍රාට ධනය නො දෙනු ලබන කල්හි දිළිඳු බව වැඩිමට පැමිණියේ ය. දිළිඳු බව වැඩිමට පැමිණි කල්හි ... කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම වැඩිමට ගියේ ය. කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම වැඩිමට ගිය කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වණ්ණය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වණ්ණයෙන් ද පිරිහෙන හවුරුදු දස දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු පන්දහසක් ආයු ඇත්තෝ වූහ.

13. පඤ්චස්සසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු දො ධම්මා වෙදුලලමගමංසු ඵරුසා වාචා සම්ඵසලාපො ව. ද්විසු ධම්මෙසු වෙදුලලං ගතෙසු තෙසං සක්කානං ආයු පි පරිභායි, වණ්ණෙසා පි පරිභායි. තෙසං ආයුනාපි පරිභායමානානං වණ්ණෙණන පි පරිභායමානානං පඤ්චස්සසහසසායුකානං මනුසසානං අපෙපකවෙව අඛිතෙය්‍යාවස්සසහසසායුකා අපෙපකවෙව දොවස්සසහසසායුකා සුත්තා අහෙසුං. අඛිතෙය්‍යාවස්සසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අභිජ්ඣාච්ඤාපාදො¹ වෙදුලලමගමංසු. අභිජ්ඣාච්ඤාපාදෙසු වෙදුලලං ගතෙසු තෙසං සක්කානං ආයු පි පරිභායි, වණ්ණෙසා පි පරිභායි. තෙසං ආයුනා පි පරිභායමානානං වණ්ණෙණන පි පරිභායමානානං අඛිතෙය්‍යාවස්සසහසසායුකානං මනුසසානං වස්සසහසසායුකා සුත්තා අහෙසුං. වස්සසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු මිච්ඡාදිට්ඨි වෙදුලලමගමායි. මිච්ඡාදිට්ඨියා වෙදුලලං ගතාය තෙසං සක්කානං ආයු පි පරිභායි, වණ්ණෙසා පි පරිභායි. තෙසං ආයුනා පි පරිභාය මානානං වණ්ණෙණන පි පරිභායමානානං වස්සසහසසායුකානං මනුසසානං පඤ්චස්සසහසසායුකා සුත්තා අහෙසුං. පඤ්චස්සසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු තයො ධම්මා වෙදුලලමගමංසු අධම්මරාගො විසමලොභො මිච්ඡාධම්මො. තිසු ධම්මෙසු වෙදුලලං ගතෙසු තෙසං සක්කානං ආයු පි. පරිභායි, වණ්ණෙසාපි පරිභායි. තෙසං ආයුනා පි පරිභායමානානං වණ්ණෙණන පි පරිභායමානානං පඤ්චස්සසහසසායුකානං මනුසසානං අපෙපකවෙව අඛිතෙය්‍යාවස්සසහසසායුකා අපෙපකවෙව දොවස්සසහසසායුකා සුත්තා අහෙසුං. අඛිතෙය්‍යාවස්සසහසසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු ඉමෙ ධම්මා වෙදුලලමගමංසු අමකෙය්‍යාතා අපෙකෙය්‍යාතා අසාමඤ්ඤාතා අමුභමඤ්ඤාතා නකුලෙජ්ජධාපවායිතා.

14. ඉති ඛො භික්ඛවෙ අධනානං ධනෙ අනත්තසද්දියමානෙ දුළ්ඤ්දියං වෙදුලලමගමායි, දුළ්ඤ්දියෙ වෙදුලලං ගතෙ අදීක්කාදනං වෙදුලලමගමායි. අදීක්කාදනෙ වෙදුලලං ගතෙ සත්ථං වෙදුලලමගමායි සත්ථං වෙදුලලං ගතෙ පාණාතිපාතො වෙදුලලමගමායි. පාණාතිපාතෙ වෙදුලලං ගතෙ මුසාවාදෙ වෙදුලලමගමායි මුසාවාදෙ වෙදුලලං ගතෙ පිසුණො වාචා වෙදුලලමගමායි පිසුණො වාචාය වෙදුලලං ගතාය කාමෙසු මිච්ඡාවාරො වෙදුලලමගමායි කාමෙසු මිච්ඡාවාරෙ වෙදුලලං ගතෙ දො ධම්මා වෙදුලලමගමංසු ඵරුසා වාචා සම්ඵසලාපො ව. ද්විසු ධම්මෙසු වෙදුලලං ගතෙසු අභිජ්ඣාච්ඤාපාදො¹ වෙදුලලමගමංසු, අභිජ්ඣාච්ඤාපාදෙසු වෙදුලලං

1. අභිජ්ඣාච්ඤාපාදො (Pms)

13. මහණෙනි, පන්දහසක් හවුරුදු ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි පරුෂ වචනය ද සම්ඵලාපය ද යන දෙ අකුසල්හු වැඩිමට ගියහ. ඒ දෙ අකුසල් වැඩිමට ගිය කලා ඒ සත්වයන්ගේ ආයු ද පිරිහිණ, වණිය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන වණියෙන් ද පිරිහෙන, හවුරුදු පන්දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන්ගේ ඇතැම් දරුවෝ හවුරුදු දෙදහස් පන්සියක් ද ඇතැම් දරුවෝ හවුරුදු දෙදහසක් ද ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, හවුරුදු දෙදහස් පන්සියක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි අභිධ්‍යාවත් ව්‍යාපාදයන් යන දෙ අකුසල් දහම්හු වැඩිමට පැමිණියහ. අභිධ්‍යා ව්‍යාපාදයන් වැඩිමට ගිය කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ ආයු ද පිරිහිණ, පැහැය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද පිරිහෙන ඒ වර්ෂ දෙදහස් පන්සියක් ආයු ඇති මිනිසුන්ගේ දරුවෝ වර්ෂ දහසක් ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, වර්ෂ දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය වැඩිමට ගියේ ය. මිත්‍යා දෘෂ්ටිය වැඩිමට ගිය කලා ඒ සතුන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වණිය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වණියෙන් ද පිරිහෙන, වර්ෂ දහසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු පන්සියක් ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, හවුරුදු පන්සියක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි අධර්ම රාගය ද විෂම ලෝභය ද මිථ්‍යාධර්මය ද යන තුන් අකුසල ධර්මයෝ වැඩිමට ගියහ. ඒ තුන් අකුසල ධර්මයන් වැඩිමට ගිය කල්හි, ඒ සත්වයන්ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වණිය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වණියෙන් ද පිරිහෙන පන්සියක් හවුරුදු ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ ඇතැම් දරුවෝ දෙසිය පනසක් හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. ඇතැම් දරුවෝ දෙසියයක් හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වූහ. මහණෙනි, හවුරුදු දෙසිය පනසක් ආයු ඇති මිනිසුන් කෙරෙහි මව්ට සත්කාර නො කරන බව, පියාට සත්කාර නො කරන බව, මහණුන්ට ගරු නො කරන බව, බමුණන්ට ගරු නො කරන බව, කුලෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් නැති බව යන මේ ලාමක දහම්හු වැඩිමට පැමිණියහ.

14. මහණෙනි, මෙසේ දිළින්දනට ධනය නොදෙනු ලබන කල්හි, දිළිඳු බව වැඩිමට ගියේ ය. දිළිඳු බව වැඩිමට ගිය කල්හි අදත්තාදනය වැඩිමට ගියේ ය. අදත්තාදනය වැඩිමට ගිය කල්හි ආයුධ වැඩිමට ගියේ ය. ආයුධ වැඩිමට ගිය කල්හි ප්‍රාණඝාතය වැඩිමට ගියේ ය. ප්‍රාණඝාතය වැඩිමට ගිය කල්හි මුසාවාදය වැඩිමට ගියේ ය. මුසාවාදය වැඩිමට ගිය කල්හි පිසුණුවාවාව (කේලාම් කීම) වැඩිමට ගියේ ය. පිසුණුවාවාව වැඩිමට ගිය කල්හි කාමමිත්‍යාවාරය වැඩිමට ගියේ ය. කාමමිත්‍යාවාරය වැඩිමට ගිය කල්හි පරුෂ වචනයත් සම්ඵලාපයත් යන දෙ අකුසල්හු වැඩිමට ගියහ. ඒ දෙ අකුසල් වැඩිමට ගිය කල්හි, අභිධ්‍යාවත් ව්‍යාපාදයන් වැඩිමට ගියහ.

ගතෙසු මිථ්‍යාදිවසී වෙසුලලමගමාසි මිථ්‍යාදිවසීයා වෙසුලලං ගතාය තයො ධම්මා වෙසුලලමගමංසු අධිච්චරාගො විසම්මොභො මිථ්‍යාධම්මො තිසු ධම්මෙසු වෙසුලලං ගතෙසු ඉමෙ ධම්මා වෙසුලලමගමංසු අමනෙකායාතා අපෙකෙකායාතා අසාමඤ්ඤාතා අමුභමඤ්ඤාතා නකුලෙජෙට්ඨාපවාසීතා ඉමෙසු ධම්මෙසු වෙසුලලං ගතෙසු තෙසං සත්තානං ආයු පි පරිහාසී, වංඤ්ණොපි පරිහාසී තෙසං ආයුනා පි පරිහාසමානානං වංඤ්ණොපි පරිහාසමානානං අධිච්චෙයාචසසතායුකානං චතුසසානං වසසතායුකා පුත්තා අහසු.

දසවසසායුකසමයො

15. හවිසසති භික්ඛවෙ සො සමයො යං ඉමෙසං චතුසසානං දසවසසායුකා පුත්තා හවිසසන්ති. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ චතුසෙසසු පඤ්චස්සිකා¹ කුමාරිකා අලම්පකෙයා හවිසසන්ති. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ චතුසෙසසු ඉමානි රසානි අත්තරධාසිසසන්ති, සෙයාථිදං සප්පි නවතිතං තෙලං මධු එංඤ්ඤං ලොණං. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ චතුසෙසසු කුද්දාසකො අග්ගං භොජනානං² හවිසසති. සෙයාථාපි භික්ඛවෙ එතර්භි සාලිමංසොදන්තො අග්ගං භොජනානං, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ දසවසසායුකෙසු චතුසෙසසු කුද්දාසකො අග්ගං භොජනානං හවිසසති. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ චතුසෙසසු දසකුසලකම්මපථා සබ්බෙත සබ්බං අත්තරධාසිසසන්ති, දසකුසලකම්මපථා අතිධා³ දිප්පිසසන්ති. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ චතුසෙසසු කුසලන්ති පි න හවිසසති. කුතො පන කුසලසස කාරකො. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ චතුසෙසසු යෙ තෙ හවිසසන්ති අමනෙකායා අපෙකෙකායා අසාමඤ්ඤා අමුභමඤ්ඤා න කුලෙ ජෙට්ඨාපවාසිතො, තෙ පුජ්ජා වා⁴ හවිසසන්ති පාසංසා ව. සෙයාථාපි භික්ඛවෙ එතර්භි මනෙකායා⁵ පෙකෙකායා සාමඤ්ඤා මුභමඤ්ඤා කුලෙ ජෙට්ඨාපවාසිතො පුජ්ජා ව පාසංසා ව, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ දසවසසායුකෙසු චතුසෙසසු යෙ තෙ හවිසසන්ති අමනෙකායා අපෙකෙකායා අසාමඤ්ඤා අමුභමඤ්ඤා න කුලෙ ජෙට්ඨාපවාසිතො, තෙ පුජ්ජා ව හවිසසන්ති පාසංසා ව. දසවසසායුකෙසු භික්ඛවෙ චතුසෙසසු න හවිසසති මාතා ති වා මාතූච්ඡා ති වා මාතූලානී ති වා ආචරියහරියා ති වා⁶ ගරුනං දරො⁷ ති වා සමෙතදං ලොකො ගම්සසති යථා අපෙළකා කුකකුට්ඨකරා සොණ්ඩිගාලා⁸.

1. පඤ්චස්සිකා (කම්)

2. අග්ගභොජනං

3. අතිථිස (ආස භාෂා)

4. පුජ්ජා. (භාෂා)

5. මනෙකායා (ආස)

6. 'පිතා තිවා පිතූච්ඡා' වා ඉති අධිකො පාඨො භාෂාමපොසාඤ්ඤා දිසෙති.

7. දරො (සිඞ්ග)

8. සොණ්ඩිගාලා (මජ්ඣං)

අභිධ්‍යායාපාදයන් වැඩිමට ගිය කල්හි මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය වැඩිමට ගියේ ය. මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය වැඩිමට ගිය කල්හි අධර්මරාග විෂමලෝභ මිථ්‍යාධර්ම යන තුන් ලාමක ධර්මයෝ වැඩිමට පැමිණියහ. ඒ තුන් දහමුත් වැඩිමට ගිය කල්හි, මවට සත්කාර නොකරන බව, පියාට සත්කාර නොකරන බව, මහණුනට ගරු නො කිරීම, බමුණනට ගරු නො කිරීම, කුලෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් නැති බව යන මේ පාපධර්මයෝ වැඩිමට ගියහ. මේ පාපධර්මයන් වැඩිමට ගිය කල්හි, ඒ සත්වයන් ගේ ආයුෂ ද පිරිහිණ, වණිය ද පිරිහිණ. ආයුෂයෙන් ද පිරිහෙන, වණියෙන් ද පිරිහෙන හවුරුදු දෙසියපනස්ක් ආයු ඇති මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු සියයක් ආයු ඇත්තෝ වූහ.

15. මහණෙනි, මේ මිනිසුන් ගේ දරුවෝ යම් කලෙක දස හවුරුදු පරමායු ඇත්තෝ වෙත් ද, එසේ වූ කාලයෙක් වන්නේ ය. මහණෙනි, දසවස් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි, පස් හැවිරිදි කුමරියෝ පතිකුලයට යැමට සුදුසු වන්නාහ. මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි ගිනෙල් වෙඩරු තලතෙල් මී සතුරු ලුණු යන මේ රසයෝ අතුරුදහන් වන්නාහ. මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි කුණුසක ධාන්‍යය (හමු) බොස්සන් අතුරෙහි අග්‍ර වන්නේ ය. මහණෙනි, දන් මස් සහිත හැල් සාල් බත මිනිසුන් ගේ පිළිගැන්ම පරිදි බොස්සන් අතුරෙහි අග්‍ර වේ ද, එසේ ම දසවස් ආයු ඇති මිනිසුන් කෙරෙහි කුණුසක ධාන්‍යය (හමු) බොස්සන් අතුරෙන් අග්‍ර වන්නේ ය. මහණෙනි, දස වස් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙන් දඹකුල කර්මපථයෝ හැම ලෙසින් ම අතුරු දහන් වන්නාහ. දඹ අකුල කර්මපථයෝ ඉතා ම දීප්ත වන්නාහ. මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් කෙරෙහි කුලය යැ යන නම පවා නො වන්නේ ය. කුසල් කරන්නෙක් කොසින් වේ ද? මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි යම් කෙනෙක් මවට ගරු නො කරනුවෝ, පියාට ගරු නො කරනුවෝ, මහණුනට ගරු නො කරනුවෝ, බමුණනට ගරු නො කරනුවෝ, කුලෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් නැත්තෝ වෙත් ද, ඔහු පුජ්‍ය ද ප්‍රභංගාර්භ ද වන්නාහ. මහණෙනි, මේ කලා මව කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදනාහු, පියා කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදනාහු, මහණුන් කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදනාහු, බමුණන් කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදනාහු, කුලයෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් ඇතියාහු යම්සේ පුජ්‍යත් ප්‍රභංගාර්භත් වෙත් ද, මහණෙනි, එ සේ ම දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි යම් කෙනෙක් මව කෙරෙහි මොනොවට නො පිළිපදනාහු ද, පියා කෙරෙහි මොනොවට නො පිළිපදනාහු ද, මහණුන් කෙරෙහි මොනොවට නො පිළිපදනාහු ද, බමුණන් කෙරෙහි මොනොවට නො පිළිපදනාහු ද, කුලයෙහි වැඩි සිටියනට යටත් පැවැතුම් නැතියාහු ද, ඔහු පුජ්‍ය ද ප්‍රභංගාර්භ ද වන්නාහ. මහණෙනි, දඹවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් කෙරෙහි මැණියෝ යැ යි හෝ සුළු මැණියෝ යි හෝ නැන්දණියෝ යි හෝ ඇදුරු බිරිත්දැ යි හෝ සුළු පිය දෙවුපිය ආදීන්ගේ බිරියෝ යි කියා හෝ (හැඟීමක්) නො වන්නේ ය. එළුවෝ බැටෙළුවෝ කුකුළෝ හුරෝ බල්ලෝ කැණහිල්ලු යම්සේ ද, එසේ ම ලෝවැසි තෙමේ (කුලසීමාව බිඳ) මිශ්‍රභාවයට යන්නේ ය. (කුල සිරිත් නොතකා ඔවුන් පාවාගන්නාහ.)

16. දසවසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු තෙසං සත්තානං අඤ්ඤ-
මඤ්ඤමහි තිබ්බො ආසාතො පච්චුපට්ඨිතො හවිසසති, තිබ්බො බ්‍යාපාදෙ,
තිබ්බො මනොපදෙසො, තිබ්බං වධකචිත්තං මාතු පි පුත්තමහි, පුත්තසස පි
මාතරි, පිතු පි පුත්තමහි පුත්තසස පි පිතරි, භාතු පි භාතරි භාතු පි හගිනියා,
හගිනියා පි භාතරි, තිබ්බො ආසාතො පච්චුපට්ඨිතො හවිසසති තිබ්බො
බ්‍යාපාදෙ තිබ්බො මනොපදෙසො තිබ්බං වධකචිත්තං. සෙය්‍යාපාපි
භික්ඛවෙ මාගචිකස මිගං දිස්වා තිබ්බො ආසාතො පච්චුපට්ඨිතො භොති
තිබ්බො බ්‍යාපාදෙ තිබ්බො මනොපදෙසො තිබ්බං වධකචිත්තං එවමෙව
බො භික්ඛවෙ දසවසායුකෙසු මනුසෙසසු තෙසං සත්තානං අඤ්ඤ-
මඤ්ඤමහි තිබ්බො ආසාතො පච්චුපට්ඨිතො හවිසසති තිබ්බො බ්‍යාපාදෙ
තිබ්බො මනොපදෙසො තිබ්බං වධකචිත්තං මාතු පි පුත්තමහි, පුත්තසස පි
මාතරි, පිතු පි පුත්තමහි, පුත්තසස පි පිතරි, භාතු පි භාතරි, භාතු පි හගිනියා,
හගිනියා පි භාතරි, තිබ්බො ආසාතො පච්චුපට්ඨිතො හවිසසති, තිබ්බො
බ්‍යාපාදෙ, තිබ්බො මනොපදෙසො, තිබ්බං වධකචිත්තං. දසවසායුකෙසු
භික්ඛවෙ මනුසෙසසු සත්තාහං සත්තනරකපො හවිසසති. තෙ අඤ්ඤ-
මඤ්ඤමහි මිගසඤ්ඤං පටිලභිසසන්ති තෙසං තිණ්හානි සත්ථානි හත්ථසු
පාතුහවිසසන්ති. තෙ තිණ්හන සත්ථන 'එස මිගො එස මිගො'ති අඤ්ඤ-
මඤ්ඤං ජීවිතා වොරොපෙසසන්ති¹.

ආයුචණ්ණදිවධස්නකපා

17. අථ ටො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එකච්චානං එවං හවිසසති,
'මා ච මයං කඤ්චි², මා ච අමෙත කොචි, යනනුන මයං තිණ්ගහණං වා
වනගහණං වා රුක්ඛගහණං වා නදිවිදුග්ගං වා පබ්බතචිසමං වා පච්ඨිස්සා
වනමුලඵලාභාරා යාපෙය්‍යාමා'ති. තෙ තිණ්ගහණං වා වනගහණං වා
රුක්ඛගහණං වා නදිවිදුග්ගං වා පබ්බතචිසමං වා පච්ඨිස්සා සත්තාහං වන-
මුලඵලාභාරා යාපෙසසන්ති³. තෙ තසං⁴ සත්තාහස අවචයෙන තිණ්ගහණං
වනගහණං රුක්ඛගහණං නදිවිදුග්ගා පබ්බතචිසමා තික්ඛමිස්සා අඤ්ඤ-
මඤ්ඤං ආලිඛිස්සා සභාගාධිසසන්ති සමසාධිසසන්ති 'දිට්ඨා හො
සත්ත ජිවසි, දිට්ඨා හො සත්ත ජිවසි'ති. අථ ටො තෙසං භික්ඛවෙ
සත්තානං එවං හවිසසති 'මයං ටො අකුසලානං ධමමානං සමාදනහෙතු
එවරූපං ආයතං ඤාතික්ඛයං පත්තා යනනුන මයං කුසලං කර-
යාම.

1. වොරොපිසසති (යා)

2. කඤ්චි (කාම)

3. යාපෙය්‍යසති. Pms.

4. තසං (පිචු)

16. මහණෙනි, දශවර්ෂායුෂ්ක මිනිසුන් අතුරෙහි, ඒ සත්වයන්ගේ උතුන් කෙරෙහි දැඩි චෝරයෙක්, දැඩි ව්‍යාපාදයෙක්, දැඩි මනාප්‍රද්වේෂයෙක් දැඩි වධක චිත්තයෙක් එළැඹ සිටියේ වන්නේ ය. පුතු කෙරෙහි මවගේ ද, මව කෙරෙහි පුතුවගේ ද, පුතු කෙරෙහි පියාගේ ද, පියා කෙරෙහි පුතුවගේ ද, බෑයා කෙරෙහි බෑයාගේ ද, බිහිනිය කෙරෙහි බෑයාගේ ද: බෑයා කෙරෙහි බිහිනියගේ ද, දැඩි ආඝාතයෙක්, දැඩි ව්‍යාපාදයෙක්, දැඩි චිත්ත ප්‍රඥාමයෙක්, දැඩි වධක චිත්තයෙක් එළැඹ සිටියේ වන්නේ ය. මහණෙනි, යම්සේ මුවවැද්දකුට මුවකු දක්මෙන් දැඩි ආඝාතයෙක්, දැඩි ඥාණයෙක්, දැඩි චිත්ත ප්‍රඥාමයෙක්, දැඩි වධක චිත්තයෙක් එළැඹ සිටුවනේ වෙ ද, මහණෙනි, එසේ ම මිනිසුන් දශවර්ෂායුෂ්ක කල්හි ඒ සත්වයන්ගේ උතුන් කෙරෙහි දැඩි ආඝාතයෙක්, දැඩි ව්‍යාපාදයෙක්, දැඩි චිත්ත ප්‍රඥාමයෙක්, දැඩි වධක චිත්තයෙක්, එළැඹ සිටියේ වන්නේ ය. පුතු කෙරෙහි මවගේ ද, මව කෙරෙහි පුතුවගේ ද, පුතු කෙරෙහි පියාගේ ද, පියා කෙරෙහි පුතුවගේ ද, බෑයා කෙරෙහි බෑයාගේ ද, බිහිනිය කෙරෙහි බෑයාගේ ද, බෑයා කෙරෙහි බිහිනියගේ ද, දැඩි ආඝාතයෙක්, දැඩි ව්‍යාපාදයෙක්, දැඩි චිත්ත ප්‍රඥාමයෙක්, දැඩි වධක චිත්තයෙක් එළැඹ සිටියේ වන්නේ ය. මහණෙනි; මිනිසුන් දශවර්ෂායුෂ්ක කල්හි සත් දවසක් ශස්ත්‍රාන්ත:කල්පය වන්නේ ය. ඔහු ඔවුනොවුන් කෙරෙහි මෘගය-ඤ්ච (මේ මුවෙකු යි හැඟීම) ලබන්නාහ. ඔවුන්ගේ අත්හි තියුණු අවි පහළ වන්නේ ය. ඔහු තියුණු අවියෙන් ‘මේ මුවෙකු, මේ මුවෙකු’ යි ඔවුනොවුන් දිවියෙන් තොර කරන්නාහ.

17. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සතුන් අතුරෙන් ඇතැම් කෙනෙකුට ‘අපි කිසිවකුදු දිවියෙන් තොර නො කරමෝ වා, කිසිවෙක් අප ද දිවියෙන් තොර නො කෙරේවා අපි තණහඬුවකට හෝ වනලැහැබකට හෝ රුක්බැද්දකට හෝ අන්තර්දවිපාදි නදින්ගේ දුර්ගමස්ථානයකට හෝ කඳුවලින් විෂම වූ තැනකට හෝ වැද, වෙනෙහි මුල් පල ආහාර කොටැති වැ යැපෙන්නෙමෝ නම් යෙහෙකැ’ යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු තණහඬුවකට හෝ වනලැහැබකට හෝ රුක්බැද්දකට හෝ නදිවිදුර්ගයකට හෝ පච්ඡා විෂමයකට හෝ පිටිය සත් දවසක් වනමුළුපල ආහාර කොටැති ව යැපෙන්නාහ. ඔහු එහි සතිය ඇවැමෙන් තණහඬුවෙන් වනලැහැබෙන් රුක්බැද්දෙන් නදිවිදුර්ගයෙන් පච්ඡා විෂමයෙන් නික්ම, උතුන් වැලැඳගෙන, හවක් සත්වය, “පිනෙකි! තව ම ජීවත් වෙහි! වූසේ යහපති! තව ම ජීවත් වෙහි” යැ යි උතුන් හා සතුටු වන්නාහ, උතුන් අස්වසන්නාහ. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, “අපි වනාහි අකුසල් දහම් සමාදන් කොට ගත් හෙයින් මෙබඳු වූ මහත් ඥාතිවිනාශයකට පත්තම්හ. අපි කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක.

කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනුනු මයං පාණාතිපාතා විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වර්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්භෙති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිස්සෙති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුතා පි වඩ්ඪිස්සන්ති වරණණන පි වඩ්ඪිස්සන්ති. තෙසං ආයුතා පි වඩ්ඪමානානං වරණණන පි වඩ්ඪමානානං දසවසායුකානං මනුසසානං විසතිවසායුකා පුත්තා භවිස්සන්ති. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං ඵවං භවිස්සති, “මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුතා පි වඩ්ඪාම, වරණණන පි වඩ්ඪාම. යනුනු මයං භියෙය්‍යාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනුනු මයං අදින්නාදනා විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වර්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්භෙති අදින්නාදනා විරම්භෙති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිස්සෙති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුතා'පි වඩ්ඪිස්සන්ති, වරණණනපි වඩ්ඪිස්සන්ති. තෙසං ආයුතාපි වඩ්ඪමානානං වරණණනපි වඩ්ඪමානානං විසතිවසායුකානං මනුසසානං වත්තාලිසතිවසායුකා පුත්තා භවිස්සන්ති.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං ඵවං භවිස්සති ‘මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුතාපි වඩ්ඪාම, වරණණනපි වඩ්ඪාම. යනුනු මයං භියෙය්‍යාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනුනු මයං කාමෙසුච්ච්චාරා විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වර්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්භෙති, අදින්නාදනා විරම්භෙති, කාමෙසුච්ච්චාරා විරම්භෙති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිස්සෙති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුතාපි වඩ්ඪිස්සන්ති වරණණනපි වඩ්ඪිස්සන්ති. තෙසං ආයුතාපි වඩ්ඪමානානං වරණණනපි වඩ්ඪමානානං වත්තාලිසතිවසායුකානං මනුසසානං අසිතිවසායුකා පුත්තා භවිස්සන්ති.

18. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං ඵවං භවිස්සති ‘මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුතාපි වඩ්ඪාම වරණණනපි වඩ්ඪාම. යනුනු මයං භියෙය්‍යාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනුනු මයං මුසාවාද විරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වර්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්භෙති, අදින්නාදනා විරම්භෙති, කාමෙසුච්ච්චාරා විරම්භෙති, මුසාවාද විරම්භෙති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිස්සෙති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනභෙතු ආයුතාපි වඩ්ඪිස්සන්ති වරණණනපි වඩ්ඪිස්සන්ති.

කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි ප්‍රාණසාතයෙන් වළකින්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගත් හෙයින් ඔහු ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ, පැහැයෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, පැහැයෙන් ද වැඩෙන දශවර්ෂා-යුෂ්ක වූ ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ වීසි හවුරුද්දක් ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ. එ කල්හි, මහණෙනි, ඒ සත්තට, 'අපි, කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගත් හෙයින්, ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වණියෙන් ද වැඩෙමු අපි තවත් බොහෝ සෙයින් කුසල් කරන්නමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරන්නමෝ ද? අපි අදත්තාදනයෙන් වළකින්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළක්නාහ, අයිතාදනින් වළක්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ. වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂ-යෙන් ද වැඩෙන, වණියෙන් ද වැඩෙන, වීසි හවුරුදු ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු සතළිසක් ආයු ඇතියෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වූ කලී කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනීමේ හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරන්නමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරන්නමෝ ද? අපි කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්කමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පැවැත්තමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මේ සිත වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන් වළකින්නාහ, අයිතාදනින් වළකින්නාහ, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වළකින්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනීමේ හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වණියෙන් ද වැඩෙන, සතළිස් වසක් ආයු කොටැති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ අසූ හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

18. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වනාහි කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරන්නමෝ ද? අපි මුසවා බිණීමෙන් වැළැක්කමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පැවැත්තමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළක්නාහ, අයිතාදනින් වළක්නාහ, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වළක්නාහ, මුසවා බිණීමෙන් වළක්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ.

තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වග්ගේනෙපි වඩ්ඪමානානං අපිතිවසායුකානං මනුසානං සට්ඨිවසසතායුකා පුත්තා හවිසසන්ති. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං හවිසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනං හෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪාම, වග්ගේනෙපි වඩ්ඪාම. යනනුන මයං භියොයාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං පිසුණාය වාචාය වීරමෙය්‍යාම ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වතෙකය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා වීරමිසසන්ති, අදිහ්‍යාදනා වීරමිසසන්ති, කාමෙසුචිච්ඡා-
 වාරා වීරමිසසන්ති, මුසාවාද වීරමිසසන්ති, පිසුණාය වාචාය වීරමිසසන්ති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනං හෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪිසසන්ති වග්ගේනෙපි වඩ්ඪිසසන්ති. තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වග්ගේනෙපි වඩ්ඪමානානං සට්ඨිවසසතායුකානං මනුසානං චිසතිවසසතායුකා පුත්තා හවිසසන්ති.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං හවිසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනං හෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪාම වග්ගේනෙපි වඩ්ඪාම. යනනුන මයං භියොයාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං ඵරුසාය වාචාය වීරමෙය්‍යාම. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වතෙකය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා වීරමිසසන්ති, අදිහ්‍යාදනා වීරමිසසන්ති, කාමෙසුචිච්ඡා-
 වාරා වීරමිසසන්ති, මුසාවාද වීරමිසසන්ති, පිසුණාය වාචාය වීරමිසසන්ති, ඵරුසාය වාචාය වීරමිසසන්ති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනං හෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪිසසන්ති වග්ගේනෙපි වඩ්ඪිසසන්ති. තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪ-
 මානානං වග්ගේනෙපි වඩ්ඪමානානං චිසතිවසසතායුකානං මනුසානං වතාරිසංජබ්බසසතායුකා පුත්තා හවිසසන්ති.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං හවිසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනං හෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪාම වග්ගේනෙපි වඩ්ඪාම යනනුන මයං භියොයාසොමකාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං සම්මසලාපා වීරමෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වතෙකය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා වීරමිසසන්ති, අදිහ්‍යාදනා වීරමිසසන්ති, කාමෙසුචිච්ඡා-
 වාරා වීරමිසසන්ති, මුසාවාද වීරමිසසන්ති, පිසුණාය වාචාය වීරමිසසන්ති, ඵරුසාය වාචාය වීරමිසසන්ති, සම්මසලාපා වීරමිසසන්ති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනං හෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪිසසන්ති, වග්ගේනෙපි වඩ්ඪිසසන්ති. තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වග්ගේනෙපි වඩ්ඪමානානං වතාරිසංජබ්බසස-
 තායුකානං මනුසානං දෙවසසතායුකා පුත්තා හවිසසන්ති.

ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වණියෙන් ද වැඩෙන, අසුවසකට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ එක්සිය සැට හවුරුදු ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට 'අපි වනාහි කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වළක්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ' යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළකින්නාහ, අධිනාදනින් වළකින්නාහ, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වළකින්නාහ, මුසවායෙන් වළකින්නාහ, පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වළකින්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නාහ. ඔහු කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ. වණියෙන් ද වැඩෙන්නා. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන වණියෙන් ද වැඩෙන, එක්සිය සැටවසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ තෙසියවිසි හවුරුද්දකට ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වූ කලී කුශලධර්ම සමාදන හෙතෙයෙන් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙමු, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි පරොස් බසින් වළක්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ' යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළකින්නාහ, අධිනාදනින් වළකින්නාහ, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වළකින්නාහ, මුසවායෙන් වළකින්නාහ, පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වළකින්නාහ, පරොස් බසින් වළකින්නාහ, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නාහ. ඔහු කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගැනුම් හෙයින් ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහ, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වණියෙන් ද වැඩෙන, තෙසියවිසි වසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හසිය සතළිස් හවුරුද්දකට ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වූ කලී කුශල ධර්ම සමාදන හෙතෙයෙන් ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි සම්ප්‍රච්ඡාපයෙන් වළක්නමෝ නම්, මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ' යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු පණ්ඩායෙන් වළකින්නාහ, අධිනාදනින් කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් මුසවාදයෙන් පිසුණාවාදයෙන් වළකින්නාහ. සම්ප්‍රච්ඡාපයෙන් වළකින්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවත්නාහ. ඔහු කුශල ධර්ම සමාදන හෙතෙයෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන, වණියෙන් ද වැඩෙන, හසිය සතළිස් හවුරුද්දකට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු දෙදහසකට ආයු ඇතියෝ වන්නාහ.

19. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං භවීසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪාම, වෛණණනපි වඩ්ඪාම, යනනුන මයං භියොයාසොමත්තාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං අභිඤ්ඤං පජභෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්සසන්ති, අදින්නාදනා විරම්සසන්ති, කාමෙසුම්ච්ඡාචාරා විරම්සසන්ති, මුසාවාද විරම්සසන්ති, පිසුණාය වාචාය විරම්සසන්ති, ඵරුසාය වාචාය විරම්සසන්ති, සම්ඵප්පලාපා විරම්සසන්ති, අභිඤ්ඤං පජභිසසන්ති, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪීසසන්ති වෛණණනපි වඩ්ඪීසසන්ති. තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වෛණණනපි වඩ්ඪමානානං අඛට්ඨසසභසායුකානං මනුසසානං වත්තාරිවසසභසායුකා පුත්තා භවීසසන්ති.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං භවීසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪාම, වෛණණනපි වඩ්ඪාම. යනනුන මයං භියොයාසොමත්තාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං ව්‍යාපාදං පජභෙය්‍යාම, ඉදං කුසලං 'ධම්මං සමාදය වත්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්සසන්ති, අදින්නාදනා විරම්සසන්ති, කාමෙසුම්ච්ඡාචාරා විරම්සසන්ති, මුසාවාද විරම්සසන්ති, පිසුණාය වාචාය විරම්සසන්ති, ඵරුසාය වාචාය විරම්සසන්ති, සම්ඵප්පලාපා විරම්සසන්ති, අභිඤ්ඤං පජභිසසන්ති, ව්‍යාපාදං පජභිසසන්ති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪීසසන්ති, වෛණණනපි වඩ්ඪීසසන්ති. තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වෛණණනපි වඩ්ඪමානානං වත්තාරිවසසභසායුකානං¹ මනුසසානං අඛට්ඨසසභසායුකා පුත්තා භවීසසන්ති.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං භවීසසති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪාම, වෛණණනපි වඩ්ඪාම, යනනුන මයං භියොයාසොමත්තාය කුසලං කරෙය්‍යාම. කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං මිච්ඡාදිට්ඨිං පජභෙය්‍යාම ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණාතිපාතා විරම්සසන්ති, අදින්නාදනා විරම්සසන්ති, කාමෙසුම්ච්ඡාචාරා විරම්සසන්ති, මුසාවාද විරම්සසන්ති, පිසුණාය වාචාය විරම්සසන්ති, ඵරුසාය වාචාය විරම්සසන්ති, සම්ඵප්පලාපා විරම්සසන්ති, අභිඤ්ඤං පජභිසසන්ති, ව්‍යාපාදං පජභිසසන්ති, මිච්ඡාදිට්ඨිං පජභිසසන්ති. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිසසන්ති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදනාහෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪීසසන්ති වෛණණනපි වඩ්ඪීසසන්ති. තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වෛණණනපි වඩ්ඪමානානං අඛට්ඨසසභසායුකානං මනුසසානං විසතිවසසභසායුකා පුත්තා භවීසසන්ති,

1. වත්තාරිවසසභසායුකානං (මජ්ඣ. ෦෦෬)

19. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වූ කලී කුශලධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි අභිධ්‍යාව දුරු ලත්තමෝ නම්, මේ කුසල් දහම සමාදාන නොවගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන් අදත්තාදනයෙන් කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් මාෂාවාදයෙන් ජෛශ්‍රත්‍යයෙන් පරුෂ-වචනයෙන් සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වළකින්නාහ, අභිධ්‍යාව දුරුලත්තාහ. මේ කුසල් දහම සමාදාන කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුශලධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන, දෙදහසක් හවුරුද්දට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ සාරදහස් හවුරුද්දකට ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වූ කලී කුශලධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම්, යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි ව්‍යාපාදය බැහැර කරමෝ නම්, මේ කුසල් දහම (ව්‍යාපාද ප්‍රභාණය) සමාදාන කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණ-සාතයෙන්, අදත්තාදනයෙන්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන්, මුසාවාදයෙන්, පිසුණා-වාචායෙන්, ඵරුසවාචායෙන්, සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වළකින්නාහ. අභිධ්‍යාව බැහැර කරන්නාහ. ව්‍යාපාදය බැහැර කරන්නාහ. මේ කුසල් දහම සමාදාන කොට ගෙන පවතින්නාහ. කුසල් දහම සමාදාන කොට ගැනුම් හේතුවෙන් ඔහු ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන, සාරදහසක් හවුරුදු ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ අවුරුදු අටදහසක් ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ.

මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වූ කලී කුශලධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය බැහැර කරමෝ නම්, මේ (මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ප්‍රභාණමය) කුශලධර්මය සමාදාන කොටගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන්, අදත්තාදනයෙන්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන්, මුසාවාදයෙන් පිසුණවාචායෙන්, ඵරුසවාචායෙන්, සම්ඵප්‍රලාපයෙන් වළකින්නාහ. අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය බැහැර කරන්නාහ. මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය බැහැර කරන්නාහ. මේ කුසල් දහම සමාදාන කොට ගෙන පවතින්නාහ. කුශලධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ඔහු ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන අටදහසක් හවුරුද්දට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ වර්ෂ විසිදහසකට ආයුෂ ඇත්තෝ වන්නාහ.

20. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං භවිස්සති: 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදානභෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪාම, වණේණනපි වඩ්ඪාම, යනනුන මයං භියොයාසොමක්ඛාය කුසලං කරෙය්‍යාමාති කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං තයො ධම්මෙ පඡභෙය්‍යාම අධම්මරාගං විසමලොභං මිච්ඡාධම්මං, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වන්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණ්ණතිපාතා විරම්ඤ්ජනති, අදින්නාදනා විරම්ඤ්ජනති, කාමෙසුමිච්ඡා-චාරා විරම්ඤ්ජනති, මුසාවාද විරම්ඤ්ජනති, පිසුණාය වාචාය විරම්ඤ්ජනති, ඵරුසාය වාචාය විරම්ඤ්ජනති, සමප්පලාපා විරම්ඤ්ජනති, අභිජ්ඣා පඡභිස්සනති, ව්‍යාපාදං පඡභිස්සනති, මිච්ඡාදිට්ඨිං පඡභිස්සනති, තයො ධම්මෙ පඡභිස්සනති: අධම්මරාගං විසමලොභං මිච්ඡාධම්මං. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිස්සනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදානභෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪිස්සනති, වණේණනපි වඩ්ඪිස්සනති, තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වණේණනපි වඩ්ඪමානානං අසීතිවස්සභසායුක්ඛානං මනුස්සානං වත්තාරිසංවස්සභසායුක්ඛානං පුත්තා භවිස්සනති,

21. අථ ඛො තෙසං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං භවිස්සති 'මයං ඛො කුසලානං ධම්මානං සමාදානභෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪාම වණේණනපි වඩ්ඪාම. යනනුන මයං භියොයාසොමක්ඛාය කුසලං කරෙය්‍යාම කිං කුසලං කරෙය්‍යාම? යනනුන මයං මනෙය්‍යා අසසාම පෙකෙය්‍යා අසසාම සාමඤ්ඤ භුමඤ්ඤ කුලෙජෙට්ඨාපවාසිනො, ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වන්තෙය්‍යාමා'ති. තෙ පාණ්ණතිපාතා විරම්ඤ්ජනති, අදින්නාදනා විරම්ඤ්ජනති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා විරම්ඤ්ජනති, මුසාවාද විරම්ඤ්ජනති, පිසුණාය වාචාය විරම්ඤ්ජනති, ඵරුසාය වාචාය විරම්ඤ්ජනති, සමප්පලාපා විරම්ඤ්ජනති, අභිජ්ඣා පඡභිස්සනති, ව්‍යාපාදං පඡභිස්සනති, මිච්ඡාදිට්ඨිං පඡභිස්සනති, තයො ධම්මෙ පඡභිස්සනති අධම්මරාගං විසමලොභං මිච්ඡාධම්මං, මනෙය්‍යා භවිස්සනති පෙකෙය්‍යා සාමඤ්ඤ භුමඤ්ඤ කුලෙජෙට්ඨාපවාසිනො. ඉදං කුසලං ධම්මං සමාදය වත්තිස්සනති. තෙ කුසලානං ධම්මානං සමාදානභෙතු ආයුනාපි වඩ්ඪිස්සනති වණේණනපි වඩ්ඪිස්සනති. තෙසං ආයුනාපි වඩ්ඪමානානං වණේණනපි වඩ්ඪමානානං වත්තාරිසංවස්ස-භසායුක්ඛානං මනුස්සානං අසීතිවස්සභසායුක්ඛානං පුත්තා භවිස්සනති. අසීතිවස්සභසායුක්ඛානෙසු භික්ඛවෙ මනුස්සෙසු පංචවස්සසතිකා කුමාරිකා අලම්පකෙය්‍යා භවිස්සනති. අසීතිවස්සභසායුක්ඛානෙසු භික්ඛවෙ මනුස්සෙසු තයො ආබාධා භවිස්සනති ඉච්ඡා අනසනං ජරා.

20. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, අපි වූ කලී කුශලධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුසලක් කරමෝ ද? අපි අධර්ම රාගය, විෂම ලෝභය, මිථ්‍යාධර්මය යන මේ තුන් ලාමක ධර්ම දුර්ලත්තමෝ නම්, මේ කුශලධර්මය සමාදාන කොට ගෙන පවත්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන්, අදත්තාදානයෙන්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන්, මුසාවාදයෙන්, පිසුණුවාවායෙන්, ඵරුසවාචායෙන් සම්ඵලප්‍රාපයෙන් වළකින්නාහ. අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය දුර්ලත්තාහ. අධර්ම රාගය, විෂම ලෝභය, මිථ්‍යාධර්මය යන තුන් පාපධර්ම බැහැර කරන්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදාන කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුශලධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද වණියෙන් ද වැඩෙන, හවුරුදු විසිදහසක් ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු සතළිස් දහසකට ආයු ඇතියෝ වන්නාහ.

21. මහණෙනි, එ කල්හි ඒ සත්තට, 'අපි වනාහි කුශලධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙමු. අපි වඩාත් කුසල් කරමෝ නම් යෙහෙක. කවර කුශලයක් කරමෝ ද? අපි මව කෙරෙහි මොනවට පිළිපදින්නමෝ, පියා කෙරෙහි මොනොවට පිළිපදින්නමෝ මහණුන්ට සත්කාර කරන්නමෝ, බමුණන්ට සත්කාර කරන්නමෝ කුලයෙහි වැඩී සිටියනට යටත් පැවැතුම් ඇත්තමෝ වන්නමු නම්, මේ කුශල ධර්ම සමාදාන කොට ගෙන පවතින්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ය. ඔහු ප්‍රාණසාතයෙන්, අදත්තාදානයෙන්, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන්, මුසාවාදයෙන්, පිසුණුවාවායෙන්, ඵරුසවාචායෙන් සම්ඵලප්‍රාපයෙන් වළකින්නාහ. අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය බැහැර ලත්තාහ. අධර්ම රාග විෂමලෝභ මිථ්‍යාධර්ම යන තුන් පාපධර්ම බැහැර කරන්නාහ. මවුට සත්කාර කරන්නෝ, පියාට සත්කාර කරන්නෝ, මහණුන්ට සත්කාර කරන්නෝ, බමුණන්ට සත්කාර කරන්නෝ, කුලයෙහි වැඩී සිටියනට යටත් පැවැතුම් දක්වන්නෝ වන්නාහ. මේ කුසල් දහම් සමාදාන කොට ගෙන පවතින්නාහ. ඔහු කුශල ධර්ම සමාදාන හේතුවෙන් ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහ. ආයුෂයෙන් ද, වණියෙන් ද වැඩෙන හවුරුදු සතළිස් දහසකට ආයු ඇති ඒ මිනිසුන්ගේ දරුවෝ හවුරුදු අසූ දහසක් ආයු ඇත්තෝ වන්නාහ. මහණෙනි, අවුරුදු අසූ දහසක් ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි පන්සියක් හවුරුදු වයස් වූ කුමරියෝ පතිකුලයට යෑමට සුදුසු වන්නාහ. මහණෙනි, අසූදහසක් හවුරුදු ආයු ඇති මිනිසුන් අතුරෙහි ආභාරතෘෂ්ණාව ද ආභාරක්ලාන්තිය ද මහලු වීම ද යන තුන් ආබාධ කෙනෙක් ම වන්නාහ.

සංඛාරාජ්ජප්පතති

22. අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අයං ජමුද්දිපො ඉද්ධො වෙව හවිසසති ඒතො ව, කුකකුටසමපාතිකා¹ ගාමනිගමජනපද රාජධානියො.² අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අයං ජමුද්දිපො අවිච්චි මණෙසු චුට්ඨො හවිසසති මනුසෙසති, සෙයාපාපි නළුවනං සරවනං³ වා.

අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු අයං ඛාරාණසි කෙතුමති නාම රාජධානි හවිසසති ඉද්ධො වෙව ඒතා ව ඛුජ්ජනා ව ආකිණ්ණ-මනුසා ව සුභික්ඛා ව. අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු ඉමසම් ජමුද්දිපෙ චතුරාසිති නගරසහසානි හවිසසනති කෙතුමතිරාජධානි-පමුඛානි. අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු කෙතුමතියා රාජධානියා සංඛො නාම රාජා උපපජ්ජසති වකකවතති ධම්මකො ධම්මරාජා වාතුරතෙතා විජිතාචී ජනපදස්ථාවරියපඤ්ඤා සත්තරතන-සමනනාගතො. තසසීමානි සත්තරතනානි හවිසසනති, සෙයාපීදං, වකකරතනං හස්සරතනං අසසරතනං මණ්ණිකතනං ඉස්සරතනං ගහපතිරතනං පරිනායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහසං ඛො පතසස පුත්තා හවිසසනති සුරා වීරඛගරුපා පරසෙනපපමද්දනා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අද්දණ්ඩන අසජෙන ධම්මෙන අභිවිජිය අජකාචසිසසති.

මෙතෙතයාබුද්ධසාදෙ

23. අසීතිවසසහසායුකෙසු භික්ඛවෙ මනුසෙසසු මෙතෙතයො නාම හභවා ලොකෙ උපපජ්ජසති අරහං සමමාසමබුද්ධො විජ්ජාවරණ-සමපනෙතා සුගතො ලොකවිදු අනුක්කරො පුරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙවමනුසානං බුද්ධො හගවා. සෙයාපාපහං එතරහි ලොකෙ උපනෙතා අරහං සමමාසමබුද්ධො විජ්ජාවරණසමපනෙතා සුගතො ලොකවිදු අනුක්කරො පුරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙවමනුසානං බුද්ධො හගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සමුභමකං සසමණමුභමණිං පජං සදෙවමනුසං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකථා පවෙදෙසති, සෙයාපාපහං එතරහි ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සමුභමකං සසමණමුභමණිං පජං සදෙවමනුසං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකථා පවෙදෙමි. සො ධම්මං දෙසෙසති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සමා ඤජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙසති. සෙයාපාපහං එතරහි ධම්මං දෙසෙමි ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සමා ඤජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙමි. සො අනෙකසතසහසං භික්ඛුසඛං පරිහරිසසති සෙයාපාපහං එතරහි අනෙකසතං භික්ඛුසඛං පරිහරාමි.

1. කුකකුටසමපාතිකා (සායා)

2. ගාමනිගම ජනපද රාජධානියො [කම්], ගාමනිගමරාජධානියො (මජ්ඣං)

3. සාරවනං (සායා)

මහණෙනි, මිනිසුන් හවුරුදු අසුදහසක් ආයු ඇතියන් වූ කල්හි මේ දඹදිව සමාද්ධ (ධාන්‍යාදියෙන් සම්පන්න) ද, ස්විත (වස්ත්‍රාදියෙන් පරිපූර්ණ) ද වන්නේ ය. ගම් නියමගම් දනවු රජදහන්හු වහළ මතුයෙන් ගමෙකින් ගමකට කුකුළකු විසින් යෑ හැකි වන සේ ඒකාබද්ධ වූ පිහිටි දහස්ගණන් ගෙවලින් යුක්ත වන්නාහ. මහණෙනි, අසු දහසක් හවුරුදු ආයු ඇති මිනිසුන් ඇති වන කල්හි මේ දඹදිව උනවනයක් බටවනයක් සේ, අවිවිය මෙන් මිනිසුන්ගෙන් අතුරු සිදුරු නැති සේ ගැවැසුණේ වන්නේ ය.

22. මහණෙනි, මිනිසුන් වස් අසුදහසක් ආයු ඇත්තන් වන කල්හි, මේ බරණැස් නුවර සමාද්ධ වූ ද ආඨාය වූ ද බොහෝ ජනයා ඇත්තා වූ ද මිනිසුන්ගෙන් ආකීණී වූ ද සුලභ ආහාර ඇත්තා වූ ද කේතුමති නම් රජදහනෙක් වන්නේ ය. මහණෙනි, මිනිසුන් අසුදහසක් හවුරුදු ආයු ඇත්තවුන් වූ කල්හි මේ දඹදිවහි කේතුමති රාජධානිය පාමොක් කොටැති සුවාසු දහසක් නගරයෝ වන්නාහ. මහණෙනි, මිනිසුන් අසුදහසක් හවුරුදු ආයු ඇතියන් වූ කල්හි කේතුමති රාජධානියෙහි ධාර්මික වූ ධර්මරාජ වූ සිවු සයුරු හිමි කොට සතර මහාවිජයට අධිපති වූ, සියලු සතුරන් දිනූ, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත්රුවතින් යුත් ශංඛ නම් සක්විති රජෙක් පහළ වන්නේ ය. ඔහුට චක්‍රරත්නය, හස්තිරත්නය, අශ්වරත්නය, මණිරත්නය, ස්ත්රිරත්නය, ගෘහපතිරත්නය, සත්වන පරිත්‍යායක රත්නයැ යි මේ සජ්ජ රත්න කෙනෙක් වන්නාහ. ඔහුට බාන සුලු නොවූ මූර්තිමත් වීරයා බලු ශරීර ඇති, පර සෙන් මඩිනු සමත් වූ, දහසකට වැඩි දරු කෙනෙක් වන්නාහ. හෙතෙම සයුරුහිමි මේ මහ පොළොව දඬුවමින් තොර වූ, අවියෙන් තොර වූ, දහැමෙන් සෙමෙන් ජය ගෙන අධිපති වූ වසන්නේ ය.

23. මහණෙනි, මිනිසුන් හවුරුදු අසුදහසකට පරමායුෂ ඇත්තවුන් වූ කල්හි, අර්භත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ, විද්‍යාවරණ සම්පන්න වූ, සුගත වූ, ලොව දන්නා, නිරුක්තර පුරුෂදම්‍යසාරවී වූ, දෙවිමිනිස්නට ශාස්තෘ වූ, සිවුසස් අවබෝධ කළ, සියලු භාග්‍යඥ ඇති, මෙමත්‍රෙය නම් භාග්‍යවත් තෙම ලොවැ උපදින්නේ ය. යම්සේ මම් මෙ සමයෙහි දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත මේ ලෝකය ද, මහණ බමුණන් සහිත, දෙවි මිනිසුන් සහිත සත්වප්‍රජාව ද තෙමේ ම වෙසෙසි නුවණින් දන පසක් කොට පළ කෙරෙමි ද, එසේ ම ඒ මෙමත්‍රෙය බුදුරජ ද දෙවියන් සහිත, මරුන් සහිත, බඹුන් සහිත, මේ ලෝකය ද, මහණ බමුණන් සහිත, දෙවි මිනිසුන් සහිත සත්වප්‍රජාව ද තෙමේ ම වෙසෙසි නුවණින් දන, පසක් කොට දන්වන්නේ ය. යම්සේ මම් මෙ සමයෙහි ආදි කල්‍යාණ මධ්‍ය කල්‍යාණ පර්වටසාන කල්‍යාණ වූ, අර්ථ සහිත ව්‍යඤ්ජන සහිත වූ දහම් දෙසම් ද, හැම ලෙසින් පිරිපුන් වූ, පිරිසිදු බබසර ප්‍රකාශ කරමි ද, එසේ ම ඒ බුදුරජ තෙමේ ද ආදිකල්‍යාණ මධ්‍ය කල්‍යාණ පර්වටසාන කල්‍යාණ වූ, අර්ථ සහිත ව්‍යංජන සහිත වූ දහම් දෙසන්නේ ය. හැම ලෙසින් පිරිපුන් වූ පිරිසිදු බබසර ප්‍රකාශ කරන්නේ ය. යම්සේ මම් මෙ සමයෙහි නොයෙක් සිය ගණන් භික්ෂු සංඝයා පරිහරණය කෙරෙමි ද, එසේ ම ඒ බුදුරජ නොයෙක් සියදහස් ගණන් භික්ෂු සංඝයා පරිහරණය කරන්නේ ය.

24. අථ ඛො භික්ඛවෙ සංඛො නාම රාජා යො සො යුපො රඤ්ඤ මහාපතාදෙන කරාපිතො, තං යුපං උසාපෙතො අජ්ඣාචසිතො තං දතො විසසජ්ජතා¹ සමණත්වාභමණකපණඤ්ඤිකවණ්ඨිකයාවකානං දුතං දතො² මෙතෙතයාසස භගවතො අරහතො සමාසමවුද්ධසස සන්තිතෙ කෙසමස්සං ඔහාරෙතො කාසායානි වජ්ඣානි අච්ඡාදෙතො අභාරසමා අනගාරියං පබ්බජිසසති. යො එවං පබ්බජිතො සමානො එකො වූපකට්ඨ අපමනෙතො ආකාපි පහිතෙතො විහරෙතො න විරසෙති යසසජාය කුලපුත්තො සමථෙව අභාරසමා අනගාරියං පබ්බජනති, තද්දුක්ඛරං බ්‍රහ්මචරිය-පරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරිසසති.

25. අත්තදීපා භික්ඛවෙ විහරං අත්තසරණං අනඤ්ඤසරණං ධම්ම-දීපා ධම්මසරණං අනඤ්ඤසරණං. කථංඤච භික්ඛවෙ භික්ඛු අත්තදීපො විහරති අත්තසරණං අනඤ්ඤසරණං, ධම්මදීපො ධම්මසරණං අනඤ්ඤසරණං?.

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපසි විහරති ආකාපි සමපජානො සතිමා විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සා. වෙදනාසු -පෙ-විනෙත -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපසි විහරති ආකාපි සමපජානො සතිමා විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සා. එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු අත්තදීපො විහරති අත්තසරණං අනඤ්ඤසරණං, ධම්මදීපො ධම්මසරණං අනඤ්ඤසරණං.

භික්ඛුනො ආයුචණ්ණදිවඩ්ඨනකථා

26. ගොචරෙ භික්ඛවෙ වරං සකෙ පෙත්තිකෙ විසයෙ. ගොචරෙ භික්ඛවෙ වරත්තා සකෙ පෙත්තිකෙ විසයෙ ආයුනා පි වඩ්ඨිසසරං, වණ්ණනා පි වඩ්ඨිසසරං, සුඛෙන පි වඩ්ඨිසසරං, භොගෙන පි වඩ්ඨිසසරං, බලෙන පි වඩ්ඨිසසරං. කිංඤ භික්ඛවෙ භික්ඛුනො ආයුසමී? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසංඛාර- සමනතාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, විරියසමාධි -පෙ- විත්තසමාධි -පෙ- විමංසා සමාධිපධානසංඛාරසමනතාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. යො ඉමෙසං චතුත්තං ඉද්ධිපාදානං භාවිතත්තා බහුලිකත්තා ආකඤ්ඤානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. ඉදං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛුනො ආයුසමී.

1. විසසජ්ජිත (මජ්ඣ.)

2. දදිතා (PTS)

24. මහණෙනි, එකල්හි ශබ්ද නම් ඒ සක්චිති රජ තෙම, පෙර මහාපනාද රජහු විසින් කරවන ලද යම් ප්‍රාසාදයෙක් වේ ද, (ගංගානදියෙහි ගිලී ඇති) ඒ පහය (ගහෙන්) මත්තට නංවා. කලක් එහි වැස, මහණ බවුණු දුගී මගී සුලභු යදි ආදීනට එය පරිත්‍යාග කොට හැර දමා කෙහෙ රවුලු බහවා කසාවත් හැද ගිහිගෙයින් නික්මු හඟවත් අර්හත් මෙමත්‍රෙය සම්මා-සම්බුදු රජුහු වෙතැ, පැවිදි වන්නේ ය. හෙ තෙම මෙසේ පැවිදි වූයේ ම, හුදෙකලා වූයේ, කයින් සිතින් විවික්ත වූයේ, නොපමා වූයේ, කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ, නිවන් කරා මෙහෙයු සිතැත්තේ, මද කලෙකින් ම, යමක් පිණිස කුල දරුවෝ ගිහි ගෙන් නික්ම මනා කොට ම සසුන් වදිත් නම්, ඒ නිරුත්තර වූ සසුන් බබ්බද අවසන වූ රහත්-පලය වත්මනු බෙවෙහි ම තමා ම දැන පසක් කොට සපයා වසන්නේ ය.

25. මහණෙනි, (එබැවින්) ආත්මය (ලොවී ලොවුතුරා දහම්) විප කොටැත්තෝ වැ ආත්මය ශරණ කොටැත්තෝ වැ අත් ශරණයක් අපෙක්ෂා නො කරන්නෝ වැ, ධර්මය ද්විප කොටැත්තෝ වැ ධර්මය ශරණ කොටැත්තෝ වැ, අත් ශරණයක් නැත්තෝ වැ වසවු.

මහණෙනි, කෙසේ නම් මහණ තෙම ආත්මය විප කොටැති වැ, ආත්මය ශරණ කොටැති වැ, අත් ශරණයක් නැත්තෙක් වැ වෙසේ ද? ධර්මය විප කොටැති වැ, ධර්මය ශරණ කොටැති වැ, අත් ශරණයක් නැති වැ වෙසේ ද?

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම කයෙහි කය අනුව බලනුයේ, කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, එළැඹැවූ සිහි ඇත්තේ, ලොවෙහි (කයෙහි) අභිධ්‍යාවත් දෙමනසක් පහ කොට වෙසෙයි. වෙද්‍යාවන්හි ... සිතෙහි ... ධර්මයන්හි ධර්ම අනුව බලනුයේ කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ එළැඹැවූ සිහි ඇත්තේ, ලොවෙහි (ධර්මයන්හි) අභිධ්‍යාවත් දෙමනසක් පහ කොට වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙසේ ම මහණ තෙම ආත්මය විප කොටැති වැ, ආත්මය ශරණ කොටැති වැ අත් ශරණයක් නැති වැ, ධර්මය විප කොටැති වැ ධර්මය ශරණ කොටැති වැ, අත් ශරණයක් නැති වැ වෙසෙයි. මහණෙනි, තමන් සතු වූ පියාගෙන් තමනට උරුම වැ ආ හැසිරීමට නිසි පෙදෙසෙහි හැසිරෙවු. තෙපි පියාගෙන් උරුම වැ ආ හැසිරීමට නිසි පෙදෙසෙහි හැසිරෙන්නාහු, ආයුෂයෙන් ද වැඩෙන්නාහු, වණියෙන් ද වැඩෙන්නාහු, සුවයෙන් ද වැඩෙන්නාහු, හොඟ-යෙන් ද වැඩෙන්නාහු, බලයෙන් ද වැඩෙන්නාහු ය. මහණෙනි, මහණහුගේ ආයුෂයට කරුණු කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම ජන්ද සමාධිය ප්‍රධාන කොටැති සංස්කාරයන්ගෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. චිරය සමාධිය ... චිත්ත සමාධිය ... විමංසා සමාධිය ප්‍රධාන කොටැති සංස්කාර-යන්ගෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. හේ මේ සතර සෘද්ධිපාද වැඩූ බැවින් බහුල කොට කළ බැවින් කැමැති වන්නේ කල්පයක් හෝ කල්පයකට වැඩි කලක් හෝ සිටියැ හැකි වන්නේ ය. මහණෙනි, මෙය වනාහි මහණහුගේ ආයුෂයට කරුණ වෙයි.

කිංඤ්ඤා භික්ඛවෙ භික්ඛුනො වණ්ණසම්මං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු පිලවා
උහාති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසමපනෙනා
අනුමනෙනාසු වජේඡස්ස භයදසංඝාපී, සමාදය සිකති සික්ඛාපදෙසු. ඉදං ඛො
භික්ඛවෙ භික්ඛුනො වණ්ණසම්මං.

කිංඤ්ඤා භික්ඛවෙ භික්ඛුනො සුඛසම්මං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු විච්චෙව
කාමෙහි විච්චව අකුසලෙහි ධමමෙහි සචිතකකං සච්චාරං විචේකජං පිතිසුඛං
පඨමං ක්කානං¹ උපසම්පජ්ජවිහරති, විතකකච්චාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං
ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුස්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති.
ඉදං ඛො පන භික්ඛවෙ භික්ඛුනො සුඛසම්මං.

කිංඤ්ඤා භික්ඛවෙ භික්ඛුනො භොගසම්මං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු මෙකතා-
සහගතෙන චේතසා එකං දිසං ඵරිඤ්ඤා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං,
තථා චතුස්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බකතතාය සබ්බාවන්තං
ලොකං මෙකතාසහගතෙන චේතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අපරමාණෙන
අවේරෙන අබ්බාපජේජන² ඵරිඤ්ඤා විහරති. ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කරුණා-
සහගතෙන චේතසා -පෙ- මුද්දිකාසහගතෙන චේතසා -පෙ- උපෙක්ඛා-
සහගතෙන චේතසා එකං දිසං ඵරිඤ්ඤා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං,
තථා චතුස්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බකතතාය සබ්බාවන්තං
ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චේතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අපරමාණෙන
අවේරෙන අබ්බාපජේජන ඵරිඤ්ඤා විහරති. ඉදං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛුනො
භොගසම්මං.

කිංඤ්ඤා භික්ඛවෙ භික්ඛුනො බලසම්මං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු ආසවානං
බ්‍යාදනාසවං චේතොවිමුක්තිං පඤ්ඤාවිමුක්තිං දිට්ඨව ධමමෙ සයං අභිඤ්ඤා
සච්ඡිකඤ්ඤා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛුනො බලසම්මං.

නාහං භික්ඛවෙ අඤ්ඤං එකබලමිදි සමනුපසංඝාමී යං එවං දූපපසහං
යප්ඨිදං භික්ඛවෙ මාරබලං කුසලානං භික්ඛවෙ ධම්මානං සමාදනාහෙනු
එවමිදං පුඤ්ඤං පවධිතිති.

ඉදම වොච හගවා, අත්තමනා තෙ භික්ඛු හගවතො භාසිතං අභිනාසුන්ති.

වකකවනතිසිහනාදසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

1. පඨමජක්කානං පිටු, (෦෭෪)

2. අබ්බාපජේජනං (පිටු, ෦෭෪)

මහණෙනි, මහණහුගේ වණියට කාරණ කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම සිල්වත් වේ ද, පාමොක් හැවුරුමෙන් හැවුරුණේ, ආචාර ගොවර දෙකින් යුක්ත වූයේ, අනුමාත්‍ර වරදෙහි ද බිය දක්නා සුලු වූයේ වෙසේ ද, සමාදන් කොට ගෙන සිකපදන්හි හික්මේ ද, මහණෙනි, මෙය මහණහුගේ වණියට කාරණ වේ.

මහණෙනි, මහණහුගේ සුවයට කාරණ කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ, තෙම කාමයන්ගෙන් වෙන් වූ ම, අකුසල් දහමුත්ගෙන් වෙන් ව ම, චිත්ත සහිත, විචාර සහිත, විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුවය හා ඇති, පළමු දහන ලැබ වෙසෙයි. චිත්ත විචාරයන් සංහිදීමෙන් ... දෙවෙනි දහන ... තෙවෙනි දහන ... සිවුවන දහන ලැබ වෙසෙයි. මහණෙනි, මේ වනාහි මහණහුගේ සුවයට කාරණ වෙයි.

මහණෙනි, මහණහුගේ භෝගයට කාරණ කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම මෙමුත්‍රී සහගත සිතින් එක් දෙසක් පැතිර ගෙන වෙසෙයි, එසේ දෙවෙනි දෙස, එසේ තෙවෙනි දෙස, එසේ සිවුවන දෙස, මෙසේ උඩ, යට, සරස, හැම තැන, සියලු ලොව මහත් වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ වෛර රහිත වූ ක්‍රොධරහිත වූ මෙමුත්‍රී සහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම කරුණා සහගත සිතින් ... මුදිතා සහගත සිතින්...උපෙක්ෂා සහගත සිතින් එක් දෙසක් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. එසේ දෙවෙනි දෙස, එසේ තෙවෙනි දෙස, එසේ සිවුවන දෙස, මෙපරිද්දෙන් උඩ, යට, සරස, හැම තැන, සියලු ලොව මහත් වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ වෛර රහිත වූ, ක්‍රොධ රහිත වූ උපෙක්ෂා සහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙය මහණහුගේ භෝගයට කාරණ වෙයි.

මහණෙනි, මහණහුගේ ඛලයට කාරණ කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම ආසුචියන්ගේ විනාශයෙන් ආසුචි රහිත වූ එළ සමාධිය ද එළ ඥානය ද මේ අත්බවහි ම තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දැන, පසක් කොට ලැබ වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙය වනාහි මහණහුගේ ඛලයට කාරණ වේ.

මහණෙනි, මාර ඛලය සේ දුක සේ මැඩැලියැ යුතු වූ අත් එක ද ඛලයක් මම (නුවණැසින්) නො දකිමි. (එය ද මේ රහත් පළ තෙම මැඩ ලයි.) මහණෙනි, මෙසේ කුශල ධර්මයන්ගේ සමාදාන හෙතෙසෙන් මේ (ලොවුතුරා) පින ද (රහත් පළය තෙක් ම) වැඩේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. ආරාධිත සිතැති ඒ හික්ෂු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචනය පිළිගත්හ.

තෙවෙනි වක්‍රවර්ති සිංහනාද සූත්‍රය නිමිසේ යැ.

අගගසැසැසුම.

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං හගවා සාවතීයං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිඨාරමාතුපාසාදෙ. තෙන ටො පන සමයෙන වාසෙට්ඨභාරදාජා භික්ඛුසු පරිවසනති¹ භික්ඛු-භාවං ආකඛිමිත්තා. අථ ටො හගවා සායණිකසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො පාසාද ඔරොභික්ඛා පාසාදපච්ඡායායං² අබ්බොකාසෙ වඩ්ඤමති. අඤ්ඤා ටො වාසෙට්ඨා හගවන්තා සායණිකසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතං පාසාද ඔරොභික්ඛා පාසාදපච්ඡායායං අබ්බොකාසෙ වඩ්ඤමන්තා. දිස්වාන භාරදාජං ආමනෙක්ඛි: “අයං ආවුසො භාරදාජ හගවා සායණිකසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො පාසාද ඔරොභික්ඛා පාසාදපච්ඡායායං අබ්බොකාසෙ වඩ්ඤමති. ආයාමාවුසො භාරදාජ යෙන හගවා තෙනුපසඩ්ඤමිස්සාම. අපෙපව්නාම ලභෙය්‍යාම හගවතො සන්නිකා³ ධම්මං කථං සවණායා”ති. ‘එවමාවුසො’ති ටො භාරදාජො වාසෙට්ඨස්ස පච්චෙක්ඛාසි. අථ ටො වාසෙට්ඨභාරදාජා යෙන හගවා තෙනුපසඩ්ඤමිංසු. උපසඩ්ඤමික්ඛා හගවන්තා අභිවාදෙක්ඛා හගවන්තා වඩ්ඤමන්තා අනුවඩ්ඤමිංසු.

2. අථ ටො හගවා වාසෙට්ඨං ආමනෙක්ඛි: ‘තුමෙහ ධම්මෝ වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණජව්වා බ්‍රාහ්මණකුලීනා බ්‍රාහ්මණකුලා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා. කම්මි වො වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණා න අකෙකාසනති න පරිභාසනති?ති.

“තග්ග නො හතෙහ බ්‍රාහ්මණා අකෙකාසනති පරිභාසනති අකතරූපාය පරිභාසාය පරිපුණ්ණාය නො අපරිපුණ්ණායා”ති.

“යථා කථං පන වො වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණා අකෙකාසනති පරිභාසනති අකතරූපාය පරිභාසාය පරිපුණ්ණාය නො අපරිපුණ්ණායා?ති”.

1. පරිවසති - සිවු.

2. පාසාදපච්ඡායායං-කම්.

3. සම්මුඛා-ගායා කම්.

අගගසැදැ සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසනලදි:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර නිසා මිභාර-
මාතුපාසාද නම් වූ පූර්වාරාමයෙහි වැඩ වසන සේක. එ සමයෙහි වාශිෂ්ඨ
භාරද්වාජ යන භෙරණ දෙනම භික්ෂුභාවය (උපසංඝව) පතන්තාහු භික්ෂුන්
කෙරෙහි පිරිවෙසෙත්, එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සවස් වේලෙහි පල-
සමවකින් නැගී සිටියේක්. පහයෙන් බැස, පහය ඉදිරියෙහි සෙවණෙහි
එළිමහනෙහි සක්මන් කරන සේක. වාශිෂ්ඨ භෙරණ තෙම, සවස් වේලෙහි-
පලසමවකින් නැගී සිට පහයෙන් බැස, පහය ඉදිරියෙහි සෙවණැ එළිමහ-
නෙහි සක්මන් කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දිටි. දක භාරවාජ භෙරණහු
බණවා, 'ඇවැත්නි, භාරවාජයෙනි, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සවස් වේලේ
පලසමවකින් නැගී සිට පහයෙන් බැස, පහය ඉදිරියෙහි සෙවණැ එළිමහ-
නෙහි සක්මන් කරන සේක. ඇවැත්නි, භාරවාජයෙනි, එමු. භාග්‍යවතුන්
වහන්සේ කරා එළැඹෙන්නමු. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතින් ධර්ම කථාවක්
අසන්නට ලබන්නමෝ නම් ඉතා යෙහෙකැ'යි කී ය. 'එසේ ය, ඇවැත්නි'යි
කියා ම භාරද්වාජ තෙම වාශිෂ්ඨයාට පිළිවදන් දුන. ඉක්බිති වාශිෂ්ඨ
භාරද්වාජ දෙනම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා ගියහ. ගොස් ඔබ වැද,
සක්මන් කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුව සක්මන් කළහ.

2. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වාශිෂ්ඨයා බණවා, 'වාශිෂ්ඨයෙනි,
තෙපි වූ කලී බ්‍රාහ්මණජාතික වූ බ්‍රාහ්මණයන් අතුරෙහි කුලසම්පන්න වූ
බ්‍රාහ්මණ කුලය හැර ගිහිගෙන් නික්ම සසුන් වන්නෝ වහු. කිමෙක් ද
වාශිෂ්ඨයෙනි, තොපට බ්‍රාහ්මණයෝ ආත්‍රොශ නො කෙරෙත් ද? පරිභව
නො කෙරෙත් ද?'යි අසා වදළ සේක.

'වහන්ස, එකාන්තයෙන් ම බ්‍රාහ්මණයෝ අපරිපූණ් නො වූ (අතර
නොනැවැති) පරිපූණ්වූ (නිරතුරු වූ) තමනට හුරු වූ පරිභව වචනයෙන්
අපට ආත්‍රොශ කෙරෙත්, පරිභව කෙරෙත්' යැයි හේ කී ය.

'වාශිෂ්ඨයෙනි, අපරිපූණ් නොවූ පරිපූණ් ම වූ තමනට හුරු වූ පරිභව
වචනයෙන් කෙසේ නම් තොපට බ්‍රාහ්මණයෝ ආත්‍රොශ පරිභව කෙරෙත්
ද?' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවන් සේක.

බ්‍රාහ්මණො හතෙන ඵවමාහංසු: “බ්‍රාහ්මණො”ව යෙදෙයි වර්ණණා භිතා අඤ්ඤා වර්ණණා බ්‍රාහ්මණො”ව සුකෙකා වර්ණණා, කණ්ණා අඤ්ඤා වර්ණණා¹, බ්‍රාහ්මණො”ව සුජ්ඣන්ති නො අබ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණො ව බ්‍රහ්මිනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදයාද. තෙ තුමෙහ සෙට්ඨං වර්ණණා භිතා භිතමත්ථ වර්ණණං අජ්ඣුපගතා, යදිදං මුණ්ඩකෙ සමණකෙ ඉබ්බෙහ කණ්ණ ඛන්ධුපාදපච්චෙ. තයිදං න සාධු, තයිදං නපට්ඨරූපං, යං තුමෙහ සෙට්ඨං වර්ණණා භිතා භිතමත්ථ වර්ණණං අජ්ඣුපගතා, යදිදං මුණ්ඩකෙ සමණකෙ ඉබ්බෙහ කණ්ණ ඛන්ධුපාද-පච්චෙ”ති. ඵවං ඛො නො හතෙන බ්‍රාහ්මණො අකෙකාසන්ති පරිභාසන්ති අක්කරූපාය පරිභාසාය පරිපුර්ණාය නො අපරිපුර්ණායා”ති.

“තග්ග චො වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණො පොරාණං අසරත්තා ඵවමාහංසු: බ්‍රාහ්මණො”ව යෙදෙයි වර්ණණා, භිතා අඤ්ඤා වර්ණණා, බ්‍රාහ්මණො ව සුකෙකා වර්ණණා, කණ්ණා අඤ්ඤා වර්ණණා, බ්‍රාහ්මණො”ව සුජ්ඣන්ති නො අබ්‍රාහ්මණො, බ්‍රාහ්මණො”ව බ්‍රහ්මිනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රාහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදයාද”ති. දිසන්ති ඛො පන වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණානං බ්‍රාහ්මණියො උතුනියො”පි ගඛ්ඨිතියො”පි විජායමානා”පි පායමානා”පි. තෙ ව බ්‍රාහ්මණො යොනිජා”ව සමානා ඵවමාහංසු: බ්‍රාහ්ම-ණො”ව යෙදෙයි වර්ණණා -පෙ- පුත්තා ඔරසා -පෙ- බ්‍රහ්මදයාද”ති. තෙ ව බ්‍රහ්මානඤ්ඤෙව අඛ්ඨාථිකඛන්ති මුසා ව භාසන්ති ඛන්ධුඤ්ඤ අපුඤ්ඤං පසවන්ති.

වාතුචණ්ණසුද්ධි

3. වක්ඛාරො’ මෙ වාසෙට්ඨ වර්ණණා, ඛන්තියා බ්‍රාහ්මණො චෙසසා සුඤ්ඤා ඛන්තියො”පි ඛො වාසෙට්ඨා ඉබ්බෙකච්චො පාණතිපාති හොති අදින්නාද්ධි කාමෙසු මිච්ඡාචාරි මුසාවාදි පිසුණවාචො ඵරූසවාචො සම්මප්පලාපි අභිජ්ඣාලු බාපත්තථිකෙහා මිච්ඡාදිට්ඨි. ඉති ඛො වාසෙට්ඨ යෙ’ මෙ ධම්මා අකුසලා අකුසලසංඛිතා සාවජ්ජා සාවජ්ජසංඛිතා අසෙවිතඛො අසෙවිතඛසංඛිතා න අප්‍රමරියා න අලමරියසංඛිතා, කණ්ණා කණ්ණවිපාකා විඤ්ඤාගරහිතා, ඛන්තියෙ පි තෙ ඉබ්බෙකච්චෙ සන්දිසන්ති. බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙට්ඨ -පෙ- චෙසසා පි ඛො වාසෙට්ඨ -පෙ- සුඤ්ඤ පි ඛො වාසෙට්ඨ ඉබ්බෙකච්චො පාණතිපාති හොති අදින්නාද්ධි -පෙ- මිච්ඡාදිට්ඨි. ඉති ඛො වාසෙට්ඨ යෙ’ මෙ ධම්මා අකුසලා අකුසල-සංඛිතා -පෙ- කණ්ණා කණ්ණවිපාකා විඤ්ඤාගරහිතා, සුඤ්ඤ පි තෙ ඉබ්බෙකච්චෙ සන්දිසන්ති.

1. කණ්ණා අඤ්ඤා වර්ණණා-ෆෆ.

“වහන්ස, ‘බ්‍රාහ්මණ වර්ණය ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය, අනා වර්ණයෝ පහත් හ. බ්‍රාහ්මණවංශය ම භුක්ත වර්ණය, ඉතිරි තුන් වංශයෝ ම කෘෂ්ණ වර්ණ හ. බ්‍රාහ්මණයෝ ම භූමි වෙත්. බ්‍රාහ්මණ නොවූවෝ භූමි නොවෙත්. බ්‍රාහ්මණයෝ ම බඹහුගේ මුඛින් බිහි වූ, බඹහු ගෙන් උපන්, බඹහු විසින් මවන ලද, (වේද-වේදාධිපති) බඹහුගේ දැවැද්දට උරුම කරු වූ, බඹහු ගේ ඖරස පුත්‍රයෝ ය. ඒ තෙමි ශ්‍රේෂ්ඨ වර්ණය හැරුණ, ගැහැව් වූ කලු වූ මාරපාක්ෂික වූ, බඹහුගේ පයින් උපන් මුඩු මහණුන් වූ භීන වර්ණයකට බටුවෝ වහු. ශ්‍රේෂ්ඨ වර්ණය හැරුණ ගැහැව් වූ කලු වූ මාරපාක්ෂික වූ බඹහුගේ පයින් උපන් මුඩු මහණුන් වූ භීන වර්ණයකට පැමිණියහ ය යන යමෙක් ඇද්ද, එය නො මැනව්, එය නො සුදුසු යැ’ යි, වහන්ස, මෙසේ අපරිපූර්ණ නො වූ, පරිපූර්ණ ම වූ, තමනට හුරුවූ ගැරහුම බයින් අපට ආක්‍රොශ කෙරෙත්, පරිහව කෙරෙත්” යැ යි වාශිෂ්ඨ තෙම කී ය.

‘වාශිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයෝ ඵකාන්තයෙන් ම පුරාණ කරාව (ලෝකෝත්පත්තිවර්ණාවංශය) සිහි නො කරන්නාහු, ‘බ්‍රාහ්මණයෝ ම ශ්‍රේෂ්ඨ වර්ණය ය, අන් වර්ණයෝ භීනයහ, බ්‍රාහ්මණයෝ ම භුක්ත වර්ණය ය, අනා වර්ණයෝ කෘෂ්ණයහ අබ්‍රාහ්මණයෝ නො ව බ්‍රාහ්මණයෝ ම භූමි වෙත්, බ්‍රාහ්මණයෝ ම බ්‍රාහ්මයාගේ මුඛයෙන් බිහි වූ, බ්‍රාහ්මයාගෙන් උපන් බ්‍රාහ්මයා විසින් මවන ලද, බ්‍රාහ්මයාගේ දයාද වූ, බ්‍රාහ්මයාගේ ඖරස පුත්‍රයෝ’ යි කියත්. වාශිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයන් ගේ ඔසප වූ ද, ගැබ්වී වූ ද, වදන්නාවූ ද, (දරුවනට) කිරි පොවන්නාවූ ද බැමිණියෝ දක්නා ලැබෙත්. ඒ බමුණෝ යෝනියෙන් උපන්නෝ වන්නාහු බ්‍රාහ්මණවර්ණය ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය... බ්‍රාහ්මයෝ ම බ්‍රාහ්මයාගේ දයාද වූ බ්‍රාහ්මයාගේ ඖරසපුත්‍රයෝ යැ යි මෙසේ කියත්. එසේ කියන්නාහු බ්‍රාහ්මයාට ම නිත්‍ය කෙරෙත්, මුසවා තෙපලත්, බොහෝ අකුසල් ද රැස් කෙරෙත්.

3. වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණ වෛශ්‍ය ශුද්‍ර යැ යි මේ වර්ණ සතරෙකි. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙහි ඵක්තරා ක්ෂත්‍රියයෙක් ද පණ්ඩා කරන සුලු වෙයි නොදුන් දැ ගන්නා සුලු වෙයි. කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙන සුලු වෙයි. මුසවා බණන සුලු වෙයි. පෙහෙසුන් තෙපලන සුලු වෙයි. පරොස් බස් කියන සුලු වෙයි. සම්ඵලප්‍රාප්ත දෙවන සුලු වෙයි. අභිධ්‍යා බහුල වෙයි. ව්‍යාපාදයට පැමිණි සිතැත්තේ වෙයි. මිසදිට ගත්තෙක් වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ අකුසල් යැයි කියන ලද, අකුසල් ම වූ, වරද සහිත යැ යි කියන ලද, වරද සහිත ම වූ, නොසෙවියැ යුතු යැ යි කියන ලද, නොසෙවියැයුතු ම වූ, ආර්යභාවයට නොපොහොසත් යැ යි කියන ලද, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි නො පොහොසත් ම වූ, කෘෂ්ණවිපාක ඇති, කෘෂ්ණම වූ, නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද, යම් පාප ධර්ම කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ ඇතැම් ලාමක ධර්මයෝ මෙහි ක්ෂත්‍රියයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්, ... බ්‍රාහ්මණයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්. වෛශ්‍යයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්... ශුද්‍රයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්.

ඛනිකියො පි ඛො වාසෙය් ඉධෙකවෙවා පාණාතිපාතා පටිච්චරතො හොති. අදීඝනාදනා පටිච්චරතො, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිච්චරතො, මුසාවාද පටිච්චරතො, පිසුනාය වාවාය පටිච්චරතො, ඵරුසාය වාවාය පටිච්චරතො, සමච්ඡාලාපා පටිච්චරතො, අනභිජ්ඣාලු අබ්බාපනනවිබ්බො සමමාදිවසී. ඉති ඛො වාසෙවුය් යෙ' මෙ ධම්මා කුසලා කුසලසංඛාතා අනවජ්ජා අනවජ්ජසංඛාතා සෙවිතඛො සෙවිතඛසංඛාතා අලමරියා අලමරිය-සංඛාතා සුක්කා සුක්කච්චාකා විඤ්ඤප්පසඤ්ඤා, ඛනිකියො පි තෙ වාසෙවුය් ඉධෙකවෙව සන්ධිසංඛාතී.

බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙවුය් -පෙ- වෙසෙසා පි ඛො වාසෙවුය් -පෙ- සුඤ්ඤ පි ඛො වාසෙවුය් ඉධෙකවෙවා පාණාතිපාතා පටිච්චරතො හොති -පෙ- අනභිජ්ඣාලු අබ්බාපනනවිබ්බො සමමාදිවසී. ඉති ඛො වාසෙවුය් යෙ'මෙ ධම්මා කුසලා කුසලසංඛාතා අනවජ්ජා අනවජ්ජසංඛාතා සෙවිතඛො සෙවිතඛසංඛාතා අලමරියා අලමරියසංඛාතා සුක්කා සුක්කච්චාකා විඤ්ඤප්පසඤ්ඤා,¹ සුඤ්ඤ පි තෙ ඉධෙකවෙව සන්ධිසංඛාතී.

ඉමෙසු ඛො වාසෙවුය් චතුසු වර්ණණසු ඵච්ච උභයවොක්ඛණණසු වත්තමානෙසු කණ්ණසුකෙකසු ධම්මෙසු විඤ්ඤාගර්භිතෙසු වෙව විඤ්ඤප්ප-සංඛෙසු ව. යදෙඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණො ඵවමාහංසු; බ්‍රාහ්මණො'ව සෙවෙය් වර්ණණ භිතා අඤ්ඤා වර්ණණ. බ්‍රාහ්මණො'ව සුකෙකා වර්ණණ කණ්ණා අඤ්ඤා වර්ණණ, බ්‍රාහ්මණො'ව සුජ්ඣන්ති නො අබ්‍රාහ්මණා, බ්‍රාහ්මණො'ව බ්‍රහ්මිනො සුක්කා ඕරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිමිතා බ්‍රහ්මදයාද්'ති. තං තෙසං විඤ්ඤා නානුජානන්ති. තං කිසං හෙතු? ඉමෙසං හි වාසෙවුය් චතුසු වර්ණණං යො හොති භික්ඛු අරහං විණාසවො චුට්ඨිතවා කතකරණියො ඕභිතභාරො අනුප්පාදකාදෙවො පරිකම්භණවසංයොජනො සමච්ඡාදකාදිවුත්තො, සො තෙසං² අග්ගමසංඛාතී. ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙවුය් සෙවෙය් ජනෙතසම්. දිවෙය් වෙව ධම්මෙ අභිසම්පාරායෙව³.

1. විඤ්ඤප්පසඤ්ඤා (හා)

2. තෙසං. ආ

3. අභිසම්පාරායඤ්ඤා. (මජ්ඣ. ආ)

වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, මෙහි ඇතැම් ක්ෂත්‍රියයෙක් ද පණ්ඩායෙන් වැළැක්කේ වෙයි. අධිනාදනින් වැළැක්කේ වෙයි, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්කේ වෙයි, මුසවායෙන් වැළැක්කේ වෙයි, පෙහෙසුන් තෙජලෙන් වැළැක්කේ වෙයි, පරොස් බසින් වැළැක්කේ වෙයි, සම්ඵලපාපයෙන් වැළැක්කේ වෙයි, අභිධ්‍යා නැත්තේ වෙයි, ව්‍යාපාදසහිත සිත් නැත්තේ වෙයි, සම්දිවු ගත්තේ වෙයි. වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, මෙසේ කුශල යැ යි කියන ලද කුසල් ම වූ, වරද රහිත යැ යි කියන ලද, වරද රහිත ම වූ, සෙවියැ යුතු යැ යි කියන ලද සෙවියැ යුතු ම වූ, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි පොහොසත් යැ යි කියන ලද, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි පොහොසත් ම වූ ඉක්කල්පිත ඇති, ඉක්කල් ම වූ, නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ ඇතැම් දහම්හු මෙහි ක්ෂත්‍රියයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්.

වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, මෙහි බ්‍රාහ්මණයා ද... වෛශ්‍යයා ද... ශුද්‍රයා ද පණ්ඩායෙන් වැළැක්කේ වෙයි, අධිනාදනින් වැළැක්කේ වෙයි. කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වැළැක්කේ වෙයි, මුසවායෙන් වැළැක්කේ වෙයි, පෙහෙසුන් තෙජලෙන් වැළැක්කේ වෙයි, පරොස් බසින් වැළැක්කේ වෙයි, සම්ඵලපාපයෙන් වැළැක්කේ වෙයි, අභිධ්‍යා නැත්තේ වෙයි, ව්‍යාපාද, සහිත සිත් නැත්තේ වෙයි, සම්දිවු ගත්තේ වෙයි. වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, මෙසේ කුසල් යැ යි කියන ලද, කුසල් ම වූ, වරද රහිත යැ යි කියන ලද වරද රහිත ම වූ, සෙවියැ යුතු යැ යි කියන ලද සෙවියැ යුතු ම වූ, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි පොහොසත් යැ යි කියන ලද, ආර්යභාවය සිදු කිරීමෙහි පොහොසත් ම වූ, ඉක්කල්පිත ඇති, ඉක්කල් ම වූ, නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ ඇතැම් දහම්හු මෙහි බ්‍රාහ්මණයා කෙරෙහි ද, ... වෛශ්‍යයා කෙරෙහි ද ශුද්‍රයා කෙරෙහි ද දක්නා ලැබෙත්.

වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, මේ සතර වර්ණයන් මෙසේ නුවණැත්තන් විසින් ගරහන ලද දහම්හි ද නුවණැත්තන් විසින් පසස්නා ලද දහම්හි ද, කෘෂ්ණ ධර්මයන්හි ද ඉක්කල්පිතයන් හි ද යි මෙසේ කුශලාකුශල යන විවිධ ධර්මයන්ගෙන් ම මිශ්‍ර වී පවත්නා කල්හි, බ්‍රාහ්මණවර්ණය ම ශ්‍රේෂ්ඨ යැ යි ඉතර වර්ණයෝ හිතහ යි, බ්‍රාහ්මණවර්ණය ම සුදු යැ යි, සෙසු වර්ණයෝ කළු හ යි, බ්‍රාහ්මණයෝ ම ඉඩ වෙත් යැ යි බ්‍රාහ්මණ නොවූවෝ ඉඩ නො වෙත් යැ යි, බ්‍රාහ්මණයෝ ම බ්‍රහ්මයාගෙන් උපන්, බ්‍රහ්මයා විසින් මවන ලද, බ්‍රහ්මදයාද වූ, බ්‍රහ්මයාගේ මුඛින් උපන් ඖරස පුත්‍රයෝ හ යි යම් වචනයක් කියත් ද, ඔවුන්ගේ ඒ වචනය නුවණැත්තෝ නො අනුදනිත්. ඒ කවර හෙයින්? යත්: වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, මේ සතර වර්ණ අතුරෙන් කවරකට අයත් වුව ද යම් මහණෙක් රහත් ද, ක්ෂිණාස්‍රව ද, වූසු මහ බබ්සර ඇත්තේ ද, කොට නිමි කටයුතු ඇත්තේ ද, පැමිණි ස්වාර්ථය (රහත් බව) ඇත්තේ ද, හැම ලෙසින් නැසූ හවබන්දන ඇත්තේ ද, මොනොවට දන මිදුණේ ද, හෙ තෙමේ ඒ හැම දෙතා අතුරෙහි අග්‍ර යැ යි කියනු ලැබේ. ඒ ද අධර්මයෙන් නොව ධර්මයෙන් ම ය. වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, ධර්මය ම සත්මුචයෙහි මෙ ලොව්හි ද පරලොව්හි ද ශ්‍රේෂ්ඨ ය. එහෙයින්,

4. තදම්නාපෙතං වාසෙට්ඨා පරියායෙන චේදිතඛං යථා ධම්මොව සෙට්ඨා ජනෙනසී. දිට්ඨං චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෝව. ඡානාති ඛො පන වාසෙට්ඨා රාජා පසෙනදී කොසලො “සමණො ගොතමො අනුක්තරො සක්කාකුලා පඛඛජිතො”¹ති. සක්කා ඛො පන වාසෙට්ඨා රඤ්ඤ පසෙනදිනො කොසලස්ස අනන්තරා අනුසුත්තා භවන්ති. කරොන්ති ඛො වාසෙට්ඨා සක්කා රඤ්ඤ පසෙනදිමිති කොසලෙ නිපව්වකාරං අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ඤාලිකමං සාමීථිකමං. ඉති ඛො වාසෙට්ඨා යං කරොන්ති සක්කා රඤ්ඤ පසෙනදිමිති කොසලෙ නිපව්වකාරං අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ඤාලිකමං සාමීථිකමං, කරොති තං රාජා පසෙනදී කොසලො තථාගතෙ නිපව්වකාරං අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ඤාලිකමං සාමීථිකමං. නත්තූ² ‘සුජාතො සමණො ගොතමො, දුජාතො’³භමසී, ඛලවා සමණො ගොතමො දුඛඛලො’⁴භමසී, පාසාදිකො සමණො ගොතමො දුඛඛලො’⁴භමසී, මහෙසකො සමණො ගොතමො, අපෙසකො’⁴භමසී”ති. අථ ඛො නං ධම්මං යෙව සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුකරොන්තො ධම්මං මානෙත්තො ධම්මං පුජෙත්තො ධම්මං අපවායමානො එවං රාජා පසෙනදී කොසලො තථාගතෙ නිපව්වකාරං කරොති අභිවාදනං පච්චුට්ඨානං අඤ්ඤාලිකමං සාමීථිකමං. ඉමිනා’පි ඛො එතං වාසෙට්ඨා පරියායෙන චේදිතඛං යථා ධම්මො’ව සෙට්ඨා ජනෙනසී. දිට්ඨං චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෝව. තුමෙත ඛච්ඡ වාසෙට්ඨා නානාජව්වා නානානාමා නානාගොක්කා නානාකුලා අභාරඝ්ථා අනභාරියං පඛඛජිතා. ‘කෙ තුමෙත?’ති පුට්ඨා සමානා, ‘සමණා සක්කපුත්තියමිතා’ති පටිජානාථ. යස්ස ඛො පනස්ස වාසෙට්ඨා තථාගතෙ සද්ධා නිවිට්ඨා මූලජානා පතිට්ඨිතා දුග්ගා අසංභාරියා⁴ සමණෙන වා මුහුමණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා මුහුත්තා වා කෙතථි වා ලොකසීං, තස්සෙතං කලං වට්ඨනාය: භගවතො’මහි පුග්ගො ඔරසො මුඛතො ජාතො ධම්මජො ධම්මනිමිතො ධම්මදයාදෝති. තං කිස්ස භෙතු? තථාගතස්ස භෙතං වාසෙට්ඨා අධිවචනං ධම්මකායො ඉති පි, මුහුමකායො ඉති පි, ධම්මභූතො ඉති පි, මුහුමභූතො ඉති පි.

1. අභිසම්පරායං (මජ්ඣ. නිද්ද.)

2. නනං. මජ්ඣ.

3. දුජාතො. සක්කා

4. අසංභාරියා PTS

4. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙ ලොවිහි ද, පර ලොවිහි ද ජන මුළුයෙහි ධර්මය ම ශ්‍රේෂ්ඨ වන නියා මේ කරුණින් ද දත යුතු. වාශිෂ්ඨයෙනි, 'මහණ ගොයුම් ශාක්‍යකුලයෙන් නික්මූ පැවිදි වූ නිරුත්තර කෙනෙකු' යි පසේනදී කොසොල් රජ දනී. වාශිෂ්ඨයෙනි, ශාක්‍යයෝ වනාහි පසේනදී කොසොල් රජුහට අතරක් නැති (කුලවශයෙන් සමාන වූ) ඔහු අනුව යන්නෝ වෙත්. වාශිෂ්ඨයෙනි, ශාක්‍යයෝ පසේනදී කොසොල් රජු කෙරෙහි ආදරය දක්වීම ද වැදීම ද දැක නැගීසිවීම ද ඇදිලිබැදීම ද (දැක මගින් ඉවත් වීම ආදී) වත් දක්වීම ද කෙරෙත්. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ ශාක්‍යයෝ පසේනදී කොසොල් රජු කෙරෙහි ආදරය ද වැදීම ද දැක නැගී සිටීම ද ඇදිලිබැදීම ද වත් දක්වීම ද යන යමක් කෙරෙත් ද, පසේනදී කොසොල් රජු තෙම තරාගතයන් කෙරෙහි ඒ ආදර දක්වීම ද වැදීම ද දැක අස්නෙන් නැගීසිවීම ද ඇදිලි බැදීම ද වත් දක්වීම ද යන සියල්ල කෙරෙයි. 'මහණ ගොයුම් සුජාත ය, මම දුර්ජාතයෙමි' යි කියා හෝ 'මහණ ගොයුම් බලවත් ය, මම දුබලිමි' යි කියා හෝ 'මහණ ගොයුම් දකුම් කලු ය, මම දකුම් කලු නො වෙමි' යි කියා හෝ 'මහණගොයුම් මහායශස්ස ය, මම අල්පයශස්ස වෙමි' යි කියා හෝ හෙ තෙමේ එසේ නො කෙරෙයි. වැලි ධර්මයට ම සත්කාර කරනුයේ, ධර්මයට ම ගෞරව කරනුයේ, ධර්මයට ම බුහුමන් කරනුයේ, ධර්මය ම පුදනුයේ, ධර්මයට ම යටත් පැවැතුම් දක්වනුයේ, මෙසේ පසේනදී කොසොල් රජු තෙම තරාගතයන් කෙරෙහි ආදර දක්වීම ද වැදීම ද දැක හුනස්නෙන් නැගී සිටීම ද ඇදිලිබැදීම ද වත් දක්වීම ද යන මේ හැම කෙරෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙ කරුණින් 'මේ ජන මුළුයෙහි දිට්‍රදුම්යෙහි ද පරලොවිහි ද ධර්මය ම උතුම් වන නියා දත යුතු. වාශිෂ්ඨයෙනි, තෙපි වූ කලී නානා ජාතියට අයත් වන්නාහු නානා ගොත්‍රයට අයත් වන්නාහු, නානා කුලයට අයත් වන්නාහු ගිහිගෙන් නික්මූ සත්තෑ පැවිදි වූහු ය. 'තෙපි කවුරු ද?' යි විචාරනු ලද්දහු ම 'අපි ශාක්‍යපුත්‍රීය ශ්‍රමණයමහ' යි පිළින කරවූ. වාශිෂ්ඨයෙනි, තරාගතයන් කෙරෙහි යමකු ගේ සැදහැව නොසැලී පිහිටියේද මුල්බැස ගෙන සිටියේද දැඩි වූයේද එය මහණකු හෝ බමුණකු හෝ දෙවියකු හෝ මරකු හෝ බඹකු හෝ ලොවැ කිසි ද කෙනකු විසින් සෙලැවියැ හැකි නො වේ නම්, ඒ ආර්යශ්‍රාවකයා විසින් 'මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මුවින් උපන් ධර්මයෙන් උපන් ධර්මයෙන් නිර්මිත වූ ධර්මයට දයාද වූ ඕරස (ළෙහිඳ) පුත් වෙමි' යි ඔහු විසින් මේ වචනය කියනු සුදුසු ය. ඒ කවර හෙයින් ද? යත්: වාශිෂ්ඨයෙනි, ධර්මකාය යනු ද භ්‍රමකාය යනු ද ධර්මභූත යනු ද භ්‍රමභූත යනු දැ යි මෙ හැම තරාගතයනට නම් ය. එ හෙයින්.

5. හොති ටො සො වාසෙට්ඨා සමයො යං කදචි කරහචි දීඝස්ස අඤ්ඤානො අවචයෙන අයං ලොකො සංවට්ඨති. සංවට්ඨමානෙ ලොකෙ යෙභුයොන සත්ථා ආභසාරසංවත්තනිකා භොනති. තෙ තස් භොනති මනොමයා පිතිභස්සා සයම්පභා අත්තලික්ඛවරා සුභට්ඨාසිනො වීරං දීඝමඤ්ඤානං තිට්ඨන්ති. හොති ටො සො වාසෙට්ඨා සමයො යං කදචි කරහචි දීඝස්ස අඤ්ඤානො අවචයෙන අයං ලොකො විවට්ඨති. විවට්ඨමානෙ ලොකෙ යෙභුයොන සත්ථා ආභසාරකායා වච්ඤා ඉත්ඤා ආභවන්ති. තෙ'ධ භොනති මනොමයා පිතිභස්සා සයම්පභා අත්තලික්ඛවරා සුභට්ඨාසිනො, වීරං දීඝමඤ්ඤානං තිට්ඨන්ති.

රසපට්ඨපාතුභාවො

6. එකොදකීභුතං ටො පන වාසෙට්ඨා තෙන සමයෙන හොති අකිකාරො අකිකාරතිමියා. න වජ්ඣමසුරියා පඤ්ඤායනති, න නක්ඛත්තානි තාරක-රූපානි පඤ්ඤායනති, න රක්තිජිවා පඤ්ඤායනති, න මාසඤ්ඤාසා¹ පඤ්ඤායනති, න උතුසංවච්ඡරා පඤ්ඤායනති, න ඉත්ථිපුමා² පඤ්ඤායනති. සත්ථා සත්ථානෙව සඛිං ගච්ඡන්ති. අථ ටො තෙසං වාසෙට්ඨා සත්ථානං කදචි කරහචි දීඝස්ස අඤ්ඤානො අවචයෙන රසා පට්ඨි උදකස්මිං සමතානි³ සෙයාරාපි නාම පයසෝ⁴ තත්තස්ස⁵ නිබ්බායමානස්ස උපරි සත්තානාකං හොති, එව මෙව ටො සා පාතුරහොයි. සා අහොයි වණ්ණසම්පන්නා ගතිසම්පන්නා රසසම්පන්නා. සෙයාරාපි නාම සම්පන්නං වා සප්පි සම්පන්නං වා නවතීතං, එවංවණ්ණං අහොයි, සෙයාරාපි නාම බුද්ධං⁶ අනෙළකං⁷ එවමඤ්ඤාද අහොයි.

අථ ටො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤාතරො සත්තො ලොලුජාතිකො, 'අමෙහා කිමෙවිදං හවිසන්ති'ති රසං පට්ඨිං අභිතුලියා සායි. තස්ස රසං පට්ඨිං අභිතුලියා සායතො අවජාදෙයි, තණ්හා වස්ස⁸ ඔක්කමි. අඤ්ඤා'පි ටො වාසෙට්ඨා සත්තා තස්ස සත්තස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජමානා රසං පට්ඨිං අභිතුලියා සායිංසු. නෙසං රසං පට්ඨිං අභිතුලියා සායතං අවජාදෙයි, තණ්හා ව තෙසං ඔක්කමි.

1. මාසඤ්ඤාසා - මජ්ඣ.

2. හ ඉත්ථිපුරියා, ඤා

3. සමතනි-මජ්ඣ., සමතානානි. ඤා

4. පායාසො (සි.)

5. තත්තස්ස (සිවු)

6. බුද්ධං මුද්ධං-කමි, බුද්ධං-මජ්ඣ.

7. අනෙළකං-713.

8. පස්ස. ඤා.

5. වාග්‍ය්‍යයෙනි, දික් කලක් ඇවෑමෙන් කිසි යම් සමයෙක මෙ ලොව වැනැසෙන්නේ ද, එසේ වූ කාලයෙක් වෙයි. එසේ ලොව නැසෙන කල්හි සතියෝ බෙහෙවින් අභස්සර බඹලොවැ උපන්නාහු වෙති. ඔහු එහි ධ්‍යානවිත්තබලයෙන් උපන්නෝ වෙති, ප්‍රීතිය ම ආහාර කොටැත්තාහු වෙති, තුළු ම (සිය සිරුරු පෙබෙන් බබළන්නාහු වෙති.) අහසින් යන්නාහු වෙති. සිත්කළු වස්ත්‍රාභරණ හැඳ පැලැඳ සිටින්නාහු වෙති. එහි ඔහු ඉතා බොහෝ කලක් සිටීන්. වාග්‍ය්‍යයෙනි, දික් කලක් ඇවෑමෙන් කිසි සමයෙක මෙ ලොව හටගන්නේ ද, එසේ වූ කාලයෙක් වෙයි. ඒ ලොව හට ගන්නා සමයෙහි බෙහෙවින් සත්තු අභස්සර බ්‍රහ්මනිකායයෙන් සැව මෙ මිනිසත් බවට පැමිණෙත්. ඔහු මෙහි ධ්‍යාන සිතින් උපන්නාහු, ප්‍රීතිය ම ආහාර කොටැත්තාහු, සිය සිරුරු පෙබෙන් බබළන්නාහු, අහසින් යන්නාහු, සිත්කළු වස්ත්‍රාභරණ ඇති වැ සිටින්නාහු ඉතා බොහෝ කලක් එසේ සිටීන්.

වාග්‍ය්‍යයෙනි එ සමයෙහි සියලු සත්වල එක් මැ දිය කඳෙක් වැ සිටියි. අඳුරෙක් මහ ගනඳුරෙන් ම වෙයි. සදු හිරුහු නො පැනෙත්, නකත්තු තරුහු නො පැනෙත්. රෑ දවල්හු නො පැනෙත්, මාස පක්ෂයෝ නො පැනෙත්. සෘතු සංවත්සරයෝ නො පැනෙත්. ස්ත්‍රී පුරුෂයෝ නො පැනෙත්. සතියෝ සතියෝ යැ යි ම ව්‍යවහාරයට පැමිණෙත්. වාග්‍ය්‍යයෙනි, ඉක්බිති යම්සේ නිවෙන්නාවූ හුණු කිරි මත්තෙහි යොදයෙක් වෙ ද, එසේ ම රස පොළොව ඒ දිය මතුයෙහි සිසාරා පැතිරගෙන පහළ විය. එය වණි සම්පන්න ද ගන්ධ සම්පන්න ද රස සම්පන්න ද විය. මනාකොට නිපැයුණු ගිතෙලෙක් හෝ වෙඩුරෙක් යම්බඳු වෙ ද, ඒ රස පොළොව එබඳු පැහැ ඇත්තේ ද විය. නිදෙස් වූ (පිළවුන් නැති) දඩුවැල්බෑ මිවදෙස් යම් බඳු වෙ ද, ඒ රස පොළොවෙ රසය ද එබඳු විය.

වාග්‍ය්‍යයෙනි, එක්තරා ලෝල ස්වභාවය ඇති සතියෙක් හවත්නි, මේ කුමක් විය යුතු ද? ියි රස පොළොව මඳක් ඇඟිල්ලෙන් ගෙන දිවැ ගැයේ ය. රස පොළොව ඇඟිල්ලෙන් මඳක් ගෙන දිවැ ගැ ඔහුට එය ප්‍රිය විය. එහි තෘෂ්ණාව ද ඔහු සිතට බැස ගත.

විඤ්චිමසුරියාදිපාතුභාවො

අථ ටො තෙ වාසෙඤ්ඤා සත්තා රසං පඨවිං හතෙති ආලුප්පකාරකං උපකක්ඛමිංසු පරිභුඤ්ජතුං. යතො ටො තෙ¹ වාසෙඤ්ඤා සත්තා රසං පඨවිං හතෙති ආලුප්පකාරකං උපකක්ඛමිංසු පරිභුඤ්ජතුං. අථ ටො තෙසං වාසෙඤ්ඤා සත්තානං සයම්පභා අනතරධායි. සයම්පභාය අනතරහිතාය විඤ්චිමසුරියා පාතුරුභෙසුං. විඤ්චිමසුරියෙසු පාතුභුතෙසු, නක්ඛකන්තානි තාරකරුපාති පාතුරුභෙසුං, රත්තිඤ්චා පඤ්ඤායිංසු. රත්තිඤ්චෙසු පඤ්ඤායමානෙසු, මාසඤ්චාසා පඤ්ඤායිංසු. මාසඤ්චාසෙසු පඤ්ඤාය-මානෙසු උතුසංචිට්ඨරා පඤ්ඤායිංසු. එත්තාවතා ටො වාසෙඤ්ඤා අයං ලොකො ඥාන විච්චෙව්වි හොති.

7. අථ ටො තෙ වාසෙඤ්ඤා සත්තා රසං පඨවිං පරිභුඤ්ජන්තා තම්භක්ඛා² තද්භාරා වීරං දිසමඤ්ඤානං අට්ඨංසු. යථා යථා ටො තෙ වාසෙඤ්ඤා සත්තා රසං පඨවිං පරිභුඤ්ජන්තා තම්භක්ඛා තද්භාරා වීරං දිසමඤ්ඤානං අට්ඨංසු, තථා තථා තෙසං වාසෙඤ්ඤා සත්තානං රසං පඨවිං පරිභුඤ්ජන්තානං ඛරත්තඤ්ඤෙව කායසම්. ඔක්කම්ච ඡණ්ණෙව ඡණ්ණතා³ ව පඤ්ඤායිසු. එක්ඤ්ඤා සත්තා ව ඡණ්ණවිනේයා හොන්ති, එක්ඤ්ඤා දුඛිඤ්ණඡණ. තස්මයෙ තෙ සත්තා ව ඡණ්ණවිනේයා, තෙ දුඛිඤ්ණඡණ සමත්ත අතිමඤ්ඤන්ති. 'මයමෙතෙති වඡණ්ණවිනේයාරා, අමෙභ්ගෙතෙ දුඛිඤ්ණඡණතරා'ති. තෙසං වඡණ්ණාතිමානප්පච්චියා මානාතිමානඡාතිකානං රසා පඨවි අනතරධායි. රසාය පඨවියා අනතරහිතාය සන්තිපතිංසු, සන්තිපතිචා අනුප්පුනිංසු අභොරසං අභොරසන්ති. තදෙතරහි පි මනුසසා කිඤ්චිදෙව සුරසං⁴ ලභිතා එවමාහංසු අභොරසං අභොරසන්ති. තදෙව පොරාණං අග්ගඤ්ඤං අඤ්ඤං අනුසරන්ති නතෙවසා අස්මං ආජානන්ති.

1. යතො ටො වාසෙඤ්ඤා (සිඵ්)

2. තම්භක්ඛා-සත්තා.

3. වඡණ්ණෙවිජ්ජනං ව-නෙසුචි

4. සාධුරසං-සත්තා.-P.N.

වාග්‍යයෙහි, අත් සත්ත්‍ව ද ඒ සත්‍වයාගේ දෘෂ්ටාන්තයට පැමිණෙන්නාහු (ඒ සත්‍වයා කළ දෑ දක එය අනුගමනය කරන්නාහු) රසපොළොව ඇඟිල්ලෙන් ගෙන ලෙවැ කැන. රස පොළොව ඇඟිල්ලෙන් ගෙන ලෙවැ කන ඔවුනට එය ප්‍රිය විය. එය කෙරෙහි තෘෂ්ණාව ද ඔවුන් සිතට බැස ගත. වාග්‍යයෙහි, එකල්හි ඒ සත්ත්‍ව රස පොළොව පිටු කොට කඩාගෙන වළදන්නට පටන්ගත්ත. වාග්‍යයෙහි, එසේ කරන කල්හි ඒ සත්‍වයන්ගේ ස්වයම්ප්‍රභාව අතුරුදහන් විය. එය අතුරුදහන් වූ පසු සඳු හිරුහු ප්‍රකට වූහ. සඳු හිරුන් ප්‍රකට වූ පසු නකත් තරුහු ප්‍රකට වූහ. ඊ දවල් පැනුණහ. ඊ දවල් පැනෙන කල්හි මාස පක්ෂයෝ පැනුණහ. මාසපක්ෂයන් පැනෙන කල්හි සෘතු සංවත්සරයෝ පහළ වූහ. වාග්‍යයෙහි, මෙ තෙකින් මෙ ලොව යළි දු පහළ වූයේ වෙයි.

7. වාග්‍යයෙහි, එකල්හි, ඒ සත්‍වයෝ රසපොළොව පරිභෝග කරන්නාහු, එය වළදන්නාහු, එය ම ආහාර කොටැත්තාහු බොහෝ දීක්ෂකයන් සිටියහ. වාග්‍යයෙහි, යම් යම් සේ ම ඒ සත්‍වයෝ රසපොළොව පරිභෝග කරන්නාහු, එය වළදන්නාහු, එය ම ආහාර කොට ඇත්තාහු ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහු ද, එසේ එසේ ම ඒ සත්‍වයන්ගේ සිරුරෙහි රළු බව ඇති විය, නො පැහැපත් බව පැතිණ. ඔවුන් අතුරෙහි ඇතැම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් ද ඇතැම් සත් කෙනෙක් නො පැහැපත් ද වෙත්. ඔවුන් අතුරෙන් යම් කෙනෙක් පැහැපත් වූහ ද, ඔහු අපි මොවුනට වඩා පැහැපත්තම මොහු අපට වඩා පැහැයෙන් අඩුය'යි නොපැහැපත්තන් ඉක්මැ සිතත් (පහත් කොට සලකත්). වණිතිමාන හෙතෙයෙන් මානාති මාන ස්වභාවය ඇති ඔවුන්ගේ ඒ රස පොළොව අතුරුදහන් විය. රස පොළොව අතුරුදහන් වූ කල්හි, ඔහු එක් රැස්වූහ. එක්රැස් වැ 'අහෝ පෘථිවි රස ය, අහෝ පෘථිවි රසයැ' යි පුනපුනා කීහ. අද ද මිනිස්සු මනාප රඟයක් ලැබ, 'අහෝ රස ය, අහෝ රස යැ' යි මෙසේ කියත්. ඒ පැරැණි ලොකොත්පත්ති වංශකථාව අනුව යෙත්. එහෙත් එහි අරුත් නො දනිත්.

භූමිපථපටකපාතුභාවො

8. අථ ඛො තෙසං වාසෙට්ඨා සත්ථානං රසාය පඨවියා අනකරභිනාය භූමිපථපටකො¹ පාතුරහොයි. සෙයාරාපි නාම අභිච්ඡත්තකො ඵවමෙව පාතුරහොයි. සො අහොයි වණණසම්පන්නො ගන්ධසම්පන්නො රස-සම්පන්නො. සෙයාරාපි නාම සම්පන්නං වා සප්පි සම්පන්නං වා නවතීතං ඵවංවණණා අහොයි. සෙයාරාපි නාම බුද්ධමුදු අනෙළකං ඵවමසාදෙ අහොයි.

අථ ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්ථා භූමිපථපටකං උපකක්ඛම්සු පරිභුඤ්ජතුං තෙ තං පරිභුඤ්ජන්තා තමහත්ඛා තදුභාරා වීරං දීඝමඤ්ඤානං අට්ඨංසු. යථා යථා ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්ථා භූමිපථපටකං පරිභුඤ්ජන්තා තමහත්ඛා තදුභාරා වීරං දීඝමඤ්ඤානං අට්ඨංසු, තථා තථා තෙසං වාසෙට්ඨා සත්ථානං භියොයාසොමත්තාය ඛරත්තකෙඤ්ච කායසමී ඔක්කම්, වණණවෙවණණතා ව පඤ්ඤායිත්ථ. එකීදං සත්ථා වණණවිදෙත්තා භොන්ති, එකීදං සත්ථා දුඛං ණණා. තත්ථ යෙ තෙ සත්ථා වණණවිදෙත්තා, තෙ දුඛං ණණා සත්තෙ අතිමඤ්ඤාන්ති 'මයමෙතෙහි වණණවත්තතරා, අමෙහෙතෙ දුඛං ණණතරා'ති, තෙසං වණණාතිමානපථවියා මානාතිමානඡාතිකානං භූමිපථපටකො අනකරධායි.

බද්දලතාපාතුභාවො

9. භූමිපථපටකෙ අනකරභිතෙ බද්දලතා² පාතුරහොයි. සෙයාරාපි නාම කල්මට්ඨකා,³ ඵවමෙව පාතුරහොයි. සා අහොයි වණණසම්පන්නො ගන්ධසම්පන්නො රසසම්පන්නො. සෙයාරාපි නාම සම්පන්නං වා සප්පි සම්පන්නං වා නවතීතං, ඵවංවණණා අහොයි. සෙයාරාපි නාම බුද්ධමුදු අනෙළකං, ඵවමසාද අහොයි. අථ ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්ථා බද්දලතං උපකක්ඛම්සු පරිභුඤ්ජතුං තෙ තං පරිභුඤ්ජන්තා තමහත්ඛා තදුභාරා වීරං දීඝමඤ්ඤානං අට්ඨංසු. යථා යථා ඛො තෙ වාසෙට්ඨා සත්ථා බද්දලතං පරිභුඤ්ජන්තා තමහත්ඛා තදුභාරා වීරං දීඝමඤ්ඤානං අට්ඨංසු, තථා තථා තෙසං වාසෙට්ඨා සත්ථානං භියොයාසොමත්තාය ඛරත්තකෙඤ්ච කායසමී ඔක්කම් වණණවෙවණණතා ව⁴ පඤ්ඤායිත්ථ. එකීදං සත්ථා වණණවිදෙත්තා භොන්ති, එකීදං සත්ථා දුඛං ණණා. තත්ථ යෙ තෙ සත්ථා වණණවිදෙත්තා, තෙ දුඛං ණණා සත්තෙ අතිමඤ්ඤාන්ති 'මයමෙතෙහි වණණවත්තතරා, අමෙහෙතෙ දුඛං ණණතරා'ති. තෙසං වණණාතිමානපථවියා මානාතිමානඡාතිකානං බද්දලතා අනකරධායි. බද්දලතාය අනකරභිනාය සත්ථිපතීංසු, සත්ථිපතීන්ද්‍රියා අනුප්පුට්ඨිංසු අනු වත නො, අහායි වත නො බද්දලතා⁵ති. තදෙතරහි මනුසසා කෙනවිදෙව දුක්ඛධමෙතෙ ධුට්ඨා ඵවමාහංසු: 'අනු වත නො, අහායි වත නො'ති. තදෙව පොරාණං අග්ගඤ්ඤං අකඛරං අනුසරන්ති⁵, නතෙව සස අත්ථං ආඡානන්ති.

1. භූමිපථපාරික්ඛා - සත්ථා
2. බද්දලතා - මජ්ඣං
3. කල්මට්ඨකා - සත්ථා

4. වණණවෙවර්තනා - මජ්ඣං
5. අනුප්පුට්ඨිංසු, අනුසරන්ති - සත්ථා

වාග්‍යයෙහි, එ සමයෙහි ඒ සත්තව රස පොළොව අතුරුදන් වූ කල්හි, භූමිපථපටකය (බිම් පථපටක) පහළ විය. යම්සේ කාහතු පහළ වන්නේ ද, එ මෙන් ම එය පහළ විය. එය පැහැපත් ද සුවඳවත් ද රසවත් ද විය. මොනොවට නිපැයුණු ගිතෙල් යම් සේ ද, මොනොවට නිපැයුණු වෙඳුරු යම් සේ ද, එය එබඳු පැහැ ඇත්තේ විය, පිළවුන් නැති දුඬුවාල් බැ මිය යම්සේ ද, එය එබඳු රස ඇත්තේ විය.

වාග්‍යයෙහි, එ කල්හි ඒ භක්ත්‍ර භූමිපථපටකය වළඳන්නට පටන් ගත්හ. ඔහු එය පරිභෝග කරන්නාහු එය වළඳන්නාහු එය අහර කොට ඇත්ත හු ඉතා දික් කලක් සිටියහ. වාග්‍යයෙහි, යම් යම්සේ ඒ සත්ත්‍ර භූමිපථපටකය පරිභෝග කරන්නාහු. එය වළඳන්නාහු, එය අහර කොටාත්තාහු, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහු ද, එසේ එසේ ම බොහෝසෙයින් ඒ සතුන්ගේ කයෙහි රළු බව ද බැස ගත, පැහැය අඩු බව ද පැතිණ. ඇතැම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් වෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් නො පැහැපත් වෙත්. ඔවුන් අතුරෙන් යම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් වෙත් ද, ඔහු 'අපි මොවුනට වඩා පැහැපත්කම්හ. මොහු අපට වඩා පැහැයෙන් අඩු'යි නො පැහැපත් සතුන් ඉක්මැ සිතත් (අවමන් කෙරෙත්). මානාතිමානය ස්වභාවය කොටැති ඔවුන්ගේ ඒ පැහැය නිසා ඇති වූ අතිමාන කාරණයෙන් භූමිපථපටකය අතුරුදහන් විය.

භූමිපථපටකය අතුරුදහන් වූ කල්හි බද්දලතාව පහළ විය. විල්පලා යම් සේ ද ඒ බද්දලතාව ද එසේ ම පහළ විය. එය පැහැපත් ද සුවඳවත් ද රසවත් ද විය. මොනොවට නිපැයුණු ගිතෙල් හෝ මොනොවට නිපැයුණු වෙඳුරු යම් බඳු ද, එය එබඳු පැහැ ඇත්තේ විය. පිළවුන් නැති දුඬුවාල් බැ මියක් යම් බඳු ද එසේ ම එය මිහිරි රසැත්තේ විය. වාග්‍යයෙහි, එකල්හි ඒ සත්ත්‍ර බද්දලතාව වළඳන්නට පටන්ගත්හ. ඔහු එය පරිභෝග කරන්නාහු, එය වළඳන්නාහු, එය ආහාර කොටාත්තාහු ඉතා බොහෝ කලක් සිටියහ. වාග්‍යයෙහි, යම් යම් සේ ම ඒ සත්ත්‍ර බද්දලතාව පරිභෝග කරන්නාහු, එය වළඳන්නාහු, එය අහර කොටාත්තාහු, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහු ද, එසේ එසේ ම බොහෝ සෙයින් ඒ සතුන්ගේ කයෙහි රළු බව ද ඇති විය. පැහැ අඩුබව ද පැතිණ. ඇතැම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් වෙත්. ඇතැම් කෙනෙක් නොපැහැපත් වෙත්. ඔවුන් අතුරෙන් යම් සත් කෙනෙක් පැහැපත් වෙත් ද, ඔහු 'අපි මොවුනට වඩා පැහැපත් වම්හ, මොහු අපට වඩා පැහැයෙන් අඩු'යි නොපැහැපත් සතුන් ඉක්මැ සිතත්. මානාතිමානාත්මක වූ ඔවුන්ගේ වණිකිම කප්පාය හෙයින් බද්දලතාව අතුරුදහන් විය. බද්දලතාව අතුරුදහන් වූ කලහි ඔහු එක්රැස් වූහ. එක් රැස් වැ (මිහිරි රසැති බද්දලතාව) අපට ඇති විය. එය දන් නැති වී යැ'යි පුනපුනා කීහ. දනුදු මිනිස්සු කිසි දුකෙකි. පැහැසුණාහු 'අපට ඇති විය, දන් නැති වී යැ'යි මෙසේ කියත්. ඒ පැරැණි වංශකථාව අනුව යෙත්. වැලිදු එහි අරිය නො දනිත්.

අකඨ්ඨපාකසාලිපාතුභාවො

8. අථ ඛො තෙසං වාසෙඤ්ඨා සත්තානං බද්දතාය අත්තරභිතාය අකඨ්ඨපාකො සාලි පාතුරහොසි අකණො අට්ඨසො සුඤ්ඤා සුගණො තණ්හුලථලො¹ යං තං සායං සායමාසාය ආහරන්ති. පාතො තං හොති පක්කං පටිවිරුණං, යං තං පාතො පාතරාසාය ආහරන්ති. සායං තං හොති පක්කං පටිවිරුණං, නාපද්ධතං පඤ්ඤායති. අථ ඛො තෙ වාසෙඤ්ඨා සත්තා අකඨ්ඨපාකං සාලි පරිභුඤ්ඤානා තමහක්ඛා තද්භාරා වීරං දීඝමද්ධානං අඨ්ඨංසු.

ලිඛිතපාතුභාවො

9. යථා යථා ඛො තෙ වාසෙඤ්ඨා සත්තා අකඨ්ඨපාකං සාලි පරිභුඤ්ඤානා තමහක්ඛා තද්භාරා වීරං දීඝමද්ධානං අඨ්ඨංසු, තථා තථා තෙසං වාසෙඤ්ඨා සත්තානං භියොයාසොමත්තාය ඛරත්තකෙඤ්චි කායසම් ඔක්කම්, වණණං-වෙවණණං ව පඤ්ඤායති. ඉතීයා ව ඉතීලිඛිතං පාතුරහොසි, පුරිසස්ස ව පුරිසලිඛිතං. ඉතී ව සුදං 'පුරිසං අතිවෙලං උපනිජ්ඣායති, පුරිසො ව ඉතී. තෙසං අතිවෙලං අඤ්ඤාමඤ්ඤං උපනිජ්ඣායතං සාරාගො උදපාදි, පරිළාභො කායසම් ඔක්කම්. තෙ පරිළාභපච්චයා චෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙවිංසු. යෙ ඛො පන තෙ වාසෙඤ්ඨා තෙන සමයෙන සත්තා පසසන්ති චෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙවිනෙක, අඤ්ඤා පංසු ඛිපන්ති, අඤ්ඤා සෙට්ඨිං ඛිපන්ති, අඤ්ඤා ගොමයං ඛිපන්ති 'නස්ස වසලි නස්ස වසලි², කථං භිනාම යනෙතා සත්තස්ස ඵවරුපං කරිස්සති'ති. තදෙතරහි පි මනුස්සා ඵකචෙවසු ජනපදෙසු වට්ඨයා³ නිබ්බුයහමානාය⁴ අඤ්ඤා පංසු ඛිපන්ති, අඤ්ඤා සෙට්ඨිං ඛිපන්ති, අඤ්ඤා ගොමයං ඛිපන්ති. තදෙව පොරාණං අග්ගඤ්ඤං අක්ඛරං අනුසරන්ති, නතෙවිසස්ස අත්ථං ආජානන්ති.

මෙට්ඨනධම්මසමාචාරො

10. අධම්මසමමතං ඛො⁵ පන වාසෙඤ්ඨා යං තෙන සමයෙන හොති, තදෙතරහි ධම්මසමමතං. යෙ ඛො පන වාසෙඤ්ඨා තෙන සමයෙන සත්තා මෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙවිනති, තෙමාසමි ඤෙමාසමි න ලහන්ති භාමි. වා නිගමං වා පටිසිත්තුං. යතො ඛො පන තෙ වාසෙඤ්ඨා සත්තා තස්මි සමයෙ අසඤ්ඤාමෙව අතිවෙලං පාතබ්බතං ආපජ්ජිංසු, අථ ඛො අගාරානි උපක්කම්සු කාතුං, නසෙසව අසඤ්ඤාමස පටිච්ඡාදනත්තුං.

1. තණ්හුලථලො-මජ්ඣං.

2. නස්ස අසුචි නස්ස අසුචි ති.-මජ්ඣං.

3. වට්ඨනියා - ස්වා

4. නිවයහමානාය, මජ්ඣං නිකායානමානාය-කම්.

5. අධම්මසමමතං තං ඛො-ස්වා.

8. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ සත්තව බද්ධතාව අතුරුදහන් වූ කල්හි නොසැපොළොවෙහි හටගෙන පැසෙන, කුඩු නැති, දහවෙයින නැති, සුවදවත් සහල් ම එල කොට ඇති හැල් වෙසෙසෙක් පහළ විය, යම් සහල් සවස් වෙලෙහි සවස් බොජුනට ගෙනෙත් ද, පසු දින උදසනැ එය පැසුණේ යළි දු වැඩුණේ වෙයි. කපා නොගන්නා ලද තැනක් ව- (නොඅඩු ව) පැනෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, එකල්හි ඒ සත්තයෝ නොසාන ලද බිමෙහි හටගෙන පැසුණු හැල්සහල් පරිභෝග කරන්නාහු, එය ම වළදන්නාහු, එය ම ආහාර කොටැත්තාහු, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහ.

9. වාශිෂ්ඨයෙනි, යම්සේ යම්සේ ඒ සත්තු නොසැබීම හටගෙන පැසුණු හැල්සහල් පරිභෝග කරන්නාහු, එය ම වළදන්නාහු, එය ම ආහාර කොටැත්තාහු, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියාහු ද, එසේ එසේ ඒ සතුන්ගේ සිරුරෙහි බොහෝ සෙයින් රළුබව පහළ විය, නොපැහැපත් බවද පැනිණ. ස්ත්‍රියට ස්ත්‍රීලිංගය ද, පුරුෂයාට පුරුෂලිංගය ද පහළ විය. ස්ත්‍රී ද වූ කලී ඉතා බොහෝ වෙලාවක් පුරුෂයා දෙස බලාඉඳී, පුරුෂයා ද ස්ත්‍රිය දෙස බොහෝ වෙලා බලාඉඳී. මෙසේ ඉතා බොහෝ වෙලා ඔවුනොවුන් දෙස බලා ඉන්නා ඔවුනට සරාගය පහළ විය. රාගපරිදහය කයෙහි බැස ගත්තේ ය. ඔහු රාගපරිදහ හේතුවෙන් මෙවුන්දම් සෙවූහ. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ සමයෙහි යම් සත්ත කෙනෙක් මෙවුන්දම් සෙවුනාවුන් දකිත් ද ඒ අන්‍යයෝ 'වසලිය, නැසෙව, වසලිය, වැනැසෙව. කෙසේ නම් සතෙක් සතක්හට මෙබන්දක් කරන්නේ ද' 'යි කියා, පස් දමාගසත්, අන් කෙනෙක් අළු දමාගසත්, තව කෙනෙක් ගොම දමාගසත්. දැනුණු ඇතැම් දනවුහි මිනිස්සු එය කරත්. ස්ත්‍රියක ගෙනයනු ලබන කල්හි අන් කෙනෙක් පස් දමාගසත්, අන් කෙනෙක් අළු දමාගසත්, තව කෙනෙක් ගොම දමාගසත්. ඒ පැරැණි ලොකොත්පත්තිවංශ කථාව අනුව යෙත්. එහෙත් එහි අදහස නො ම දනිත්.

10. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ සමයෙහි පස් දමාගැසුම් ආදී විසින් අධම්මා යි සම්මත වූ යමෙක් වී ද, එය දැන් ධම්මා යි සම්මත වැ ඇත. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ සමයෙහි යම් සත්ත කෙනෙක් වනාහි මෙවුන්දම් සෙවිත් ද, ඔහු තුන් මසකුණු නැත හොත් දෙ මසකුණු ගම්කට හෝ නියමගම්කට හෝ පිවිසෙන්නට අවසර නො ලබත්. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ සමයෙහි සත්තයෝ යම් හෙයෙකින් අසද්ධම්මයෙහි (මෙවුන්දම්හි) ඉතා බොහෝ වෙලාවක් යෙදිය යුතු බවට පැමිණියාහු ද, එහෙයින් ම ඒ අසද්ධම්මය වසා ලනු පිණිස ගෙවල් කරන්නට පවත්ගත්හ.

අප්ථං ටො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤාතරස්ස සත්තස්ස අලසජාතිකස්ස එතදහොයි:
 “අමො කිලෙට්ඨාහං විහංගෙසු මි සාලිං ආහරෙනො සායං සායමාසාය පාතො
 පාතරාසාය? යනානුනාහං සාලිං ආහරෙය්‍යං සකිදෙව¹ සායපාතරාසායා”ති.
 අප්ථං ටො සො වාසෙට්ඨා සත්තො සාලිං ආහාසි සකිදෙව සායපාතරාසාය.
 අප්ථං ටො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤාතරො සත්තො යෙන සො සත්තො තෙනුපසඬකම්,
 උපසඬකම්භා නං සත්තං එතදවොච: “එහි හො සත්ත සාලාහාරං
 ගම්ඝසාමා”ති. “අලං හො සත්ත, ආහටො² මෙ සාලි සකිදෙව සායපාත-
 රාසායා”ති. අප්ථං ටො සො වාසෙට්ඨා සත්තො තස්ස සත්තස්ස දිට්ඨානුගතිං
 ආපජ්ජමානො සාලිං ආහාසි සකිදෙව දව්භාය, ‘එවමි කිර හො සාඬු’ති.
 අප්ථං ටො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤාතරො සත්තො යෙන සො සත්තො තෙනුපසඬකම්,
 උපසඬකම්භා නං සත්තං එතදවොච: “එහි හො සාලාහාරං ගම්ඝසාමා”ති.
 “අලං හො සත්ත ආහටො මෙ සාලි සකිදෙව දව්භායා”ති. අප්ථං ටො සො
 වාසෙට්ඨා සත්තො තස්ස සත්තස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජමානො සාලිං ආහාසි
 සකිදෙව චතුර්භාය, ‘එවමි කිර හො සාඬු’ති. -පෙ-අප්ථං ටො සො වාසෙට්ඨා
 සත්තො තස්ස සත්තස්ස දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජමානො සාලිං ආහාසි සකිදෙව
 අට්ඨාහාය, ‘එවමි කිර හො සාඬු’ති. යතො ටො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තො
 සන්තිධිකාරකං සාලිං උපකකම්මෙසු පරිභුඤ්ජිතුං, අප්ථං කණො පි තණ්ඩුලං
 පරියොනද්ධි, ථුසො පි තණ්ඩුලං පරියොනද්ධි, ථුනමි නාසට්ඨිරුණං.
 අපදානං පඤ්ඤාධිකං, සණ්ඨිසණ්ඨා සාලයො³ අට්ඨංසු.

සාලිවිහාගො

අප්ථං ටො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා සන්තිපතිංසු, සන්තිපතිභා අනු-
 ඤ්ඤාතිංසු, ‘පාපකා වත හො ධම්මා සත්තෙසු පාතුභාතා, මයං හි පුබ්බෙ
 චනොමයා අනුච්ඡෙදිතිගඝා සයම්පහා අනනලිකාවරා සුභවිධානිනො වීර-
 දීඝමද්ධානං අට්ඨමා⁴ තෙසං නො අමහාකං කදච්ඡි කරහවි දීඝස්ස අඬුනො
 අවටයෙන රසා පඨවි උදකස්මිං සමනාති. සා අහොසි වණ්ණසම්පන්නා
 ගන්ධසම්පන්නා රසසම්පන්නා. තෙ මයං රසං පඨවිං හතෙති ආලුප්පකාරකං
 උපකකම්මෙහ පරිභුඤ්ජිතුං, තෙසං නො රසපඨවිං හතෙති ආලුප්පකාරකං
 උපකකම්මෙහ පරිභුඤ්ජිතුං සයම්පහා අනතරධාසි.

1. සකි-දෙව-කමි.

2. ආහරෙන-මඡසං.

3. සාලියො පා.

4. අට්ඨමා - මඡසං.

වාශිෂ්ඨයෙනි, එ කල්හි එක්තරා අලස ගති ඇති සත්ත්වයෙකු “හවත්නි, උදේ බොජුන් පිණිස උදසන ද හවස බොජුන් පිණිස සවස් කල්හි ද හැල් ගෙන එනුයෙමි මම කුමට මෙසේ වෙහෙසෙමි ද? උදේ හවස දෙක්හි ම බොජුන් පිණිස එක් වරට ම හැල්ගෙන ආයෙමි වීම නම් යෙහෙකැ” යි මෙ සිත විය. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඒ සත් තෙම උදේ සවස බොජුන් පිණිස එක්වර ම හැල් ගෙනායේ ය. එ කලා එක්තරා සත්ත්වයෙක් ඒ සත්ත්වයා කරා එළැඹී යේ ය. එළැඹ මුහුට ‘හවත් සත්ත්වය, එව, හැල් ගෙන එමට යම්හ’ යි කී ය. ‘හවත් සත්ත්වය, කම් නැත. උදේ සවස බොජුන් පිණිස මා විසින එක් වර ම හැල් ගෙනෙන ලදු යි හේ කී ය. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ විට ඒ සත් තෙම ඒ (එක් වර දෙවෙලට ම හැල් ගෙනා) සත්ත්වයා ගේ දෘෂ්ටානුගතියට (ඔහු කළා දුටු දෑ අනුව යැමට) පැමිණෙනුයේ, ‘හවත්නි, මෙසේත් යහපතැ’ යි කියා දෙදවසකට එක් වරක් ම හැල් ගෙනායේ ය. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ කල්හි එක්තරා සත්ත්වයෙක් (ඒ දෙදවසකට එක් වරක් හැල් ගෙනා) සත්ත්වයා කරා එළැඹීයේ ය, එළැඹ, ‘හවත් සත්ත්වය, හැල් ගෙනීමට යම්හ’ යි කී ය. ‘හවත් සත්ත්වය, එයින් කම් නැත. මා විසින් දෙදවසකට ම (පොහොනා පමණ) හැල් එක් වරට ම ගෙනෙනලදු” යි ඒ සත් තෙම කී ය, වාශිෂ්ඨයෙනි, එ විට ඒ සත් තෙම අනෙකා කළා දුටු දෑ අනුව යන්නේ, ‘හවත්නි, මෙසේත් යහපතැ’ යි කියා එක් වර ම සතර දිනකට පොහොනා පමණ හැල් ගෙනායේ ය... එකල්හි ඒ සත් තෙම අනෙකා කළා දුටු දෑ අනුව යනුයේ, ‘හවත්නි, මෙසේත් යහපතැ යි කියා, එක් වර ම අට දවසකට පොහොනා පමණ හැල් ගෙනායේ ය. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඒ සත්ත්වයා යම් කලෙක හැල් රැස් කොට තබා පරිභෝග කරන්නට පටන් ගත්තු ද, එකල්හි කුඩු ද සහල වසා ගත්තේ ය. දහවෙයිසා ද සහල වසා ගත්තේ ය. හැල් කපා ගත් තැන ද යළි නො ව ඩුණේ ය. හැල් කපා ගත් තැන ද උන ව පැනුණේ ය. හැල්හු පදුරු පදුරු වැ සිටියාහ.

වාශිෂ්ඨයෙනි, එ කල් හි ඒ සත්ත්වයා එක් තැනකට රැස්වූහ. රැස් ව උනුන් හා මෙසේ කතා කැරගත්හ: හවත්නි, බෙදයෙක! ලාමක ස්වභාවයෝ සත්ත්වයන් කෙරෙහි පහළ වූහ. අපි පෙර මනෝමය වූ, ප්‍රීතිය භෝජනය කොටැති ව ස්වයම්ප්‍රභව, ගෞහන වස්ත්‍රාභරණ ඇති ව සිටින්න-මෝ ඉතා බොහෝ කල් සිටුවූහ. ඒ අපට කිසි කලෙක්හි ඉතා බොහෝ කලක් ඇවෑමෙන් රස පොළොව දියෙහි පැතිරැගෙන සිටියේය. එය පැහැවත් ද සුවඳවත් ද රසවත් ද විය. ඒ අපි රස පොළොව අත්වලින් පිඩුකොට ගෙන වළඳන්නට පටන් ගනුමහ. රස පොළොව අත්වලින් පිඩු කොට ගෙන වළඳන්නට පටන්ගත් අපගේ ස්වයම්ප්‍රභාව අතුරුදහන් විය.

තාය අනතරභිතාය වැදීමසුරියා පාතුරහෙසුං. වැදීමසුරියෙසු පාතුරුගෙනසු නසබ්බතාති තාරකරුපාති පාතුරහෙසුං, නසබ්බතෙහසු තාරකරුපෙසු පාතුරුගෙනසු රතතිඤ්චා පඤ්ඤායිංසු. රතතිඤ්චෙසු පඤ්ඤායමානෙසු මාසද්ධමාසා පඤ්ඤායිංසු, මාසද්ධමාසෙසු පඤ්ඤාය-මානෙසු උතුසංවච්ඡරා පඤ්ඤායිංසු. තෙ මයං රසං පයවිං පරිභුඤ්ජනනා තමහසබ්බා තදුහාරා වීරං දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ. තෙසං නො පාපකා-නඤ්ඤෙව අකුසලානං ධම්මානං පාතුහාවා රසා පයවි අනතරධායි. රසාය පයවියා අනතරභිතාය භූමිපපටකො පාතුරහොයි. සො අහොයි වණ්ණණ්ණසම්පන්නා ගන්ධසම්පන්නා රසසම්පන්නා. තෙ මයං භූමිපපටකං උපකක්ඛමිහ පරිභුඤ්ජිතුං. තෙ මයං තං පරිභුඤ්ජනනා තමහසබ්බා තදුහාරා වීරං දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ. තෙසං නො පාපකානඤ්ඤෙව අකුසලානං ධම්මානං පාතුහාවා භූමිපපටකො අනතරධායි. භූමිපපටකෙ අනතරභිතෙ බද්දලතා පාතුරහොයි. සා අහොයි වණ්ණණ්ණසම්පන්නා ගන්ධසම්පන්නා රසසම්පන්නා. තෙ මයං බද්දලතං උපකක්ඛමිහ පරිභුඤ්ජිතුං. තෙ මයං තං පරිභුඤ්ජනනා තමහසබ්බා තදුහාරා වීරං දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ. තෙසං නො පාපකානඤ්ඤෙව අකුසලානං ධම්මානං පාතුහාවා බද්දලතා අනතරධායි. බද්දලතාය අනතරභිතාය අකට්ඨපාකො සාලි පාතුරහොයි, අකණ්ණො අට්ඨසො සුද්දො සුගණ්ඩො තණ්ඩුලඵලො. යං තං සායං සායං-මාසාය ආහරාම, පාතො තං හොති පකකං පටිවිරුලුං. යං තං පාතො පාතරාසාය ආහරාම, සායනං හොති පකකං පටිවිරුලුං. නාපදනං පඤ්ඤායිකං. තෙ මයං අකට්ඨපාකං සාලිං පරිභුඤ්ජනනා තමහසබ්බා තදුහාරා වීරං දීඝමද්ධානං අට්ඨමහ. තෙසං නො පාපකානඤ්ඤෙව අකුසලානං ධම්මානං පාතුහාවා කණ්ණො පි තණ්ඩුලං පරියොනදධි, ථුසො පි තණ්ඩුලං පරියොනදධි, දුනාමි නපට්ඨවිරුලුං, අපදනං පඤ්ඤායිකං, සණ්ඛසණ්ඛා සාලයො ධීතා. යනසුන මයං සාලිං විහජෙය්‍යාම, මරියාදං යට්ඨෙය්‍යාමා'ති. අට්ඨො තෙ වාසෙට්ඨ සකකා සාලිං විහජිංසු, මරියාදං යට්ඨෙසුං.

11. අට්ඨො වාසෙට්ඨා අඤ්ඤාතරො සකකො ලොලජාතිකො සක-භාගං පරිරක්ඛිතො අඤ්ඤාතරං භාගං අදින්නං ආදිධිකා පරිභුඤ්ජි. තමෙතං අග්ගහෙසුං, ගහෙකා ඵතදොවාට්ඨි: 'පාපකං චිත හො සකක කරොසි, යත්‍ර හි නාම සකං භාගං පරිරක්ඛිතො අඤ්ඤාතරං භාගං අදින්නං ආදිධිකා පරිභුඤ්ජසසි². මාඤ්ඤ හො සකක පුනාපි ඵවරුපමකාසි'ති.

1. වැදීමසුරියා - මජ්ඣං

2. පරිභුඤ්ජ - සා, පරිභුජයි (සිඳු)

එය අතුරුදහන් වූ කල්හි සද්ධිරුහු ප්‍රකට වූහ. සද්ධිරුන් පහළවූ කල්හි නක්ෂත්‍රයෝ ද තාරකාරූපයෝ ද ප්‍රකට වූහ. නක්ෂත්‍රතාරකාරූප ප්‍රකට වූ පසු රූදවල්හු පැනුණහ. රූදවල් පැනෙන කල්හි මාස පක්ෂයෝ පැනුණහ. මාසපක්ෂයන් පැනෙන කල්හි සෘතුසංචක්කරයෝ පැනුණහ. ඒ අපි රස පොළොව පරිභෝග කරන්නන්ගේ, එය වළඳන්නන්ගේ, එය ආහාර කොට ගත්තන්ගේ, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියමහ. ඒ අපට ලාමක අකුසල් දහම් පහළ වීමෙන් ම රසපොළොව අතුරුදහන් විය. රස පොළොව අතුරුදහන් වූ කල්හි භූමිපථිකය පහළ විය. ඒ අපි භූමිපථිකය පරිභෝග කරන්නට පටන් ගත්තමහ. ඒ අපි එය පරිභෝග කරන්නන්ගේ, එය වළඳන්නන්ගේ එය ම ආහාර කොට ඇත්තන්ගේ ඉතා බොහෝ කලක් සිටියමහ. ඒ අපට ලාමක අකුසල් දහමින් පහළ වීමෙන් භූමිපථිකය අතුරුදහන් විය. භූමිපථිකය අතුරුදහන් වූ කල්හි බද්දුකාව පහළ විය. එය පැහැවත් සුවඳවත් රසවත් විය. ඒ අපි බද්දුකාව පරිභෝග කරන්නට පටන් ගත්තමු. එය පරිභෝග කරන්නන්ගේ, එය වළඳන්නන්ගේ, එය ම ආහාර කොට ගත්තන්ගේ ඉතා බොහෝ කලක් සිටියමහ. ඒ අපට ලාමක අකුසල ධර්ම පහළ වීමෙන් බද්දුකාව අතුරුදහන් විය. බද්දුකාව අතුරුදහන් වූ කල්හි කුඩු නැති දහවෙයි යා නැති පිරිසිදු සුවඳැති සහල ම එල කොටැති නොසානා ලද බීමැ හටගෙන පැසෙන හැල් වෙසෙසෙක් පහළ විය. සවස් කලා සවස් බොජුනට යම් සහලක් ගෙනෙත් ද පසුදිනැ උදසනැ එය පැසුණේ යළි දු වැඩුණේ වෙයි. කපා නොහන්නා ලද තැනෙක් ම (නොඅඩු ව) පැසුණේ ය. ඒ අපි නොසාන ලද බීමැ හටගෙන පැසුණු ඒ හැල් සහල් පරිභෝග කරන්නන්ගේ, එය ම වළඳන්නන්ගේ, එය ම අහර කොට ගත්තන්ගේ, ඉතා බොහෝ කලක් සිටියමහ. ඒ අපට ලාමක අකුසල් දහම් පහළ වීමෙන් ම කුඩු ද සහල වසාගෙන බැඳී සිටියේ ය. දහවෙයි යා ද සහල වසා බැඳී සිටියේ ය. කපා හන්නා ලද තැන ද යළි නොනැඟුණේ ය. උනන්දු පැනුණේ ය. පඳුරු පඳුරු වැ හැල්හු සිටියාහ. අපි හැල් (අප අතර) වෙන වෙන ම බෙද ගන්නන්ගේ නම්, ඉම් තබන්නන්ගේ නම් මැනවැ"යි මෙසේ කතා කැරගත්හ. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඉක්බිති ඒ සතියෝ හැල් බෙදූහ. ඉම් තැබූහ.

11. වාශිෂ්ඨයෙනි, එ කල්හි ලොල්පියෙව් ඇති එක්තරා සතෙක් සිය කොටස රැකගනුයේ තමාට නො දෙන ලද එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභෝග කෙළේ ය. (සෙස්සෝ) ඔහු අල්ලා ගත්හ, අල්ලා ගෙන 'හවත් සතිය, යම් බදු තෝ සිය කොටස රකිනුයෙහි තමහට නොදුන් එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභෝග කෙළෙහි ද, ඒ තෝ ඒකාන්තයෙන් ලාමක දයක් කෙළෙහි ය. හවත් සතිය, යළිත් මෙබන්දක් නහමක් කරව'යි කී හ.

‘එවං භෝ’ති ටො වාසෙට්ඨා සො සනෙතා තෙසං සත්තානං පච්චසෙසාසි. ඤ්ඨියමපි ටො වාසෙට්ඨා සො සනෙතා සකං භාගං පරිරක්ඛන්තො අඤ්ඤතරං භාගං අදින්නා ආදිධිත්වා පරිභුඤ්ඤී. තමෙනං අග්ගභෙසුං, ගභෙත්වා එතදචොට්ඨා: ‘පාපකං වත භො සත්ත කරොසි, යත්‍ර හි නාම සකං භාගං පරිරක්ඛන්තො අඤ්ඤතරං හ ගං අදින්නා ආදිධිත්වා පරිභුඤ්ඤී සසයි. මාසසු භො සත්ත පුත්ති එවරුපමකාසි’ති. තතියමපි ටො වාසෙට්ඨා සො සනෙතා සකං භාගං පරිරක්ඛන්තො අඤ්ඤතරං භාගං අදින්නා ආදිධිත්වා පරිභුඤ්ඤී. තමෙනං අග්ගභෙසුං, ගභෙත්වා එතදචොට්ඨා: පාපකං වත භො සත්ත කරොසි, යත්‍ර හි නාම සකං භාගං පරිරක්ඛන්තො අඤ්ඤතරං භාගං අදින්නා ආදිධිත්වා පරිභුඤ්ඤී සසයි. මාසසු භො සත්ත පුත්ති එවරුපමකාසි’ති. අඤ්ඤ පාඨිනා පහරිංසු, අඤ්ඤ ලෙඩ්ඛනා¹ පහරිංසු, අඤ්ඤ දණ්ඩන පහරිංසු තදග්ගෙ ටො පන වාසෙට්ඨා අදින්නාදානං පඤ්ඤයති, ගරභා පඤ්ඤයති, මුසාවාදෙ පඤ්ඤයති, දණ්ඩාදානං පඤ්ඤයති.

මහාසමමනරාජා

12. අථ ටො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා සනතිපතීංසු, සනතිපතීත්වා අනුප්ප්ඵිංසු “පාපකා වත භො ධම්මා සනෙතසු පාතුභූතා, යත්‍ර හි නාම අදින්නාදානං පඤ්ඤයිසසති, ගරභා පඤ්ඤයිසසති, මුසාවාදෙ පඤ්ඤයිසසති, දණ්ඩාදානං පඤ්ඤයිසසති. යනානුත මයං එකං සත්තං සමමනෙතය්‍යාමි, යො² නො සමමා ඛිධිතඛං ඛිසෙය්‍ය, සමමා ගරභිතඛං ගරභෙය්‍ය, සමමා පඛ්ඛාපෙතඛං පඛ්ඛාපෙය්‍ය. මයං පනස්ස සාලිතං භාගං අනුප්පදස්සාමා”ති. අථ ටො තෙ වාසෙට්ඨා සත්තා යො නෙසං සනෙතා අභිරුපතරො ව දස්සනියතරො ව පාසාදිකතරො ව මහෙසසකිතරො ව, තං සත්තං උපසධස්සාමිත්වා එතදචොට්ඨා: එහි භො³ සත්ත, සමමා ඛිධිතඛං ඛිස, සමමා ගරභිතඛං ගරභ, සමමා පඛ්ඛාපෙතඛං පඛ්ඛාපෙති. මයං පන තෙ සාලිතං භාගං අනුප්පදස්සාමා”ති. ‘එවං භෝ’ති ටො වාසෙට්ඨා සො සනෙතා තෙසං සත්තානං පච්ඤ්ඤාමිත්වා, සමමා ඛිධිතඛං ඛිසි, සමමා ගරභිතඛං ගරභි, සමමා පඛ්ඛාපෙතඛං පඛ්ඛාපෙසි. තෙ පනස්ස සාලිතං භාගං අනුප්පදංසු. මහාජනසමමනො’ති ටො වාසෙට්ඨා ‘මහාසමමනො මහාසමමනො’නෙව පයමං අකඛරං උපනිබ්බත්තං.

1. ලෙඩ්ඛනා - සත්ත

2. මො - ප්‍රස

3. සො - ප්‍රස

වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, ඒ සත්‍ව කෙම 'එසේ ය හවත්ති'යි කියා ම ඒ සත්ත්ව පිළිවදන් දුන. වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, දෙවෙනි වර ද ඒ සත් කෙම සිය කොටස රකිනුයේ තමාට නොදුන් එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභෝග කළේය. සෙස්සෝ ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන, 'හවත් සත්‍වය, යම්බදු තෝ සිය කොටස රකිනුයෙහි, තමාට නොදුන් එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභෝග කෙරෙහි ද, ඒ තෝ ලාමක දයක් කෙරෙහි ය. හවත් සත්‍වය, යළි මෙබන්දක් නො කරව'යි කීහ. වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, තෙවෙනි වර ද ඒ සත් කෙම සිය කොටස රකිනුයේ, තමාට නො දුන් කොටසක් ගෙන පරිභෝග කළේ ය. සෙස්සෝ ඔහු අල්ලා ගත්හ. අල්ලා ගෙන, 'හවත් සත්‍වය, යම් බදු තෝ සිය කොටස රකිනුයෙහි, තමාට නොදුන් එක්තරා කොටසක් ගෙන පරිභෝග කෙරෙහි ද, ඒ තෝ ලාමක දයක් ම කෙරෙහි ය. හවත් සත්‍වය, යළිත් මෙබන්දක් නහමක් කරව'යි කීහ. කෙනෙක් අතින් පහළුහ. කෙනෙක් කැටින් පහළුහ. කෙනෙක් දංචෙන් පහළුහ, වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, එතැන් පටන් කොට අයිතාදන පැනෙයි, ගැරැහුම පැනෙයි, මුසා බිණීම පැනෙයි, දඩු ගැනුම් පැනෙයි.

12. වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, ඉක්බිති ඒ සත්‍වයෝ එක් රැස් වූ හ. එක්රැස් වූ, "හවත්ති, බෙදයෙක යම් කෙනෙකු කෙරෙහි අයිතාදන පැනෙන්නේ ද, ගැරැහුම පැනෙන්නේ ද, මුසා බිණීම පැනෙන්නේ ද, දඩු ගැන්ම පැනෙන්නේ ද, ඒ සතුන් කෙරෙහි එසේ වූ ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙක් පහළ වූහ. යමෙක් අපගෙන් දෙස්නැගිය යුක්තාව මොනොවට දෙස්නගන්නේ ද ගැරැගිය යුක්තයුට මොනොවට ගරහන්නේ ද, නෙරැපිය යුක්තයු මොනොවට තෙරපන්නේ ද, අපි එසේ වූ එක් සත්‍වයකු සම්මත කැරැගනුමෝ නම් ඉතා යෙහෙක. අපි වූ කළි ඔහුට හැල් කොටසක් දෙන්නමු"යි කතා කැරැගත්හ. වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, එ කල්හි ඒ සත්‍වයෝ යම් සත්‍වයෙක් ඔවුන් අතුරෙහි වඩා රූපසම්පන්න ද, වඩා දෘඪකලු ද, වඩා සිත පහදවන සුලු ද, වඩා මහ තෙදත්තේ ද, ඒ සත්‍වයා කරා එළැඹ, 'හවත් සත්‍වය, මෙහි එන්න, දෙස්නැගිය යුක්තාව නිසිපරිදි දෙස් නගන්න. ගැරැහිය යුක්තාව මොනොවට ගරහන්න, නෙරැපිය යුක්තයු මොනොවට තෙරපන්න. අපි වනාහි ඔබට හැල් කොටසක් දෙන්නමු'යි මෙ බස් කීහ. 'හවත්ති, එසේ යැ'යි කියා ම ඒ සත්‍ව කෙම ඔවුනට පිළිවදන් දී දෙස් නැගිය යුක්තයුට මොනොවට දෙස් නැගිය, ගැරැහිය යුක්තයුට ගැරැහී ය. නෙරැපිය යුක්තයු මොනොවට නෙරැපී ය. ඔව්හු ඔහුට හැල් කොටසක් දුන්හ. වාග්‍ෂ්ඨයෙනි, මහා ජනයා විසින් සම්මත හෙයින් ම ඔහුට 'මහාසම්මත ය, මහාසම්මත යැ'යි ම පළමු නම් වහර ඇති විය.

බෙත්තානං අධිපති ති ටො වාසෙට්ඨා 'බෙත්තියො බත්තියො'නෙවි දුතියං අක්ඛරං උපනිබ්බන්තං. ධම්මෙන පරො රජෙජ්ජතිති ටො වා සට්ඨා 'රාජා රාජා'නෙවි තතියං අක්ඛරං උපනිබ්බන්තං. ඉති ටො වාසෙට්ඨා එවමෙතස්ස බත්තියමණ්ඩලස්ස ඔපාරාමේන අග්ගඤ්ඤෙන අක්ඛරෙන අභිනිබ්බන්ති අගොසි. තෙ සඤ්ඤෙවසන්නානං අනඤ්ඤසං,³ සද්දිසානාඤ්ඤෙව නො අසද්දිසානං, ධම්මභාවි නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨා ජනෙ'තස්මි. දිට්ඨෙවෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව.

ත්‍රිභවමණ්ඩලං.

13. අප් ටො තෙසං වාසෙට්ඨා සන්නානඤ්ඤෙව එකව්වානං එතදගොසි: පාපකා වත ගො ධම්මා සකෙහස්ස පාතුභුතා, යත්‍ර හි නාම අදින්නාදනං පඤ්ඤාසිසාති, ගරහා පඤ්ඤාසිසාති, මුසාවාදෙ පඤ්ඤාසිසාති, දණ්ඩාදනං පඤ්ඤාසිසාති, පට්ඨාජනං පඤ්ඤාසිසාති. යනානුත මයං පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ වාගෙය්‍යාමා¹ ති. තෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ බාගෙස්සං². පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ බාගෙහතිති ටො වාසෙට්ඨා 'ත්‍රිභවමණ්ඩලං ත්‍රිභවමණ්ඩලං'නෙවි පඨමං අක්ඛරං උපනිබ්බන්තං. තෙ අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණාසකපියො කරිත්වා පණ්ණාසකපියො කුසායනති, වීතඛාරා වීතධුමා පනනමුසලා සායං සායමාසාය පාතො පාතරාසාය ගාමනිගමරාජධානියො ඔසරන්ති සාසමෙසානා⁴ තෙ සාසං පටිලභිත්වා පුනදෙව අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණාසකපියො කුසායනති. තමෙනං මනුස්සා දිස්වා එවමාහංසු: 'ඉමෙ ටො ගො සන්නා අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණාසකපියො කුසායනති පණ්ණාසකපියො කුසායනති, වීතඛාරා වීතධුමා පනනමුසලා සායං සායමාසාය පාතො පාතරාසාය ගාමනිගමරාජධානියො ඔසරන්ති සාසමෙසානා. තෙ සාසං පටිලභිත්වා පුනදෙව අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණාසකපියො කුසායනති කුසායනතිති ටො පන වාසෙට්ඨා 'කුසායකා කුසායකා'නෙවි දුතියං අක්ඛරං උපනිබ්බන්තං. තෙසඤ්ඤෙව ටො වාසෙට්ඨා සත්තානං එකවෙව සත්තා අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණාසකපියො කුසායනති කුසායනති ගාමසාමන්තං ගාමසාමන්තං. ගාමසාමන්තං ඔසරිත්වා ගජෙ කරොන්නා අවජන්ති. තමෙනං මනුස්සා දිස්වා එවමාහංසු: 'ඉමෙ ටො ගො සන්නා අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණාසකපියො කුසායනති කුසායනති අනභිසම්මුණ්ඩානා ගාමසාමන්තං නිගමසාමන්තං. ඔසරිත්වා ගජෙ කරොන්නා අවජන්ති! න'දනි මෙ කුසායනති, න'දනි මෙ කුසායනති ති ටො වාසෙට්ඨා අරකුසායකා අරකුසායකා'නෙවි තතියං අක්ඛරං උපනිබ්බන්තං.

1. පරෙසං - සා

2. අඤ්ඤාසං - සත්ත

3. වාගෙස්සං - මජ්ඣං

4. සාසමෙසානා මජ්ඣං, ගාමසමෙසානා - සත්ත

වාග්‍ය්‍යයෙනි, කෙත්තං අධිපති වී නු යි 'ක්ෂත්‍රිය ය, ක්ෂත්‍රිය යැ' යි ම දෙවෙනි නම් වහර ඇති විය. වාග්‍ය්‍යයෙනි, දූතෑමිත්තං චෙත්තං රඳවානු යි (සුවපත්තං කෙත්තං යි පිණ්ඩවානු යි) 'රජ ය, රජ' යැ යි කියා ම කෙවෙනි නම් වහර ඇති විය. වාග්‍ය්‍යයෙනි, මෙසේ පැරැණි වූ අග්‍ර යැ යි දන්තාලද නම්වහරින් ක්ෂත්‍රිය මණ්ඩලයාගේ ආරම්භය විය. එ ද ඒ සත්‍යයට ම ය, අත් සත්‍යකෙත්තං නො වේ. සමාන සත්‍යයට ම ය, අසමාන සත්‍ය කෙත්තං නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය, අධර්මයෙන් නො වේ. වාග්‍ය්‍යයෙනි, එහෙයින් මේ ජනයා කෙරෙහි මෙ ලොව්හිද පරලොව්හිද ධර්මය ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

13. වාග්‍ය්‍යයෙනි, එක්කිං ඒ ඇතැම් සත්‍ය කෙත්තං "භවත්ති, ඛෙදයෙකා! යම් කෙත්තං කෙරෙහි අධිනාදන පැනෙන්නේ ද, ගැරුම පැනෙන්නේ ද, වූසවා ව පැනෙන්නේ ද, දඩු ගැන්ම පැනෙන්නේ ද, රටින් තොරවීම පැනෙන්නේ ද එසේ වූ සතුන් කෙරෙහි ලාමක ධර්මයෝ පහළ වූවාහු වෙති. අපි ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන් බාහනය (බැහැර ලීම) කරන්නාමෝ නම් යෙහෙකැ" යි මේ සිත විය. ඔහු ලාමක වූ අකුශල ධර්ම බාහනය කළහ (බැහැර දුහ). වාග්‍ය්‍යයෙනි, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන් බාහනය කෙරෙත් (බැහැර ලත්) නු යි ම 'බ්‍රාහ්මණයෝ ය, බ්‍රාහ්මණයෝ ය' කියා ම පළමු නාම ව්‍යවහාරය පහළ විය. ඔහු තුමු වන පෙදෙස්හි පන්සල් කොට ගෙන එහි ධ්‍යාන කෙරෙත්. (පිස කැව යුතු දෑක් නැති බැවින්) පහවූ අඟුරු ඇත්තාහු පහ වූ දුම් ඇත්තාහු, කොටා පිසියැ යුතු දෑක් නැති බැවින් බිමට වත් මෙහෙල් ඇත්තාහු (අඟුරු දුම් මොහොල් යන මේ කිසිවකුත් නැත්තාහු), සවස් බොස්සන පිණිස සවස් ද, උදේ බොස්සන් පිණිස උදසන ද අහර සොයනුවෝ ගම් නියම් ගම් රජඳුන්වලට බසිත්. ඔහු අහර ලැබගෙන පෙරළා ගොස් වන පෙදෙස්හි පන්සල්හි ධ්‍යාන කෙරෙත්. වාග්‍ය්‍යයෙනි, 'ධ්‍යාන කෙරෙත්, ධ්‍යාන කෙරෙත්' නු යි ම 'ධ්‍යායකයෝ ය, ධ්‍යායකයෝ යැ' යි කියා ම දෙවෙනි නම් වහරෙක් ඔවුනට ඇති විය. වාග්‍ය්‍යයෙනි, ඒ සත්‍යයන් ම අතුරෙන් ඇතැම් කෙනෙක් වන පෙදෙස්හි පන්සල්හි ඒ දහන් වැඩීම නොකළ හැකි වන්නාහු ගම් අසලට නියම්ගම් අසලට බැස, ග්‍රන්ථ කෙරෙමින් ඉඳිත් මිනිස්සු ඔවුන්දක, "භවත්ති, මේ සත්‍ය වෙනෙහි පන්සල්හි ඒ ධ්‍යාන කළ නො හැක්කාහු, ගම් අසලට නියම්ගම් අසලට බැස, ග්‍රන්ථ කෙරෙමින් ඉඳිත්. වාග්‍ය්‍යයෙනි, 'දෑන් මොහු ධ්‍යාන නො කෙරෙත්, දෑන් මොහු ධ්‍යාන නො කෙරෙත්' නු යි මොහු 'අධ්‍යායකයෝ' යැ යි ම ඔවුනට කෙවෙනි නම් වහරෙක් උපන්නේය.

ବିଜୟଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

ସ୍ୱପ୍ନଚିନ୍ତାମଣି

16. අනු බො සො වාසෙට්ඨා සමයො යං ධනකියො පි සක්ඛං ධම්මං ගරහමානො අභාරස්මා අනභාරියං පබ්බජති, 'සමණො හවිසසාමී'ති. ඩ්විතියො පි බො වාසෙට්ඨා සක්ඛං ධම්මං ගරහමානො අභාරස්මා අනභාරියං පබ්බජති 'සමණො හවිසසාමී'ති, ටෙසෙසා පි බො වාසෙට්ඨා සක්ඛං ධම්මං ගරහමානො අභාරස්මා අනභාරියං පබ්බජති, 'සමණො හවිසසාමී'ති. තුෂ්ඨො පි බො වාසෙට්ඨා සක්ඛං ධම්මං ගරහමානො අභාරස්මා අනභාරියං පබ්බජති 'සමණො හවිසසාමී'ති. ඉතෙති බො වාසෙට්ඨා චතුති චණ්ඩිලෙභි සමණමණ්ඩලස්ස අභිනිබ්බත්ති අහොසි. තෙසංකොඤ්ඤා ධර්මානං අනංකොඤ්ඤං, සද්ධිසානංකොඤ්ඤා නො අසද්ධිසානං, ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨා ජනො'නස්මි. දිට්ඨො චෙව ධම්මෙ අභිසම්පාරායෙව.

2. **ଭକ୍ତବୀର. (ସି.)**

වාශිෂ්ඨයෙනි, එ සමයෙහි යම් ඒ අධ්‍යායකකට (ධ්‍යාන නො කරන බව) පහත් යැ යි සම්මත වී ද, එය දැන් උසස් යැ යි සම්මත ය. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ පැරැණි අග්‍ර යැ යි ගන්නා ලද නම්වහරින් ඒ බ්‍රාහ්මණ මණ්ඩලයා ගේ නිපැන්ම විය. එ ද ඒ සතියනට ම ය. අන් සතියනෙකුට නො වේ. සමාන සතියනට මය, අසමාන සතියනට නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය, අධර්මයෙන් නො වේ. වාශිෂ්ඨයෙනි, ධර්මය ම මෙලොවහි ද පරලොවහි ද මේ ජනයා කෙරෙහි උසස් ය.

14. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඒ සතුන් අතුරෙහි ම ඇතැම් කෙනෙක් මෙමුද්‍රන ධර්ම සෙවනය කොට ඒ ඒ අවස්ථාහි නැඟුණු (හෝ ප්‍රකට වූ) ගවපාලනාදී කම්පාත්තයන් කළහ. මෙමුද්‍රනධර්ම ගෙන ඒ ඒ අවස්ථාහි නැඟුණු හෝ ප්‍රකට) කම්පාත්ත කෙරෙත් නු යි 'වෛශ්‍යයෝ ය, වෛශ්‍යයෝ යැ' යි ම නම් වහර උපන. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ ම පැරැණි වූ, අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද නම් වහරින් වෛශ්‍යමණ්ඩලයාගේ ආරම්භය විය. එ ද ඒ සතුන් පිළිබඳ ව ම ය. අන් සත් කෙනකු පිළිබඳ ව නො වේ. සමානායන් පිළිබඳ ව ම ය. අසමානායන් පිළිබඳ ව නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය, අධර්මයෙන් නො වේ. වාශිෂ්ඨයෙනි, ධර්මය ම මේ ජනයා කෙරෙහි මෙ ලොවහි ද පර ලොවහි ද ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

වාශිෂ්ඨයෙනි, ඒ සතියන් අතුරෙහි ම යම් කෙනෙක් රෝද්‍රාවාර ක්ෂුද්‍රාවාර ඇත්තෝ වූහු ද, මොහු රෝද්‍රාවාර ඇත්තාහ, ක්ෂුද්‍රාවාර ඇත්තාහ යි කියා ම, ඔවුනට ශ්‍රද්ධාමත්ත ශ්‍රද්ධාමත්ත යැ යි ම නම්වහර උපන. වාශිෂ්ඨයෙනි, මෙසේ අග්‍රයැ යි දන්නා ලද පැරැණි නම් වහරින් මේ ශ්‍රද්ධාමත්තයාගේ ආරම්භය විය. එ ද ඒ සතියන් පිළිබඳ ව ම ය. අන් සතියනෙකු පිළිබඳ ව නො වේ. සමානායන් පිළිබඳ ව ම ය, අසමානායන් පිළිබඳ ව නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය, අධර්මයෙන් නො වේ. වාශිෂ්ඨයෙනි, එහෙයින් මෙලෝහි ද පරලෝහි ද ධර්මය ම මේ ජනයා කෙරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

15. වාශිෂ්ඨයෙනි, යම් හෙයකින් ක්ෂත්‍රියයාත් සිය දහමට ගරහනුයේ මහණ වන්නෙමි යි ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි බිම් වදනේ ද, බ්‍රාහ්මණයාත් සිය දහමට ගරහනුයේ මහණ වන්නෙමි යි ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිම් වදනේ ද, වෛශ්‍යයාත් සිය දහමට ගරහමින් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිම් වදනේ ද, ශුද්‍රයාත් සිය දහමට ගරහනුයේ මහණ වන්නෙමි යි පැවිදි බිම් වදනේ ද, එසේ වූ කාලයෙක් විය. (එ කල්හි) මේ සතර මණ්ඩලයන්ගෙන් ම ශ්‍රමණමණ්ඩලයාගේ ආරම්භය විය. එ ද ඒ සතියන් පිළිබඳ ම ය, අන් සතියනෙකු පිළිබඳ නො වේ. සමානායන් පිළිබඳ වූ ම ය, අසමානායන් පිළිබඳ වූ නො වේ. ධර්මයෙන් ම ය. අධර්මයෙන් නො වේ. වාශිෂ්ඨයෙනි, එහෙයින් මෙ ලොවහි ද පර ලොව හි ද ධර්මය ම ජනයා කෙරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

දුච්චරිතාදිකථා

ඛන්තියො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන දුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, වාචාය දුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, මනසා දුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, මිච්ඡාදිඤ්ඤිකො, මිච්ඡාදිඤ්ඤිකමමසමාදනො මිච්ඡාදිඤ්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ- වෙසෙසා පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ-සුද්දො පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ-සමණො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන දුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, වාචාය දුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, මනසා දුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, මිච්ඡාදිඤ්ඤිකො මිච්ඡාදිඤ්ඤිකමමසමාදනො මිච්ඡාදිඤ්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

ඛන්තියො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන සුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, වාචාය සුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, මනසා සුච්චරිතං වරිඤ්ඤා, සමමාදිඤ්ඤිකො සමමාදිඤ්ඤිකමමසමාදනො සමමාදිඤ්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා සුග්ගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ- වෙසෙසා පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ- සුද්දො පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ- සමණො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන සුච්චරිතං වරිඤ්ඤා -පෙ- සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. ඛන්තියො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන ආයකාරී, වාචාය ආයකාරී, මනසා ආයකාරී, විම්සකදිඤ්ඤිකො විම්සකදිඤ්ඤිකමමසමාදනො විම්සකදිඤ්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා සුබ්බසංඝපටිසංවේදී¹ හොති. බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ- වෙසෙසා පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ- සුද්දො පි ඛො වාසෙට්ඨා -පෙ- සමණො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන ආයකාරී, වාචාය ආයකාරී, මනසා ආයකාරී, විම්සකදිඤ්ඤිකො විම්සකදිඤ්ඤිකමමසමාදනො විම්සකදිඤ්ඤිකමමසමාදනහෙතු කායසස හෙද පරමමරණා සුබ්බසංඝපටිසං-වේදී හොති.

බොධිපක්ඛියභාවනා

16. ඛන්තියො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන සංවුතො, වාචාය සංවුරතා, මනසා සංවුතො, සත්තතං බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනමනාය දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බාති².

1. සුබ්බසංඝපටිසංවේදී - මජ්ඣ.

2. පරිනිබ්බායති-මජ්ඣ.

දුශ්චරිතාදිකරා

වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රියයා ද කයින් දුශ්චරිත කොට, වචනයෙන් දුශ්චරිත කොට මනසින් දුශ්චරිත කොට, මිසදිවු වැ, මිථ්‍යාදාෂ්ටිකම්මසමාදාන ඇති වැ, මිථ්‍යාදාෂ්ටිකම්මසමාදාන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු, සැප නැති දුකට ස්ථාන වූ, විවස ව පතිත වන තැන වූ නිරයට පැමිණෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයා ද... වෛශ්‍යයා ද... ශුද්‍රයා ද... ශ්‍රමණයා ද කයින් දුශ්චරිත කොට, වචනයෙන් දුශ්චරිත කොට, සිතින් දුශ්චරිත කොට, මිථ්‍යාදාෂ්ටික වැ මිථ්‍යාදාෂ්ටිකම්මසමාදාන ඇති වැ මිථ්‍යාදාෂ්ටිකම්මසමාදාන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු, සැප නැති, දුකට තැන් වූ, විවස වැ පතිත වන තැන වූ නිරයට පැමිණෙයි.

වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රියයා ද කයින් සුශ්චරි පුරා, වචනයෙන් සුශ්චරි පුරා, සමාග්දාෂ්ටිකම්මසමාදාන ඇති වැ සිතින් සුශ්චරි පුරා, සමාග්දාෂ්ටික වැ සමාග්දාෂ්ටිකම්මසමාදාන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු, මනාගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයා ද... වෛශ්‍යයා ද... ශුද්‍රයා ද... ශ්‍රමණයා ද කයින් සුශ්චරි පුරා... සග ලොවට යෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රියයා ද (විටෙක කුසල් ද විටෙක අකුසල් දැයි) කුසලාකුසල දෙක ම කරන සුලු වූයේ, වචනයෙන් කුසලාකුසල දෙක ම කරන සුලු වූයේ, සිතින් කුසලාකුසල දෙක ම කරන සුලු වූයේ, (විටෙක සමාග්දාෂ්ටික ද විටෙක මිථ්‍යාදාෂ්ටික දැයි) මිශ්‍ර දාෂ්ටි ඇතියේ, මිශ්‍රදාෂ්ටික කම්මසමාදාන ඇතියේ, මිශ්‍රදාෂ්ටික කම්මසමාදාන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු සුව ණ් වීදුනේ වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, බ්‍රාහ්මණයා ද... වෛශ්‍යයා ද... ශුද්‍රයා ද... ශ්‍රමණයා ද කයින් කුසල් අකුසල් දෙක ම කරන සුලු වූයේ,... වචනයෙන් කුසල් අකුසල් දෙක ම කරන සුලු වූයේ,... මනසින් කුසල් අකුසල් දෙක ම කරන සුලු වූයේ, මිශ්‍ර දාෂ්ටි ඇතියේ, මිශ්‍රදාෂ්ටික කම්මසමාදාන ඇත්තේ, මිශ්‍රදාෂ්ටික කම්මසමාදාන හෙතෙයෙන් කාබුන් මරණින් මතු සුව ණ් වීදුනේ වෙයි.

16. වාශිෂ්ඨයෙනි, ක්ෂත්‍රියයා ද කයින් සංවෘත වූයේ (හැවුරුණේ), වචනයෙන් හැවුරුණේ, සිතින් හැවුරුණේ, සත් කොටසකට අයත් වූ (සත්තිය) බොධිපාක්ෂික ධර්මයන් වැඩිමට බැස, මෙ අත්බවහි ම (කෙලෙස් පිරිනිවනින්) පිරිනිවෙයි.

බ්‍රාහ්මණො පි ඛො වාසෙට්ඨා, වෙසෙසා පි ඛො වාසෙට්ඨා, සුද්දොපි ඛො වාසෙට්ඨා, සමණො පි ඛො වාසෙට්ඨා කායෙන සංවුතො, වාචාය සංවුතො, මනසා සංවුතො, සත්තනතං ඛොධිපකඛියානං ධම්මානං භාවනමභියා දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බාති. ඉමෙසං හි වාසෙට්ඨා චතුන්නං චණ්ණානං යො හොති භික්ඛු අරහං ඛිණ්ණාසවො වුසිත්ථා කත්තරණියො ඔභිත්භාරො අනුප්පත්තසද්දො පරිකඛිණ්-හවසඤ්ඤාපතො සම්මදඤ්ඤවිමුක්තො, සො නෙසං අග්ගමකඛියාති. ධම්මෙනෙව නො අධම්මෙන. ධම්මො හි වාසෙට්ඨා සෙට්ඨො ජනෙ'තස්මිං දිට්ඨෙවෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායෙව. බ්‍රහ්මනා පි වාසෙට්ඨා සනඛකුමාරෙන ගාථා භාසිතා:

17. “ඛක්ඛියො සෙට්ඨො ජනෙ'තස්මිං යෙ ගොත්තපට්ඨාරිනො,¹

විජ්ජාවරණසම්පණ්ණො සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ”ති.

සා ඛොපනෙසා වාසෙට්ඨා ගාථා බ්‍රාහ්මනා සනඛකුමාරෙන සුගීතා නො දුගීතා, සුභාසිතා නො දුඛභාසිතා, අත්ඨසංභිතා² නො අනත්ඨසංභිතා, අනුමතා මයා, අහම්පි වාසෙට්ඨා එවං වදාමි:

“ඛක්ඛියො සෙට්ඨො ජනෙ'තස්මිං යෙ ගොත්තපට්ඨාරිනො,

විජ්ජාවරණසම්පණ්ණො සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ”ති.

ඉදමවොව හගවා. අත්තමනා වාසෙට්ඨාභාරද්වාරා හගවතො භාසිතං අභිනන්දන්ති.

අග්ගඤ්ඤසුත්තං නිවසීතං චතුස්සං.

1. පටිසාරිණො PTS

2. අත්ඨසඤ්ඤිතා

වාශිෂ්ඨයෙනි, මේ සතර වර්ණයන් ගෙන් (කවර වර්ණයකට අයත් වුව ද) රහත් වූ, නැසූ ආශ්‍රව ඇති, වැස අවසන් කළ මහබඹසර ඇති, සිවුමගින් කළයුතු කෘත්‍ය කොට නිමැවූ, බහා තැබූ ස්කන්ධභාරය ඇති, මහ පිළිවෙළින් පැමිණි ස්වාථීය (රහත් බව) ඇති හැම ලෙසින් ම ක්ෂයයට පැමිණැවූ බවබැඳුම් ඇති මොනොවට (මනා ව තුවැණින්) දූත කෙලෙසුන් ගෙන් මිදුණු මහණෙක් වේ ද, හෙ තෙමේ ඒ හැම දෙනාට ම අග්‍ර යැ යි කියනු ලැබේ. ඒ ද ධර්මයෙන් ම ය. අධර්මයෙන් නො වේ. වාශිෂ්ඨයෙනි, එහෙයින් ධර්මය මෙ ලොවිහි ද පරලොවිහි ද මේ ජනයා කෙරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, සනත්කුමාර බ්‍රහ්මයා විසින් ද කියන ලද භාථාවෙන් වෙයි.

17. “යම් කෙනෙක් සිය ගෝත්‍රය සිහිකරන්නෝ ඇත් ද, ඒ ජනයා අතුරෙහි ක්ෂත්‍රියයා ශ්‍රේෂ්ඨ ය. යමෙක් විද්‍යායෙහුත් වරණධර්මයෙහුත් යුක්ත ද ඒ සමාක් සම්බුද්ධ තෙමේ දෙවිමිනිසුන් අතුරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය”. වාශිෂ්ඨයෙනි, ඒ භාථාව වූ කලී සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම විසින් මොනොවට ගයන ලදී. නොමනා කොට ගයන ලද්දේ නො වෙයි. මොනොවට කියන ලද්දේ වෙයි. නොමනා කොට කියන ලද්දක් නොවෙයි. අර්ථ නිශ්චිතය. අනර්ථනිශ්චිත නො වේ. මා විසින් ද අනුමත වෙයි. වාශිෂ්ඨයෙනි, මමත් මෙසේ කියමි:

“යම් කෙනෙක් සිය ගෝත්‍ර සිහිකරන්නෝ ඇත් ද, ඒ ඒ ජනයා අතුරෙහි ක්ෂත්‍රියයා ශ්‍රේෂ්ඨ ය. යමෙක් විද්‍යායෙහුත් වරණ ධර්මයෙහුත් යුක්ත ද ඒ සමාක් සම්බුද්ධ තෙමේ දෙවිමිනිසුන් අතුරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ ය”.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක. වාශිෂ්ඨ භාරද්වාජ දෙදෙනා සතුටු සිතැත්තාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනය ආදරයෙන් පිළිගත්හ.

තතරවන අග්‍රහස්‍රය සූත්‍රය නිමිසේ යැ.

සමපසාදනීය සුතනං

සාරිපුත්ත-සිහනාදෙ¹

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං හගවා නාළඤ්ජයං² විහරති පාවාරිකඛවනෙන. අපං මො ආයසමා සාරිපුත්තො යෙන හගවා තෙත්තපසඛිකම්, උපසඛිකම්ඤ්ඤා හගවන්තං අභිවාදෙඤ්ඤා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසිතො මො ආයසමා සාරිපුත්තො හගවන්තං එතදවොච: “එවං පසන්නො අහං හනෙත හගවති, න වාහු න ච හවිසසති න චෙතරහි විජ්ජති අසෙසං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා හගවතා භියොගාභිඤ්ඤානරො යදිදං සමෙබ්බාධියන්ති”.

“උළාරා මො තෙ අයං සාරිපුත්ත ආසභී වාවා භාසිතා, එකංසො ගභිතො, සිහනාදෙ නදිතො: ‘එවං පසන්නො අහං හනෙත හගවති, න වාහු න ච හවිසසති න චෙතරහි විජ්ජති අසෙසං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා හගවතා භියොගාභිඤ්ඤානරො යදිදං සමෙබ්බාධියන්ති’, කිං තෙ³ සාරිපුත්ත යෙ තෙ අහෙසුං අතීතමද්ධානං අරහනො සමා-සමුද්ධා, සබ්බෙ තෙ හගවන්තො චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතා, එවංසීලා තෙ හගවන්තො අහෙසුං ඉති පි, එවංධම්මා තෙ හගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංපඤ්ඤා තෙ හගවන්තො අහෙසුං ඉති පි, එවංචිහාරී තෙ හගවන්තො අහෙසුං ඉති පි, එවංචිවුත්තා තෙ හගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි ? ති”.

“නො හෙතං හනෙත”.

“කිං පන තෙ සාරිපුත්ත යෙ තෙ හවිසසන්ති අනාගතමද්ධානං අරහනො සමාසමුද්ධා, සබ්බෙ තෙ හගවන්තො චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතා, එවංසීලා තෙ හගවන්තො හවිසසන්ති ඉති පි, එවංධම්මා -පෙ- එවංපඤ්ඤා, එවංචිහාරී, එවංචිවුත්තා තෙ හගවන්තො හවිසසන්ති ඉතිපි ? ති”.

1. සුඤ්ඤානෙ දීඝ II 130 පිඨෙව.

2. නාළඤ්ජයං - මර්ගං.

3. කිං-ආහං. කිං ඉ මො තෙ-හො.

සම්ප්‍රදායික සිංහල

ශාරීරික සිංහලය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාලන්ද නුවර සම්ප්‍රදේ වූ පාචාරික සිටුහුගේ අඹ වෙනෙහි වැඩ වසන සේක. එ කල්හි සැරියුත් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළඹූ ඔබ වැද එකත්-පස් වැ උත්ත. සැරියුත් තෙරණුවෝ එසේ එකත් පස්වැ උත්තාහු ම 'වහන්ස, යම් සම්බෝධිඥායෙක් වේ ද, එහි ලා (එයින්) භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඩි කරම් නුවණ ඇති අන් ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ පෙරත් නො විය, මතුත් නො වන්නේ ය, දැනුත් නැතැ යි මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරේ පැහැදුණෙම් වෙමි'යි මෙ වචන වදළහ.

"ශාරීරිකයෙනි, 'වහන්ස, යම් සම්බෝධිඥායෙක් වේද එයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඩි කරම් නුවණ ඇති අන් ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ පෙරත් නොවී ය, මතුත් නො වන්නේ ය, දැනුත් නැතැ යි මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙම් වෙමි'යි තොප විසින් උදර වූ අභිමත වචනයක් කියන ලද. ඒකාන්තයෙක් ගන්නා ලද. සිංහලයෙක් පවත්වන ලද. කීමෙක්ද ශාරීරිකයෙනි, ඉතුත් කල්හි යම් අර්හත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වූහ ද ඒ සියලු හඟවත්හු ඔවුන් වහන්සේගේ සිත් තොප සිතින් පිරිසිදු, 'ඒ හඟවත්හු මෙබඳු සිල් ඇත්තෝ වූහයි, මෙබඳු දහම් ඇත්තෝ වූහ යි, ඒ හඟවත්හු මෙසේ වූ ප්‍රඥ ඇත්තෝ වූහ යි, ඒ හඟවත්හු මෙබඳු විහරණ ඇත්තෝ වූහ යි, ඒ හඟවත්හු මෙබඳු විමුක්තිකයන් ඇත්තෝ වූහ' යි කියා තොප විසින් දනගන්නා ලද්දහු ද?' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදළ සේක.

"වහන්ස මෙය එසේ දනගන්නා ලද්දේ නො වේ" යැ යි තෙරණුවෝ වදළහ.

"කිම ශාරීරිකයෙනි, 'මතු කල්හි යම් අර්හත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වන්නාහු නම්, ඒ හඟවත්හු මෙ බඳු සිල් ඇත්තෝ වන්නාහ, මෙබඳු දහම් ඇත්තෝ වන්නාහ... මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වන්නාහ' යි ඔවුන් වහන්සේගේ සිත් තොප සිතින් පිරිසිදු ඒ හඟවත්හු තොප විසින් දන්නා ලද්දහු ද' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදළ සේක.

“නො හෙතං භනෙත”.

“කිං පන තෙ සාරිපුත්ත අභං එතරහි අරභං සමමාසමුදෙධා වේතසා වේතො පරිච්ච විදිතො එවං සිලො භගවා ඉති පි එවංධමො එවංපඤ්ඤා එවංචිභාරී එවංචිමුක්තො භගවා ඉතිපි” ?ති.

“නො හෙතං භනෙත”.

“එත්ථ හි¹ තෙ සාරිපුත්ත අභිකානාගතපච්චුප්පනෙත්තසු අරභනෙත්තසු සමමාසමුදෙධිසු වේතොපරියඤ්ඤා නස්සී. අප් කිඤ්චරහි තෙ අයං සාරිපුත්ත උළාරා ආසභී වාචා භාසිතා, එකංසො ගභිතො, සිහනාදෙ නදිතො “එවං පසනෙතා අභං භනෙත භගවති, න වාහු න ච භවිසසති න වේතරහි විජ්ජති අඤ්ඤා සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා භගවතා හියොයා² හිඤ්ඤාතරො යදිදං සමෙධාධියනති” ?”.

“න ඛො මෙං³ භනෙත අභිකානාගතපච්චුප්පනෙත්තසු අරභනෙත්තසු සමමාසමුදෙධිසු වේතොපරියඤ්ඤා නස්සී. අපි ච ඛො මෙ භනෙත ධම්මභියො විදිතො. සෙය්‍යථාපි භනෙත රඤ්ඤා පච්චනතිමං නගරං දළභුද්දාපං⁴ දළභපාකාරතොරණං එකථාරං, තත්‍රසස දෙවාරිකො පණ්ඩිතො බ්‍යකෙතා⁵ මෙධාචී අඤ්ඤාතානං නිවාරෙතා, ඤාතානං පචේ-සෙතා, සො තසස නගරසස සමනතා⁶ අනුපරියායපථං අනුකකම්මානො⁷ න පසෙසය්‍ය පාකාරසන්ධිං වා පාකාරච්චරං වා අනුමසො ඛිළාරනිසස-කකනාමකතමපි, තසස එවමසස, යෙ කෙච්ඡි ඔළාරිකා පාණො ඉමං නගරං පචිසන්ති වා නිකම්මන්ති වා, සබ්බෙ තෙ ඉමිනා⁸ ච දාරොත පචිසන්ති වා නිකම්මන්ති වා⁹ ති, එවමෙව ඛො මෙ භනෙත ධම්මභියො විදිතො. යෙ තෙ භනෙත අහෙසුං අභිතමඤ්ඤානං අරභනෙතා සමමා සමුද්ධා, සබ්බෙ තෙ භගවනෙතා පඤ්චනීවරණං පභාය වේතසො උපකකිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බපීඨරණං, චතුසු¹⁰ සතිපට්ඨානෙත්තසු සුප්ප-තිවසිතවිතතා, සත්තසමෙධාජ්ඣබ්බෙත යථාභූතං භාවෙත්වා අනුකතරං සමමාසමෙධාධිං අභිසමුච්ඡිංසු.

1. එත්ථ ව හි. මජ්ඣ.

2. න ඛො පනෙතං. පිටු. ස්‍යා.

3. දළභුද්දාප. මජ්ඣ, දළභද්ධාඋ. ස්‍යා.

4. වියකෙතා. ස්‍යා, PTS.

5. සාමනතා. පිටු. ස්‍යා.

6. අනුකකම්මනෙත. PTS.

7. චතුසු. PTS.

“මෙය එසේ නො දන්නා ලද”යි තෙරණුවෝ වදළහ.

“කිම ඥාප්තියෙති, මෙ සමයෙහි මම අරහත් සමාක්සම්බුද්ධ වෙමි. මෙ භගවත්තු මෙසේ වූ සිල් ඇත්තෝය, මෙසේ වූ දහම් ඇත්තෝ ය, මෙසේ වූ ප්‍රඥ ඇත්තෝය, මෙසේ වූ විහරණ ඇත්තෝය, මෙසේ වූ විමුක්ති ඇත්තෝ යැ යි ද මා සිත තොප සිතින් පිරිසිදු දැනගන්නා ලද ද?”යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවන් සේක.

“මෙය එසේ නො ම දැනගන්නා ලද”යි තෙරණුවෝ වදළහ.

“ඥාප්තියෙති, මෙහි ලා ඉකුත් කලා වූ ද, මතු කල්හි වන්නාවූ ද, දන් ඇත්තාවූ ද රහත් සම්මාසම්බුදුවරුන් විෂයයෙහි ඔවුන් සිත් පිරිසිදු දැන්මෙන් තොපට නැත. එසේ කලා කවර නම් සැටියෙකින් තොප විසින් ‘වහන්ස, යම් සම්බෝධිඥානයක් වේ ද එයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඩි තරම් නුවණ ඇති අන් ශ්‍රමණයෙක් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙක් හෝ පෙරත් නො වී ය, මතුත් නොවන්නේ ය දැනුත් නැතැ යි මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙමි වෙමි’යි තොප විසින් මේ උදර වූ ශ්‍රේෂ්ඨ චරිතය කියන ලද ද? ඒකාංශය ගන්නා ලද ද, සිංහනාදය පවත්වන ලද ද?”යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවන් සේක.

“වහන්ස, අතීත අනාගත වර්තමාන රහත් සම්මාසම්බුදුවරුන් විෂයයෙහි ඔබ සිත් පිරිසිදු දන්නා නුවණෙන් මට නැත. වහන්ස, එහෙත් මට අනුමානඥානය ප්‍රකට ව ඇත. වහන්ස, යම්සේ රජක්හුගේ තර වූ පවුරුපා ඇති, දැඩි පවුරු තොරණ ඇති, එක් දෙරක් ඇති පසල් කුටුරෙක් වන්නේද, එහි නොදන්නා ලදුවන් වළක්වන, දන්නා ලදුවන් පිවිස්වන, පණ්ඩිත වූ වාක්ත වූ, නුවණ ඇති ද්වාරපාලයෙක් වන්නේද, හෙ තෙමේ එකුවර භාත්පඤ්ඤා පවුරු මහ ඔස්සේ යනුයේ ප්‍රාකාරසන්ධියක් (ගඬොළ දෙකක් ගිලිහී ගිය තැනක්) හෝ ප්‍රාකාර විවරයක් (පවුර සිඳිගිය තැනක්) හෝ යටත් පිරිසෙයින් බළලකු රිංගා පිට වන පමණ සිදුරකුදු නො දක්නේද, එවිට ඔහුට යම් මහත් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ කුටුරට වදනාහු නම්, මෙයින් නික්මෙන්නාහු නම් හෝ, උහු හැම මේ දෙරින් ම පිවිසෙන්නෝ ද නික්මෙන්නෝ ද වෙත්’යැ යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේද, එ පරිද්දෙන් ම වහන්ස, ගිය කලා යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වූහු ද, ඒ සියලු භගවත්තු ම සිත කෙලසන, නුවණ දුහුල් කරන, පංච නිවරණ, යන් දුරු කොට, සිවු සිව්වන්හි මොනොවට පිහිටි සිතැත්තෝ, සම්බෝධාංග සත තත් වූ පරිදි වඩා, නිරුත්තර සමාක්සම්බුදු ලදුවහ.

යෙ පි තෙ හවිසසනති. අනාගතමඤ්චානං අරහතො සමමා-
සමබ්බුඤ්චා, සබ්බෙ තෙ හගවතො පඤ්ඤානිවරණෙ පහාය වේතසො
උපකක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බප්පිකරණෙ, චතුසු සතිපට්ඨානොසු
සුප්පතිව්ඤ්චිතවිත්තා සත්ත සමමොඤ්ඤිබ්බො¹ යථාභූතං භාවෙතා,
අනුක්කරං සමමාසමොධං අභිසමබ්බුඤ්චානති. හගවා පි හතෙක
එතරහි අරහං සමමාසමබ්බුඤ්චා පඤ්ඤානිවරණෙ පහාය වේතසො
උපකක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බප්පිකරණෙ, චතුසු සතිපට්ඨානොසු සුප්ප-
තිව්ඤ්චිතවිත්තො සත්ත සමමොඤ්ඤිබ්බො යථාභූතං භාවෙතා, අනුක්කරං
සමමාසමොධං අභිසමබ්බුඤ්චා.

2. ඉද්දහං² හතෙක යෙන හගවා තෙත්තපසඛ්ඛාමිං. ධම්මසවණොය.³
තස්ස මෙ හතෙක හගවා ධම්මං දෙසෙසි.⁴ උත්තරුක්කරං පණිත-
පණිතං කණ්ණසුක්කසප්පවිහාගං. යථා යථා මෙ හතෙක හගවා ධම්මං
දෙසෙසි උත්තරුක්කරං⁵ පණිතපණිතං කණ්ණසුක්කසප්පවිහාගං,
තථා තථාහං තස්මිං ධම්මෙ අභිඤ්ඤා ඉධෙකච්චං ධම්මං ධම්මෙසු නිට්ඨමි-
ගමං, සඤ්චරි පසිදිං, 'සමමාසමබ්බුඤ්චා චත සො හගවා, සවාසානො
හගවතා ධම්මො, සුප්පට්ඨතො⁶ හගවතො සාවකසඛ්ඛො'ති.

කුසලධම්මදෙසනා

3. අපරං පන හතෙක එතදනුක්කරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති
කුසලෙසු ධම්මෙසු. තත්ත්වෙ කුසලා ධම්මා: සෙයාපීදං චක්කාරො සති-
පට්ඨානා, චක්කාරො සමමප්පධානා, චක්කාරො ඉඤ්චිපාද, පඤ්චඤ්චියානි,
පඤ්ච බලානි, සත්ත බොර්ඤ්ඤා, අරියො අට්ඨඛිතිකො මග්ගො. ඉධ
හතෙක භික්ඛු ආසවානං බයා අනාසවං වෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාච්චිමුත්තිං.
දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සමච්ඡි කතා උපසම්පජ්ඣ විහරති.
එතදනුක්කරියං හතෙක කුසලෙසු ධම්මෙසු තං හගවා අසෙසමභිජානාති
තං හගවතො අසෙසමභිජානො උත්තරිං අභිඤ්ඤායාං නාස්සි,
යද්ධිජානං අඤ්ඤා සමණො වා මුහුණ්ණො වා හගවතා භියොයා'
භිඤ්ඤාතරො අසස යද්දං කුසලෙසු ධම්මෙසු.

1. බොර්ඤ්ඤා, P.T.S.

2. ඉද්දහං, මජ්ඣ.

3. ධම්මසවණොය, මජ්ඣං ධම්ම
සවණොය, P.T.S.

4. දෙසෙති, මජ්ඣං.

5. උත්තරුක්කරිං සා, P.T.S.

6. සුප්පට්ඨතො සාවකසංඝො මජ්ඣං.

මතුකලා යම් රහත් සම්මාසම්මුද්‍ර කෙනෙක් වන්නාහු නම් ඒ හඟවක්සුද සිත කෙලෙසන නුවණ දුබල කරන පංච නිවරණයන් දුරුලා, සතර සිව්වන්ති සුපිහිටි සිතැත්තෝ, සත් සම්බෝධාභිග තත්වු පරිදි වඩා නිරුත්තර සමාක්සම්බෝධිය ලබන්නාහ. වහන්ස, මේ සමයෙහි රහත් සම්මාසම්මුද්‍ර වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද සිත කිලිටි කරන නුවණ දුබල කරන පංචනිවරණයන් දුරුලා සතර සිව්වන්ති සුපිහිටි සිතැති ව, නිසි ලෙසින් සත් සම්බෝධාංග වඩා නිරුත්තර සමාක්සම්බෝධිය ලද සේකි''යි අනුමාන දැන්ම මට ප්‍රකට විය.

2. වහන්ස, මෙහි මම දහම් අසනු පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළැඹියෙමි. වහන්ස, ඒ මට යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඩ වඩා උතුම් ලෙස, වඩ වඩා ප්‍රණීත ලෙස, ප්‍රතිබාහන සහිත කොට කුශලාකුශල ධර්මයන් (කුසලුන් ප්‍රතිබාහනය කොට අකුසල් ද අකුසලුන් ප්‍රතිබාහනය කොට කුසලුන් ද සිටුනා නියාව ඔවුනට සරි ලෙස ලැබෙන විපාක ද සහිත කොට) දෙසු සේක් ද, ඒ ඒ සැටියෙන් ඒ දෙසු ධර්මයෙහි එක්තරා ධර්මයක් වෙසෙයි නුවණින් දැන සිටුසස් දහමිහි නිෂයාවට පැමිණියෙමි. 'ඒකාන්තයෙන් ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමාක්සම්මුද්ධ සේක, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්මය මොනොවට වදරන ලද්දේය. ඔබගේ ශ්‍රාවක සංඝයාද සුප්‍රතිපන්න යැ යි ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙමි.

කුශල ධර්ම දේශනා

3. වහන්ස, යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුශලධර්ම විෂයයෙහි දහම් දෙසන සේක්ද, මෙය ඔබ කෙරෙහි වූ අන් අනුත්තරිය (එයට වැඩි අන් එකක්හු නැති) ගුණයෙකි. එහි ලා සතර සිව්වන්ත්‍රය, සතර සමාක්ප්‍රධානයෝ ය, සතර සාද්ධිපාදයෝ ය, පංච ඉන්ද්‍රියයෝ ය, පංච බලයෝ ය, සර්ව බෝධාභිගයෝ ය, ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය ය යන මොහු ඒ කුශලධර්මයෝ ය. වහන්ස, මෙහි හික්ෂු කෙට ආප්‍රව නැසීමෙන් අනාප්‍රව වූ වෙතොවිමුක්තිය (එලසමාධිය) ද, ප්‍රඥවිමුක්තිය (එල ඝෘණය) ද, මේ අත්බවිති දී ම තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් පසක් කොට ලැබගෙන වෙසෙයි. එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සර්වප්‍රකාරයෙන් ම වෙසෙයි නුවණින් දන්නා සේක. මෙය කුශලධර්ම විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අනුත්තරිය ගුණයෙකි. යමක් දන්නා අන් මඟ්‍යෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා කුශල ධර්ම විෂයයෙහි දන්නෙක් ඇතැයි නො කියැ හැක්ක. ඒ හැම නිශ්ශෙෂයෙන් වෙසෙයි නුවණින් දන්නා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් එයින් මත්තෙහි දතයුතු දෑයක් නැත.

ආයතනපණ්ණාසකි

4. අපරං පන හතෙක එතදනුක්කරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති ආයතනපණ්ණාසකි¹. ජයිමානි හතෙක අජ්ඣන්තිකබාහිරානි ආයතනානි: වක්ඛුව² ව රුපානි ව සොතඤ්ඤා³ සද්ද ව, සාණඤ්ඤා⁴ ගන්ධා ව ජිව්හා ව⁵ රසා ව, කායො ව⁶ ඵොට්ඨබ්බා ව⁷ මනො ව⁸ ධම්මා ව. එතදනුක්කරියං හතෙක ආයතනපණ්ණාසකිසු. තං හගවා අසෙසමභිජානාති. තං හගවතො අසෙසමභිජානතො උක්කරිං අභිඤ්ඤායාං නාස්සී, යද්ධිජානං අඤ්ඤාසු සමඤ්ඤා වා ප්‍රාභමඤ්ඤා වා හගවතා භියොසා භිඤ්ඤාතරො අස්ස යද්දං ආයතනපණ්ණාසකිසු.

ගබ්භාවක්කන්තිදෙසනා

5. අපරං පන හතෙක එතදනුක්කරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති ගබ්භාවක්කන්තිසු. වතසෙසා ඉමා හතෙක ගබ්භාවක්කන්තියො: ඉධ හතෙක එකච්චො අසමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිමහා නික්ඛමති. අයං පඨමා ගබ්භාවක්කන්ති. පුන ව පරං හතෙක ඉධෙකච්චො සමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිමහා නික්ඛමති. අයං දුතියා ගබ්භාවක්කන්ති. පුන ව පරං හතෙක ඉධෙකච්චො සමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමති, සමපජානො මාතුකුච්ඡිස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡිමහා⁹ නික්ඛමති. අයං තතියා ගබ්භාවක්කන්ති. පුන ව පරං හතෙක ඉධෙකච්චො සමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමති, සමපජානො මාතුකුච්ඡිමහා නික්ඛමති. අයං චතුස්සී¹⁰ ගබ්භාවක්කන්ති. එතදනුක්කරියං හතෙක ගබ්භාවක්කන්තිසු.

ආදෙසනවිධා දෙසනා

6. අපරං පන හතෙක එතදනුක්කරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති ආදෙසනවිධාසු. වතසෙසා ඉමා හතෙක ආදෙසනවිධා. ඉධ හතෙක එකච්චො නිව්ඤ්ඤන ආදිසති 'එවමි පන මනො, ඉධමි පන මනො, ඉති පි පන වික්කන්ති'. සො ඛුං වෙපි ආදිසති තපෙව තං හොති, නො අඤ්ඤාථා. අයං පඨමා ආදෙසනවිධා.

1. ආයතනපණ්ණාසකිසු PTS

2. වක්ඛුවෙව-PTS.

3. සො තඤ්ඤා-PTS.

4. සාණඤ්ඤා-PTS

5. ජිව්හාවෙව-PTS

6. කායොවෙව - PTS.

7. ඵොට්ඨබ්බා වෙව. පිටු

8. මනොවෙව-PTS.

9. සමපජානො පි-PTS.

10. මාතුකුච්ඡිමහා PTS

11. චතුස්සී - මජ්ඣ.

ආයතනප්‍රඥප්ති

4. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආයතන ප්‍රඥප්ති විරෝධයෙන් යම්කිසි දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය ද අන් අනුත්තරිය ගුණයෙකි. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ මේ ආධ්‍යාත්මික බාහිර ආයතන සයෙකි. ඇස ද රූප ද, කන ද හඬ ද, නැඟුණ ද ගඳ ද, දිව ද රස ද, කය ද භෑවෙන දැ ද, මනස ද දහම් ද යන මොහුය. වහන්ස, මෙය ආයතන ප්‍රඥප්ති විරෝධයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අනුත්තරිය ගුණයෙකි. එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිශ්ශෙෂයෙන් වෙසෙයි නුවණින් දන්තා සේක. ආයතන ප්‍රඥප්ති විරෝධයෙන් යමක් දන්තා අන් මහණකු හෝ බමුණකු හෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා දැනුම් ඇත්තකු වෙතැයි නොකියැ හැක්ක. ඒ සියල්ල නිශ්ශෙෂ කොට වෙසෙයි නුවණින් දන්තා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් එයින් මත්තෙහි (ඒ සම්බන්ධයෙන්) දත යුතු දෙයක් නැත.

ගර්භාවක්‍රාන්ති දේශනා

5. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගර්භාවක්‍රාන්ති විරෝධයෙන් යම්කිසි දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය ද අන් අනුත්තරිය ගුණයෙකි. වහන්ස, (භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ) මේ ගර්භාවක්‍රාන්ති සතරෙකි: මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් නැත්තේ (සිහිවූවා ව) මවු කුස පිවිසෙයි. දැනුම් නැත්තේ මවු කුසෙහි වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් නික්මෙයි. මේ පළමු ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි. තව ද වහන්ස, මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස වදී. දැනුම් නැත්තේ මවු කුස වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ දෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි. තව ද වහන්ස, මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස පිවිසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ තෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි. තව ද මෙහි එක්තරා සත්වයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස පිවිසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුස වෙසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. වහන්ස, ගර්භාවක්‍රාන්ති විරෝධයෙන් මේ දැනුම් අනුත්තරිය ගුණයෙකි.

ආදේශනාවිධා දේශනා

6. වහන්ස, තව ද ආදේශනා කොට්ඨාස විරෝධයෙන් මෙරමා සිත් පවත්නා සැටි බලා යම්කිසි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි වූ අනුත්තරිය ගුණයෙකි. වහන්ස, මේ ආදේශනා කොටස්හු සතර දෙනෙකි. වහන්ස, එක්තරා එකෙක් 'තා මනස මෙසේ ය, තා මනස මෙබඳුය. තා සිත මෙසේ යැ'යි නිමිත්තෙන් කියා පායි. ඔහු බොහෝ වුව ද කියන්නාවූ ඒ එසේ ම වේ, අන් සැටියෙකින් නොවේ. මේ පළමු වැනි ආදේශනා කොට්ඨාසය යි.

පුත ව පරං භතෙන ඉධෙකවෙවාන හෙව ඛො නිමිකෙනන ආදිසති, අපි ව ඛො මනුසසානං වා අමනුසසානං වා දෙවතානං වා සඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති'. එවමිති තෙ මනො, ඉසුමිති තෙ මනො, ඉතිපි තෙ විතතනති'. සො ඛණ්ණං වෙපි ආදිසති, තරෙව තං හොති, නො අඤ්ඤාපා. අයං දුක්ඛා ආදෙසනවිධා. පුත ව පරං භතෙන ඉධෙකවෙවාන හෙව ඛො නිමිකෙනන ආදිසති, නාපි මනුසසානං වා අමනුසසානං වා දෙවතානං වා සඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති, අපි ව ඛො විතකකයතො විචාරයතො විතකකවිපථාරසඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති 'එවමිති තෙ මනො, ඉසුමිති තෙ මනො, ඉතිපි තෙ විතතනති'. සො ඛණ්ණං වෙපි ආදිසති තරෙව තං හොති නො අඤ්ඤාපා. අයං තත්ථිඤ්ඤා ආදෙසනවිධා. පුත ව පරං භතෙන ඉධෙකවෙවාන හෙව ඛො නිමිකෙනන ආදිසති, නාපි මනුසසානං වා අමනුසසානං වා දෙවතානං වා සඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති, නාපි විතකකයතො විචාරයතො විතකකවිපථාරසඤ්ඤා සුඤ්ඤා ආදිසති, අපි ව ඛො විතකකවිචාරසමාධිසමාපනතස්ස වෙතස්ස වෙතො පරිච්චි පඤ්ඤානති - යථා ඉමස්ස හොතො මනොසංකාරා පඤ්ඤානා, තථා ඉමස්ස විතතස්ස අනන්තරා ඉමං නාම විතකකං විතකකස්සතිති. සො ඛණ්ණකොපි ආදිසති, තරෙව තං හොති නො අඤ්ඤාපාති. අයං චතුස්සා ආදෙසනවිධා. එතදනුකාරියං භතෙන ආදෙසනවිධාසු.

දසසනසමාපතති-දෙසනා

7. අපරං පන භතෙන එතදනුකාරියං යථා භගවා ධම්මං දෙසෙති දසසනසමාපතතිසු. විතකසා ඉමා භතෙන දසසනසමාපතතියො: ඉධ භතෙන එකවෙවා සමිණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආනප්පමඤ්ඤා පටිඤ්ඤා මඤ්ඤා අනුයොගමඤ්ඤා අප්පමාදමඤ්ඤා සමමාමනසිකාරමඤ්ඤා තථා රූපං වෙතොසමාධිං ඵුසති යථා සමාහිතෙ විතතෙ ඉමමෙව කායං උදධං පාදතලා අධො කෙසමස්සා තවපරියන්තං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිතො පච්චිවෙකති: අස්සි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නාම දන්තා තවො මංසං නහාරා අවසි අවසිමිඤ්ඤා වකකං හදයං යක්කං කිලොමකං පිහකං පථාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මසං පිත්තං සෙඤ්ඤා පුඤ්ඤා ලොහිතං සෙදෙ මෙදෙ අඤ්ඤා වසා බෙළො පිඤ්ඤා නිකා ලසිකා මුක්කනති. අයං පඨමා දසසනසමාපතති.

1. නහාරා, යනා FTS

3. අවසිමිඤ්ඤා, මස්ස.

2. අවසි, යනා FTS

තව ද වහන්ස, මෙහි ඇතැම් එකෙක් නිමිත්තෙන් මෙරමා පැවැතුම් දැන නො ම කියයි. වැලියු මනුෂ්‍යයන්ගේ හෝ අමනුෂ්‍යයන්ගේ හෝ දේවතාවන්ගේ කථා ශබ්දය අසා 'තා මනස මෙසේ ය, තා මනස මෙබඳු ය. තා සිත මෙසේ යැ'යි කියා පායි. ඔහු බොහෝවක් ම කියතුයු ඒ එසේ ම වෙයි, අන් සැටියෙකින් නො වෙයි. මේ දෙවෙනි ආදේශනා කොට්ඨාසය යි. වහන්ස, තව ද එක්තරා එකෙක් නිමිත්තෙන් නො ම කියයි. මිනිසුන්ගේ හෝ නොමිනිසුන්ගේ හෝ දෙවියන්ගේ කතා හඬ අසා ද නො කියයි. වැලියු විතර්ක කරන, විවාර කරන තැනැත්තන්ගේ විතර්ක විවාර ශබ්දය අසා 'තා මනස මෙසේ ය, තා මනස මෙබඳු ය, තා සිත මෙසේ යැ'යි ප්‍රකාශ කෙරෙයි. ඔහු බොහෝවක් ම කියතුයු ඒ එසේ ම වෙයි. අන් පරිද්දෙකින් නො වෙයි, මේ තුන්වැනි ආදේශනා කොට්ඨාසය යි, තව ද වහන්ස, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් නිමිත්තෙනුයු නො ම කියයි, මිනිසුන්ගේ හෝ නොමිනිසුන්ගේ හෝ දේවතාවන්ගේ හෝ ශබ්දය අසා නො ද කියයි. විතර්ක කරන විවාර කරන තැනැත්තන්ගේ විතර්ක විවාර ශබ්දය අසා ද නො ම කියයි. වැලියු විතර්ක විවාර සහිත සමාධියට සම්වන්තත්වයෙන් සිත 'මේ හවත්වුගේ මනස් සංස්කාරයෝ යම්-සේ පිහිටියාහු ද, එසේ මේ සිතට අනතුරු ව මෙ නම් කල්පනාවක් කරන්නේ යැ'යි සිය සිතින් පිරිසිදු දැනී. ඔහු බොහෝවක් කියතුයු ඒ එසේ ම වෙයි, අන් සැටියෙකින් නො වෙයි. මේ සිවුවැනි ආදේශනා භාගය යි. වහන්ස, ආදේශනා භාග විෂයයෙහි (අනුන්ගේ අදහස් දැන කීම් අතුරෙහි) මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ආදේශන භාගය ම අනුත්තරිය වෙයි.

දර්ශනසමාපත්තිදේශනා

7. වහන්ස, දර්ශනසමාපත්ති විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද, වහන්ස, මෙය ම අනුත්තරිය වෙයි. වහන්ස මෙහි දර්ශනසමාපත්තිහු සතර දෙනෙක් වෙත්. වහන්ස, මෙහි ඇතැම් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ උත්සාහ කොට, වීර්ය කොට, පුන පුනා වැර වඩා, සමාක් මනස්කාරය නිසා (නුවණ නිසා,) යම් සමාධියෙකින් සිත මනා වැ පිහිටි කල්හි පත්ලෙන් උඩ'හිසැ කෙහෙ මතුයෙන් යවැ සම හිම කොටැති නන් අයුරු අඟවියෙන් පිරුණු මෙ ම සිරුර නුවණින් සලකා බලා ද එසේ වූ (ප්‍රථමධ්‍යාන) විත්ත සමාධිය ස්පර්ශ කෙරෙයි. හේ එයින් 'මේ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් ඇත, නිය දත් සම නහර ඇට ඇටමිණි වකුගඩු හදමස අක්මාව දළඹුව බඩදිව පපුමස අතුනු අතුනුබහන නොදිරු අහර මල පිත සෙම පුයා ලේ ඩහදිය මේද තෙල කඳුළු වූරුණු-තෙල කෙල සොටු සදම්පුළු මුත්‍ර ඇතැ'යි මේ අඟවින් පස් විකයි. මේ පළමුවන දර්ශන සමාපත්තිය ය.

පුන ව පරං භග්‍නෙ ඉධෙකවෙවා සමණො වා ඩ්‍රාහමණො වා ආතප්පමනියං -පෙ- තථාරූපං වේතොසමාධිං පුසති, යථා සමාහිතෙ විග්‍ගෙ ඉමණෙඤ්ච කායං උභං පාදතලා අධො කෙසමස්සා තචපරි-යනං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙකකිති: අස්ථි ඉමණං කායෙ කෙසා ලොමා නමා දන්තං -පෙ- ලසිකා මුත්තනති, අතික්කමම ව පුරිසස්ස ඡවිමංස ලොහිතං අවසීං පච්චවෙකකිති. අයං දුතියා දස්සනසමාපකති.

පුන ව පරං භග්‍නෙ ඉධෙකවෙවා සමණො වා ඩ්‍රාහමණො වා ආතප්පමනියං -පෙ- තථාරූපං වේතොසමාධිං පුසති යථා සමාහිතෙ විග්‍ගෙ ඉමණෙඤ්ච කායං උභං පාදතලා අධො කෙසමස්සා තචපරි-යනං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙකකිති: අස්ථි ඉමණං කායෙ කෙසා ලොමා -පෙ- ලසිකා මුත්තනති, අතික්කමම ව පුරිසස්ස ඡවිමංස ලොහිතං අවසීං පච්චවෙකකිති, පුරිසස්ස ව විඤ්ඤාණසොතං පජානාති උභයතො අබ්බොච්ඡින්නං ඉධ ලොකෙ පතිට්ඨිතං ව පරලොකෙ පතිට්ඨිතං ව. අයං තතියා දස්සනසමාපකති.

පුන ව පරං භග්‍නෙ ඉධෙකවෙවා සමණො වා ඩ්‍රාහමණො වා ආතප්පමනියං -පෙ- ලසිකා මුත්තනති අතික්කමම ව පුරිසස්ස ඡවි-මංසලොහිතං අවසීං පච්චවෙකකිති, පුරිසස්ස ව විඤ්ඤාණසොතං පජානාති උභයතො අබ්බොච්ඡින්නං ඉධ ලොකෙ අපතිට්ඨිතස්ථි පරලොකෙ අපතිට්ඨිතස්ථි. අයං චතුසා දස්සනසමාපකති. එතද්දනුක්කරියං භග්‍නෙ දස්සනසමාපකතිසු.

පුග්ගලපණ්ණකතිදෙසනා

8. අපරං පන භග්‍නෙ එතද්දනුක්කරියං, යථා භගවා ධම්මං දෙසෙති පුග්ගලපණ්ණකතිසු.¹ සත්තිමෙ භග්‍නෙ පුග්ගලා: උභතොභාගවිමුග්ගො, පඤ්ඤවිමුග්ගො, කායසකිති, දිට්ඨිප්පග්ගො, සඤ්චාච්චිමුග්ගො, ධම්මානුසාරී, සඤ්චානුසාරී. එතද්දනුක්කරියං භග්‍නෙ පුග්ගලපණ්ණකතිසු.

පධානදෙසනා

9. අපරං පන භග්‍නෙ එතද්දනුක්කරියං යථා භගවා ධම්මං දෙසෙති පධානෙසු. සත්තිමෙ භග්‍නෙ සමොච්ඡිකඛිතා: සතිසමොච්ඡිකඛිතො, ධම්මවිචයසමොච්ඡිකඛිතො, වීරිය²සමොච්ඡිකඛිතො, පීතියසමොච්ඡිකඛිතො පසාද්ධිසමොච්ඡිකඛිතො සමාධිසමොච්ඡිකඛිතො, උපෙකාසමොච්ඡිකඛිතො. එතද්දනුක්කරියං භග්‍නෙ පධානෙසු.

1. පුග්ගලපණ්ණකතිසු-පිටු.

2. වීරියං... ම ඡ සං

වහන්ස, තවද මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ උත්සාහ කොට... යම් සමාධියෙකින් සිත මනාව පිහිටි කල්හි 'මේ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් ඇත, නිය ඇත, දත් ඇත... සදම්ඳුලු ඇත, මුත්‍ර ඇතැ'යි පත්ලෙන් උඩ හිසැණේ මත්තෙන් යට, සම ඉම් කොට නත් අයුරු අඟවියෙන් පිරුණු මේ කයත් නුවණින් බලයි ද, පුරුෂයාගේ සිව් මස් ලේ ඉක්මැ ඇට නුවණින් බලයි ද, මේ (ඇට අරමුණුකොට ඉපැදූ දිව්‍ය සාදන කොටැති ධ්‍යානසමාපත්තිය) දෙවෙනි දර්ශනසමාපත්තිය යි.

වහන්ස, තව ද මෙහි ඇතැම් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ උත්සාහ කොට... යම් සමාධියෙකින් සිත මනාව පිහිටි කල්හි 'මේ කයෙහි කෙස් ඇත ලොම් ඇත, නිය ඇත... සදම්ඳුලු ඇත, මුත්‍ර ඇතැ'යි පත්ලෙන් උඩ හිසැණේ මත්තෙන් යට සම හිම් කොට, නත් අයුරු අඟවියෙන් පිරුණු මේ කයත් නුවණින් බලයි ද, පුරුෂයාගේ සිව් මස් ලේ ඉක්මැ ඇට නුවණින් බලයි ද, පූර්වභාග අපරභාග යන දෙපසින් අතර නොසිඳි පැවැති, මෙලොව ද පිහිටි පරලොවහි ද පිහිටි පුරුෂයාගේ විඤ්ඤානස දැනි ද මේ (දෙශක්ෂ පාර්ශ්වජනයන්ගේ වෙනස්පයායඤ්ඤාන) තෙවෙනි දර්ශනසමාපත්තිය ය.

තව ද වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ උත්සාහ කොට... සදම්ඳුලු ඇත, මුත්‍ර ඇතැයි... නුවණින් බලයි ද, පුරුෂයාගේ සිව් මස් ලේ ඉක්මැ ඇට පස්විකයිද, (පූර්වාපර භාග වශයෙන්) දෙපසින් ම අතර නොසිඳුණු ඡන්දරාගවශයෙන් මෙලොවහි ද නොපිහිටි, පරලොවහි ද නොපිහිටි පුරුෂයාගේ විඤ්ඤානස දැනි. මේ (රහත්ත්‍වයේ වෙනස්-පර්ශ්වඤ්ඤාන) සතර වන දර්ශන සමාපත්තිය ය. වහන්ස, දර්ශනසමාපත්ති විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ධර්ම දෙශනාව අනුත්තරිය ය.

පුද්ගලප්‍රඥප්ති දෙශනා

8. වහන්ස, තවද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුද්ගල ප්‍රඥප්ති විෂයයෙහි යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය අනුත්තරිය ය. වහන්ස, උභ්‍යොහංග-චිත්‍රික ය, ප්‍රඥචිත්‍රික ය, කායසාත්මි ය, අභ්‍යවිප්‍රාප්ත ය, ශ්‍රද්ධා-චිත්‍රික ය, ධර්මානුසාරි ය, ශ්‍රද්ධානුසාරි යැ යි මේ පුද්ගලයෝ සත් දෙනෙකි.

ප්‍රධාන දෙශනා

9. වහන්ස, තවද ප්‍රධාන (භාවනානුයෝග) විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද මෙය අනුත්තරිය ය. වහන්ස, සතිසංකොඤ්ඤාය, ධම්මචිතියසංකොඤ්ඤාය, විරියසංකොඤ්ඤාය, පිතිසංකොඤ්ඤාය පස්සද්ධිසංකොඤ්ඤාය, සමාධිසංකොඤ්ඤාය, උපෙක්ඛා සම්බොධායැ යි මේ සම්බොධාගත සතෙකි. ප්‍රධාන විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මේ ධර්ම දෙශනාව අනුත්තරිය ය.

පටිපද්දෙසනා

10. අපරං පන හතෙක එතදනුකරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති පටිපදසු. වතසො ඉමා හතෙක පටිපද: දුක්ඛා පටිපද දක්ඛාහිඤ්ඤා, දුක්ඛා පටිපද ඛිට්ඨාහිඤ්ඤා, සුඛා පටිපද දක්ඛාහිඤ්ඤා, සුඛා පටිපද ඛිට්ඨාහිඤ්ඤා¹ ති. තත්‍ර හතෙක යායං පටිපද දුක්ඛා දක්ඛාහිඤ්ඤා, අයං හතෙක පටිපද උභයෙනෙව භීනා අක්ඛායති දුක්ඛානා ච දක්ඛානා ච. තත්‍ර හතෙක යායං පටිපද දුක්ඛා ඛිට්ඨාහිඤ්ඤා, අයං පන හතෙක පටිපද දුක්ඛානා භීනා අක්ඛායති. තත්‍ර හතෙක යායං පටිපද සුඛා දක්ඛාහිඤ්ඤා, අයං පන හතෙක පටිපද දක්ඛානා භීනා අක්ඛායති. තත්‍ර හතෙක යායං පටිපද සුඛා ඛිට්ඨාහිඤ්ඤා, අයං පන හතෙක පටිපද උභයෙනෙව පඤ්ඤා අක්ඛායති සුඛානා ච ඛිට්ඨානා ච. එතදනුකරියං හතෙක පටිපදසු.

හසසසමාවාරාදි - දෙසනා

11. අපරං පන හතෙක එතදනුකරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති හසසමාවාරෙ. ඉධ හතෙක එකච්චා න චෙව මුසාවාදුපසංහිතං වාවං භාසති, න ච චෙතුරියං න ච පෙසුඤ්ඤා¹ න ච සාරම්භජ ජයාපෙසෙකො, මනනා මනනා වාවං භාසති නිධානවතීං කාලෙන, එතදනුකරියං හතෙක හසසමාවාරෙ.

12. අපරං පන හතෙක එතදනුකරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති පුරිසසිලසමාවාරෙ. ඉධ හතෙක එකච්චා වසා සද්ධා ච. න ච කුභකො, න ච ලපකො, න ච නෙමිකතිකො, න ච නිපෙසසිකො, න ච ලාභෙන ලාභං නිජිභිංසනකො² ඉඤ්ඤාසු අනතථාරො, භොජනෙ මහ්නඤ්ඤා, සමකාරී, ජාගරියානුයොගමනුසුතො, අතර්ථකො ආරථවිරියො, ක්කායී, සතිමා, කල්‍යාණපටිභානො, ගතිමා, ධිතිමා, මතිමා න ච කාමෙසු ගිද්ධා, සතො ච නිපකො ච.

එතදනුකරියං හතෙක පුරිසසිලසමාවාරෙ.

1. පෙසුඤ්ඤා-මජ්ඣ.

2. නිජිභිංසනකො, සා, නිජිභිංසනකො-මජ්ඣ.

ප්‍රතිපත්ති දෙශනා

10. වහන්ස, තව ද ප්‍රතිපත්ති විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම්-සේ දහම් දෙසන සේක් ද මෙය අනුත්තරිය ය. දන්ධාභික්ඛුද්දා සුක්ඛපටි-පද ය, විප්පාභික්ඛුද්දා සුක්ඛ පටිපද ය, දන්ධාභික්ඛුද්දා සුක්ඛපටිපද ය, විප්පා-භික්ඛුද්දා සුක්ඛපටිපද යැ යි මේ ප්‍රතිපත්ති සතරෙකි. මොවුන්ගෙන් යම් දන්ධාභික්ඛුද්දා සුක්ඛපටිපදවෙක් ඇද්ද, මෙය සුක්ඛ වැඩින් ද දන්ධ වැඩින් ද යි යන දෙකරුණින් ම හීන යැ යි කියනු ලැබේ. වහන්ස එහි යම් විප්පාභික්ඛුද්දා සුක්ඛ පටිපදවෙක් ඇද්ද මෙය සුක්ඛ වැඩින් හීන යැයි කියනු ලැබේ. වහන්ස, එහි යම් දන්ධාභික්ඛුද්දා සුක්ඛ පටිපදවෙක් ඇද්ද, මෙය දන්ධ වැඩින් හීන යැ යි කියනු ලැබේ. වහන්ස, එහි යම් විප්පාභික්ඛුද්දා සුක්ඛපටිපදවෙක් ඇද්ද, මෙය සුක්ඛ වැඩින් ද, විප්පාභික්ඛුද්දා වැඩින් ද යි දෙකරුණින් ම උතුම් යි කියනු ලැබේ. වහන්ස, ප්‍රතිපත්ති විෂයයෙහි භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේගේ මේ ධර්මදේශනාව අනුත්තරිය ය.

භස්සසමාචාරාදි දේශනා

11. තව ද අනෙකෙක. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වාක්සමා-චාර විෂයයෙහි (කරාකිරීම පිළිබඳ ව) යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද මෙය අනුත්තරිය ය. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් අතරතුර මුසවා මුසු කළ බස් නො බෙණෙයි. උනුත් බිඳුවන බස් නො බෙණෙයි. කේලාම් බස් නො බෙණෙයි. (එකට දෙකක් කෙරෙමි යි) සැහැසීමෙන් උනුත් කතා නො කියයි. දිනීම අපේක්ෂා කොට ඇති ව නො කියයි. නුවණින් පිරික්සා සුදුසු කාලයෙහි සිතූ තබා ගත යුතු බස් කියයි. වහන්ස, වාක් සමාචාර විෂයයෙහි මෙය අනුත්තරිය යැ.

12. තව ද අනෙකෙක. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ ඒ පුද්-ගලයන්ගේ පිරිසිදු ශීල විෂයයෙහි ද පිරිසිදු මනාසමාචාර විෂයයෙහි ද යම්සේ දහම් දෙසන සේක් ද මෙය අනුත්තරිය යැ. වහන්ස, මෙහි එක්-තරා මහණෙක් (ශීලයෙහි ද මනා සමාචාරයෙහි ද පිහිටියේ) සත්‍ය කරා ඇත්තේ ද සැදහැ ඇත්තේ ද වන්නේ ය. කුහක නො වන්නේ ය. වාටු කරා නො කියන්නේ ය. ප්‍රත්‍යයාශායෙන් ඉඟි දෙඩුම් නො දෙඩන්නේ ය, ලාභාශායෙන් මෙරමාට ගරහන්නෙක් ද නොවන්නේ ය. ලාභයෙන් ලාභය කොයන්නෙක් ද නොවන්නේ ය. ඉඳුරන්හි වැසු දෙරැක්කෙක් වන්නේ ය, බොජුනෙහි පමණ දන්නෙක් වන්නේ ය. (විෂමාචාර හැර) සම් ව හැසිරෙන්නෙක් වන්නේ ය. නිදි දුර්ලබ්ධියෙහි දෙසුණෙක් වන්නේ ය. අලස නො වූයෙක්, රුකුළු වැර ඇතියෙක්, ධ්‍යානයෙහි ඇලුණෙක්, සිහි ඇතියෙක්, කලණ නුවණ ඇතියෙක්, සුන්දර ප්‍රතිභාන සම්පත් ඇතියෙක්, ගතිමතෙක් (නොඇසූ දහම් දන ගැන්මෙහි සමත් නුවණැතියෙක්) ධානි-මානක් (ධාරණයෙහි සමත් ප්‍රඥ ඇතියෙක්) මතිමතෙක් (අනුමාන ප්‍රඥ ඇතියෙක්) වන්නේ ය. කාමයන්හි ගිජුවූයෙක් නොවන්නේ ය. (අභික්‍රමණ දියෙහි එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ, අභික්‍රමණාදි සත් තන්හි පැවැති විවසුන් නුවණ ඇත්තේ වන්නේ ය.

වහන්ස, පුරුෂශීල සමාචාර විෂයයෙහි මෙය අනුත්තරිය යැ.

අනුසාසනවිධාදෙසනා

13. අපරං පන හතෙක එතදනුක්ඛරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති අනුසාසනවිධාසු. චතසෙසා ඉමා හතෙක අනුසාසනවිධා. ජානාති හතෙක හගවා පරං පුග්ගලං පව්චිත්තං යොනිසො මනසිකාරා, 'අයං පුග්ගලො යථානුසිඨං තථා පටිපජ්ජමානො, තිණ්ණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා සොතාපනෙතා හවිසසති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඛපරායණො'ති. ජානාති හතෙක හගවා පරං¹ පුග්ගලං පව්චිත්තං යොනිසොමනසිකාරා, අයං පුග්ගලො යථානුසිඨං තථා පටිපජ්ජමානො තිණ්ණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොභානං තනුක්ඛා සකදගාමී හවිසසති, සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්තො දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතිති.

ජානාති හතෙක හගවා පරං පුග්ගලං පව්චිත්තං යොනිසො මනසිකාරා, අයං පුග්ගලො යථානුසිඨං තථා පටිපජ්ජමානො, පඤ්ඤානං ඔරමනාගියානං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හවිසසති, තස්ම පරිනිබ්බාසී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකාති.

ජානාති හතෙක හගවා පරං පුග්ගලං පව්චිත්තං යොනිසො මනසිකාරා, අයං පුග්ගලො යථානුසිඨං තථා පටිපජ්ජමානො ආසවානං බයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤාවිමුක්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සමීඪි කථා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සතිති.

එතදනුක්ඛරියං හතෙක අනුසාසනවිධාසු.

පරපුග්ගලවිමුක්තිඤ්ඤාදෙසනා

14. අපරං පන හතෙක එතදනුක්ඛරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති පරපුග්ගලවිමුක්තිඤ්ඤා. ජානාති හතෙක හගවා පරං පුග්ගලං පව්චිත්තං යොනිසොමනසිකාරා, අයං පුග්ගලො තිණ්ණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා සොතාපනෙතා හවිසසති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඛපරායණො'ති. ජානාති හතෙක හගවා පරං පුග්ගලං පව්චිත්තං යොනිසො මනසිකාරා, අයං පුග්ගලො තිණ්ණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොභානං තනුක්ඛා සකදගාමී හවිසසති සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්තො දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතිති.

1. අපරා (මජ්ඣං) පරපුග්ගලං—Pn.

අනුශාසනවිධා දෙයනා

13. තව ද අනෙකෙක. වහන්ස, අනුශාසන කොටස්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම්සේ දහම් දෙයනා සේක් ද, මෙය අනුක්‍රමය යැ. වහන්ස, මේ අනුශාසන විධා සතරෙක: මේ පුභුල් තෙමේ අනුශාසන පරිදි පිළිපදිනුයේ, තුන් සංයෝජනයන් නැසීමෙන්, අපායෙහි නොවැටෙන සුලු වූ, ධර්මයෙන් නියත වූ, ඉදිරි තුන් මහට අවශ්‍යයෙන් පැමිණියැ යුතු සෝවාන් පුභුලෙක් වන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යෝනිසො-මනස්කාරයෙන් අන් පුභුලා තමන් වහන්සේ ම දන්නා සේක. මේ පුභුල් තෙම තුන් සංයෝජනයන් නැසීමෙන් රාග ද්වේෂ මෝහයන් තුනී කිරීමෙන් සකෘද්ගාමී වන්නේ ය, එක් වරක් ම මේ ලෝකයට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යෝනිසෝ-මනස්කාරයෙන් තමන් වහන්සේ ම අන් පුභුලා දන්නා සේක.

මේ පුභුල් තෙම ඔරම්භාගීය සංයෝජන නැසීමෙන් මරණින් මතු ඉද්ධාවාසයෙහි උපදින, එහිදී පිරිනිවේන සුලු, එ ලොවින් මෙහි පෙරළා නො එන සුලු අනාගාමියෙක් වන්නේයැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යෝනිසොමනස්කාරයෙන් තමන් වහන්සේ ම අන් පුභුල්හු දන්නා සේක.

'මේ පුභුල් තෙම ආසුචියන් නැසීමෙන් අනාසුචි වූ එළ සමාධිය ද එළ ප්‍රඥාව ද මෙ අත්බවිහි ම තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දන, පසක් කොට, ලැබ වසන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යෝනිසෝමනස්කාර-යෙන් තමන් වහන්සේ ම අන් පුභුල්හු දන්නා සේක.

වහන්ස, අනුශාසනවිධාවන්හි මෙය අනුක්‍රමය ය.

පරපුද්ගල විමුක්තිඥාන දෙයනා

14. වහන්ස, තව ද සෝවාන් ආදී අන් පුභුලන් ඒ ඒ මගින් කෙලෙසුන් ගෙන් මිදෙනු දැන්මෙහි යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙයනා සේක් ද, මෙය අනුක්‍රමය ය. වහන්ස, මේ පුභුල් තෙමේ තුන් සංයෝජනයන් නැසීමෙන් අවාහි නොවැටෙන සුලු, රහත් බවට නියත වූ, උපරිමාර්ගත්‍රය සංඛ්‍යාත සම්බෝධිය පරායණ කොටැත්තේ සෝවාන් වූ-යෙකැ' යි තමන් වහන්සේ ම දන්නා සේක. වහන්ස, 'මේ පුභුල් තෙමේ තුන් සංයෝජනයන් නැසීමෙන්, රාග ද්වේෂ මෝහයන් තුනී වීමෙන් සකෘද්ගාමී වන්නේ යැ යි, එක් වරක් ම මේ ලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ම උපාය මනස්කාරයෙන් අන් පුභුලා දන්නා සේක.

ජානාති හතෙත හගවා පරං පුග්ගලං පච්චික්ඛාං යොනිසො මනසිකාරා, 'අයං පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමභාගියානං සංඤ්ඤාජානානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හවිසසති තත් පරිනිබ්බාසී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා'ති.

ජානාති හතෙත හගවා පරං පුග්ගලං පච්චික්ඛාං යොනිසො මනසිකාරා 'අයං පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤා විමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සමිඤ්ඤා කථා උපසම්පජ්ජා විහරිස්සා'ති ති. එතදනුක්කරියං හතෙත පරපුග්ගලවිමුත්තිඤ්ජෙ.

සසසතවාදදෙසනා

15. අපරං පන හතෙත එතදනුක්කරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති සසසතවාදෙසු. තයො මෙ හතෙත සසසතවාද. ඉධ හතෙත එකවෙවා සමිඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මිඤ්ඤා වා ආතප්පමනාය පධානමනාය අනුයොගමනාය අප්පමාදමනාය සමමා මනසිකාරමනාය තථාරූපං වෙතොසමාධිං. චූසති, යථාසමාහිතෙ විතෙත අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුස්සරති සෙයාර්ථිදං. එකමි ජාතිං දො පි ජාතියො තිස්සො පි ජාතියො චතස්සො පි ජාතියො පඤ්ඤා පි ජාතියො දස පි ජාතියො විසමි¹ ජාතියො තිංසමි ජාතියො වත්තාළිසමි² ජාතියො පඤ්ඤාසමි ජාතියො ජාතිසතමි ජාතිසහසමි ජාතිසහසමි අනෙකානි පි ජාතිසතානි අනෙකානි පි ජාතිසහසතානි අනෙකානි පි ජාතිසසහසතානි, අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොතෙතා එවංවිඤ්ඤානං එවමාහාරො එවං සුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී එවමායුපරියතෙතා. සො තතො වුතො අමුත්‍ර උදපාදිං³. තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොතෙතා එවංවිඤ්ඤානං එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී එවමායුපරියතෙතා. සො තතො වුතො ඉධුපපතෙතා'ති. ඉති සාකාරං සඋදෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසසරති. සො එවමාහ. අතිතමපාහං⁴ අද්ධානං ජානාමි 'සංවට්ඨි' පි ලොකො විවට්ඨි පි' ති, අනාගතමපාහං අද්ධානං ජානාමි 'සංවට්ඨිස්සති වා ලොකො විවට්ඨිස්සති වා ති. සසසතො අත්තා ව ලොකො ව වසෙද්ධා කුට්ඨෙද්ධා⁵ එසිකවද්ධාසී ධීතො තෙ' ව සත්තා සන්ධාවනති සංසරනති වචනති උපපජ්ජනති, අත්තීතෙව සසසතිසමනති. අයං පඨමො සසසතවාදො.

1. විසමිමි-PTS.

2. වත්තාළිසමි. සා. වත්තාරිසං-PTS.

3. උපපාදි-PTS.

4. අතිතං පාහං. සා. අතිතමිහං.-PTS.

5. සංවට්ඨි වා . . . විවට්ඨි වා-සිඉ.

6. කුට්ඨෙද්ධා.-සා.සා.

වහන්ස, මේ පුද්ගලයා තමා ඔරම්භාගිය සංයෝජන පස නැසීමෙන් (ඉද්ධාවාසයෙහි) ඔපපාතික වූ උපදායකය, එහිදී ම පිරිනිවේන්නේය. ඒ බලවේගයෙන් මේ කාමලෝකයට උත්පත්ති වශයෙන් පෙරළී නොඑන සුදුසු යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ උපාය මනස්කාරයෙන් ඒ අන් පුද්ගලා දන්නා සේක.

වහන්ස, 'මේ පුද්ගලා ආත්මයන්ගේ ක්ෂයයෙන් ආත්මවර්තන වූ ඵලසාධය ද ඵලඥාය ද මේ අත්බවිහිදී ම තෙමේ ම වෙසෙසි නුවණින් දැන පසක් කොට ලැබ වසන්නේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ උපාය මනස්කාරයෙන් අන් පුද්ගලා දැනගන්නා සේක. වහන්ස, අන්‍ය පුද්ගලයන්ගේ මිදීම දැන්මෙහි (භාග්‍යවතුන්-වහන්සේගේ) මේ ගුණය අනුත්තරිය ය.

15. තව ද වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ශාශ්වතවාද විෂය-යෙහි යම්සේ දහම් දෙසනා සේක් ද, මෙය අනුත්තරිය ය. වහන්ස, (ඔබ වහන්සේ වදළ පරිදි) මේ ශාශ්වත වාද තුනෙකි. වහන්ස, මෙහි කිසි මහ-ණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වීර්යය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (වැර වඩා), උත්සාහය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (උත්සාහ වඩා) පුන පුනා වීර්යයෙහි යෙදීමට පැමිණ, නොපමා බවට පැමිණ (එළැඹැ යිටි සිහිය නිසා), නුවණ නිසා, යම් සමාධියෙකින් සිත මනා වූ පිහිටි කල්හි අනෙකවිධ වූ පෙර-වූ කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි ද, එසේ වූ විත්තසමාධියක් ලබයි. ඒ මෙසේ යි: 'අසෝ තැනැ වීම්, එහි මේ නම් ඇතියෙම් වීම්, මේ නම් ගෝත්‍ර ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු පැහැ ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු ආහාර ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු සුවදුක් විඳින්නෙම් වීම්, මෙතෙක් වයස් සීමා ඇතියෙම් වීම්, ඒ මම එයින් සැව අසෝ තැනැ උපනිමි, එහිද මේ නම් ඇතියෙම් වීම්, මේ නම් ගෝත්‍ර ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු පැහැ ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු ආහාර ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු සුව දුක් විඳින්නෙම් වීම්, මෙතෙක් ආයු සීමාවක් ඇතියෙම් වීම්, ඒ මම එයින් සැව මෙහි උපනිමි' යි මෙසේ එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද, ජාති තුනක් ද, ජාති සතරක් ද, ජාති පසක් ද, ජාති දශයක් ද, ජාති විස්සක් ද, ජාති තිසක් ද, ජාති සතළිසක් ද, ජාති පනසක් ද, ජාති සියයක් ද, ජාති දහසක් ද, ජාති සියදහසක් ද, නොයෙක් සියගණන් ජාතීන් ද, නොයෙක් දහස් ගණන් ජාතීන් ද, නොයෙක් සියදහස් ගණන් ජාතීන් ද, මෙසේ පැහැසටහන් ආදී ආකාර සහිත කොට නාම ගෝත්‍ර වශයෙන් උද්දේශ සහිත කොට නොයෙක් වැදෑරුම් පෙර වූ කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි. හේ තෙමේ "ලෝකය නැසුණේ යැ යි හෝ හටගන්නේ යැ යි හෝ අතීත කාලය ද මම දනිමි. 'ලෝකය නැසෙන්නේ යැ යි ද හට ගන්නේ යැ' යි ද අනාගත කාලය ද මම දනිමි. ආත්මය ද ලෝකය ද ශාශ්වත ය වද ය (කිසිවක් නො උපදවන්නේය), ගිරිකුළක් සේ නිසල වූ සිටියේ ය, ගැඹුරු වළ කැන සිටුවන ලද ඉඳු කිලක් සේ තහවුරු වූ සිටියේ ය. ඒ සත්වයෝ ම මෙයින් අන් තැනට දුවන්, හවයෙන් හවයට යෙත්, වසුන වෙත්, උපදිත්. (ආත්මයත් ලෝකයත්) මහා පාර්වි ආදී ශාශ්වතීනට (සද්භාවි වස්තූනට) සම ව විද්‍යාමාන ම යැ" යි මෙසේ කියයි. මේ පළමු වන ශාශ්වතවාදය යැ.

සුත ව පරං භග්ගෙ ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආකප්පමනාය -පෙ- තපාරූපං වෙතොසමාධිං ඵ්ඤ්ඤාති යථා සමාහිතෙ විතො අනෙකවිහිතං පුබ්බන්තිවාසං අනුසාරති, සෙය්‍යාපීදං¹ එකමි සංවට්ඨවට්ඨං දො පි සංවට්ඨවට්ඨානි තිනි පි සංවට්ඨවට්ඨානි වත්තාරි පි සංවට්ඨවට්ඨානි පඤ්ඤා පි සංවට්ඨවට්ඨානි දය පි සංවට්ඨවට්ඨානි අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොතොනො එවංවිඤ්ඤානං එවමාහාරො එවංසුඛසුඛපටිසං-වෙදී එවමාසුපරියනො. සො තතො වුතො අමුත්‍ර උදපාදිං, තත්‍රාපාසිං එවත්තාමො එවංගොතොනො -පෙ- එවමාසුපරියනො, සො තතො වුතො ඉධුපපතොනා'ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බන්තිවාසං අනුසාරති. සො එවමාහ: අතිත්ථාහං අද්ධානං ජානාමි 'සංවට්ඨි වා ලොකො විවට්ඨි වා ලොකො. අනාගතඤ්ඤා ධවාහං අද්ධානං ජානාමි සංවට්ඨිසාති වා ලොකො විවට්ඨිසාති වාති. සසතො අත්තා ව ලොකො ව වඤ්ඤා කුට්ටෙය්‍යා එසිකට්ඨාසී ඨිතො තෙ'ව සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති වචන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්තීඤ්ඤා සසතිසමන්ති. අයං භග්ගෙ දුතියො සසතවාදෙ.

සුත ව පරං භග්ගෙ ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ආකප්පමනාය -පෙ- තපාරූපං වෙතොසමාධිං ඵ්ඤ්ඤාති යථා සමාහිතෙ විතො අනෙකවිහිතං පුබ්බන්තිවාසං අනුසාරති, සෙය්‍යාපීදං: -පෙ- දස පි සංවට්ඨවට්ඨානි විසමි සංවට්ඨවට්ඨානි ති-සමි සංවට්ඨවට්ඨානි වත්තාරිසමි සංවට්ඨවට්ඨානි 'අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොතොනො එවංවිඤ්ඤානං එවමාහාරො එවංසුඛසුඛපටිසංවෙදී එවමාසුපරියනො. සො තතො වුතො අමුත්‍ර උදපාදිං. තත්‍රාපාසිං එවංනාමො -පෙ- එවමාසුපරියනො. සො තතො වුතො ඉධුපපතොනා'ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බන්තිවාසං අනුසාරති. සො එවමාහ: අතිත්ථාහං අද්ධානං ජානාමි සංවට්ඨි පි ලොකො විවට්ඨි පි'ති. අනාගතමාහං අද්ධානං ජානාමි 'සංවට්ඨිසාති පි ලොකො විවට්ඨිසාති පි'ති. 'සසතො අත්තා ව ලොකො ව වඤ්ඤා කුට්ටෙය්‍යා එසිකට්ඨාසී ඨිතො, තෙ'ව සත්තා සන්ධාවන්ති සංසරන්ති වචන්ති උපපජ්ජන්ති, අත්තීඤ්ඤා සසතිසමන්ති'. අයං භග්ගෙ තතියො සසතවාදෙ, එතද්දුක්ඛාරියං භග්ගෙ සසතවාදෙසු.

1. සෙය්‍යාපීදං-මජ්ඣ.

තව ද අනෙකක් කියමි. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බ්‍ර-
හ්මණෙක් හෝ වීර්යය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (වැර වඩා) යම් සමාධි-
යෙකින් සිත සමාධි ගත වූ කල්හි 'අසෝ තැනැ මෙනම් ඇතියෙමි, මෙසේ
වූ ගොත් ඇතියෙමි, මෙබඳු පැහැ සටහන් ඇතියෙමි, මෙබඳු ආහාර ඇති
යෙමි, මෙබඳු සුවදුක් විඳිනා සුල්ලෙමි, මෙතෙක් ආයු සීමාවක් ඇතියෙමි
විමි, ඒ මම එයින් සැව අසෝ තැන උපනිමි. එහි ද මෙ නම් ඇත්තෙමි
මෙසේ වූ ගොත් ඇතියෙමි, ... මෙ තෙක් ආයු සීමාවක් ඇත්තෙමි විමි.
ඒ මම එයින් සැව මෙහි උපනිමි'යි මෙසේ අනෙකවිධ වූ පෙර වූ කඳ
පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි ද, එසේ වූ විත්තසමාධියක් ලබයි. හෙ තෙම
එයින් උක්ත පරිදි ආකාර සහිත කොට උද්දේශ සහිත කොට අනෙකවිධ
පූර්වෙතිවාසය සිහි කෙරෙයි. එසේ වූ හෙ තෙමේ 'ලෝකය නැසුණේ
යැ යි හෝ හැඳුණේ යැ යි අතීත කාලය ද මම දනිමි. ලෝකය නැසෙන්නේ
යැ යි හෝ හැඳෙන්නේ යැ යි හෝ අනාගත කාලය ද මම දනිමි (ඒ මා
දන්නා පරිදි) ආත්මය ද ලෝකය ද ශාස්වත ය, වද ය, ගිරිකුළක් සේ සිටියේ
ය, ගැඹුරු වළැ සිටුවන ලද ඉඳු කිලක් සේ තහවුරුවූ සිටියේ ය, ඒ සත්ව-
යෝ ම මෙයින් අත් තැනට දිවෙත්, හවයෙන් හවයට යෙත්, මැරෙත්,
උපදිත්. (ආත්මයත් ලෝකයත්) මහා පාරිවිද්‍යාදි ශාස්වතීතව සම ව විද්‍යා-
මාන ම යැ'යි කියයි. වහන්ස, මේ දෙවෙනි ශාස්වත වාදය යැ.

තව ද අනෙකක් කියමි. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බ්‍ර-
හ්මණෙක් හෝ වැර වඩා ... යම් සමාධියෙකින් සිත සමාහිත කල්හි 'අසෝ
තැනැ මෙ නම් ඇත්තෙමි, මෙසේ වූ ගොත් ඇත්තෙමි, මෙබඳු පැහැසට-
හන් ඇත්තෙමි, මෙබඳු ආහාර ඇත්තෙමි, මෙසේ වූ සුවදුක් විඳිනා
සුල්ලෙමි, මෙතෙක් ආයු සීමා ඇත්තෙමි විමි. ඒ මම එයින් සැව අසෝ
තැන උපනිමි. එහි ද මෙ නම් ඇත්තෙමි ... මෙතෙක් ආයු සීමාවක් ඇත්-
තෙමි විමි. ඒ මම එයින් සැව, මෙහි උපනිමි'යි ... සංවර්ත විවර්ත කල්ප
දශයක් ද, සංවර්තවිවර්ත කල්ප විස්සක් ද, සංවර්තවිවර්ත කල්ප තිසක් ද,
සංවර්තවිවර්ත කල්ප සතළිසක් ද පූර්වෙතිවාසය සිහි කෙරෙයි. හේ
මෙසේ ආකාර සහිත කොට උද්දේශ සහිත කොට අනෙකවිධ පූර්වෙ-
තිවාසය සිහි කෙරෙයි. හෙ තෙමේ ලෝකය (මෙසේ) නැසුණේ යැ යි ද
(මෙසේ) සැඳුණේ යැ යි ද අතීත කාලය ද මම දනිමි යි. ලෝකය නැසෙන්නේ
යැ යි ද හැඳෙන්නේ යැ යි ද අනාගත කාලයත් මම දනිමි යි, ආත්මය ද
ලෝකය ද ශාස්වත ය, වද ය, ගිරිකුළක් සේ සිටුනේ ය, තරවූ සිටුනා
ඉඳුකිලක් සේ තහවුරු ය. ඒ සත්ත්ව ම මෙයින් අත් තැනට දිවෙත්, හව-
යෙන් හවයට යෙත්, මැරෙත් උපදිත්. ශාස්වත වස්තුවට සම ව ස්ථිර ව
විද්‍යාමාන ම යැ'යි කියයි. වහන්ස, මේ තුන්වැනි ශාස්වතවාදය යැ.
වහන්ස, මෙසේ ශාස්වතවාද තත්ත්ව ප්‍රකාශන විෂයයෙහි (භාග්‍යවතුන්
වහන්සේගේ) මේ අනුත්තර බව වේ.

පුබ්බෙතිවාසානුසස්තිඤ්ඤාණදෙසනා

13. අපරං පන හතෙක එතදනුක්ඛාරියං, යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති පුබ්බෙතිවාසානුසස්තිඤ්ඤාණං. ඉධ හතෙක එකච්චො සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා ආතප්පමනියං -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං. චුසති යථා සමාහිතෙ විතො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසරති-සෙයාරීදං එකමපි ජාතිං දො පි ජාතියො තිසෙසා පි ජාතියො චතසෙසා පි ජාතියො පඤ්ඤා පි ජාතියො දස පි ජාතියො විසමපි ජාතියො තිංසමපි ජාතියො වසානුසමපි ජාතියො පඤ්ඤාසමපි ජාතියො සතමපි ජාතියො සහසමපි ජාතියො සතසහසමපි ජාතියො අනෙකෙ පි සංවට්ඨකපො අනෙකෙ පි විවට්ඨකපො අනෙකෙ පි සංවට්ඨවිවට්ඨකපො -පෙ- ඉති සාකාරං සඋද්දසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසරති. සන්ති හතෙක දෙවා¹ යෙසං න සකකා ගණනාය වා සංඛානෙනා² වා ආයුං සංඛාතුං, අපි ව යසම්. යසම් අත්තභාවෙ අභිනිවුත්තපුබ්බො³ භොති යදි වා රූපිසු යදි වා අරූපිසු යදි වා සඤ්ඤාසු යදි වා අසඤ්ඤාසු යදි වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාසු. ඉති සාකාරං සඋද්දසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසරති. එතදනුක්ඛාරියං හතෙක පුබ්බෙතිවාසානුසස්ති ඤ්ඤාණං.

චුතුපපාතඤ්ඤාණදෙසනා

14. අපරං පන හතෙක එතදනුක්ඛාරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති සත්තානං චුතුපපාතඤ්ඤාණං. ඉධ හතෙක එකච්චො සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා ආතප්පමනියං -පෙ- තථාරූපං වෙතොසමාධිං. චුසති යථා සමාහිතෙ විතො දිබ්බෙත වක්ඛුනා විසුද්ධිත අතික්කන්තමානුසංකෙත සංකෙත පසස්ති වච්චානෙ උපපජ්ජමානෙ හිතෙ පණ්ණෙ සුවඤ්ඤාණාණං දුබ්බඤ්ඤාණාණං සුගතෙ දුගතෙ යථාකම්මුපගෙ සංකෙත පජානාති; ඉමෙ වත භොතො සත්තා කායදුච්චරිතෙත සමන්තාගතා වච්චුච්චරිතෙත සමන්තාගතා මනොදුච්චරිතෙත සමන්තාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායසස භෙද පරමමරණා අපායං දුගාතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොතො සත්තා කායසුච්චරිතෙත සමන්තාගතා වච්චුච්චරිතෙත සමන්තාගතා මනොසුච්චරිතෙත සමන්තාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායසස භෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා¹ති. ඉති දිබ්බෙත වක්ඛුනා විසුද්ධිත අතික්කන්තමානුසංකෙත සංකෙත පසස්ති වච්චානෙ උපපජ්ජමානෙ හිතෙ පණ්ණෙ සුවඤ්ඤාණාණං දුබ්බඤ්ඤාණාණං සුගතෙ දුගතෙ යථාකම්මුපගෙ සංකෙත පජානාති. එතදනුක්ඛාරියං හතෙක සත්තානං චුතුපපාතඤ්ඤාණං.

1. සත්තං-සත්තං.

2. සංඛාතො-PTS

3. අභිනිවුත්තපුබ්බො-මෙසං.

සුචේතිවාසානුස්මාති ඥාණ දෙසනා

13. වහන්ස, යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සුර්වේතිවාසානුස්මාති-ඥනවිෂයයෙහි දහම් දෙසා ද, මේ (ඔබ පිළිබඳ) අන් අනුත්තර බවෙකි. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වැර වඩා ... යම් බදු සමාධියෙකින් සිත සමාහිත කළේ, ... එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද ජාති තුනක් ද, ජාති සතරක් ද, ජාති පසක් ද, ජාති දශයක් ද, ජාති විස්සක් ද, ජාති තිස්සක් ද, ජාති සතළිසක් ද, ජාති පනසක් ද, ජාති සියයක් ද, ජාති දහසක් ද, ජාති සියදහසක් ද, නොයෙක් සංවර්ත කල්ප ද, නොයෙක් විවර්ත කල්ප ද, නොයෙක් සංවර්ත විවර්ත කල්ප ද සිහි කෙරෙයි. මෙසේ ආකාර සහිත කොට උද්දේශ සහිත කොට, අනෙකවිධ වූ සුර්වේතිවාසය සිහි කරයි. වහන්ස, පිණ්ඩගණනායෙන් හෝ අවිඡ්ඡි මනෝගණනායෙන් හෝ යම් කෙනෙකුන්ගේ ආයුෂ්‍ය ගණිතනට නොහැක්කේ ද එසේ වූ දීර්ඝ-යුෂ්ක දෙව් කෙනෙක් ඇත. එතෙකු වුවත් රූපි වූ හෝ අරූපි වූ හෝ සංඥි වූ හෝ අසංඥි වූ හෝ තේවසංඥ නාසංඥ වූ හෝ දෙවියන් අතුරෙහි යම් යම් අත්බැවෙක වූහු වීරු වෙ ද, (ඒ හැම එකකුගේ ම සුර්වේතිවාසය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන වදරන සේක.) මෙසේ ආකාර සහිත කොට උද්දේශ සහිත කොට අනෙකවිධ වූ සුර්වේතිවාසය සිහි කරන සේක. වහන්ස, සුර්වේතිවාසානුස්මාතිඥන විෂයයෙහි මේ (භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ) අනුත්තර බව යැ.

වුත්තපසාත ඥාණ දෙසනා

14. වහන්ස, සත්වයන්ගේ ව්‍යුත්පත්තිය දැන විෂයයෙහි යම්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙසනා සේ ක් ද, මේ (ඔබ ගේ) තවද අනුත්තර බවෙකි. වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වැර වඩා ... යම් සමාධියෙකින් සිත සමාහිත කළේ 'බෙදයෙක! මේ හවත් සත්වයෝ කායදුශ්චරිතයෙන් සමන්විත හ, වාග් දුශ්චරිතයෙන් සමන්විත හ, මනෝදුශ්චරිතයෙන් සමන්විත හ, ආර්යයනට උපවාද කරන්නාහ, මිසදිට් හ, මිත්‍යාදාෂ්ටික කර්ම සමාදන ඇත්තාහ, ඔහු කා බුත් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ විවශ ව පතිත වන ස්ථානය වූ නිරයට වන්නාහ. එතෙකු වුවත් මේ සත්හු වූකලි කාය සුවරිතයෙන් සමන්විත හ. වාග් සුවරිතයෙන් සමන්විත හ, මනා සුවරිතයෙන් සමන්විත හ, ආර්යයනට උපවාද නොකරන්නේ ය. සමිදිට් හ. සමාක් දාෂ්ටික කර්ම සමාදන ඇත්තාහ. ඔහු කා බුත් මරණින් මතු මනා ගති ඇති ස්වර්ග ලොකයට වන්නාහ' යි මිනිසුන්ගේ දර්ශනෝපවාරය ඉක්ම දක්කැ හැකි වූ විශුද්ධ වූ දිවැසින් මරණාසන්න වූ ද එ කෙණෙහි උපන්නාවූ ද පහත් වූ ද උසස් වූ මනා පැහැපත් වූ ද, නොමනා පැහැති වූ ද, මනාගති ඇත්තා වූ ද නොමනා ගති ඇත්තා වූ ද, නම් වූ පරිදි එළැඹූ සිටි සත්වයන් දැනීමේ මෙසේ මිනිසුන්ගේ දර්ශනෝපවාරය ඉක්ම දක්කැ හැකි වූ විශුද්ධ වූ දිවැසින් මරණාසන්න වූ ද, එ කෙණෙහි උපන්නාවූ ද පහත් වූ ද, උසස් වූ ද, මනා ගති ඇත්තා වූ ද, නොමනා ගති ඇත්තා වූ ද, කම් වූ පරිදි එළැඹූ සිටි සත්වයන් කී. වහන්ස, සත්වයන්ගේ ව්‍යුත්තී උපපත්ති දැන්මෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මේ අනුත්තර බව වේ.

ඉද්ධිවිධදෙසනා

15. අපරං පන හනෙන එතදනුක්කරියං යථා හගවා ධම්මං දෙසෙති ඉද්ධිවිධාසු. දෙබ්බා හනෙන ඉද්ධිවිධායො.¹ අප්පි හනෙන ඉද්ධි යා සාසවා සඋපධිකා නො අරියා'ති වුච්චති. අප්පි හනෙන ඉද්ධි යා අනාසවා අනුපධිකා අරියා'ති. කතවා ච හනෙන ඉද්ධි යා සාසවා² සඋපධිකා නො අරියා'ති වුච්චති? ඉධ හනෙන එකච්චො සමඥො වා බ්‍රාහ්මඥො වා ආතප්පමනියං -පෙ- තථාරුපං වෙනොසමාධිං ඵුසති යථා සමාහිතෙ වීරෙහ අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චන්‍යොති: එකො පි හුතො ඛණ්ඩා හොති, ඛණ්ඩා පි හුතො එකො හොති, ආවිභාවං තිරොභාවං තිරොක්කුඩං³ තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො⁴ ගච්ඡති සෙය්‍යරාපි ආකාසෙ. පඨවියා පි උමමුජ්ජනිමුජ්ජං කරොති සෙය්‍යරාපි උදකෙ, උදකෙ පි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡති සෙය්‍යරාපි පඨවියං, ආකාසෙ පි පලලඬෙකන කමති සෙය්‍යරාපි පක්ඛි සකුඥො. ඉමෙ පි වජ්ඣමසුරියො⁵ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරිමසති⁶ පරිමජ්ජති, යාව බ්‍රහ්මලොකා පි කායෙන වසං වර්තෙති. අයං හනෙන ඉද්ධි යා සාසවා සඋපධිකා නො අරියා'ති වුච්චති.

කතවා පන හනෙන ඉද්ධි යා අනාසවා අනුපධිකා අරියා'ති වුච්චති? ඉධ හනෙන භික්ඛු සථෙ ආකඛති පටිකුලෙ අප්පටිකුලසඤ්ඤී විහරෙය්‍යානති, අප්පටිකුලසඤ්ඤී තස් විහරති. සථෙ ආකඛති අප්පටිකුලෙ පටිකුලසඤ්ඤී විහරෙය්‍යානති, පටිකුලසඤ්ඤී තස් විහරති. සථෙ ආකඛති පටිකුලෙ ච අප්පටිකුලෙ ච අප්පටිකුලසඤ්ඤී විහරෙය්‍යානති අප්පටිකුලසඤ්ඤී තස් විහරති. සථෙ ආකඛති පටිකුලෙ ච අප්පටිකුලෙ ච පටිකුලසඤ්ඤී විහරෙය්‍යානති, පටිකුලසඤ්ඤී තස් විහරති. සථෙ ආකඛති පටිකුලසඤ්ඤී අප්පටිකුලසඤ්ඤී තද්දුගං අභිනිවජ්ජෙය්‍යා උපෙක්ඛකො විහරෙය්‍යා. සතො සමපජානො'ති, උපෙක්ඛකො තස් විහරති සතො සමපජානො. අයං පන හනෙන ඉද්ධි අනාසවා අනුපධිකා අරියා'ති වුච්චති. එතදනුක්කරියං හනෙන ඉද්ධිවිධාසු. තං හගවා අසෙසමභිජානාති. තං හගවතො අසෙසමභිජානාතො උත්තරිං අභිඤ්ඤායාං නත්ථි, යදභිජානං අඤ්ඤා සමඥො වා බ්‍රාහ්මඥො වා හගවතා භීයොගා'භිඤ්ඤාතරො අසස යදිදං ඉද්ධිවිධාසු.

1. ඉද්ධියො-PTS.

2. ඉද්ධිසාසවා-මජ්ඣ.

3. තිරොක්කුඩං-මජ්ඣ.

4. අභිජ්ජමානො-PTS.

5. මුරියො-මජ්ඣ.

6. පරාමසති-(සිවු)

සෘද්ධිවිධි දේශනා

15. වහන්ස, යමෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සෘද්ධි ක්‍රියා විෂයයෙහි දහම් දෙසන සේක් ද, මෙය ද ඔබගේ අත් අනුත්තර බවෙකි. වහන්ස, මේ සෘද්ධිවිධාවෝ දෙදෙනෙකි. වහන්ස, යමෙක් සදෙස් යැයි දෝෂාරෝපණ සහිත යැයි ආර්ය නොවේ යැයි කියනු ලැබේ ද එසේ වූ සෘද්ධියෙක් ඇත. වහන්ස, යමෙක් නිදෙස් යැයි දෝෂාරෝපණ රහිත යැයි ආර්ය යැයි කියනු ලැබේ ද, එසේ වූ සෘද්ධියෙක් ද ඇත. වහන්ස, යමෙක් සදෙසැයි දෝෂාරෝපණ සහිත යැයි ආර්ය නොවේ යැයි කියනු ලැබේ ද ඒ සෘද්ධිය කවර ද? වහන්ස, මෙහි එක්තරා මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ වැර වඩා ... යම් සමාධියෙකින් සිත සමාහිත කළහි නොයෙක් වැදෑරුම් සෘද්ධි කොටස් ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙරෙයි ද එසේ වූ විත්තසමාධියක් ස්පර්ශ කෙරෙයි. පියෙවියෙන් එකෙක් වූ හෙ තෙමේ බොහෝ දෙනෙකුන් සේ පැනෙයි. බොහෝ දෙනෙකුන් සේ වැ යළි එකෙක් ම වැ පැනෙයි. පැනෙන බවට, නො පැනෙන බවට පැමිණෙයි. ඕත්තියෙන් පිටතට ද පවුරෙන් පිටතට ද, පර්වතයෙන් පිටතට ද අභසෙහි මෙන් නො ගැටෙනුයේ යෙයි. දියෙහි මෙන් පොළොවෙහි ද ගැලීම මතු වීම කෙරෙයි. පොළොවෙහි මෙන් නො බිඳෙන දියෙහි (දිය නොබිඳෙන සේ) යෙයි. පියාපත් ඇති පක්ෂියකු සේ අභසෙහි ද පළඟින් යෙයි. මේසා මහ ඉදුමත් මේසා මහ තෙදැති මේ සද හිරුන්ද අත්ලෙන් ස්පර්ශ කෙරෙයි, පිරිමිදි. බඹ ලොව තෙක් ම ද කයින් වශයෙහි පවත්වයි. වහන්ස, යමෙක් සදෙස් ද දෝෂාරෝපණ සහිත ද, ආර්ය යැයි කියනු නො ලැබේ ද, මේ ඒ සෘද්ධිය යි.

වහන්ස, යමෙක් නිදෙස් යැයි දෝෂාරෝපණ රහිත යැයි ආර්ය යැයි කියනු ලැබේ ද, ඒ සෘද්ධිය කවර ද? වහන්ස, මෙහි මහණ තෙම පිළිකුල් දැයෙහි පිළිකුල් සංඥා නැති වැ වෙසෙමි වා යි ඉදින් කැමැති වේ ද එහි පිළිකුල් සංඥා නැති වැ වෙසෙයි. ඉදින් නොපිළිකුල් දැයෙහි පිළිකුල් සංඥා නැති වැ වෙසෙමි වා යි කැමැති වේ ද, එහි පිළිකුල් සංඥා නැති වැ වෙසෙයි. ඉදින් පිළිකුල් දැයෙහිත් නොපිළිකුල් දැයෙහිත් නොපිළිකුල් සංඥා ඇති වැ වෙසෙමි වා යි කැමැති වේ ද එහි පිළිකුල් සංඥා නැති වැ වෙසෙයි. ඉදින් පිළිකුල් දැයෙහිත් නොපිළිකුල් දැයෙහිත් පිළිකුල් සංඥා ඇති වැ වෙසෙමි වා යි කැමැති වේ ද එහි පිළිකුල් සංඥා ඇති වැ වෙසෙයි. ඉදින් පිළිකුල් දැය ද නොපිළිකුල් දැය ද ඒ දෙක ම ද හැර සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ එහි උපෙක්ෂක වැ වෙසෙමි වා යි කැමැති වේ ද, සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ එහි උපෙක්ෂක වැ වෙසෙයි. වහන්ස, මේ වූ කලී දෙස් නැති දෝෂාරෝපණ නැති ආර්ය සෘද්ධියැයි කියනු ලැබේ. වහන්ස, සෘද්ධිවිධාවන් අතුරෙහි මෙය නිරුත්තර වේ. එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුළුල්ල ම වෙසෙයි නුවණින් දන්නා සේක. යමක් වෙසෙසින් දන්නා අත් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ යම් සෘද්ධි විධාවන්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා බොහෝ සෙයින් දන්නේ යැයි කියා යුතු වේ ද, (එවැන්නෙක් නැත.) එය මුළුල්ල ම දන්නා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් තවත් වෙසෙසින් දත යුතු දැයෙක් නැත.

16. යත්තං හතෙත සංඥාන කුලපුත්තෙන පත්තබ්බං ආරභවිරියෙන ථාමවතා පුරිසථාමෙන පුරිසවිරියෙන පුරිසපරක්කමෙන පුරිසධාරයෙන, අනුප්පත්තං තං හගවතා. න ච හතෙත හගවා කාමෙසු කාමසුබලලිකානු-යොගමනුයුක්තො භීතං ගමිං පොථුජ්ජතිකං අනරියං අනත්ඝංඝිතං, න ච අත්තකිලමථානුයොගමනුයුක්තො දුක්ඛං අනරියං අනත්ඝංඝිතං, චතුත්තං ච හගවා ක්කානානං ආභිවෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිභාරානං තිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී.

අනුයොගදනපසකාරො

සචෙ මං හතෙත එවං පුච්ඡයා ‘කිනත්තු ටො ආවුසො සාරිපුත්ත, අභෙසුං අතීතමඤ්ඤානං අඤ්ඤා සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා හගවතා භියොයා’භිඤ්ඤාතරා සංඛොධියන්ති? එවං පුච්ඡා අහං හතෙත ‘නො’ති වදෙයාං. ‘කිං පනාවුසො සාරිපුත්ත හවිසන්ති අනාගතමඤ්ඤානං අඤ්ඤා සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා හගවතා භියොයා’භිඤ්ඤාතරා සංඛොධියන්ති?’ එවං පුච්ඡා අහං හතෙත ‘නො’ති වදෙයාං. ‘කිං පනාවුසො සාරිපුත්ත අත්තකර්මී අඤ්ඤා සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා හගවතා භියොයා’භිඤ්ඤාතරො සංඛොධියන්ති?’ එවං පුච්ඡා අහං හතෙත ‘නො’ති වදෙයාං. සචෙ පන මං හතෙත එවං පුච්ඡයා ‘කිනත්තු ටො ආවුසො සාරිපුත්ත අභෙසුං අතීතමඤ්ඤානං අඤ්ඤා සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා හගවතා සමසමා සංඛොධියන්ති?’ එවං පුච්ඡා අහං හතෙත ‘එවන්ති’ වදෙයාං. ‘කිං පනාවුසො සාරිපුත්ත, හවිසන්ති අනාගතමඤ්ඤානං අඤ්ඤා සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා හගවතා සමසමා සංඛොධියන්ති?’ එවං පුච්ඡා අහං හතෙත ‘එවන්ති’ වදෙයාං. ‘කිං පනාවුසො සාරිපුත්ත අත්තකර්මී අඤ්ඤා සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා හගවතා සමසමා සංඛොධියන්ති?’ එවං පුච්ඡා අහං හතෙත ‘නො’ති වදෙයාං. සචෙ පන මං හතෙත එවං පුච්ඡයා, ‘කිං පනායසමා සාරිපුත්තො එකච්චං අබ්බනුජානාති එකච්චං නාබ්බනුජානාති?’ ති එවං පුච්ඡා අහං හතෙත එවං බ්‍යාකරෙයාං. ‘සමුට්ඨා මෙතං ආවුසො හගවතො සුතං, සමුට්ඨා පටිග්ගහිතං: අභෙසුං අතීතමඤ්ඤානං අරහතෙතො සමමාසමබ්බුද්ධා මයා සමසමා සංඛොධියන්ති. සමුට්ඨා මෙතං ආවුසො හගවතො සුතං, සමුට්ඨා පටිග්ගහිතං: හවිසන්ති අනාගතමඤ්ඤානං අරහතෙතො සමමාසමබ්බුද්ධා මයා සමසමා සංඛොධියන්ති. සමුට්ඨා මෙතං ආවුසො හගවතො සුතං සමුට්ඨා පටිග්ගහිතං:

16. වහන්ස, සැදැහැවත් ආරබ්බ වීර්‍ය ඇති, ස්ථිර වීර්‍ය ඇති පුරුෂ ස්ථාමය ඇති, පුරුෂ වීර්‍යය ඇති, පුරුෂ පරාක්‍රමය ඇති ධුර වහන සමර්ථ මහා පුරුෂ වූ කුල පුතක්හු විසින් යමක් ලැබියැ යුතු ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් එය ලබන ලද්දේ ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හිත වූ ශ්‍රාමය වූ පුහුදුනත් විසින් සෙවියැ හැකි, ආර්යයන් විසින් නොසෙවියැ හැකි, අනර්ථයෙන් යුක්ත වූ කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයෙහි නොයෙදුණු සේක. දූඛ යුක්ත වූ අනාර්ය වූ අනර්ථ නිශ්ශ්‍රිත වූ ආත්මක්ල-මරානු යෝගයෙහි ද නොයෙදුණු සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වූ කලී කාමාවචර සිත් ඉක්මැ සිටී, දෘෂ්ටධර්ම සුඛවිහාර වූ සතර ධ්‍යානයන් කැමැති සේ ලබන සුලු වූ සේක, නිදුකින් ඒ ලබන සුලු වූ සේක, මහත් සේ එය ලබන සුලු වූ සේක.

අනුයෝගය - ප්‍රකාරය

වහන්ස, ඉදින් 'ඇවැත් ශාරිපුත්‍රයෙනි, සම්බෝධි විෂයයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා විශිෂ්ට ඥානය ඇති අන් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ ඇද්දැ?' යි ඉදින් මා විචාරන්නේ නම්, වහන්ස, එසේ විචාරන ලද මම 'නැතැ' යි කියන්නෙමි. 'කීමෙක් ද ඇවැත් ශාරිපුත්‍රයෙනි, සම්බෝධියෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා විශිෂ්ට ඥානය ඇති අන් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ අනාගත කාලයෙහි වන්නාහු දැ?' යි ඉදින් මා විචාරන්නේ නම් වහන්ස, එසේ විචාරනු ලැබූ මම 'නො වන්-නාහ' යි කියන්නෙමි. 'කීමෙක් ද ඇවැත් ශාරිපුත්‍රයෙනි, සම්බෝධියෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා විශිෂ්ට ඥානය ඇති අන් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ දැන් දැන් දැ?' යි මා විචාරන්නේ නම්, වහන්ස, එසේ විචාරන ලද, මම 'නැතැ' යි කියන්නෙමි. වහන්ස, 'සම්බෝධියෙහි භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේට සම සම වූ නුවණ ඇති අන් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ වූහු දැ?' යි ඉදින් මා විචාරන්නේ නම් වහන්ස, මෙසේ විචාරන ලද මම 'එසේ යැ' යි කියන්නෙමි. 'කීමෙක් ද ඇවැත් ශාරි-පුත්‍රයෙනි, සම්බෝධියෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සම සම වූ අන් මහණ බමුණු කෙනෙක් අනාගත කාලයෙහි වන්නාහු දැ?' යි මා විචාරන්නේ නම්, එසේ විචාරනු ලැබූ මම 'එසේ යැ' යි කියන්නෙමි. 'කීමෙක් ද ශාරි-පුත්‍රයෙනි, සම්බෝධියෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සම සම වූ අන් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ දැන් දැන් දැ?' යි මා විචාරන්නේ නම්, වහන්ස, එසේ විචාරනු ලැබූ මම 'නැතැ' යි කියන්නෙමි, 'කීමෙක් ද ඇවැත් ශාරිපුත්‍රයෝ එක්තරා මහණ බමුණු කෙනකු පිළිගන්නාහු එක්-තරා මහණ බමුණු කෙනකු නො පිළිගන්නාහු දැ?' යි මා පුළුවස්නේ නම් එසේ විචාරනු ලැබූ මම 'ඇවැත්නි, "සම්බෝධියෙහි මා හා සම සම වූ රහත් සම්මා සම්බුද්ධරු අතීත කාලයෙහි වූහ" යන මෙය මා විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ හමුයෙහි අසන ලද්දේ ය, භාග්‍යවතුන් වහන්-සේ ගේ සම්මුඛයෙහි පිළිගන්නා ලද්දේය.. "ඇවැත්නි, සම්බෝධියෙහි මා හා සම සම වූ රහත් සම්මා සම්බුද්ධරු අනාගත කාලයෙහි වන්නාහ" යි යන මෙය මා විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙහිදී අසා සම්මුඛයෙහිදී පිළිගන්නා ලද්දේය.

“අට්ඨානමෙතං අනවකාමො යං එකිකා ලොකධාතුයා දෙධි අරහතො සමමාසමබ්බා අප්පබ්බං අවරිමං උපපජ්ජයන්තං. නෙතං යානං විජ්ජති”¹ති. එකච්චාහං හතෙතෙ එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරමානො වුත්තවාදී වෙවි හගවතො හොමි, න ච හගවතො අභුතෙන අභිභාවිකමි, ධම්මස්ස වානුධම්මං බ්‍යාකරොමි, න ච කොචි සහධම්මිකො. වාදනුපාතො² ගාරණං යානං ආගච්ජති?ති”.

17. “තග්ගඤ්ඤං සාරිපුත්ත එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරමානො වුත්තවාදී වෙවි මෙ හොති න ච මං අභුතෙන අභිභාවිකමි, ධම්මස්ස වානුධම්මං බ්‍යාකරොමි, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදනුපාතො ගාරණං යානං ආගච්ජති”³ති.

අච්ඡරියබ්‍රහ්මානි

18. එවං වුත්තෙ ආයස්මා උද්ධි හගවතො එතදවොච: “අච්ඡරියං හතෙතෙ අබ්‍රහ්මං හතෙතෙ තථාගතස්ස අපට්ඨිත්තා සන්තුට්ඨිතා සලෙලබ්බා යත්‍ර හි නාම තථාගතො එවං මහිද්ධිකො එවං මහානුභාවො, අරං ච පන නෙවිත්තානං පාතුකරිස්සති. එකමෙකං වෙට්ඨි ඉතො හතෙතෙ ධම්මං අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා අත්තති සමනුපසෙසයන්තං, තෙ තාවතකෙතෙව පටාකං පරිහරෙයන්තං. අච්ඡරියං හතෙතෙ අබ්‍රහ්මං හතෙතෙ තථාගතස්ස අපට්ඨිත්තා සන්තුට්ඨිතා සලෙලබ්බා, යත්‍ර හි නාම තථාගතො එවං මහිද්ධිකො එවං මහානුභාවො, අරං ච පන නෙවිත්තානං පාතුකරිස්සති”⁴ති.

19. “පස්ස ඛො ඤං උද්ධි: තථාගතස්ස අපට්ඨිත්තා සන්තුට්ඨිතා සලෙලබ්බා, යත්‍ර හි නාම තථාගතො එවං මහිද්ධිකො එවං මහානුභාවො, අරං ච පන නෙවිත්තානං පාතුකරිස්සති. එකමෙකං වෙට්ඨි ඉතො උද්ධි ධම්මං අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා අත්තති සමනුපසෙසයන්තං, තෙ තාවතකෙතෙව පටාකං පරිහරෙයන්තං. පස්ස ඛො ඤං උද්ධි: තථාගතස්ස අපට්ඨිත්තා සන්තුට්ඨිතා සලෙලබ්බා, යත්‍ර හි නාම තථාගතො එවං මහිද්ධිකො එවං මහානුභාවො, අරං ච පන නෙවිත්තානං පාතුකරිස්සති”⁵ති.

20. අරං ඛො හගවා ආයස්මිත්තො, සාරිපුත්තං ආමනෙත්ති: “තස්මාතිහං ඤං සාරිපුත්ත ඉමං ධම්මපරියායං අභික්ඛණං භාසෙය්‍යාසි භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. යෙසමි හි සාරිපුත්ත මොසපුරිසානං හවිස්සති තථාගතෙ කඛ්ඛාවා වීමතිවා තෙසමිමං⁶ ධම්මපරියායං සුඤ්ඤා යා තථාගතෙ කඛ්ඛාවා වීමති වා සා පභිශිස්සති”⁷ති. ඉති හිදං ආයස්මා සාරිපුත්තො හගවතො සමමුඛා සමපසාදං පවෙදෙයි. තස්මා ඉමස්ස වෙය්‍යාකරණස්ස සමපසාදනියනෙතෙව අධිවචනන්ති.

සමපසාදනියසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

1. වාදනුපාදෙ-මජ්ඣ.
2. යසම්-ඤා.

3. තෙසමි ඉමං-ප්‍රා. තෙසමි මං-ඤා.

ඇවැත්නි එක් ලෝකධාතුවෙක රහත් සම්මාසම්බුදුවරු දෙ නමක් ඉදිරි පසු නො වැ එක් වීමට පහළ වන්නාහ යන මෙය නො කරුණෙක, සිදු වන්නට අවකාශ නැත්තෙක. මේ කරුණ විද්‍යාමාන නො වේ' යැ යි යන මෙය මා විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙහිදී අසා ඔබ හමුයෙහිදී පිළිගන්නා ලද්දෙකැ'යි මෙසේ පවසන්නෙමි. 'වහන්ස, මෙසේ විචාරනු ලැබූ මම මෙපරිද්දෙන් එක්තරා ශාස්තෘ තෙතකු පිළිගන්නා බව පවසනුයෙමි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ වචන-යක් ම කියන්නෙකිමි වෙමි ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභූතයෙන් දෙස් නො නගන්නෙකිමි වෙමි ද? නව ලොවුතුරා දහමට අනුකූල ධර්ම වූ පූර්වභාග ප්‍රතිපත්තිය පවසනුයෙමි වෙමි ද? කරුණු සහිත කිසි වාදයක් ගැඬහියැ යුතු තැනට පැමිණෙයි දැ?'යි (සැරියුත් තෙරණුවෝ වදළහ.)

17. “ශාරිපුත්‍රයෙනි, එසේ වී නම් අසන්න. එසේ විචාරන ලදු ව යට කී සේ විසඳන තෙපි මා කී දැයක් ම කියන්නෝ වහු, මට අභූතයෙන් දෙස් නගන්නෝ නො වහු, ධර්මයට අනුකූල ධර්මය ද පවසන්නෝ වහු, කරුණු සහිත කිසි දු වාදයක් ගැඬහියැ යුතු තැනට නොපැමිණේ' යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක. මෙසේ වදළ කලා දුයි තෙරණුවෝ 'වහන්ස, යම්බඳු වූ තරාගතයන් වහන්සේ මෙසේ මහත් සෘද්ධි ඇති සේක්, මෙසේ මහත් තෙද ඇති සේක් වැලි දු එසේ තමා හෙළි නො කරන සේක. එසේ වූ තරාගතයන් වහන්සේගේ අල්පේච්ඡතාව, සන්තුෂ්ටතාව සංලේඛිතාව ආශ්වර්ය ය, අදභූත යැ' යි කීහ.

18. “ලද්ධිනි, යම්බඳු තරාගතයෝ මෙසේ මහත් සෘද්ධි ඇත්තෝ ද, මහත් තෙදැත්තෝ ද එහෙත් තමන් නො ම හෙළි කරන්නෝය. බලවු, ලද්ධිනි, එහි තරාගතයන්ගේ අල්පේච්ඡතාව සන්තුෂ්ටතාව, සංලේඛිතාව, කොතරම් ආශ්වර්ය ද! ලද්ධිනි මෙයින් එක් එක් දහමක් නමුදු අත්තොටු පිරිවැජ්ජෝ තමන් කෙරෙහි දක්නාහු නම් එතෙකින්ම ඔහු කොඩි ඔසොවා ගෙන, නුවර සිසාරා හැවිදුනාහ. ලද්ධිනි, යම්බඳු වූ තරාගතයෝ මෙසේ මහත් සෘද්ධි ඇත්තෝ ද මහත් තෙද ඇත්තෝ ද එහෙත් තමන් හෙළි නො කරන්නාහ. බලවු, ලද්ධිනි, තරාගතයන්ගේ අල්පේච්ඡතාව, සන්තුෂ්ටතාව, සංලේඛිතාව ආශ්වර්ය ය.!

19. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදුරා ඉක්බිති සැරියුත් තෙරුන් බණවා, ශාරිපුත්‍රයෙනි, එසේ වී නම් තෙපි මේ ධර්මපර්යායය මහණුනට, මෙහෙණියනට, උච්ඡවනට, උචැසියනට එක්වත් කියවු. ශාරිපුත්‍රයෙනි, යම් හිස් පුරුෂ තෙතකුනට තරාගතයන් කෙරෙහි සැකයක් හෝ විමති-යක් හෝ වන්නේ ද, ඔවුනට මේ ධර්මපර්යායය ඇසීමෙන් තරාගත-යන් කෙරෙහි යම් සැකයක් හෝ විමතියක් හෝ වී නම්, එය ප්‍රතිණ වන්නේ යැ'යි වදළ සේක.

මෙසේ ම සැරියුත් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙහි සිය පැහැදීම දැන්වූහ. එහෙයින් මේ නිර්ගාථක සූත්‍රයට 'සම්පසාදනීය' සූත්‍රය යන නම විය.

පස්වනු සම්පසාදනීය සූත්‍රය නිමිගේ යැ.

පාසාදිකසුත්තං.

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා සකෙකසු විහරති, වෙධඤ්ඤා නාම සත්තා,
තෙසං අමුච්චනෙ පාසාදෙ.

නිගණ්ඨනාතපුත්තකාලකිරියා

තෙන ටො පන සමයෙන නිගණ්ඨො නාතපුත්තො¹ පාවායං අධුනා
කාලකතො භොති. තස්ස කාලකිරියාය භික්ඛා නිගණ්ඨො ආධිකරණා
භණ්ඩනජාතා කල්හජාතා විවාදපතතා අඤ්ඤාමඤ්ඤං මුඛසන්ති
විතුදන්තා විහරන්ති “න ඤං ඉමං ධම්මචිතයං ආජානාසි, අභං
ඉමං ධම්මචිතයං ආජානාමි. කිං ඤං ඉමං ධම්මචිතයං ආජානිස්සාසි !
මිච්ඡාපට්ඨපනෙත්වා නිමසි, අභමසමි සමමාපට්ඨපනෙත්වා, සතිතමෙම,
අසතිතතෙන, පුරෙ වචනියං පච්ඡා අවච, පච්ඡා වචනියං පුරෙ අවච,
අවිණිණිං තෙන විපරොචිත්තං, ආරොපිතො තෙ වාදෙ, නිග්ගහිතො නිමසි
චර වාදප්පමොක්ඛාය, නිබ්බයෙති වා සචෙ පභොසි”ති. වට්ඨො
යෙව ටො² මඤ්ඤා නිගණ්ඨසු නාතපුත්තියෙසු අනුචක්ඛති යෙ පි
නිගණ්ඨස්ස නාතපුත්තස්ස සාවකා ගිහි ඔද්ගවසනා, තෙ තෙසු
නිගණ්ඨසු නාතපුත්තියෙසු නිබ්බිත්තරූපා වීරක්කරූපා පටිච්ඡානරූපා,
යථා තං දුරස්ඛාතෙ ධම්මචිතයෙ දුස්සචෙදිතෙ අනියායානිකෙ අනු-
පසම්භංචිත්තනිකෙ අසමමාසමුද්ධාප්පචෙදිතෙ භික්ඛදුප්පෙ අපට්ඨසරණෙ.

1. නාචපුත්තං-මජ්ඣං.

2. වට්ඨො යෙවෙතො - කමි.

පාසාදික සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී;

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ශාක්‍ය ජනපදයෙහි වෙඩඤ්ඤ නම් යම් ශාක්‍ය රජදරු කෙනෙක් වූහු ද, ඔවුන්ගේ අඹ වෙනෙහිවූ ප්‍රාසාද-යෙහි වැඩ වසන සේක.

එ සමයෙහි වූ කලී ඥාපුත්‍ර නිර්ගුණ්‍ය තෙමේ පාචා නුවරෙහි දී නොබෝ දවසකට පෙර කලුරිය කෙළේ වෙයි. ඔහුගේ කාලක්‍රියායෙන් පසු නොමනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට දන්වනලද, තෙර්‍යාණික නොවූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නා වූ සමාක්-සම්බුද්ධ නොවූවක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ බිදිගිය ස්තූපය ඇති (මළාවූ ශාස්තෘහු ඇති), ශාස්තෘහුගේ අභාවයෙන් පිළිසරණක් නැත්තාවූ සස්-තෙක්හි යම්සේ වියැ යුතු ද, එසේ ම ඔහුගේ ශ්‍රාවක වූ නිවවුහු හෙද-හිත්ත වූවාහු, දෙ කොටසකට බෙදී ගියාහු, උපන් අරගල ඇත්තාහු උපන් කලහ ඇත්තාහු, විවාදයට බටුවාහු, “තෝ මේ දහම් විනය නො දනී, මම මේ දහම් විනය දනිමි, කිම තෝ මේ දහම් විනය දනගත්තෙහි ද! තෝ වරදවා පිළිපත්තෙහි, මම මොනොවට පිළිපත්තෙමි. මා කී වචන අර්ථයුක්ත ය, තගේ වචන අර්ථරහිත ය. පළමුවෙන් කියැ යුත්ත තෝ පසු ව කියෙහි, පසු ව කියැයුත්ත පළමුයෙන් කියෙහි. තා බොහෝ කලක් පුහුණු කළ දැ මගේ වාදය නිසා පෙරළී ගියේ ය. තා මත්තෙහි මා විසින් වාදය ආරෝපිත ය. තෝ මා විසින් නිගන්නා ලද්දෙහි. වාදයෙන් මිඳෙහු පිණිස (උත්තර සොය සොයා) හැවිදුව. ඉදින් හැක්කෙහි නම් මා නැගූ වාදයෙන් මිදී ගනුව”යි උතුන් වචන නැමැති අධ්‍යාපිතයන් විද්‍යාහු වෙසෙන්. ඥාපුත්‍රයාගේ අතැවැස්සන් අතුරෙහි උතුන් මරා-ගැන්මක් මෙන් පවතී. ඥාපුත්‍ර නිර්ගුණ්‍යයාගේ ශ්‍රේණිකවස්ත්‍රධාරී යම් ගෘහි ශ්‍රාවක කෙනෙක් වෙත් ද, උතුන් ඥාපුත්‍රයාගේ අතැවැස් නිවවුන් කෙරෙහි කලකිරුණු ස්වභාවය ඇත්තාහු ආදර රහිත ස්වභාවය ඇත්තාහු, පළමු දක්වූ සත්කාර ගුරුකාර හැර පසුබැස ගිය ස්වභාවය ඇත්තාහු වෙත්.

2. අථ ඛො චුජෙදු සමණුදෙදුසො පාච්ඣං වසං චුජෙදා,¹ යෙන සාම-
ගාමො යෙනායසමා ආනාදෙදු තෙනුපසංඛතමි. උපසංඛතමිතා ආයසමනා
ආනාදං අභිවාදෙදා ඵකමනං නිසීදි. ඵකමනං නිසීනෙතා ඛො
චුජෙදු සමණුදෙදුසො ආයසමනා ආනාදං ඵතදවොච: නිගණේසා හතෙන
නාතපුකෙනා පාච්ඣං අධුනා කාලකතො. තස්ස කාලකිරියාය භික්ඛා
නිගණේසා දෙඛධිකජාතා -පෙ- භික්ඛනුපෙ අපට්ඨරණේ'ති: එවං චුකෙන
ආයසමා ආනාදෙදු චුදං සමණුදෙදුසං ඵතදවොච: අත්ථි ඛො ඉදං ආචුසො
චුදු කථාපාහතං හගවනං දසසනාය. ආයාමාචුසො චුදු, යෙන
හගවා තෙනුපසංකමිසසාම. උපසංඛතමිතා හගවතො ඵතමත්ථං ආරො-
වෙසසාමා'ති.²

‘එවං හතෙත’ති ඛො චුජෙදු සමණුදෙදුසො ආයසමනො ආනාදසං
පට්ටසෙසාසි. අථ ඛො ආයසමා ව ආනාදෙදු චුජෙදු ව සමණුදෙදුසො
යෙන හගවා තෙනුපසංකමිසු, උපසංඛතමිතා හගවනං අභිවාදෙදා
ඵකමනං නිසීදිංසු. ඵකමනං නිසීනෙතා ඛො ආයසමා ආනාදෙදු
හගවනං ඵතදවොච: අයං හතෙත චුජෙදු සමණුදෙදුසො එවමාහ:
“නිගණේසා හතෙන නාතපුකෙනා පාච්ඣං අධුනා කාලකතො.
තස්ස කාලකිරියාය භික්ඛා නිගණේසා දෙඛධිකජාතා -පෙ- භික්ඛනුපෙ
අපට්ඨරණේ” ති.

අසමමා සමබ්බද්ධපථවදිත - ධම්මචිතයො

3. “එවං හෙතං චුදු අසමමාසමබ්බද්ධපථවදිතෙ ධම්මචිතයො හොති
දුරක්ඛාතෙ ධම්මචිතයෙ දුප්ථවදිතෙ අනියානිකෙ අනුපසම්පංචකනිකෙ
අසමමාසමබ්බද්ධපථවදිතෙ. ඉධ චුදු සත්ථා ව හොති අසමමාසමබ්බද්ධා,
ධම්මො ව දුරක්ඛාතො දුප්ථවදිතො අනියානිකො අනුපසම්පංචක-
නිකො අසමමාසමබ්බද්ධපථවදිතො, සාවතො ව තස්මිං ධම්මෙ න
ධම්මානුධම්මපට්ඨපනෙතා විහරති න සාමිවිපට්ඨපනෙතා න අනුධම්මචාරි,
වොක්ඛමම ව තමා ධම්මා වතති.

1. මසං චුජෙදා-මණං

2. ආරොවෙසනාමා-සනා

2. එ කල්හි චූඤ්ඤාසයෝ පාචා නුවරෙහි වස් වූසුවෝ, සාමගාමයෙහි අනඳ තෙරුන් කරා එළැඹියෝ ය. එළැඹි ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරුන් ආදරයෙන් වැද, පසෙක හිඳගත්හ. පසෙක හුන්නා වූ ම චූඤ්ඤාසයෝ ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරුනට 'වහන්ස, ඥාතපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථ තෙමේ පාචා නුවරැදී, නොබෝ කල්හි කලුරිය කෙළේ වෙයි. ඔහුගේ කාලක්‍රියායෙන්.....බිඳීගිය ස්තූප ඇති, පිළිසරණක් නැති සස්තෙක්හි යම්සේ වියැ යුතු ද, එසේ ම ඔහු සවු නිවටහු හෙදහින්න වූවාහු, දෙකොටසකට බෙදී ගියාහු.....වෙත් යැ' යි සැළ කළෝ ය. මෙසේ සැළ කළ කල්හි අනඳ තෙරණුවෝ චූන්ද සමනුද්දෙසනට ඇවැත් චූන්දයෙනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නා පිණිස මෙය කථාප්‍රාභාතයෙක් (කතා පඩුරෙක් ව) ඇත, ඇවැත් චූන්දයෙනි, එවු, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා යන්නවු. ගොස් මෙ කරුණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කරන්නමෝ වෙ දු'යි වදළහ. 'එසේ ය, වහන්සැ'යි කියා ම චූන්ද සමනුද්දෙසයෝ අනඳ තෙරුනට පිළිවදන් දුන්හ.

ඉක්බිති අනඳතෙරණුවෝ ද චූන්ද සමනුද්දෙස ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආදරයෙන් වැද, එක් පසෙක හිඳගත්හ. එක් පසෙක හුන්නා වූ ම අනඳ තෙරණුවෝ 'වහන්ස, ඥාතපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථ පාචා නුවරැදී කලුරිය කෙළේ යැ යි, ඔහුගේ කාලක්‍රියායෙන් ... බිඳීගිය ස්තූප ඇති, පිළිසරණක් නැති සස්තෙක්හි යම්සේ වියැ යුතු ද, එසේ ම ඔහු සවු නිවටහු හෙදහින්න වූවාහු, දෙකොටසකට බෙදීගියාහු ... වෙත් යැ' යි මෙසේ මෙ චූන්ද සමනුද්දෙසයෝ කියති'යි මෙ පවත් සැළ කළහ.

3. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදළ සේක: "චූන්දයෙනි, නොමනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට දන්වන ලද, තෙර්ඝාණික නොවූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නාවූ, අසමාක්සමබුද්ධියක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙක්හි මෙය මෙසේ ම වෙයි. චූන්දයෙනි, මෙහි ශාස්තෘ තෙමේ සමාක්සමබුද්ධත් නො වෙ ද, ධර්මයත් නො මනා කොට දෙසන ලද ද, නොමනා කොට දන්වන ලද ද, අතෙර්ඝාණික ද, කෙලෙස් සංසිදීම පිණිස නො පවත්නේ ද, අසමාක්සමබුද්ධියක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද, ශ්‍රාවක තෙමෙත් ඒ දහමහි ධර්මානු-ධර්මප්‍රතිපත්ත වැ, නිසි පිළිවෙත්හි පිළිපත් වැ අනුධර්මචාරි වැ නො වෙසෙයි. හේ ඒ ධර්මයෙන් ඉවතට පැන පැන පවතී.

සො ඵවමස්ස වචනියො “තස්ස තෙ ආවුසො ලාභා, තස්ස තෙ සුලඛං, සඤ්ඤා ව තෙ අසමාසමුද්දොධා ධම්මො ව දුරක්ඛානො දුප්ඵලදිනො අනියානිකො අනුපසම්පංචකනිකො අසමාසමුද්දායවේදිනො, ඤාණිකසම්මිං ධම්මෙ න ධම්මානුධම්මපටිපන්නො විහරස්සි න සාමිවිපටිපන්නො න අනුධම්මචාරී, වොක්ඛම්ම ව තමා ධම්මො වත්තස්සි”ති. ඉති ඛො චුන්ද සඤ්ඤා පි තස්ස භාරග්ගො, ධම්මො පි තස්ස භාරග්ගො, සාවකො ව තස්ස ඵවං පාසංසො. යො ඛො චුන්ද ඵවරූපං සාවකං ඵවං වදෙය්‍ය “ඵතායස්මා තථා පටිපජ්ඣ යථා තෙ සඤ්ඤා ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤානො”ති, යො ව තං සමාදායති යඤ්ඤා සමාදායති යො ව සමාදායිතො තප්පතාය පටිපජ්ඣති, සබ්බෙ තෙ ඛණ්දං අපුඤ්ඤං පසවන්ති. තං කිසං භෙතු? ඵවං භෙතං චුන්ද භොති දුරක්ඛානෙ ධම්මචිතයෙ දුප්ඵලවේදිනෙ අනියානිකෙ අනුපසම්පංචකනිකෙ අසමාසමුද්දායවේදිනෙ.

4. ඉධ පන චුන්ද සඤ්ඤා ව භොති අසමාසමුද්දොධා, ධම්මො ව දුරක්ඛානො දුප්ඵලදිනො අනියානිකො අනුපසම්පංචකනිකො අසමාසමුද්දායවේදිනො, සාවකො ව තසම්මිං ධම්මෙ ධම්මානුධම්මපටිපන්නො විහරති සාමිවිපටිපන්නො අනුධම්මචාරී, සමාදාය තං ධම්මං වත්තස්සි. සො ඵවමස්ස වචනියො “තස්ස තෙ ආවුසො අලාභා, තස්ස තෙ සුලඛං, සඤ්ඤා ව තෙ අසමාසමුද්දොධා ධම්මො ව දුරක්ඛානො දුප්ඵලදිනො අනියානිකො අනුපසම්පංචකනිකො අසමාසමුද්දායවේදිනො ඤාණිකසම්මිං ධම්මෙ ධම්මානුධම්මපටිපන්නො විහරස්සි සාමිවිපටිපන්නො අනුධම්මචාරී, සමාදාය තං ධම්මං වත්තස්සි”ති.

ඉති ඛො චුන්ද සඤ්ඤා පි තස්ස භාරග්ගො, ධම්මො පි තස්ස භාරග්ගො, සාවකො පි තස්ස ඵවං භාරග්ගො. යො ඛො චුන්ද ඵවරූපං සාවකං ඵවං වදෙය්‍ය. “අධ්‍යායස්මා ඤායපටිපන්නො ඤායමාරාධෙස්සති”ති, යො ව පසංසති යඤ්ඤා පසංසති යො ව පසංසිතො භියොයොසොමකාය විරියං ආරහති සබ්බෙ තෙ ඛණ්දං අපුඤ්ඤං පසවන්ති. තං කිසං භෙතු? ඵවං භෙතං චුන්ද භොති දුරක්ඛානෙ ධම්මචිතයෙ දුප්ඵලවේදිනෙ අනියානිකෙ අනුපසම්පංචකනිකෙ අසමාසමුද්දායවේදිනෙ.

‘ඇවැත්නි, ඒ තොපට මේ ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ති ආදීහු ලාභයෝ ය, ඒ තොප විසින් මිනිසන් බව ද මොනොවට ලද්දේ ය. තොප ගේ ශාස්තෘ ද අසමාක්සම්බුද්ධ ය, තොපගේ ධර්මය ද දුරාඛ්‍යාත ය, දුෂ්ප්‍රවේදික ය, අනෙකාර්යාණික ය, ව්‍යුපගමය පිණිස නො පවත්නේය, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ය. තෙපිත් ඒ ධර්මයෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත වැ නො වසහු. නිසි පිළිවෙත්හි නො පිළිපත්තහු අනුධම්මාරී නො වහු. ඒ දහමින් ඉවතට පැන පවතිනු’ යැ යි හෙ තෙම මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය, (බහුට මෙසේ කියැ යුතු ය). චූන්දයෙනි, මෙසේ එහි ශාස්තෘ ද ඒකාන්තයෙන් ගර්භා ලබනු සුදුසු ය, එහි ධර්මය ද ගර්භා ලැබියැ යුතු ය. එහි ශ්‍රාවක තෙමේ ම මෙසේ පැසැසුම් ලැබියැ යුතු ය. චූන්දයෙනි, යමෙක් වූ කලි මෙබඳු සවිචක්ඛට, ‘ආයුෂ්මත් තෙමේ ඒ වා යම් සේ තාගේ ශාස්තෘහු විසින් දහම් දෙසන ලද ද, පනවන ලද ද, එසේ පිළිපදි ව’ යි මෙසේ කියන්නේ ද, යමෙකුත් එය සමාදන් කරවා ද, යමකුත් සමාදන් කරවා ද (යමකු ලවා දන්වා ද), යමෙකුත් සමාදන් කරවන ලද්දේ එය පුරාලනු පිණිස පිළිපදි ද, ඒ සියල්ලෝ බොහෝ අකුසල් රැස් කෙරෙත්. ඒ කවර හෙයින්? යත්: චූන්දයෙනි, නො මනා කොට කියන ලද, නො මනා කොට දන්වන ලද, අනෙකාර්යාණික වූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නා වූ අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙක්හි මෙය මෙසේ ම වෙයි. එ හෙයින්.

4. චූන්දයෙනි, මෙහි (එක්තරා) ශාස්තෘවරයෙක් වනාහි අසමාක්සම්බුද්ධ වෙයි. ධර්මය ද නොමනා කොට කියන ලද්දේ ද, නොමනා කොට දන්වන ලද්දේ ද, අනෙකාර්යාණික ද, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නේ ද, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද වෙයි. එ දහමිහි ශ්‍රාවකයා ද ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්ත වැ, නිසි පිළිවෙත්හි පිළිපත්තෙක් වැ, අනුධර්මාරී වැ වසෙයි, ඒ දහම් සමාදන් කොට ගෙන පවතී. ‘ඇවැත්නි, ඒ තොපට අලාභ ය, ඒ තොප විසින් මිනිස්බව නපුරු කොට ලබන ලද්දෙකි. තොපගේ ශාස්තෘ ද අසමාක්සම්බුද්ධ ය, (තොප ගේ) ධර්මය ද නොමනා කොට කියන ලද්දේ ය, නොමනා කොට දන්වන ලද්දේ ය, අනෙකාර්යාණික ය, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නො පවත්නෙක, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ය, තෙපි ද ඒ දහමිහි ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්ත ව එයට නිසි පිළිවෙත්හි පිළිපත්තෝ ව අනුධර්මාරී වැ වසහු. ඒ ධර්මය සමාදන් කොට ගෙන වසහු’ යැ යි, මෙසේ ඒ ශ්‍රාවක තෙමේ කියැ යුතු වන්නේය.

චූන්දයෙනි මෙසේ ම එහි ශාස්තෘ ද ගැරැහුම් ලැබියැ යුතු ය. එහි ධර්ම ය ද ගැරැහුම් ලැබියැ යුතු ය, එහි ශ්‍රාවකයා ද මෙසේ ගැරැහුම් ලැබියැ යුතු ය. චූන්දයෙනි, යමෙක් වනාහි එබඳු ශ්‍රාවකයකුට ‘ආයුෂ්මත් තෙමේ ඒ කාන්තයෙන් න්‍යායප්‍රතිපත්ත ය, න්‍යායය (මුක්තිය ලබන පිළිවෙත) සම්පූර්ණ කරන්නේ යැ’ යි මෙසේ කියන්නේ ද යමෙක් එසේ පසසන්නේ ද, යමක් හු පසස්නේ ද, යමෙක් පසස්නා ලද්දේ බොහෝ සේ වැර වඩා ද ඒ සියල්ලෝ ම බොහෝ පව් රැස් කෙරෙත්, ඒ කවර හෙයින් යත්: චූන්දයෙනි, නො මනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට පවසන ලද, අනෙකාර්යාණික නොවූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස නොපවත්නා වූ, අසමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙක මෙය මෙසේ ම වෙයි, එ හෙයින්.

සමමාසමුද්ධප්පවේදින — ධම්මවිනයො

5. ඉධ පන චුද්ද සඤ්ඤා ච හොති සමමාසමුද්ධො ධම්මො ච ස්වාක්ඛාතො සුප්පවේදිතො නිය්‍යානිකො උපසම්පංචකනිකො සමමාසමුද්ධප්පවේදිතො, සාවකො ච තස්මිං ධම්මෙ න ධම්මානුධම්මපටිපත්තො විහරති න සාමීපිපටිපත්තො න අනුධම්මචාරී, වොක්කම්ම ච තම්භා ධම්මා වත්තති. සො එවම්ඤ්ඤා වචනියො. “තස්ස තෙ ආවුසො අලාභා, තස්ස තෙ දුල්ලභං, සඤ්ඤා ච තෙ සමමාසමුද්ධො, ධම්මො ච ස්වාක්ඛාතො සුප්පවේදිතො නිය්‍යානිකො උපසම්පංචකනිකො සමමාසමුද්ධප්පවේදිතො, ත්ඤ්ඤා තස්මිං ධම්මෙ න ධම්මානුධම්මපටිපත්තො විහරසී න සාමීපිපටිපත්තො න අනුධම්මචාරී, වොක්කම්ම ච තම්භා ධම්මා වත්තසී”ති. ඉති ඛො චුද්ද සඤ්ඤා පි තඤ්ඤා පාසංසො, ධම්මො පි තඤ්ඤා පාසංසො, සාවකො ච තඤ්ඤා එවං භාරයො, යො ඛො චුද්ද එවරුපං සාවකං එවං වදෙය්‍ය “එතායස්මා තථා පටිපජ්ජතු යථා තෙ සඤ්ඤා ධම්මො දෙසිතො පඤ්ඤාදත්තා” ති. යො ච සමාදපෙති යං ච සමාදපෙති යො ච සමාදපිතො තථත්තාය පටිපජ්ජති, සබ්බෙ තෙ බහුං සුඤ්ඤං පසවන්ති. තං කිස්ස හෙතු? එවං හෙතං චුද්ද හොති ස්වාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ සුප්පවේදිතෙ නිය්‍යානිකෙ උපසම්පංචකනිකෙ සමමාසමුද්ධප්පවේදිතෙ.

6. ඉධ පන චුද්ද සඤ්ඤා ච හොති සමමාසමුද්ධො, ධම්මො ච ස්වාක්ඛාතො සුප්පවේදිතො නිය්‍යානිකො උපසම්පංචකනිකො සමමාසමුද්ධප්පවේදිතො, සාවකො ච තස්මිං ධම්මෙ ධම්මානුධම්මපටිපත්තො විහරති, සාමීපිපටිපත්තො අනුධම්මචාරී, සමාදය තං ධම්මං වත්තති, සො එවම්ඤ්ඤා වචනියො: තස්ස තෙ ආවුසො ලාභා, තස්ස තෙ සුලභං, සඤ්ඤා ච තෙ සමමාසමුද්ධො ධම්මො ච ස්වාක්ඛාතො සුප්පවේදිතො නිය්‍යානිකො උපසම්පංචකනිකො සමමාසමුද්ධප්පවේදිතො, ත්ඤ්ඤා තස්මිං ධම්මෙ ධම්මානුධම්මපටිපත්තො විහරසී, සාමීපිපටිපත්තො අනුධම්මචාරී, සමාදය තං ධම්මං වත්තසී”ති. ඉති ඛො චුද්ද සඤ්ඤා පි තඤ්ඤා පාසංසො, ධම්මො පි තඤ්ඤා පාසංසො, සාවකො පි තඤ්ඤා එවං පාසංසො.

5. චූන්දයෙනි, මෙහි ශාස්තෘ තෙමේත් සමාක්සම්බුද්ධ වෙ ද, ධර්මයත් මොනොවට කියන ලද්දේ, මොනවට දන්වන ලද්දේ, තෙතර්ශාණික වූයේ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නේ සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූයේ වෙ ද, ශ්‍රාවකයා වනාහි ඒ දහමෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත නො වූයේ, නිසි පිළිවෙතට නොපිළිපත්නේ, අනුධර්මවාරි නොවූයේ වෙසේ ද, ඒ ඒ පිළිවෙතින් පිටත පැන පැන වෙසෙයි ද, හෙ තෙමේ මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය: 'ඇවැත්නි, ඒ තොපට අලාභ ය, ඒ තොප විසින් මිනිස්බව නපුරු කොට ලද්දේ ය. තොපගේ ශාස්තෘ ද සමාක්සම්බුද්ධ ය, ධර්මය ද මොනවට කියන ලද්දේ ය, මොනොවට දන්වන ලද්දේ ය, තෙතර්ශාණික ය, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නේ ය, සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ය. එහෙත් තෙපි ඒ ධර්මයෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත නො වැ, නිසි පිළිවෙතෙහි පිළිපත්නෙක් නො වැ, අනුධර්මවාරි නො වැ වෙසෙවු. ඒ ධර්මයෙන් පිටත පැන පැන පවත්නු' යැ යි (මෙසේ හෙ තෙම දෙස් නැගියැ යුතු වන්නේ ය. චූන්දයෙනි, මෙසේ එහි ශාස්තෘ ද පැසැයිය යුත්තේ ය, එහි ධර්මය ද පැසැයිය යුත්තේ ය, එහෙත් එහි ශ්‍රාවකයා මෙසේ ගැරැහියැ යුත්තේ ය. චූන්දයෙනි, යමෙක් වනාහි මෙබඳු ශ්‍රාවකයකුට 'ආයුෂ්මත් හු එත් වා, යම් සේ තොපගේ ශාස්තෘහු විසින් දහම් දෙසන ලද ද පණවන ලද ද, එසේ පිළිපදිත් ව යි මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය. එහි යමෙකුත් සමාදන් කරවා ද, යමක්හුත් සමාදන් කරවා ද, යමෙකුත් සමාදන් කරවන ලද්දේ, එය පුරනු පිණිස පිළිපදී ද ඒ සියල්ලෝම බොහෝ පින් රැස් කෙරෙත්, ඒ කවර හෙයින්? යත්: චූන්දයෙනි, මොනොවට කියන ලද, මොනොවට දන්වන ලද, තෙතර්ශාණික වූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නාවූ, සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙක්හි මෙය මෙසේ ම වෙයි. එ හෙයින්.

6. චූන්දයෙනි, මෙහි වනාහි ශාස්තෘ තෙමේත් සමාක්සම්බුද්ධ වෙ ද, ධර්මයත් මොනොවට කියන ලද්දේ, මොනොවට දන්වන ලද්දේ, තෙතර්ශාණික වූයේ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නේ, සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් පවසන ලද්දේ වෙ ද, ශ්‍රාවක තෙමේ ද ඒ දහමෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත වැ නිසි පිළිවෙතෙහි පිළිපත්නෙක් වැ අනුධර්මවාරි වැ වෙසේ ද, ඒ ධර්මය සමාදන් කොටගෙන පවතී ද, හෙ තෙමේ මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය: 'ඇවැත්නි, ඒ තොපට ලාභ ය, ඒ තොප විසින් මිනිස් බව මොනොවට ලද්දේ ය, තොපගේ ශාස්තෘ ද සමාක්සම්බුද්ධ ය, ධර්මයත් ස්වාධ්‍යාත ද සුප්‍රවේදිත ද තෙතර්ශාණික ද, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නේ ද, සමාක්සම්බුද්ධප්‍රකාශිත ද වෙයි. තොපින් ඒ ධර්මයෙහි ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්ත වැ, නිසි පිළිවෙතට පිළිපත්නේ වැ, අනුධර්මවාරි වැ වසනු. ඒ ධර්මය සමාදන් කොට ගෙන පවතිනු' යැ යි (මෙසේ කියැ යුතුවන්නේ ය). චූන්දයෙනි, මෙසේ ම එහි ශාස්තෘ ද පැසැයියැ යුත්තේ ය, එහි ධර්මය ද පැසැයියැ යුත්තේ ය, එහි ශ්‍රාවක තෙමේ ද පැසැයියැ යුත්තේ ය.

යො ඛො චුඤ්ඤා ඵවරුපං සාවකං ඵවං වදෙය්‍ය “අද්ධායසමා ඤායපට්-
 පනෙතා ඤායමාරාධෙසන්ති”ති, යො ච පසංසති යං ච පසංසති, යො ච
 පසංසිතො භියොරාසොමන්තාය වීරියං ආරහති, සට්ඨං තෙ ඛත්තං පුඤ්ඤං
 පඤ්ඤාති. තං කිසං හෙතු? ඵවං හෙතං චුඤ්ඤා හොති සවාකොතෙ ධම්ම-
 වීතයෙ සුප්පට්ඨෙති නිය්‍යානිකෙ උපසම්පට්ඨානිකෙ සම්මාසම්බුද්ධිප-
 ථෙදිතෙ.

සාවකානුකෘතකරං සත්ත්වකාලකිරියා

7. ඉධ පන චුඤ්ඤා සත්ත්වං ච ලොකෙ උදපාදි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො,
 ධම්මො ච සවාකොතො සුප්පට්ඨෙති නිය්‍යානිකො උපසම්පට්ඨානිකො
 සම්මාසම්බුද්ධිපථෙදිතො, අවිඤ්ඤාපිතස්වා වසං හොනති සාවකා සඤ්ඤාමෙ-
 න ච නෙසං කෙවලපරිපූරං බ්‍රහ්මචරියං ආචිකතං හොති උත්තරානිකතං
 සබ්බසම්ඛාතපදකතං සප්පට්ඨිතකතං යාව දෙවමනුසෙසති සුප්පකාසිතං,
 අථ නෙසං සත්ත්වො අනන්තරානං හොති. ඵවරුපො ඛො චුඤ්ඤා සත්ත්වං
 සාවකානං කාලං කතො ආනුතපෙය්‍ය හොති. තං කිසං හෙතු? සත්ත්වං ච
 නො ලොකෙ උදපාදි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ධම්මො ච සවාකොතො
 සුප්පට්ඨෙති නිය්‍යානිකො උපසම්පට්ඨානිකො සම්මාසම්බුද්ධිපථෙදිතො.
 අවිඤ්ඤාපිතස්වා වසං සඤ්ඤාමෙ, න ච නෙසං කෙවලපරිපූරං බ්‍රහ්මචරියං
 ආචිකතං හොති උත්තරානිකතං සබ්බසම්ඛාතපදකතං සප්පට්ඨිතකතං යාව
 දෙවමනුසෙසති සුප්පකාසිතං, අථ නො සත්ත්වො අනන්තරානං
 හොති”ති. ඵවරුපො ඛො චුඤ්ඤා සත්ත්වං සාවකානං කාලකතො
 ආනුතපෙය්‍ය හොති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

චූන්දයෙනි, යමෙක් වනාහි මෙබඳු ශ්‍රාවකයකුට 'ඒකාන්තයෙන් ආයුෂ්මත්හු චූක්තිමාර්ගයට පිළිපත්තෝ ය, න්‍යාය ධර්මය සපුරාලන්නෝ යැ'යි මෙසේ කියන්නේ ද, යමෙකුත් මෙසේ පසස්තේ ද, යමක්ගුත් පසස්තේ ද, යමෙක් පසස්තා ලද්දේත් බොහෝ සෙයින් වැර වඩන්නේ ද, ඒ සියල්ලෝ බොහෝ පින් රැස් කරන්නාහ. ඒ කවර හෙයින්? යත්: චූන්දයෙනි, මොනොවට කීයන ලද මොනොවට දත්වන ලද, තෙත්රයාණික වූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නාවූ, සමාක්සම්බුද්ධයන්හු විසින් ප්‍රකාශිත වූ සස්තෙනි මෙය මෙසේ ම ය. එ හෙයින්.

7. චූන්දයෙනි, මෙහි වූ කළි අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ශාස්තෘ ද ලොවැ උපන්නෝ ය. ධර්මය ද ස්වාඛ්‍යාත ය, සුප්‍රවේදික ය, තෙත්රයාණික ය, ක්ලෙශොපශමය පිණිස පවත්නේ ය, සමාක්සම්බුද්ධයන්හු විසින් ප්‍රකාශිත ය, ඔහු ගේ ශ්‍රාවකයෝ සද්ධර්මයෙහි අවබෝධ කරවන ලද අර්ථ ඇත්තෝ නො වෙත් ද, හැම සැටියෙන් පිරිසුන් වූ සසුන් බඹසර ඔවුනට හෙළි කරන ලද්දේ ප්‍රකට කරන ලද්දේ සියලු ශාසනාර්ථයන් එකට කැටි කොට දක්වන ලද්දේ. සසර දුක් දුර්ලබ්‍ධයෙහි ප්‍රයෝජනවත් සේ කොට දෙසන ලද්දේ, දෙවිලොව පටන් කොට මිනිස්ලොව තෙක් සියලු තන්හි මොනොවට ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ නො වේ ද, එ කල්හි ඔවුන්ගේ ශාස්තෘහුගේ පිරිනිවීම වේ ද, චූන්දයෙනි, මෙබඳු වූ ශාස්තෘ තෙමේ කල්‍යාණ කෙළේ ශ්‍රාවකයනට අනුකෘතකර (පසුතැවිල්ල ඇති කරනුයේ) වෙයි. ඒ කවර හෙයින්? යත්: 'අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ අපගේ ශාස්තෘ තෙමේ ලොවැ පහළ විය, ධර්මය ස්වාඛ්‍යාත ද සුප්‍රවේදික ද තෙත්රයාණික ද ක්ලෙශොපශමය පිණිස පවත්නේ ද, සමාක්සම්බුද්ධයන්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද විය. එහෙත් අපි ඒ සද්ධර්මයෙහි අවබෝධ නො කරවන ලද අර්ථ ඇත්තෝ වම්හ, කෙටිලපරිපූර්ණ වූ ශාසන බ්‍රහ්මවර්යය අපට නො ම හෙළි කරන ලද්දේ වෙයි, නො ම ප්‍රකට කරන ලද්දේ වෙයි, සියලු ශාසනාර්ථයන් එකට කැටි කොට නො දක්වන ලද්දේ වෙයි. දුක් දුර් ලබ්‍ධයෙහි ප්‍රයෝජනවත් සේ කොට නො දෙසන ලද්දේ වෙයි, සියලු දෙවිමිනිසුන් අතුරෙහි මැනවින් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ නො වෙයි. එතෙකුදු වුවත් අපේ ශාස්තෘහු ගේ අන්තර්ධානය වී යැ'යි ඔවුනට පසුතැවිල්ල වෙයි. චූන්දයෙනි, මෙබඳු වූ ශාස්තෘ තෙමේ කල්‍යාණ කළේ ශ්‍රාවකයනට පසු-තැවිල්ල ඇති කරන්නේ වෙයි.

සාවකානං අනාත්තපා සත්ථුකාලකිරියා

8. ඉධ පන චුන්ද ස්ථා ව ලොකෙ උදපාදි අරහං සමමාසමුද්දො, ධම්මො ව ස්වාසකානො සුප්පෙදිතො නියානානිකො උපසමසංවත්තනිකො සමමාසමුද්දායවෙදිතො, විඤ්ඤපිතස්ථා වස්ස භොහති සාවකා සඤ්ඤමං කෙවලඤ්ඤං තෙසං පරිපුරං භ්‍රමවරියං ආචිකතං භොති උත්තානිකතං සබ්බසබ්බාභපදක්තං සප්පාටිභීරකතං යාව දෙවමත්‍රසෙසති සුප්පකාසිතං අථ නෙසං සත්ථුතො අනතරධානං භොති ඵවරුපො ඛො චුන්ද ස්ථා සාවකානං කාලකතො අනාත්තපො භොති. තං කිසං භෙතු? ස්ථා ව නො ලොකෙ උදපාදි අරහං සමමාසමුද්දො, ධම්මො ව ස්වාසකානො සුප්පෙදිතො නියානානිකො උපසමසංවත්තනිකො සමමාසමුද්දායවෙදිතො විඤ්ඤපිතස්ථා වම්හා සඤ්ඤමං, කෙවලඤ්ඤං නො පරිපුරං භ්‍රමවරියං ආචිකතං භොති උත්තානිකතං සබ්බසබ්බාභපදක්තං සප්පාටිභීරකතං යාව දෙවමත්‍රසෙසති සුප්පකාසිතං, අථ නො සත්ථුතො අනතරධානං භොති''ති. ඵවරුපො ඛො චුන්ද ස්ථා සාවකානං කාලකතො අනාත්තපො භොති.

භ්‍රමවරියඅපරිපුරනාදි කථා

9. එතෙහි වෙ පි චුන්ද අඛෙහි සමන්තාගතං භ්‍රමවරියං භොති, නො ව ඛො ස්ථා ව භොති ථෙරො රත්තඤ්ඤං චීරපබ්බජිතො අභිගතො වයො අනුප්පකො, එවං තං භ්‍රමවරියං අපරිපුරං භොති තෙනඛෙහන. යතො ව ඛො චුන්ද එතෙහි වෙ පි අඛෙහි සමන්තාගතං භ්‍රමවරියං භොති ස්ථා ව භොති ථෙරො රත්තඤ්ඤං චීරපබ්බජිතො අභිගතො වයො අනුප්පකො, එවං තං භ්‍රමවරියං පරිපුරං භොති තෙනඛෙහන.

එතෙහි වෙ පි චුන්ද අඛෙහි සමන්තාගතං භ්‍රමවරියං භොති, ස්ථා ව භොති ථෙරො රත්තඤ්ඤං චීරපබ්බජිතො අභිගතො වයො අනුප්පකො, නො ව ධම්මක ථෙරො භික්ඛු සාවකා භොතනී වියත්තා චිනිතා විසාරද පහතයොගකෙඛමා, අලං සමක්කාතුං සද්ධමෙස්ස, අලං උප්පන්නං පරපවාදං සහ ධම්මෙහි සුනිග්ගහිතං නිග්ගහොදා සප්පාටිභාරියං ධම්මං දෙසෙතුං, එවං තං භ්‍රමවරියං අපරිපුරං භොති තෙනඛෙහන.

8. චූන්දයෙනි, මෙහි වනාහි අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ශාස්තෘ තෙමෙ ලොවැ පහළ විය. නෛරයාණික වූ, කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නාවූ ධර්මය ද මොනොවට වදරන ලද්දේ වෙයි. සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද වෙයි. ඔහුගේ ශ්‍රාවකයෝ ද සද්ධර්මයෙහි අවබෝධ කරවන ලද අර්ථ ඇත්තෝ වෙත්. ඔවුනට කෙවල පරිපූර්ණ ශාසන බ්‍රහ්මචරියය ද හෙළි කරන ලද්දේ, ප්‍රකට කරන ලද්දේ, සියලු ශාසනාර්ථයන් එකට කැටි කොට දක්වන ලද්දේ, දුක් බැහැරවීමෙහි ප්‍රයෝජනවත් කොට දෙසන ලද්දේ, දෙවිමිනිසුන් තාක් මොනොවට ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ වෙයි. එකල්හි ඔවුන්ගේ ශාස්තෘහුගේ අන්තර්ධානය වෙයි. චූන්දයෙනි; මෙබඳු වූ ශාස්තෘ තෙමේ කල්ලිය කළේ ශ්‍රාවකයනට අනුත්‍යාස කර නො වෙයි. ඒ කවර හෙයින්? 'අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ අපගේ ශාස්තෘ තෙම ලොව පහළ විය, නෛරයාණික වූ කෙලෙස් නිවීම පිණිස පවත්නාවූ, ධර්මය ද මොනොවට වදරන ලද්දේ ද මොනොවට දන්වන ලද්දේ ද වෙයි, සමාක්සම්බුද්ධයක්හු විසින් ප්‍රකාශිත ද වෙයි. අපි ද ඒ සද්ධර්මයෙහි අවබෝධ කරවන ලද අර්ථ ඇත්තමෝ වම්හ. අපට කෙවල පරිපූර්ණ වූ ශාසනබ්‍රහ්මචරියය හෙළි කරන ලද්දේ, පෙහෙළි කරන ලද්දේ, වෙයි. ඒ ධර්මයන් සියලු ශාසනාර්ථ කැටි කොට දක්වන ලද්දේ, දුක් දුර්ලබ්ධ ප්‍රයෝජනවත් සේ කොට දෙසන ලද්දේ, දෙවිමිනිසුන් තාක් සියලු දෙනා අතුරෙහි මොනොවට ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ වෙයි. එ කල්හි අපගේ ශාස්තෘහුගේ අන්තර්ධානය වූයේ යැ' යි ඔහු දනිත්. එහෙයින්. චූන්දයෙනි, මෙබඳු වූ ශාස්තෘ තෙමේ කල්ලිය කළේ ශ්‍රාවකයනට අනුත්‍යාස කර නො වෙයි.

9. චූන්දයෙනි, ඉදින් සසුන් බබ්බර මේ අභිගවලින් සමන්විත වේ ද, එහෙත් ශාස්තෘ තෙමේ ස්ථවිර නො වේ ද, වීරරාත්‍රඥ නො වේ ද, පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇත්තේ නො වේ ද, දික් කලක් ඉක්මියේ නො වේ ද, පැසිම් වයසට පැමිණියේ නො වේ ද, මෙසේ ඒ ශාසනබ්‍රහ්මචරියය ඒ අභිගයෙන් අපරිපූර්ණ වේ (අඩු වේ). චූන්දයෙනි, යම් හෙයෙකින් ශාසනබ්‍රහ්මචරියය මේ අභිගවලින් සමන්විත වේ ද, ශාස්තෘ තෙමේ ස්ථවිරත් රාත්‍රඥත්, පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇතියේත් දික් කලක් ඉක්මියේත් පැසිම් වයසට පැමිණියේත් වේ ද, මෙසේ ඒ බබ්බර ඒ අභිගයෙන් පරිපූර්ණ වේ.

චූන්දයෙනි, සසුන් බබ්බර මේ අභිගවලින් පරිපූර්ණ වන්නේ නමුදු, ශාස්තෘ තෙමේ ස්ථවිරත් රාත්‍රඥත් පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇතියේත් දික් කලක් ඉක්මියේත් පැසිම් වයසට පැමිණියේත් වේ ද, වැලිදු ඔහුට වාක්ක වූ විනිත වූ විසාරද වූ, රහත්බවට පැමිණියාවූ, සද්ධර්මය මොනොවට කියන්නට සමර්ථ වූ, උපන්නාවූ පරවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට නිගහා දුක් දුර්ලබ්ධ පිණිස ප්‍රයෝජනවත් වන සේ කොට දහම් දෙසන්නට සමර්ථ වූ, ස්ථවිර වූ, ශ්‍රාවක හික්මුණු නො වෙත් ද, මෙසේ මේ අභිගයෙන් ඒ සසුන් බබ්බර අපරිපූර්ණ වෙයි.

10. යතො ච ඛො චූඤ්ඤ ඵතෙහි දොභි පි අබ්බොති සමන්තාගතං බ්‍රහ්මචරියං හොති, සඤා ච හොති ථෙරො රත්තඤ්ඤ චිරපබ්බජිතො අභිගතො වයො අනුප්පකො, ථෙරො වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති වියත්තා චිත්තා විසාරද පක්ඛයොගකෙබ්බා, අලං සමකඛාතුං සද්ධම්මසං අලං උප්පන්නං පරප්පවාදං සහ ධම්මෙහි සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිභාරියං ධම්මං දෙසෙතුං, ඵලං තං බ්‍රහ්මචරියං පරිපූරං හොති තෙනබ්බෙන.

ඵතෙහි වෙපි චූඤ්ඤ අබ්බොති සමන්තාගතං බ්‍රහ්මචරියං හොති, සඤා ච හොති ථෙරො රත්තඤ්ඤ චිරපබ්බජිතො අභිගතො වයො අනුප්පකො ථෙරො වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති වියත්තා චිත්තා විසාරද-පෙ-අලං උප්පන්නං පරප්පවාදං සහ ධම්මෙහි සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිභාරියං ධම්මං දෙසෙතුං, නො ච ඛවසං මජ්ඣිමා භික්ඛු සාවකා හොන්ති, චිත්තා -පෙ- මජ්ඣිමා වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති -පෙ- නො ච ඛවසං නවා භික්ඛු සාවකා හොන්ති ව්‍යත්තා -පෙ- නවා වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති -පෙ- නො ච ඛවසං ථෙරො භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති ව්‍යත්තා -පෙ- ථෙරො වසං භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති -පෙ- නො ච ඛවසං මජ්ඣිමා භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති ව්‍යත්තා -පෙ- මජ්ඣිමා වසං භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති ව්‍යත්තා -පෙ- නො ච ඛවසං නවා භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති -පෙ- නවා වසං භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති ව්‍යත්තා -පෙ- නො ච ඛවසං උප්පාසකා සාවකා හොන්ති ගිහී ඔද්දවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ව්‍යත්තා -පෙ- උප්පාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිහී ඔද්දවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ව්‍යත්තා -පෙ- නො ච ඛවසං උප්පාසකා සාවකා හොන්ති ගිහී ඔද්දවසනා කාමභොගිනො ව්‍යත්තා -පෙ- උප්පාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිහී ඔද්දවසනා කාමභොගිනියො බ්‍රහ්මචාරිනියො ව්‍යත්තා -පෙ- උප්පාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිහිනියො ඔද්දවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො ව්‍යත්තා -පෙ- උප්පාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිහිනියො ඔද්දවසනා කාමභොගිනියො ව්‍යත්තා -පෙ- නො ච ඛවසං බ්‍රහ්මචරියං හොති ඉඤ්ඤෙව චිත්තෙව චිත්තාරිතං බාහුජ්ඣෙදං පුට්ඨතුතං යාව දෙවමනුසෙහි සුප්පකාසිතං -පෙ- බ්‍රහ්මචරියං වසං හොති ඉඤ්ඤෙව චිත්තෙව චිත්තාරිතං බාහුජ්ඣෙදං පුට්ඨතුතං යාව දෙව-මනුසෙහි සුප්පකාසිතං, නො ච ඛො ලාභග්ගයස්ග්ගප්පකං, ඵලං තං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපූරං හොති තෙනබ්බෙන.

10. චූන්දයෙනි, යම් භෙයෙකින් සසුන් බබ්බර මේ අභිගවලින් සමන්විතත් වේ ද, ශාස්තෘ තෙමෙත් ස්ථවිරත් රාත්‍රඥත් පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇතියෙත් දික් කලක් ඉක්මියෙත් පැයිම් වයසට පැමිණියෙත් වේ ද, ඔහුට වෘක්ක වූ විනිත වූ විසාරද වූ රහත් බවට පැමිණියා වූ සද්ධර්මය මොනොවට කියන්නට සමත් වූ, උපන් පරවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට නිගහා, දුක් දුර්ලබ පිණිස ප්‍රයෝජනවත් වන සේ කොට දහම් දෙසන්නට සමත් වූ, ස්ථවිර වූ ශ්‍රාවක භික්ෂුහු වෙත් ද, මෙසේ ඒ සසුන් බබ්බර මේ අභිගයෙන් පරිපූර්ණ වෙයි.

චූන්දයෙනි, සසුන් බබ්බර මේ අභිගවලිනුත් සමන්විත වේ ද, ශාස්තෘ තෙමෙත් ස්ථවිරත් රාත්‍රඥත් විරප්‍රවුජිතත් දික් කලක් ඉක්මියෙත් පැයිම් වයසට පැමිණියෙත් වේ ද, ඔහුට වෘක්ක වූ විනිත වූ විසාරද වූ රහත් බවට පැමිණියා වූ, සද්ධර්මය මොනොවට කියන්නට සමත් වූ, උපන් පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට නිගහා, දුක් දුර්ලභාවට ප්‍රයෝජනවත් සේ කොට දහම් දෙසන්නට සමත් වූ, ස්ථවිර වූ භික්ෂුශ්‍රාවකයෝ වෙත් ද, එහෙත් ඔහුට වෘක්ක වූ... මැදුම් වයසෙහි සිටි භික්ෂුශ්‍රාවකයෝ නැත් ද, වෘක්ක වූ... නවක භික්ෂුශ්‍රාවකයෝ නො වෙත් ද, වෘක්ක වූ... ස්ථවිර වූ ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණිහු නො වෙත් ද, ඔහුට වෘක්ක වූ... ස්ථවිර වූ ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණිහු වෙත් ද... එහෙත් ඔහුට වෘක්ක වූ... මැදුම් වයසෙහි සිටි ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණිහු නො වෙත් ද... ඉදින් වෘක්ක වූ ...මැදුම් වයසෙහි සිටි ශ්‍රාවිකා භික්ෂුණිහු වෙත් ද... එහෙත් වෘක්ක වූ... නවක භික්ෂුණි ශ්‍රාවිකාවෝ නො වෙත් ද... ඉදින් වෘක්ක වූ... නවක භික්ෂුණි ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත් ද, ... එහෙත් ඔහුට වෘක්ක වූ, සුදුවත් හදනා ගෘහී බ්‍රහ්මචාරී උපාසක ශ්‍රාවකයෝ නො වෙත් ද... ඉදින් ඔහුට වෘක්ක වූ සුදුවත් හදනා ගෘහී බ්‍රහ්මචාරී උපාසක ශ්‍රාවකයෝ වෙත් ද, ... එහෙත් ගෘහී වූ සුදුවත් හදනා කාමභොගී වූ වෘක්ක උපාසක ශ්‍රාවකයෝ ඔහුට නො වෙත් ද, ... ඉදින් ගෘහී වූ සුදුවත් හදනා කාමභොගී වූ වෘක්ක උපාසක ශ්‍රාවකයෝ ඔහුට වෙත් ද, වන් හදනා ගෘහස්ථ බ්‍රහ්මචාරිණී වූ වෘක්ක උපාසිකා ශ්‍රාවිකාවෝ නො වෙත් ද, ... ඉදින් ඔහුට සුදු වත් හදනා ගෘහස්ථ බ්‍රහ්මචාරිණී වූ වෘක්ක උපාසිකා ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත් නුමුත් සුදුවත් හදනා ගෘහස්ථ වූ කාමභොගී වූ වෘක්ක උපාසිකා ශ්‍රාවිකාවෝ නො වෙත් ද, එ හෙයින්... ඔහුගේ ශාසනබ්‍රහ්මචරියය සමාද්ධ ද, වෘද්ධිප්‍රාප්ත ද, පැතිරැගියේ ද, බොහෝ දෙනා විසින් දන්නා ලද්දේ ද, පුළුල් වූයේ ද, නුවණැති සියලු දෙව මිනිසුන් අතර මොනොවට ප්‍රකාශිත ද නො වෙයි.... ඔහුගේ ශාසනබ්‍රහ්මචරියය සමාර්ථ ද වෘද්ධිප්‍රාප්ත ද පැතිරැගියේ ද, බොහෝ දෙනා විසින් දන්නා ලද්දේ ද, පුළුල් වූයේ ද නුවණැති සියලු දෙව මිනිසුන් අතර මොනොවට ප්‍රකාශිත ද වන්නේ නමුදු ලාභයෙන් යශයින් අගපත් නො වෙයි නම්, මෙසේ ඒ සත්‍ය ඒ අභිගයෙන් අපරිපූර්ණ වෙයි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

11. යනො ව ඛො චුඤ්ඤ ඵතරහි දවිතිපි අඛෙග්ගි සමන්තාගතං බ්‍රහ්මචරියං. හොති සඤ්ඤා ව හොති ථෙරො රක්ඛණ්ණං චිරපබ්බජිතො අභිගතො වයො අනුප්පකො, ථෙරො වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති වියක්ඛා විනිකා විසාරද -පෙ- අලං සප්පාටිභාරියං. ධම්මං දෙසෙතුං, මජ්ඣිමා වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති, නවා වසං භික්ඛු සාවකා හොන්ති, ථෙරො වසං භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති, මජ්ඣිමා වසං භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති, නවා වසං භික්ඛුනියො සාවකා හොන්ති, උපාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිහි ඔද්දතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො උපාසකා වසං සාවකා හොන්ති ගිහි ඔද්දතවසනා කාමභොගිනො. උපාසිකා වසං සාවකා හොන්ති ගිහිනියො ඔද්දතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො. උපාසිකා වසං සාවකා හොන්ති ගිහිනියො ඔද්දතවසනා කාමභොගිනියො, බ්‍රහ්මචරියං වසං හොති ඉභ්බකෙඤ්ච චීතකො චිත්ථාරිතං බාහුජ්ඣාදං පුජ්ජුතං යාව දෙවමනුසෙසගි සුප්පකාසිතං. ලාභග්ගාදානකො යසග්ගප්පකො, එවං තං බ්‍රහ්මචරියං පරිපුරං හොති තෙනාඛෙග්ගතං.

12. අහං ඛො පන චුඤ්ඤ ඵතරහි සඤ්ඤා ලොකෙ උප්පකො අරහං සම්මාසම්මුද්දො, ධම්මො ව ස්වාසනාතො සුප්පවේදිතො නියායානිකො උපසම්පංවකනිකො සම්මාසම්මුද්දාප්පවේදිතො, විශ්ඤානපිතඤ්ඤා ව මෙ සාවකා සභ්බමම්, කෙවලකො තෙසං පරිපුරං බ්‍රහ්මචරියං. ආවිකතං උක්ඛානිකතං සබ්බසම්මාහපදාතං සප්පාටිභාරිකතං යාව දෙවමනුසෙසගි සුප්පකාසිතං. අහං ඛො පන චුඤ්ඤ ඵතරහි සඤ්ඤා ථෙරො රක්ඛණ්ණං චිරපබ්බජිතො. අභිගතො වයො අනුප්පකො. සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි ථෙරො භික්ඛු සාවකා වියක්ඛා විනිකා විසාරද පක්ඛායොගසෙඛිමා, අලං සමසබ්බාතුං සභ්බමස්ස, අලං උප්පකං පරපචාදං සහධම්මෙහි සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිභාරියං. ධම්මං දෙසෙතුං. සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි මජ්ඣිමා භික්ඛු සාවකා, -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි මජ්ඣිමා භික්ඛු සාවකා -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි නවා භික්ඛු සාවකා -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි ථෙරො භික්ඛුනියො සාවකා -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි මජ්ඣිමා භික්ඛුනියො සාවකා -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි නවා භික්ඛුනියො සාවකා -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි උපාසකා සාවකා ගිහි ඔද්දතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි උපාසකා සාවකා ගිහි ඔද්දතවසනා කාමභොගිනො -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි උපාසිකා සාවකා ගිහිනියො ඔද්දතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො -පෙ- සන්ති ඛො පන මෙ චුඤ්ඤ ඵතරහි උපාසිකා සාවකා ගිහිනියො ඔද්දතවසනා කාමභොගිනියො.

11. චුන්දයෙනි, යම් භෙයකින් ශාසනය මේ අභිගවලින් සමන්-
විත වෙද, ශාස්තෘ තෙමෙන් ස්ථවිර ද රාත්‍රඤ ද වරප්‍රවුරිත ද දික් කලක්
ඉක්මියේ ද පැසිම් වයසට පැමිණියේ ද වෙ නම් කෙලෙස්තසනුවට
ප්‍රයෝජනවත් සේ දහම් දෙසන්නට සමත් වාක්ත වූ චිතිත වූ විසාරද වූ
ස්ථවිර භික්ෂු ශ්‍රාවකයෝත් ඔහුට වෙත් නම්, මැදුම් වයස්හි වූ... භික්ෂු
ශ්‍රාවකයෝත් ඔහුට වෙත් නම්, නවක භික්ෂුශ්‍රාවකයෝත් ඔහුට වෙත්
නම්, ස්ථවිර වූ භික්ෂුණි ශ්‍රාවිකාවෝත් ඔහුට වෙත් නම්, මැදුම් වයස්හි
වූ භික්ෂුණි ශ්‍රාවිකාවෝත් ඔහුට වෙත් නම්, නවක භික්ෂුණි ශ්‍රාවිකාවෝත්
ඔහුට වෙත් නම්, සුදුවත් හදනා ගෘහී භ්‍රම්මවාරී උපාසක ශ්‍රාවකයෝත්
ඔහුට වෙත් නම්, සුදු වත් හදනා ගෘහී කාමභොගී උපාසක ශ්‍රාවකයෝත්
ඔහුට වෙත් නම්, සුදු වත් හදනා ගෘහස්ථභ්‍රම්මවාරීණී උපාසිකා ශ්‍රාවිකා-
වෝත් ඔහුට වෙත් නම්, සුදුවත් හදනා ගෘහස්ථ කාමභොගිනී උපාසිකා
ශ්‍රාවිකාවෝත් ඔහුට වෙත් නම්, ඔහුගේ ඒ සස්ත සමාද්ධ ද වෘද්ධි-
ප්‍රාප්ත ද පැතිරැගියේ ද, බොහෝ දෙනා විසින් දන්නා ලද්දේ ද, පුරුල්
වූයේ ද, නුවණැති සියලු දෙවිම්නිසුන් අතර සුප්‍රකාශිත ද ලාභයෙන්
අග්‍රප්‍රාප්ත ද යශසින් අග්‍රප්‍රාප්ත ද වෙ. මෙසේ ඒ සස්ත ඒ අභිගයෙන්
පරිපූර්ණ වෙ.

12. චුන්දයෙනි, මම් වූ කලි මෙ සමයෙහි පහළ වූ අර්හත්
සමාන්සම්බුද්ධයෙමි. ඒ සමාන්සම්බුද්ධ වූ මා විසින් සුප්‍රවේදිත වූ
ධර්මය ද මොනොවට කියන ලද්දේ ය, මොනොවට දන්වන ලද්දේ ය,
තෙතරයාණික ය, ක්ලෙශොපශමය පිණිස පවත්නේ ය. මගේ ශ්‍රාවක-
යෝ ද සද්ධර්මයෙහි අවබෝධකරවන ලද අර්ථ ඇත්තෝ ය. ඔවුන්ගේ
සියලු සසුන් බඹසර පරිපූර්ණ ය, හෙළි කරන ලද්දේ ය, පෙහෙළි
කරන ලද්දේ ය, සියලු ධර්මය කැටි කොට දක්වන ලද්දේ ය, දුක්
දුර්ලබ්‍යවට ප්‍රයෝජනවත් සේ දෙසන ලද්දේ ය, නුවණැති සියලු දෙවියන්
මිනිසුන් අතර සුප්‍රකාශිත ය. චුන්දයෙනි, මම් වූ කලි මෙ සමයෙහි
ස්ථවිර වූ වීරරාත්‍රඤ වූ, පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇති, දික් කලක් ඉක්මැ-
ගිය, පැසිම් වයසට පැමිණි ශාස්තෘ වෙමි. චුන්දයෙනි, දන් වාක්ත වූ
චිතිත වූ විසාරද වූ, රහත් බවට පැමිණි, දහම් කියන්නට සමත් වූ,
උපන් පරප්‍රවාදය කරුණු දක්වා මොනොවට නිගහා, දුක් දුර්ලබ්‍යවට
ප්‍රයෝජනවත් වන සේ දහම් දෙසන්නට සමත් වූ ස්ථවිර භික්ෂු වූ මගේ
ශ්‍රාවකයෝ වෙත්. චුන්දයෙනි, දන්... මධ්‍යම වයස්ක භික්ෂු වූ මගේ
ශ්‍රාවකයෝ වෙත්. දන්... නවක භික්ෂු වූ මගේ ශ්‍රාවකයෝ වෙත්.
චුන්දයෙනි, දන්...ස්ථවිර භික්ෂුණි වූ මගේ ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත්....
මධ්‍යමවයස්ක භික්ෂුණි වූ මගේ ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත්. නවක
භික්ෂුණි වූ මගේ ශ්‍රාවිකාවෝ වෙත්, චුන්දයෙනි, දන්... සුදු
වත් හදනා භ්‍රම්මවාරී වූ ගෘහස්ථ ශ්‍රාවකයෝ මට වෙත්. දන්...
සුදු වත් හදනා කාමභොගී වූ ගෘහස්ථ ශ්‍රාවකයෝ මට වෙත්.
චුන්දයෙනි, දන්... සුදු වත් හදනා භ්‍රම්මවාරීණී වූ ගෘහස්ථ ශ්‍රාවිකාවෝ
මට වෙත්. දන්... සුදු වත් හදනා කාමභොගී වූ ගෘහස්ථ ශ්‍රාවිකාවෝ
මට වෙත්.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එතරහි ඛො පන මෙ වුඤ් ඩුඝමවරියං ඉඤ්ඤා වෙව ඵීතඤ්ඤා විසාරිතං බාහුරඤ්ඤාං සුචුභ්භං යාවදෙව මනුසෙහි සුපකාසිතං.

යාවතා ඛො වුඤ් එතරහි සත්ථාරො ලොකෙ උපපන්නා, නාහං වුඤ් අඤ්ඤාං එකසත්ථාරමිසි සමනුසාමි එවං ලාභග්ගායසග්ගපකං යථරිවාහං. යාවතා ඛො පන වුඤ් එතරහි සංඝො වා ගණො වා ලොකෙ උපපන්නා, නාහං වුඤ් අඤ්ඤාං එකසක්ඛමිසි සමනුපකාමි එවං ලාභග්ගායසග්ගපකං යථරිවායං වුඤ් භික්ඛුසංඛිතා. යං ඛො තං වුඤ් සමමා වදමානො වදෙය්‍ය සංඛාකාරපරිපූරං අනුනං අනාධිකං සොකඛාතං කෙවලපරිපූරං ඩුඝමවරියං සුපකාසිතනති, ඉදමෙව තං සමමා වදමානො වදෙය්‍ය සංඛාකාරසමපන්නං -පෙ- සුපකාසිතනති.

13. උදුකො සුදු¹ වුඤ් රාමදුකො එවං වාවං භාසති: පසං න පසෙතිති. කිඤ්ඤා පසං න පසෙති? ති. චුරසං සාධු නිසිතසං තලමසං පසෙති, ධාරඤ්ඤා ඛෙසං න පසෙති. ඉදං වුවවති වුඤ් පසං න පසෙති. යං ඛො පනෙතං වුඤ් උදුකෙන රාමදුකෙන භාසිතං භීතං ගමමං පොච්ඡානිකං අනාරියං අනත්ඨංගිතං චුරමෙව සන්ධාය, යඤ්ඤානං වුඤ් සමමා වදමානො වදෙය්‍ය 'පසං න පසෙති'ති, ඉදමෙවෙතං සමමා වදමානො වදෙය්‍ය 'පසං න පසෙති'ති.

කිඤ්ඤා පසං න පසෙති?ති: එවං සංඛාකාරසමපන්නං සංඛාකාර-පරිපූරං අනුනං අනාධිකං සොකඛාතං කෙවලපරිපූරං ඩුඝමවරියං සුපකාසිතනති, ඉති භෙතං පසෙති. ඉදමෙසං අපකඤ්ඤාය, එවං තං පරිසුද්ධතරං අසෙති, ඉති භෙතං න පසෙති. ඉදමෙසං උපකඤ්ඤාය, එවං තං පරිසුද්ධතරං අසෙති ඉති භෙතං න පසෙති. ඉදං වුවවති පසං න පසෙතිති.

1. උදුකො සුදු-මඡ්ඤං.

චුන්දයෙනි, දන් වහාහි මහේ සස්ත සමාදාය ද වාද්ධිප්‍රාප්ත ද, පැතිර ගියේ ද බොහෝ දෙනා විසින් දන්තා ලද්දේ ද, පුළුල් වූයේ ද, භූවිඤ්ඤා දෙව්විනිසුන් අතර ප්‍රකාශිත ද වෙයි.

චුන්දයෙනි, මේ සමයෙහි යම් පමණ දෙනෙක් ශාස්තෘහු ලොවැ පහළ වූහ ද, මා සේ ලාභයෙන් යශයින් අග පත් අත් එක ද ශාස්තෘවරයකු මම් නො දකිමි. චුන්දයෙනි, මේ සමයෙහි යම් පමණ සහ පිරිසක් හෝ ගණවුළුවෙක් ලොවැ පහළ වීද, මේ භික්ෂුසංඝයා සේ ලාභයෙන් යශයින් අග පත් අත් එක ද සහ පිරිසක් මම් නො දකිමි. චුන්දයෙනි, සියලු කාරණයෙන් සැපැයුණු, සියලු කාරණයෙන් පිරිසුන්, අඩු ද වැඩි ද නො වූ, මොනොවට කියන ලද, සියල්ලෙන් පිරිසුන්, මොනොවට ප්‍රකාශිත වූ ශාසන භික්ෂුවරයා ශි යමක් ඇරැබූ මොනොවට කියන තැනැත්තේ කියන්නේ ද, හෙ තෙමේ මේ සස්ත ඇරැබූ ම සියලු කාරණයෙන් සැපැයුණු ... මොනොවට ප්‍රකාශිත වූ භික්ෂුවරයා ශි මොනොවට කියනුයේ කියන්නේ ය.

13. චුන්දයෙනි, රාම පුත්‍ර උදක තෙමේ 'දක්නේ නො දකි' යැ යි මෙසේ වූ වචනයක් කියයි. කුමක් දක්නේ නො දකි ද? යත්: මොනොවට වුවහත් කරන ලද ඒ කරකැත්තෙක තලය හේ දකි. එහෙත් එහි වූනක වූ කළි හේ නො දකි. චුන්දයෙනි, දක්නේ නො දකි යි යනු මේ යැ යි කියනු ලැබේ. චුන්දයෙනි, රාමපුත්‍ර උදකයා විසින් ම මේ භිත වූ ග්‍රාමය වූ පුහුදුනාට ම සුදුසු වූ ආර්ය නොවූ, ආශ්‍රිත නොවූ යම් වචනයක් කියන ලද ද, එහෙත් 'දක්නේ නො දකි' යැ යි මොනොවට කියන තැනැත්තේ යමක් සඳහා කියන්නේ නම්, 'දක්නේ නො දකි' යැ යි මේ සස්ත සඳහා ම කියන්නේ ය.

කුමක් දක්නේ නො දකි ද? යත්: මෙසේ මේ සසුන් බබ්බර සියලු කරුණින් සැපැයුණේ ය, සියලු කරුණින් සපිරුණේ ය. අඩුත් නැත, වැඩිත් නැත. මොනොවට දෙසන ලද්දේ ය, සියලු අංගයෙන් පරිපූර්ණ ය. මනා කොට පවසන ලද්දේ යැ' යි මෙසේ ම හේ මේ සස්ත දකි. මෙහි මෙනම් කොටස බැහැර කරන්නේ ය (බැහැර කළ යුතුය). මෙසේ එය වඩා පිරිසිදු වෙතැ යි මෙසේ හේ නො ම දකි. මෙහි (මේ සස්තට) මේ නම් කොටසක් පිටතින් ඇද හන්නේ ය (ඇද ගත යුතුය). මෙසේ එය වඩා පිරිසිදු වන්නේ යැ යි මෙසේ වෙය හේ නො ම දකි. වෙය 'දක්නේ නො දකි' යැ යි කියනු ලැබේ.

යං ඛො තං චුන්ද සමමා වදමානො වදෙය්‍ය “සබ්බාකාරසමිපන්නං -පෙ- බ්‍රහ්මවරියං සුප්පකාසින්නති” ඉදමෙව තං සමමා වදමානො වදෙය්‍ය සබ්බාකාරසමිපන්නං සබ්බාකාරපරිපූරං අනුනං අනධිකං ස්වාකඛාතං කෙවලපරිපූරං බ්‍රහ්මවරියං සුප්පකාසින්නති.

සඛ්‍යායිකබ්බං ධම්මා

14. තස්මාතිහ චුන්ද යෙ චො මයා ධම්මා අභිඤ්ඤා දෙසිතා, තස්ස සබ්බෙහෙව සඛ්‍යමම සමාගමම අප්‍යේන අත්ථං බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සඛ්‍යායිකබ්බං න විවදිතබ්බං, යථයිදං බ්‍රහ්මවරියං අභිධිතියං අසං වීරච්ඡිතිකං, තදස්ස බහුජනභිත්තාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිත්තාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. කතමෙ ව චො චුන්ද ධම්මා මයා අභිඤ්ඤා දෙසිතා යත් සබ්බෙහෙව සඛ්‍යමම සමාගමම අප්‍යේන අත්ථං බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සඛ්‍යායිකබ්බං න විවදිතබ්බං, යථයිදං බ්‍රහ්මවරියං අභිධිතියං අසං වීරච්ඡිතිකං, තදස්ස බහුජනභිත්තාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිත්තාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං සෙය්‍යථිදං: වත්තාරො සතිපට්ඨානා, වත්තාරො සමමප්පාධානා, වත්තාරො ඉද්ධිපාද, පඤ්චිඤ්ඤායාති, පඤ්ච බලාති, සත්ත බොජ්ඣංගිනා, අරියො අට්ඨභිගිකො මග්ගො. ඉමෙ ඛො තෙ චුන්ද ධම්මා මයා අභිඤ්ඤා දෙසිතා, යත් සබ්බෙහෙව සඛ්‍යමම සමාගමම අප්‍යේන අත්ථං බ්‍යඤ්ජනෙන බ්‍යඤ්ජනං සඛ්‍යායිකබ්බං, න විවදිතබ්බං, යථයිදං බ්‍රහ්මවරියං අභිධිතියං අසං වීරච්ඡිතිකං, තදස්ස බහුජනභිත්තාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිත්තාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

සඤ්ඤාපෙතබ්බං විධි

15. තෙසං ව චො චුන්ද සම්මානං සමමොදමානානං අවිවදමානානං සික්ඛිතබ්බං අඤ්ඤාතරො සබ්‍රහ්මචාරී සංසෙ ධම්මං භාසෙය්‍ය, තත්‍ර ටෙ තුම්හාකං එවමස්ස “අයං ඛො ආයස්මා අත්ථකේච මිච්ඡා ගණ්ඨාති, බ්‍යඤ්ජනාති ව මිච්ඡා රොපෙති”ති, තස්ස නෙව අභිනන්දිතබ්බං, නප්පට්ඨෙකාසිතබ්බං. අනභිනන්දිතො අප්පට්ඨෙකාසිතො සො එවමස්ස වචනියො “ඉමස්ස නු ඛො ආවුසො අත්ථස්ස ඉමාති වා බ්‍යඤ්ජනාති එතාති වා බ්‍යඤ්ජනාති කතමාති ඔපායිකතරාති ඉමෙසං වා බ්‍යඤ්ජනානං අයං වා අප්‍යො එසො වා අප්‍යො, කතමො ඔපායිකතරො? ති.”

මොනොවට කියන තැනැත්තේ 'සියලු අයුරින් සැපැයුණු ... සසුන් බලසර මොනොවට පැවැසිණැ'යි යමක් ඇරඹූ කියන්නේ නම්, එසේ කියන තැනැත්තේ 'සියලු අයුරින් සැපැයුණු, සියලු අයුරින් පිරිසුන්, අඩුත් නොවූ වැඩිත් නොවූ මොනොවට වදරන ලද, හැම ලෙසින් පිරිසුන්, බලසර මොනොවට පවසන ලද යි මෙ සසුන්බලසර ඇරඹූ ම එය කියන්නේ ය (කිය යුතු ය.)

14. වුඤ්ජයෙනි, එ හෙයින් මෙහි මා විසින් වෙසෙසි නුවණින් දූත තොපට යම් දහම් දෙසන ලද ද, එහි තොප සියලු දෙනා විසින් ම, යම්සේ මෙ සසුන් බලසර දික් කලක් පැවැති යැ හැකි වන්නේ ද බොහෝ කලක් සිටි යැ හැකි වන්නේ ද, එසේ එක් වැ එක්රැස් වැ අර්ථයෙන් අර්ථය ද ව්‍යංජනයෙන් ව්‍යංජනය ද සසඳනුවන් ව සැඟයිය යුතු ය. එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවිමිනිස්තට වැඩ පිණිස භික්ෂු පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය. ඒ දහම්හු නම්: සතර සතිපට්ඨානායෝ ය, සතර සමාක්ෂ්‍යධානායෝ ය, සතර සංඛ්‍යාදායෝ ය, පඤ්ච ඉඤ්ජයෝ ය, පඤ්ච බල ය, සප්ත බොධාධිගයෝ ය, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය යන මොහු ය. වුඤ්ජයෙනි, සියලු දෙනා විසින් ම එක් වැ එක්රැස් වැ යමෙක අරුතින් අරුතද අකුරින් අකුර ද සසඳනුවන් ව, යම්සේ මෙ බලසර දික්කලක් පැවැති යැ හැකි වන්නේ ද, බොහෝ කලක් සිටියැ හැකි වන්නේ ද, එසේ සැඟයියැ යුතු ද, විවාද නො කළ යුතු ද ඒ මා විසින් වෙසෙසි නුවණින් දූත දෙසන ලද මෙ දහම්හු ය. එසේ එය සංගායනා කිරීම බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවිමිනිස්තට වැඩ පිණිස භික්ෂු පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය.

15. වුඤ්ජයෙනි, සමග වූ සතුටු වන්නා වූ විවාද නො කරන්නා වූ ඒ තොප විසින් මෙසේ හික්මී යැ යුතු (උගත යුතු): එක්තරා සබරම්-සැරියෙක් සඬ්ඝයා කෙරෙහි දහම් දෙසන්නේ නම්, එහි තොපට 'මේ ආයුෂ්මත්තු වූකලි අර්ථය ද වරදවා ගනී, ව්‍යඤ්ජන ද වරදවා නංවා යැ'යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, ඔහුගේ වචනය නො ම පිළිගත යුතු, නො ද පිළිකෙටු කළ යුතු. නො පිළිගෙන, නො ද පිළිකෙටු කොට, "ඇවැත්නි, මේ අර්ථයට මොහු ව්‍යඤ්ජනයෝ ද නැත හොත් තුලු ව්‍යඤ්ජනයෝ ද? කවර ව්‍යඤ්ජන කෙනෙක් වඩා යෝග්‍ය ද? මේ ව්‍යඤ්ජනයන් ගේ අර්ථය මෙය ද? නැත හොත් එය ද? කවර අර්ථයෙක් වඩා යෝග්‍ය වේ ද?" යි හෙ තෙමේ මෙසේ විවාද යුතු වන්නේ ය.

සො චෙ එවං වදෙය්‍ය “ඉමස්ස ඛො ආවුසො අත්ථස්ස ඉමානෙව ඛාඤ්ජනානී ඔපායිකතරානී යානෙව එතානී” ඉමෙසං ඛාඤ්ජනානං, අයමෙව අප්පො ඔපායිකතරො යානෙව එසො”ති, සො නෙව උස්සාදෙතඛෙධො න අපසාදෙතඛෙධො. අනුසාදෙතො අනපසාදෙතො සෙව ව සාධුක් සඤ්ඤාපෙතඛෙධො, තස්ස ච අත්ථස්ස තෙසං ච ඛාඤ්ජනානං නිසන්තියා.

අපරො පි චෙ වුදු සමුභවාරී සංඛෙ ධම්මං භාසෙය්‍ය, තත්‍ර චෙ තුමාකං එවමස්ස “අයං ඛො ආයස්මා අත්ථං හි ඛො මිථ්‍යා ගණ්හාති, ඛාඤ්ජනානී සමමා රොපෙති”ති, තස්ස නෙව අභිනන්දිතඛං නප්පට්ඨෙකකාසිතඛං. අනභිනන්දිතො අප්පට්ඨෙකකාසිතො සො එවමස්ස වචනියො “ඉමෙසං නු ඛො ආවුසො ඛාඤ්ජනානං අයං වා අප්පො එසො වා අප්පො, කතමො ඔපායිකතරො?”ති, සො චෙ එවං වදෙය්‍ය “ඉමෙසං ඛො ආවුසො ඛාඤ්ජනානං අයමෙව අප්පො ඔපායිකතරො, යො චෙව එසො”ති, සො නෙව උස්සාදෙතඛෙධො න අපසාදෙතඛෙධො. අනුසාදෙතො අනපසාදෙතො සෙව සාධුක් සඤ්ඤාපෙතඛෙධො තෙසෙව අත්ථස්ස නිසන්තියා.

අපරො පන වුදු සමුභවාරී සංඛෙ ධම්මං භාසෙය්‍ය, තත්‍ර චෙ තුමාකං එවමස්ස “අයං ඛො ආයස්මා අත්ථං හි ඛො සමමා ගණ්හාති, ඛාඤ්ජනානී මිථ්‍යා රොපෙති”ති, තස්ස නෙව අභිනන්දිතඛං නප්පට්ඨෙකකාසිතඛං. අනභිනන්දිතො අප්පට්ඨෙකකාසිතො, සො එවමස්ස වචනියො “ඉමස්ස නු ඛො ආවුසො අත්ථස්ස ඉමානෙව ඛාඤ්ජනානී එතානී වා ඛාඤ්ජනානී, කතමානි ඔපායිකතරානී?”ති. සො චෙ එවං වදෙය්‍ය “ඉමස්ස නු ඛො ආවුසො අත්ථස්ස ඉමානෙව ඛාඤ්ජනානී ඔපායිකතරා ව යානී චෙව එතානී,¹ සො නෙව උස්සාදෙතඛෙධො න අපසාදෙතඛෙධො. අනුසාදෙතො අනපසාදෙතො සෙව සාධුක් සඤ්ඤාපෙතඛෙධො තෙසෙසෙඤ්ඤව ඛාඤ්ජනානං නිසන්තියා.

අපරො පි චෙ වුදු සමුභවාරී සංඛෙ ධම්මං භාසෙය්‍ය, තත්‍ර චෙ තුමාකං එවමස්ස “අයං ඛො ආයස්මා අත්ථෙසෙව සමමා ගණ්හාති, ඛාඤ්ජනානී ච සමමා රොපෙති”ති, තස්ස ‘සාධු’ති භාසිතං අභිනන්දිතඛං අනුමොදිතඛං. තස්ස ‘සාධු’ති භාසිතං අභිනන්දිතො අනුමොදිතො සො එවමස්ස වචනියො “ලාභා නො ආවුසො සුලභං නො ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මා තාදිසං මුභවාරී පසාම එවං අත්ථපෙතං ඛාඤ්ජනානං නිසන්ති.”

1. යාවෙව ඕතානි - පිටු

ඉදින් හේ ඇවැත්ති, මේ අර්ථයට මේ ව්‍යාඤ්ජන ම වඩා සුදුසු ය. මේ ව්‍යාඤ්ජනයනට මා විසින් කියන ලද මේ යම් අර්ථ කෙනෙක් ඇද්ද, මේ අර්ථ ම වඩා සුදුසු ය. යම් තෙල අර්ථයෙක් ඇද්ද, එය නො ම හුවා දක්වී යැ යුතු, නො ද බැහැර කළ යුතු. නො මහුවා දක්වා, නො ම බැහැර කොට, 'ඒ අර්ථය ද ඒ ව්‍යාඤ්ජනයන් ද සලකා බලනු පිණිස හේ ම මොනොවට දන්වියැ යුතු.

වුද්දයෙහි, අන් සබරම්සැරියෙකුත්, සධ්‍යයා කෙරෙහි දහම් කියන්නේ නම්, 'මේ ආයුෂ්මත් තෙම අර්ථය වරදවා ගනී, ව්‍යාඤ්ජනයන් මොනොවට නාවා' යැ යි එහි තොපට මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, ඔහුගේ වචන නො ම පිළිගත යුතු නො ද පිළිකෙටු කළ යුතු. සතුටු ද නො වී, නො ද පිළිකෙටු කොට, 'ඇවැත්ති, මේ ව්‍යාඤ්ජනයන් හේ මේ අර්ථය ද? නැත හොත් තෙල අර්ථය ද? මෙයින් කවර එකෙක් වඩා යෝග්‍ය ද?' යි මෙසේ හේ කියැ යුතු ය. ඉදින් 'ඇවැත්ති, මේ ව්‍යාඤ්ජනයන් හේ (ශබ්දයන්ගේ) යම් තෙල අරුතෙක් වේද, ඒ මේ අරුත ම වඩා යෝග්‍ය යැ' යි හෙ තෙමෙ මෙසේ කියන්නේ නම්, හේ නො ම හුවා දක්විය යුතු, නො ද හෙලා දක්ක යුතු. නො ම හුවා දක්වා, නො ද හෙලා දක, එහි අරුත් සලකා බලනු පිණිස හේ ම මොනොවට දන්වියැ යුතු.

වුද්දයෙහි, අන් සබරම්සැරියෙක් සධ්‍යයා කෙරෙහි දහම් කියන්නේ නම්, 'මේ ආයුෂ්මත්හු අර්ථය වූකලී මොනොවට ගනිත්, ව්‍යාඤ්ජනයන් වරදවා නාවති' යි තොපට මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම් ඔහු ගේ වචනයට නො ම සතුටු වියැ යුතු, එය නො ද පිළිකෙටු කළ යුතු. එයට නො ම සතුටු වී, නො ද පිළිකෙටු කොට, 'ඇවැත්ති, මේ අර්ථය හේ (මේ අර්ථය පවසන) ව්‍යාඤ්ජනයෝ මොහු ම ද? නැත හොත් තුලුහු ද? කවර ව්‍යාඤ්ජන කෙනෙක් වඩා යෝග්‍ය ද? යි හේ මෙසේ කියැ යුතු (ඔහුගෙන් මෙසේ ප්‍රශ්න කළ යුතු.) ඉදින් හෙ තෙමේ "ඇවැත්ති, (මා කී) යම් තෙල ව්‍යාඤ්ජන කෙනෙක් වෙත්ද, මේ අර්ථයට ඒ ව්‍යාඤ්ජනයෝ ම වඩා යෝග්‍ය වෙත්' යැ යි මෙසේ කියන්නේ නම්, හේ නො ම හුවා කියැ යුතු නො ද හෙලා කියැ යුතු. හුවා නො කියා, හෙලා ද නො කියා, ඒ ව්‍යාඤ්ජනයන් ම සලකා බලනු පිණිස හේ ම මොනොවට දන්වියැ යුතු.

වුද්දයෙහි, අන් සබරම්සැරියෙක් ද සධ්‍යයා කෙරෙහි දහම් කියන්නේ නම්, ඉදින් එහි ලා 'මේ ආයුෂ්මත්හු වනාහි අර්ථය ද මොනොවට ගනී, ව්‍යාඤ්ජනයන් ද මොනොවට නාවා යැ යි තොපට මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, 'මැනැවැ' යි ඔහුගේ වචනයට සතුටු වියැ යුතු, අනුමෙවියැ යුතු. ඔහුගේ වචනයට 'මැනැවැ යි සතුටු වැ, අනුමෙවැ 'ඇවැත්ති, යම්බඳු වූ අපි මෙසේ අරුත් දන්නා, ව්‍යාඤ්ජන දන්නා ආයුෂ්මත් වූ ඔබ වැනි සබරම්සරක්හු දක්නමෝ ද, ඇවැත්ති ඒ අපට ලාභයෝ ය, අවැත්ති, ඒ අප විසින් (අත්බව) මොනොවට ලද්දේ යැ' යි හේ මෙසේ කියැ යුතු වන්නේ ය.

පව්වයානුකූලකරණය

16. න වෝ අහං වුදු දිවයිනමිකානං යෙව අසවානං සංවරයා ධම්මං දෙසෙමි, න පනාහං වුදු සමපරාධිකානං යෙව අසවානං පටිසාතයා ධම්මං දෙසෙමි. දිවයිනමිකානං වෙවාහං වුදු අසවානං සංවරයා ධම්මං දෙසෙමි සමපරාධිකානකු අසවානං පටිසාතයා. තස්මා තිහ වුදු යං වෝ මයා වීවරං අනුඤ්ඤාතං, අලං වෝ තං යාවදෙව සිත්තසා පටිසාතයා, උණ්හසා පටිසාතයා, ඩංස මකසවාතාතපසරිංසපසමථස්සානං පටිසාතයා, යාවදෙව හිරිකොපිතං පටිච්ඡාදනස්මිං. යො වෝ මයා පිණ්ඩපාතො අනුඤ්ඤාතො, අලං වෝ සො යාවදෙව ඉමසා කායසා ධීතියා යාපනාය වීභිංසුපරතියා බ්‍රහ්මවරි යානුග්ගහාය.

ඉති පුරුණකු වෙදනං පටිභබ්බාමි නවකු වෙදනං න උපපාදෙසාමි, යාත්‍රා ව මෙ හවිසසති අනවජ්ජනා ව ඵාසුච්ඡාරො වාති. යං වෝ මයා සෙතාසනං අනුඤ්ඤාතං, අලං වෝ තං යාවදෙව සිත්තසා පටිසාතයා උණ්හසා පටිසාතයා ඩංසමකසවාතාතපසරිංසපසමථස්සානං පටිසාතයා යාවදෙව උතුපරිසසයවිනොදනං පටිසලොභානාරාමස්මිං.

යො වෝ මයා ගිලානපච්චයගෙසජ්ජපරික්ඛාරො අනුඤ්ඤාතො, අලං වෝ සො යාවදෙව උපපනානං වෙය්‍යාබ්බිකානං වෙදනානං පටිසාතයා අබ්‍යාපජ්ඣපරමතායා ති.

සුඛලලිකානුයෝගො

17. යානං ඛො පනෙතං වුදු විජ්ජති, යං අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා ඵවං වදෙය්‍යං “සුඛලලිකානුයෝගමනුයුක්තා සමණා සකාපුත්තියා විහරන්ති”ති. ඵවං වාදිනො වුදු අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා ඵවමසු වචනියා “කතමො සො අවුසො සුඛලලිකානුයෝගො? සුඛලලිකානුයෝගො හි බහු අනෙකවිභිකා නානපකාරකා”ති.

16. චූඤ්ඤිති, මෙ ලොවැ (ප්‍රත්‍යය පර්යෙෂණ ප්‍රත්‍යය පරිභොග හේතුයෙන්) උපද්‍යා කාමාප්‍රවාදි ආසුටි හැවුරුම පිණිස පමණක් තොපට දහම් නො දෙසමි. චූඤ්ඤෙති, (කලහ හේතුයෙන් උපද්‍යා) පරලොවැ දී දුක් විපාක දෙන ආසුටියන් නැසීම පිණිස පමණක් දහම් නො දෙසමි. චූඤ්ඤෙති, තොපට මෙලොවැ උපද්‍යා ආසුටියන්ගේ සංවරය පිණිස ද, පරලොවැ විපාක දෙන ආසුටියන්ගේ විනාශය පිණිස ද තොපට දහම් දෙසමි. චූඤ්ඤෙති, එහෙයින් මෙහි මා විසින් තොපට යම් සිවුරෙක් අනුදන්තා ලද ද, එය යම්කාක් ම ශීතය නැසීම පිණිස උණුසුම නැසීම පිණිස, ඇටලේ මැස්සන් මදුරුවන් සර්පයන් අවු සුළං යන මොවුන්ගේ ස්පර්ශය වැළැක්වීම පිණිස, හිරි කොවන අභග වසාලනු පිණිස සමත් ම වෙයි. තොපට මා විසින් යම් පිණ්ඩපාතයෙක් අනුදන්තා ලද්දේ ද, එය යම්කාක් ම මෙ රූපකය සිටුනා පිණිස, “මෙසේ පැරැණි බඩගිනි වෙදනාව නසන්නෙමි, අළුත් බඩගිනි වෙදනාවක් නො උපදවන්නෙමි, මෙයින් මගේ ජීවිත යාත්‍රාව ද වන්නේ ය, නිවරද බව ද පහසු විහරණය ද වන්නේ යැ” යි යැපෙනු පිණිස වෙහෙසින් වළකිනු පිණිස, බබ්බරට අනුග්‍රහ පිණිස සමත් ම වෙයි.

මා විසින් තොපට යම් සෙනස්නෙක් අනුදන්තා ලද ද, එය යම්කාක් ම ශීත නසනු පිණිස, උෂ්ණය නසනු පිණිස ඇට මැසි මදුරු අවු සුළං සර්ප යන මොවුන්ගේ ස්පර්ශය වළක්වනු පිණිස ඝාතවිපර්යාසයෙන් වන උවදුරු දුර්ලබ පිණිස, විත්තවිවේකයෙහි ඇලෙනු පිණිස සැහෙයි.

මා විසින් තොපට යම් බෙහෙත් පිරිකරෙක් අනුදන්තා ලද ද, එය තොපට උපද්‍යා යම්කාක් රෝගවේදනා වැළැක්ම පිණිස, ව්‍යාධාධි නැති බව (නිද්‍රාව බව) පරම කොට ඇති බව පිණිස සැහෙයි.

17. චූඤ්ඤෙති, ශ්‍රමණශාක්‍යසූත්‍රියයෝ සුඛල්ලිකානුශෝගයෙහි (සුව සෙව්නුයෙහි) ඇළි වෙසෙත් යැ’ යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජෝ මෙසේ කියන්නාහු ය’ යන මේ කාරණයෙක් ඇත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියන අත්තොටු පිරිවැජ්ජෝ “ඇවැත්ති, ඒ කවර සුඛල්ලිකානුශෝගයෙක් ද? (සුව සෙව්නුයෙහි ඇළිමෙක් ද?) සුඛල්ලිකානුශෝගයෝ (සුව සෙව්නුයෙහි ඇළිමි) වූ කලි බොහෝ හ, නොයෙක් වැදැරුම් හ, නන් අයුරු හ” යි මෙසේ කියූ යුතු වන්නාහ. (අත්තොටු පිරිවැජ්ජනට මෙසේ කියූ යුතු)

වක්‍යාරෝ'මේ වුදු සුබලිකානුයෝගා භීතා ගමමා පොථුජ්ජනිකා අනරියා අනාසංභිතා න නිබ්බියා න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සමෝධාය න නිබ්බානාය සංවත්තනති. කතමේ වක්‍යාරෝ? ඉධ වුදු එකවේවා ඛාලො පාණේ වධිඤා වධිඤා අක්‍යානං සුඛෙති පිණේති. අයං පඨමො සුබලිකානුයෝගො. සුත ව පරං වුදු ඉධෙකවේවා අදික්‍යං ආදිසිඤා ආදිසිඤා අක්‍යානං සුඛෙති පිණේති. අයං දුතියො සුබලිකානුයෝගො. සුත ව පරං වුදු ඉධෙකවේවා මුසා භණ්ඤා භණ්ඤා අක්‍යානං සුඛෙති පිණේති. අයං තතියො සුබලිකානු යෝගො. සුත ව පරං වුදු ඉධෙකවේවා පඤ්ඤා කාම-භුණ්ඤා සමපට්ටො සමඛිසිභුතො පටිච්චාරෙති, අයං චතුසො සුබලිකානුයෝගො. ඉමෙ ඛො වුදු වක්‍යාරො සුබලිකානුයෝගා භීතා ගමමා පොථුජ්ජනිකා අනරියා අනාසංභිතා න නිබ්බියා න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සමෝධාය න නිබ්බානාය සංවත්තනති.

18. යානං චො පනෙනං වුඤ්චිජ්ජති, යං අසාදානිකීයා පරිබොජකා ඵලං වදෙය්‍යාං 'ඉමෙ චක්‍කරා සුඛලොකානුයොගෙ අනුයුක්තා සම්මානා සක්කප්පකියා'ති. තෙ වො 'මා භෙවන්තිසසුවච්චතියා. න තෙ සම්මා වදමානා වදෙය්‍යාං අභිභාවිකෙය්‍යාං අසතා අභුතෙන.

වක්කාරෝ'මේ වුණු සුබලලිකානුයෝගා එකතනනිබ්බිය වරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සමොධාය නිබ්බානාය සංවත්තනනී. කතමේ වක්කාරෝ? ඉඬ වුණු භික්ඛු විවිච්චව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධමමෙහි සවිතකකං සවිචාරං විවෙකජං පිතිසුඛං පඨමං ඝාතං උපසමපජ්ජ විහරති. අයං පඨමො සුබලලිකානුයෝගො. පුත ව පරං වුණු භික්ඛු විතකකවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣකකං සමපසාදනං වෙතසො එකොදිභාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියං ඝාතං උපසමපජ්ජ විහරති. අයං දුතියො සුබලලිකානුයෝගො.

වුද්දයෙනි, භීන වු ග්‍රාමා වු, පාරභේජනයන් අයත් වු අනාර්ය වු අවුඩ අසුරු කළාවු සුඛල්ලිකානුයෝගයෝ (සුව සෙවිනුයෙහි ඇලීම) සතරෙකි, ඔහු සසඳ කලකිරෙනු පිණිස, නොඇල්ම පිණිස, කෙලෙස් නසනු පිණිස, කෙලෙස් සංසිදෙනු පිණිස, විශිෂ්ටඤ්ඤාය පිණිස, සම්බොධිය පිණිස, නිවන් පිණිස නො පවතිත්. කවර සතර දෙනෙක් ද? යත්: වුද්දයෙනි, මෙහි එක්තරා අනුවණයෙක් පණිවා කොට කොට තමා සුව පත් කෙරෙයි, තමා පිණවයි. මේ පළමු වන කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය යි. තව ද වුද්දයෙනි, මෙහි එක්තරා අනුවණයෙක් අසිනාදන් කොට කොට තමා සුව පත් කෙරෙයි, තමා පිණවයි. මේ දෙවෙනි සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. තව ද වුද්දයෙනි, මෙහි එක්තරා අනුවණයෙක් වූසවා බැණ බැණ තමා සුව පත් කෙරෙයි, තමා පිණවයි. මේ තෙවෙනි සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. තව ද වුද්දයෙනි, මෙහි එක්තරා අනුවණයෙක් පස්කම් ගුණයෙන් සමර්පිත වූ යුක්ත වූ ඉදුරන් හසුරුවයි. මේ සිවු වන සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. වුද්දයෙනි, සතර සුඛල්ලිකානුයෝගයෝ භී නහ, ග්‍රාමා හ, පුහුදුනන් අයත් හ, අනාර්ය හ, අනර්ථනිශ්චිත හ, සසඳ කලකිරෙනු පිණිස නො පවත්නාහ, විරාගය පිණිස නො පවත්නාහ, භිරොධය පිණිස නො පවත්නාහ, කෙලෙස් සංසිදීම පිණිස නො පවත්නාහ, විශිෂ්ටඤ්ඤාය පිණිස නො පවත්නාහ, සම්බොධිය පිණිස නො පවත්නාහ, නිවන පිණිස නො පවත්නාහ.

18. වුද්දයෙනි, 'ග්‍රමණ ශාක්‍යපුත්‍රියයෝ මේ සතර කාමසුඛල්ලිකානුයන්හි යෙදුණෝ ව වෙසෙත් යැ' යි මෙසේ අන් තොටු පිරිවැට්ඡෝ කියන්නාහ යන මේ කාරණය වූකලී ඇත. (එසේ කියන) ඔහු 'එසේ නො කියවු' යැ යි කියැ යුතු වන්නාහ. ඔහු තොපට මොනොවට නිවැරදි ලෙස නො කියන්නෝ ම එසේ කියන්නාහ. නැති දැයිත් නොවූ දැයිත් දෙස් කියන්නාහ.

වුද්දයෙනි, මේ සුඛල්ලිකානුයෝගයෝ සතර දෙනෙකි. ඔහු එකාන්ත යෙන් සසඳ කලකිරෙනු පිණිස, විරාගය පිණිස, භිරොධය පිණිස, ක්ලෙශොපශමය පිණිස, විශිෂ්ටඤ්ඤාය පිණිස, සම්බොධිය පිණිස, නිර්වාණය පිණිස පවත්නාහ. කවර සතර දෙනෙක් ද? යත්: වුද්දයෙනි, මෙහි මහණ තෙම කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම, අකුසල් දහමුත්ගෙන් වෙන් ව ම, විතර්ක සහිත, විචාර සහිත, විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුවය හා ඇති ප්‍රථම ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පළමු වන සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. තව ද වුද්දයෙනි, මෙහි මහණ තෙම විතර්ක විචාරයන් සංසිදීමෙන්, තමා තුළ පැහැදීම ඇති කරන, සිත එකඟබව ඇති, විකර්කරහිත විචාරරහිත සමාධියෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සැපය හා ඇති ද්විතීය ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ දෙවෙනි සුඛල්ලිකානුයෝගය යි.

සුන ව පරං වුඤ්ඤා භික්ඛු පිතියා ව විරාගා -පෙ- තං තතියං කුමාරං උපසම්පජ්ජා විහරති. අයං තතියො සුඛලලිකානුයොගො. සුන ව පරං වුඤ්ඤා භික්ඛු සුඛස්ස ව පහානා දුක්ඛස්ස ව පහානා -පෙ- චතුස්සං කුමාරං උපසම්පජ්ජා විහරති. අයං චතුස්සො සුඛලලිකානුයොගො. ඉමෙ ඛො වුඤ්ඤා වත්තාරො සුඛලලිකානුයොගෙ එකත්තනිබ්බදා විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්මොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්ති.

18. යානං. ඛො පනෙතං වුඤ්ඤා විජජති, යං අඤ්ඤාතිස්සියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්තුං. “ඉමෙ වත්තාරො සුඛලලිකානුයොගො අනුයුක්තො සමණා සකාසුත්තියා විහරන්ති”ති. තෙ වො එවං ති’ඤ්ඤා වචනියා සමො තෙ වො වදමානා වදෙය්තුං, න තෙ වො අභ්‍යාවිකේශය්තුං අසතා අභුතෙන.

සුඛලලිකානුයොගානිසංසා

යානං ඛො පනෙතං වුඤ්ඤා විජජති, යං අඤ්ඤාතිස්සියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්තුං. ‘ඉමෙ පන ආවුසො වත්තාරො සුඛලලිකානුයොගො අනුයුක්තො විහරන්තං කති එලානි කතානිසංසා පාටිකඛ්ඛා?’ති. එවංවාදිනො වුඤ්ඤා අඤ්ඤාතිස්සියා පරිබ්බාජකා එවමඤ්ඤා වචනියා “ඉමෙ ඛො ආවුසො වත්තාරො සුඛලලිකානුයොගො අනුයුක්තො විහරන්තං වත්තාරි එලානි වත්තාරො ආනිසංසා පාටිකඛ්ඛා, කතමෙ වත්තාරො? ඉධාවුසො භික්ඛු තිණණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා සොතාපනෙතො හොති අවිනිපාත-ධම්මො නියතො සම්මොධිපරායනො. ඉදං පඨමං එලං පඨමො ආනිසංසො. සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු තිණණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා රාගද්වේශානානං තනුක්තා සකදගාමී හොති සක්ඛිදෙව ඉමං ලොකං. ආගන්තො දුක්ඛස්සන්තං කරොති. ඉදං දුතියං එලං දුතියො ආනිසංසො. සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු පඤ්ඤානං ඔරුහාගියානං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බාසි අනා-වත්තිධම්මො තස්මා ලොකා’ති. ඉදං තතියං එලං තතියො ආනිසංසො. සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිවුත්ති. පඤ්ඤාවිවුත්ති. දිට්ඨොධි ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සම්මොධා උපසම්පජ්ජා විහරති. ඉදං චතුස්සං එලං චතුස්සො ආනිසංසො. ඉමෙ ඛො ආවුසො වත්තාරො සුඛලලිකානුයොගො අනුයුක්තො විහරන්තං ඉමානි වත්තාරි එලානි වත්තාරො ආනිසංසා පාටිකඛ්ඛා”ති.

වුඤ්ඤානී, තව ද මහණ තෙමේ ප්‍රීතිය ද පහ වීමෙන් ... ඒ තෘතීය ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ තෙවෙනි සුඛල්ලිකානු යෝගය යි. වුඤ්ඤානී, තව ද මහණ තෙමේ සුඛවේදනාව ද පහ කිරීමෙන් ... චතුර්ථ ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සිවුවැනි සුඛල්ලිකානුයෝගය යි. වුඤ්ඤානී, මේ සතර සුඛල්ලිකානුයෝගයේ ඒකාන්තයෙන් සසර කලකිරෙනු පිණිස, විරාගය පිණිස, නිරෝධය පිණිස, ක්ලේශොපගමය පිණිස, විශිෂ්ටඤ්ඤාය පිණිස, සම්මෝඛිය පිණිස, තීර්වාණය පිණිස පවතිත්.

18. වුඤ්ඤානී, ‘භාක්‍යාපුත්‍රීය ශ්‍රමණයෝ මේ සතර සුඛල්ලිකානුයන්හි යෙදී වෙසෙත්’ යැ යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජෝ කියන්නාහ යන මේ කාරණය ඇත. ‘එසේ යැ’ යි ඔහු කියූ යුත්තාහ (ඔවුනට පිළිතුරු දිය යුතු.) ඔහු මොනොවට කියන්නාහු. නැති දැයිත් නොවූ දැයිත් තොපට දෙස් නො කියන්නාහ.

වුඤ්ඤානී, ‘ඇවැත්නි, මේ සතර සුඛල්ලිකානුයෝගයන්හි යෙදී වසනවුන් විසින් එල කියෙක්, අනුසස් කියෙක් කැමැති වියැ යුතු ද?’ යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජෝ මෙසේ පුළුවස්නාහ’ යන මේ කාරණය වූ කලි ඇත. වුඤ්ඤානී, මෙසේ පුළුවස්නා අත්තොටු පිරිවැජ්ජෝ මෙසේ කිය යුතු (අත් තොටුපිරිවැජ්ජනට මෙසේ පිළිතුරු දිය යුතු.) “ඇවැත්නි, මේ සතර කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයන්හි යෙදී වසන්නවුන් විසින් සතර එල කෙනෙක් සතර ආනිසංස කෙනෙක් කැමැති වියැ යුතු හ. කවර සතර දෙනෙක් ද? යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ තුන් සංයෝජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් අපායට නොවැටෙන සුලු, ධර්මනියමයෙන් නියත වූ, උපරිමාර්ගත්‍රයය පරායණය කොටැති (අවශ්‍යයෙන් පැමිණියැ යුතු) සෝවාන් පුග්ගලෙක් වෙයි. මේ පළමු වන එලය යැ, පළමු වන අනුසස යැ. ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමේ තුන් සංයෝජනයන්ගේ පරික්ෂයයෙන්, රාග ආර්ථෙ මොහයන් තුනී වීමෙන් සෙදගැමි වෙයි, එක් වරක් ම මේ කාම ලෝකයට අවුත් දුක් කෙළවර කෙරෙයි. මේ දෙවෙනි එලය යි, දෙවෙනි අනුසස යි. ඇවැත්නි, තව ද, මහණ තෙමේ අවර භාහික සංයෝජන පස ක්ෂය වීමෙන් ශුඛාවාස බ්‍රහ්මලොච්ඡි උපදනේ, එහි පිරිනිවෙන සුලු වූයේ, ඒ ලොවින් මෙහි පෙරළා නොඑන සුලු වෙයි. මේ තෙවෙනි එලය යැ, තෙවෙනි අනුසස යැ. තවද ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ආසුචයන්ගේ ක්ෂයයෙන් ආසුචරහිත වූ එලසමාධියත් එලඤ්ඤායත් මේ අත්බවහි ම තෙමේ වෙසෙයි තුවණින් දූත පසක් කොට, එයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සතර වන එලය යැ, සතර වන අනුසස යැ. ඇවැත්නි, සතර සුඛල්ලිකානුයෝගයන්හි යෙදී වසනවුන් විසින් මේ සතර එල, සතර අනුසස් කැමැති වියැ යුතු යැ යි, (ඒ අත්තොටු පිරිවැජ්ජනට) කියැ යුතු.

බීණාසවානං අභබ්බධ්මානානි

19. යානං ටො පනෙතං චුන්දු විජජති, යං අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්ග්ගං “අවසීතධම්මා සමණා සත්ථාපුත්තනියා විහරන්ති”ති. එවං වාදිතො චුන්දු අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවමසුඤ්ඤා වචනියා: අස්සී ටො ආචුසො තෙන හගවතා ජානතා පසකතා අරහතා සමමාසමබ්බුද්ධාන සාවකානං ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤාත්තං යාවජීවං අනාතිකකමනීයා. සෙය්ගරාපි ආචුසො ඉන්ද්‍රඛේලො වා අයොඛේලො වා ගමභීරනෙමො සුනිබ්බොතො අවලො අසමප්පෙධි, එවමෙව ටො ආචුසො තෙන හගවතා ජානතා පසකතා අරහතා සමමාසමබ්බුද්ධාන සාවකානං ධම්මා දෙසිතා පඤ්ඤාත්තං යාවජීවං අනාතිකකමනීයා. යො සො ආචුසො භික්ඛු අරහං බීණාසවො චුසිතවා කතකරණීයො ඔභිතභාරො අනුප්පත්තසද්දෙවො පරිකබ්බිණභවසඤ්ඤාජනො සමමදඤ්ඤා විමුක්කො අභබ්බො සො නව යානානි අජ්ඣාචරිතුං: අභබ්බො ආචුසො බීණාසවො භික්ඛු සංවිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙතුං. අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු අදින්නං ටෙය්ගසඤ්ඤාතං ආදිසිතුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවිතුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු සමපජානමුසා භාසිතුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු සන්තිධිකාරකං කාමෙ පරිභුඤ්ජිතුං, සෙය්ගරාපි පුබ්බෙ අභාරිකභුතො. අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු ජන්දගතිං ගන්තුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු දෙසාගතිං ගන්තුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු මොභාගතිං ගන්තුං, අභබ්බො බීණාසවො භික්ඛු භයාගතිං ගන්තුං. යො සො ආචුසො භික්ඛු අරහං බීණාසවො චුසිතවා කතකරණීයො ඔභිතභාරො අනුප්පත්තසද්දෙවො පරිකබ්බිණභවසඤ්ඤාජනො සමමදඤ්ඤා විමුක්කො, අභබ්බො සො ඉමානි නව යානානි අජ්ඣාචරිතු”න්ති.

පඤ්ඤාත්තාකරණානි

20. යානං ටො පනෙතං චුන්දු විජජති යං අඤ්ඤාතිස්සීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්ග්ගං “අතීතං ටො අද්ධානං අරභ්බ සමමණො ගොතමො අතීරකං¹ ඤ්ඤාදසනං පඤ්ඤාපෙති, තො ව ටො අනාගතං අද්ධානං අරභ්බ අතීරකං ඤ්ඤාදසනං පඤ්ඤාපෙති. තයිදං කිංසු, තයිදං කථංසු?”ති.

1. අතීරකං - සිවු

19. චූඤ්ඤායෙන, 'මේ ශාක්‍යසුත්‍රීය ශ්‍රමණයන් ස්ථිර ස්වභාවයක් නැති වූ වෙසෙතැ'යි අන්තොටු පිරිවැජ්ජියෝ මෙසේ කියන්නාහ යන මේ කාරණය විද්‍යමාන ය. චූඤ්ඤායෙන, මෙසේ කියන සුළු අන්තොටු පිරිවැජ්ජියෝ මෙසේ කියූ යුක්තාහ (අන්තොටු පිරිවැජ්ජියනට මෙසේ උත්තර දියැ යුතු): ඇවැත්නි, දන්නා දක්නා අරහත් සමාක්සමබුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සවිච්ඡාදන ලද පනවන ලද දිවිහිමියෙන් නොඉක්මියැයුතු දහම්හු ඇත්ත. පොළොවැගැඹුරට පිවිසි, බිමැ මොනොවට සිටුවන ලද, නො සැලෙන, කම්පිත නොවන ඉන්ද්‍රකීල යෙක් හෝ අයස්කීලයෙක් යම්සේ ද, ඇවැත්නි, එසේ ම දන්නා දක්නා අරහත් සමාක්සමබුද්ධ වූ ඒ භගවත්තු විසින් දිවිහිමියෙන් නොඉක්මියැ යුතු ධර්මයෝ දෙසන ලදහ, පනවන ලදහ. ඇවැත්නි, ක්ෂිණ ආප්‍රව ඇති, වැස නිමැවූ මහබඹසර ඇති සිටුවහින් කොට නිමැවූ කාත්‍ය ඇති, බහා තුබූ කෙලෙස් බර ඇති, පැමිණි සාර්ථය (රහත් බව) ඇති, හැම අයුරින් නැසූ භවබන්ධන ඇති, මනානුවණින් දැන මිදුණු යම් රහත් මහණෙක් වේ ද, හේ නව තැනක් ඉක්මැ හැසිරෙන්නට නො හැකි වෙයි: ඇවැත්නි, රහත් මහණ තෙමේ දැන සතක්හු දිවියෙන් තොර කරන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ නොදුන් දයක් සොර සිතීන් ගන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ මෙවුන්දම් සෙව්නුවට නො හැකි වෙයි. රහත් මහණ තෙමේ දැන මුසාබස් කියන්නට නො හැකි වෙයි. රහත් මහණ තෙමේ, පෙර ගිහි වැසිටියේ යම්සේ ද එසේ, කාමයන් රැස් කොට ගෙන පරිභොග කරන්නට නො හැකි වෙයි; රහත් මහණ තෙමේ ජඤ්ඤායෙන් අගතියට යන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ වෙෂයෙන් අගතියට යන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ මොහයෙන් අගතියට යන්නට නො හැකි වෙයි, රහත් මහණ තෙමේ බියෙන් අගතියට යන්නට නො හැකි වෙයි, ඇවැත්නි, කළ ආප්‍රව ඇති, වැස නිමැවූ මහබඹසර ඇති, සතර මගින් කොටැ නිමැවූ කාත්‍ය ඇති, බහා තුබූ කෙලෙස් බර ඇති, පැමිණි සාර්ථය (රහත් බව) ඇති, සියලු අයුරින් නැසූ භවබන්ධන ඇති, මොනොවට නුවණින් දැන මිදුණු යම් රහත් මහණෙක් වේ ද, හේ තෙමේ මේ නව තැන් ඉක්මැ හැසිරෙන්නට නො හැකි වේ යැ යි (ඔවුනට) කියැ යුතු.

20. චූඤ්ඤායෙන, 'මහණ ගොයුම් තෙමේ ඉකුත් කල ඇරැබූ අයිම වූ ඥාදර්ශනය පනවයි, එහෙත් අනා කල ඇරැබූ අයිම වූ ඥාදර්ශනය නො පනවයි, එය (ඒ අනාගතඥාදර්ශනය නොපැණ වීම) කිමක් ද? ඒ කවර හෙයින් ද?'යි අන්තොටු පිරිවැජ්ජියෝ මෙසේ කියන්නාහ' යන මේ කාරණය ඇත.

තෙ ව අඤ්ඤාතිත්ථියා පරිබ්බාජකා අඤ්ඤාචිහිතකෙන ඤාණදසකතෙන අඤ්ඤාචිහිතකං ඤාණදසකතං පඤ්ඤාපෙතබ්බං මඤ්ඤානති, යථරිච ඛාලා අබ්බාතා. අතීතං ටො චුඤ්ඤ අද්ධානං ආරම්භ තථාගතස්ස සත්තානුසාරී ඤාණං හොති. සො යාවතකං ආකඛාති තාවතකං අනුසාරති. අනාගතඤ්ඤා ටො අද්ධානං ආරම්භ තථාගතස්ස බොධිජං ඤාණං උපපජ්ජති 'අයමනතිමා ජාති, නත්ථිදන්ති පුනඛ්භාවො'ති. අතීතඤ්ඤාපි ටො චුඤ්ඤ හොති අභූතං. අතච්ඡං අනත්ථසංභිතං, න තං තථාගතො බ්බාකරොති. අතීතඤ්ඤාපි චුඤ්ඤ හොති භූතං. තච්ඡං අනත්ථසංභිතං, තමපිතථාගතො න බ්බාකරොති. අතීතඤ්ඤාපි චුඤ්ඤ හොති භූතං. තච්ඡං අත්ථසංභිතං, තත්ත්ව කාලඤ්ඤා තථාගතො හොති තස්ස පඤ්ඤාසං වෙය්‍යාකරණංය. අනාගතං වෙපි චුඤ්ඤ හොති අභූතං. අතච්ඡං අනත්ථසංභිතං -පෙ- පච්චුප්පනතං වෙපි චුඤ්ඤ හොති අභූතං. අතච්ඡං අනත්ථසංභිතං න තං තථාගතො බ්බාකරොති. පච්චුප්පනතඤ්ඤාපි චුඤ්ඤ හොති භූතං. තච්ඡං අනත්ථසංභිතං. තමපි තථාගතො න බ්බාකරොති. පච්චුප්පනතඤ්ඤාපි චුඤ්ඤ හොති භූතං. තච්ඡං අත්ථසංභිතං, තත්ත්ව කාලඤ්ඤා තථාගතො හොති තස්ස පඤ්ඤාසං වෙය්‍යාකරණංය.

21. ඉති ටො චුඤ්ඤ අතීතානාගතපච්චුප්පනෙතසු ධම්මෙසු තථාගතො කාලාවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී. තස්මා 'තථාගතො'ති. චුච්චති. යඤ්ඤා ටො චුඤ්ඤ සද්දෙවකස්ස ලොකස්ස සමාරකස්ස සමුභම්මකස්ස සසංමණ්ඩාභම්මණියා පජාය සද්දෙවමනුස්සාය දිට්ඨං සුතං වුතං විඤ්ඤාතං පත්තං පරියෙසිතං අනුච්චරිතං මනසා, සම්මං තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධං. තස්මා 'තථාගතො'ති චුච්චති. යඤ්ඤා චුඤ්ඤ රතති. තථාගතො අනුකතරං සමමාසමේධං. අභිසම්බුද්ධාති, යඤ්ඤා රතති. අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාන-ධාතුයා පරිනිබ්බාති, යං එතමස්මිං අනතරෙ භාසති ලපති නිද්දිසති, සබ්බං තං තපෙව හොති නො අඤ්ඤාපා. තස්මා 'තථාගතො'ති චුච්චති. යථාවාදී චුඤ්ඤ තථාගතො තථාකාරී, යථාකාරී තථාවාදී ඉති යථාවාදී තථාකාරී, යථාකාරී තථාවාදී, තස්මා 'තථාගතො'ති චුච්චති. සද්දෙවකෙ ලොකෙ චුඤ්ඤ සමාරකෙ සමුභම්මකෙ සසංමණ්ඩාභම්මණියා පජාය සද්දෙව-මනුස්සාය තථාගතො අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤාදන්දිදසො වසවතති. තස්මා 'තථාගතො'ති චුච්චති.

1. කාලවාදි සම්මවාදි-භාෂා.

ඒ අන්තොටු පිරිවැජ්ජියෝ වුකලි අව්‍යක්ත අන්ධබාලයන් සේ අනෙකක් ඇරැබූ පැවැති ඥානදර්ශනයකින් අනෙකක් ඇරැබූ පවත්නා ඥානදර්ශනයක් පැනැවිය යුතු කොට හඟිත්. වුඤ්ජයෙනි, තරාගතයාහට ඉකුත් කල ඇරැබූ සත්‍යානුසාරී නුවණ (පෙරවුසු අත්බව සිහි කරන) නුවණ වෙයි. හෙ තෙමෙ (එයින්) යම් පමණ කැමැති වේ ද, එපමණ සිහි කෙරෙයි. අනා කල් ඇරැබූ වු කලි තරාගතයාහට 'මේ කෙළවර ඉපැත්ම ය, දන් මෙයින් මත්තෙහි හවයෙක් නැතැ'යි බොධිජ ඥානය උපදී. වුඤ්ජයෙනි, ඉකුත් කාල පිළිබඳ වුව ද යමෙක් අභූත ද අභ්‍යන්තර ද, අනර්ථ නිශ්ශ්‍රිත ද එය තරාගත තෙමෙ නො පවසයි. ඉකුත් කල පිළිබඳ වු ද යමෙක් භූත ද සත්‍ය ද එහෙත් අනර්ථනිශ්ශ්‍රිත ද, එයත් තරාගත තෙමෙ නො පවසයි. ඉකුත්කල පිළිබඳ වු ද යමෙක් භූත ද, සත්‍ය ද අර්ථ නිශ්ශ්‍රිත ද, ඒ පැනය විසැදීමෙහි තරාගත තෙමෙ කාලඥ වෙයි. වුඤ්ජයෙනි, අනාකල් පිළිබඳ වු ද යමෙක් අභූත ද අසත්‍ය ද අනර්ථ නිශ්ශ්‍රිත ද, ... වත්මන් කල පිළිබඳ වු ද යමෙක් අභූත ද අසත්‍ය ද අනර්ථනිශ්ශ්‍රිත ද, එය තරාගත තෙමෙ නො පවසයි. වුඤ්ජයෙනි, වත්මන් කල පිළිබඳ වු ද යමෙක් භූත ද සත්‍ය ද එහෙත් අනර්ථනිශ්ශ්‍රිත ද, එයත් තරාගත තෙමෙ නො පවසයි. වත්මන් කල පිළිබඳ වුව ද යමෙක් භූත ද සත්‍ය ද අර්ථනිශ්ශ්‍රිත ද, ඒ පැනය විසැදීමෙහි තරාගත තෙමෙ කියා යුතු කල් දන්ගේ වෙයි.

21. වුඤ්ජයෙනි, මෙසේ අතීත අනාගත වර්තමාන ධර්මයන්හි තරාගත තෙමෙ කල් දන කියන සුලු ද, වු දයක් ම කියන සුලු ද, වැඩක් ම කියන සුලු ද, දහමක් ම කියන සුලු ද, විනය ම කියන සුලු ද වෙයි. එහෙයින් තරාගත යැ යි කියනු ලැබේ. වුඤ්ජයෙනි, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත වු බඹුන් සහිත වු ලොවැස්සා විසින්, දෙවි මිනිසුන් සහිත, මහණබමුණන් සහිත සන්ද්‍රජාව විසින් යමෙක් දක්ක යුතු ද, ඇසිය යුතු ද, යමෙක් යමෙක් ආක්‍රාණයක් ආස්වාදනයක් ස්පර්ශනයක් කළ යුතු ද, දන්තා ලද ද, ප්‍රාප්ත ද (ලබන ලද ද), පිරියෙස්නා ලද ද, සිතින් කල්පනා කරන ලද ද, ඒ සියල්ල තරාගතයන් විසින් වෙසෙසින් අවබෝධ කරන ලද්දේ ය. එහෙයින් තරාගත යැ යි කියනු ලැබේ. වුඤ්ජයෙනි, යම් රූපෙක තරාගත තෙමෙ නිරුත්තර සමාක්සම්බොධිය අවබෝධ කෙරෙයි ද, යම් රූපෙක අනුපාදිශෙෂ නිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවෙයි ද, මේ දැතුරෙහි හෙ තෙමෙ යමක් කියා ද, පවසා ද, දක්වා ද, ඒ සියල්ල ඒ කී පරිදි ම වේ, අන් සැටියෙකින් නො වේ. එහෙයින් 'තරාගත' යැ යි කියනු ලැබේ. වුඤ්ජයෙනි, තරාගත තෙමෙ යම් සේ කියන සුලු ද, එසේ ම කරන සුලු ය, යම්සේ කරන සුලු ද, එසේ ම කියන සුලු ය. මෙසේ තරාගත තෙමෙ යථාචාරී තරාකාරී ද යථාකාරී තරාචාරී ද වේ. එහෙයින් 'තරාගත' යැ යි කියනු ලැබේ. වුඤ්ජයෙනි, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත, ලොවිහි, මහණබමුණන් සහිත දෙවිමිනිසුන් සහිත සන්ද්‍රජායෙහි තරාගත තෙමෙ මෙරමා මැඩලනුයේ ය, මෙරමා විසින් නොමැඩලන ලද්දේ ය, සියල්ල දක්නේ ය, මෙරමා සිය වශයෙහි පවත්වන්නේ ය. එහෙයින් 'තරාගත' යැ යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අබ්‍යාකතවයානාහි

22. යානං ඛො පනෙතං වුදු විජජති, යං^{*} අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං. “කිත්තු ඛො ආවුසො හොති තථාගතො පරමමරණං? ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤානති? එවංවාදිනො වුදු අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනියා “අබ්‍යාකතං ඛො ආවුසො භගවතා: හොති තථාගතො පරමමරණං, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති.” යානං ඛො පනෙතං වුදු විජජති, යං අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං කිං පනාවුසො න හොති තථාගතො පරමමරණං. ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤානති?” එවං වාදිනො වුදු අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනියා “එවමි ඛො ආවුසො භගවතා අබ්‍යාකතං; න හොති තථාගතො පරමමරණං, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති”. යානං ඛො පනෙතං වුදු විජජති, යං අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං “කිං පනාවුසො හොති ච න හොති ච තථාගතො පරමමරණං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති.” එවංවාදිනො වුදු අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනියා: “අබ්‍යාකතං ඛො පනෙතං ආවුසො භගවතා හොති ච න හොති ච තථාගතො පරමමරණං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති”.

යානං ඛො පනෙතං වුදු විජජති යං අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං. ‘කිමපනාවුසො නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණං, ඉදමෙව සච්චං මොස මඤ්ඤානති. එවංවාදිනො වුදු අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනියා “එවමි ඛො ආවුසො භගවතා අබ්‍යාකතං: නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණං, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤානති”. යානං ඛො පනෙතං වුදු විජජති යං. අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං: “කසමා පනෙතං ආවුසො සමඤ්ඤාන ගොතමෙන අබ්‍යාකතනති?” එවං වාදිනො වුදු අඤ්ඤාතිජීයා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනියා: “නහෙතං ආවුසො අසුභංගිතං න ධම්මසංගිතං න ආදිබ්‍රහ්මචරියකං න නිබ්බිද්‍ය න වීරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සමමාධාය න නිබ්බානාය සංවහනති, කසමා නං භගවතා අබ්‍යාකතනති.”

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

22. චූඤ්ඤෙති, “ඇවැත්නි, කීමෙක් ද? තරාගත තෙමේ මරණින් මත්තෙහි වන්නේ ද? මෙය ම සත්‍යත් අත් සියල්ල මොසත් (අසාරත්) වේ ද? යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ කියන්නාහුය” යන මෙ කථාණ ඇත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියන අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ “ඇවැත්නි, තරාගත තෙමේ මරණින් මත්තෙහි වන්නේ ද? මෙය ම සත්‍යත් අත් සියල්ල මොසත් වේ ද? යි හඟවත්තු විසින් මෙය නො කියන ලද” යි මෙසේ කියා යුතු හ. “ඇවැත්නි, කීමෙක් ද? තරාගත තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නො වන්නේ ද? මෙය ම සත්‍ය ද? සෙස්ස භික්ෂු ද?” යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ මෙසේ කියන්නාහ” යන මේ කාරණය ඇත. එසේ කියන අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ ඇවැත්නි, තරාගත තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නො වන්නේ ය, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස භික්ෂු යැ” යි මෙසේත් හඟවත්තු විසින් නො කියන ලද” යි මෙසේ කියා යුතු වන්නාහ.

“කීමෙක් ද? ඇවැත්නි තරාගත තෙමේ මරණින් මත්තෙහි වන්නේ නොවන්නේත් වේ ද? මෙය ම සත්‍ය ද? සෙස්ස භික්ෂු ද?” යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ මෙසේ අසන්නාහුය” යන මේ කාරණය ඇත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියන අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ ඇවැත්නි, තරාගත තෙමේ මරණින් මත්තෙහි වන්නේත් වේ නොවන්නේත් වේ යැ යි හඟවත්තු විසින් නො කියන ලද” යි මෙසේ කියා යුතු වන්නාහ. චූඤ්ඤෙති, “ඇවැත්නි, කීමෙක් ද? තරාගත තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නො ම වන්නේත් නො ම නොවන්නේත් වේ ද? මෙය ම සත්‍ය ද? සෙස්ස භික්ෂු ද?” යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ මෙසේ කියන්නාහ” යන මේ කාරණය වනාහි ඇත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියත් අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ, “ඇවැත්නි තරාගත තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නො ම වන්නේත් නො ම නොවන්නේත් වේ යැ යි මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස භික්ෂු යැ යි මෙසේ ද හඟවත්තු විසින් නො පවසන ලද” යි මෙසේ කියා යුතු වන්නාහ. චූඤ්ඤෙති, “ඇවැත්නි, මහණ ගොයුම්හු විසින් මෙය කවර හෙයින් අප්‍රකාශිත ද” යි අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ මෙසේ කියන්නාහ” යන මේ කාරණය ඇත. චූඤ්ඤෙති, මෙසේ කියන අත්තොටු පිරිවැජ්ජේ, “ඇවැත්නි, මෙය අර්ථනිරූපිත ද නො වේ, ධර්මනිරූපිත ද නො වේ. මාර්ගමුත්ථවර්ගාවට මුල් ද නො වේ. සසර කලකිරෙනු පිණිස, නො පවතී, විරාගය පිණිස නො පවතී, නිරොධය පිණිස නො පවතී, ක්ලෙශොපශමය පිණිස නො පවතී, විශිෂ්ට ඥානය පිණිස නො පවතී, සම්බෝධය පිණිස නො පවතී නිර්වාණය පිණිස නො පවතී. එ හෙයින් එය හඟවත්තු විසින් නො චේදන ලද” යි මෙසේ කියා යුතු වන්නාහ.

බ්‍යාකතධර්මානානි

23. යානං ඛො පනෙතං වුඤ්චිජජති යං අඤ්ඤාතිඤ්ඤායා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යස්ස “කිං පනාචුසො සමඥෙන ගොතමෙන බ්‍යාකතනති?” එවං වාදිනො වුඤ්ච අඤ්ඤාතිඤ්ඤායා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා: “ඉදං දුක්ඛනති ඛො ආචුසො හගවතා බ්‍යාකතං. අයං දුක්ඛසමුදයො’ති ඛො අචුසො හගවතා බ්‍යාකතං, අයං දුක්ඛනිරෝධො’ති ඛො ආචුසො හගවතා බ්‍යාකතං, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්’ති ඛො ආචුසො හගවතා බ්‍යාකතනති”.

24. යානං ඛො පනෙතං වුඤ්චිජජති යං අඤ්ඤාතිඤ්ඤායා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යස්ස “කස්මා පනෙතං ආචුසො සමඥෙන ගොතමෙන බ්‍යාකතනති? එවං වාදිනො වුඤ්ච අඤ්ඤාතිඤ්ඤායා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා: “එතඤ්ඤි ආචුසො අත්ථසංභිතං, එතං ධම්මසංභිතං, එතං ආදිබ්‍රහ්මචරියකං, එතතතතිබ්බිදය වීරාගාය නිරෝධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සමොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. තස්මා තං හගවතා බ්‍යාකතනති.”

සුබ්බන්තසහගතා දිට්ඨිතිස්සයා

යෙ පි තෙ වුඤ්ච සුබ්බන්තසහගතා දිට්ඨිතිස්සයා, තෙපි වො මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා. යථා ච තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා කිං වො අහං තෙ තත්ථ බ්‍යාකරිස්සාමි? යෙ පි තෙ වුඤ්ච අපරන්තසහගතා දිට්ඨිතිස්සයා, තෙ පි වො මයා බ්‍යාකතා, යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා. යථා ච තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා කිං වො අහං තෙ තත්ථ බ්‍යාකරිස්සාමි.

25. කතමෙ ච තෙ වුඤ්ච සුබ්බන්තසහගතා දිට්ඨිතිස්සයා යෙ වො මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා? සන්ති ඛො වුඤ්ච එකෙ සමඥත්‍රාහමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො: ‘සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච’ ඉදමෙව සචං මොසමඤ්ඤානති. සන්ති පන වුඤ්ච එකෙ සමඥත්‍රාහමණා එවං වාදිනො එවං දිට්ඨිනො: ‘අසස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, සස්සතො ච අසස්සතො ච අත්තා ච ලොකො ච, නෙව සස්සතො නාසස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, සයංකතො අත්තා ච ලොකො ච, පරකතො අත්තා ච ලොකො ච, සයං කතො ච පර කතො ච අත්තා ච ලොකො ච, අසයංකාරො අපරකාරො අධිච්චිසමුප්පත්තො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සචං, මොසමඤ්ඤානති. සස්සතං සුඛදුක්ඛං, අසස්සතං සුඛදුක්ඛං, සස්සතඤ්ඤා අසස්සතඤ්ඤා සුඛදුක්ඛං, නෙව සස්සතං නාසස්සතං සුඛදුක්ඛං, සයංකතං සුඛදුක්ඛං, පරංකතං සුඛදුක්ඛං, සයං කතඤ්ඤා පරංකතඤ්ඤා සුඛදුක්ඛං, අසයංකාරං අපරංකාරං අධිච්චිසමුප්පත්තං සුඛදුක්ඛං. ඉදමෙව සචං මොසමඤ්ඤානති”.

23. වුද්දයෙනි, “ඇවැත්නි, මහණ ගොයුම්හු විසින් කීමෙන් නම් පවසන ලද ද?”යි අත්තොටු පිරිවැරියෝ මෙසේ අසන්නාහ” යන මේ කාරණය වනාහි ඇත. වුද්දයෙනි, මෙසේ කියන අත්තොටු පිරිවැරියෝ “ඇවැත්නි, මේ දුකැ යි ම හඟවත්හු විසින් පවසන ලදී, මේ දුක් උපදනා හේතුව යැ යි ම හඟවත්හු විසින් පවසන ලදී. මේ දුක් වැනැස්ම යැ යි ම හඟවත්හු විසින් පවසන ලදී, මේ දුක් වැනැස්මට යන පිළිවෙතැ යි ම හඟවත්හු විසින් පවසන ලදී”යි මෙසේ කියූ යුතු වන්නාහ.

24. වුද්දයෙනි, “ඇවැත්නි, කවර හෙයින් මෙය මහණ ගොයුම්හු විසින් පවසන ලද ද?”යි අත්තොටු පිරිවැරියෝ මෙසේ පුළුවස්නාහ” යන මේ කරුණ ඇත. වුද්දයෙනි, එසේ පුළුවස්නා අත්තොටු පිරිවැරියෝ මෙසේ කියූ යුතු: “ඇවැත්නි, මෙය අර්ථනිර්ණය, මෙය ධර්මනිර්ණය, මෙය මාර්ගයුක්තවර්ධයාවට මූලය. මෙය එකාන්තයෙන් සසඳා කලකිරෙනු පිණිස පවතී, විරාගය පිණිස නිරෝධය පිණිස ක්ලෙශොපශමය පිණිස විශිෂ්ට ඥානය පිණිස, සම්බෝධිය පිණිස, නිවන පිණිස පවතී. එහෙයින් එය හඟවත්හු විසින් පවසන ලද” යි (කියූ යුතු.)

වුද්දයෙනි, පූර්වාන්තය (පෙර පැවැති ස්කන්ධ කොටස) පිළිබඳ වූ යම් දෘෂ්ටි කෙනෙක් ඇද්ද, ඔහු ද ඔවුන් පැවැසියැ යුතු පරිදි මා විසින් ප්‍රකාශිත හ. ඔහු යම්සේ නො පැවැසියැ යුතු නම් කිම? මම එහි තොපට එය පවසන්නෙමි ද? වුද්දයෙනි, අපරාන්තසහගත (මතු ස්කන්ධ කොටස පිළිබඳ වූ) යම් දෘෂ්ටි කෙනෙක් ඇද්ද ඔවුන් හෙළි කළ යුතු පරිද්දෙන් ඔහු ද මා විසින් ප්‍රකාශිත හ. යම් හැටියෙකින් ඔහු හෙළි නො කළ යුතු නම්, කිම? එහි මම ඔවුන් තොපට හෙළි කරන්නෙමි ද?

25. වුද්දයෙනි, පැවැසියැ යුතු පරිද්දෙන් මා විසින් තොපට හෙළි කරන ලද පූර්වාන්ත සහගත දෘෂ්ටිහු කවුරුද? යත්: වුද්දයෙනි, ‘ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වත යැ’ යි මෙය ම සත්‍යය, සෙස්ස භිස් යැ’ යි මෙසේ වාද ඇති, මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. වුද්දයෙනි, “ආත්මයන් ලෝකයන් අශාශ්වත යැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වතත් අශාශ්වතත් වේ යැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ලෝකයන් ස්වයංකාන ය යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් පරකාන යැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ස්වයංකානත් පරකානත් වෙයැ යි ද, ආත්මයන් ලෝකයන් ස්වයංකාර ද පරකාර ද නො වේ, යදාච්ඡාසමුත්පන්න යැ යි ද, මෙය ම සත්‍යය යැ යි, සෙස්ස භිස් යැ යි මෙසේ වාද ඇති, මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත.

26. තත්‍ර චුන්ද යෙ තෙ සමණ්‍යාසමණා එවංවාදිතො එවංදිට්ඨිතො සසකතො අත්තා ව ලොකො ව, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤන්ති. ත්‍යාහං උපසඬකමිත්වා එවං වදමි: අස්මිනු ඛො ඉදං ආවුසො, වුවච්ඡි සසකතො අත්තා ව ලොකො වා?"ති යඤ්ච ඛො තෙ එවමාහංසු 'ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති, තං තෙසං නානුජානාමි. තං කිසං හෙතු? අඤ්ඤථාසඤ්ඤිතො පි හෙත්ථ චුන්ද සන්තෙකෙ සත්තා. ඉමාය පි ඛො අහං චුන්ද පඤ්ඤන්තියා නෙව අත්තනා සමසමං සමනුපස්සාමි කුතො භියොයා, අථ ඛො අහමෙව තත්ථ භියොයා යදිදං අධිපඤ්ඤන්ති.

27. තත්‍ර චුන්ද යෙ තෙ සමණ්‍යාසමණා එවංවාදිතො එවංදිට්ඨිතො "සසකතො අත්තා ව ලොකො ව, අසසකතො අත්තා ව ලොකො ව, සසකතො ව අසසකතො ව අත්තා ව ලොකො ව, නෙව සසකතො නාසසකතො අත්තා ව ලොකො ව, සයං කතො අත්තා ව ලොකො ව, පරංකතො අත්තා ව ලොකො ව, සයං කතො ව පරකතො ව අත්තා ව ලොකො ව, අසයංකාරො අපරකාරො අධිච්චසම්ප්‍රපන්නො අත්තා ව ලොකො ව, සසත්තං සුඛදුක්ඛං, අසසත්තං සුඛදුක්ඛං, සසත්තඤ්ඤි අසසත්තඤ්ඤි සුඛදුක්ඛං, නෙව සසත්තං නාසසත්තං සුඛදුක්ඛං, සයංකතං සුඛදුක්ඛං, පරකතං සුඛදුක්ඛං, සයං කතං ව පරකතං ව සුඛදුක්ඛං අසයංකාරං අපරකාරං අධිච්චසම්ප්‍රපන්නං සුඛදුක්ඛං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤන්ති". ත්‍යාහං උපසඬකමිත්වා එවං වදමි "අස්මි ඛො ඉදං ආවුසො වුවච්ඡි අසයංකාරං අපරකාරං අධිච්චසම්ප්‍රපන්නං සුඛදුක්ඛන්ති?" යඤ්ච ඛො තෙ එවමාහංසු ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති, තං තෙසං නානුජානාමි, තං කිසං හෙතු? අඤ්ඤථාසඤ්ඤිතො පි හෙත්ථ චුන්ද සන්තෙකෙ සත්තා. ඉමාය පි ඛො අහං චුන්ද පඤ්ඤන්තියා නෙව අත්තනා සමසමං සමනුපස්සාමි කුතො භියොයා. අථ ඛො අහමෙව තත්ථ භියොයා යදිදං අධිපඤ්ඤන්ති. ඉමෙ ඛො තෙ චුන්ද පුබ්බන්තසහගතා දිට්ඨිතිසයා, යෙ තෙ මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා යථා ව තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා, කිං වො අහං තෙ තත්ථ බ්‍යාකරිස්සාමි?"ති.

26. සුව දුක් ශාශ්වත ය, සුවදුක් අශාශ්වත ය, සුවදුක් ශාශ්වත ද අශාශ්වත ද වේ, සුවදුක් ශාශ්වත ද නො ම වේ. ආශාශ්වත ද නො ම වේ, සුවදුක් ස්වයංකෘත ය, සුවදුක් පරකෘත ය, සුව දුක් ස්වයංකෘත ද පරකෘත ද වේ. සුවදුක් ස්වයංකාර ද නො වේ, පරකාර ද නො වේ, යදාච්ඡාසමුත්පන්න ය, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස භික්ඛු යැ යි මෙසේ වූ වාද ඇති, මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. වුද්දයෙනි, එහි 'ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වත යැ' යි, 'මෙය ම සත්‍ය යැ සෙස්ස භික්ඛු යැ' යි මෙසේ වාද ඇති, මෙසේ දෘෂ්ටි ඇති යම් මහණ කෙනෙක් බමුණුකෙනෙක් ඇද්ද, මම් ඔවුන් කරා එළැඹ, 'ඇවැත්නි, ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වත යැ යි කියනු ලැබේ යන මෙය ඇත්ත ද?' යි මෙසේ විචාරම්. ඔහු 'මෙය ම සත්‍ය ය සෙස්ස භික්ඛු යැ' යි මෙසේ යම් වචනයක් කියත් ද, ඔවුන්ගේ ඒ වචනය නො අනුදනිම්. ඒ කවර හෙයින්ද? වුද්දයෙනි, මෙහි අන් සැටියෙකින් හභිතා ඇතැම් සත්ව කෙනෙක් ඇත. වුද්දයෙනි, මේ දෘෂ්ටි ප්‍රඥප්තියෙන් ද තමාහට සමසමයක් හු නො ම දකිම්. තමාට වැඩි තරම් එකකු කොයින් දකිම් ද? වැලිදු අධිප්‍රඥප්ති (විශෙෂ පැනවීම) යන යමෙක් ඇද්ද, එහි මම ම වැඩිතරම් වෙමි.

27. වුද්දයෙනි, එහි 'ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වත යැ' යි 'ආත්මයන් ලෝකයන් අශාශ්වත යැ' යි ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වතත් අශාශ්වතත් වේ' යැ යි, 'ආත්මයන් ලෝකයන් ශාශ්වත ද නො ම වේ' අශාශ්වත ද නො ම වේ' යැ යි, 'ආත්මයන් ලෝකයන් ස්වයංකෘත යැ' යි 'ආත්මයන් ලෝකයන් පරකෘත යැ' යි, 'ආත්මයන් ලෝකයන් ස්වයංකෘත ද පරකෘත ද වේ යැ' යි 'ආත්මයන් ලෝකයන් ස්වයංකාර ද නො වේ, පරකාර ද නො වේ යදාච්ඡාසමුත්පන්න යැ' යි, 'සුඛදුඃඛ දෙක ශාශ්වත යැ' යි සුඛ දුඃඛ දෙක ආශාශ්වත යැ' යි, 'සුඛ දුඃඛ දෙක ශාශ්වතත් ආශාශ්වතත් වේ යැ' යි 'සුඛ දුඃඛ දෙක ශාශ්වතත් නො ම වේ ආශාශ්වතත් නො ම වේ යැ' යි, සුඛදුඃඛ දෙක ස්වයංකෘත යැ' යි, සුඛ දුඃඛ දෙක පරකෘත යැ' යි, සුඛ දුඃඛ දෙක ස්වයංකෘත ද පරකෘත ද වේ' යැ' යි, 'සුඛ දුඃඛ දෙක ස්වයංකාර ද පරකාර ද නො ව යදාච්ඡාසමුත්පන්න යැ, 'මෙය ම සත්‍ය ය සෙස්ස භික්ඛු යැ' යි, මෙසේ වූ වාද ඇති මේ බදු වූ දෘෂ්ටි ඇති යම් මහණ කෙනෙක් බමුණු කෙනෙක් ඇද්ද, මම් ඔවුන් කරා එළැඹ, 'ඇවැත්නි, සුඛ දුඃඛ දෙක ස්වයංකාර ද පරකාර ද නො ව යදාච්ඡාසමුත්පන්න යැ යි කියනු ලැබේ' යන මෙය ඇත්ත ද? යි විචාරම්. ඔහු 'මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස භික්ඛු යැ' යි යම් වචනයක් කියත් ද, ඔවුන් ගේ ඒ වචනය නො අනුදනිම්. ඒ කවර හෙයින්? යත්: වුද්දයෙනි, මෙහි අන් සැටියෙකින් හභිතා ඇතැම් සත්ව කෙනෙක් ඇත. වුද්දයෙනි, මේ දෘෂ්ටිප්‍රඥප්තියෙන් ද තමාහට සමසමයක් හු නො ම දකිම්. තමාහට වැඩිතරම් එකකු කොයින් දකිම් ද? වැලි දු අධිප්‍රඥප්ති යන යමෙක් ඇද්ද, එහි මම ම වැඩිතරම් වෙමි. වුද්දයෙනි, මොහු පැවැසියැ යුතු පරිදි මා විසින් පවසන ලද පුරාත්තය පිළිබඳ වූ දෘෂ්ටිහු ය. යමෙක් ඔහු නො පැවැසියැ යුතු නම්, කිම? එහි මම තොපට ඒ පවසන්නෙමි ද?

අපරන්තසහගතා දිට්ඨිනිසසයා

28. කතමෙ ව චුඤ්ඤා අපරන්තසහගතා දිට්ඨිනිසසයා යෙ තෙ මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා? යථා ව තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා, කිං වො අහං තෙ තත්ථ බ්‍යාකාරිසසාමි?"ති, සතති චුඤ්ඤා එකෙ සමණ්‍යාභමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො: "රුපි අත්තා හොති අරොගො පරමමරණං, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති." සතති පන චුඤ්ඤා එකෙ සමණ්‍යාභමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො "නාරුපි අත්තා හොති -පෙ- රුපි ච අරුපි ච අත්තා හොති -පෙ- නෙව රුපි නාරුපි අත්තා හොති -පෙ- සඤ්ඤා අත්තා හොති -පෙ- අසඤ්ඤා අත්තා හොති, -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා අත්තා හොති, -පෙ- අත්තා උච්ඡිජ්ජති විනසසති, න හොති පරමමරණං, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති." තත්ථ චුඤ්ඤා යෙ තෙ සමණ්‍යාභමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො, රුපි අත්තා හොති අරොගො පරමමරණං, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති. ත්‍යාහං උපසඬකම්භවා එවං වදාමි: අත්ථි ඛො ඉදං ආවුසො, වුවචති "රුපි අත්තා හොති අරොගො පරමමරණං?"ති. යං ඛො තෙ එවමාහංසු "ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති" තං තෙසං නානුජානාමි. තං කිසස හෙතු? අඤ්ඤාපාසඤ්ඤානො පි හෙත්ථ චුඤ්ඤා සනෙතකෙ සත්තා. ඉමායපි ඛො අහං චුඤ්ඤා පඤ්ඤාතතියා නෙව අත්තනා සමසමං සමනුපසසාමි කුතො භියොයා, අථ ඛො අහමෙව තත්ථ භියොයා යද්දං අධිපඤ්ඤන්ති.

29. තත්ථ චුඤ්ඤා යෙ තෙ සමණ්‍යාභමණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො අරුපි අත්තා හොති -පෙ- රුපි ච අරුපි ච අත්තා හොති -පෙ- නෙව රුපි නාරුපි අත්තා හොති -පෙ- සඤ්ඤා අත්තා හොති -පෙ- අසඤ්ඤා අත්තා හොති -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා අත්තා හොති -පෙ- අත්තා උච්ඡිජ්ජති විනසසති, න හොති පරමමරණං, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති." ත්‍යාහං උපසඬකම්භවා එවං වදාමි: අත්ථි ඛො ඉදං ආවුසො, වුවචති "අත්තා උච්ඡිජ්ජති විනසසති, න හොති පරමමරණං ති?" මඤ්ඤා ඛො තෙ චුඤ්ඤා එවමාහංසු. ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤ්ඤන්ති, තං තෙසං නානුජානාමි. තං කිසස හෙතු? අඤ්ඤාපාසඤ්ඤානො පි හෙත්ථ චුඤ්ඤා සනෙතකෙ සත්තා. ඉමායපි ඛො අහං චුඤ්ඤා පඤ්ඤාතතියා නෙව අත්තනා සමසමං සමනුපසසාමි කුතො භියොයා? අථ ඛො අහමෙව තත්ථ භියොයා යද්දං අධිපඤ්ඤන්ති. ඉමෙ ඛො තෙ චුඤ්ඤා අපරන්තසහගතා දිට්ඨිනිසසයා, ගෙ තෙ මයා බ්‍යාකතා යථා තෙ බ්‍යාකාතබ්බා. යථා ව තෙ න බ්‍යාකාතබ්බා කිං වො අහං තෙ තත්ථ බ්‍යාකාරිසසාමි"ති

28. චුද්දයෙනි, යම්කෙසේ හෙළි කළ යුතු නො වෙත් නම්, ‘එහි මම් කුමට එය පවසන්නෙමි ද?’ යි කියා යුතු වූ, හෙළි කළ යුතු පරිදි මා විසින් හෙළි කරන ලද්දවූ අපරාන්ත සහගත (අනාගතස්කන්ධ කොටස පිළිබඳව) දෘෂ්ටිහි කවරහ? යත්: චුද්දයෙනි, ‘ආත්මය රූපවත්ය, මරණින් මතු අරොග යැ. මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි මෙසේ කියන, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. ‘ආත්මය රූපරහිත ය... ආත්මය රූපවත් ද අරූපවත් ද වෙයි... ආත්මය රූපවත් ද නොම වෙයි, අරූපවත් ද නො ම වෙයි... ආත්මය සංඥාවත් වෙයි... ආත්මය සංඥා නැත්තේ වේ... ආත්මය සංඥා ඇත්තේ ද වේ.... සංඥාව නැත්තේ ද වේ... ආත්මය මරණින් පසු මුල් සුන් වෙයි, වැනැසෙයි, මරණින් මත්තෙහි නො වෙයි, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි මෙසේ කියන, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. චුද්දයෙනි, එහි යම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ආත්මය රූපවත්ය, මරණින් මත්තෙහි අරෝග යැ, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි කියත් ද, මම් ඔවුන් කරා එළැඹ, ‘ඇවැත්නි, ආත්මය රූපවත් ය. මරණින් මතු අරොග යැ’යි තොප විසින් යම් වචනයක් කියනු ලැබේ ද, එය ඇත්තේ ද? (එය හුදු වචනමාත්‍රයක් නො ව තොපගේ දෘෂ්ටිය ම දූ?)’යි විචාරම්. ‘මෙය ම සත්‍ය යැ, සෙස්ස හිස් යැ’යි යමක් මෙසේ ඔහු කියත් ද, ඔවුන්ගේ ඒ වචනය නො අනුදනම්. ඒ කවර හෙයින්? චුද්දයෙනි, මෙහි මෙයට වෙනස් සංඥා ඇති එක්තරා සඬ කෙනෙක් ඇත්ත. චුද්දයෙනි, මේ දෘෂ්ටිප්‍රඥප්තියෙන් ද තමාට සමයම එකක්හු නො දකිමි, වැඩි තරම් එකතු කොයින් දකිමි ද? වැලි දු යම් අධිපඥප්තියක් වේ ද එයින් මම ම එහි වැඩි තරම් වෙමි.

29. චුද්දයෙනි, එහි යම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ‘ආත්මය රූප රහිත වෙයි... ආත්මය රූපවත් ද රූපරහිත ද වෙයි... ආත්මය රූපවත් ද නො ම වෙයි, රූපරහිත ද නොම වෙයි... ආත්මය සංඥා ඇත්තේ වෙයි... ආත්මය සංඥා නැත්තේ වෙයි... ආත්මය සංඥාත් (සංඥාව ඇත්තේත්) නො ම වෙයි, අසංඥාත් නො ම වෙයි... ආත්මය මුල්සුන් වෙයි, වැනැසෙයි මරණින් මතු නො වෙයි. මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි මෙසේ කියත් ද, මම් ඔවුන් කරා එළැඹ, “ඇවැත්නි, ආත්මය උච්ඡින්න වේ, වැනැසේ, මරණින් මතු නො වේ, මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි යමක් කියනු ලැබේ ද එය (ඒ දෘෂ්ටිය) ඔබට ඇත්දැයි?”යි මෙසේ විචාරම්. ‘මෙය ම සත්‍ය ය, සෙස්ස හිස් යැ’යි මෙසේ යමක් ම ඔහු කියත් ද, ඔවුන්ගේ ඒ වචනය නො අනුදනම්. ඒ කවර හෙයින්? යත්: චුද්දයෙනි, මෙහි ඇතැම් සඬ කෙනෙක් වෙනස් සංඥා ඇත්තාහු ද වෙත්. (එහෙයින්.) චුද්දයෙනි, මේ දෘෂ්ටිප්‍රඥප්තියෙන් ද තමා හා සම-සමයකු මම් නො ම දකිමි. තමාට වැඩිතරම් එකක්හු කොයින් දකිමි ද? වැලි දු යම් අධිප්‍රඥප්තියක් වේ ද එහි මම ම වැඩිතරම් වෙමි. චුද්දයෙනි, හෙළි කළ යුතු පරිද්දෙන් මා විසින් හෙළි කරන ලද, යම්කෙසේ නොපැවැසියයුතු නම් ‘කුමට එය තොපට පවසන්නෙමි ද’ යි මා විසින් නො පවසන ලද, අපරාන්තසහගත වූ දෘෂ්ටිහි මොහු ය.

30. ඉමෙසං ච චූඤ්ඤානුසංඝගතානං දිට්ඨිනිසසයානං ඉමෙසං ච අපරත්තසංඝගතානං දිට්ඨිනිසසයානං පභානාය සමතික්කමාය එවං මයා වක්ඛාමො සතිපට්ඨානා දෙයිතා පඤ්ඤාත්තා. කතමෙ වක්ඛාමො? ඉධ චූඤ්ඤානුසංඝාය කායානුපස්සි විහරති ආතාපි සමපජානො සතිමා, විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං, වෙදනාසු -පෙ- විකේතසු -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති ආතාපි සමපජානො සතිමා, විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං. ඉමෙසං ච චූඤ්ඤානුසංඝගතානං දිට්ඨිනිසසයානං ඉමෙසං ච අපරත්තසංඝගතානං දිට්ඨිනිසසයානං පභානාය සමතික්කමාය එවං මයා ඉමෙ වක්ඛාමො සතිපට්ඨානා දෙයිතා පඤ්ඤාත්තා ති.

31. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා උපවාණො හගවතො පිට්ඨිතො හොති හගවත්තං විජයමානො. අථ ඛො ආයස්මා උපවාණො හගවත්තං එතදවොච: අව්ජරියං හතෙක අබ්භුතං හතෙන, පාසාදිකො වතායං හතෙක ධම්මපරියායො, සුපාසාදිකො වතායං හතෙක ධම්මපරියායො. කො නාමායං හතෙක ධම්මපරියායො?"ති. "තස්මා තිහ ඤං උපවාණ ඉමං ධම්මපරියායං පාසාදිකොකෙව නං ධාරෙහි"ති.

ඉදමවොච හගවා අත්තමනො ආයස්මා උපවාණො හගවතො භාසිතං අභිනාදිති.

පාසාදිකසුත්තං නිවසීතං ඡට්ඨං.

30. චුද්දයෙනි, මේ පුරාණත සහගත දෘෂ්ටිත්තේ ද මේ අපරාන්ත සහගත දෘෂ්ටිත්තේ ද ප්‍රභාණය පිණිස ඉක්මිම පිණිස, මා විසින් මෙසේ සතර සතිපට්ඨානයෝ දෙසන ලදහ, පනවන ලදහ. කවර සතරෙක් ද? යත්: චුද්දයෙනි, මෙහි මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොවැ අභිධ්‍යාව හා දෙමනස හා දුරු කොට, කයෙහි කායානුපස්සි වැ වෙසෙයි. වෙදනාවන්හි... චිත්තයන්හි... කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොවැ අභිධ්‍යාව හා දෙමනස හා දුරු කොට, ධර්මයන්හි ධර්මානුපස්සි වැ වෙසෙයි. චුද්දයෙනි, මේ පුරාණත සහගත දෘෂ්ටිත්තේ ද මේ අපරාන්ත සහගත දෘෂ්ටිත්තේ ද ප්‍රභාණය පිණිස, ඉක්මිම පිණිස, මෙසේ මා විසින් සතර සතිපට්ඨානයෝ දෙසන ලද හ, පනවන ලදහ.”

31. එ සමයෙහි උපවාණ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන්වහන්සේට පවත් සලකුවෝ ඔබ පිටුපසින් සිටියාහු වෙත්. එ කල උපවාණ තෙරණුවෝ ‘වහන්ස, ආශ්වයායී ය, වහන්ස, අද්ද්‍රයායී ය. වහන්ස, මේ ධර්මපයායීයය එකාන්තයෙන් ප්‍රසාද එළවන සුලු ය, වහන්ස, මේ ධර්ම පයායීයය කිනම් ද? යි ඇසූහ. ‘උපවාණයෙනි, එහෙයින් මෙහි මේ ධර්ම පර්‍යාය ‘පාසාදිකයැ’ යි කියා ම සලකවු යැ’ යි වදළ සේක,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළසේක. ආයුෂ්මත් උපවාණ තෙරණුවෝ සතුටු සිතැත්තාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනය සතුටින් පිළිගත්හ.

සවැනි පාසාදික සූත්‍රය නිමිසේ යැ.

ලක්ෂණසූත්‍රය

1. එවං මෙ සූතං:

එකං සමයං භගවා සාවකීයං වීහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමනෙත්ති 'භික්ඛවො'ති. 'හදනෙත්ති' තෙ භික්ඛූ භගවතො පව්වසෙසාසු. භගවා එතදවොච:

ආකංසිමාති භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණාති යෙහි සමන්තාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ඥෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා; සචෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති චක්ඛවත්ති ධම්මකො ධම්මරාජා වාතුරනෙත්තා විජිතාචී ජනපදස්ථාවරියප්පකො සත්තරත්තසමන්තාගතො. තස්සිමාති සත්ත රත්තාති භවන්ති සෙය්‍යථිදං: චක්ඛරත්තං භඤ්චරත්තං අසාරත්තං චර්ඡරත්තං ඉඤ්චරත්තං ගහපතිරත්තං පරිනායකරත්තමෙව සත්තමං. පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුක්ඛා හොන්ති සූරා වීරඛරුපා පරසෙත්තප්පකො. සො ඉමං පඨවීං සාගරපරියන්තා අදණ්ණික අසක්ඛං න ධම්මෙත්ත සමෙත්ත අභිවිජීය අජ්ඣාචසති. සචෙ ඛො පන අගාරස්මි අනගාරියං පබ්බජති අරහං හොති සමමාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවක්ඛච්ඡද්දෙ; කතමාති තාති භික්ඛවෙ ආකංස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණාති යෙහි සමන්තාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ඥෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා; සචෙ අගාරං අජ්ඣාචසති, රාජා හොති චක්ඛවත්ති -පෙ- සචෙ ඛො පන අගාරස්මි අනගාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සමමාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවක්ඛච්ඡද්දෙ.

2. ඉධ භික්ඛවෙ මහාපුරිසො සුප්පතිට්ඨිතපාදෙ හොති. යම්පි භික්ඛවෙ මහාපුරිසො සුප්පතිට්ඨිතපාදෙ හොති, ඉදම්පි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

1. හදනෙත්ති -මජ්ඣ.

2. විවච්ඡද්දෙ-භාෂා, කම්.-විවච්ඡද්දෙ-මජ්ඣ.

ලක්ෂණ සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදි:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර නිසා දෙවිරම් නම්වූ අනේපිඬු සිටුහුගේ අරමෙහි වැඩවසන සේක. එහි දි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'මහණෙනි'යි හික්ෂුන් ඇමැතුසේක. 'පින්වතුන් වහන්සැ'යි ඒ හික්ෂු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළුසේක:

“මහණෙනි, යමෙකින් සමන්විත මහ පුරිස්භට නිෂ්ඨා දෙකෙක් ම වේ ද, අන් තෙවැන්නෙක් නැද්ද, එසේ වූ මහපුරිස්භු ගේ මහ පුරිස් ලකුණු දෙකිසෙක් වෙත්. ඔහු පිළිබඳ වූ ඒ නිෂ්ඨා දෙක නම්:

ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්, දහැම වූ (දස කුසල් දහම් රක්ෂා), දහැමෙන් රජය ලැබ රජ වූ, සිවුසයුර ඉම් කොටැති සිවු මහදිවයිනට නායක වූ, සතුරන් දිනූ, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත් රුවනින් සමන්වාගත වූ, සක්විති රජෙක් වෙයි. සක්රුවන ඇත්රුවන, අස්රුවන, මිණි රුවන, ඉතිරි රුවන, ගැහැටි රුවන, සත්වතු පුත්රුවන ම යැ යි ඔහුට මේ සත්රුවන් කෙනෙක් වෙත්. ශූර, චිර ඇඟ රුව ඇති, සතුරු සෙන් මඩිනුයෙහි බුහුටි වූ පුත්තු අධිරා දහස් දෙකෙක් ඔහුට වෙත්. ඒ සක්විති තෙමේ සයුරහිම කොට මෙ පොළොව දඩුවමින් තොර වැ අවියෙන් තොර වැ දහැමෙන් දිනා එයට අධිපති වැ වෙසෙයි. ඉදින් ගිහිගෙන් නික්මැ පැවිදි බිම වදනේ වී නම්. පෙරළා ළු කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති, රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වෙයි. මහණෙනි, යම් දෙතිස් මහපුරිස් ලකුණින් යුත් මහ පුරිස්භට ගති දෙකෙක්ම වේ ද, අන් තෙවැන්නෙක් නො වේ ද, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්...සක්විති රජ වන්නේ ද, ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි වන්නේ නම්, ලොවැ කෙලෙස් සෙවෙණි පෙරළා ළු රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වන්නේ ද, මහපුරිස්භුගේ එසේ වූ දෙතිස් මහපුරිස් ලකුණු කවුරු ද? යත්;

2. මහණෙනි, මෙහි මහ පුරිස් තෙමේ සුපිහිටි පා ඇත්තේ වෙයි. මහණෙනි 'මහපුරිස්තෙමේ සුපිහිටි පා ඇත්තේය' යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය මහපුරිස්භු ගේ මහපුරිස් ලකුණෙක් වෙයි.

පුන ව පරං භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස හෙට්ඨාපාදතලෙසු වක්කානි ජාතානි
හොත්ති සහස්සාරානි සනෙමිකානි සනාභිකානි සබ්බාකාරපරිපුරානි.¹
යමි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස හෙට්ඨාපාදතලෙසු වක්කානි ජාතානි හොත්ති
සහස්සාරානි සනෙමිකානි සනාභිකානි සබ්බාකාරපරිපුරානි, ඉදමි භික්ඛවෙ
මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

පුන ව පරං භික්ඛවෙ මහාපුරිසො ආයතපණ්ඨි හොති -පෙ- දීඝධගුලී
හොති -පෙ- මුද්දතථනහස්සපාදො හොති -පෙ- ජාලහස්සපාදො හොති
-පෙ- උසක්ඛිපාදො හොති -පෙ- එණ්ඨපඤ්ඤා හොති -පෙ- ධීත-
කො'ව අනොනමනෙතො උහොභි පාණිතලෙභි ජණ්ණකානි පරිමසති
පරිමජ්ජති -පෙ- කොසොභිතවස්සගුණො හොති -පෙ- සුවණ්ණ-
වණ්ණො හොති කණ්ණිකාසනනිහස්සවො -පෙ- සුමුමච්ඡවි හොති
සුමුමත්තා ජවියා රජොජලං කායෙ න උපලිප්පති -පෙ- එකෙකලොමො
හොති, එකෙකානි ලොමානි ලොමකුපෙසු ජාතානි -පෙ- උභිග්ගලොමො
හොති, උභිග්ගානි ලොමානි ජාතානි නිලානි අඤ්ඤාචණ්ණානි
කුණ්ඩලාවස්ථානි² පදක්ඛණ්ණාවස්ථානභාතානි -පෙ- බ්‍රහ්මච්ඡ්ඣගනෙතො හොති
-පෙ- සතකුසලො හොති -පෙ- සීහපුබ්බධාකායො හොති -පෙ- වීතතතරංසො
හොති -පෙ- නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලො හොති, යාවතකවස්ස කායො,
තාවතකවස්ස ඛ්‍යාමො, යාවතකවස්ස ඛ්‍යාමො තාවතකවස්ස කායො,
-පෙ- සමවත්තකඤ්ඤො හොති -පෙ- රසග්ගසග්ගි හොති -පෙ- සීහහත්තු
හොති -පෙ- වත්තාළීසදනෙතො හොති -පෙ- සමදනෙතො හොති -පෙ-
අවිරුද්ධනෙතො හොති -පෙ- සුසුක්කදොයො හොති -පෙ- පහුතරිවෙතො
හොති -පෙ- බ්‍රහ්මස්සරො හොති, කරවිකභාණි -පෙ- අභිනිල-
නෙතෙතො හොති -පෙ- ගොපබුමො හොති -පෙ- උණ්ණො හමුක්කතරෙ
ජාතා හොති ඔදතා මුද්දලසනනිහා. යමි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස
උණ්ණොහමුක්කතරෙ ජාතා හොති ඔදතා මුද්දලසනනිහා ඉදමි භික්ඛවෙ
මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති. පුන ව පරං භික්ඛවෙ මහාපුරිසො
උණ්ඨිසපිසො හොති. යමි භික්ඛවෙ මහාපුරිසො උණ්ඨිසපිසො හොති,
ඉදමි භික්ඛවෙ මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

1. සබ්බාකාර පරිපුරාණි සුවිහස්සතතරාණි-pms.

2. කුණ්ඩලාවස්ථානි-මණ්.

තව ද අනෙකක් කියමි. මහ පුරිස්සුගේ යැටි පතුල්හි දහසක් දඩ ඇති, නිම්වළලු සහිත, නාභි සහිත හැම අයුරින් පිරිසුන් මොනොවට බෙදුණු අතර ඇති, සක් ලකුණේ පහළ වුවාහු වෙත්. මහණෙනි, මහ පුරිස්සුගේ යැටි පතුල්හි දහසක් දඩ ඇති, නිම්වළලු සහිත, නාභිසහිත, හැම අයුරින් පිරිසුන්, මොනොවට බෙදුණු අතර ඇති, සක් ලකුණේ පහළ වුවාහු වෙත් යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද මහණෙනි, මහපුරිස්සුගේ මහපුරිස් ලකුණක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙකි. මහණෙනි, මහපුරිස් තෙමේ දික් විලුම් ඇත්තේ වෙයි. ... දික් ඇතිලි ඇත්තේ වෙයි... මොළොක් වූ තුරුණු අතුල් පතුල් ඇත්තේ වෙයි .. දැල් කවුළුවකට බදු අත් පා ඇත්තේ වෙයි... මත්තෙහි ගොප් ඇටය පිහිටි පා ඇත්තේ වෙයි... ඕළු වුවන්ගේ බදු කොඬා ඇත්තේ වෙයි... සිටියේ ම නො නැමෙනුයේ දෙ අත්ලෙන් දෙ දා ස්පඨ කෙරෙයි, පිරිමදියි.... කොපුයෙහි ගිලුණු වස්තු භෞමය ඇත්තේ වෙයි... රන් බදු පැහැ ඇත්තේ, කසුන් පැහැ සිවිය ඇත්තේ වෙයි... සියුම් සිවිය ඇත්තේ වෙයි; සිවිය සියුම් බැවින් කයෙහි රජස් දැලි නො ලැගෙයි... එකෙකි ලොම් ඇත්තේ වෙයි. රෝමකුපයන්හි තනි තනි ම වැ (එකෙක් එකෙක් ම) ලොම් හටගත්තේ වෙයි... උඩුකුරු අක්ඇති ලොම් ඇත්තේ වෙයි. උඩුකුරු වූ අක් ඇති, නිල් පැහැ අදුන්වන්, කොඩොල් බදු වක් වූ, දකුණට කරකැවුණු ලොම්හු හටගත්තාහු වෙත්....බඹුහු ගේ බදු සෘජු (නොනැවුණු) සිරුරු ඇත්තේ වෙයි.... ...කයා දෙ අත් පිටු ඇ උස් වැ මතු වූ සත් තැනක් ඇත්තේ වෙයි... සිරදක්සුගේ පෙරඩ කය බදු පිරුණු කය ඇත්තේ වෙයි... පිරුණු (මොනොවට තැනුණු) පිටකුරු ඇත්තේ වෙයි... නුගරුකක් බදු පිරිමඩුලු (සමප්‍රමාණ) කය ඇත්තේ වෙයි.... ඔහුගේ කය යම් පමණ ද ඔහුගේ බලය ද එ පමණ ම ය. ඔහුගේ බලය යම් පමණ ද ඔහුගේ කයත් එ පමණ ම ය (කයේ උස පමණ ම බලය ද වෙයි)... සම වට ගෙල ඇත්තේ වෙයි... (සත් සියක්) රසනහර තුඩු දුන් ගෙල ඇත්තේ වෙයි... සිරදක්සු ගේ බදු හනු ඇත්තේ වෙයි... සම සතලිසක් දත් ඇත්තේ වෙයි.... සම වූ දත් ඇත්තේ වෙයි... අතර විවර නැති සේ පිහිටි දත් ඇත්තේ වෙයි... ඉතා සුදු දළ ඇත්තේ වෙයි....පුළුල් දිව ඇත්තේ වෙයි...බඹුහු ගේ බදු කටහඩ ඇත්තේ, කුරවිකෙවිල්ලන ගේ බදු මධුර නාද ඇත්තේ වෙයි... ඉතා නිල් නෙකැත්තේ වෙයි... රත්පැහැ ලමා වස්සක්සුගේ බදු ඇස්මඩල ඇත්තේ වෙයි... සුදු මොළොක් පුලුන් රොදක් බදු උංණි රෝමයෙක් දෙබැම අතර හටගත්තේ වෙයි. මහණෙනි, යම් සුදු වූ මොළොක් වූ පුලුන් රොදක් බදු උංණි රෝමයෙක් දෙ බැම අතර හටගත්තේ ද, මහණෙනි, මෙය ද මහපුරිස්සුගේ මහපුරිස් ලකුණක් වෙයි. තව ද අනෙකෙකි. මහපුරිස් තෙමේ උෂ්ණික ශීඝ්‍ර වෙයි. (නළල් පටින් වෙළුණක්හු බදු පිරිසුන් නළල් තල ද පිරිසුන් හිස ද ඇත්තේ වෙයි). මහණෙනි, මහපුරිස් තෙමේ උෂ්ණික ශීඝ්‍ර වෙයි යන යමෙක් ඇද්ද මෙය ද මහණෙනි, මහපුරිස්සුගේ මහපුරිස් ලකුණක් වෙයි.

ඉමානි ටො තානි භික්ඛවෙ අභිංස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණානි යෙති සමන්තාගතස්ස මහාපුරිසස්ස දෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා සවෙ අභාරං අරඤ්ඛාවසති, රාජා හොති චක්කවත්ති -පෙ- සවෙ ටො පන අභාරංඤා අනගාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සමමාසවුද්ධො ලොකෙ විවික්ඛච්ඡදෙ.

3. ඉමානි ටො භික්ඛවෙ චතතිංස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණානි ඛාහිරතා පි ඉසයො ධාරෙන්නී. නො ට ටො තෙ ජානන්ති 'ඉමස්ස කමමස්ස කතන්තා ඉමං ලක්ඛණං පටිලභන්ති'ති.

සුප්පතිධර්මපාදලක්ඛණං (1)

යමි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බ මිත්තස්සභූතො සමානො දුග්ගසමාදුතො අහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු අවිඤ්ඤාසමාදුතො, කායසුචරිතෙ වච්ඡුචරිතෙ මනෝසුචරිතෙ, දුත-සංචිතාගෙ සීලසමාදුතෙ උපොසථුපවාසෙ මනෙත්තායතාය පෙත්තෙත්තායතාය සාමඤ්ඤතාය භ්‍රිහමඤ්ඤතාය කුලෙජෙට්ඨාපවායිතාය අඤ්ඤතරඤ්ඤ-තරෙසු ට අධිකුසලෙසු ධම්මෙසු, සො තස්ස කමමස්ස කතන්තා උපචිතන්තා උසන්තන්තා විපුලන්තා කායස්ස හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. සො තස්ස අඤ්ඤා දෙවෙ දස්සි යානෙති අධිගණ්ඨාති, දිබ්බන්ත ආයුන්තා දිබ්බන්ත වණ්ණණන්තා දිබ්බන්ත සුබ්බන්ත දිබ්බන්ත යසෙන්ත දිබ්බන්ත ආධිපතෙයොන්ත දිබ්බන්ති රූපෙති දිබ්බන්ති සද්දෙති දිබ්බන්ති ගජෙති දිබ්බන්ති රසෙති දිබ්බන්ති ඵොට්ඨබ්බන්ති. සො තතො චුතො ඉත්තං ආගතො සමානො ඉමං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති, සුප්පතිධර්මපාදෙ හොති, සමං පාදං භූමියං නික්ඛිපති, සමං උඤ්චති, සමං සබ්බාවන්තෙති පාදතලෙති භූමිං චුස්සති. සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සවෙ අභාරං අරඤ්ඛාවසති රාජා හොති චක්කවත්ති ධම්මකො ධම්මරාජා වාතුරන්තො විජිතාථී ජනපදායු-වරියසංකේතො සත්තරත්තසමන්තාගතො. තස්සිමානි සත්තරත්තානි භවන්ති, සෙයාරථිදං චක්කරත්තං භජීරත්තං අසරත්තං මණිරත්තං ඉජීරත්තං ඥාපනීරත්තං පරිනායකරත්තමෙව සත්තමං.

මහණෙනි, මොහු විනාහි යමෙකින් යුත් මහ පුරිස්සු ගේ ගති දෙකෙක් ම වේ ද අන් කෙවැන්නෙක් නො වේ ද, ගිහිගෙහි වුසුවොත්... සක්විති වන්නේ ද, ගිහි ගෙත් නික්ම ලොවැ කෙලෙස් සෙවෙණි පෙරළාලූ රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වන්නේ ද, එසේ වූ මහ පුරිස්සු පිළිබඳ වූ ඒ දෙකිස් මහ පුරිස් ලකුණු වෙත්.

3. මහණෙනි, ඒ මේ දෙකිස් මහ පුරිස් ලකුණු සස්නෙන් බැහැර වූ සාමිහු ද සිත්හි ලා දරත්. ඔහු එය සිත්හි නො දරන්නාහු නම්, මෙබඳු කම්යක් කළ බැවින් මෙ නම් ලකුණ ලබා යෑ යි නො දන්නාහු ය.

සුප්‍රතිෂ්ඨිත පාද ලක්ෂණය (1)

මහණෙනි, තථාගත තෙමේ පෙර දැති පෙර බෙවෙහි පෙර වුසු තන්හි දී, පෙර මිනිස් වූයේ ම (පෙර මිනිස් වැ ඉපැද සිටි කල්හි) කුසල් දහමහි දැඩි ගැනුම් ඇත්තේ, නිසල සමාදන් ඇත්තේ වී ද, කාය සුවරිත-යෙහි ද වාක් සුවරිතයෙහි ද මනස්සුවරිතයෙහි ද, තමා ලත් කොටස බෙද දී වැළඳීමෙහි ද, පන්සිල් ඇ සිල්සමාදන් වැ ගැන්මෙහි ද, පෙහෙවස් වුසුමහි ද මවට කටයුතු වතාවත්හි ද පියාට කටයුතු වතාවත්හි ද මහණුනට කටයුතු සත්කාරයෙහි ද, බමුණනට කටයුතු සත්කාරයෙහි ද, කුලදෙවුවන් පුදන බවහි ද, තවත් මෙ බඳුනු අන් අන් වෙසෙසි කුසල් දහමහි දැඩි ගැනුම් ඇත්තේ නිසල සමාදන් ඇත්තේ වී ය යන යමෙක් ඇද්ද, හෙ තෙම ඒ කම් කළ බැවින්, පුන පුනා කළ බැවින්, ඒ කම්යාගේ උත්සන්න බැවින් අප්‍රමාණ බැවින් කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි. එහි ඒ මහපුරිස් තෙමේ දෙවි ආයෙන් ද, දෙවි පැහැයෙන් ද, දෙවි සැපයෙන් ද, දෙවි යසසින් ද, දෙවි අදිපති බැවින් ද, දෙවි රුවින් ද, දෙවි හඬින් ද, දෙවි ගඳින් ද, දෙවි රෙසෙන් ද, දෙවි පහසින් ද යන දස කරුණෙකින් අන් දෙවියන් ඉක්මැ සිටී. හේ එයින් සැව මේ මිනිසක් බවට පැමිණියේ ම මේ මහපුරිස් ලකුණු ලබයි. හේ සුපිහිටි පා ඇත්තේ වෙයි, බිමැ සම ලෙස පා තබයි, සම ලෙස පා තහයි. සියලු අවයවයෙන් යුත් පත්ලෙන් සමලෙස බිම පහසී (පාහායි) හේ ඒ ලකුණින් සමන්විතවූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ වී නම්, දසකුසල් දහම් රක්නා, දහැමෙන් රජ වූ, සිවු සපුර හිමි කොටැති සිවු මහදිවයිනට නායක වූ, සතුරන් දිනූ, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත් රුවනින් සමන්වාගත වූ සක්විති රජෙක් වෙයි. සක්රුවන ඇත්රුවන අසරුවන මිණිරුවන ඉතිරි රුවන ගැහැවිරුවන සත් වතු පුත්ර රුවන ම යැයි ඔහුට මේ සත් රුවන් කෙනෙක් වෙත්.

පරොසහසං ඛො පනසස පුත්තා භවන්ති සුරා විරඞ්කරූපා පරසෙනපාමද්දනා. ඥො ඉමං පඨවිං සාගරපරියන්තං අඛිලමනිමිත්තං මක්ඛණිකං. ඉදං චිතං ඛෙමං සිවං නිරිඛුද්දං අදණ්ඨෙන අසසෙත ධම්මෙන සමෙන අභිවිජිය අඤ්ඤාවසති. රාජා සමානො කිං ලභති? අවික්ඛම්භියො හොති කෙනවි මනුසසභුතෙන පච්චස්සිකෙන පච්චාමිකෙනන. රාජා සමානො ඉදං ලභති. සච ඛො පන අගාරස්මා අනගාරියං පඛඛජති, අරභං හොති සමමාසමුද්දො ලොකෙ විචක්ඛවජ්ජෙ. බුද්ධො සමානො කිං ලභති? අවික්ඛම්භියො¹ හොති. අධ්මන්තරොති වා ඛාති රති වා පච්චස්සිකෙති පච්චාමිකෙති රාගෙන වා දෙසෙන වා මොහෙන වා සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුතා වා කෙනවි වා ලොකස්මිං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතමස්ස භගවා අචොච.

තසෙතං වුච්චති:

සචෙව ව ධම්මෙව දමෙව සංයමෙ
සොචෙය්‍යසීලාලසුපොසපෙසු ව,
දනො අභිංසාය අසාහසෙ රතො
දණං සමාදය සමක්ඛමාවරි²

යො තෙන කම්මෙන දිවං අපක්කමි³
සුඛං ව බිඞ්ධාරතියො ව අනුභි
තතො චච්ඤා පුනරාගතො ඉධ
සමෙති පාදෙති ඵ්ඨි වස්සකිරං.

ඛායාසු වෙය්‍යඤ්ජනිකා සමාගතා
සමපාතිච්ඤා න හොති ඛම්භනා,
ගිහිස්ස වා පඛඛජිතස්ස වා පුන⁴
තං ලක්ඛණං භවති තදස්සපොතකං.

අක්ඛම්භියො හොති අගාරමාවසං
පරාහිභු සක්කුභි සක්කුමද්දනො,
මනුසසභුතෙතිධ හොති කෙනවි
අක්ඛම්භියො තස්ස ඵලෙන කම්මුතො

1. අක්ඛම්භියො - මජ්ඣං.

2. සමක්ඛමාවරි - ඥායං. කම.

3. සමක්කමි - මජ්ඣං.

4. බිත - ඥායං.

ඉර වූ, වීර ඇඟ රුවැති, සතුරු සෙන් මඩිනුයෙහි බුහුටි, අධිරාදහස් පුත් කෙනෙක් ඔහුට වෙත්. හේ සයුර හිමි කොවැති, සතුරන් නමැති හුල් නැති, උවදුරට කරුණු නැති, සතුරන් නමැති කටු නැති (නොහොත් සොරුන් සතුරන් නැති), සමාඥ වූ සැපයින් පිරුණු, බිය රහිත, උවදුරු නැති, සොර සතුරු කැලැල් නැති මේ පොළොව දඩුයෙන් අවියෙන් තොර වැ දහැමෙන් අත්පත් කොට ගෙන, නායක වැ වෙසෙයි. හෙ තෙමෙ රජ වන්නේ කුමක් නම් ලබා ද? හේ මිනිස් වූ කිසිදු සතුරු පස-මිතුරක්හු විසින් නො මැඩැ ලියැ හැක්කේ වෙයි. රජ වනුයේ හේ මේ අනුසස් ලබයි. ඉදින් හෙ තෙමෙ ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වන්නේ නම්, රහත් වූ ලොවැ සිදු පෙරළා හළ කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති සම්මා සම්බුදු වරයෙක් වෙයි. හේ බුදු වූයේ ම කුමක් නම් ලබා ද? ඇතුළතැ හෝ බැහැරතැ සිටි සතුරන් විසින්, පසමිතුරන් විසින් රාගයෙන් හෝ දොෂ-යෙන් හෝ මෝහයෙන් හෝ මහණක්හු විසින් හෝ ඛවුණක්හු විසින් හෝ දෙවියන්හු විසින් හෝ මරක්හු විසින් හෝ බඹක්හු විසින් හෝ ලොවැ කිසිදු ඵකක්හු විසින් මැඩැලියැ නොහැක්කේ වෙයි. බුදු වූයේ ම මේ අනුසස් ලබයි.

හඟවත්හු මෙ කරුණ වදළහ. එහි මේ අර්ථය ම භාරාබන්ධනයෙන් කියනු ලැබේ:¹

“හෙ තෙම සබවස්ති ද දස අකුසල්දහමිති ද ඉදුරන් දමනුයෙහි ද සිල් හැවුරුමෙහි ද තුන්දෙව්න් පිවිතුරු බවහි ද සිල්ථක්මෙහි ද පෙහෙවස් වුසුමහි ද දිමෙහි ද මෙරමා නොපෙළීමෙහි ද රොදු නොවූ ක්‍රියාහි ද ඇලුණේ එය තරයේ සමාදන් ව ගෙන, නිමාවට ම පිවි ය.

හේ ඒ කුසල් කමින් දෙවිලෝ පැමිණියේ ය. සැප ද කෙළිසුව ද පස්කම් ද හේ වැළැඳුයේ ය. එයින් සැව නැවැත මෙහි ආයේ, සම දෙපත්ලෙන් පොළොව පැහැයි

රජගෙට සපැමිණි ගත ලකුණු කියන බවුණෝ “සම ලෙස බිමැ පිහිටුනා පතුල් ඇතියහු හේ සිටි තැනින් සැලීමෙක් නොවෙයි”ද, “ඒ සුපිහිටි පා ලකුණ ගිහියකු හෝ පැවිද්දකු හෝ පිළිබඳ වූ ඒ අරුත පවසනුයේ වේ යැ”යි ද පැවැසූහ.

හේ ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්, සතුරන් විසින් නො මැඩැලියැ හැකි, අනුන් මැඩැ පවත්වනුයෙහි සමත්, සතුරන් මඩනා සක්විත්තෙක් වෙයි. ඒ කම්හුගේ ඵලයෙන් මිනිස් වූ කිසිවකු විසිනුත් සෙලැවියැ නො හැක්කේ වෙයි.

1. මේ භාරාබන්ධන අතදතෙරුන් හේ යැ අවුවා ඇයුයේ කීහ.

සචෙ ව පබ්බජ්ජපෙති තාදිසො
 නෙකඛම්මජ්ජුභිරතො විවක්ඛණො,
 අග්ගො න සො ගච්ඡති ජාතු ඛම්භතං
 නරුක්ඛමො එසභි තස්ස ධම්මතා'ති.

පාදතලෙසු වක්කලක්ඛණං (2)

4. යම්පි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
 නිකෙතං පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො ඛණ්ඩනස්ස සුඛාවහො අහොසි,
 උබ්බෙගං උත්තාසං භයං අපනුදිතා ධම්මිකං ව රක්ඛාවරණභූතා.
 සංවිධානා සපරිවාරං ව දුතං අද්ධි, සො තස්ස කම්මස්ස කතන්තා
 උපරිතන්තා උත්තන්තන්තා විපුලන්තා කායස්ස හෙද පරම්මරණා සුගතිං
 සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති -පෙ- සො තතො වුතො ඉත්තං ආගතො
 සමානො ඉමං භිගාපුරිසලක්ඛණං පටිලහති, හෙට්ඨා පාදතලෙසු වක්කානි
 ජාතානි භොහති සහස්සාරානි සතෙමිකානි සනාභිකානි සබ්බාකාර-
 පටිපුරානි සුචිහත්තන්තරානි. සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සචෙ
 අභාරං අජ්ඣාචසති රාජා භොති වක්කවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං
 ලහති? මහාපරිවාරො භොති, මහා'ස්ස භොතති පරිවාරා වුඤ්ඤ-
 ගහපතිකා නෙගමජානපද ගණකා මහාමත්තා. අනිකට්ඨා දෙවාරිකා
 අමච්චි පාරිසජ්ජා රාජානො භොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං
 ලහති.

සචෙ අභාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති, අරහං භොති සම්මා-
 සම්බුද්ධො ලොකෙ විවක්ඛව්ජදෙ. බුද්ධො සමානො කිං ලහති?
 මහාපරිවාරො භොති, මහා'ස්ස භොතති පරිවාරා භික්ඛු භික්ඛුනියො
 උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. බුද්ධො
 සමානො ඉදං ලහති. එතමස්සං හගවා ආවොච තපෙත්තං වුවවති:

පුරෙ පුරත්ථා පුරිමාසු ජාතිසු
 මනුස්සභූතො ඛණ්ඩනං සුඛාවහො,
 උබ්බෙගඋත්තාසභයාපනුදන්තො
 භූතතිසු රක්ඛාවරණෙසු උත්තමො.

සො තෙන කම්මෙන දිවං සමක්ඛම්
 සුඛස්ඤ්ඤා බිඬ්ඨා රතියො ව අභිභි,
 තතො වර්ථා පුනරාගතො ඉධ
 වක්කානි පාදෙසු දූවෙසු වීරුති
 සමන්තතෙමිති සහස්සරානි ව.

එ බඳුනු ඒ නුවණැත්තේ මහණදහමිහි ඇලුණේ ඉදින් පැවිදි වන්නේ නම්, ලොවට අගපත් වූයේ, හැම සත්තට උතුම් වූයේ, කිසි කලෙකත් මෙරමා ගෙන් සැලෙන බවට නොපැමිණෙයි. මේ ඒ මහාසුරිස්සු පිළිබඳ ධර්මය යි.

පාදාලයන්හි වක්‍රලක්ෂණ (2)

4. මහණෙනි, තරාගත තෙම පෙර දැති පෙර බෙවෙහි, පෙර වූසු තත්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම උද්වෙග (සොර ආදීන්ගෙන් වන) බිය ද, උත්‍රාස (යක් ආදීන්ගෙන් වන උවදුරු) බිය ද දුර්ලභයේ දහැම රක්වරණ සලසනුයේ බොහෝ දෙනාගේ සුව පහසුව පිණිස වූයේ ය, පිරිවර සහිත ව දන් දුන්නේ ය යන යමක් ඇද්ද, හෙතෙම ඒ කම් කළ බැවින්, පුනඉතා කළ බැවින්, ඒ කම්යාගේ උත්සන්න බැවින් අප්‍රමාණ බැවින් කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොව උපදී...ගේ එයින් සැව, මේ මිනිස් බවට ආයේ ම, මේ මහසුරිස් ලකුණ ලබයි. ඔහුගේ යැටි පතුල්හි දහසක් දව් ඇති, නිම් වළලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින් පිරිසුන්, මොනොවට බෙදුණු අතර ඇති, සක්ලකුණු පහළ වූවෝ වෙත්. ඒ ලකුණෙන් සමන්විත හෙ තෙමෙ ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි. රජ වූයේ ම කුමක් ලබාද? මහ පිරිවර ඇත්තේ වෙයි. ඔහුගේ ඒ පිරිවර බමුණන් හා ගැහැවියෝ ය, නිගමවැස්සන් හා දනවු වැස්සෝ ය, ගණක-යන් (රජුගේ අයවැය ගණින්නන්) හා මහ ඇමැත්තෝ ය, සෙනභ රක්ෂා ඇමැත්තෝ ය, දෙරවු පල්ලෝ ය, පිරිස ද (පරපුරෙන් ම රජ පිරිස වූ) ඇමැතියෝ ය, රජදරුවෝ ය, ගම් මුදලියෝ ය, රජකුමරු ය යන මහත් පිරිවර ඔහුට වෙයි. රජ වන්නේ හේ මෙකී දැ ලබයි.

ඉදින් ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි වන්නේ නම්, ලොවැ පෙරළැ කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති රහත් සම්මාසම්බුද්ධවරයෙක් වෙයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබාද? මහපිරිවර ඇත්තේ වෙයි. මහණහු ය, මෙහෙණියෝ ය, උච්ඡු-වෝ ය, උචුසියෝ ය, දෙවහු ය, මිනිස්සු ය, අසුරයෝ ය, නාගයෝ ය, ගදෙවුහු යැ යි මහ පිරිවර ඔහුට වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි. භාග්-වතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළසේක. එහි ශාරා බන්ධන වශයෙන් මෙය කියනු ලැබේ:

“පෙර බොහෝ සුවි කාලයෙහි පළවු ජාතීන්හි දී මිනිස් වූයේ, බොහෝ දෙනාට සුව ඵළැවි ය. උදෙසන උත්‍රාස නිසා උපද්‍රව්‍ය බිය දුරු කරන්නේ විය. ගොපනයෙහි ද රක්ෂාවරණයෙහි ද උත්සුක විය.

හේ ඒ කම්යෙන් දෙවිලෝ ගියේ ය. දෙවිලෝ සුව ද දිව්‍ය ක්‍රීඩා හා පංචකාම රතීන් ද වින්දේ ය, එයින් සැව, නැවැත මෙහි ආයේ, භාත්පස නිම්වළලු ඇති, දහසක් දව් ආදිය ඇති සක් ලකුණු දෙපත්-ලෙහි ලබයි.

බ්‍යාකංසු වෙයාඤ්ජනිකා සමාගතා,
 දිස්වා කුමාරං සතපුඤ්ඤලක්ඛණං
 පරිවාරවා හෙසාති සතකුමඤ්ජනො
 තථා හි වක්කානි සමන්තනෙමිති.

සචෙ න පබ්බජ්ජමුපෙති තාදිසො,
 වනෙතති වක්කං පඨවිං පසාසති
 තසසානුයුත්තා¹ධ² හවන්ති බන්ධියා
 මහායසං සම්පරිවාරයන්ති නං.

සචෙ ච පබ්බජ්ජමුපෙති තාදිසො,
 නෙකබ්බමජ්ජුගිරන්තො විවක්ඛණො
 දෙවා මනුසසා සුරසක්ඛ³රක්ඛසා
 ගන්ධබ්බනාගා විහගා වතුප්පදා
 අනුත්තරං දෙවමනුසසපුරිතං
 මහායසං සම්පරිවාරයන්ති නන්ති.

ආයතපණ්ණිකාදීනි තීනි ලක්ඛණානි (3-5)

5. යමිති හිසබ්බෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං
 නිකෙතං පුඤ්ඤ මනුසසභුතො සමානො පාණාතිපාතං පහාය පාණාති-
 පාතා පටිවිරන්තො අහොසි, නිහිතදණ්ණො නිහිතසයො ලජ්ජි දයාපනෙතා
 සබ්බපාණභුතහිතානුකමිති විහාසි, සො තසස කම්මසස කතතතා
 උපචිතතතා උසසතතතා විපුලතා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සන්තා
 ආගතො සමානො ඉමානි තිණි මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලහති,
 ආයතපණ්ණි ව හොති දිසඞ්කුලි ව බ්‍රහ්මුපුගගෙතො ව. සො තෙති ලක්ඛණෙති
 සමන්තාගතො, සචෙ අගාරං අර්ඤ්ඤාවසති, රාජා හොති වක්කවතති
 -පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? දිසායුකො හොති විරට්ඨිතිකො,
 දිසමායුමාලෙති. න සක්කා හොති අත්තරා ජීවිතා වොරොපෙතුං
 කෙතවි මනුසසභුතෙත පච්චස්සිකෙත පච්චාමිකෙත. රාජා සමානො
 ඉදං ලහති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලහති? දිසායුකො හොති
 විරට්ඨිතිකො, දිසමායුමාලෙති, න සක්කා හොති අත්තරා ජීවිතා
 වොරොපෙතුං පච්චස්සිකෙති පච්චාමිකෙති සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා
 දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙතවි වා ලොකස්මිං. බුද්ධො
 සමානො ඉදං ලහති. එතමස්සං හගවා ආවොච. තස්සෙතං වුච්චති:

1. තසසානු යත්තා ව - මඡ්ඤ.

2. සත්ත (කම්)

(රජගෙට රැස්වූ නිමිත්තසාධක බවුණෝ සිය පින් ලකුණු ඇති, කුමරහු දැක, මෙ තෙම මහත් පිරිවර ඇති, සතුරන් මඬින සක්විති රජෙක් වන්නේ ය. එසේ හෙයින් ම එයට පෙර නිමිති විසින් පතුල්හි භාත්පස නිමවළලු ඇති සක්ලකුණු ඇත.

ඉදින් එබඳු තැනැත්තෝ පැවිද්දට නො පැමිණේ නම්, අණසක පවත්වයි, පෘථිවියට අනුශාසන කෙරේ. ඔහුට මෙහි ක්ෂත්‍රියයෝ අනු-යුක්ත වෙත්. මහත් යශස් ඇත්තාහු ඔහු භාත්පස පිරිවරත්.

ඉදින් නෛෂ්කාමාජ්ජයෙහි ඇලුණු එබඳු ඒ නුවණැත්තෝ පැවිදි බවට පැමිණෙන්නෝ නම්, දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද යක්ෂයෝ ද රකුණෝ ද, ගන්ධවියෝ ද, නාගයෝ ද, පක්ෂිහු ද, සිවුපාවෝ ද අනුත්තර වූ දෙවි-මිනිසුන් විසින් පුද්ගල ද මහත් යශස් ඇති ඔහු පිරිවරත්.

ආයතපණ්ඩිතාදි තුන් ලකුණු (3,4,5)

5. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු ජාතීන්හි, පෙර සසරෙහි, පෙර වූ කන්හි පෙර මිනිස් වූයේ ම ප්‍රාණඝාතය හැර, ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැක්කේ විය, බහා තබන ලද දඩු ඇත්තේ, බහා තබන ලද ශසු ඇත්තේ, පණ්ඩායෙහි ලප්ථා ඇත්තේ, සත්වයන් කෙරෙහි දයායෙන් යුක්ත වූයේ, සියලු සතුන් කෙරෙහි භික්ෂාකම්පා ඇති වූ විසිය යන යමක් ඇද්ද, හෙ තෙමේ ඒ කම්ප කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, උත්සන්න බැවින්, අප්‍රමාණ බැවින්, කාමුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සහ ලොවට පැමිණෙයි. හේ එයින් සැව, මේ මිනිස්බවට පැමිණියේ ම, මේ මහ පුරිස් ලකුණු තුන ලබයි. හේ දික් විලුම් ඇත්තේ වෙයි, දිගුභිලි ඇත්තේ ද වෙයි, බමහට බඳු සෘජු ගර්භ ඇත්තේ වෙයි. ඒ ලක්ෂණ-යන්ගෙන් සමන්විත වූ හෙ තෙමේ ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්,..... සක්විති රජෙක් වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබා ද? හේ බොහෝ කල් ජීවත් වනුයේ දීර්ඝායුෂ්ක වෙයි. දීර්ඝ ආයුෂ්‍යක් රක්ෂා කෙරෙයි. මනුෂ්‍ය වූ කිසි සතුරකු විසින් පසම්තුරකු විසින් අතර දිවියෙන් තොර කරන්නාව නො හැකි වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? බොහෝ කල් ජීවත් වනුයේ දීර්ඝායුෂ්ක වෙයි, දීර්ඝ ආයුෂ්‍ය සාලනය කෙරෙයි. කිසි සතුරු පසම්තුරු මහණකු විසින් හෝ බමුණකු විසින් හෝ දෙවියකු විසින් හෝ මරකු විසින් හෝ බඹකු විසින් හෝ ලොවැ කිසිවකුදු විසින් අතර දිවියෙන් තොර කරන්නාව නො හැකි වෙයි. බුදු වන්නේ මෙය ලබයි."

මරණවධා¹භයකතො විදිත්වා
පටිවිරතො පරමාරණායගොයි²
තෙන සුවරිතෙන සඤ්ඤාමගමා³
සුක්කඵලවිපාකමනුභොයි.

ච්චිය පුනරිධාගතො සමානො
පටිලහති ඉධ තිණි ලක්ඛණානි,
භවති විපුලදීපපාසණ්ණිකො
බ්‍රහ්මා⁴ව සුඤ්ඤා සුභො සුජාතගණ්ණො.

සුභුජො සුසු සුසණ්ඩිතො සුජාතො
මුදුතඵණ්ඩුලියසස භොතති දීඝා,
තිහි පුරිසවරග්ගලක්ඛණෙහි
විරයපතාය⁴කුමාරමාදිසනති.

භවති යදි ගිහී වීරං යපෙති
වීරතරං පබ්බජති යදි තතො හි
යාපයති වසිද්ධි භාවනාය
ඉති දීඝායුක්කතාය තනහිමිත්තනති.

සතකුසසදකාලක්ඛණං (6)

6. යමි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො දතා අභොයි පණ්ණානං රසිතානං ඛාදනීයානං භොජනීයානං සායනීයානං ලෙහනීයානං පානානං, සො තසස කම්මසස කතන්තා -පෙ- තතො වුතො ඉක්කන්තං ආගතො සමානො ඉමං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලහති, සතකුසසදෙ භොති. සත්තසස උසසද භොතති: උභොසු භජෙසු උසසද භොතති, උභොසු පාදෙසු උසසද භොතති, උභොසු අංසකුටෙසු උසසද භොතති, ඛෙකි උසසද භොතති සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සවෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා භොති වක්කවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? ලාභී භොති පණ්ණානං රසිතානං ඛාදනීයානං භොජනීයානං සායනීයානං ලෙහනීයානං පානානං. රාජා සමානො ඉදං ලහති. බුද්ධො සමානො කිං ලහති? ලාභී භොති පණ්ණානං රසිතානං ඛාදනීයානං භොජනීයානං සායනීයානං ලෙහනීයානං පානානං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලහති. එතම්ඤ්ඤං භගවා අවොච. තඤ්ඤං වුච්චති:

1. මරණ (මර්ණ)
2. මාරණාය භොති (මර්ණ)
3. තෙන සො සුවරිතෙන සඤ්ඤාමගමායි (සා)
4. විරයාපතාය (භා)

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදළ සේක. එහි මෙය භාරායෙන් මෙසේ කියනු ලැබේ:

‘තමහට මරණ වධයෙන් උපන් බිය දැන, මෙරමා නැසීමෙන් වැළැක්වෙත් විය. ඒ කුසලකම්යෙන් සවරියට පැමිණියේ ය. කුසල කම්යාගේ එලව්පාකය අනුභව කෙළේ ය.

දෙව්ලොවින් සැව, නැවැත මෙහි ආයේ ම, ලක්ෂණ තුනක් ලබයි. මහත් වූ දික් විලම් ඇත්තේ වෙයි. බඹු මෙන් මොනොවට සෘජු වූයේ ශොභන වෙයි, මොනොවට උපන් භාත්‍ර ඇත්තේ වෙයි.

යහපත් බාහු ඇත්තේ, තරුණ වූයේ, මනා සටහන් ඇත්තේ, මොනොවට උපන්නේ වෙයි, ඔහුගේ මොළොක් තරුණ ඇඟිල්ලේ දික් වෙත්. මෙකී ශ්‍රේෂ්ඨ වූ තුන් මහ පුරිස් ලකුණින් කුමරහු බොහෝ කල් ජීවත් වනු පිණිස (සමත්කත්‍ර කොට) නිමිත්තපායකයෝ දක්වත්.

ඉදින් ගිහි වන්නේ නම්, බොහෝ කල් ජීවත් වේ. ඉදින් පැවිදි වන්නේ නම්, වර්ෂාප්‍රාප්ත වූයේ, සෘද්ධි භාවනායෙන් යුක්ත වූයේ, එයට වඩා බෝකල් ජීවත් වෙයි. මෙසේ දිර්ඝායුෂ්ක බවට ඒ ලකුණැ යි කීහ.

සත්තෝත්තර ලක්ෂණ (6)

6. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පෙර දැති, පෙර සසරෙහි, පළමු වූ සුතනි, පෙර මිනිස් වූයේ ම ප්‍රණීත වූ රසවත් වූ කැයුතු දැ ද, බුදියැ යුතු දැ ද, රස වින්ද යුතු දැ ද. ලෙවියැ යුතු දැ ද, අෂ්ට පානායන් ද දොන්නේ විය යන යමක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, ඒ කම්යාගේ උත්සන්න බැවින්, මහත් බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සහ ලොවට පැමිණෙයි.... හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට පැමිණියේ ම මෙ මහ පුරිස් ලකුණ ලබයි: සත් තැනෙක උත්සන්න වෙයි: සත් තැනෙකහි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි: දෙ පිටු අක්ලෙහි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි. දෙ පිටු පතුල්හි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි, දෙ උරහිස්හි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි, කෙරෙහි පිරිපුන් මස් ඇති වෙයි. හෙ තෙමේ ඒ සත්ත උත්තර ලක්ෂණයෙන් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වෙසේ නම්,... සක්විති රජ වෙයි. රජ වන්නේ මෙය ලබයි. ප්‍රණීත වූ රසවත් වූ බාද්‍ය භොජ්‍ය ලෙභ්‍ය පෙයයන් ලබන සුලු වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? ප්‍රණීත වූ රසවත් වූ බාද්‍ය භොජ්‍ය ලෙභ්‍ය පෙයයන් ලබන සුලු වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදළ සේක. එහි භාරායෙන් මෙය කියනු ලැබෙයි:

බජ්ජභොජනං අථ ලෙයාසායියං
 උක්ඛමග්ගරසදයකො අහු.
 තෙන සො සුවරිතේන කම්මුතා
 නාදුතෙ විරම්භිපමොදති.

සත්තවුසසදෙ ඉධාධිගච්ඡති
 හස්පාදමුද්ගලඤ්චි විදුති,
 ආහු බ්‍යඤ්ජනනිමික්ඛකොවිදු
 බජ්ජ භොජජ රසලාභිතාය නං.

තං ගිහිසසපි තදස්ථජොතකං
 පබ්බජමිච්චි තදධිගච්ඡති,
 බජ්ජභොජනස්ස ලාභිරුක්ඛමං
 ආහු සබ්බගිහිබ්බසිනච්ඡිදන්ති.

කරවරණමුද්ගතාජාලතාලක්ඛණානි (7-8)

7. යමිති හික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං. පුරිමං හවං. පුරිමං නිකේතං. පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො චතුභි සඛගභවජුභි ජනං. සඛගභතො අහොසි දුතෙන පෙයාවජේජනා¹ අස්ථවරියාය සමානත්තතාය, සො තස්ස කම්මස්ස කතන්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්ථතං. ආගතො සමානො ඉමානි දො මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලහති, මුද්ගතච්ඡ- හස්පාදෙ ච හොති ජාලහස්පාදෙ ච. සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො, සවෙ අගාරං අජ්ඣාචසති, රාජා හොති චක්ඛවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? සුසඛගිතපරිජනො හොති, සුසඛගිතාස්ස හොන්ති බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නෙගමජානපද ගණකා මහාමත්තා අනීකයා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො හොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලහති. බුද්ධො සමානො කිං ලහති? සුසඛගිතපරිජනො හොති, සුසඛගිතා²ස්ස හොන්ති හික්ඛු හික්ඛුණියො උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුසසා අසුරා නාගා ගතිබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලහති. එතමස්ස හගවා අවොච. තස්සෙතං වුච්චති:

දුනමිච්චි වස්ථවරියතඤ්චි³
 පියවදනං ච සමානජ්ජුතං ච⁴
 කරිය වරිය සුසඛගහං බහුතං⁴
 අනවමතෙන ගුණෙන යාති සග්ගං.

1. පියවාවෙත (යනා කම්)

2. දුනමිච්චි ච අස්ථවරියතමිච්චි ච (පෑ)

3. පියවාදිතං ච සමානාත්තතං ච (මජ්ඣං)

4. බහුතං (මජ්ඣං)

‘ලොකොත්තම තෙමේ බාදා භොජා ලෙහා ස්වාදා යන අග්‍ර රස දෙන්නේ විය. හේ ඒ කුලල කම්යෙන් බොහෝ කල් නිද්‍රායනෙහි වෙසෙසින් ප්‍රමුදිත වෙයි.

මෙහි උත්සන්න වූ සත් තැනක් ලබයි. මාදු වූ අතුල් පතුල් ද ලබයි. බාදා භොජා රස ලබන බවට එය ලකුණෙකැ’යි ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රඥයෝ කීහ.

ඒ ලක්ෂණය ගිහියාටත් ඒ අරිය ප්‍රකාශ කරන්නේ වෙයි. පැවිදි වන්නේ ද එය ලබයි. එය උතුම් බාදා භොජා රස ලබන සුලු, සියලු ගිහිබුද්ධි සිදිනා කෙනකු පවසයි.

කරවරණමාදුකාපාලකාලක්ෂණ (7-8)

7. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු දැහි පළමු අත්බවහි, පළමු වාසස්ථානයන්හි පෙර මිනිස්වූයේ ම, දනයෙන් ප්‍රිය වචනයෙන් අරි-වයභියෙන් සමානාත්මතායෙන් යන සතර සංග්‍රහ වස්තූන් ගෙන් ජනයාට සංග්‍රහ කරන්නේ විය යන යමක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, ඒ කර්මයාගේ උත්සන්න බැවින්, මහත් බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු, මනා ගති ඇති සහ ලොවට පැමිණෙයි. හේ එයින් සැව, මෙ මිනිස්බවට ආයේ ම මේ මහපුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි: හේ මොළොක් තරුණ අතුල් පතුල් ඇත්තේ ද දළ කවුළුවකට බදු අත් පා ඇත්තේ ද වෙයි. හේ ඒ ලකුණුවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙයි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි. රජවන්නේ කුමක් ලබයි ද? (සිවු සඟරා වකින්) මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද පිරිවර ජනයා ඇත්තේ වෙයි. ඔහු විසින් බමුණු ගැහැවි ජනයෝ ද, නිගම් වැසි දනවු වැසි ජනයෝ ද, අයවැය ගණන් කරන්නෝ ද, මහා මාත්‍රයෝ ද, සෙනාධිගරක්කා හස්තභාචායාදීහු ද ඇමැතියෝ ද පරම්පරාගත වැ රජ පිරිසෙහි වූවෝ ද, රජහු ද, රජුන්ගෙන් ලත් භොග සම්පත් ඇත්තෝ ද, රජකුමරුවෝ ද යන මොහු හැම ඔහු විසින් මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද්දහු වෙත්. රජ වන්නේ මෙය ලබයි. බුදු වන්නේ කුමක් ලබා ද? යත්: මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද පිරිවර ජනයා ඇත්තේ වෙයි. ඔහු විසින් මහණහු ද මෙහෙණේ ද උවසුවෝ ද උවැසියෝ ද දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද නාගයෝ ද ගන්ධර්වයෝ ද මෙ නොවට සංග්‍රහ කරන ලද්දහු වෙත්. බුදු වන්නේ මෙය ලබයි. භාගාවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදළ සේක. එහි එය මෙසේ ශාරායෙන් කියනු ලැබේ:

‘හෙ තෙම දනය ද අරිවයභාව ද ප්‍රියවාදිතාව ද සමානාත්මතාව ද කොට බොහෝ දෙනාට මැනැවින් සංග්‍රහ කොට, අනිඤ්ඤ (ප්‍රශස්ත) ගුණ හෙයින් ස්වර්ගයට යෙයි.

වරිය පුනරිධාගතො සමානො
කරවරණමුද්දකලඤ්ච ජාලිනො ව,
අතිරුචිරසුවග්ගදසකතොයං
පටිලහති දහරො සුසු කුමාරො.

භවති පරිජනසංචො විධෙයො
මහිමිම මාවසතෙ¹ සුසංඛනිතො,
පියවදු භික්ඛුබ්බං පිඨංසමානො²
අභිරුචිතානි ගුණානි ආවරතෙත්තා.³

යදි ව ජහති සංඛකාමගොගං
කප්පයති ධම්මකපං ජිනො ජනසං,
වචනපටිකරසසභිපසන්නා
සුඤ්ඤා ධම්මනුධම්මොචරතී⁴ති

උසංඛිධපාදඋද්ධගගලොමකාලක්ඛණානි (9-10)

8. යමපි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
නිකෙතං පුට්ඨෙ මනුසසභුතො සමානො බහුතො ජනසං අත්ථපසංභිතං
ධම්මුපසංභිතං වාවමහාසිතා අහොසි, බහුජනං නිදංසෙසි, පාණිනං
භික්ඛුබ්බාවහො ධම්මයාගී, සො තසං කම්මසං කතන්තා උපචිතන්තා
-පෙ- සො තනො වුතො ඉත්තං ආගතො සමානො ඉමානි දෙම
මහාපුරිස ලක්ඛණානි පටිලහති, උසංඛිධපාදෙ ව ගොති උද්ධගගලොමො ව.
සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සචෙ අගාරං අත්ඤ්ඤාවසති, රාජා
ගොති චක්කවත්ති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? අග්ගො ව ගොති
සෙට්ඨො ව පාමොසෙකො ව උත්තමො ව පවරො ව කාමගොගීනං. රාජා
සමානො ඉදං ලහති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලහති? අග්ගො ව
ගොති සෙට්ඨො ව පාමොසෙකො ව උත්තමො ව පවරො ව සංඛසන්නානං
බුද්ධො සමානො ඉදං ලහති. එතමත්ථං හගවා අවොච. තස්සෙතං
චුට්ඨති:

අත්ථධම්මසංභිතං⁵ පුරෙ ගිරං
ඵරයං බහුජනං නිදංසෙසී,
පාණිනං භික්ඛුබ්බාවහො අහු
ධම්මයාගමයජී⁶ අමච්ඡරි.

1. මහිමං ආවයතෙ (සිමු. මජ්ඣං)
2. පිඨිසමානො (මජ්ඣං)
3. ආවරති (සිමු. මජ්ඣං)
4. සුඤ්ඤා ධම්මොචරතී මාවරතති (මජ්ඣං)
5. අත්ථධම්මසංභිතං (කම. PTS)
6. ධම්මයාගං අසසජී (කම)

එයින් සැව නැවත මෙහි ආයේ ම ළඳරු වූයේ, ඉතා සිවුමැලි වූයේ, ඉතා පැහැපත්, ඉතා මනෝඥ, දකුම් කටයුතු, මොළොක් වූ අතුල් පතුල් ද ජාලලක්ෂණ ද ලබයි.

පිරිවර ජන තෙමේ කීකරු වේ. කටයුත්තෙහි මෙහෙයැවියැ හැකි වේ. මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද්දේ මේ පොළොවෙහි වෙසෙයි. පිය බස් කියනනේ, හිත සුව සොයනුයේ, වෙසෙසින් සිත්කලු වූ ගුණයන් වඩන්නේ වෙයි.

ඉදින් සියලු පස්කම් සුව හරනේ නම්, පටි දිනුයේ (බුදු වූයේ) දහම් දෙසයි. උත්චහන්සේ හේ දේශනාව අසා ඉතා පහන්වූවාහු, වචනය පිළිපදනාහු ධම් තුධම් ප්‍රතිපත්ති පුරත්.

උත්තංඛපාද උර්ධවාග්‍රලොමනාලක්ෂණ (9,10)

8. මහණෙනි, “තථාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු හවයෙහි, පළමු වූසු තත්ති, පෙර මිනිස් වූයේ ම බොහෝ දෙනාට දෙලෝවැඩ ඇසුරු කළ, දග කුශලකම්පර ඇසුරු කළ වචන කියන්නේ විය. බොහෝ දෙනාට දෙලෝ වැඩ දක්වී ය. සත්තට හිතසුව එළවනුයේ, ධර්මාය කරන්නේ විය” යන යමෙක් ඇද්ද, ඒ කම්ය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, ඒ කම්යාමේ උත්සන්න බැවින්, මහත් බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට යෙයි... හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි. මත්තෙහි වූ ගොප් ඇට ඇති පා ඇත්තේ ද, උඩුකුරු වූ අත් ඇති ලොම් ඇත්තේ ද වෙයි. හේ ලකුණුවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි... රජ වනුයේ කුමක් ලබා ද? සියලු සත්තට අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රමුඛ ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වෙයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? සියලු සත්තට ද අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රමුඛ ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.” භාගාවතුන් වහන්සේ මේ කාරණය වදළ සේක. එහි මෙය භාජායෙන් මෙසේ කියනු ලැබේ:

“පෙර අට්ඨි භා ධම් භා නිශ්ශ්‍රිත වූ වචන කියනුයේ, බොහෝ දෙනාට දෙලෝ වැඩ දක්වීය. ප්‍රාණිතට හිත සුව එළවන්නේ විය, නො මසුරු වැ ධර්මාගය කෙළේ ය.

තෙන සො සුවරිතෙන කම්මිතා
සුගතිං වජ්ඣි තස්මි මොදති
ලක්ඛණානි ව දුවෙ ඉධාගතො
උත්තමසමුඛතාය¹ විතුති.

උත්තමසමුඛතායො
පාදගණධරණු සාධු සණ්ඨිතා,
මංසලොභිතා විතා තවොස්සවා
උපරිවරණා ව සොහනා² අහු.

ගෙහමාවසති වෙ තථාවිධො
අභ්‍යන්තං වජ්ඣි කාමභොගිනං,
තෙන උත්තරිතරො න විජ්ජති
ජම්බුදිපමභිභුයා ඉරියති.

පබ්බජ්ජි ව අනොමනිකකමො
අභ්‍යන්තං වජ්ඣි සබ්බසාණිනං,
තෙන උත්තරිතරො න විජ්ජති
සබ්බලොකමභිභුයා විහරති³ ති.

එණිජඛසලක්ඛණං (11)

9. යළි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
නිකේතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො සක්කවිමං වාචේතා අහොසි
සිසං වා විජ්ජං වා වරණං වා කම්මං වා, 'කිත්ති මෙ ඛිසං විජුතෙය්‍යං,
කිත්ති'මෙ ඛිසං පටිපජ්ජෙය්‍යං න වීරං කිලිසෙය්‍යන්ති. සො තස්ස
කම්මසක කතස්සා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සං ආගතො සමානො
ඉදං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති, එණිජඛසා හොති. සො තෙන
ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො, සවෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති
වක්කවතී -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? යාති තානි රාජාරහානි
රාජඛානි රාජපභොගානි රාජානුච්ඡවිකානි, තානි ඛිසං පටිලභති
රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? යාති
තානි සමණාරහානි සමණඛානි සමණ්ණපභොගානි සමණානුච්ඡවිකානි,
තානි ඛිසං පටිලභති. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතමස්ස භගවා
අවොච. තස්සෙතං වුච්ඡති:

සිසෙසු විජ්ජාවරණෙසු කම්මසු³
කථං විජුතෙය්‍යං⁴ ලහුන්ති ඉච්ඡති.
යදුපසාතාය න හොති කස්සවි
වාචේති ඛිසං න වීරං කිලිසන්ති.

1. උත්තම සුඛතාය (සා. උත්තම පමුඛතාය (කම්) උත්තමපමුඛතාය සුඛානි (සිවු)
2. උපරිජානු සොහනා (සා. පපරි ව සන සොහනා (ආ))
3. කම්මසු-(මජ්ඣං)
4. විජුතෙය්‍යං-(මජ්ඣං)

හෙ තෙමේ ඒ කුශලකම් බලයෙන් ස්වර්ගයට යෙයි, එහි සතුටු වෙයි මෙහි ආයේ උතුම් සැප ඇති වන බවට නිමිති වූ ලකුණු දෙකක් ලබයි.

හේ තෙමේ උඩට නැමුණු ලොම් ඇත්තේ වෙයි. පාගැට (ගොජ ඇට) මොනොවට පිහිටියේ වෙයි. ඔහුගේ කෙණ්ඩා ද මසින් ලෙසින් පිරුණාහු, සිවියෙන් වැසුණාහු ශොභන වෙත්.

ඉදින් එබඳු පුද්ගල තෙමේ ගෙහි වසන්නේ නම්, කාම අතුරෙහි අග්‍ර බවට යෙයි. ඔහුට වඩා උතුම් වූවක් ඇති නො වෙයි. දඹදිව (මහපොළොව) අභිභවා වෙසෙයි.

අලාමක විහරණ ඇති හෙ තෙමේ පැවිදි වන්නේ ද සියලු සත්තව අක් බවට යෙයි. ඔහුට වැඩිතරම් කිසිවෙක් නොමැති වෙයි. හේ මුළු ලොව අබිබවා වෙසෙයි.

ඒණිපඩ්ඝා ලක්ෂණය (11)

9. මහණෙනි, “තරාගත තෙම පෙර භවයෙහි පළමු වූ සුඤ්ඤානාදී පෙර මිනිස් වූයේ ම, කෙසේ නම් මොහු ශිල්ප ද විද්‍යා ද වරණ ධර්ම (ශීලය) ද කම්ප්පකතාව ද වහා දැනගන්නාහු ද, කෙසේ නම් මොහු වහා ඒ දෑ පිළිපදනාහු ද, බොහෝ කල් නො වෙහෙසෙන්නාහු ද යි ඒ ශිල්පාදිය සකසා කියවන්නේ විය” යන යමෙක් ඇද්ද හේ ඒ කම්ප කළ බැවින් කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට යෙයි... එයින් සැව මේ මිනිසත්බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස් ලකුණ ලබයි. ඔහු මුවන්ගේ බඳු කෙණ්ඩා ඇත්තේ වෙයි. එ ලකුණින් යුත් හෙ තෙම ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි... රජ වන්නේ කුමක් ලබා ද? රජත්වට සුදුසු වූ ඇත් අස් ආදී යාන ද, රජුනට අවයව වූ සේනා ද, රජුනට උපහොග වූ යම් දෑ ඇද්ද, රජුනට නිසි වූ තවත් යම් දෑ ඇද්ද, ඒ සියල්ල වහා ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබන්නේ ද? ශ්‍රමණයනට සුදුසු වූ ශ්‍රමණාවයව වූ ශ්‍රමණයන්ගේ උපහොග පරිහොග වූ ශ්‍රමණයනට නිසි වූ යම් දෑ ඇද්ද, ඒවා වහා ලබයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදාළ සේක. එහි මෙය භාරා බන්ධනයෙන් කියනු ලැබේ:

“ශිල්පයන්හි ද විද්‍යා හා වරණයන්හි ද කම්ප්පකතායෙහි ද කෙසේ වහා දැන ගන්නේ ද යි හේ කැමැති වෙයි. යමෙක් කිසිවකුගේත් විනාශය පිණිස නොවේ ද, යමක් උගන්නට බොහෝ කල් නො වෙහෙසෙන්නේ ද, එපරිද්දෙන් ඒ දෑ වහා උගනවයි.

තං කමමං කථා කුසලං සුබ්බද්‍රයං¹
 ජඩ්‍යා මනුෂ්‍යෙෂු ලහතෙ සුසංඝ්ඨිතා,
 වට්ඨා සුජාතා අනුසුබ්බමුග්ගතා
 උඤ්ඤාලොමා සුබ්බමඤ්ඤාචොඤ්ඤා.

එඡෙය්‍යාරඤ්ඤා'ති තමාහු පුග්ගලං
 සමපක්ඛියා ඛිප්පමිද්දු ලක්ඛණං,
 ගෙහානුලොම නි යද්ධිකඛ්ඛති
 අපබ්බජං ඛිප්පමිධාධිගච්ඡති.

සචෙ ව පබ්බජ්ජමුපෙති තාදිසො
 නෙකඛමමජ්ජුහිරතො විවක්ඛඡො,
 අනුච්ඡවිකසා යද්දුලොමිකං
 තං විදුති ඛිප්පමනොමවිකකමො'ති.²

සුබ්බමච්ඡවිලක්ඛණං (12)

10. යමෙ භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා උප-
 සඛකමිථා පරිපුරිතො අහොසි: කිං භතෙන කුසලං, කිං අකුසලං,
 කිං සාවජ්ජං, කිං අනවජ්ජං, කිං සෙවිතබ්බං, කිං නසෙවිතබ්බං, කිමෙම
 කරියමානං දීඝරත්තං අභිතාය දුක්ඛාය අසා, කිං වා පන මෙ
 කරියමානං දීඝරත්තං භිතාය සුඛාය අසා? ති. සො තස්ස කමමස්ස
 කතස්සා උපවිතස්සා -පෙ- සො තතො වුතො ඉත්ථස්සා ආගතො
 සමානො ඉදං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති. සුබ්බමච්ඡවි හොති සුබ්බ-
 මත්තා ජවියා රජොජලං කායෙන උපලිප්පති. සො තෙන ලක්ඛ-
 ඡෙන සමන්තාගතො, සචෙ අගාරං අජ්ඣාචසති, රාජා හොති වසා-
 වතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? මහාපඤ්ඤා හොති, නාස්ස
 හොති කොච්ඡ පඤ්ඤාය සද්දිසො වා, සෙට්ඨො වා කාමහොගිතං. රාජා
 සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? මහාපඤ්ඤා
 හොති පුට්ඨපඤ්ඤා භාසපඤ්ඤා ජවනපඤ්ඤා තිස්ඛිපඤ්ඤා
 නිබ්බෙධිකපඤ්ඤා. නාස්ස හොති කොච්ඡ පඤ්ඤාය සද්දිසො වා, සෙට්ඨො
 වා සබ්බසත්තානං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතමයං භගවා
 අවොච. තස්සෙතං වුච්චති:

පුරෙ පුරත්ථා පුරිමාසු ජාතිසු
 අඤ්ඤාකුකාමො පරිපුරිතො අහු,
 සුඤ්ඤාසිතා පබ්බජිතං උපාසිතා
 අත්ථනාරො අත්ථකථං නිසාමයි.

1. සුචිතද්‍රිය--(කම)

2. විපපමනොමවිකකමො--(සා. pte)

කුසල් වූ සුව වඩන ඒ කම්මය කිරීමෙන් මොනොවට පිහිටි, වට වූ, මනාසේ හටගත්, පිළිවෙළින් නැංගාවූ, සියුම් සිවියෙන් වැසුණු, මන වඩන ජඩ්ඝා (කෙණ්ඩා) ද, අක් උඩුකුරු ව සිටි රොම ද ලබයි.

(එසේ වූ) ඒ පුද්ගලයා එණෙයාජඩ්ඝ (ඕඵවුටින්ගේ කෙණ්ඩා බදු කෙණ්ඩා ඇත්තේ) යැ යි ලක්ෂණපාඨකයෝ කිහු. ඒ ලක්ෂණය මෙහි දී වහා සම්පත් ලබනුවට නිමිත්ත යැ යි කිහු. පැවිදි නො වන්නේ යම් කලෙක ගිහිගෙට අනුලොම වූ (සුසුසු වූ) දැ කැමැති වේ ද, එ කල එය ද මෙහි දී වහා ලබයි.

නෛෂ්කාමා ඡන්දයෙහි ඇලුණු නුවැණැති අලාමක විහරණ ඇති එබදු පුද්ගල තෙමේ ඉදින් පැවිදි වන්නේ ද, ඔහුට සුසුසු වූ අනුලොම වූ යම් දෑයක් ඇද්ද, එය වහා ලබයි.

භූක්ෂට්ඨවිලක්ෂණය (12)

10. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු හවයෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම, මහණකු හෝ බමුණකු හෝ කරා එළැඹ “වහන්ස, කුසල් නම් කිම? අකුසල් නම් කිම? කිමක් වරද සහිත ද? කිමක් වරද රහිත ද? කිමක් සෙවියැ යුතු ද? කිමක් නො සෙවියැ යුතු ද? මා විසින් කිමක් කරනු ලබනුයේ බොහෝ කල් අහිත පිණිස දුක් පිණිස වන්නේ ද? මා විසින් කිමක් හෝ කරනු ලබනුයේ බොහෝ කල් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ද?” පුත පුතා ‘විචාරන්නේ විය’ යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ම කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින් කාබුන්... මරණින් මතු මනා ගති ඇති සඟ ලොවට යෙයි... හේ එයින් සැව, මේ මිනිස් බවට ආයේ ම, මේ මහ පුරිස් ලකුණ ලබයි. සියුම් සිවිය ඇත්තේ වෙයි. සිවිය සියුම් බැවින් රජස් දළි කයෙහි නො ලැගෙයි. ඒ ලක්ෂණයෙන් යුත් හෙ තෙමේ ඉදින් ගිහි ගෙයි වසන්නේ නම්,... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? මහා ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි. කාමභොගීන් අතුරෙහි ප්‍රඥායෙන් ඔහුට සමානකයෙක් හෝ වැඩි තරම් වූයෙක් හෝ නො වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? මහ නුවණැත්තේ වෙයි, (ස්කන්ධාදී නානාතන්හි) පැතිරැ පැවැති නුවණැත්තේ වෙයි, සතුට බහුල ව මගපල පසක් කරන නුවණැත්තේ වෙයි, ස්කන්ධාදියෙහි වහා දිවෙන නුවණැත්තේ වෙයි, තියුණු නුවණැත්තේ වෙයි, විනිවිද යන නුවණ ඇත්තේ වෙයි, සියලු සතුන් අතුරෙහි මොහුට නුවණින් සමාන හෝ විශිෂ්ට වූ කිසිවෙක් නො වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.

භාගාවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළ සේක. එහි මෙය (ගාරායෙන්) කියනු ලැබෙයි:

පඤ්ඤපටිලාභගතෙනා¹ කම්මුතා
මනුසසගුතො සුබ්බමච්ඡවි අහු,
බ්‍යාකංසු උප්පාදනිමිත්තකොවිදු
සුබ්බමානි අභ්‍යානි අවෙච්ච දක්ඛති.

සවෙ න පබ්බජ්ජවුපෙති තාදිසො
වතෙතති වක්කං පඨවිං පසාසති.
අභ්‍යානුසංඝිසු පරිග්ගහෙසු ව
න තෙන සෙයොසා සදිසො ව විජ්ජති.

සවෙ ව පබ්බජ්ජවුපෙති තාදිසො
නෙක්ඛම්මජ්ඣුභිරතො විවක්ඛණො,
පඤ්ඤවිසිට්ඨං ලභතෙ අනුක්ඛරං
පපෙයාති බොධිං වරහිරිමෙධසො²ති.

සුවණ්ණවණ්ණකාලක්ඛණං (13)

11. යමි හික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
තිකෙතං පුරෙධ මනුසසගුතො සමානො අකෙකාධනො අහොසි
අනුපායාසබ්බලො, බ්‍රහ්මෙ පුතෙතා සමානො නාභිසජ්ජි, න තුපපි,
න බ්‍යාපජ්ජි නප්පතිච්ඡිදි, න කොපඤ්ඤ දෙසඤ්ඤ අපාවට්ඨයඤ්ඤ පාඤ්ඤා-
කාසි. දතා ව අහොසි සුබ්බමානං මුද්දකානං අභ්‍යරණානං පාපුරණානං³
බොමසුබ්බමානං කප්පාසිකසුබ්බමානං කොසෙයාසුබ්බමානං කම්මල-
සුබ්බමානං. සො තසස කම්මසස කතතතා උපට්ඨතතා -පෙ- සො තතො
වුතො ඉත්තතා ආගතො සමානො ඉමං මහාපුරිසලක්ඛණං. පටිලභති,
සුවණ්ණවණ්ණණං හොති කඤ්ඤනසන්ධිගතතවො. සො තෙන ලක්ඛ-
ණෙන සමන්තාගතො, සවෙ අගාරං අජ්ඣාට්ඨති, රාජා හොති වක්ක-
ට්ඨති. -පෙ රාජා සමානො කිං ලභති? ලාභී හොති සුබ්බමානං මුද්දකානං
අභ්‍යරණානං පාපුරණානං බොමසුබ්බමානං කප්පාසිකසුබ්බමානං කොසෙයා-
සුබ්බමානං කම්මලසුබ්බමානං. රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො
සමානො කිං ලභති? ලාභී හොති සුබ්බමානං මුද්දකානං අභ්‍යරණානං
පාපුරණානං බොමසුබ්බමානං කප්පාසිකසුබ්බමානං කොසෙයාසුබ්බමානං
කම්මලසුබ්බමානං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති. එතමස්ස භගවා අවොට්ඨ-
තස්සෙතං වුවවති:

1. අකෙකාධඤ්ඤ අධිට්ඨති අද්ධි³
දනඤ්ඤ වජ්ජානි සුබ්බමානි සුච්ඡවිති.
පුරිමතරභවෙ ඨිතො⁴තිවිසාරි⁴
මහිමිව සුරො අභිවසං,

1. පඤ්ඤපටිලාභගතෙන-(පෑ)
2. පාරවුණානං-(මණං)

3. අද්ධි ට-(පෑ)
4. අභිවසාරි(මණං)

‘පෙර ඉතා පෙර පළමු ජාතීන්හි දී, දැනගනු කැමැත්තේ, ප්‍රශ්න පුළුස්සන්නේ විය. ඇසියැටි වතුයේ පැවිද්දහු ඇසුරු කරන්නේ විය. අරුත් දැන ගන්නා සිතැත්තේ අර්කටනය ඇසී ය. මිනිස් වූයේ, ප්‍රඥාව ලබනු පිණිස පැවැති කම්යෙන් සියුම් සිව් ඇත්තේ විය, උත්පාද ශාස්ත්‍රයෙහි ද ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රයෙහි ද දක්ෂ පඩිහු මෙ තෙම සියුම් අරුත් අවබෝධකොට දක්නේ යැයි පැවැසූහ.

එබඳු තැනැත්තේ ඉදින් පැවිද්දට නො පැමිණෙන්නේ නම්, අණ සක පවත්වයි, පොළොව පාලනය කෙරෙයි, අර්ථානුශාසනයන්හි ද, අර්ථනව් පිරිසිදු දන්මෙහි ද, උත්වහන්සේට වැඩිතරම් හෝ සමාන වූ හෝ එකෙක් නොමැති වෙයි.

එබඳු තැනැත්තේ නෙකබ්බමජ්ජයෙහි ඇලුණේ, ඉදින් පැවිද්දට පැමිණෙන්නේ නම්, විශිෂ්ට ප්‍රඥාව ලබයි, උතුම් වූ මහත් නුවණැත්තේ නිරුත්තර බෝධියට (සමාක්සම්බුද්ධතාවට) පැමිණෙයි.

සංකීර්ණකාලක්ෂණය (13)

11. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පළමු දැති, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූසු තන්හි පෙර මිනිස් වූයේ නොකිපෙන සුලු වූයේ, උපායාස බහුල කොට නැත්තේ විය. බොහෝ සේ ද කියන ලද්දේ ම ක්‍රොධ වශයෙන් නොගැටුණේ ය, නො කිපුණේ ය, සිතැතුණු ඇති බවට (ව්‍යාපාදයට) නො පැමිණියේ ය. ක්‍රොධය සිතැ නො පිහිටුවී ය, කෝපයත් දොෂයත් නොසතුටත් පහළ නො කළේ ය. සියුම් වූ මොළොක් වූ ඇතිරිලි ද, පොරෝනා ද, සියුම් කොටු පිළි ද සියුම් කපුපිළි ද සියුම් තිහිරි පිළි ද සියුම් පලස් ද දෙන්නේත් විය, යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින් කාබුන් මරණින් මතු මනාගති ඇති සග ලොවට පැමිණියේ ය. එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහපුරිස් ලකුණ ලබයි. හේ රන්වන් වෙයි. රන් බඳු පැහැති සිවිය ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලකුණින් සමන්විත වූයේ ගිහිගෙහි වසන්නේ නම් සක්විති රජ වෙයි... රජ වතුයේ කුමක් ලබයි ද? සියුම් වූ මොළොක් වූ ඇතිරිලි ද පිළි ද සියුම් තිහිරි පිළි ද සියුම් පලස් ද ලබන්නේ වෙයි. රජ වතුයේ මෙය ලබයි. ...බුදු වතුයේ කුමක් ලබයි ද? සියුම් වූ මොළොක් වූ ඇතිරිලි ද පොරෝනා ද සියුම් කොටු පිළි ද සියුම් සියුම් කොටු පිළි ද, සියුම් කපු පිළි ද, සියුම් තිහිරි පිළි ද සියුම් පලස් ද ලබන්නේ වෙයි. බුදු වතුයේ මෙය ලබයි.” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළ සේක. එහි මෙය ශාරායෙන් කියනු ලැබේ.

‘පළමු බෙවෙහි සිටියේ අක්‍රොධය ද ඉටි ය, පොළොව තෙමන මෙසය මෙන් දන් ද දුන්නේ ය. සියුම් වූ මනා පැහැති වස්ත්‍ර ද දුන්නේ ය.

2. තං කථානා ඉතො වුතො දිවං
උපපජ්ජ¹ සුකතඵලවිපාකමනුභුජා,
කණ්ණකතනුසන්තිභො ඉධාභිභවති
සුරවරතරොරිව ඉන්ද්‍රො.
3. ගෙහමාවසති නරො අපබ්බජ්ජ
මිච්ඡාමහතිමහිං අනුසාසති
පසංඝා ස භී ව සත්තරතනං
පටිලහති වීමල² සුමුමච්ඡවිං සුවිඤ්ඤා
4. ලාභී අවජාදනාවස්මොක්ඛපාපුරණානං³
භවති සදි අනගාරියතං උපෙති.
ස භි⁴ පුරිමකතඵලං අනුභවති
න භවති කතස්ස පනාසො'ති.

කොසොභිතවස්ථුග්ගොලක්ඛණං (14)

12. යමෙහි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං-භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බමනුසංභූතො සමානො වීරප්පනට්ඨෙ සුවීරප්පවාසිනො ඤාති මිත්තෙ සුභජෙජ්ජ සබ්බෙනා සමානෙනා අහොසි, මාතරමි පුකෙතනා සමානෙනා අහොසි පුතතමි මාතරා සමානෙනා අහොසි, පිතරමි පුකෙතනා සමානෙනා අහොසි, පුත්තමි පිතරා සමානෙනා අහොසි, භාතරමි භාතරා සමානෙනා අහොසි, භාතරමි භගිනියා සමානෙනා අහොසි, භගිනිමි භාතරා සමානෙනා අහොසි, සමඛගිකථා ව අබ්බතා-මොදිතා අහොසි, සො තස්ස කම්මස්ස කතන්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සං ආගතො සමානො ඉදං මහාපුරිසලක්ඛණං පටි-ලහති, කොසොභිතවස්ථුග්ගො භොති සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්ත ගතො සචෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා භොති චක්ඛවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? පහුතපුකෙතා භොති, පරොස-භස්සං ඛො පනස්ස පුකතා භවතති සුරා වීරඛතරූපා පරසෙනප්පමඤ්ඤා රාජා සමානො ඉදං ලහති. -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලහති? පහුත පුකෙතා භොති අනෙකසහස්සං ඛො පනස්ස පුකතා භවතති සුරා වීරඛත රූපා පරසෙනප්පමඤ්ඤා බුද්ධො සමානො ඉදං ලහති. එතමස්සං භගවා අවොච තස්මෙතං වුච්චති:

පුරෙ පුරස්සා පුරිමාසු ජාතිසු
වීරප්පනට්ඨෙ සුවීරප්පවාසිනො,
ඤාති සුභජෙජ්ජ සබ්බෙනා සමානාසි
සමඛගිකථා⁵ අනුමොදිතා අහු

1. උපපජ්ජ-(මජ්ඣං)

2. වීදුල-(ඝාම) වීදුල-(ආර්)

3. පාපුරණානං-(මජ්ඣං)

4. සාභිතො-(මජ්ඣං)

5. සමඛගි කථා-(ඝාම ආර්)

ඒ කම්ම කොට මෙයින් සැව, දෙවිලෝ පැමිණ, කුසල් පල වීද, මෙ ලොවහි දී දෙවියනට ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ඉන්ද්‍රියා මෙන් රන් බඳු පැහැති සිරුර ඇත්තේ වෙයි.

ඒ මිනිස් තෙම අප්‍රමුඡ්‍යාව (හිඟිබව) කැමැති වන්නේ, හිඟිගෙහි වසනාතේ නම්, මහත් පොළොව අබිබවා අනුශාසන කෙරෙයි (පාලනය කෙරෙයි.) හේ වනාහි මහත් වූ ද සියුම් වූ ද මනා පැහැත්තාවූ ද ඉතා උතුම් වස්ත්‍ර ලබයි.

ඉදින් පැවිද්දට පැමිණෙන්නේ නම්, හදනා වස්ත්‍ර හා සෙසු වස්ත්‍ර ද (කොදුපලස් ඇ) පාමොක් පොරෝනා ද ලබන සුලු වෙයි. හේ වනාහි පළමු අත් බවහි කළ කුශලයන්ගේ ඵලය විඳියි. කළ කුශලයේ විපාක නොදී වැනැසී යෑමක් ද නො වෙයි.

කොෂාවහිත වසත්‍රගුණානා ලක්ෂණය (14)

12. මහණෙනි, පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම බොහෝ කල් දක්නට නැති වැගිය, ඉතා බොහෝ කල් පිට රට වුසු නැයන් ද මිතුරන් ද සුභාදයන් ද යහළුවන් ද එක් තැනට පමුණුවන්නේ (ගළපන්නේ) වී ය, මව ද පුතු හා හමු කරන්නේ විය, පුතු ද මව හා හමු කරන්නේ විය, පියා ද පුතු හා හමු කරන්නේ විය, පුතා ද පියා හා හමු කරන්නේ විය, සොහොයුරා ද සොහොයුරා හා හමු කරන්නේ විය, සොහොයුරා ද සොහොයිරිය හා හමු කරන්නේ විය, සොහොයිරිය ද සොයුරා හා හමු කරන්නේ විය. සොහොයිරිය ද සොහොයිරිය හා හමු කරන්නේ විය. සමගිඵකතු කොට ද එයට සතුටු වන්නේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, ඒ කම්ම කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, හෙ තෙමේ කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සහ ලොවට පැමිණියේ ය... එයින් සැව, මේ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස් ලකුණ බලයි. කොෂාවහිත වසත්‍රගුණා ලක්ෂණය ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයෙන් සමන්විත වූයේ ඉදින් හිඟිගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? බොහෝ පුතුන් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට ඉර වූ (බිය නො ගන්නා) මූර්තිමත් වීර්‍යය බඳු වූ, සතුරු සෙන් මඩනට සමත්, දහසකට වැඩි තරම් පුත්‍රයෝ වෙත්... බුදු වී යේ කුමක් ලබයි ද? බොහෝ පුතුන් ඇත්තේ වෙයි. ඔබට වනාහි ඉර වූ උතුම් වීර සාර ස්වභාවය ඇති ප්‍රති-පක්ෂ සෙනා මඩින්නට පොහොසත් ශ්‍රාවක පුත්‍රයෝ ද නොයෙක් දහස් ගණන් වෙත්. බුදු වනුයේ මේ අනුසස් ලබයි."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කාරණය වදළ සේක. එහි මෙය ගාරා බන්ධනයෙන් මෙසේ කියනු ලැබේ:

සො තෙන¹ කමෙමන දිවං අපකකමි²
 සුඛඤ්ඤි බිඬ්ඛා රතියො ව අනුභී.
 තතො චච්ඤා පුනරාගතො ඉධ
 කොසොභිතං විඤ්ඤි වස්ථපාදියං.

පසුතපුතො හවතී තථාච්ඤො
 පරොසහස්සං ව හවන්ති අනුජා,
 සුරා ව විරා ව³ අමිත්තතාපතා
 ගිහිස්ස පිතං ජනනා පියංවද.

බහුතරා පබ්බජිතස්ස ඉරියතො
 හවන්ති පුතතා වචනානුසාරිනො.
 ගිහිස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා පුත
 තං ලක්ඛණංහවතී⁴ තද්දක්ඛණකතනි,

පට්ඨමහාණවාරො නිවසීතො.

පරිමණධ්වල-අනොනම-ජ'ණණුපරිමසනලක්ඛණානි (15,16)

13. යමි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං
 නිකෙතං පුබ්බෙ මිත්තසහුතො සමානො මහාජනසඬ්ඛනං සමෙක්ඛ-
 මානො සමං ජානාති, සාමං ජානාති, පුරිසං ජානාති, පුරිසවිසෙසං ජානාති
 අයම්දමරහති අයම්දමරහති'ති. තස්ස තස්ස පුරිසවිසෙසකරො පුරෙ අහොසි,
 සො තස්ස කම්මස්ස කතතො -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සන්තො ආගතො
 සමානො ඉමානි දො මහා පුරිසලක්ඛණානි පටිලහති, නිග්‍රොධපරිමණඛ-
 ලො ව හොති ධීතකො'ව අනොනමතො උහොති පාණිතලෙභි
 ජණණුකානි පරිමසති පරිමජ්ජති, සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමතකාගතො
 සවෙ අගාරං අජ්ඣාචස්සි රාජා හොති වක්ඛවත්ති -පෙ- රාජා සමානො
 කිං ලහති? අවෙසා හොති මහඤ්ඤො මහාහොගො පසුතජාතරුපරජතො
 පසුතචිතතුපකරණො පසුතධ්වනධඤ්ඤා පරිපුණ්ණකොසකොට්ඨාගාරො.
 රාජා සමානො ඉදං ලහති. - පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලහති? අවෙසා
 හොති මහඤ්ඤො මහාහොගො. තස්සිමානි ධනානි හොතති, සෙයාට්ඨං
 සද්ධාධනං පිලධනං හිරිධනං භික්ඛප්පධනං සුතධනං වාගධනං පඤ්ඤ-
 ධනං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලහති. එතමස්ස හගවා අවොච. තස්ස-
 තං වුච්චති:

1. හ තෙන-(කම)

2. සමකකමි-(මජ්ඣං)

3. විරඬ්ඛරාප-(කම)

4. ජායති-(මජ්ඣං)

5. මහාණසධ්‍යානං සමපෙක්ඛමානො (කම)

“පෙඬ, බොහෝ පෙඬ, පළමු දැහි, බොහෝ කල් නො දක්නා ලද ඉතා බොහෝ කල් වෙන් ව වූසූ නැයන් ද මිතුරන් ද යහළුවන් ද එකතු කෙළේ ය. සමගි කොට ද එයට සතුටු විය.

හේ ඒ කම්මයෙන් දෙවිලෝ ගියේ ය. දෙවි සුව ද ක්‍රීඩාරතීන් ද අනුභව කෙළේ ය. එයින් සැව, යළි මෙහි ආයේ කොයාවිතික වසත්‍රභූතාකා ලක්ෂණය ලබයි.

එබඳු තැනැත්තේ බොහෝ පුතුන් ඇත්තේ වෙයි. ගිහි වූ මොහුට ශූර වූ ද වීර වූ ද සතුරන් මඩනුයෙහි පොහොසත් වූ, ප්‍රීතිය උපදවන්නා වූ, පිය බස් තෙපලන දහසකට වැඩි දෙනෙක් පුත්‍රයෝ වෙත්.

පැවිදි වැ වසන්නහුට ඉතා බොහෝ වූ, වචනය පිළිපදනා, ශ්‍රාවක පුත්‍රයෝ වෙත්. ඒ (කොයාවිතික වසත්‍රභූතා) ලක්ෂණය ගිහියාට හෝ වැලි පැවිදි වුවාහට හෝ ඒ අරුත පවසන්නේ වෙයි.

පළමු බණවර යැ.

පරිමණ්ඩලතා-අනවනත-ජාත්‍යපරාමර්ෂිතතා ලක්ෂණ (15,16)

13. මහණෙනි, තථාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූසූ තත්ති, පෙඬ මිනිස් වූයේ ම මහජනයාට සංග්‍රහ කිරීම සම ව දකිනුයේ (ඒ ඒ තැනැත්තූ හා) සම වුවහු දැනි, තෙමේ දැනි, පුරුෂයා දැනි, පුරුෂයන් හේ වෙසෙස දැනි, මෙ තෙමේ මෙයට සුදුසු ය, මෙ තෙමේ මෙයට සුදුසු යැ යි ඒ ඒ දෑයෙහි පුරුෂයන් හේ වෙසෙස දැන කටයුතු කරනුයේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ම කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු මනාගක් ඇති, සහ ලොවට යෙයි. හේ එයින් සැව මෙ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහපුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි. නුග රුකක් සේ සම පමණ ඇත්තේ වෙයි. සිටියේ ම නො නැමෙන්නේ දෙ අත්ලෙන් දෙදෙන පිරිමදිසි, හේ ඒ ලකුණුවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? ආස්වා වෙයි, මහත් ධන ඇත්තේ වෙයි, මහත් භොග ඇත්තේ වෙයි. බොහෝ රන් රිදී ඇත්තේ, බොහෝ වස්තු උපකරණ ඇත්තේ, බොහෝ ධන ධාන්‍ය ඇත්තේ, පිරිපුන් වස්තු ගබඩා හා කොටුගල් ඇත්තේ වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි... බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? ආස්වා වෙයි, මහත් ධන ඇත්තේ වෙයි, මහත් භොග ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට ශ්‍රද්ධාධනය, ඕලධනය, භිරිධනය, ඔත්තප්පධනය, ශ්‍රාතධනය, ක්‍ෂාගධනය, ප්‍රඥාධනය යන මේ ධනයෝ වෙත්. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.

තුලිය පටිවිවිය¹ විත්තයිචා
මහජනසඛගහනං² සමෙක්ඛමානො,
අයම්දමරහතීති තඤ්ඤා තඤ්ඤා
පුරිසවිසෙසකරො පුරෙ අහොසි.

³ස හි ව පන ධීතො අනොනමනො
චුසති කරෙහි උභොහි ජණ්ණකානි,
මහිරුහපරිමණ්ඩලො අහොසි
සුචරිතකමමවිපාකසෙසකෙන.

බහුවිවිධ නිමිත්ත ලක්ඛණඤ්ඤා
අභිනිපුණා මනුජාවියා කරිංසු,
බහුවිවිධානි ගිහිනමරහානි
පටිලහති දහරො සුසු කුමාරො,

ඉධ මහිපති⁴ සස කාමහොගී
ගිහිපටිරූපකා බහු හවන්ති,
යදි ව ජහති සබ්බකාමහොගං
ලහති අනුක්කරමුක්කමං ධනානන්ති.

සීහපුබ්බදාකායාදීනි තීණි ලක්ඛණානි (17-19)

14. යමපි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං
නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසගුතො සමානො බහුතො ජනසං අත්තකාමො
අහොසි භික්කාමො ඵාසුකාමො යොගසෙබ්බකාමො ‘ක්කිත්ති මෙ සද්ධිය
වබ්බෙය්‍යං, පිලෙන වබ්බෙය්‍යං, සුතෙන වබ්බෙය්‍යං,⁴ වාගෙන වබ්බෙය්‍යං,
ධම්මෙන වබ්බෙය්‍යං, පඤ්ඤාය වබ්බෙය්‍යං ධනධානෙය්‍යං වබ්බෙය්‍යං,
බෙත්තවත්තනා වබ්බෙය්‍යං, ආපදවතුපපදෙහි වබ්බෙය්‍යං, පුත්තදුරෙහි
වබ්බෙය්‍යං, දසකමමකරපාරිසෙහි වබ්බෙය්‍යං, ඤාතිහි වබ්බෙය්‍යං,
මිත්තෙහි වබ්බෙය්‍යං, බන්ධුවෙහි වබ්බෙය්‍යන්ති.

1. පටිවිවය -(මඡසං)

2. මහාජනං සඛගාහනං -(කම්)

3. මහි-ව-(මඡසං) ංමා ව පන (සාය)

4. සුතෙන වබ්බෙය්‍යං-(සාය)

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදළු සේක. එහි මෙය ගාරායෙන් කියනු ලැබෙයි.

‘පෙර ජාතියෙහි නුවණින් කීරා බලා, නැවැත නැවැත පිරික්සා සිතා, මහජනයාට සංග්‍රහ කිරීම සම ව අපෙක්ෂා කරනුයේ, ‘මෙ තෙමේ මෙය ලබන්නට සුදුසු වෙ යැ යි ඒ ඒ තත්ති පුරුෂයන්ගේ වෙසෙස දැන සංග්‍රහ කරනුයේ විය.

ඒ කම්යා ගේ ඉතිරි වූ විපාකයෙන් හේ සිටියේ ම නො නැමෙනුයේ දෙ අත්ලෙන් දෙ දණහිස් සපර්ශ කෙරෙයි, නුග රුකෙක පිරිමඩුල්ල මෙන් පිරිමඩුලු වූ සිරුර ඇත්තේ විය.

බොහෝ විවිධ නිමිත්ත ලක්ෂණ දන්නා ඉතා සිදුම් නුවණැති බමුණු පඩිනු ‘ළඳරු වූ ළපැටි වූ මේ කුමර ගෘහස්ථයනට සුදුසු වූ බොහෝ වූ ද විවිධ වූ ද වස්තූන් ලබතැ යි ද,

ඉදින් මෙහි රජෙක් වී නම් මොහුට ගිහියනට සුදුසු වූ කාමසම්පත් විඳිනුවට අවශ්‍ය වූ බොහෝ උපකරණයෝ වෙත්. ඉදින් සියලු කම්සැපත් අත් හරනේ නම්, කිරුත්තර වූ උතුම් ආර්ය ධනය ලබන්නේ යැ යි ද හෙළි කොට කීහ.

සිංහසුචාර්ධකායාදි ත්‍රි ලක්ෂණ (17-19)

14. මහණෙනි, තථාගත තෙමේ පළමු දැහි, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම, “මේ සතියෝ කෙසේ නම් සැදහැයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? ශීලයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? සුභාෂිතශ්‍රවණයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? ත්‍යාගඥයන් වැඩෙන්නාහු ද? ලොකික ධර්මයෝ වැඩෙන්නාහු ද? ප්‍රඥායෙන් වැඩෙන්නාහු ද? ධනධාන්‍යයෙන් වැඩෙන්නාහු ද? කෙත්වත්ත වැඩෙන්නාහු ද? දෙපා සිවුපා සතුන්ගෙන්, අඹුදරුවන්ගෙන්, දසි දස් කම්කරු පුරුෂයන්ගෙන් නැයන්ගෙන් මිතුරන්ගෙන්, (පරම්පරාගත) බන්ධුන්ගෙන් වැඩෙන්නාහු ද?” යි බොහෝ දෙනාට වැඩ කැමැති වූයේ, අභ්‍යුදය කැමැති වූයේ සැප කැමැති වූයේ, නිරූපදාත බව කැමැති වූයේ විය.

සො තස්ස කම්මස්ස කතන්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉත්තං
ආගතො සමානො ඉමානි තීනි මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලහති,
සීහපුබ්බඤ්ඤායො ව හොති විතත්තරංසො ව සමවත්තකඛ්ඤා ව
සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සථෙ අගාරං අජ්ඣාපසති රාජා
හොති වක්ඛවතී. රාජා සමානො කිං ලහති? අපරිභානාධම්මො
හොති, න පරිභායති ධනධර්මොදන ඛෙත්තවස්සුනා දීපදවතුපදෙහි
පුත්තදරෙහි දසකම්මකරපොර්සෙහි ඤාතීහි මිත්තෙහි බන්ධවෙහි. න
පරිභායති සබ්බසම්පත්තියා. රාජා සමානො ඉදං ලහති. -පෙ- බුද්ධො
සමානො කිං ලහති? අපරිභානාධම්මො හොති, න පරිභායති සද්ධාය
සිලෙන සුතෙන වාගෙන පඤ්ඤාය න පරිභායති සබ්බසම්පත්තියා. බුද්ධො
සමානො ඉදං ලහති.

එතම්ඤ්ඤං හගවා අවොච. තඤ්ඤං වුවන්ති:

සද්ධාය සිලෙන සුතෙන බුද්ධියා
වාගෙන ධම්මෙන බහුහි සාධුහි
ධනෙන ධර්මොදන ව ඛෙත්තවස්සුනා
පුත්තෙහි දරෙහි වතුපදෙහි ව.

ඤාතීහි මිත්තෙහි ව බන්ධවෙහි ව
බලෙන වර්ණණෙන සුඛෙන වුභයං,
කථං න භායෙය්‍යං පරෙ'ති ඉච්ඡති
ඉදං සම්ඤ්ඤං ව² පනාහිකඛිති.

ස සීහපුබ්බඤ්ඤාසමානො අහු
සමවත්තකඛ්ඤා ව විතත්තරංසො
පුබ්බෙ සුචර්ණණෙන කතෙන කම්මුනා
අභානියං පුබ්බනිමිත්තමස්සතං.

ගීහී පි ධර්මොදන ධනෙන වධිතීති
පුත්තෙහි දරෙහි වතුපදෙහි ව,
අකිඤ්ඤානො පබ්බජිතො අනුත්තරං
පට්ඨාති සමබ්බාධිමහානාධම්මතන්ති.¹

1. අත්ථසන මිද්ධි ව-(මජ්ඣං) අද්ධං සම්මද්ධං ව (ඝණං)

2. පට්ඨානං ඛෙදං අසභාන ධම්මතන්ති (මජ්ඣං)

“හෙ තෙමේ ඒ කම්ම කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්... කාමුත් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සඟ ලොවට ගියේ ය. හේ එයින් සැව, මේ මිනිසත්-බවට අයේ ම, මේ මහ පුරිස්ලකුණු තුන ලබයි. සිංහයාගේ පෙරඩ කය මෙන් පරිපුණ්ණ වූ (පූර්වාර්ථ අපරාර්ථ යන) සියලු සිරුර ඇත්තේ වෙයි. මයින් පිරුණු පිටිකර ඇත්තේ වෙයි. සම ව වට වූ කඳ ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලකුණුවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ නම්,... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? නො පිරිහෙන ස්වභාවය ඇත්තේ වෙයි, ධනධාන්‍යයෙන් කෙත්වතුයෙන්, දෙපාසිවුපාවන්ගෙන්, අඹුදරුවන්ගෙන්, දසි දස් කම්කරු පුරුෂයන්ගෙන් නැයන්ගෙන්, මිතුරන්ගෙන්, බන්ධුන්ගෙන් නො පිරිහෙයි. සියලු සැපතින් නො පිරිහෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? නොපිරිහෙන සැඟවී ඇත්තේ වෙයි. ශ්‍රධායෙන් ශීලයෙන් ශ්‍රාතයෙන් ත්‍යාගයෙන් ප්‍රඥයෙන් නො පිරිහෙයි. සියලු සැපතින් නො පිරිහෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.”

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ වදාළසේක.

එහි මෙය (ගර්ථයෙන්) මෙසේ කියනු ලැබේ:

ශ්‍රධායෙන් ද ශීලයෙන් ද ශ්‍රාතයෙන් ද ප්‍රඥායෙන් ද, ත්‍යාගයෙන් ද ධර්මයෙන් ද යන බොහෝ සාධු ගුණවලින් ද, ධනයෙන් ද ධාන්‍යයෙන් ද කෙත්වතුයෙන් ද, දරුවන්ගෙන් ද, භාර්යාවන්ගෙන් ද සිවුපාවුන්ගෙන් ද, නැයන්ගෙන් ද මිත්‍රයන්ගෙන් ද බන්ධුන්ගෙන් ද ශරීරඝ්ඤ්ඤයෙන් ද වණියෙන් සැපයෙන් යන දෙකින් ද අන්‍යයෝ කෙසේ නම් නො පිරිහෙන්නාහු ද? යි හේ කැමැති වෙයි. මේ අනුන්ගේ සමාඛිය හේ පතයි.

පෙර කරන ලද, මොනොවට රැස් කරන ලද ඒ කම් හේතුයෙන් හෙ තෙමේ සිංහයකුගේ පෙරඩ කය බඳුව පිරිපුන් ව සුපිහිටි, කයැත්තේ විය. සම ව වට වූ, මයින් පිරුණු පිටිකර ඇත්තේ විය. තර්ථාග්‍යයන් වහන්සේ නො පිරිහෙන ඒ කම්ම ඒ ලක්ෂණත්‍රයයා ගේ ලැබීමට පෙර නිමිති වෙයි.

කුමර තෙමේ ඉදින් ගිහි ව සිටි නම්, ධනයෙන් ද ධාන්‍යයෙන් ද දුප්පතුන්ගෙන් ද භාර්යාවන්ගෙන් ද සිවුපාවන් ගෙන් ද වැටෙයි. ඉදින් කිසි ධන රැස් කිරීමක් නැති පැවිද්දෙක් වී නම්, නිරුත්තර වූ නොපිරිහෙන ධර්මය වූ බුද්ධත්ව පැමිණේ යැ යි ලක්ෂණශාස්ත්‍රඥ බමුණෙක් පැවසූහ.

රසග්ගසග්ගිකාලක්ඛණං (20)

15. යම්භි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බෙ මනුස්සාහුතො සමානො සත්තානං අවිභේදාක-ජාතියො අහොසි පාණිනා වා ලෙඩ්ඛිනා වා දණේඛන වා සසේන වා, සො තස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපවිතත්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සන්තා ආගතො සමානො ඉමං මහා පුරිසලක්ඛණං පටිලභති, රසග්ග-සග්ගි හොති, උද්ධග්ගාස්ස රසහරණියො ගීව්යා ජාතා හොත්ති සමා-වාහිනියො.¹ සො තෙන ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සචෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති චක්ඛවිතති -පෙ- රාජාසමානො කිං ලභති? අප්පා-බ්බාධො හොති අප්පාතඛේයා සමචෙපාකිනියා ගහනියා. සමන්තාගතො නාතිසිත්තාය නාමවුණ්ණාය. රාජා සමානො ඉදං ලභති. බුද්ධො සමානො කිං ලභති? අප්පාබ්බාධො හොති අප්පාතඛේයා සමචෙපාකිනියා ගහ-ණියා සමන්තාගතො නාතිසිත්තාය නාමවුණ්ණාය මජ්ඣිමාය පට්ඨානක්ඛ-මාය. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එතමන්. හඟවා අවොච. තසේතං වුවවති:

න පාණිදණේඛති පනාථ ලෙඩ්ඛිනා
සසේන වා මරණවධෙන වා පුන,
උබ්බාධනාය පරිතජ්ජනාය වා
න භෙදස්සි ජනතමභෙදකො අහු.

තෙනෙව සො සුගතිසු පෙවව මොදති
සුඛස්මිං කරිය සුඛානි විඤ්ඤති,
සමොජ්ජා² රසහරණි සුසණ්ඨිතා
ඉධාගතො ලභති රසග්ගසග්ගිතං.

තෙනාහු නං අතිනිපුණා විචක්ඛණා
අයං නරො සුඛබ්බුලො හවිසසති
ගිහිස්ස වා පට්ඨජිතස්ස වා පුන³
තං ලක්ඛණං භවති තද්දස්සොතකත්ති.

1. සමාහිවාහිනි සො (මජ්ඣං)

2. සමිපජ්ජා (ආ) පා මුඤ්ජා (කා) සංච්ඤා (කම)

3. පන (කා)

රසග්‍රාසාග්‍රිතා ලක්ෂණය (20)

15. මහණෙනි, තරාගත තෙමේ පෙර දැඩි, පෙර බෙවෙහි, පෙර වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම අතින් හෝ කැටින් හෝ දඩුවුගුරෙන් හෝ අවියෙන් හෝ සතුන් නො පෙළන ස්වභාවය ඇත්තේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කම්ප කළ බැවින් රැස් කළ බැවින්, කාටුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සහ ලෝ ගියේ ය. හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම, මේ මහපුරිස් ලකුණ ලබයි. අග්‍ර රස එළවන රස නහර ඇත්තේ වෙයි. ඔහුගේ ශ්‍රීවායෙහි උඩුකුරු වැ කෙළින් නැඟී සිටි සම ව රසය එළවන රස නහරයෝ හටගත්තාහු වෙත්. හේ ඒ ලකුණින් සමන්විත වූයේ ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ නම්,... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? ඉතා ශීත ද නොවූ, ඉතා උෂ්ණ ද නොවූ, සමවෙපාකිති වූ කම්ප තෙජොධාතුයෙන් සමන්විත වූයේ, නිරෝග වෙයි, නිද්‍රාවෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? යත්: ඉතා ශීත ද නොවූ, ඉතා උෂ්ණ ද නොවූ මධ්‍යම වූ ප්‍රධන් වීර්ය වඩනුවට පොහොසත් වූ, කම්ප තෙජොධාතුයෙන් සමන්විත වූයේ, නිරෝග වෙයි, නිද්‍රාවෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි''

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. එහි මෙය ගරායෙන් මෙසේ කියනු ලැබේ:

'හේ අතින් හෝ දඩු මුගුරින් හෝ නොහොත් කැටින් හෝ අවියෙන් හෝ, තවද සිර ගෙහි ලැමෙන් හෝ තරවටු කිරීමෙන් හෝ ජනතාව නො පෙළී ය. හේ ජනතාව නොපෙළන්නෙක් විය.

එ හෙයින් ම පර ලෝ ගොස් සුගතීන්හි සතුටු වෙයි. සැප පල දෙන කර්ම කිරීමෙන් සුව වීදී. මොනොවට රස එළවන්නාවූ රසනහර යෝ තුමු ම මොනොවට පිහිටියාහු වෙත්. මෙසේ මෙහි (මේ මිනිස්බවට) පැමිණියේ රසග්‍රාසාග්‍රිතාව (අග්‍රරසනහර ඇති බව) ලබයි.

එ හෙයින් ඉතා සියුම් නුවණැති (නිමිත්තපාඨක) පඩිහු ඔබට 'මේ මිනිස් තෙමේ සුව බහුල කොටැති වන්නේ ය. නැවැතද ගිහියකුට හෝ පැවිද්දකුට හෝ ඒ කරුණ හෙළි කරන ඒ ලක්ෂණය වෙයි.

අභිනිලනෙතත - ගොපවුමලක්ඛණානි (21, 22)

16. යළි භික්ඛවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං පුට්ඨෙ මනුස්සගුතො සමානො න ච වීසටං න ච වීසාවී¹ න ච පන වීවෙය්‍ය පෙක්ඛිතා, උජුං තරා පසටචුජුමනො පියවකුතා ඛහුජනං උදික්ඛිතා අහොසි. සො තස්ස කම්මස්ස කතත්තං-පෙ-සො තතො වුතො ඉස්සත්තං ආගතො සමානො ඉමානි දෙම මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලභති, අභිනිල-නෙතො ව හොති ගොපවුමො ව. සො තෙති ලක්ඛණෙති සමත්තාගතො, සචෙ අභාරං අජක්ඛාවසති රාජා හොති වක්ඛවතති -පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? පියදස්සනො හොති, ඛහුතො ජනස්ස පියො හොති මනාපො චූඝමණගහපතිකානං නෙගමජානපදානං ගණකානං මහාමත්තානං අනික්ඛණානං දෙවාරිකානං අමච්චානං පාරිසජ්ජානං රාජුනං හොගියානං කුමාරානං. රාජා සමානො ඉදං ලභති. -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලභති? පියදස්සනො හොති, ඛහුතො ජනස්ස පියො හොති මනාපො භික්ඛුනං භික්ඛුනිනං උපාසකානං උපාසිකානං දෙව්‍යානං මනුස්සානං අසුරානං නාගානං ගන්ධබ්බානං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එතම සං භගවා අවොච. තඤ්ඤං වුව්චති:

න ච වීසටං න ච වීසාවී²
න ච පන වීවෙය්‍ය පෙක්ඛිතා
උජුං තරා පසටචුජුමනො
පියවකුතා ඛහුජනං උදික්ඛිතා.

සුගත්ත සො ඵලවිපාකං
අනුභවති තස්ම මොදති.
ඉධ ච පන භවති ගොපවුමො
අභිනිලනෙතනායනො සුදස්සනො.

අභියොගිතො ව නිපුණො
ඛහු පන නිමිත්තකොවිද
සුබ්බමනසනකුසල මනුජා
පියදස්සනො'ති අභිනිලිසන්ති නං,

1. න ච වීසාවිතං (PTS), න ච වීසාවී (සා)

2. න ච වීසාවිතං (PTS), න ච වීසාවී (සා)

අභිනිලනෙත්‍ර ගොපවුමකා ලක්ෂණ (21,22)

16. මහණෙනි, තථාගත තෙමේ පළමු දැති, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූසු තන්හි පෙර මිනිස් වූයේ ම, කෝපයෙන් ඇස් ඔරවා බලන්නේ නො වී ය, (ත්‍රොධපර වැ) හිස ඇළ කොට ඇස් කොනින් බලන්නේ ද නො වී ය. ත්‍රොධපර ව අනුන් දෙස රහසින් රවා බලන්නේ ද නො වී ය. සෘජු ව ද ඇස් පුරා ද සෘජු සිත් ඇත්තේ සිය ඇසින් බොහෝ දෙනා දෙස බලන්නේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින් කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සහ ලොවට ගියේය හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම, මේ මහපුරිස්ලකුණු දෙක ලබයි. වෙසෙසින් නිල්වන් වූ ඇස් ඇත්තේ වෙයි, එකෙණෙහි උපන් රතු වස්සකුගේ ඇස් පියුම් (ඇස්ගුළිය) බදු ඇස් පියුම් ඇත්තේ වෙයි. මේ ලක්ෂණවලින් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ නම්, ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වන්නේ කුමක් ලබයි ද? ප්‍රිය වූ දකුම් ඇත්තේ වෙයි. ඔවුණතට ගැහැවියනට, නිගමවැසියනට ද්‍රාවුවැසියනට, ගණකයනට, මහාමාත්‍රයනට, සෙනාධිගරක්ෂකයනට, ද්වාරපාලයනට, පරම්පරාගත වැ රාජපර්ෂද්ධි වූවනට, රජුනට, රාජදෙය ගොග සම්පත් විද්‍යාවූවනට රජකුමරුවනට, යන බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය මනාප වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි ... බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? ප්‍රිය දකුම් ඇත්තේ වෙයි. බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය වෙයි, මනවඩන්තේ වෙයි. මහණුනට මෙහෙණනට උවසුවනට උවැසියනට දෙවියනට මිනිස්නට අසුරයනට නාගයනට ගදෙව්වනට ප්‍රිය වෙයි, මනාප වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි."

භාගාවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළ සේක. එහි මෙය (භාරායෙන්) කියනු ලැබේ:

'ත්‍රොධයෙන් ඇස් ඔරවා ද නො බලන්නේ විය. කෝපයෙන් හිස ඇළ කොට ඇස් කොනින් බලන්නේ ද නො වී ය. රහසින් අනුන් දෙස රවා බලන්නේ ද නො වී ය. සෘජු ලෙස, ඇසපුරා, සෘජු සිතැති ව, ප්‍රිය ඇසින් බොහෝ දෙනා දෙස බලන්නේ විය.

හේ එහි එළව්පාකය සුගතීන්හි විදියි. එයින් එහි සතුටු වෙයි, නැවැත මෙහි උපදනේ ද එ කෙණෙහි උපන් වස්සකුගේ බදු ඇසිපියුම් ඇත්තේ, වෙසෙසින් නිල් වූ ඇස් ඇත්තේ, ගොභන දකුම් ඇත්තේ වෙයි.

ලක්ෂණශාස්ත්‍ර හැදෑරීමෙහි යෙදුණු සියුම් ක්‍රවණැති, නිමිති සතර දත්තා, සියුම් නෙත්‍රවිද්‍යායෙහි අක්ෂ වූ ඔවුණේ 'ප්‍රිය දර්ශන ඇත්තේ ශු'යි ඔහු වෙසෙසින් දක්වත්.

පියදසසනො ගිහි පි සනෙතා ව
හවති ඔහුජනපියායිනො,
යදි ව න හවති ගිහි සමණො හොති
පියො ඔහුනං සොකනාසනො'ති.

උණ්ඨිසසිසලකඛණ (23)

17. යමි හිසබවෙ තරාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං හවං පුරිමං නිකෙතං පුට්ඨෙ මනුසසභුතො සමානො ඔහුජනපුට්ඨිඛගමො අහොසි කුසලෙසු ධම්මෙසු ඔහුජනානං පාමොසෙඛා කායසුචරිතෙ වච්ඡුචරිතෙ මනොසුචරිතෙ දනසංවිහාගෙ සිලසමාදනෙ උපොසථුපවාසෙ මනෙකයා-
තාය පෙකෙකයාතාය භාමිඤ්ඤතාය ට්‍රිභමිඤ්ඤතාය කුලෙ ජෙට්ඨාපවාසි-
තාය අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙසු ව අධිකුසලෙසු ධම්මෙසු. සො තසස කම්මසස කතසසං -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සං ආගතො සමානො ඉමං මහා-
පුරිසලක්ඛණං පටිලහති, උණ්ඨිසසිසො හොති. සො තෙන ලක්ඛණෙන සමකතාගතො භවෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති වක්කවත්ති -පෙ-
රාජා සමානො කිං ලහති? මහා'සස ජනො අභාසිකො හොති, ප්‍රාභමණ-
ගහපතිකා තෙගමජානපද ගණකා මහාමත්තා අනිකට්ඨා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො භොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලහති.
-පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලහති? මහාසස ජනො අභාසිකො හොති හික්ඛු හික්ඛුතියො උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුසසා අසුරා නාහං ගතඛබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලහති.

එතමස්ස. හගවා අවොච. තසෙත්තං වුවවති:

පුට්ඨිඛගමො සුචරිතෙසු අහු
ධම්මෙසු ධම්මවරියාය¹ අභිරතො,
අභවාසිකො ඔහුජනසස අහු
සගෙහසු වෙදධිස්ස පුඤ්ඤඵලං.

වෙදිධිස්සා සො සුචරිතසස ඵලං
උණ්ඨිස සිසකතමිධජ්ඣගමා
බ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රාහ්මණ නිම්භකධරා
පුට්ඨිඛගමො ඔහුජනසස² හෙසසති

පටිභොගියා මනුජෙසු ඉධ
පුට්ඨිච තසස අභිහරනති තද
යදිඛකතියො හවති භුමිපති
පටිභාරකඔහුජනො³ ලහති.

1 ධම්මවරියාභිරතො (මජ්ඣං)

2 පුට්ඨිඛගමො ඔහුජනං (මජ්ඣං)

3 පටිභාරකං ඔහුජනො (මජ්ඣං)

හිති වන්නේ ද ප්‍රිය දකුම් ඇත්තේ, බොහෝ ජනයා විසින් ප්‍රිය කරන ලද්දේ වෙයි. ඉදින් හිති නො වන්නේ නම්, බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය වූ, ජනයාගේ යොක නසන ශ්‍රමණයෙක් වෙයි.

උෂ්ණිකශීර්ෂලක්ෂණය (23)

17. මහණෙනි, 'පළවු දැති, පළවු බෙවෙහි, පළවු වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම කුසල් දහමහි බොහෝ දෙනාට ගණදෙවු විය, කායසුවරිත-යෙහි ද වාක්සුවරිතයෙහි ද මනසුවරිතයෙහි ද දන් දීමෙහි ද ශීල සමාදානයෙහි ද පෙහෙවස් වුසුමහි ද මවට උවටන්හි ද පියාට උවටන්හි ද මහණුන් පිදීමෙහි ද බමුණන් පිදීමෙහි ද කුලදෙවුවන් පිදීමෙහි ද තව තවත් අධිකුලධර්මයන්හි ද බොහෝ දෙනාට ප්‍රමුඛ විය' යන යමෙක් ඇද් ද, හේ, ඒ කර්ම කළ හෙයින්... කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට යෙයි. හේ එයින් සැව මේ මිනිසක් බවට ආයේ ම මේ මහ පූරිස් ලකුණ ලබයි. හේ නලල්පට බන් සෙයින් පිරිසුන් නලල ද පිරිසුන් හිස ද ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයෙන් යුක්ත වූයේ, ඉදින් හිතගෙයි වසන්නේ නම් ... සක්විති රජ වෙයි. රජවනුයේ කුමක් ලබයි ද? මහා ජන තෙමේ ඔහු අනුව යන්නේ වෙයි. බමුණුගැහැවියෝ ද නියමිගම් දහවු වැසියෝ ද ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද සෙනාධිගරක්ෂකයෝ ද ආරපාලයෝ ද ඇමැතිගේ ද පරම්පරාගත ව රාජපර්ෂත්හි වූවෝ ද, රජුහු ද, රාජ දත්ත භොග ලැබ පරිභොග කරන්නෝ ද, රජකුමරුවෝ ද ඔහු අනුව යන්නේ වෙත්. රජ වනුයේ මෙය ලබයි. ... බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? මහණ, මෙහෙණ උච්ඡු උච්ඡි දෙව් මිනිස් අසුර නාග ගන්ධර්ව යන මහා ජනයා ඔහු අනුව යන්නේ වෙයි. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.'

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළු සේක, එහි මෙය මෙයේ භාජනයෙන් කියනු ලැබේ:

හේ සුවරිත ධර්මයන්හි පුරෝගාමී විය, ධර්මවර්ෂායෙහි ඇලුණේ විය එහි බොහෝ දෙනා ඔහු අනුව යන්නේ විය. එහි පින්පල සගලොවහි දී වින්දේ ය.

හේ සුවරිත යේ එලය වීද, මෙහි උෂ්ණිකශීර්ෂ බව ලැබී ය. ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රධරයෝ 'මේ තෙමේ බොහෝ දෙනාට පුරෝගාමී වන්නේ යැයි' පැවැසූහ,

මෙහි මිනිසුන් අතුරෙහි වතාවත් කරුවෝ එ කල්හි පළවු ළඳරු වියෙහි ම ඔහුට කුදුමහත් වතාවත් එළවත්. ඉදින් පොළොවට අධිපති රජෙක් වී නම්, හේ වතාවත් කරන බොහෝ ජනයන් ලබයි.

අථ වෙ පි පබ්බජති සො මනුජො
 ධම්මෙසු හොති පගුණො විසාවී.
 තස්සානුසාසනිගුණාභිරතො
 අභාසිකො ඛණ්ණජනො භවති ති.

එකෙකලොමතාඋණණාලක්ඛණාදීනි. (24, 25)

18. යමෙහි භික්ඛවෙ තථාගතො පූර්මං ජාතීං පූර්මං භවං පූර්මං නිකෙතං පුබ්බ මනුසසගුණො සමානො මුසාවාදං පහාය මුසාවාද පටි-
 වීරතො අහොසි සච්චවාදී සච්චසංකො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො
 ලොකස්ස, සො තස්ස කම්මස්ස කතස්ස උපට්ඨස්ස -පෙ- සො තතො
 වුතො ඉස්සංතං ආගතො සමානො ඉමානි දො මහාපූර්වලක්ඛණානි
 පටිලභති: එකෙකලොමො ව හොති, උණණං ව භමුකත්තරෙ ජාතා හොති
 ඔද්දා මුදුතුලසන්තිහා. සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සචෙ
 අභාරං අජ්ඣාචසති රාජා හොති චක්ඛවතී. රාජා සමානො කීං ලභති?
 මහා'ස්ස ජනො උපවත්තති ප්‍රාභමණගහපතිකා නෙගමජානපද ගණකා
 මහාමත්තා අනිකච්ඤා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො හොගියා
 කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ- බුද්ධො සමානො කීං ලභති?
 මහා'ස්ස ජනො උපවත්තති භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො
 දෙවා මනුසසා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති,

එතමස්ස භගවා අවොච. තස්සෙතං වුවචති:

සච්චපට්ඨෙකුකු පූර්වාසු ජාතිසු
 අදොජ්ඣවාචො අලිකං අවජ්ජයි
 න සො විසංවාදයිතා පි කස්සචි
 භූතෙන තථෙජන තථෙත භාසයි.¹

සෙතා සුසුක්කා මුදුතුලසන්තිහා
 උණණසුජාතා² භමුකත්තරෙ අහු
 න ලොමකුපෙසු දූවෙ අජායිසු.
 එකෙකලොමුපට්ඨතඛවා අහු.

1. පොසයි (ආ)

2. උණණජාතා (මජ්ඣ.)

ඉදින් ඒ මිනිස් තෙමේ පැවිදි වන්නේ නම්, ධර්මයන්හි (ධර්මානුස්ථානවන්ති ධර්මයන්හි) සුභ්‍රණු වූ, පුරුදු කළ වශිකා ඇතියෙක් වෙයි. ඔහුගේ අනුශාසනා ගුණයෙහි ඇලුණු බොහෝ ජනයා ඔහු අනුව යන්නේ වේ.

එකෙකලොමතා-උපරණලක්ෂණදීහු (24, 25)

18. මහණෙනි, 'තරාගත තෙමේ පළමු දැති, පළමු බෙවෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම වුසවා හැර වුසවායින් වැළැක්කේ, ඇත්ත කියන සුලු වූයේ, ඇත්තෙන් ඇත්ත ගළපනුයේ, තහවුරු බස් ඇත්තේ, හැදෑරිය යුතු බස් ඇත්තේ, ලොව, නො රවටනුයේ විය' යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින්, ඒ කර්මය රැස් කළ බැවින්...කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙයි. හේ එයින් සැව මේ මිනිස් බවට ආයේ ම මේ මහ පුරිස්ලකුණු දෙක ලබයි: එක් එක් ලෝම කුපයෙහි එක් එක් ලෝමයක් ඇත්තේ ද වෙයි, දෙ බැම අතුරෙහි සුදු පැහැති මොළොක් පුලුන් රොදක් බදු වූ උපරණරොමයෙක්ද හටගත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම් ...සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබන්නේ ද? ඔවුණේ ය, ගැහැවියෝ ය, නිගමවැස්සෝ ය දනවුවැස්සෝ ය, ගණකයෝ ය, මහාමාත්‍රයෝ ය, සෙනාධිගරක්ෂකයෝ ය වාරපාලයෝ ය, අමාත්‍යයෝ ය, පරම්පරාගත වැ රාජපර්ෂත්හි වූවෝ ය, රජුහු ය, රාජදත්ත භෞග ඇත්තෝ ය, රජකුමරුවෝ ය යන මහා ජනයෝ ඔහු අදහස අනුව පවත්නාහ. රජ වනුයේ මෙය ලබයි ... බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? භික්ෂු භික්ෂුණී උපාසක උපාසිකා දිව්‍ය මනුෂ්‍ය අසුර නාග ගන්ධර්ව යන මහා ජනයා ඔබ අදහස අනුව පවතී. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළු සේක. එහි මෙය ගාරායෙන් කියනු ලැබේ:

"පෙර දැති සත්‍ය ප්‍රතිඥ ඇත්තේ, දෙසැවියෙකින් නො පැවැති එකාන්ත වචන ඇත්තේ, වූසා බස් දුරැලී ය. හේ කිසිවකුත් නො රවටන්නේ විය, සත්‍ය වූ තරා වූ තත්ත්වකාර වූ වචනයෙන් කරා කෙළේ ය.

(එයින්) සුදු පැහැති, ඉතා සුදු වූ, මොළොක් පුලුන් බදු වූ උපරණවෙක් දෙබැම අතුරෙහි මැනැවින් හට ගත්තේ විය. ලෝමකුපයන්හි එකෙක කෙකක් නො වී ය. එකී එකී ලොමකුපයෙහි එක් එක් ලෝමයක් ම හට ගත් සිරුර ඇත්තේ වී ය.

තං ලක්ඛණඤ්ඤා ඛහවො සමාගතා
 බ්‍යාකංසු උප්පාදනිමිත්තකොවිදු.
 උණණො ව ලොමා ව යථා සුසණධීතා
 උපවත්තති ථිදිසකං බහුජ්ජනො.

ගිහිමිසි සත්තං උපවත්තති ජනො
 බහු පුරස්ථා පකතෙන කම්මුතා
 අකිඤ්ඤානං පබ්බජිතං අනුත්තරං
 බුද්ධමිසි සත්තං උපවත්තති ජනො'ති.

වත්තාප්‍රියදත්ත - අවිරලදන්ත - ලක්ඛණාදීනි (26, 27)

19. යමි භික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකේතං පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො පිසුණං වාවං පහාය පිසුණාය වාවාය පටිවිරතො අහොසි. ඉතො සුඤ්ඤා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසමේඤ්ඤා, අමුත්‍ර වා සුඤ්ඤා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමුසමේඤ්ඤා. ඉති භික්ඛානං වා සඤ්ඤාතා සංභිතානං වා අනුප්පද්ධා සමගාරාමො සමගාරතො සමගනාන්දි සමගකරණං වාවං භායිතා අහොසි, සො තස්ස කම්මස්ස කතස්සා - ථෙප - සො තතො වුතො ඉස්සංතං ආගතො සමානො ඉමානි දෙච මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලභති: වත්තාප්‍රියදත්තො ව හොති අවිරලදන්තො ව. සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සවෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රජා හොති වක්ඛවිතති - ථෙප - රජා සමානො කිං ලභති? අහෙජ්ජපරිසො හොති අහෙජ්ජා'ස්ස හොන්ති පරිසා මුහුණං - ගහපතිකා නෙගමිජානපද ගණකා මහාමත්තා අණ්කච්ඡා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො හොගියා කුමාරා. රජා සමානො ඉදං ලභති? - ථෙප - බුද්ධො සමානො කිං ලභති? අහෙජ්ජපරිසො හොති අහෙජ්ජා'ස්ස හොන්ති පරිසා භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එතමස්සං භගවා අවොච. තස්සේතං වුවන්ති:

වෙහුතියං සංභිතහෙදකාරි.¹
 හෙදප්පවබ්බන්තිවාදකාරි.
 කලහප්පවබ්බන්තිවාදකාරි.
 සංභිතානං හෙදජ්ජනී. න භණ්.

1. සභිතහෙදකාරි. (මජ්ඣ.)

උත්පාදශාස්ත්‍ර නිමිත්තශාස්ත්‍රයන්හි දක්ෂ වූ ගරිරලක්ෂණ දන්තා බොහෝ දෙනෙක් රැස්වූවාහු, “මොහු සිරුරු උෂ්ණාව ද ලොමයෝ ද යම්සේ මොනොවට පිහිටියාහු ද, එහෙයින් බොහෝ දෙනා මෙබන්දු අදහස් අනුව පවතී යැ” යි එය පැවැසූහ.

සූරව ජාතීන්හි කරන ලද කර්ම හෙතෙයෙන් බහු ජන තෙමේ ගිහි වැ ඉන්නා වූ ද එකුලැ අනුව යෙයි. බොහෝ දෙනා කිසි ධන රැස් කිරීමක් නැති, පැවිදි වැ බුදු වූ ම ඔබ අනුව යෙයි.

වත්වාරිංශන්දන්ත - අවිරලදන්තතාදි-ලක්ෂණ (26, 27)

19. මහණෙනි, “තථාගත තෙමේ පළවූ දැති, පළවූ බෙවෙහි, පළවූ වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම කේලාම බස්භාර, කේලාම බසින් වැළැක්කේ විය, මෙ තැනින් අසා මොවුන් ගේ බිඳීම පිණිස එ තැන්හි නො කියන්නේ විය, එ තැන්හි හෝ අසා, ඔවුන්ගේ බිඳීම පිණිස, මොවුනට නො කියන්නේ විය, මෙසේ බිදුණුවුන් ගළපන්නේ ද, ගැළපුණුවුනට අනුබල දෙන්නේ ද විය, සමගියෙන් සිටිනවුනට කැමැත්තේ, සමගියෙන් සිටිනවුන් කෙරෙහි ඇලුණේ, සමගියෙන් සිටිනවුනට සතුටු වූයේ, සමගිය ඇති කරන බස් කියන්නේ විය” යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින් ... සහ ලොවට ගියේය. හේ එයින් ව්‍යුහ වූයේ මෙ මිනිස්බවට ආයේ ය, මේ මහපුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි: දත් සාළිසක් ඇත්තේ, විරළ නොවූ දත් ඇත්තේ ද වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම් ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? නො බිඳියැ හැකි පිරිස් ඇත්තේ වෙයි, බ්‍රාහ්මණ ගෘහපති නිගමවාසී ජනපදවාසී ගණක මහාමාත්‍ර සෙනාධරණීක ආරාධාල අමාත්‍ය පාරිභද්‍රා රාජ කුමාර යන ඔහුගේ පිරිස්හු නොබිඳියැ හැක්කාහු වෙත්. රජවනුයේ මෙය ලබයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? නොබිඳියැ හැකි පිරිස් ඇත්තේ වෙයි. භික්ෂු භික්ෂුණි උපාසක උපාසිකා දිවා මනුෂ්‍ය අසුර නාග ගන්ධර්ව යන ඔබ පිරිස්හු නොබිඳියැ හැක්කාහු වෙත්. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි”

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. එහි මෙය (භාරායෙන්) කියනු ලැබේ:

‘හේ පෙර අත්බවහි ගැළපුණුවුන් (සමගියෙන් සිටිනවුන්) බිදුවන්නේ හෝ හෙදවැඩෙන විවාද පහළ කරන්නේ හෝ කලහ වැඩෙන නොකට- යුතු කරන්නේ හෝ නො විය. ගැළපුණුවුන් ගේ හෙද උපදින වචන ද නො කියේ ය.

අවිවාදවඩ්ඪනකාරිං සුගිරං
 භික්ඛානං සංකප්පනනිං අභණි.
 කලහං ජනසං පනුදි සමඛිති
 සංභිතෙති නානුති පමොදති ව

සුගතිසු සො ඵලවිපාකං
 අනුභවති තස්ම මොදති.
 දනතා ඉධ භොතති අවිරළු සභිකා
 චතුරො දසසං මුඛජා සුසංඝායිතා.

යදි ඛත්තියො භවති භූමිපති
 අවිභෙදියා'සං පරිසා භවතති
 සමභො ව භොති වීරජො විතමලො
 පරිසා'සං භොති අනුගතා අවලා'ති.

පහුතජිවහා-බ්‍රහ්මසසර ලක්ඛණානි (28,29)

20. යමෙ පිකඛෙව පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො ඵරුසං වාචං පභාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො අභොසි, යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනියා හදයඛගමා පොරි ඛුජනකන්තා ඛුජනමනාපා, තථාරුපිං වාචං භාසිතා අභොසි, සො තසං කමමසං කතන්තා උපචිතන්තා -පෙ- සො තතො වුතො ඉක්කන්තං ආගතො සමානො ඉමානි දෙම මහාපුරිසලක්ඛණානි පටිලහති, පහුතජිවෙහා ව භොති බ්‍රහ්මසසරො ව කරවිකභාණි. සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සවෙ අගාරං අජ්ඣාචසති රාජා භොති චක්කවතති. -පෙ- රාජා සමානො කිං ලහති? ආදෙය්‍යවාචො භොති, ආදියනති'සං වචනං බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නෙගමජානපද ගණකා මහාමන්තා අකන්තිධා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො භොගියා කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලහති -පෙ- බුද්ධො සමානො කිං ලහති? ආදෙය්‍යවාචො භොති, ආදියනති'සං වචනං භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො දෙවා මනුසසා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලහති.

ඵතමස්මං හගවා අවොච. තස්මෙතං වුචචති:

අකෙකාසහණ්ඛනවිභෙසකාරිං
 උඛ්ඛාධකං¹ ඛුජනමඤ්ඤා
 බාලහං ගිරං සො න භණි ඵරුසං
 මධුරං හණි සුසංඝායිතං සබ්බං.

1. උඛ්ඛාධකරං (මජ්ඣ.)

විවාද වැඩීම කරන සුලු නොවූ, බිඳුණුවනට සමගීය උපදවන සුලු වචන කියේ ය. සමඛගී ... ජනශාග්‍රේ කලහ දුරු කෙළේ ය. සමගීයෙහි පිහිටියවුන් හා සතුටු වෙයි, ප්‍රමුදිත ද වෙයි.

සුගතින්හි එලව්පාක වීදිසි, එහි සතුටු වෙයි. මෙහි උපන් ඔහුගේ දත් අවිරළ වේ, එකට සම්බන්ධ වෙයි. ඔහුගේ දන්තයෝ සකළිසෙක් මොනොවට පිහිටියාහ.

ඉදින් පොළොවට ස්වාර්ෂී වූ ක්ෂත්‍රියයෙක් වී නම්, ඔහුගේ පිරිස්හු නො බිඳැලියැ හැකි වෙත්. ඉදින් මහණ වන්නේ නම්, පහ වූ කෙලෙස් බුලි ඇතියේ, පහ වූ කෙලෙස්මල ඇතියේ වෙයි. ඔබ පිරිස ඔබ අනුව ගියේ ස්ථිර වෙයි.

ප්‍රගුණජීවතා - බ්‍රහ්මස්වරතා-ලක්ෂණ (28, 29)

20. මහණෙනි, ‘පළමු දැති පළමු හවයෙහි, පළමු වුසු තත්ති, පෙර මනුෂ්‍ය වතුයේ පරොස් බස් හැර, පරොස් බසින් වැළැක්කේ විය. නිදෙස් වූ, කනට සැප වූ, පෙම් කටයුතු වූ, සිතැ වැදූ ගන්නා, නිශැරියනට සුසුසු වූ, බොහෝ දෙනාට කාන්ත වූ, බොහෝ දෙනාගේ මන වඩන්නා වූ යම් වචනයෙක් වේ ද, එබඳු වචන කියන්නේ විය යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් ... සහ ලොවට ගියේ ය. හේ එයින් සැව, මේ මිනිස්බවට ආයේ ම මේ මහසුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි: දික් සුළුල් වූ දිව ඇත්තේ වෙයි, බඹහුගේ බඳු ගැඹුරු හඬ ඇත්තේ, කුරවි කොටුලකුගේ බඳු මිහිරි හඬ ඇත්තේ වෙයි. හේ ඒ ලක්ෂණයන්ගෙන් සමන්විත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ ද, ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වතුයේ කුමක් ලබා ද? පිළිගත යුතු වචන ඇත්තේ වෙයි, බමුණෝ ද ගැහැටියෝ ද, නිගමවැසි දනවුරුසි ජනයෝ ද, ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද සෙනාධිග රක්ෂකයෝ ද වාරපාලයෝ ද ඇමැතිගේ ද පරම්පරාගත ව රාජපර්ෂද්ධි වූවෝ ද රජුහු ද රජහු දුන් භාගසම්පත් බුක්ති විදින්නෝ ද රජකුමරුවෝ ද යන ඔහුගේ පිරිස්හු ඔහු බස් පිළිගනිත්: රජ වතුයේ මෙය ලබයි... බුදු වතුයේ කුමක් ලබා ද? පිළිගත යුතු වචන ඇත්තේ වෙයි. මහණ මෙහෙණේ ද උචසුඋචැසියෝ ද දෙව්හු ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද නාගයෝ ද ගදෙවුහු ද ඔබ වචන පිළිගනිත්. බුදු වතුයේ මෙය ලබයි.’

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ වදළ සේක. එහි මේ (භාජායෙන්) කියනු ලැබේ:

“හෙ තෙමේ ආත්‍රොග කලහ හිංසා යන මේ දැ කරවන, සිත පෙළන, මහජනයාගේ සිත් රිදුවන, කැකුළු වූ පරොස් බස් නො බිණුයේ ය. ඉතා ප්‍රේම සහිත වූ මාදු වූ මිහිරි බස් බිණුයේ ය.

මනසො පියා හදයගාමිනියො
වාවා සො එරයති කණ්ණසුඛා
වාවා සුචිණ්ණඵලමනුභවි.
සග්ගෙසු වෙදය පුඤ්ඤඵලං.

වෙදිකා සො සුවරිතස්ස ඵලං
බුහුමසාරතමධර්මකම්මා.
ථිව්සා'ස්ස හොති විපුලා පුපුලා
ආදෙය්‍යවාකායවට්ඨො භවති.

ගිහිනො'පි ඉරකිති යථා භණ්ණො
අථ වෙ පබ්බජති සො මනුජො
ආදියන්ති'ස්ස වට්ඨනං ජනතා
බහුනො බහුං සුභණ්ඩං¹ භණ්ණො'ති.

සීහහනුලක්ඛණං (30)

21. යමෙ හික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතිං පුරිමං භවං පුරිමං
නිකේතං පුබ්බෙ මනුසසභුතො සමානො සමථසලාපං පභාය සමථසලාපා
පථිවිරතො අහොසි, කාලවාදී භූතවාදී අස්ථවාදී ධම්මවාදී වීනයවාදී
නිධානවතිං වාවං භාසිතා කාලෙන සාපදෙසං පරියනක්ඛති. අස්සංභිතං,
සො තස්ස කම්මස්ස කතස්සා -පෙ- සො තතො වුතො ඉස්සන්තං ආගතො
සමානො ඉමං මහාපුරිසලක්ඛණං පටිලභති, සීහහනු හොති. සො තෙන
ලක්ඛණෙන සමන්තාගතො සවෙඅගාරං අර්කාවසති රාජාහොති වක්ඛවන්ති
-පෙ- රාජා සමානො කිං ලභති? අස්සංසියො හොති කේනවි මනුසස-
භුතෙන පච්චික්ඛිකෙන පච්චාමිකෙන. රාජා සමානො ඉදං ලභති -පෙ-
බුද්ධො සමානො කිං ලභති? අස්සංසියො හොති අබ්භිනන්තරෙහි වා
බාහිරෙහි වා පච්චික්ඛිකෙහි පච්චාමිකෙහි රාගෙන වා දෝසෙන වා
මොහෙන වා සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා
බ්‍රහ්මනා වා කේනවි වා ලොකස්මිං. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එතමස්සං භගවා අවොච. තස්සෙතං වුවවති:

සමථසලාපං න අබුද්ධිතන්තිං²
අවිකිණ්ණච්චනබ්‍යසාපො අහොසි.
අභිතමපි ව අපනුදි
හිතමපි ව බහුජනසුඛස්ඤ්ඤා අභණ්ණි.

1. අබාළුහං (මණ්ඩං)

2. සුසභිතං (සායා)

3. ත සමථසලාපං න බුද්ධිතං (මණ්ඩං)

හේ සිතට ප්‍රිය වූ, සිතූ වැදගත්තාවූ, කතට සැප වූ, වචන කියයි වාක්සුවර්තයාගේ ඵලය හේ වින්දේ ය. ස්වර්ගයන්හි (වාක්සුවර්තමය) පිනේ පල වින්දේ ය.

හේ සුවර්තයේ විපාක ලැබීමෙන් මෙහිදී, බ්‍රහ්මඤ්චර බව ලැබී ය. ඔහුගේ දිව දික් ද පුළුල් ද වෙයි. හේ පිළිගත යුතු වචන ඇත්තේ වෙයි.

යම්සේ කියන ශාභස්ථයාගේ ද වචන ය සිදු වන්නේ ද ඉදින් ඒ මිනිස් තෙමේ පැවිදි වන්නේ නම් බොහෝ ජනයාට බොහෝ වූ මනාප වචන කියන ඔබ ගේ වචන ජනතාවෝ පිළිගනීත් යැයි නොමිත්තක යෝ කිහි.

සිංහහත්‍ර - ලක්ෂණය (30)

21. මහණෙනි, “තථාගත තෙමේ පළමු දැති, පළමු හටයෙහි, පළමු වූසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම සම්ඵප්පලාපය හැර, සම්ඵප්පලාපයෙන් වැළැක්කේ, කල් දැන කියනුයේ, සත්‍යය ම කියනුයේ, වැඩ සලසන බසක් ම කියනුයේ, කුසල් දහම් අසළ බසක් ම කියනුයේ, විනය අසළ බසක් ම කියනුයේ විය, සිතූ තබා ගන්නට නිසි වූ, කරුණු සහිත වූ, සසීම වූ අර්ථනිර්මිත වූ වචන සුදුසු කල්හි කියන්නේ වී ය” යන යමෙක් ඇද්ද, හෙ තෙමේ ඒ කර්මය කළ බැවින්... සහ ලොවට පැමිණියේ ය. එයින් සැව මෙ මිනිස් බවට ආයේ ම මෙ මහසුරිස්ලකුණ ලබයි: හේ සිංහයකුගේ යැටි හත්‍රව සේ පිරුණු උඩු යැටි දෙහත්‍ර ඇත්තේ වෙයි. ඒ ලක්ෂණයෙන් සමන්විත වූ හෙ තෙමේ ඉදින් ගිහි ගෙහි වසන්නේ නම්, ... සක්විති රජ වෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබා ද? මිනිස් වූ කිසි දු සතුරෙකු විසින්, පසම්තුරකු විසින්, නොරැපියැ නො හැක්කේ වෙයි. රජ වනුයේ මෙය ලබයි ... බුදු වනුයේ කුමක් ලබා ද? අන් සත්තට උපදනා පරිදි රාගය විසින් හෝ ද්වේෂය විසින් හෝ මොහය විසින් හෝ මේසේ අභ්‍යන්තරික සතුරන් පසම්තුරන් විසින් හෝ මහණක් හූ විසින් හෝ බමුණක් හූ විසින් හෝ දෙවියකු විසින් හෝ මරකු විසින් හෝ බඹකු විසින් හෝ මෙසේ බාහිරක සතුරන් පසම්තුරන් විසින් හෝ ලොවැ කිසි දු කෙනෙකු විසින් හෝ නොරැපියැ නොහැක්කේ වෙයි බුදු වනුයේ මෙය ලබයි.

“හේ පැණවතුන්ගේ වචන පරම්පරාවක් නොවූ සම්ඵප්පලාප නො දෙබී ය. හේ නොවිසුරුණු වචනයැ යි කියන ලද වාචිමාර්ගය ඇත්තේ විය. අවැඩ හා බැඳුණු බස් ද දුරු ලී ය. අභිවෘද්ධියක වූ ද බොහෝ දෙතට සුව ඵලවත්තාවූ ද බස් බිණී ය.

තං කතො ඉතො චුතො දිවමුපපජ්ඣි
 සුක්කතඵලවිපාකමනුභොසි
 වව්ස පුනරිධාගතො සමානො
 අභිදුග්ගමවරතරහනුක්කමලස්ස.

රාජා භොති සුදුසාධංසියො
 මනුජ්ජෙයු මනුජාධිපති මහානුභාවො,
 තිදිවසුරවරසමො භවති
 සුරවරතරො ටිව ඉජ්ජෙයු.

ගන්ධබ්බාසුරයකරකබ්බසෙති
 සුරෙති න හි භවති සුසාධංසියො,
 තථකෙතො යදි භවති තථාච්චො
 ඉධ දිසා ච පච්චිදිසා ච විදිසාචාති.

සමදන්ත-සුසුක්කදයා-ලක්ඛණානි (31, 32)

22. යමෙ හික්ඛවෙ තථාගතො පුරිමං ජාතීං පුරිමං භවං පුරිමං නිකෙතං
 පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො ඕච්ඡාආජීවං පභාය සම්මාආජීවෙන
 ජීවිකං කප්පෙසි තුලාතුට-කංසතුට-මානතුට-උකෙකාටන-වණ්ණනති-
 කති - සාවියොග-ජෙදන-වධ්ධන්ධන විපරාමොස-ආලොප-සහසාකාරා
 පච්චිරතො අභොසි, සො තස්ස කම්මස්ස කතත්තං උපචිතත්තං උසන්නත්තං
 විපුලත්තං කායස්ස භෙද පරමෙරණං සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති.
 සො තස්ස අකෙසෙදෙවෙ දසති යානෙති අධිගණකාති දිබ්බෙන ආයුතා
 දිබ්බෙන වජ්ජනෙන දිබ්බෙන සුබ්බෙන දිබ්බෙන යසෙන දිබ්බෙන ආධි-
 පතෙය්‍යාන දිබ්බෙති රූපෙති දිබ්බෙති සංකෙති දිබ්බෙති ගන්ධෙති දිබ්බෙති
 රසෙති දිබ්බෙති ථොට්ඨබ්බෙති: සො තතො චුතො ඉත්තං ආගතො
 සමානො ඉමානි දෙව මහාපුරිසලක්ඛණානි පච්චිලහති, සමදන්තො ච භොති
 සුසුක්කදයො ච.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එය කොට මෙයින් සැව, දෙව්ලොවට පැමිණියේ ය. මොනොවට කළ කර්මයාගේ එළව්පාක වන්නේද ය. එයින් සැව, නැවැත මෙහි ආයේ ම, සිංහහත්‍ර ලක්ෂණය ලද්දේ ය.

මිනිස්තට ඉන්ද්‍ර වූ, මනුෂ්‍යාධිපති වූ, මහ කෙදුනි, කිසියෙක් බැහැර නො කටහැකි රජෙක් වෙයි, සක්දෙව් බදු වෙයි. සුරශ්‍රේෂ්ඨ වූ ඉන්ද්‍රයා බදු වෙයි.

ඉදින් එබඳු භවිෂ්‍යවය ඇත්තේ, එබඳු ලක්ෂණ ඇත්තේ මෙහි උපදනේ ද, සතර දිග ද සතර අනුදිග ද උඩ යට දෙදිග ද වසන ගඳෙවු යක් රකුස් දෙව් යන කිසි දු කෙනෙකු විසින් හෙලාලි යැ නො හැක්කේ වෙයි."

සමදන්ත - සුඤ්ඤ දංඤා ලක්ෂණ (31, 32)

22. මහණෙනි, "තථාගත තෙමේ පළමු දැහි පළමු භවයෙහි, පළමු වුසු තන්හි, පෙර මිනිස් වූයේ ම මිථ්‍යා ආජීවය හැර, සමාගාජීවයෙන් දිවි පැවැත්වී ය, තුලාකූට (තරාදියෙන් කරන වඤ්චාව) කාසකූට (රන් තලුතැටියෙන් කරන වඤ්චාව,) මානකූට (මිනීමෙන් කරන වඤ්චාව,) උත්කොටන (අල්ලස් ගෙන යොහිමියන් හිමියන් කිරීම,) වංචන (නොයෙක් උපායෙන් අනුන් රැවටීම,) නිකති (බොරු රන් බොරු මැණික් ආදිය දීමෙන් කරන වඤ්චාව,) සාවියෝග (උත්කොටනාදි ක්‍රියා) ඡේදන වධ බන්ධන විපරාමොස (සැහැවී සිට අන් සතු දෑ පැහැර හැන්ම,) ආලොප (ගම්පැහැරුම් නුවර පැහැරුම් ආදිය.) සහසාකාර (බලාත්-කාරයෙන් ගැන්ම යන මෙයින් වැළක්කේ වී ය" යන යමෙක් ඇද්ද, හේ ඒ කර්මය කළ බැවින්, රැස් කළ බැවින්, බොහෝ සේ කළ බැවින්, මහත් කොට කළ බැවින්, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සහ ලොවට පැමිණෙයි. හේ දිව්‍ය ආයුෂ්‍යයෙන් ද දිව්‍ය වර්ණයෙන් ද දිව්‍ය සැපයෙන් ද දිව්‍ය යශ්‍යින් ද දිව්‍ය ආධිපත්‍යයෙන් ද දිව්‍ය රූපයන්ගෙන් ද දිව්‍ය ශබ්දයන් ගෙන් ද දිව්‍ය ගන්ධයන් ගෙන් ද දිව්‍ය රසයන් ගෙන් ද දිව්‍ය ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් ගෙන් ද යන කරුණු දශයෙකින් අන් දෙවියන් ඉක්මැ (මාඩලා) සිටියි. හේ එයින් සැව, මෙ මිනිස්බවට ආයේ ම, මේ මහපුරිස් ලකුණු දෙක ලබයි: සමදන් ඇත්තේ ද, ඉතා සුදු පැහැ දත් ඇත්තේද වෙයි.

සො තෙහි ලක්ඛණෙහි සමන්තාගතො සථෙ අභාරං අජ්ඣාචසති,
 රාජා භොති චක්ඛවත්ති ධම්මකො ධම්මරාජා චාතුරතො වීජ්ඣාචී
 ජනපදස්ථාවිරියපසන්නො සත්තරත්තසමන්තාගතො. තස්සිමානි සත්ත
 රත්තානි භවන්ති: සෙය්‍යථිදං චක්ඛරත්තං භස්සිරත්තං අසසරත්තං
 මණ්ණරත්තං ඉස්සිරත්තං ගහපතිරත්තං පරිනායකරත්තමෙව සත්තමං.
 පරොසහස්සං ඛො පතස්ස පුත්තා භවන්ති සූරා වීරඛරුපා පරසෙනප-
 මඤ්ජා. සො ඉමං පඨවිං සාගරපරියන්තං අබ්ලමනිමිත්තමකණ්ණවකං ඉඤ්චි-
 ජිත්තං ඛෙමං සිවං නිරඬ්ඛදං අදණ්ණිත අසසෙත ධම්මෙත සමෙත
 අභිවිජිය අජ්ඣාචසති. රාජා සමානො කිං ලභති? සුච්චරිවාරො භොති,
 සුච්චි'ස්ස භොන්ති පරිවාරා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා නොගම ජානපද ගණකා
 මහාමත්තා අතිකට්ඨා දෙවාරිකා අමච්චා පාරිසජ්ජා රාජානො භොගියා
 කුමාරා. රාජා සමානො ඉදං ලභති. සථෙ ඛො පත අභාරස්වා අනාගාරියා
 පඬ්ඬජති අරහං භොති සමමාසමබ්බද්ධො ලොකෙ වීචිත්තවජ්ජෙ. බුද්ධො
 සමානො කිං ලභති? සුච්චරිවාරො භොති, සුච්චි'ස්ස භොන්ති පරිවාරා
 භික්ඛු භික්ඛුනියො උපාස්කා උපාසිකායො දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා
 ගන්ධබ්බා. බුද්ධො සමානො ඉදං ලභති.

එකමස්සං භගවා අවොච. තස්සෙත්තං වුවති:

මිට්ඨාජීවඤ්ඤා අවිසංසි සමෙත වුත්ති.
 සුච්චිනා සො ජනස්සිධං ධම්මකෙන
 අභිකම්මෙ ව අපානුදි¹
 භික්ඛෙ ව බ්‍රහ්මජනසුඤ්ඤා ආවරි.²

සංග්ගා වේදයති නරො සුඬඵලානි
 කර්තවා නිපුණෙහි විදුහි
 සබ්බෙ වණ්ණිකානි තිද්ධිපුරවරස්මො
 අභිරමති රතිබ්බිධාසමබ්බි.

ලද්ධා³ මානුසකං භවං තතො
 වර්තා⁴ සුක්කතඵලච්චාකං
 සෙසකෙන පටිලභති ලපනජං
 සමමපි සුචි සුසුක්කං.⁵

1. අපනුදි (මජ්ඣං)

2. අවරි (මජ්ඣං)

3. ලද්ධාන (මජ්ඣං)

4. වර්තාන (මජ්ඣං)

5. ලද්ධාන මනුසසකං භවං තතො වරිය පුත, සුක්ක, ඵලච්චාක, යෙ සකෙන පටිලභති ලපනජං සමමපි සුචි ව සුචිසුද්ධි සුසුක්කං (සායා)

හේ ඒ ලක්ෂණයන්ගෙන් සමනාවිත වූයේ, ඉදින් ගිහිගෙහි වසන්නේ වී නම්, දැනම් වූ ධර්මරාජවූ, සිවුසයුර ඉම් කොටැති සිවු මහ දිවයිනට නායක වූ, සතුරන් දිනූ, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත් රුවනින් සමන්වාගත සක්විති රජෙක් වෙයි. ඇත්රුවන, අස්රුවන, මිණිරුවන, ඉතිරිරුවන, ගැහැවිරුවන, සත්වනු පුත්රුවන ම යැ යි ඔහුට මේ සත් රුවන් කෙනෙක් වෙත්. ශූර, වීර, ඇහැරුව ඇති, සතුරුසෙන් මඩිනුයෙහි බුහුච්ඡි, අයිරා දහස් පුත් කෙනෙක් ඔහුට වෙත්. ඒ සක්විති තෙමේ සයුර හිමි කොට මේ පොළොව, සතුරු ජන නැමැති හුල්නැති, සතුරු බිය නිමිති නැති, සතුරු ජන නැමැති කටු නැති, නිරූපදාන, නිවුණු සැනැහුණු, සතුරු අර්බුද නැති ක්ෂෙම භූමියක් කොට, දඬුවමින් තොර වැ අවියෙන් තොර වැ, දැනුමින් දිනා අධිපති වැ වෙසෙයි. රජ වනුයේ කුමක් ලබයි ද? හේ පිරිසිදු පිරිවර ඇත්තේ වෙයි. නියමගම් වැසි දනවවැසි ජනයෝ ද, බමුණු ගැහැවියෝ ද, ගණකයෝ ද මහාමාත්‍රයෝ ද, සෙනාධිග රක්ෂකයෝ ද, ද්වාරපාලයෝ ද, පරම්පරාගත වැ රාජපර්ෂදෙහි වූ ඇමැත්තෝ ද, රජුහු දුන් භාගසම්පත් විදුනා ප්‍රභූ ද, රජුහු ද රජකුමරු වෝ ද යන ඔහුගේ පිරිසිදු පිරිවරජනයෝ ගණනින් මහත් වෙති. රජ වනුයේ මෙය සපුරා ලබයි. ඉදින් ගිහි ගෙන් නික්මැ, සස්නැ පැවිදි වන්නේ නම්, අර්හත් වූ ලොවැ බැහැර කොට හළ කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති, සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වෙයි. බුදු වනුයේ කුමක් ලබයි ද? පිරිසිදු පිරිවර ඇත්තේ වෙයි. ඔබට භික්ෂු ද භික්ෂුණිහු ද උපාසකයෝ ද උපාසිකාවෝ ද දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද නාගයෝ ද ගන්ධර්වයෝ ද යි මේ පවිත්‍ර වූ පිරිවර සවිවෝ වෙත්. බුදු වනුයේ මෙය ලබයි."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කාරණය වදළු සේක. එහි මෙය (ගාරා වචන විසින්) කියනු ලැබේ:

හෙ තෙමේ මිට්ඨාආච්චිය ද බැහැරැ ලිය. දැනුමෙන් සෙමෙන් පවිත්‍ර ආච්චියෙන් දිවිපැවැත්ම ඉපැදවී ය. අහිත දැ ද බැහැරැකෙළේ ය. බොහෝ දෙනාට හිත වැඩ ද බොහෝ දෙනාට සුවය ද සිදු කෙළේ ය.

මනුෂ්‍ය වූ හෙ තෙමේ නිපුණ වූ නුවණැති සත්පුරුෂයන් විසින් වර්ණිත වූ පින් කම් කොට, සාර්ථකයෙහි සැප විපාක විඳියි. ඒ දිව්‍ය සුබක්‍රීඩායෙන් යුක්ත වැ සක්දෙවිඳු සේ වෙසෙසින් සුව විද වෙසෙයි.

එයින් සැව මිනිසක් බව ලැබ, ඉතිරි කුලලවිපාකයෙන් සම් වූ ද ඉතා සුදු වූ ද දත් ලබයි.

තං වේයාඤ්ඤානිකා සමාගතා
 බහවො බ්‍යාකංසු නිපුණසමමතා මනුජා
 සුවිජනපරිවාරගණො භවති
 දීපසමසුක්කසුවිසොභනදනේතා.

රඤ්ඤා හොති බහුජනො
 සුවිපරිවාරො මහතිං මහිං අනුසාසකො,
 පසයා න ච ජනපදතුදනං
 හිතමපි ච බහුජනසුබඤ්ඤා වරහති.

අථ චෙ පබ්බජති භවති වීජාපො
 සමණො සමිතරජො වීචිත්තජයෝ,
 විගතදරථකිලමජො
 ඉමමපි ච පරමපි ච¹ පසසති ලොකං.

තසෙසාවාදකරා බහු ගිහි ච පබ්බජිතා ච
 අසුවිගරහිතං² ධුතානති පාපං,
 ස හි සුවිහි පරිවුතො භවති
 මලබිලකලිකිලෙසෙ පත්‍රදෙනී ති.³

ලකඛණසුත්තං නිවසීතං සත්තමං.

-
1. ඉමමපි ච පරමපි ච (ආ), පරමපි පරමපි ච (භ්‍යා)
 2. අසුවිං ගරහිතං (මජ්ඣං)
 3. තසෙසාවාදකරා බහුගිහි ච, පබ්බජිතො ච අසුවිගරහිතං—
 පත්‍රදී පාපසහ හි සුවිහි පරිවුතො, භවති මලබිලක කිලසෙ පත්‍රදෙනී (භ්‍යා)

පශ්චිතසම්මත වූ බොහෝ ලක්ෂණ පාඨක බමුණෝ රැස් වුවාහු,
'මෙ තෙමේ දෙවරක් උපන් සම වූ සුදු වූ පිරිසිදු වූ ශොභන දත් ඇත්තේ
පිරිසිදු ජනයන් පිරිවර මුළුව කොටැත්තේ වේ' යැයි ද,

රජ වූ මොහුට බොහෝ දෙනා පිරිසිදු පිරිවර වෙයි. මහ පොළොව
අත් කොට ගෙන පාලනය කරන්නේය. අත් කෙනෙකුගෙන් මොහුගේ
රටට පිඩාවෙක් නොවෙයි. එ දනවුනි වැස්සෝ උනුනට හිතවැඩ ද
බොහෝ දෙනාට සුවය ද සිදු කෙරෙත් යැයි ද,

ඉදින් මෙ තෙමේ පැවිදි වන්නේ නම්, පහ වූ පව ඇති, සංසිදුවූ
කෙලෙස් දුලි ඇති, බැහැර කළ කෙලෙස් සෙවෙනි ඇති, පහ වූ කායික
පිඩා හා ක්ලාන්ති ඇති ශ්‍රමණයෙක් වනුයේ, මෙ ලොව ද පර ලොව ද දක්ෂී
යැයි ද,

ඔබගේ අවවාද පිළිපදනා බොහෝ ගිහියෝ ද පැවිද්දෝ ද අඟුරි
සෙයින් ගර්හිත වූ පාපය වනසත්. හේ වනාහි පිරිසිදු දහමින් පිරිවැරුණේ
වෙයි. රාගාදි කෙලෙස් නැමැති මල ද කණු කටු ද දෙමස නැමැති පාපය
ද සියලු කෙලෙසුන් ද ප්‍රභීණ කරන්නේ යැ'යි ද කියා පැවැසූහ.

සත්වතු ලක්ෂණ සූත්‍රය නිමිණේ යැ.

සිගාලසුඛතං

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලඤ්ඤානිවාසෙ. තෙන ටො පන සමයෙන සිගාලකො¹ ගහපතිපුත්තං කාලසෙච චුට්ඨාය රාජගහා නිකම්භිකා අලලවන්තො අලලකෙසො පඤ්ඤිකො පුට්ඨදිසා² නමසාසි, පුරස්මිං දිසං දක්ඛිණං දිසං පච්ඡිමං දිසං උතතරං දිසං භෙට්ඨිමං දිසං උපරිමං දිසං,

2. අථ ටො භගවා පුබ්බණ්ඩසමයං ගිව්ඤ්ඤානිවාසෙකා පක්ඛවිවරමාදය රාජගහං පිණ්ඩාය පාචිසි. අඤ්ඤා ටො භගවා සිගාලකං ගහපතිපුත්තං කාලසෙච චුට්ඨාය රාජගහා නිකම්භිකා අලලවන්තො අලලකෙසො පඤ්ඤිකො පුට්ඨදිසා නමසාසන්තො, පුරස්මිං දිසං දක්ඛිණං දිසං පච්ඡිමං දිසං උතතරං දිසං භෙට්ඨිමං දිසං උපරිමං දිසං. දිසාන සිගාලකං ගහපතිපුත්තං එතදවොච: කිනතු ටො තං ගහපතිපුත්ත කාලසෙච උට්ඨාය රාජගහා නිකම්භිකා අලලවන්තො අලලකෙසො පඤ්ඤිකො පුට්ඨදිසා නමසාසි, පුරස්මිං දිසං දක්ඛිණං දිසං පච්ඡිමං දිසං උතතරං දිසං භෙට්ඨිමං දිසං උපරිමං දිසන්ති?''.

“පිතා මං භනෙත කාලං කරොතො එවං අවච: ‘දිසා තාත නමසෙය්‍යාසි’ති. සො ටො අහං භනෙත පිතු වචනං සකකරොතො ගරුකරොතො මානෙතො පුජෙතො කාලසෙච චුට්ඨාය රාජගහා නිකම්භිකා අලලවන්තො අලලකෙසො පඤ්ඤිකො පුට්ඨදිසා නමසාසම්, පුරස්මිං දිසං -පෙ- උපරිමං දිසන්ති”.

“න ටො ගහපතිපුත්ත අරියස්ස විනයෙ එවං ඡද්දිසා නමසිතඛො”ති.

“යථාකථං පන භනෙත අරියස්ස විනයෙ ඡද්දිසා නමසිතඛො? සාධු මෙ භනෙත භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා අරියස්ස විනයෙ ඡද්දිසා නමසිතඛො”ති.

1. සිගාලකො (මජ්ඣං)

2. පුට්ඨදිසා (මජ්ඣං)

සිගාලක සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී.

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර නිසා කලන්දක නිවාස නම් වූ වෙළඳවන අරමැ වැඩ වසන සේක. එ කල්හි සිගාලක නම් ගැහැව් පුත් කලින් ම (උදසනක් සේ ම) නැඟී සිට, රජගහ නුවරින් නික්මැ ගොස්, තෙත් රෙදි ඇත්තේ, තෙත් කෙහෙ ඇත්තේ, දෙහොත් මුදුනැ තබා ගත්තේ පෙර දෙස ද, දකුණු දෙස ද, අවර දෙස ද, උතුරු දෙස ද, යට දෙස ද, උඩ දෙස ද යන බොහෝ දිශාවන් වදී."

2. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙරවරු සමයෙහි හැඳ පෙරෙවැ, පා සිවුරු ගෙන, රජගහ නුවරට පිඩු පිණිස පිවිසි සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, කලින් ම නැඟී සිට රජගහ නුවරින් නික්මැ, තෙත් වස්ත්‍ර ඇති ව, තෙත් කෙහෙ ඇතිව, දෙහොත් මුදුනැ තබා ගෙන, පෙර දෙස ද දකුණු දෙස ද අවර දෙස ද, උතුරු දෙස ද යට දෙස ද, උඩ දෙස ද වදනා සිගාලක ගැහැව් පුතු දුටු සේක් ම ය. දැක, ඔහු බණවා, 'ගැහැව් පුත, කවර හෙයින් තෙපි කල් තබා ම නැඟී සිට රජගහ නුවරින් නික්මැ, තෙත් වස්ත්‍ර ඇත්තෙහි, තෙත් කෙහෙ ඇත්තෙහි, දෙහොත් මුදුන් තබාගෙන, පෙර දෙස දකුණු දෙස අවර දෙස උතුරු දෙස යට දෙස උඩ දෙස යන බොහෝ දිශාවන් වදිවු ද?' "යි අසා වදළ සේක.

"වහන්ස, මා පියා කලුරිය කරනුයේ, 'දරුව, දිශාවන් වදුව'යි මට මෙසේ කී ය. වහන්ස, ඒ මම පියාගේ වචනයට සත්කාර කරනුයෙමි, ගරුකාර කරනුයෙමි, බුහුමන් කරනුයෙමි, පූජා කරනුයෙමි, කලින් ම නැඟී සිට රජගහ පුරයෙන් නික්මැ, තෙත් රෙදි ඇති ව, තෙත් කෙහෙ ඇති ව, දෙහොත් මුදුනැ තබාගෙන, පෙර දෙස... උඩ දෙස වදිමි'යි (සිගාලක තෙමේ) කී ය.

'ගැහැව් පුත, ආයාචි ව්‍යායාමෙහි ස දෙස්ත්‍ර මෙසේ නො වැන්ද යුත්තා- හ'යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

'වහන්ස, කෙසේ නම් ආයාචි ව්‍යායාමෙහි ස දෙස්ත්‍ර වැන්ද යුත්තා- හු ද? වහන්ස, ආයාචි ව්‍යායාමෙහි යම්සේ ස දෙස්ත්‍ර වැන්ද යුත්තාහු නම්, එසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට දහම් දෙසන සේක් වා'යි ගැහැව් පුත් කී ය.

ජද්දිසා

3. තෙන හි ගහපතිපුඤ්ඤා සුඤ්ඤා, සාධුකං මනසි කරොති, භාසි-
කසාමී'ති.

‘එවං හතෙත’ති ටො සිභාලො ගහපතිපුඤ්ඤා හගවතො පච්චසෙකාසි.

හගවා එතදවොච:

“යතො ටො ගහපතිපුඤ්ඤා අරියසාවකස්ස වක්ඛාරො කම්මකිලෙසා පභිණා භොනති, චතුභි ඤානෙහි පාපකම්මං න කරොති, ජ ව භොගානාං අපායමුඛානි න සෙවති, සො එවං වුද්දසපාපකාපගතො, ඡද්දිසාපටිච්ඡාදී,¹ උභයලොකවිජයාය පටිපන්නො භොති, තස්ස අයං වෙච ලොකො ආරද්ධො භොති පරො ච ලොකො. සො කායස්ස හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති.

කම්මකිලෙසා

4. කතමස්ස වක්ඛාරො කම්මකිලෙසා පභිණා භොනති? පාණාති-
පාතො ටො ගහපතිපුඤ්ඤා කම්මකිලෙසො, අදින්නාදනං කම්මකිලෙසො,
කාමෙසු මිච්ඡාවාරො කම්මකිලෙසො, මුසාවාදෙ කම්මකිලෙසො. ඉම්ඤ්ඤා
වක්ඛාරො කම්මකිලෙසා පභිණා භොනති'’ති. ඉදමවොච හගවා. ඉදං
වච්ඡා² සුගතො, අරාපරං එතදවොච සත්ථා:

පාණාතිපාතං අදින්නාදනං මුසාවාදෙ ච වුච්චති
පරදුරගමනං ඤාති නප්පසංසන්නි පණ්ඩිතා'ති.

අගතිගමනානි

5. කතමෙහි චතුභි ඤානෙහි පාපකම්මං කරොති? ඡන්දගතිං
ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති, දෙසාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති,
මොහාගතිං ගච්ඡන්තො පාපකම්මං කරොති, හයාගතිං ගච්ඡන්තො
පාපකම්මං කරොති. යතො ටො ගහපතිපුඤ්ඤා අරියසාවකො නෙව ඡන්දගතිං
ගච්ඡති, න දෙසාගතිං ගච්ඡති, න මොහාගතිං ගච්ඡති, න හයාගතිං
ගච්ඡති, ඉමෙහි චතුභි ඤානෙහි පාපකම්මං න කරොති'’ති. ඉදමවොච හගවා.
ඉදං වච්ඡා සුගතො අරාපරං එතදවොච සත්ථා:

ඡන්ද දෙසා හයා මොහා යො ධම්මං අනිවක්ඛති,
නිභියති තස්ස යසො³ කාළපකෙඛ'ව චන්දිමා.

-
1. ඡද්දිසා පටිච්ඡාදි භොති (කෘෂ්)
 2. වච්ඡාන (මජ්ඣං)
 3. යසො තස්ස (මජ්ඣං)

ස දිසා

3. 'ගැහැවි පුත, එසේ වී නම් අසව, මොනොවට මෙනෙහි කරව, කියන්නෙමි'යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළු සේක.

එසේ ය, වහන්සැ'යි ම සිංහලක ගැහැවි පුත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක: "ගැහැවි පුත, යම් භෙයෙකින් ආයඨශ්‍රාවකයා ගේ සතර කර්මක්ලේශයෝ ප්‍රභිණ වෙත් ද, යම් හෙයෙකින් ආයඨ ශ්‍රාවක තෙම සතර කරුණෙකින් පවකම් නො කරයි ද, යම් භෙයෙකින් භෝගයන් ගේ විනාශවූ සයත් නො සෙවී ද, භෙ තෙමේ මෙසේ තුදුස් ලාමක කම්වලින් පහ වූයේ ය දිසාවන් වසාලනුයේ, දෙලෝ ජය ගැන්ම පිණිස පිළිපන්නේ වෙයි. ඔහු විසින් මෙලොවද ආරාධිත වෙයි, පරලොවද ආරාධිත වෙයි. හේ කාබුන් මරණින් මතු මනාප ගති ඇති ස්වර්ග ලෝකයට පැමිණෙයි.

කර්ම ක්ලේශ

4. ඔහු ගේ කවර සතර දෙනෙක් කර්ම ක්ලේශයෝ (අත්බව කිලිටි කරන කර්ම) ප්‍රභිණ වෙත් ද? ගැහැවිපුත, ප්‍රාණසාත්‍යය වනාහි කර්ම ක්ලේශයෙකි, අදත්තාද්‍යය කර්ම ක්ලේශයෙකි, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම කර්ම ක්ලේශයෙකි, මාෂාවාදය කර්ම ක්ලේශයෙකි. ඔහු ගේ මේ කර්ම ක්ලේශයෝ ප්‍රභිණ වෙත්." භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක. සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදරා, ශාස්තෘ වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැවත ගාරා බන්ධන වශයෙන් අනෙකක් වූ මෙය වදළු සේක:

පණ්ඩා ද, අධිනාදන් ද, මුසවා යැ යි යමෙක් කියනු ලැබේ නම් එය ද, පරමුත් කරා යෑම ද යන මේ දෑ නුවණැත්තෝ නො පසසත්.

අගති ගමන

5. (ආර්ය ශ්‍රාවක තෙමේ) කවර සතර කරුණෙකින් පවකම් නො කෙරේ ද යත්: (සුහුදුන්තෙමේ), ඡන්දයෙන් අගතියට යනුයේ (නො කටයුත්තක් කරනුයේ) පවකම් කරයි. ද්වේෂයෙන් අගතියට යනුයේ පවකම් කරයි, ඛියෙන් අගතියට යනුයේ පවකම් කරයි, මෝහයෙන් අගතියට යනුයේ පවකම් කරයි. ගැහැවිපුත, යම් භෙයෙකින් ආයඨශ්‍රාවක තෙමේ ඡන්දයෙන් අගතියට නො ම යන්නේ ද, ද්වේෂයෙන් අගතියට නො ම යන්නේ ද, ඛියෙන් අගතියට නො ම යන්නේ ද, මෝහයෙන් අගතියට නො ම යන්නේ ද, හේ මේ සතර කරුණින් පවකම් නො කෙරෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක, ශාස්තෘ වූ සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදරා, නැවත ගාරාබන්ධන වශයෙන් අනෙකක් වූ මේ වචන ද වදළු සේක:

'ඡන්දයෙන් ද ද්වේෂයෙන් ද ඛියෙන් ද මෝහයෙන් ද යමෙක් සුක්කි-ධර්මය ඉක්මැ යේ ද, කථවර පසැ සදුහු මෙන්, ඔහුගේ යශස පිරිහෙයි.

ජන්ද්‍ර දෙසා භයා මොහා යො ධම්මං නාතිවිත්තති,
ආපුරති තස්ස යසො¹ සුක්කපකෙඛ වා² වන්දිමා'ති.

ජ අපායමුඛානි

6. කතමානි ජ භොගානං අපායමුඛානි න යෙවති? සුරාමෙරයමජ්ජ-
පමාදඤ්ඤානානුයොගො ඛො ගහපතිපුත්ත භොගානං අපායමුඛං. විකාල-
විසිඛාවරියානුයොගො භොගානං අපායමුඛං. සමජ්ජාභිවරණං භොගානං
අපායමුඛං. ජුතපමාදඤ්ඤානානුයොගො භොගානං අපායමුඛං. පාපමිත්තා-
නුයොගො භොගානං අපායමුඛං ආලස්සානුයොගො භොගානං අපායමුඛං.

මජ්ජයානාදීනවා

ජ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදඤ්ඤානානු-
යොගො: සන්ධිවසීකා ධනජානි, කල්හප්පවසිකිනී, රොගානං ආයතනං,
අකිත්තිසඤ්ජනනී, කොපිනනිදංසනී පඤ්ඤාය දුඛධ්මිකරණිකෙව ජලඤ්ඤා-
පදං භවති. ඉමෙ ඛො ගහපතිපුත්ත ජ ආදීනවා සුරාමෙරයමජ්ජපමා-
දඤ්ඤානානුයොගො.

විකාලවරියාදීනවා

ජ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා විකාලවිසිඛාවරියානුයොගො: අත්තා
පි'සස අගුකෙත්තා අරක්ඛිතො භොති පුත්තදුරො පි'සස අගුකෙත්තා අරක්ඛිතො
භොති, සාපකෙයාමිති'සස අගුකෙත්තා අරක්ඛිතං භොති, සඛිකියො ච භොති
පාපකෙසු යානෙසු, අභුතවචනං ච තස්මිං රුහති, ඛෙසුනඤ්ඤා දුක්ඛධම්මානං
පුරස්කෙත්තො භොති. ඉමෙ ඛො ගහපතිපුත්ත ජ ආදීනවා විකාලවිසිඛා-
වරියානුයොගො.

සමජ්ජාභිවරණාදීනවා

ජ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා සමජ්ජාභිවරණො: කච්ඡ නචචං කචි
ගීතං, කච වාදිතං, කච අක්ඛානං, කච පාණිසකරං, කච කුම්භචුරුනනි? ඉමෙ
ඛො ගහපතිපුත්ත ජ ආදීනවා සමජ්ජාභිවරණො.

-
1. යසො තසස (මජ්ඣං)
 2. ජුත්තපකෙඛව (කම්)
 3. කුම්භං (භා)

යමෙක් ජන්දයෙන් ද ද්වේෂයෙන් ද බියෙන් ද මොහයෙන් ද යුක්තිධර්මය ඉක්මැ නො යේ ද, ඔහුගේ යශස පුර පසැ සසුනු මෙන් වැඩෙයි."

අපායමුඛ සය

6. හේ භෝගයන් හේ කවර විනාශමුඛ සයක් නො යෙව් ද යත්: ගැහැව් පුත, මත් බවට ප්‍රමාදයට කරුණු වූ රහමෙර පිමෙහි යෙදීම භෝගයන් හේ විනාශ මුඛයෙකි. නොකල්හි වීථිසංචාරයෙහි යෙදීම භෝගයන් හේ විනාශ මුඛයෙකි. උත්සව දර්ශනය පිණිස යෑම භෝගයන්හේ විනාශ මුඛයෙකි, ප්‍රමාදයට කාරණයක් වූ දුකෙළියෙහි යෙදීම භෝගයන්හේ විනාශ මුඛයෙකි. පාපමිත්‍රයන් හා පුන පුනා එක් වීම භෝගයන් හේ විනාශ මුඛයෙකි. අලසබව්හි නැවත නැවත යෙදීම භෝගයන් හේ විනාශ මුඛයෙකි.

මද්‍යපානාදීනව

ගැහැව් පුත, මත්බවටත් ප්‍රමාදයටත් කාරණ වූ රහමෙර පිමෙහි පුන පුනා යෙදීමෙහි මේ දෙය් සයෙකි: මේ ලොවැදීම වන ධන භානිය, කලහ වැඩීම, රෝගයනට කෙතක් වීම, අපකීර්ති ඉපැදවීම, කයෙහි ගුණසාරාන විවෘත කොට හැසිරීම, නුවණ දුර්වල කිරීම යන සවැනි කාරණය ද වෙයි. ගැහැව් පුත, මදයට ප්‍රමාදයට කාරණ වූ රහමෙර පිමෙහි මේ දෙය් සය වේ.

විකාලවරියාදීනව

ගැහැව් පුත, නොකල්හි වීථි සඤ්චාරයෙහි පුන පුනා යෙදීමෙහි මේ දෙය් සයෙකි: තෙමේ ද සංගොපිත නො වූයේ නො රක්තාලද්දේ වෙයි. ඔහුගේ අඹුදරුවෝ ද අසංගොපිත වූවාහු නොරක්තා ලද්දහු වෙත්, ඔහු හේ වස්තුව ද සංගොපිත නො වූයේ නො රක්තා ලද්දේ වෙයි. පාප ක්‍රියාවන්හි සැක කටයුත්තක් ද වෙයි, අතුත දෝෂ කපා ද ඔහු කෙරෙහි නැහෙයි, තවත් බොහෝ දුක් දෙමනසුන් විසින් පෙරවූ කරන ලද්දේ වෙයි, (බොහෝ දුක් ඔහු පසු පස එයි). ගැහැව් පුත, මොහු සදොන නොකල්හි වීථිසඤ්චාරයෙහි පුන පුනා යෙදීමෙහි දෙසයෝ ය.

සමද්‍යාහිවරණාදීනව

ගැහැව් පුත, උත්සව දර්ශනයට යාමෙහි මේ දෙය් සයෙකි: කොහි නැවුම් ඇඳ්ද? කොහි ගැයුම් ඇත්ද? කොහි වැයුම් ඇඳ්ද? ආබ්‍යාන (රාමායණාදී කථා කීම) කොහි ඇඳ්ද? අත්තාලම් ඇ ගැසීම කොහි ඇඳ්ද? කළ පිහීම ආදිය කොහි ඇඳ්ද?යි සොයා හැව්දිත්. උත්සව දර්ශනයට යෑමෙහි මේ ආදීනව සය ය.

ස්තප්පමාදදීනවා

ඡ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා ස්තප්පමාදද්ධානානුයොගෙ: ඡයං වෙරං පසවති, ජිතො විත්තමනුසොවති, සන්දිට්ඨිකා ධනජාති, සභාගතස්ස¹ වචනං න රුහති, මිත්තාමච්චානං පරිභුතො භොති, ආවාහවිවාහකානං අපඤ්ඤා භොති, අක්කධුතො අයං පුරිසපුත්තලො නාලං දුරභරණයා'ති. ඉමෙ ඛො ගහපතිපුත්ත ඡ ආදීනවා ස්තප්පමාදද්ධානානුයොගෙ.

පාපමිත්තානුයොගාදීනවා

ඡ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා පාපමිත්තානුයොගෙ: යෙ චුත්තා, යෙ සොණ්ඩා, යෙ පිපාසා, යෙ නෙකතිකා යෙ වස්සනිකා යෙ සාහසිකා, ත්‍යාස්ස මිත්තා භොතති, තෙ සභායා. ඉමෙ ඛො ගහපතිපුත්ත ඡ ආදීනවා පාපමිත්තානුයොගෙ.

ආලසසාදීනවා

ඡ ඛො' මෙ ගහපතිපුත්ත ආදීනවා ආලසසානුයොගෙ: අතිසීතනති කම්මං න කරොති, අතිඋණ්ණනති කම්මං න කරොති, අතිසායනති කම්මං න කරොති, අතිපාතො'ති කම්මං න කරොති, අතිජාතො'ස්මිති කම්මං න කරොති, අතිධාතො'ස්මිති කම්මං න කරොති. තස්ස එවං කිව්වාපදෙස-බ්‍රහ්මලස්ස විහරතො අනුප්පන්නා වෙව භොගා නුප්පජ්ජනති, උප්පන්නා ව භොගා පරික්ඛයං ගච්ඡනති. ඉමෙ ඛො ගහපති පුත්ත ඡ ආදීනවා ආලසසානුයොගෙ''ති.

ඉද්ධවොච භගවා, ඉදං ව්‍යා සුගතො අරාපරං එතදවොච සඤ්ඤා:

1. සභායෙ තස්ස (කම)

දුක්ඛප්‍රමාදදීනව

ගැහැව් පුත, ප්‍රමාදයට කාරණ වූ දු කෙළියෙහි යෙදීමෙහි මේ දෙස් සයෙකි: දිනතුයේ (පැරැදුණු තුළ) වෙර උපදවයි, පැරැදුණේ (නටුවාවූ) වස්තුව අනුව සොව්. තමා දක්කැදී ම ධනභානිය වේ. සභාවට ගිය ඔහු ගේ වචන නො නැගේ. මිත්‍රාමාත්‍යයන් විසින් පිරි-
භෙලන ලද්දෙක් වෙයි. 'මේ පුරුෂපුද්ගල තෙමේ අක්ෂධූර්තයෙකැ'යි අභිදරුවන් රක්තට නො සමත් වේ යැ'යි ආවාහක විවාහකයන් විසින් නො පතන ලද්දේ වෙයි. ගැහැව් පුත, මොහු ප්‍රමාදයට කාරණ වූ දුකෙළියෙහි පුතපුතා යෙදුම්හි දෙසයෝ සදෙන වෙත්.

පාපමිත්‍රානුයෝගාදීනව

ගැහැව් පුත, පාපමිත්‍රානුයෝගයෙහි (ලාමක මිතුරන් ඇසුරු කැරැමිහි) මේ දෝෂ සයෙකි: අක්ෂධූර්ත (දුකෙළියෙහි යෙදුණු) යම් කෙනෙක් වෙත් ද ඔහු ඔහුට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, යම් ඉතිරි සොඩි ආදි සොඩිහු වෙත් ද, ඔහු ඔහුට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, බීමෙහි ලොල්වූ යම් කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු පාපමිත්‍රානුයුක්තයාට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, යම් ගෙනෙකික (බොරුරන් ආදිය දී රවටන) කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු ඔහුට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, යම් වංචනික (සම්මුඛ වචනයෙන් රව-
ටන) කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු ඔහුට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, ගම් පැහැරීම් ආදි සාහසික කර්මයන්හි යෙදුණු යම් කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු පාපමිත්‍රානු-
යෝගියාට මිත්‍ර වෙත්, සභාය වෙත්, ගැහැව් පුත, පාපමිත්‍රානුයෝග-
යෙහි මේ දෙස් සය ය.

අලසභාදීනව

ගැහැව් පුත, අලසබවහි යෙදීමෙහි මේ දෝෂයෝ ස දෙනෙක් වෙත්. ඉතා ශීත යැයි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි, ඉතා උෂ්ණයැ යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි. ඉතා සවස් කාලය වී යැ යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි. ඉතා උදසන යැ යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි, ඉතා බඩ සා ඇත්-
තෙමි යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි, ඉතා වැඩියක් අඟර ගනිමි යි කර්මාන්ත නො කෙරෙයි. මෙසේ කටයුතු අතපසු කිරීම බහුල කොට ඇති ඔහුට නූපත් භෝගයෝ නො උපදිත්; උපත් භෝගයෝ ද විනාශයට යෙත්. ගැහැව් පුතුනි, මේ අලසබවහි යෙදීමෙහි දෙස් සය ය.

භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක. ශාස්තෘ වූ සුගතයන් වහන්-
සේ මෙය වදරා යළි ගාරා බන්ධන වශයෙන් අනෙකක් වූ මෙය වදළු
සේක.

7. “හොති පානසබ්බා නාම හොති සම්මියසම්මියො
යො ච අකේසු ජාතෙසු සභායො හොති සො සබ්බා. 1

උසුරුසෙය්‍යා පරදරුසෙවනා
වෙරපසඬො¹ ච අනස්සා ච
පාපා ච මිත්තා සුක්ඛරියනා ච
එතෙ ජ යානා පුරිසං ධංසයන්ති. 2

පාපමිත්තො පාපසබ්බො පාපආචාරගොචරො
අසමා ලොකා පරමො ච උභයා ධංසතෙ නරො. 3

අකඛ්ඤ්ඤා වාරුණි නවගිතං
දිවාසොපං පාරිවරියා අකාලෙ
පාපා ච මිත්තා සුක්ඛරියනා ච
එතෙ ජ යානා පුරිසං ධංසයන්ති. 4

අකෙඛ්ඤි දිබ්බන්ති සුරං පිචන්ති
යනතිත්ථො පාණසමා පරෙසං
නිභිතසෙවි න ච වුඤ්ඤෙවි²
නිභියරෙ කාළපකෙඛ්ඤි ව චන්ද්‍ර. 5

යො වාරුණි අධනො අකිකුන්තො
පිපාසො පිචං පාපං ගතො³
උදකම්ච ඉණං විගාහති
අකුලං⁴ කාහිති ධිප්පමක්කනො. 6

න දිවාසොපසිලෙන රත්තිමුට්ඨානදෙසසිනා⁵,
නිව්චං මනෙතන සොගෙඤ්ඤා සකකා ආවසිත්තුං සරං. 7

අතිසිතං අතිඋණං අතිසායම්ඤ අහු,
ඉති වීසඤ්ඤාමමනෙත අස්සා අවෙචන්ති මාණවෙ. 8

යො'ධ සිතකුඤ්ඤා උණකුඤ්ඤා තිණා භියො න මඤ්ඤති
කරං පුරිසකිව්වාති සො සුඛා⁶ න විහායති'ති. 9

-
1. වෙරපසඬො (මජ්ඣං)
 2. වුද්ධිසෙවි (ග්‍යා), වුද්ධිසෙවි (කම්)
 3. පිපාසොසි අස්සාගතො (ග්‍යා), පිපාසො පි සමපප්පකො (කම්)
පප ගතො (මජ්ඣං)
 4. අකුලං (ග්‍යා, කම්)
 5. රත්තිමුට්ඨානදෙසසිතා (PTS)
 6. සුඛං (මජ්ඣං)

7. පානසබ්බ නම් (මත් පැන් බොන තැනැදි පමණක් යහලු වූ) යහලුවෙක, සම්මිය සම්මිය නම් (හමු වූ තැනැදි පමණක් මිතුරු කම් අභවන) යහලුවෙක, වැඩ ඇති වූ කල්හි යමෙක් යහලු වේද එසේ වූ යහලුවෙක් ඇත. 1

ඉරු උද වන කෙක් නිදීම ය, පරඹුවන් සෙවීම ය, වෙර බහුල බව ය, අවැඩ කරන බව ය, පාප මිත්‍රයෝ ය, තද මසුරු බව ය යන මේ කරුණු සය පුරුෂයා වනසයි. 2

ලාමක මිතුරන් ඇති, ලාමක යහලුවන් ඇති, ලාමක වූ ආචාර ගොවර ඇති මිනිස් තෙමේ මෙලොවින් ද පරලොවින් ද යන දෙය සිත් ම වැනැසෙයි. 3

දුකෙළීම ය, පරඹුවන් කරා යෑම ය, මත්පැන් පීම ය, නැටුම් ගැයුම් සොයා යෑම ය, අභවල් නිදීම ය, නොකල්හි වීරි සංචාරය ය, පාප මිත්‍රයෝ ය, දඩි මසුරු බව ය යන මේ කරුණු සය මිනිසා වනසයි. 4

පසැවින් කෙළින්, රා බොත්, අනුන් ප්‍රාණ සම ව රක්තා අඹුවන් කරා යෙත්. පිරිහුණුවන් සෙවනාහුයැ වැඩුණුවන් නො සෙවනාහු ය. ඔහු කළුවර පසැ සදු සෙයින් පිරිහෙත්. 5

ධනය නැති දිළිඳු වූ යමෙක් මත්පැන් බොනුයේ පොකුණක් වෙත ගියක්හු පැන් බොන්නාසේ මත්පැන් බීමෙහි ගිජු වූයේ ද, හේ ණය ගැති බවට බැසගනී. වහා සිය කුලය අකුලයක් (පිරිහුණු කුලයක්) කරන්නේ ය. 6

අභවල් නිදන සුලු, රැපිබිඳ සිටීම නොරිසියෙන, නිතර මත් වූ, සොඬ වූ තැනැත්තෙකු විසින් ගෙහි වසන්නට නො හැක්ක. 7

ධනයෝ 'දන් ඉතා ශීත ය, ඉතා උෂ්ණ ය, ඉතා සවස් යැ'යි හරන ලද කර්මාන්ත ඇති මිනිසුන් ඉක්මැ යෙත්. 8

මෙහි යමෙක් ශීතයක් උෂ්ණයක් තණපතකට වැඩියෙන් නො තකා ද, පුරුෂ කාර්යයන් කරන හෙ තෙමේ සැපය අත් නො හරී. 9

මිත්තපතිරූපකා

8. වක්ඛාරො' මෙ ගහපතිපුත්ත අමිත්තා මිත්තපතිරූපකා¹ වෙදි-
තබ්බා.. අඤ්ඤදක්ඛිතරො අමිත්තො මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො,
වච්චරමො අමිත්තො මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො, අනුප්පියභාණී
අමිත්තො මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො, අපායසභායො අමිත්තො
මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො.

වතුහි ඛො ගහපතිපුත්ත යානෙහි අඤ්ඤදක්ඛිතරො අමිත්තො මිත්ත-
පතිරූපකො වෙදිතබ්බො.

අඤ්ඤදක්ඛිතරො හොති අපොත ඛහුමිච්ඡති,
භයසා කිච්චං කරොති සෙවති අසාකාරණා.

ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත වතුහි යානෙහි අඤ්ඤදක්ඛිතරො අමිත්තො
මිත්තපතිරූපකො වෙදිතබ්බො.

වතුහි ඛො ගහපති පුත්ත යානෙහි වච්චරමො අමිත්තො මිත්ත-
පතිරූපකො වෙදිතබ්බො. අතිතෙන පටිසංසරති² අනාගතෙන පටිසංසරති,
නිරුත්තෙන සංඛ්‍යාණිකාති, පච්චුප්පනෙතස්ස කිච්චෙවස්ස ඛාසනං දෙසෙති.
ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත වතුහි යානෙහි වච්චරමො අමිත්තො මිත්තපති-
රූපකො වෙදිතබ්බො.

වතුහි ඛො ගහපතිපුත්ත යානෙහි අනුප්පියභාණී අමිත්තො මිත්තපති-
රූපකො වෙදිතබ්බො. පාපකම්මි³ සා³ අනුජානාති, කල්‍යාණම්මි³ සා
අනුජානාති, සම්මුඛා' සා වණ්ණං භාසති, පරම්මුඛා' සා අවණ්ණං භාසති.
ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත වතුහි යානෙහි අනුප්පියභාණී අමිත්තො මිත්ත-
පතිරූපකො වෙදිතබ්බො.

වතුහි ඛො ගහපතිපුත්ත යානෙහි අපායසභායො අමිත්තො මිත්තපති-
රූපකො වෙදිතබ්බො: සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානානුයොගෙ සභායො
හොති, විකාලවිසිඛාවරියානුයොගෙ සභායො හොති, සමජ්ජාහිවරණෙ
සභායො හොති, පුත්තපමාදට්ඨානානුයොගෙ සභායො හොති. ඉමෙහි ඛො
ගහපති පුත්ත වතුහි යානෙහි අපායසභායො අමිත්තො මිත්තපතිරූපකො
වෙදිතබ්බො'ති.

-
1. මිත්තපතිරූපකා (සිවු)
 2. පටිසංසරති (කම)
 3. පාපකම්මෙසිසස (භ්‍යා)

මිත්‍රප්‍රතිරූපකයෝ

8. ගැහැවිපුත, මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක වූ (මිතුරු වෙසින් පැනෙන) සතර අමිත්‍රයෝ දත යුතුහ. මිත්‍රප්‍රතිරූපක අඤ්ඤදක්‍රමානුකූල අමිත්‍රයා දත යුතු, මිත්‍රප්‍රතිරූපක වච්චරම අමිත්‍රයා දත යුතු. මිත්‍රප්‍රතිරූපක අනුප්‍රියභාණී අමිත්‍රයා දත යුතු. මිත්‍රප්‍රතිරූපක අපායසභාය අමිත්‍රයා දත යුතු.

ගැහැවිපුත, සතර කරුණෙකින් මිත්‍රප්‍රතිරූපක වූ අඤ්ඤදක්‍රමානුකූල (ඒකාන්තයෙන් කිසිවක් හැරගෙන ම යන) අමිත්‍රයා දත යුතු:

ඒකාන්තයෙන් සිය මිතුරා ගෙන් කිසිවක් හැරගෙන ම යන්නේ වෙයි. අල්ප දයෙකින් (ස්වල්ප දයක් දී) බොහෝ දෑ ලබන්නට පතයි. තමාට බියක් (උවදුරක්) උපන් කල්හි පමණක් මිතුරා ගේ කටයුතු කෙරෙයි. තමා ගේ වැඩ ම කරුණු කොට මිතුරා සෙවී. ගැහැවි පුත, මේ සතර කරුණින් මිත්‍රප්‍රතිරූපක වූ අඤ්ඤදක්‍රමානුකූල අමිත්‍රයා දත යුතු.

ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් මිත්‍රප්‍රතිරූපක වච්චරම (වචනය ම පරම කොටැති) අමිත්‍රයා දත යුතු: අතීතයෙන් සම්මුත කෙරෙයි, අනාගතයෙන් සම්මුත කෙරෙයි. නිරර්ථක කථායෙන් සම්මුත කෙරෙයි. වර්තමාන කායභයන්හි ව්‍යසන දක්වයි. ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් වච්චරම වූ මිත්‍රප්‍රතිරූපක අමිත්‍රයා දත යුතු.

ගැහැවි පුත, සතර කරුණෙකින් අනුප්‍රියභාණී (අනුකූල වූ පිය බස් කියන) මිත්‍රප්‍රතිරූපක අමිත්‍රයා දත යුතු: (පවක් කරමි යි කී කලැ ඒ) ඔහුගේ පාප ක්‍රියාව ද (මැනැවැ යි) අනුදතී, (පිනක් කරමැ යි කී කලැ ඒ) ඔහුගේ පින් කිරි යද අනුදතී, සම්මුතයෙහි ඔහුගේ ගුණ කියයි, අසම්මුතයෙහි ඔහු ගේ අගුණ කියයි. ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් මිත්‍රප්‍රතිරූපක වූ අනුප්‍රියභාණී අමිත්‍රයා දත යුතු.

ගැහැවිපුත, සතර කරුණෙකින් මිත්‍රප්‍රතිරූපක වූ අපායසභාය වූ (වස්තු විනාශ කිරීමෙහි යහළු වූ) අමිත්‍රයා දත යුතු: මත් බවට ප්‍රමාදයට කරුණු වූ රහමෙර පීමේ යෙදීමෙහි යහළු වෙයි, නොකල්හි වීරී සංචාරයේ යෙදීමෙහි යහළු වෙයි. න්‍යායානුකූල දැකිනු අසනු පිණිස යෑමෙහි යහළු වෙයි, ප්‍රමාදයට කාරණ වූ දුකෙළියේ යෙදීමෙහි යහළු වෙයි. ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් අපාය සභාය වූ මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක අමිත්‍රයා දත යුතු.

ඉදමචොව හගවා. ඉදං වත්ථා සුගතො අරාපරං එතදචොව සත්ථා:

“අඤ්ඤදත්ථිහරො මිත්තො යො ව මිත්තො වච්චරො,¹
අනුප්පියඤ්ඤා යො ආහ අපායෙසු ව යො සමා.
එතෙ අමිත්තෙ වත්තාරො ඉති විඤ්ඤාය පඤ්ඤානො,
ආරකා පරිවජෙය්‍යා මග්ගා පටිහයං යරා”ති.

සුභදම්මනා

9. වත්තාරො' මෙ ගහපතිපුත්ත මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා: උපකාරො² මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා, සමානසුඛදුකෙඛා මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා, අත්ඤ්ඤා මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා, ආනුකම්පකො මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා.

වතුහි ටො ගහපතිපුත්ත යානෙහි උපකාරො මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා. පමිත්තං රකකති, පමිත්තස්ස සාපතෙය්‍යං රකකති, භික්ඛස්ස සරණං භොති, උපතෙත කිව්වකරණියෙ තද්දිගුණං භොගං අනුප්පදෙති. ඉමෙහි ටො ගහපතිපුත්ත වතුහි යානෙහි උපකාරො මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා.

වතුහි ටො ගහපතිපුත්ත යානෙහි සමානසුඛදුකෙඛා මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා: ගුණමස්ස ආවිකකති, ගුණමස්ස පරිගුහති, ආපද්‍රස්ස න විජහති, පීඨිකම්පි'ස්ස අත්ඤාය පරිවට්ඨනං භොති. ඉමෙහි ටො ගහපතිපුත්ත වතුහි යානෙහි සමානසුඛදුකෙඛා මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා.

වතුහි ටො පන ගහපතිපුත්ත යානෙහි අත්ඤ්ඤා මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා: පාපා ගිවාරෙති, කල්‍යාණෙ නිවෙසෙති, අසුඤ්ඤා සාවෙති, සග්ගස්ස මග්ගං ආවිකකති. ඉමෙහි ටො ගහපතිපුත්ත වතුහි යානෙහි අත්ඤ්ඤා මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා.

වතුහි ටො පන ගහපතිපුත්ත යානෙහි ආනුකම්පකො මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා: අහවෙනස්ස න නැදුති, හවෙනස්ස නැදුති, අවිණිණි හණමානං නිවාරෙති, වණිණි හණමානං පසංසති. ඉමෙහි ටො ගහපතිපුත්ත වතුහි යානෙහි ආනුකම්පකො මිත්තා සුභද්‍ර වෙදිතබ්බා”ති.

1. වච්චරමො (සා)

2. උපකාරකො (සා)

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළු සේක. ශාස්තෘ වූ සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදා, අනතුරු වූ භාරාඛන්ධන විසින් අනෙකක් වූ මේ වචන වදළු සේක:

“යමෙක් අඤ්ඤාදක්‍ෂිණ මිත්‍ර නම් වේද යමෙක් වච්චරම් මිත්‍ර නම් වේ ද, යමෙක් අනුට්‍රියභාණී වේ ද, යමෙක් ධන විනාශක ක්‍රියාහි යහලු වේද, මෙසේ මේ සතර අමිතුරන් නුවණැත්තේ දන, උවදුරු ඇති මාර්ගයක් සේ දුරින් ම දුරු කරන්නේ ය.”

සුභාත්මිත්‍රයෝ

9. ගැහැවි පුත, මේ සුභාද වූ සතර මිතුරෝ දත යුතු හ: උපකාරී වූ සුභද මිතුරා දත යුතු, සමාන සුච දූෂි වූ සුභද සුමිතුරා දත යුතු. අර්ථාබ්‍යාසී (වැඩට නිසි කරුණු ම කියන) සුභද මිතුරා දත යුතු. ආනුකම්පක (අනුකම්පා කරන) සුභද මිතුරා දත යුතු.

ගැහැවි පුත, සතර කරුණෙකින් උපකාරී වූ සුභාද මිත්‍රයා දත යුතු: මක් වැ වැදගෙන මිතුරා රැකගනී, මක් වැ වැදගෙන්නහු ගේ ධනය රැක දෙයි, බියට පැමිණි මිතුරාට පිහිට වෙයි, කළයුතු කාර්යයක් උපන් කලා අවශ්‍ය ප්‍රමාණය මෙන් දෙගුණයක් ධනය දෙයි. ගැහැවි පුත, මේ සතර කරුණින් උපකාරී වූ සුභාද මිතුරා දත යුතු.

ගැහැවි පුත, සතර කරුණෙකින් සමාන සුච දූෂි ඇති (සැප දුක් දෙකේ ම සමාන වැ හිතෙහි ව පවත්නා) මිතුරා දත යුතු: සැඟවියැ යුතු රහස් සිය මිතුරාට නොසඟවා කියයි, ඒ මිතුරාගේ සැඟවියැ යුතු රහස් සඟවා රකියි, විපත්තීන්හිදී නො අත්හරී, මිතුරා විසින් ඔහු පිණිස සිය දිවි වුව ද පරිත්‍යක්ත වෙයි (සිය දිවි ද නො තකා මිතුරාගේ කටයුතු කැරැදෙයි). ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් සමාන සුච දූෂි සුභද මිතුරා දත යුතු.

ගැහැවිපුත, සතර කරුණෙකින් අර්ථාබ්‍යාසී (දෙලෝවැඩ පවසන) සුභද මිතුරා දත යුතු: පවින් වළක්වයි, පිනෙහි යොදලයි, පෙර නො ඇසූ දහම් අස්වයි, සුභගියට මහ කියා දෙයි. ගැහැවිපුත, මේ සතර කරුණින් අර්ථාබ්‍යාසී සුභද මිතුරා දත යුතු.

ගැහැවි පුත, සතර කරුණෙකින් ආනුකම්පක සුභාද මිත්‍රයා දත යුතු: ඔහුගේ පිරිහීමෙන් නො සතුටු වෙයි, ඔහුගේ අභිවාද්ධියෙන් සතුටු වෙයි, මිතුරාගේ අභූත කියන්නහු වළක්වයි, මිතුරාගේ ගුණ කියන්නහු පසසයි, ගැහැවි පුත, මේ සතර කරුණින් ආනුකම්පක (අනුකම්පා කරන) සුභද මිතුරා දත යුතු.

ඉදමචොච හගවා. ඉදං වජ්ඣා සුගතො, අපාපරං එතදචොච සත්ථා:

10. “උපකාරො ච යො මිත්තො යො ච මිත්තො සුඛෙ දුඛෙ¹
අත්ඤ්ඤායී ච යො මිත්තො යො ච මිත්තො² නුකම්පකො.

එතෙ පි මිත්තෙ වක්ඛාරො ඉති විඤ්ඤාය පණ්ණිනො
සක්කවචං පඨිරුපාසෙය්‍ය මාතා පුත්තා³ව ඔරසං.

පණ්ණිනො සිලසම්පන්නො ජලං අග්ගි ච භාසති
භොගෙ සංහරමානස්ස හමරසෙසව ඉරියතො
භොගා සන්ධිවයං යනති වම්මකො⁴ වුපවීයති.

එවං භොගෙ සමාහත්ථා⁵ අලමනෙකා කුලෙ ගිහී
වතුධා විහරෙ භොගෙ ස වෙ මිත්තානි ගජති.

එතෙන භොගෙ භුඤ්ජෙය්‍යා දව්හි කමමං පයොජයෙ
වතුත්ඤ්ඤා නිධාපෙය්‍යා ආපදස්ස හවීයසති⁶ති.

ජද්දිසාපට්ඨජාදානං.

11. කථංඤා ගහපතිපුත්ත අරියසාවකො ජද්දිසාපට්ඨජාදී හොති?
ජයිමා ගහපතිපුත්ත දිසා වෙදිතඛො: පුරස්මා දිසා මාතාපිතරො වෙදි-
තඛො දක්ඛිණා දිසා ආචරියා වෙදිතඛො. පච්ඡමා දිසා පුත්තරා වෙදිතඛො.
උත්තරා දිසා මිත්තමච්චා වෙදිතඛො. භෙට්ඨිමා දිසා දසකමමකරා වෙදි-
තඛො. උපරිමා දිසා සමණ්‍යාසමණා වෙදිතඛො.

1. සුඛෙ දුකඛෙ ච යෙ සඛා (මජ්ඣං)

2. සමාහරිතො (සායං)

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළුසේක. ශාස්තෘ වූ සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදරා, ආතුරු වැ (භාරාබන්ධන විසින්) අනෙකක් වූ මේ වචන වදළු සේක:

10. “යම් උපකාරී මිතුරෙක් වෙද, සුවදුක් දෙකේ ම යමෙක් යහළු ද, යම් මිතුරෙක් දෙලොව වැඩට මහ කියන්නේ ද, යම් මිතුරෙක් ආනුකම්පා කරන්නේ ද,

මෙසේ නුවණැත්තේ මේ සතර මිතුරන් ම දන, මව ලෙහි ද පුතක් හු සෙයින් සත්කාර කොට ඇසුරු කරන්නේ ය,

(සැබැමිතුරන් ඇසුරු කරන) නුවණැති සිල්වත් තැනැත්තේ දිලියෙන ගින්නක් සේ බබලයි. (මල නො පෙළා) මල් පැණි රැස් කොට මි බදින බමරක් හු සෙයින් (මෙරමා නො පෙළා) හෝග රැස් කරන්නා හු ගේ භාගසම්පත් හු වැඩීමට යෙත්. ක්‍රමයෙන් සුඛයක් පස්කැට රැස් කොට බදිනු ලබන්නාක් මෙනි.

මෙසේ හෝගයන් එක් රැස් කොට ගිහිගෙහි වසන්නට සමර්ථ වූ ගෘහස්ථ තෙම හෝගයන් සතර කොටසක් කොට බෙදන්නේ ය. භේ ඒකාන්තයෙන් මිතුරන් බැඳගනී (බිඳී යනු නොදී රැකගන්නට සමත් වෙයි).

එක් කොටසෙකින් හෝගසම්පත් වළඳන්නේ ය, කොටස් දෙකෙකින් (කෘෂි වණික්කර්මාදී) කර්මාන්ත යොදන්නේ ය, විපතක් පැමිණි කල්හි ප්‍රයෝජනය පිණිස වන්නේ යැ යි සලකා සතර වන කොටස නිදහස් කොට තබන්නේ ය.”

සදිසා වැදීම

11. ගැහැවි පුත, කෙසේ නම් ආයතීශ්‍රාවක තෙමේ සදිසා හවුරුන්තේ වෙද? ගැහැවි පුත, මේ ස දිසා දත යුතු: මාපියෝ පෙර දිසාව යැ යි දත යුතු. ආචාර්යයෝ දකුණු දෙස යැ යි දත යුතු හ. අඹුරුවෝ පැයීම දෙස යැ යි දත යුතු හ. මිත්‍රාමාත්‍යයෝ උතුරු දෙස යැ යි දත යුතු හ. දෑසි දත් කම්කරුවෝ යට දෙසැ යි දත යුතු හ. මහණ බමුණෝ උඩ දෙස යැ යි දත යුතු හ.

පඤ්ඤානි ටො ගහපතිපුත්තා යානෙති පුත්තොන පුරස්ථිමා දිසා මාතෘපිතරො පච්චුපට්ඨාතඛධා: හතො නෙ සමහරිස්සාමි¹, කීවං නෙසං කරිස්සාමි, කුලවංසං යංපෙස්සාමි, දයස්සං පට්ඨපච්ඡාමි², අථ වා පන පෙතානං කාලකතානං දක්ඛිණං අනුපපදස්සාමි³ ති. ඉමෙහි ටො ගහපති-පුත්තා පඤ්ඤානි යානෙති පුත්තොන පුරස්ථිමා දිසා මාතෘපිතරො පච්චුපට්ඨිතා පඤ්ඤානි යානෙති පුත්තං අනුකම්පනති: පාසා නිවාරෙනති, කළායුණෙ නිවෙසෙනති, සිසං සිසඛාපෙනති, පතිරුපෙන දරෙන සංයොජෙනති, සමයෙ දයස්සං නියායානෙනති⁴. ඉමෙහි ටො ගහපතිපුත්තා පඤ්ඤානි යානෙති පුත්තොන පුරස්ථිමා දිසා මාතෘපිතරො පච්චුපට්ඨිතා ඉමෙහි පඤ්ඤානි යානෙති පුත්තං අනුකම්පනති. එවමස්ස එසා පුරස්ථිමා දිසා පට්ඨපච්ඡානා හොති ටෙමා අපට්ඨිතයා.

12. පඤ්ඤානි ටො ගහපතිපුත්තා යානෙති අනෙකවාසිතා දක්ඛිණා දිසා ආවරියා පච්චුපට්ඨාතඛධා: උට්ඨානෙන, උපට්ඨානෙන, සුසුසාය, පාරිවරියාය, සක්කවට්ඨං සිසාපට්ඨානගණෙන⁵.

ඉමෙහි ටො ගහපතිපුත්තා පඤ්ඤානි යානෙති අනෙකවාසිතා දක්ඛිණා දිසා ආවරියා පච්චුපට්ඨිතා, පඤ්ඤානි යානෙති අනෙකවාසිං අනුකම්පනති: සුචිනිතං වීනෙතති, සුග්ගතිතං ගාභාපෙනති, සංඛට්ඨිපසුතං සමඝඛාසිනො භවනති, මිත්තාමච්චෙසු පටියාදෙනති⁵, දිසාසු පරික්කානං කරොහති. ඉමෙහි ටො ගහපතිපුත්තා පඤ්ඤානි යානෙති අනෙකවාසිතා දක්ඛිණා දිසා ආවරියා පච්චුපට්ඨිතා, ඉමෙහි පඤ්ඤානි යානෙති අනෙකවාසිං අනුකම්පනති. එවමස්ස එසා දක්ඛිණා දිසා පට්ඨපච්ඡානා හොති ටෙමා අපට්ඨිතයා.

1. නෙසං කරිස්සාමි (මජ්ඣං)

2. පට්ඨපච්ඡාමි (මජ්ඣං)

3. භික්ඛා දෙතාමි (මජ්ඣං)

4. සිසං පට්ඨානගණෙන (සා) සිසපට්ඨානගණෙන (කම)

5. පට්ඨෙදෙනති (සා)

ගැහැටි පුත, කරුණු පසෙකින් පුතු විසින් පෙර දෙස වූ මාපියෝ උපස්ථාන කළ යුතු: ඔවුන් විසින් පෝෂිත වූ මම මහලු ව සිටින ඔවුන් පෝෂිත කරන්නෙමි යි ද, ඔවුනට (මාපියනට) පැමිණි කටයුතු (ඔවුන් වෙනුවට) මම කරන්නෙමි යි ද, (මාපිය සතු වස්තුව නො නසා රක්නෙමි) කුල පරපුර රැකගන්නෙමි යි ද, මා පියන්ගෙන් ලත් දැවැද්ද (ඔවුන් ඔවා පරිදි පවත්වන්නෙමි) බුක්ති විදින්නෙමි යි ද, නැවැත, කලුරිය කළ පරලෝ ගිය මාපියනට (දන් දී) පින් දෙන්නෙමි යි ද යි මේ කරුණු පසින් පුතු විසින් පෙර දිසා වූ මාපියෝ උපස්ථිත වූහ (උවටන් කරනු ලැබූ) කරුණු පසෙකින් පුතට අනුකම්පා කෙරෙත්. (මාපියෝ) පුතු පවිත් වළක්වත්, පිනෙහි යොදලත්, ශිල්ප හදරවත්, සුසු වූ ස්ත්‍රියක හා සංයුක්ත කෙරෙත් (ස්ත්‍රියක පාවා දෙත්), සුසු කල්හි දැවැද්ද (උරුම වූ වස්තුව) පවරා දෙත්. ගැහැටි පුත, මෙකී කරුණු පසින් පුත්‍රයා විසින් පූර්ව දිශාව වූ මාපියෝ උවටන් කරනු ලැබුවාහු, මේ (දෙවැනි ව කී කරුණු පසින් පුතට අනුග්‍රහ කරත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ පූර්ව දිශාව (එයින් බියක් නො එන පරිදි) උපද්‍රව රහිත කොට ප්‍රතිභය රහිත කොට හවුරන ලද්දේ වෙයි.

12. ගැහැටිපුත, දකුණ දිග වූ ආචාර්යයෝ අතවැස්සාවිසින් පස් කරුණෙකින් උපස්ථිත වූහ (උවටන් කළ යුතු වෙත්): ඇදුරාහු දකුණු කෙරෙත් නැති සිටීමෙන් ද, උවටන් කිරීමෙන් ද, උගන්වන දෑ අසනු කැමැතිවීමෙන් ද (නොහොත් හඳුනා ඇසීමෙන් ද), වතාවත් කිරීමෙන් ද උගන්වන ශිල්ප සකසා පිළිගැනීමෙන් ද යන මේ කරුණු පසිනි.

ගැහැටිපුත, අතවැස්සාවිසින් මේ කරුණු පසින් දක්ෂිණදිශා සංඛ්‍යාත ආචාර්යයෝ උපස්ථිත වූහ, කරුණු පසෙකින් අතවැස්සාව අනුග්‍රහ කරත්: අතවැස්සා මොනොවට හික්මවත්, ඔහුට මොනොවට උගන්වත්, තමන් අසා ගත් සියලු ශිල්ප (අතවැස්සාවට) මොනොවට කියන්නාහු වෙත්. මිත්‍ර-මාත්‍රයන් කෙරෙහි පිහිටුවති, දිශාවන්හි ආරක්ෂාව සලස්වත්. ගැහැටිපුත, මේ කරුණු පසින් උපස්ථිත වූ (උවටන් කරනු ලැබූ) ආචාර්යයෝ කරුණු පසෙකින් අතවැස්සාව අනුකම්පා කරත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ දක්ෂිණ දිශාව උපද්‍රව රහිත කොට, ප්‍රතිභය රහිත කොට හවුරන ලද්දේ වෙයි.

13. පඤ්ඤි ඛො ගහපතිපුත්ත යානෙහි සාමිකෙන පච්ඡමා දිසා හරියා පච්චුපට්ඨානඛො: සමානාත්තාය, අනවමානාත්තාය,¹ අනතිවරියාය, ඉසාරියචොසසග්ගෙන, අලඛකාරානුපදනෙන. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත පඤ්ඤි යානෙහි සාමිකෙන පච්ඡමා දිසා හරියා පච්චුපට්ඨිතා, පඤ්ඤි යානෙහි සාමිකං අනුකම්පති: සුසංවිහිතකම්මන්තා ච හොති, සුසංගහිත-පරිජනා ච², අනතිවාරිති ච, සමහතං අනුරකඛති, දසඛා ච හොති අනලසා සබ්බකිච්චෙසු. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත පඤ්ඤි යානෙහි සාමිකෙන පච්ඡමා දිසා හරියා පච්චුපට්ඨිතා ඉමෙහි පඤ්ඤි යානෙහි සාමිකං අනුකම්පති. එවම්සස එසා පච්ඡමා දිසා පටිච්ඡන්තා හොති ඛෙමා අපපට්ඨයා.

14. පඤ්ඤි ඛො ගහපතිපුත්ත යානෙහි කුලපුකෙත්ත උත්තරා දිසා මිත්තාමච්චා පච්චුපට්ඨානඛො: දුතෙන, පෙය්‍යාවජ්ජන්ත³, අත්ථවරියාය සමානාත්තාය, අවිසංවාදාත්තාය. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත පඤ්ඤි යානෙහි කුලපුකෙත්ත උත්තරා දිසා මිත්තාමච්චා පච්චුපට්ඨිතා පඤ්ඤි යානෙහි කුලපුත්තං අනුකම්පන්ති: පමත්තං රකඛන්ති, පමත්තසා සාපකෙය්‍යං රකඛන්ති, භීතසා සරණං ගොන්ති, ආපදසු න විජහන්ති අපරපජා චසා පටිදුජෙත්ති. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත පඤ්ඤි යානෙහි කුලපුකෙත්ත උත්තරා දිසා මිත්තාමච්චා පච්චුපට්ඨිතා ඉමෙහි පඤ්ඤි යානෙහි කුලපුත්තං අනුකම්පන්ති. එවම්සස එසා උත්තරා දිසා පටිච්ඡන්තා හොති ඛෙමා අපපට්ඨයා.

1. අවමානාත්තාය (ග්‍රන්ථය ෦෦෦)

2. සමහහිත පරිජනා ච (මජ්ඣිම)

3. පියවජ්ජන (ග්‍රන්ථය ෧෧)

13. ගැහැවිපුත, කරුණු පසෙකින් සැමියා විසින් පැසිම් දෙස වූ භායාංග උපසාරාතව්‍ය (උවටත් කළ යුතු) වෙයි: සම්භාවන වචනයෙන් ද අවමන් බස් නොකීමෙන් ද, පරමුවන් කරා නොයෑමෙන් ද, ගෙහි කටයුතුවල අධි-පති බව ආයට බාර දීමෙන් ද, තමන් පොහොසත් පරිදි ඇඳුම් පැලඳුම් සපයා දීමෙන්ද යන කරුණු පයිති. ගැහැවි පුත, මේ කරුණු පයින් සැමියා විසින් පශ්චිමදිශා සංඛ්‍යාත භායාංග උවටත් කරනු ලැබුවා, කරුණු පසෙකින් සැමියාට අනුකම්පා කෙරෙයි: (කැඳබත් පිසිම් ආ විසින් කලට වේලාවට) මනා කොට කරන ලද කර්මාන්ත ඇත්තී ද වෙයි, මොනොවට සංග්‍රහ කරන ලද පරිවාර ජනයා ඇත්තී ද වෙයි, සැමියා හැර අන් පුරුෂයකු සිතිනුදු නො පතන්නී වෙයි, සැමියා විසින් ගෙනෙන ලද ධනය රකිසි, සියලු කටයුත්තෙහි දක්ෂ ද නොමැලි ද වෙයි. ගැහැවිපුත, මේ කරුණු පයින් සැමියා විසින් පශ්චිම දිශාසංඛ්‍යාත භායාංග උපසාරික වුවා (උවටත් කරන ලද්දී) මේ පසුවැ කී කරුණු පයින් සැමියාට අනුග්‍රහ කෙරෙයි. මෙසේ ඔහු විසින් මේ පැසිම්දෙස නිරූපද්‍රැව ව, ප්‍රතිභය රහිත ව හවුරන ලද්දේ වෙයි.

14. ගැහැවි පුත, කුලපුතු විසින් කරුණු පසෙකින් උත්තර දිශා නැමැති මිත්‍රාමාත්‍යයෝ (මිත්‍රයෝ ද සැප දුක දෙකෙහි එක් වැ කටයුතු කරන්නෝ ද) උවටත් කළයුතු හ: දනයෙන් ද ප්‍රිය වචනයෙන් ද අර්ථ වයාංගයෙන් ද සමානාත්මකයෙන් ද නොරවටන බැවින් ද යන පයිති. ගැහැවි පුත, මේ පස් කරුණින් කුලපුතු විසින් උත්තර දිශාව වූ මිත්‍රා-මාත්‍යයෝ උවටත් කරන ලද්දහු, කරුණු පසෙකින් කුලපුතට අනුකම්පා කරත්: රහමෙරින් මත් වූවහු රැකගනිත්, මත් වැ භෝක්තූහු හේ වස්-තුව රැක දෙත්, උවදුරකට පැමිණියාහට පිහිට වෙත්, විපත්ති දී අත් නො හරිත්, ඔහු හේ දරුමුහුරුවට ද මමත්වයෙන් සංග්‍රහ කරත්. ගැහැවි-පුත, මේ කරුණු පයින් කුලපුතු විසින් උත්තරදිශා සංඛ්‍යාත මිත්‍රාමාත්‍ය යෝ උවටත් කරන ලදුවෝ, පසු වැ කී කරුණු පයින් කුලපුතට අනු-ග්‍රහ කෙරෙත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ උතුරු දෙස නිරූපද්‍රැව කොට, ප්‍රතිභය රහිත කොට, හවුරන ලද්දේ වෙයි.

15. පඤ්චි ඛො ගහපතිපුත්ත ධානෙහි අසිරකෙන¹ හෙට්ඨිමා දිසා දසකම්මකරා පච්චුපට්ඨාතඛො: යථාබලං කම්මන්තස්ථිධානෙන, හත්ත-
වේතනානුපදනෙන, ගිලානුපට්ඨානෙන, අවජරියානං රසානං සංචිභාගෙන,
සමයෙ වොසසග්ගෙන. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත පඤ්චි ධානෙහි අසිර-
කෙන හෙට්ඨිමා දිසා දසකම්මකරා පච්චුපට්ඨිතා පඤ්චි ධානෙහි අසිරක-
ඤ්ඤාකම්පනති. පුබ්බුට්ඨාසිනො ච භොනති, පච්ඡානිපාතිනො ච දින්නා-
ද්ධිනො ච, සුක්කකම්මකරා ච, කිත්තිව ඡණ්ණහරා ච. ඉමෙහි ඛො ගහපති-
පුත්ත පඤ්චි ධානෙහි අසිරකෙන හෙට්ඨිමා දිසා දසකම්මකරා පච්චු-
පට්ඨිතා ඉමෙහි පඤ්චි ධානෙහි අසිරකං ඤ්ඤාකම්පනති. එවමස්ස එසා
හෙට්ඨිමා දිසා පටිච්ඡන්තා භොති ඛෙමා අප්පට්ඨයා.

16. පඤ්චි ඛො ගහපතිපුත්ත ධානෙහි කුලපුත්තෙන උපරිමා දිසා
සමණ්ණාභමණා පච්චුපට්ඨාතඛො: මෙතෙතන කායකමෙතන, මෙතෙතන
වච්ඤමෙතන, මෙතෙතන මනොකමෙතන, අනාවට්ඨා රතාය, ආමිසානුප-
දනෙන. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත පඤ්චි ධානෙහි කුලපුත්තෙන උපරිමා
දිසා සමණ්ණාභමණා පච්චුපට්ඨිතා ඡති ධානෙහි කුලපුත්තං ඤ්ඤාකම්පනති.
පාපා නිවාරෙනති, කල්‍යාණෙ නිවේසෙනති, කල්‍යාණෙන මනසා
ඤ්ඤාකම්පනති, අසුඤ්ඤා සංවේනති, සුඤ්ඤා පරියොදපෙනති, සග්ගස්ස මග්ගං
ආවිසංඝති. ඉමෙහි ඛො ගහපතිපුත්ත ඡති ධානෙහි කුලපුත්තෙන උපරිමා
දිසා සමණ්ණාභමණා පච්චුපට්ඨිතා ඉමෙහි ඡති ධානෙහි කුලපුත්තං ඤ්ඤා-
කම්පනති. එවමස්ස එසා උපරිමා දිසා පටිච්ඡන්තා භොති ඛෙමා අප්පට්ඨ-
ගයා"ති.

ඉදමචොව හගවා. ඉදං වන්තා සුගතො අරාපරං එතදචොව සත්ථා:

17. “මාකාපිතා දිසා පුබ්බා ආවරියා දක්ඛිණා දිසා
පුත්තඤ්ජා දිසා පච්ඡා මිත්තමචවා ච උත්තරා.
දසකම්මකරා හෙට්ඨා උද්ධං සමණ්ණාභමණා
එතා දිසා නමසෙසයා අලමකෙතො කුලෙ ගිහි.

1. අසසිරකෙන (මජ්ඣං)

15. ගැහැව් පුත, කරුණු පසෙකින් ස්වාමියා විසින් යට දිසාව යැයි කියන ලද දසි දස් කම්කරුවෝ උවටත් කළ යුතු හ: ඔවුන්ගේ ශක්තියට අනුරූප ලෙස කර්මාන්ත විධාන කිරීමෙන්ද බත් වැටුප් දීමෙන්ද, ගිලන් වූ කල ඔවුනට නිසි උපසාරන යොදලීමෙන්ද, මිහිරි රස බොජුන් (තමා හුදෙකලාව නො වළඳා) ඔවුනටත් දීමෙන්ද සුදුසු කාලයන්හි වැඩෙන් මුද් හැරීමෙන්ද යන පසිනි. ගැහැව් පුත, මේ කරුණු පසින් ස්වාමියා විසින් යට දෙස යැයි කියන ලද දසි දස් කම්කරු උවටත් කරන ලද්දහු මේ කරුණු පසෙකින් ස්වාමියාට අනුග්‍රහ කරත්; ස්වාමියාට පළමුවෙන් ම නැඟී සිටින්නාහුද වෙත්, ස්වාමියාට පසුව නිදන්නාහුද වෙත්, (කිසිත් භොරා නොගන්නාහු) ස්වාමියා දුන් දයම ගන්නා සුලු වෙත්, මනා කොට කඳන ලද කර්මාන්ත ඇත්තාහුද වෙත්, ස්වාමියාගේ ගුණ කරාව පතුරුවන්නාහුද වෙත්. ගැහැව්පුත, මේ පස් කරුණින් ස්වාමියා විසින් යට දෙස නැඟැති දසි දස් කම්කරු උවටත් කරනු ලැබුවාහු, පසුවැ කී කරුණු පසින් ස්වාමියාට අනුග්‍රහ කරත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ යට දෙස නිරුපද්‍රැක කොට ප්‍රතිභය රහිත කොට හවුරන ලද්දේ වෙයි.

16. ගැහැව් පුත, කරුණු පසෙකින් කුලපුතු විසින් උපරිම දිශාසංඛ්‍යාත මහණ බමුණෝ උවටත් කළ යුතු හ: මෙමුත්‍රී සහගත කායකර්මයෙන්, මෙමුත්‍රී සහගත වාක්කර්මයෙන්, මෙමුත්‍රී සහගත මනාකර්මයෙන්, නො වැසු දෙර ඇති බැවින්, ආහාරපාන සැපයීමෙන් යන පසිනි. ගැහැව්පුත, මේ පස් කරුණින් කුලපුතු විසින් උඩ දිසාව යැයි කියන ලද මහණ බමුණෝ උපස්ථිත වුවාහු, කරුණු සයෙකින් කුලපුතුව අනුග්‍රහ කෙරෙත්: පවින් වළකාලත්, පිණෙහි යොදලත්, කලන සිතින් අනුග්‍රහ කෙරෙත්, නො ඇසු වීරු දහම් අස්වත්, අසා ඇති දහම් (සැක දුරුවීමෙන්) පිරිසිදු කරවත්, සුගතියට මහ කියත්. ගැහැව්පුත, මේ කරුණු සයින් කුලපුතු විසින් උපරිමදිශාසංඛ්‍යාත මහණ බමුණෝ උවටත් කරන ලද්දහු, මේ කරුණු සයින් කුලපුතුව අනුග්‍රහ කෙරෙත්. මෙසේ ඔහු විසින් මේ උඩ දෙස නිරුපද්‍රැක කොට, ප්‍රතිභය රහිත කොට, හවුරන ලද්දේ වෙයි."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. ශාක්‍යා වූ සුගතයන් වහන්සේ මෙය වදරා ශාරා බන්ධන විසින් අනෙකක් වූ මේ වචන වදළ සේක:

මා පියෝ පෙර දෙස ය. ආචාර්යයෝ දකුණු දෙස ය, අඹුදරුවෝ පැයිම දෙස ය, මිත්‍රාමාත්‍යයෝ උතුරු දෙස ය

දසි දස් කම්කරු යට දෙස ය, මහණ බමුණෝ උඩ දෙස ය. කුලයෙහි (කුලය රැක්මෙහි) සමර්ථ ස්වාභාවය ඇති ගෘහස්ථ තෙමේ මේ ස දිසා නවදනේය.

පණ්ඩිතො සිලසම්පන්නො සණේතා ව පටිභානවා,
නිවාතවුතති අත්ථෙධා තාදිසො ලභතෙ යසං.

උට්ඨානකො අනලසො ආපදසු න වෙධති,
අච්ඡින්නවුතති මෙධාවි තාදිසො ලභතෙ යසං.

සඛ්භාහකො මිත්තකරො වදඤ්ඤා විතම්ච්ඡරො,
නෙතා විනෙතා අනුනෙතා තාදිසො ලභතෙ යසං.

දනඤ්ඤි පෙය්‍යවජ්ජඤ්ඤි අත්ථවරියා ව යා ඉධ,
සමානාත්තතා ව ධම්මෙසු තත් තත් යථාරහං.

එතෙ ධො සඛ්භා ලොකෙ රථස්සාණි¹ව යායතො,
එතෙ ව සඛ්භා නාඤ්ඤා න මාතා සුත්තකාරණා,
ලභෙථ මානං සුඡං වා පිතා වා සුත්තකාරණා.

යජමා ව සඛ්භෙහ එතෙ සම්මෙවසති² පණ්ඩිතා,
තස්මා මහත්තං පටොනති සාසංසා ව භවති තෙ''ති.

18. එවං වුත්තෙ සිභාලකො³ ගහපතිසුත්තො භගවතං එතදවොච:
අභික්කන්තං භතෙන, අභික්කන්තං භතෙන. සෙය්‍යථාපි භතෙන කික්කුජ්ජිතං
වා උක්කුජ්ජය්‍ය, පටිච්ඡන්තං වා විචරෙය්‍ය, මුලාසක වා මග්ගං
ආවිසෙඛය්‍ය, අතිකාරෙ වා තෙලපජ්ජාතං ධාරෙය්‍ය වත්ඛුමන්තො රූපානි
දක්ඛන්ති, එවමෙව භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො.
එසාහං භතෙන භගවතං සරණං ගච්ඡාමි, ධම්මඤ්ඤි භික්ඛුසඛ්ඤ්ඤි.
උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණ්දුපෙතං සරණං ගතන්ති.

සිභාලසුත්තං නිවර්තං අවධමං.

1. සම්මපෙකතිනි (මජ්ඣං)

2. සිඛ්භාලොචාදුසුත්තං (PTS)

පණ්ඩිත වූ, සිල්වත්, සියුම් අරුත් දන්නා, වැටහෙන නුවණැති, යටත් පැවැතුම් ඇති, හැඩි දැඩි නොවූ, එබඳු තැනැත්තේ යශස් ලබයි.

නැඟී සිටුනා (උච්ඡානවීර්ථය යුක්ත) අලස නො වූ තැනැත්තේ අපද්-
වත්තිදී නො සැලෙයි. අබණ්ඩ වෘත්ති ඇති, ස්ථානොචිත ප්‍රඥා ඇති,
එබඳු තැනැත්තේ යශස් ලබයි.

සිටු සඟරාවකින් සංග්‍රහ කරන, මිතුරන් සොයන, වදනා වූ, පහ වූ
මසුරු බව ඇති, කරුණු දක්වා මහ පෙන්වන, හික්මවන, පුන පුනා මහ
පෙන්වන, එබඳු තැනැත්තේ යශස් ලබයි.

දනය ද ප්‍රිය වචන ද මෙහි යම් අර්ථවශ්‍යවෙක් වේ නම් එය ද, ඒ ඒ
ප්‍රභූලා කෙරෙහි සුදුසු පරිදි, ධර්මයන්හි සුදුසු පරිදි සමානාත්මතාව ද, යන
මොහු යන්නාවූ රියකට එහි ඇණය මෙන් ලොවැ සඬිග්‍රහයෝ ය. මේ
සංග්‍රහයෝ නොමැත්තාහු නම්, පුතුගේ කරුණින් මව හෝ පුතුගේ කරු-
ණින් පියා හෝ බුහුමනක් හෝ පූජාවක් හෝ නොලබන්නේ ය.

යම් හෙයෙකින් පණ්ඩිතයෝ මේ සඬිග්‍රහයන් මොනොවට දක්නාහු ද,
එහෙයින් මහත්තයට පැමිණෙත්. ඔහු සෙසු ලෝ වැස්සා විසින් පැහැ-
සිඳැ යුත්තෝ ද වෙත්."

18. මෙසේ වදළ කල්හි ගැහැවිපුත් සිංහලක තෙමේ භාග්‍යවතුන්
වහන්සේට, "වහන්ස, අභිකාන්ත යැ, වහන්ස, අභිකාන්ත යැ. වහන්ස,
යම්සේ යටිතුරු කළ දයක් උඩුතුරු කරන්නේ හෝ වේ ද, වැසුණු
දයක් විවෘත කරන්නේ හෝ වේ ද, මුළා වූවක්හට මහ කියන්නේ
හෝ වේ ද, 'ඇස් ඇතියන් රූප දකිති' යි අදුරෙහි තෙල් පහනක්
දරන්නේ හෝ වේ ද, එ පරිද්දෙන් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නො
යෙක් කාරණයෙන් ධර්මය පැවැසිණ. වහන්ස, ඒ මම භාග්‍යවතුන් වහන්-
සේ සරණ යෙමි, ධර්මය ද හික්මුසඬිසයා ද සරණ යෙමි. වහන්ස, භාග්‍ය-
වතුන් වහන්සේ මා අද පටන් කොට යවදිව සරණ ගිය උච්ඡක්ඛු කොට
සලකන සේක් ව'යි මේ වචන කී ය.

අට වැනි සිංහලක සූත්‍රය නිමිසේ යැ.

ආචාර්‍යවිසසුතත.

1. එවිං මේ සුතං:

එකං සමයං හගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකුටෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො වක්ඛාරො මහාරාජා¹ මහතියා ව යකඛසෙනාය මහතියා ව ගනඛඛසෙනාය මහතියා ව කුමභණ්ඩසෙනාය මහතියා ව නාගසෙනාය, වතුදදිසං රක්ඛං යපෙථො, වතුදදිසං ගුම්භං යපෙථො, වතුදදිසං ඔවරණං යපෙථො, අභික්ඛන්තාය රතතියා අභික්ඛන්තව ඡාණං කෙවලකප්පං ගිජ්ඣකුටං² ඔභාසෙථො, යෙන හගවා තෙනුපසංකම්පු උපසඛක්ඛිතො හගවන්තා අභිවාදෙථො එකමන්තා නිසිදිංසු. තෙ පි ඛො යකඛං අප්පෙක්ඛෙව හගවන්තා අභිවාදෙථො එකමන්තා නිසිදිංසු, අප්පෙක්ඛෙව හගවතා සද්ධිං සමමොදිංසු සමමොදනියං කථං සාරාගියං විකිසාරෙථො එකමන්තා නිසිදිංසු. අප්පෙක්ඛෙව යෙන හගවා තෙනඤ්ජුට්ඨං පනාමෙථො එකමන්තා නිසිදිංසු. අප්පෙක්ඛෙව නාමගොතං සාවෙථො එකමන්තා නිසිදිංසු අප්පෙක්ඛෙව තුණ්හිභුතා එකමන්තා නිසිදිංසු.

2. එකමන්තා නිසිනෙතො ඛො වෙසසවණො මහාරාජා හගවන්තා එතදවොච:

“සන්ති හි හතෙන උළාරා යකඛා හගවතො අප්පසන්නා. සන්ති හි හතෙන උළාරා යකඛා හගවතො පසන්නා. සන්ති හි හතෙන මජ්ඣම්ඵා යකඛා හගවතො අප්පසන්නා. සන්ති හි හතෙන මජ්ඣම්ඵා යකඛා හගවතො පසන්නා. සන්ති හි හතෙන නිවා යකඛා හගවතො අප්පසන්නා. සන්ති හි හතෙන නිවා යකඛා හගවතො පසන්නා.

1. මහාරාජානො - මජ්ඣ.

2. ගිජ්ඣකුට පබ්බතං - මජ්ඣ.

ආපාතාවිය සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර නිසා ගිජුකුළු පව්වෙහි වැඩ වසන සේක. එ කලා වරම් දෙව් මහරජුහු සතර දෙනා මහත් යක්ෂසේනායෙන් ද මහත් ගන්ධර්ව සේනායෙන් ද මහත් කුම්භාණ්ඩ සේනායෙන් ද මහත් නාගසේනායෙන් ද (අසුරයෝ වළක්වාලනු පිණිස සක්දෙව්දුහු ගේ) සතර දෙසැ රක්වල් තබා, සතර දෙසැ බලමුළු පිහිටුවා, සතර දිගැ මුර කරුවන් රඳවා, රැ (පෙරයම) ඉක්මි කළුහි, අභිකාන්ත වූ ශරීරප්‍රභා ඇත්තාහු, සියලු ගිජුකුළු පව්ව එකලු කොට, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියාහ. එළැඹූ ඔබ ආදරයෙන් වැද එකත් පස් වැ හුන්හ. (ඔවුන් පිරිවර වූ) ඒ යක්කු ද ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආදරයෙන් වැද එක් පසෙක උන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හා සතුටු වූහ. සතුටට කරුණු වූ, සිතූ රැදැවියැ යුතු වූ කථාව නිමවා එක් පසෙක හුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දෙසට ඇඳිලි නමා එක් පසෙක හුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් නම් ගොත් අස්වා එක් පසෙක හුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් නිහඩ වූ එක් පසෙක හුන්හ.

2. එක් පසෙක හුන් ම වෙසවුණු මහරජ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ කරුණ සැළ කෙළේ ය:

“වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පැහැදුණු මහ තෙදැති යක්කු වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පැහැදුණු මහ තෙදැති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පහන් වූ මැදුම් තෙදැති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පහන් වූ මැදුම් තෙදැති යක්කු ද වෙත් ම ය, වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පහන් වූ හීන තෙද ඇති යක්කු ද වෙත් ම ය, වහන්ස භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පහන් වූ හීන තෙද ඇති යක්කු ද වෙත් ම ය.

යෙභුයොන ඛො පන භනෙත යකඛා අප්පසන්නා යෙව භගවතො. තං කිසස හෙතු: භගවා හි භනෙත පාණ්ණාතිපාතා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, අදික්ඛාදනා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, මුසාවාද වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, සුරාමෙරයමජ්ජාමාදව්‍යානා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, යෙභුයොන ඛො පන භනෙත යකඛා අප්පට්ඨිරතා යෙව පාණ්ණාතිපාතා, අප්පට්ඨිරතා අදික්ඛාදනා, අප්පට්ඨිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා, අප්පට්ඨිරතා මුසාවාද, අප්පට්ඨිරතා සුරාමෙරයමජ්ජාමාදව්‍යානා. තෙසන්තං හොති අප්පයං අමනාපං. සන්ති හි භනෙත භගවතො සාවකා, අරඤ්ඤ ව්‍යාපස්මාති¹ පනතාති සෙතාසනාති පටිසෙවහති අප්පසද්දති අප්පතීගෙසායාති විජ්ජනවාතාති මනුසසරාභසෙයාකාති² පටිසලානාසාරුප්පාති. තස්ස සන්ති උළාරා යකඛා නිවාසිතො යෙ ඉමස්මි භගවතො පාවචනෙ අප්පසන්නා. තෙසං පසාදය උග්ගණ්ණාතු භනෙත භගවා ආට්ඨානාට්ඨං රක්ඛං හික්ඛුනං හික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියා රක්ඛාය අවිහිංසාය එඤ්චිභාරායා''ති.

3. අධිවාසෙදි භගවා තුණ්හිභාවෙන. අථ ඛො වෙසසවණො මහාරාජා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං ආට්ඨානාට්ඨං රක්ඛං අභාසි:

4. "විපසිකස්³ නමත්ථු වක්ඛමන්තස්ස සිරිමනො
සිට්ඨික පි⁴ නමත්ථු සබ්බගුණානුකම්පිතො

වෙසසගුස නමත්ථු නභාතකස්ස⁵ තපසිතො
නමත්ථු කකුසන්ධස්ස මාරසෙනාපමද්දිතො

කොණාගමනස්ස නමත්ථු මුහුණ්ණස්ස වුට්ඨිමනො,
කසපස්ස නමත්ථු විප්පමුක්ඛස්ස සබ්බධි.

1. අරඤ්ඤවග්ගපාට්ඨානි (මජ්ඣං)

2. රාජගෙහාසානානි (සීඝ්‍ර, මජ්ඣං)

3. වෙසසගුස ව (මජ්ඣං)

3. විපසිකස්ස ව (මජ්ඣං)

4. සිට්ඨිකපි ව (මජ්ඣං)

වහන්ස, බොහෝ සෙයින් යක්කු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පැදුණේ ම වෙත්. ඒ කවර හෙයින් ද යත්: වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වනාහි පණ්ඩායෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක, අයිනාදනින් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක, කාමයන්හි වැරදි හැසිරීමෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක, මුසවායෙන් වළක්නා පිණිස දහම් දෙසන සේක, මත්බවට හා පමාවට කරුණු වූ රහමෙර පිමෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. වහන්ස, යක්කු වනාහි බොහෝ සෙයින් පණ්ඩායෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, අයිනාදනින් නො වැළැක්කාහු ම ය, කාමයන්හි වැරදි හැසිරීමෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, මුසවායෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, මත් බවට ද පමාවට ද කාරණ වූ රහමෙර පිමෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, ඔවුනට ඒ (භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ) දහම් දෙසුම අප්‍රිය වේ, අමනාප වේ. වහන්ස, යම් කෙනෙක් අල්පශබ්ද ඇති, මද වූ හඬ ඇති, පහ වූ ජනවාතය ඇති, මිනිසුන්ගේ හුදෙකලා වැ කළ යුතු ක්‍රියාවනට නිසි වූ, එකලා වැ හිදීමට සුදුසු වූ, අරණ්‍ය වනප්‍රස්ථයන් (ග්‍රාමෝපාවරයෙන් දුර වූ සෙනසුන්) ද, (මනුෂ්‍යෝපවාර වීරහිත) බොහෝ දුර සෙනසුන් ද සේවනය කෙරෙත් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ එසේ වූ ශ්‍රාවකයෝ වෙත් ම ය. මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සස්තෙහි නො පහන් වූ ඒ සෙනසුන්හි නිවැසි මහ තෙදුති යක්කු වෙත්. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන් ගේ පැහැදීම පිණිස මහණුන් ගේ මෙහෙණන් ගේ උවසුවන්ගේ උවැසියන් ගේ ගුප්තිය පිණිස, ආරක්ෂාව පිණිස, පිඩාවක් නොවනු පිණිස, පහසු වාසය පිණිස, ආචාරාචාර්ය පිරිත උගන්නා සේක් ව" යි (කියේ ය). භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිහඬ වැ ඉවසු සේක.

3. ඉක්බිති වෙසවුණු මහ රජ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉවැසු නියා දන, ඒ වේලෙහි මේ ආචාරාචාර්ය පිරිත කියේ ය:

4. "පසැස් ඇති සිරිමත් වූ විපස්සි බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. සියලු සත්තව අනුකම්පා ඇති සිව් බුදුරජුනට ද නමස්කාර වේ වා..

සෝදහළ කෙලෙස් ඇති, තපස්වී වූ වෙස්සහු බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. මරසෙන් මැඩැලූ කකුසඳු බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා,

බාහිත පාපි වූ, වැස නිමැ වූ මහ බඹසර ඇති, කෝණාගමන බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. හැම දයෙහි මිදුණා වූ කසුප් බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා.

අඬගිරසසස නමඤ්ඤ සකාපුත්තසස සිරිමනො
යො ඉමං ධම්මමදෙසෙසි¹ සබ්බදුසංඛපනුදනං.

යෙ වාපි නිබ්බුතා ලොකෙ යථාතුතං විපසෙසිසුං
තෙ ජනා අපිසුණා² මහත්තං විතසාරදං.

5. හිතං දෙවමනුසසානං යං නමසසන්ති ගොතමං.
විජ්ජාවරණසම්පන්නං මහත්තං විතසාරදං.

යතො උග්ගච්ඡති සුරියො³ ආදිවො මණ්ඩලී මහා
යසස වුග්ගච්ඡමානසස සංවරී පි නිරුජ්ඣති.

යසස වුග්ගතෙ සුරියො³ දිවසො³ති පවුච්ඡති,
රහදෙ පි තස්මි ගම්භීරො සමුද්දෙස සරිතොදකො

එවං නං තස්මි ජානන්ති සමුද්දෙස සරිතොදකො,
ඉතො සා පුරිමා දිසා ඉති නං ආවිසබ්බි ජනො
යං දිසං දභිපාලෙති මහාරාජා යසසෙසි සො

ගඤ්ඤානං ආධිපති ධතරට්ඨො³ති නාම සො
රමති නවවග්ගෙහි ගජධම්මෙහි පුරසබ්බො

පුත්තා පි තසස ඛහවො එකනාමා³ති මෙ සුත්තං,
අසීතිං දස එකො ව ඉඤ්ජනාමා මහබ්බො

තෙ වාපි බුද්ධං දිසවාන බුද්ධං ආදිච්චිබ්බනුතං
දුරතො³ව නමසසන්ති මහත්තං විතසාරදං
නමො තෙ පුරිසාරඤ්ඤ නමො තෙ පුරිසුත්තම

කුසලෙන සමෙකබ්බි
අමනුසසා පි තං වඤ්ඤති,
සුත්තං නෙතං අභිණ්ණසො තසමා එවං වදෙමසෙ

1. ධම්මං දෙසෙසි-මජ්ඣං.

2. සුරියො -මජ්ඣං.

3. සුරියො -මජ්ඣං.

යමෙක් සියලු දුක් දුරු ලන මේ ධර්මය දෙසි ද, ශ්‍රීමත් වූ ඒ භාක්‍යසූත්‍ර අභිථීරසයන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා,

ලොවැ යම් කෙනෙක් තුමු නිවුණාහු තත් වූ පරිදි (සත්‍යයන්) විවසුන් නුවණින් දුටුහු ද, මහත් වූ, පහ වූ බිය ඇති, මාත්‍රභාණි වූ (මුසවා කේලාම් ඇ නො කියන) ඒ ක්ෂණිකවයෝ,

5. දෙව්විනිස්තට භික්‍ෂු වූ (මෙත් පතුරුවන), විද්‍යා හා වරණධර්මයෙන් සම්පූර්ණ වූ, මහත්ත්වයට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති යම් බදු වූ ගෞතමයන් වහන්සේට නමස්කාර කෙරෙත් ද, ඒ බුදුරජුනට ද ඔබට පළමු වැ සිටි බුදුවරුනට ද නමස්කාර වේවා,

මහා රශ්මි මණ්ඩලයක් ඇති, ආදිත්‍යසඛිබ්‍යාත සූර්ය තෙමේ යම් තැනෙකින් උද වේ ද, යම් ඒ හිරුහු නැගෙන කල්හි රාත්‍රියක් අතුරු දහන් වේ ද,

යම් දිගෙක හිරු නැගී කල්හි දහවලැ සි කියනු ලැබේ ද, එ දිගැ, පිවිසුණු නදී ජලය ඇති සමුද්‍ර නම් වූ ගැඹුරු ජලාශයය වෙයි.

මෙසේ එහි එය නදීජලය ඇති මුහුද යැයි දනිත්. කීර්තිමත් ඒ මහ රජෙක් යම් දිශාවක් පාලනය කෙරෙයි ද, එය මේ තැනින් පෙර දෙස යැයි මහ ජන තෙමේ කියයි.

ගන්ධර්වයනට අධිපති වූ, නම් වශයෙන් බාහරාෂ්ට්‍ර යැයි ප්‍රකට වූ හේ තෙමේ ගදෙව්වන් විසින් පෙරටු කරන ලද්දේ, නැවුම්ගැයුම්-නෙන් එහි සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට (ඉන්ද්‍ර යන) එක් ම නමක් ඇති පුත්තු ද බොහෝ ඇතැ යි මා විසින් අසන ලදී. මහ බලැති ඉන්ද්‍ර නම් වූ ඔහු අසුවෙක් ද දශයෙක් ද එකෙක් ද (එක් අත දෙනෙක්) වෙත්.

ඔහුද සූර්යබන්ධු වූ, කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදියා වූ, මහත්ත්වයට පැමිණි, පහ වූ හය ඇති බුදුරජුන් දැක,

‘පුරුෂාරාන්යයෙනි, ඔබට නමස්කාර වේවා, පුරුෂොත්තමයෙනි, ඔබට නමස්කාර වේවා’ යි දුරු සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥානයෙන් මහජනයා දෙස බලති’ යි කියා අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිති, මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්,

‘ඒනං වඤ්ථං ගොතමං ඒනං වඤ්ථං ගොතමං’
 “විජ්ජාචරණසම්පන්නං බුද්ධං වඤ්ථං ගොතමං”

6. යෙන පෙනා පච්චවචන්ති පිසුණා පිට්ඨිමංසිකා,
 පාණාතිපාතිනො එද්ද වොරා නෙකකිකා ජනා

ඉතො සා දක්ඛිණා දිසා ඉති නං ආවිකකිති ජනො,
 යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසා යො

කුම්භණ්ඩානං ආධිපති වීරුලොකා ඉති නාමසො,
 රමති නචචිතෙහි කුම්භණ්ඩහි පුරකකිතො.

පුත්තා පි තසා ඛහවො එකනාමා’ති මෙ සුතං
 අසිතිං දස එකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා

තෙ වාපි බුද්ධං දිස්වාන බුද්ධං ආදිඨ්ඨිකඤ්චනං
 දුරතො’ව නාමසකන්ති මහත්තං විතසාරදං
 ‘නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤා නමො තෙ පුරිසුත්තම’.

කුසලෙන සමෙකකිසි
 අමනුසසා පි තං වඤ්ඤති
 සුතං නෙතං අභිණ්ණසො තසො එවං වදෙමසෙ

‘ඒනං වඤ්ථං ගොතමං ඒනං වඤ්ථං ගොතමං,
 විජ්ජාචරණසම්පන්නං බුද්ධං වඤ්ථං ගොතමං’.

7. යත්ථ වොග්ගච්ඡති සුරියො ආදිවෙවා මණ්ඩලී මහා
 යසා වොග්ගච්ඡමානසා දිවසො පි නිරුජ්ඣති.

යසා වොග්ගතෙ සුරියෙ සංවරී’ති පච්චවචති,
 රහදෙ පි තත්ථ ගම්භිරො සමුදෙසෙ සරිතොදකො.

-
1. ලුඬා - PMS. කම්
 2. තෙසාමධිපති රාජා ධාතරාභ්‍රිභුති නාමතා:
 හත්ථිවාධිපති රාජා දෙවති ස ව රක්ඛිතා:
 3. තෙසාමධිපති රාජා වීරුධිකොති නාමතා, කුම්භාණ්ඩාධිපති රාජා යදෙතෙ සහ රක්ඛාදු:
 කුම්භණ්ඩහි පුරකකිතා-මහාවසතු.
 පුත්‍රා පි තසා ඛහව - එකනාමා විවක්ඛණ්ණ:
 අසිතිර්දස වෙරිකාංගව - ඉන්ද්‍රනාමා මහාබ්බලා - ලලිතවිසාර

‘කෙපි ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිනු ද?’ යි මෙසේ අපි කියමහ (අසමහ). ‘ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිමහ. විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදිමහ’ යි ඔහු කියත්.

6. කල්‍යාණ කළානු (මළ සිරුරු) යම් දෙසකට ‘ගෙන යනු ලැබෙත් ව’ යි කියනු ලැබෙත් ද, කේලාම් කියන, පිටු මස් කන්නවුන් සේ පිටුපා ගිය කලා ගරහන, පණ්ඩා කරන, රෝද වූ, සොර වූ කපට වූ (අපරාධකාරී) ජනයෝ යම් දිගකට ගෙන ගොස් තසනු ලබත් වා’ යි කියනු ලැබෙත් ද,

ඒ යම් දිශාවක් යශස්වී මහරජෙක් පාලනය කෙරෙයි ද, ඒ මෙයින් දකුණු දිග යැ යි මහ ජන කෙමේ කියයි.

එ දෙසෙහි කුම්භාණ්ඩයනට අධිපති වූ, නම් විසින් විරූඝක යැ යි ප්‍රකට රජ කෙමේ කුම්භාණ්ඩයන් විසින් පෙරවූ කරන ලද්දේ නැවුමෙන් ගැයුමෙන් සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට එක්ම නමක් ඇති බොහෝ පුත්‍රයෝ ද වෙත්. ඉන්ද්‍ර නම් වූ මහ බලාති ඔව්හු එක් අනු දෙනෙකු යි මා විසින් අසන ලදී.

ඔහු ද පුර්වබන්ධු වූ, මහත් බවට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති, කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදුණු බුදුරජාණන් වහන්සේ දක, ‘ආරාධනා පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා’ පුරුෂොත්තමයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා’ යි දුර සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥනයෙන් මහජනයා දෙස බලති’ යි අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිති. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එහෙයින්,

‘කෙපි ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිනු ද?’ යි අපි මෙසේ ප්‍රශ්න වශයෙන් කියමහ. ‘අපි ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිමහ. විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදිමහ’ යි (ඔහු උත්තර දෙත්).

7. මහ රස්මවුලු ඇති, ආදිත්‍ය නම් වූ හිරු යම් දිගෙක බස්නේ ද, යම් ඒ හිරු බස්නා කල්හි දහවලත් අතුරුදහන් වේ ද,

යම් දිනකට හිරු බැස ගිය කලා රාත්‍රි යැ යි කියනු ලැබේ ද, එ දිශා, පිටිසුණු නදීපලය ඇති සමුද්‍ර නම් වූ ගැඹුරු ජලාශය වෙයි.

එවං නං තත්ථ ජානන්ති සමුද්දෙ සරිතොදකො
ඉතො සා පච්ඡිමා දිසා ඉති නං ආවිකන්ති ජනො
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසසි සො.

නාගානඤ්චි* ආධිපති වීරුපකෙඛා² ඉති නාමසො,
රමති නච්චිගිතෙහි නාගෙහෙව පුරෙකකිතො³

පුත්තා පි තස්ස බහවො එකනාමා⁴ ති මෙ සුත්තං,
අයිති. දස එකො ව ඉඤ්ජනාමා මහබ්බලා

තෙ වාපි බුඬං දිස්වාන බුඬං ආදිවබ්බන්තං
දුරතො⁵ ව නාමස්සන්ති මහත්තං විතසාරදං,
නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤ නමො තෙ පුරිසුත්තම

කුසලෙන සමෙකබ්බි
අමනුස්සා පි තං වඤ්ඤානී
සුත්තං නෙත්තං අභිඤ්ඤාසො තස්මා එවං වදෙමසෙ:

“ජිනං වඤ්ඤානං ගොතමං ජිනං වඤ්ඤානං ගොතමං,
විජ්ජාචරණසම්පන්නං බුද්ධං වඤ්ඤානං ගොතමං.”

8. යෙන උත්තරකුරු රමො⁶ මහානෙරු සුදස්සනො,
මනුස්සා තත්ථ ජායන්ති අමමා අපරිග්ගහා

න තෙ බිජං පවපන්ති නපි නියන්ති නඛගලා
අකඨ්ඨපාකිමං සාලිං පරිභුඤ්ඤානී මානුසා

අකණං අජුසං සුඤ්ඤං සුගන්ධං තඤ්ඤාලප්පලං,
කුණ්ඩකිකිරෙ පච්ඡිකාන තතො භුඤ්ඤානී භොජනං

ගාචිං එකබුරං කථා අනුයන්ති දිසොදිසං,
පසුං එකබුරං කථා අනුයන්ති දිසොදිසං

-
1. නාගානං - FMS
 2. වීරුපකෙඛා ඉති - FMS
 3. උත්තර කුරුවො - මජ්ඣං
 4. ඉත්ථිවංගනං - FMS, ඉත්ථි වා වංගනං - මජ්ඣං
 5. තෙමාමධිපති රාජා වීරුපාකෙඛානි නාමිකා
ස වො නාගාධිපො රාජා වීරුපාකෙඛා සහ රක්ඛතු
සථිතාගෙහි රක්ඛිතා - මහාවංසතු

මෙසේ එහි එය නදීපලය ඇති මුහුද යැයි දනිත්. යශස් ඇති ඒ මහරජෙක් යම් දිගක් පාලනය කෙරෙයි ද, එය මෙ කැනින් පැසිම් දෙස යැයි මහ ජනයා කියයි.

නාගයනට අධිපති වූ, නම් විසින් විරූපාක්ෂ යැයි ප්‍රකට වූ හේ නාගයන් විසින් පෙරවූ කරන ලද්දේ, නැවුම් ගැයුම්තොන් සිත් අලවා එහි වෙසෙයි.

ඔහුට එක් ම නමක් ඇති පුතුන් ද බොහෝ ඇතැයි මා විසින් අසන ලදී. මහ බලැති ඉන්ද්‍ර නම් වූ ඔහු එක් අතූ දෙනෙක් වෙත්.

ඔහු ද සුර්යබන්ධු වූ, කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදියා වූ, මහත්ත්වයට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති, බුදුරජුන් දක,

‘ආජානෙය පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේවා, පුරුෂොත්තමයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේ’ වා යි දුරැ සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥානයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති’ යි අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වින් අසන ලදී. එ හෙයින්,

‘තෙපි ගෞතම ජිනගන් වහන්සේ වදිනු ද?’ යි මෙසේ අපි ප්‍රශ්න කරමිහ. ‘ගෞතම ජිනගන් වහන්සේ වදුමිහ, විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමිහ’ යි ඔහු කියත්.

8. යම් දිග් භාගයක ඉතා දකුම්කලු මහාමෙරු පර්වතය වෙයි ද, එහි සිත් කලු වූ උතුරුතුරුව වෙයි. එහි (වස්ත්‍රාදීන්හි) මමත්වය නැති, (‘මේ මා බිරිය යැ’ යි) ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පරිග්‍රහයක් (තමා අයත් කැරැ ගැන්මක්) නැති මිනිස්සු උපදිත්.

ඔහු ධාන්‍ය බිජුවට නො වසුරත්. නගුල්ල ද කෙතට නො පවුණුවනු ලැබෙත්. ඒ මිනිස්සු නො සානා ලද බිමැ තමන් ම නැහි පැසුණු හැල් පරිභෝග කරත්.

කුඩු නැති, කොහොනැති, ගුද්ධ වූ, සුවද ඇති සහල් සැළියෙක බහා පිසැ එයින් ගෙන බොජුන් වළඳත්.

එහි (වෙසවුණු රජු හේ පිරිවර) යක්කු එළදෙන එක් කුරැති වාහනයක් කොට ගෙන, දිශායෙන් දිශාවට යෙත්. සිවුපාවකු එක් කුරයක් ඇති වාහනයක් කොටැ ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්.

ඉඤ්චාහනං කඤ්චා අනුයන්ති දිසොදිසං,
පුරිසවාහනං කඤ්චා අනුයන්ති දිසොදිසං.

කුමාරිවාහනං කඤ්චා අනුයන්ති දිසොදිසං,
කුමාරවාහනං කඤ්චා අනුයන්ති දිසොදිසං.

තෙ යානෙ අභිරුහිතා සබ්බා දිසා අනුපරියන්ති¹
පචාරා තස්ස රාජිනො:

හඤ්ඤානං අක්කයානං දිබ්බංයානං උපවසීතං.

පාසාදු සිව්ඤ්ඤා වෙච්ච මහාරාජස්ස යසස්සිනො
තස්ස ච නගරා අහු අනුලිංකෙඛි සුමාපිතා
ආටානාටා කුසිනාටා පරකුසිනාටා
නාටපුරියා² පරකුසිත නාටා³.

උක්කරෙත කසිවනෙතා⁴ ජනොස්මපරෙත ච,
නචනචුතියො අඛෙරඛෙරවතියො ආළකමජු නාම රාජධානී

කුචෙරස්සග්ගිඛො පන මාරිස මහාරාජස්ස විසාණා නාම රාජධානී
තස්මා කුචෙරො මහාරාජා වෙස්සවණො⁵ති පවුච්චති.

පචෙචසනෙතා පකාසෙත්ති තතොලා තත්තලා තතොතලා
ඔපසි තෙපසි තතොජසි සුරො රාජා අරිට්ඨො නෙමි.

රහදෙ පි තඤ්ච ධරණී නාම යතො මෙසා පචස්සන්ති
වස්සා යතො පතායන්ති.
සභාපි තඤ්ච භගලවතී⁶ නාම යඤ්ච යස්සං පසිරුපාසන්ති.

තඤ්ච නිවච්චලා රුක්ඛා නානාදිජගණායුතා
මයුරකොඤ්චාභිරුතා^{*} කොකිලාදිහි වගගුහි.

1. අනුපරියායන්ති -මජ්ඣ.

2. නාටපුරියා -මජ්ඣ.

3. පරකුසිතනාටා -මජ්ඣ.

4. කසිවනෙතා -මජ්ඣ.

5. සාලවතී -මජ්ඣ.

6. මයුරකොඤ්චාභිරුද -මජ්ඣ.

ගැබිනි ස්ත්‍රියක වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්. පුරුෂයකු වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්.

කුමරියක වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්. කුමරකු වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්.

ඒ වෙසවුණු රජුගේ පරිවාරක යක්ෂයෝ එලැඹූ සිටි හස්තියාන ද අශ්වයාන ද (අන්‍ය බහුවිධ) දිව්‍ය යාන ද යන එකී යානයන් අරා සියලු දික් සිසාරා යෙත්.

යශස් ඇති ඒ වෙසවුණු මහ රජුට ප්‍රාසාද ද සිව්ගෙවල් ද වෙත්. එ රජුව අහසැ මොනොවට මවන ලද ආටානාටා ය, කුසිනාටා ය, පරකුසිනාටා ය, නාටපුරියා ය, පරකුසිතනාටා යැ යි නගරයෝ වූහ.

එයින් (ඒ පරකුසිතනාට නුවරින්) ඉඳුරා උතුරුදිගැ කපිවත්ත නම් නුවරෙක් ද, එයින් ඔබ්බෙහි ජනොස නම් නුවරෙක් ද, අන්‍ය නවනවතිය නම් නුවරෙක් ද, අම්බරඅම්බරවතිය නම් නුවරෙක් ද, අන්‍ය ආලකමන්ද නම් රාජධානියෙක් ද ඇත. නිදුකාණනි, කුවෙර මහ රජුගේ රජදහන විසාණා නම්, එ හෙයින් කුවෙර මහ රජ වෙස්සවණ (වෙසවුණු) යැ යි නම් කරනු ලැබෙයි. එහි තතොලා, තත්තලා, තතොතලා, ඔජසි, තෙජසි, තතොජසි, සුර, රාජ, සුරරාජ, අරිෂ්ට, නෙමි, අරිෂ්ටනෙමි යන නම් ඇති (දෙළොස්) යක් රැටියෝ කරුණු විමසා පවසත්.

යම් පොකුණෙකින් දිය ඇද ගෙන මෙසයෝ වසින් ද, යම් පොකුණෙකින් වර්ෂාවෝ පැතිරෙත් ද, එසේ වූ ධරණි නම් ජලාශයෙක් ද එහි වෙයි. එහි තෙරැ යකුන් රැස් වූ හිඳුනා හගලවකී නම් රුවන් මඩුවෙක් වෙයි.

එහි (ඒ මඩුව හාත්පස) විවිධ පක්ෂිසමූහයන් ගෙන් යුක්ත වූ, මොනරුන් ද කොස්ලිහිණියන් ද විසින් දුන් නාද ඇති, කෝකිලාදීන් විසින් මනොඥ නාදයෙන් උන්නාදිත වූ, නිති පල දරන වක්ෂයෝ වෙත්.

පීඨංපීඨකසද්දෙත් අපො උට්ඨවිවිත්තකා¹
කුකුත්තා² කුජිරතා වනෙ පොකඛරසාතකා.

සුකසාළිකසද්දෙත් දණ්ඩමාණවකානි ව
යොහති සබ්බකාලං සා කුට්ඨෙරනළිනී සද.

10. ඉතො සා උත්තරා දිසා ඉති නං ආවිකඛති ජනො
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසිසො.

යකඛානං ආධිපති කුට්ඨෙරො ඉති නාමයො³
රමති නවවග්ගිතෙහි යකෙඛි පුරකඛතො.

සුත්තං පි තසං බහවො එකනාමා⁴ති මෙ සුත්තං,
අසීතිං දස එකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා.

තෙ වාපි බුද්ධං දිස්වාන බුද්ධං ආදීවබන්ධුනං,
දුරතො⁵ව නාමසන්නි මහත්තං වීතසාරදං
'නමො තෙ පුරිසාජ්ඣන්ද්‍ර නමො තෙ පුරිසුත්තම'

'කුසලෙන සමෙකඛයි'
අමනුසසා පි තං වන්දන්ති, සුත්තං නෙතං අභිණ්ඤායො
තසමා එචං වදෙමසෙ:
'පීනං වන්දම ගොතමං' 'පීනං වන්දම ගොතමං,
විජ්ජාචරණසම්පන්නං බුද්ධං වන්දම ගොතමන්ති''.

11. අයං ඛො සා මාරිස ආටානාටියා රකඛා භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං.
උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියා රකඛාය අවිභිංසාය එසුචිභාරායාති.
යසං කසඛි මාරිස භික්ඛුසං වා භික්ඛුනියා වා උපාසකසං වා උපාසිකාය
වා අයං ආටානාටියා රකඛා සුග්ගහිතා හවිසසති සමන්තාපරියාපුතා,⁴

1. ඔට්ඨවිවිත්තකා (මජ්ඣං)

2. කුකුළුකා (මජ්ඣං)

3. නාමාමධිපති රාජා කුට්ඨෙර ඉති නාමිතා

සචයකුභාධිපො රාජා රාක්ඛධිති සහ රක්ඛතු යකඝ රාක්ඛස රක්ඛිතා—මහාවංස.

4. පරියාපුතා -කම.

මෙහි පියුම් වෙනෙහි 'ජිව ජිව' යැයි හඬ නඟන (ජිවජිවක නම්) පක්ෂි කෙනෙක් ද, තව උච්චවචිත්තක නම් පක්ෂිහු ද, වලිකුකුළෝ ද, රත්වත් කකුළුවෝ ද, ඒ පොකකිරසාතක නම් පක්ෂිහු ද වෙත්.

මෙහි ගිරවුන්ගේ ද සැළළුහිණියන්ගේ ද හඬ ඇත, දණ්ඩමානවක නම් පක්ෂිහු ද මෙහි හැසිරෙත්. මෙසේ හැම කල්හි ඒ කුටේරයා ගේ පියුම් විල නිරතුරු හොබනේ ය.

10. යශස් ඇති ඒ කුටේර මහරජ යම් දිගක් පාලනය කෙරෙයි ද, ඒ මේ තැනින් උතුරු දෙස යැයි මහජන තෙමේ කියයි.

නම් විසින් කුටේර යැයි ප්‍රකට වූ, යක්ෂයනට අධිපති වූ, හෙ තෙමේ යකුන් විසින් පෙරටු කැරැගන්නා ලද්දේ, නාත්‍ය ගීතයෙන් සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට එක් නම් ඇති බොහෝ පුතුන් ද වෙති යි මා විසින් අසන ලදී. ඔහු ඉන්ද්‍ර යන නම ඇති මහා බලැති එක් අතු දෙනෙකි.

ඔහු ද සුර්යබන්ධු වූ, ක්ලෙශනිද්‍රායෙන් පිබිදුණු මහත්ත්ව ප්‍රාචීන, පහ වූ බියැති බුදුරජුන් දැක, 'ආජානෙය පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේවා. උත්තම පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේවා' යි දුරැසිට ම තමදිත්.

'ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥනයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති' යි කියා අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්,

'ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදිනු ද?' යි මෙසේ අපි (ප්‍රශ්න කොට) කියමහ. 'ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ අපි වදිමු, විද්‍යා වරණ දෙකින් සම්පූර්ණ වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදිමු' යි ඔහු උත්තර දෙත්.

11. නිද්‍රාකාණන් වහන්ස, මහණුනට ද මෙහෙණනට ද උච්චවනට ද උචුචියනට ද භුජ්ඣය පිණිස, රක්ත පිණිස, නොවෙහෙසීම පිණිස, සැප විහරණ පිණිස වූ ඒ ආධ්‍යානාටීය පිරිත නම් මෙය ය. නිද්‍රාකාණන් වහන්ස, යම් කිසි මහණක්හු හෝ මෙහෙණක හෝ උච්චවකු හෝ උචුචියක විසින් මේ ආධ්‍යානාටීය පිරිත මනා කොට උගන්නා ලද්දේ, අර්ථ ව්‍යාජනයෙන් පිරිසුන් කොට පුහුණු කරන ලද්දේ වී නම්,

තඤ්ඤා අමනුසො යකඛා වා යකඛිනී වා යකඛපොතකො
 වා යකඛපොතිකා වා යකඛමහාමනෙතා වා යකඛපාරිසර්පේෂා වා
 යකඛපවාරො වා, ගන්ධබ්බො වා ගන්ධබ්බි වා ගන්ධබ්බපොතකො වා
 ගන්ධබ්බපොතිකා වා ගන්ධබ්බමහාමනෙතා වා ගන්ධබ්බපාරිසර්පේෂා වා
 ගන්ධබ්බපවාරො වා, කුම්භණ්ඩා වා කුම්භණ්ඩි වා කුම්භණ්ඩපොත-
 කො වා කුම්භණ්ඩපොතිකා වා කුම්භණ්ඩමහාමනෙතා වා කුම්භණ්ඩ-
 පාරිසර්පේෂා වා කුම්භණ්ඩපවාරො වා, නාගො වා නාගිනී¹ වා, නාගපො-
 තකො වා නාගපොතිකා වා නාගමහාමනෙතා වා නාගපාරිසර්පේෂා වා
 නාගපවාරො වා පද්ධට්ඨිකො හික්ඛුං වා හික්ඛුනිං වා උපාසකං වා උපාසිකං
 වා ගච්ඡන්තං වා අනුගච්ඡයා, ධීතං වා උපතිට්ඨයා, නිසින්නං වා උප-
 නිසිදෙයා, නිපන්නං වා උපතිපජ්ජයා, න මෙ සො මාරිස අමනුසො
 ලභෙයා ගාමෙසු වා නිගමෙසු වා සක්කාරං වා ගරුකාරං වා, න මෙ
 සො මාරිස අමනුසො ලභෙයා ආළකමන්දා රාජධානියා වත්ථිං වා
 වාසං වා, න මෙ සො මාරිස අමනුසො ලභෙයා යකඛානං සමිතිං
 ගතතුං. අපිස්ස නං මාරිස අමනුසො අනවයාමපි නං කරෙය්‍යං අවිවයං.
 අපිස්ස නං මාරිස අමනුසො අත්තාහි² පරිපුණ්ණාහි පරිභාසාහි පරිභා-
 සෙය්‍යං. අපිස්ස නං මාරිස අමනුසො රිත්තමපිසස පත්තං සිසෙ නික්ඛ-
 ජේය්‍යං. අපිස්ස නං මාරිස අමනුසො සත්තධාපි³ සෙ මුද්ධං ඵාලෙය්‍යං.

12. සත්ථි හි මාරිස අමනුසො වණ්ඩා රුද්ධා රහසා. තෙ තෙව
 මහාරාජානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිසකානං ආදියන්ති⁴ න
 මහාරාජානං පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියන්ති. තෙ ඛො තෙ මාරිස
 අමනුසො මහාරාජානං අවරුද්ධා නාම වුවවන්ති.

1. හාමි වා (මණ්ඩ)

යක්ෂයෙක් හෝ යක්ෂණියක් හෝ යක්ෂපෝතකයෙක් හෝ යක්ෂපෝති-
කාවක් හෝ යක්ෂ මහාමාත්‍රයෙක් හෝ යක්ෂ පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ යක්ෂ
පරිවාරකයෙක් හෝ, ගන්ධර්වයෙක් හෝ ගන්ධර්වියක් හෝ ගන්ධර්ව
පෝතකයෙක් හෝ ගන්ධර්වපෝතිකාවක් හෝ ගන්ධර්ව මහාමාත්‍රයෙක්
හෝ ගන්ධර්ව පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ ගන්ධර්ව පරිවාරකයෙක් හෝ,
කුම්භාණ්ඩයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩියෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පොතකයෙක්
හෝ කුම්භාණ්ඩ පොතිකාවක් හෝ කුම්භාණ්ඩ මහාමාත්‍රයෙක් හෝ
කුම්භාණ්ඩ පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පරිවාරකයෙක් හෝ නාගයෙක්
හෝ නාගිනියක් හෝ නාගපොතකයෙක් හෝ නාගපොතිකාවක් හෝ
නාග මහාමාත්‍රයෙක් හෝ නාග පාරිෂද්‍යයෙක් හෝ නාග පරිවාරකයෙක්
හෝ මෙකී කිසි යම් අමනුෂ්‍යයෙක් ද්වේෂයෙන් ප්‍රද්වීෂ්ට සිතැත්තේ
මහණකු හෝ මෙහෙණක හෝ උච්ඡුචකු හෝ උචුචියක හෝ මෙ
කිසිවකු යන්තහු අනුව (පසු පසු) යන්නේ ද, සිටියහු වෙත සිටින්නේ
ද, උන්නහු වෙත ඉදුන්නේ ද, හොක්කහු වෙත හෝන්නේ ද, නිදුකාණන්
වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ වාගේ ගමිනි හෝ නියමගමිනි හෝ සත්-
කාරයක් හෝ ගෞරවයක් හෝ නො ලබන්නේ ය. නිදුකාණන්
වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ ආළකමන්ද රාජධානියෙහි වසන
ගෙයක් හෝ නවාතැනක් හෝ නො ලබන්නේ ය. නිදුකාණන් වහන්ස,
ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ යක්ෂ සමාගමයට යන්නට හෝ නො ලබ-
න්නේ ය. වැළි දු නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහු ආවාහයක්
නො කටහැක්කකු ද විවාහයක් නො කටහැක්කකු ද කරන්නාහ. තව ද
නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහුට අත්බව ඵලවා කියනු ලබන
පරිපූර්ණ පරිභව වචනයෙන් ඛණින්නාහ. නිදුකාණන් වහන්ස, තව ද
අමනුෂ්‍යයෝ හිස් වූ ලොහපාත්‍රයක් යැටිකුරු කොට ඔහු හිසැ ලන්නාහ.
තව ද නිදුකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහු හිස සත් කඩක් කොට
පළන්නාහු ද වෙත්.

12. නිදුකාණන් වහන්ස, නපුරු වූ, සතුරු වූ, කළ දයට වැඩියක්
කරන්නාවූ අමනුෂ්‍යයෝ ඇත. ඔහු සතර වරම් මහරජදරුවන් ගේ බස්
නො ම පිළිගනිත්. වරම්වරුන් අයක් සෙනෙවියන් ගේ බස් ද නො ම
පිළිගනිත්. වරම්වරුන් යටතැ සිටිනා යක් සෙනෙවියන් ගේ මෙහෙකරු-
වන් ගේ බස් දු නො ම පිළිගනිත්. නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයෝ
වරම් මහරජුන් ගේ සතුරෝ නමැ යි කියනු ලබත්.

සෙය්‍යථාපි මාරිස රඤ්ඤා මාගධස්ස විජිතෙ මහාවොරා තෙ නෙව රඤ්ඤා මාගධස්ස ආදියනති, න රඤ්ඤා මාගධස්ස පුරිසකානං ආදියනති, න රඤ්ඤා මාගධස්ස පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියනති, තෙ ඛො තෙ මාරිස මහාවොරා රඤ්ඤා මාගධස්ස අවරුද්ධා නාම වුවවනති, එවමෙව ඛො මාරිස සනති හි අමනුසසා චණ්ඩා රුද්ධා රහසා, තෙ නෙව මහාරාජානං ආදියනති, න මහාරාජානං පුරිසකානං ආදියනති, න මහාරාජානං පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියනති. තෙ ඛො තෙ මාරිස අමනුසසා මහාරාජානං අවරුද්ධා නාම වුවවනති.

13. යො හි කොපි මාරිස අමනුසෙසා යකෙඛා වා යකඛිනී වා යකඛි-පොතකො වා යකඛිපොතිකා වා යකඛිමහාමකෙතා වා යකඛිපාරිසජ්ජොවා යකඛිපවාරො වා, ගන්ධබ්බො වා ගන්ධබ්බි වා ගන්ධබ්බිපොතකො වා ගන්ධබ්බි-පොතිකා වා ගන්ධබ්බිමහාමකෙතා වා ගන්ධබ්බිපාරිසජ්ජො වා ගන්ධබ්බිපවාරො වා, කුම්භණ්ඩො වා කුම්භණ්ඩි වා කුම්භණ්ඩිපොතකො වා කුම්භණ්ඩි-පොතිකා වා කුම්භණ්ඩිමහාමකෙතා වා කුම්භණ්ඩිපාරිසජ්ජො වා කුම්භණ්ඩි-පවාරො වා, නාගො වා නාගිනී වා නාගපොතකො වා නාගපොතිකා වා නාගමහාමකෙතා වා නාගපාරිසජ්ජො වා නාගපවාරො වා, පද්ධවිකෙතා හිකඛුං වා හිකඛුනිං වා උපාසකං වා උපාසිකං වාගච්ඡන්තං වා අනුගච්ඡය්‍ය, ධීතං වා උපතිලෙඨය්‍ය, නිසින්නං වා උපතිසීදෙය්‍ය, නිපන්නං වා උපති-පජ්ජය්‍ය, ඉමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහාසෙනාපතීනං උජ්ඣාපෙතබ්බං විකකඤ්ඤබ්බං විරවිතබ්බං; “අයං යකෙඛා ගණ්ඨානි, අයං යකෙඛා ආවිසති, අයං යකෙඛා ගෙයෙති, අයං යකෙඛා විගෙයෙති අයං යකෙඛා භිංසති, අයං යකෙඛා විභිංසති, අයං යකෙඛා න මුඤ්ඤති”ති.

14. කතමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහා-සෙනාපතීනං:

නිදුකාණන් වහන්ස, යම්සේ මගධාධිපති රජු ගේ රටෙහි මහ සොරහු ඇත් ද, ඔහු මගධාධිපති රජු ගේ වචන නොම පිළිගනින් ද, මගධාධිපති රජුගේ සෙනෙවියන්ගේ වචන දු නොම පිළිගනින් ද, මගධාධිපති රජු ගේ සෙනෙවියන්ගේ මෙහෙකරුවන් වචනත් නොම පිළිගනින් ද, නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ මහ සොරු මගධාධිපති රජුහු ගේ සතුරෝ නම් යි කියනු ලැබෙත් ද, එසේ ම නිදුකාණන් වහන්ස, නපුරු වූ සතුරු වූ කළ එකට වැඩියක් කරන්නා වූ අමනුෂ්‍ය කෙනෙක් වෙත් ම ය. ඔහු වරම් මහ රජුන්ගේ බස් නොම පිළිගනින්, වරම් මහ රජුන්ගේ සෙනෙවියන් බස් ද නොම පිළිගනින්, වරම් මහරජුන් අයත් සෙනෙවියන්ගේ මෙහෙකරුවන් බස් දු නොම පිළිගනින්, නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයෝ වරම් මහ රජුන්ගේ සතුරෝ යැ යි කියනු ලබත්.

13. නිදුකාණන් වහන්ස, යකෙක් හෝ යකින්නක් හෝ යක් දරුවෙක් හෝ යක් දරියක් හෝ යක් දෙටුවෙක් හෝ යක් පිරිසද වූයෙක් හෝ යක් මෙහෙකරුවෙක් හෝ, ගදෙව්වෙක් හෝ ගදෙවියක් හෝ ගදෙටු දරුවෙක් හෝ ගදෙටු දරියක් හෝ ගදෙටු දෙටුවෙක් හෝ ගදෙටු පිරිසද වූයෙක් හෝ ගදෙටු මෙහෙකරුවෙක් හෝ, කුම්භාණ්ඩයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දරුවෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දරියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දෙටුවෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පර්ෂත්ති වූයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පරිවාරකයෙක් හෝ, නාගයෙක් හෝ නැයිතියක් හෝ නා දරුවෙක් හෝ නා දරියක් හෝ නා දෙටුවෙක් හෝ නා පිරිසද වූයෙක් හෝ නා මෙහෙකරුවෙක් හෝ මේ කී කිසි අමනුෂ්‍යයෙක් ද්වේෂයෙන් ප්‍රද්විෂ්ට සිතැත්තේ, මහණකු හෝ මෙහෙණක හෝ උච්ඡුවකු හෝ උච්චියක හෝ මේ කිසිවක්හු යන්නහු පසු පසැ යන්නේ වී නම්, සිටියහු වෙත සිටින්නේ වී නම් හෝ හුන්නහු වෙත හිඳින්නේ වී නම් හෝ හොක්කහු වෙත හෝ තේ වී නම් හෝ, මේ යකුනට, මහයකුනට, යක් සෙනෙවියනට, යක්-මහ සෙනෙවියනට, “මේ යක් තෙමේ මා අල්ලා ගනී, මේ යක් තෙමේ මට ආවිෂ්ට වෙයි, මේ යක් තෙමේ මා පෙළයි, මේ යක් තෙමේ වෙසෙසින් මා පෙළයි, මේ යක් තෙමේ මට භිංසා කෙරෙයි, මේ යක් තෙමේ මා වෙහෙසයි, මේ යක් තෙමේ මා නො මුද් (අත් නො හරි) යැ” යි දන්වියැ යුතු, හඬ නඟා කියැ යුතු, ඔවුන් හා කියැ යුතු.

14. (එසේ දන්වියැ යුත්තේ) කවර යකුනට ද? කවර මහ යකුනට ද? කවර යක් සෙනෙවියනට ද? කවර මහ යක් සෙනෙවියනට ද යත්:

ඉත්ඤ්ඤා සොමො වරුණො ච භාරවාජො පජාපති,
වජ්ජනො කාමසෙට්ඨො ච කිංකිසණ්ඩු නිසණ්ඩු ච.

පනාදෙ ඔපමසෙඤ්ඤා ච දෙවසුතො ච මාතලි,
වික්කසෙත්තො ච ගඤ්ඤිකා නලො රාජා ජනෙසගො.

සාතාගිරො හෙමවතො පුණ්ණකො කරතියො ගුලො,
සිවකො මුච්චිත්ඤ්ඤා ච වෙසසාමිකො යුගජධිරො.

ගොපාලො සුප්පගෙට්ඨො ව² තිරි නෙත්ති ච මජ්ඣිමො.
පඤ්ඤාචරණිකා ආලොකො පජ්ජනො³ සුමනො සුමුඛො දඨිමුඛො,
මණි මාණි වරො දිසො අරො සෙරිසසකො⁴ සහ.

15. ඉමෙසං යක්ඛානං මහායක්ඛානං සෙනාපතීනං මහාසෙනාපතීනං
උජ්ඣාපෙතඛං වික්කජ්ඣඛං වීරවීතඛං: අයං යක්ඛො ගණභාතී, අයං
යක්ඛො ආචීසතී, අයං යක්ඛො හෙයෙතී, අයං යක්ඛො වීහෙයෙතී, අයං
යක්ඛො හිංසතී, අයං යක්ඛො විහිංසතී, අයං යක්ඛො න මුඤ්ඤතී තී.

අයං ටො සා මාරිස ආචාරානාටියා රක්ඛා භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං.
උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියා රක්ඛාය අවිහිංසාය එය්සු විහාරායා'ති.

හත්ථ ච දුනි මයං මාරිස ගවජාම, ඩිත්ථිකිව්වා මයං ඩිත්ථිකරණියා'ති.

'යක්ඛ' දුනි තුමෙහ මහාරාජානො කාලං මඤ්ඤාපා'ති.

16. අථ ටො වක්ඛාරො මහාරාජානො උට්ඨායාසනා හගවත්තං
අභිවාදෙඨා පදකඛිණං කඨා තසෙවත්තරධායිංසු. තෙ පි ටො යක්ඛො
උට්ඨායාසනා අපෙතකවෙව හගවත්තං අභිවාදෙඨා පදකඛිණං කඨා
තසෙවත්තරධායිංසු, අපෙතකවෙව හගවත්තා සද්ධිං සමෙමාදිංසු,
සමෙමාදනියං කථං සාරානියං වීතිසාරෙඨා තසෙවත්තරධායිංසු, අපෙත-
කවෙව යෙන හගවා තෙන ඤජලිමපණාමෙඨා තසෙවත්තරධායිංසු,
අපෙතකවෙව නාමගොත්තං සාවෙඨා තසෙවත්තරධායිංසු, අපෙත-
කවෙව තුණ්හිභුතා තසෙවත්තරධායිංසු'ති.

පට්ඨමකභාණවාරො නිට්ඨිකො.

-
- 1. සිවකො -මජ්ඣ.
 - 2. සුප්පගෙට්ඨො ව -මජ්ඣ.
 - 3. පජ්ජනො -මජ්ඣ.
 - 4. සෙරිසකො -මජ්ඣ.

ඉන්ද්‍ර ය, සෝම ය, චරුණ ය, භාරද්වාජ ය, ප්‍රජාපති ය, වෘත ය, කාමශ්‍රේෂ්ඨ ය, කිනතිසංක්‍රාන්ත ය, නිසංක්‍රාන්ත ය, ප්‍රණාද ය, ඔපමණ්‍ය ය, දෙවි සැරි මාතලී ය, වික්‍රමේන්ත ය, ගන්ධර්ව ය, නළ ය, රාජ ය, ජනර්ණ ය, සාතාගිරි ය, හෙමවත ය, පූර්ණක ය, කරතිය ය (කාර්තීකේ ය), ගුහි ය. ගොපාල ය, සුසංගෙධ ය, හිරිනෙත්ති ය, මන්දිය ය, පඤ්චාල වණ්ඛ ය, ආලවක ය, පර්ජන්‍ය ය, සුමන ය, සුමුඛ ය, දධිමුඛ ය, මණි ය, මානි ය, වර ය, දීර්ඝ ය, තව ද සෙරිසක ය යන මොවුනට ය.

15. මේ යක්ෂයනට ද මහා යක්ෂයනට ද යක්ෂ සෙනාපතීනට ද මහා යක්ෂ සෙනාපතීනට ද,

‘මේ යක්ෂ තෙමේ මා අල්ලා ගනී යැයි, මේ යක්ෂ තෙමේ මට ආවිෂ්ට වේ යැයි, මේ යක්ෂ තෙමේ මා පෙළා යැයි, මේ යක්ෂ තෙමේ වෙසෙසින් පෙළා යැයි, මේ යක්ෂ තෙමේ මට හිංසා කෙරේ යැයි, මේ යක්ෂ තෙමේ මා වෙහෙසා යැයි, මේ යක්ෂ තෙමේ මා නො මුද්‍රා යැ’ යි දන්වියැ යුතු, හඬ නඟා කියැ යුතු.

නිද්‍රාණන් වහන්ස, මේ මහණුනට මෙහෙණනට උච්චුචනට, උච්චියනට ගුප්තිය පිණිස, රක්වරණ පිණිස, නො වෙහෙසීම පිණිස, පහසු විහරණ පිණිස වූ ඒ ආටානාටිය පිරිත ය.

නිද්‍රාණන් වහන්ස, දන් අපි යම්හ. අපි බොහෝ කාන්‍ය ඇත්තම්හ, බොහෝ කටයුතු ඇත්තම්හ” යි වරම් රජුහු කීහ.

‘මහ රජුනි, තෙපි යම් ගමනකට දන් කල් වේ යැයි සලකන්නහු ද,

ඒ ගමන කරනු ලැබේවා’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

16. ඉක්බිති සතර වරම් මහරජහු හුනස්නෙන් නැගී, සාදර වැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැද පැදකුණු කොට, එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඒ යක්කු ද හුනස්නෙන් නැගී, ඇතැම් කෙනෙක් සාදර වැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැද පැදකුණු කොට එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හා සතුටු වූහ. සතුටට කරුණු වූ සිතැ රැදැවියැ යුතු වූ කථා නිමවා එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දිසාවට දෙහොත් නමා, එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් නම් ගොත් අස්වා එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් තිහඬ වූවාහු, එහි ම අතුරුදහන් වූහ.

පළමු බණ්ඩර නිමිශේ ය.

16. අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අවටයෙන භික්ඛු ආමනෙති:

ඉමං භික්ඛුවෙ රත්තිං චත්තාරො මහාරාජානො මහතියා ච යක්ඛ සෙනාය මහතියා ච ගඤ්ඛිසෙනාය මහතියා ච කුමහණ්ඩසෙනාය මහතියා ච නාගසෙනාය චතුද්දිසං රක්ඛං යපෙඤා, චතුද්දිසං ඉමං යපෙඤා, චතුද්දිසං ඔවරණං යපෙඤා, අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණං කෙට්ඨකපාං ගීර්ඤාකුටං පබ්බතං ඔභාසෙඤා යෙනාහං තෙනුපසංකම්භු, උපකඩ්ඤාමිඤා මං අභිවාදෙඤා එකමන්තං නිසිදිංසු. තෙපි ඛො භික්ඛුවෙ යක්ඛා අපොකවෙව මං අභිවාදෙඤා එකමන්තං නිසිදිංසු: අපොකවෙව මම සද්ධිං සමමොදිංසු, සමමොදනියං කථං සාරානියං වීතීසාරෙඤා එකමන්තං නිසිදිංසු: අපොකවෙව යෙනාහං තෙන ඤා-
ලිමපණාමෙඤා එකමන්තං නිසිදිංසු: අපොකවෙව නාමගොතං සාවෙඤා එකමන්තං නිසිදිංසු: අපොකවෙව තුණ්හිභුතා එකමන්තං නිසිදිංසු.

17. එකමන්තං නිසිනෙතො ඛො භික්ඛුවෙ වෙසසවණො මහාරාජා මං එතදවොච :

සන්තී හි භනෙත උළාරා යක්ඛා භගවතො අපසසන්තා, සන්තී හි භනෙත උළාරා යක්ඛා භගවතො පසසන්තා: සන්තී හි භනෙත මජ්ඣිමා යක්ඛා භගවතො අපසසන්තා, සන්තී හි භනෙත මජ්ඣිමා යක්ඛා භගවතො පසසන්තා: සන්තී හි භනෙත නිවා යක්ඛා භගවතො අපසසන්තා, සන්තී හි භනෙත නිවා යක්ඛා භගවතො පසසන්තා: යෙභුයොන ඛො පන භනෙත යක්ඛා අපසසන්තා යෙව භගවතො. තං කිසං හෙතු? භගවා හි භනෙත පාණාතිපාතා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, අදින්නාදුනා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, මුසාවාද වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදවිඤ්ඤා වෙරමණියා ධම්මං දෙසෙති. යෙභුයොන ඛො පන භනෙත යක්ඛා අපච්චිරතායෙව පාණාතිපාතා, අපච්චිරතා අදින්නාදුනා, අපච්චිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා, අපච්චිරතා මුසාවාද, අපච්චිරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදවිඤ්ඤා. තෙසං තං භොති අපටියං අමනාපං.

16. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එ රැය ඇවෑමෙන් හික්මුන් බණවා මෙසේ වදළ සේක:

මහණෙනි, මේ ගත වූ රාත්‍රියෙහි සතර වරම් මහරජුහු මහත් යක්ෂ සේනායෙන් ද මහත් ගාන්ධර්ව සේනායෙන් ද මහත් කුම්භාණ්ඩ සේනා-
යෙන් ද මහත් නාගසේනායෙන් ද සතර දිගැ රකවල් තබා, සතර
දිගැ බලමුළු පිහිටුවා, සතර දිගැ මුරකරුවන් රඳවා, රෑ (පෙර යම)
ඉක්මි කල්හි, විශිෂ්ට ශරීරප්‍රභා ඇත්තාහු, සියලු ශිෂ්‍යයන් පව්ව එකලු
කොට, මා කරා එළැඹිය හ. එළැඹූ මා සාදර වැ වැද, එක් පසෙක
හුන්හ. (ඔවුන්ගේ පිරිවර වූ) යක්කු ද ඇතැම් කෙනෙක් මා සාදර වැ
වැද එක් පසෙක හුන්හ. ඇතැම් කෙනෙක් මා හා සතුටු වූහ. සතුටට
කරුණු වූ සිත රැඳවීයැ යුතු වූ, කරාව නිමවා, එක් පසෙක හුන්හ, ඇතැම්
කෙනෙක් මා දිසාවට දෙහොත් නමා පසෙක හුන්හ, ඇතැම් කෙනෙක් නම්
ගොත් අස්වා පසෙක හුන්හ, ඇතැම් කෙනෙක් නිහඩ වැ පසෙකැ හුන්හ.

17. මහණෙනි, පසෙක උන් ම වෙසවුණු මහ රජ මට මෙ
පවත් කී ය:

“වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො පැහැදුණු මහතෙදුති
යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පැහැදුණු මහ
තෙදුති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නො
පහන් වූ මැදුම් තෙදුති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට
පහන් වූ මැදුම් තෙදුති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්-
සේට නොපහන් වූ හීන තෙදුති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන්
වහන්සේට පහන් වූ හීන තෙදුති යක්කු ද වෙත් ම ය. වහන්ස,
බොහෝ සෙයින් යක්කු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නොපැහැදුණු හු ම
වෙත්. ඒ කවර හෙයින් ද? යත්: වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ
වනාහි පණ්ඩිතයෙක් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. අධිනාදනින්
වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. කාමයන්හි වැරදි හැසිරීමෙන්
වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. මුසවායෙන් වැළැක්ම පිණිස
දහම් දෙසන සේක. මත්බවට හා පමාවට හා කරුණු වූ රහමෙර
පිමෙන් වැළැක්ම පිණිස දහම් දෙසන සේක. වහන්ස, යක්කු වනාහි
බොහෝ සෙයින් පණ්ඩිතයෙක් නො වැළැක්කාහු ම ය, අධිනාදනින්
නො වැළැක්කාහු ම ය, කාමයන්හි වැරදි හැසිරීමෙන් නො වැළැක්කාහු
ම ය, මුසවායෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය, මත්බවට ද පමාවට ද
කාරණ වූ රහමෙර පිමෙන් නො වැළැක්කාහු ම ය. ඔවුන්ට (භාග්‍යවතුන්
වහන්සේ ගේ) ඒ දහම් දෙසුම අප්‍රිය වේ, අමනාප වේ.

සත්ති භි භතෙන භගවතො සාවකා, අරභෙඤ්ඤ ව්‍යාප්ථානි පත්තානි සෙත්තාසත්තානි පටිසෙවත්ති අපසස්සද්දති අපසනිගෙසාසානි විජ්ජනවාතානි මනුසාරාභසෙයාකානි පටිසලොනසාරුප්පානි.

තස්ස සත්ති උළාරා යක්ඛා නිවාසිනො යෙ ඉමස්මිං භගවතො පාවචනෙ අපසසන්තා තෙසං පසාදය. උග්ගණ්ඨාකු භතෙන භගවා ආටානාටියං රක්ඛං භික්ඛුනං භික්ඛුනිනං උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියා රක්ඛාය අවිභිංසාය ඵාසුචිභාරායානි.

අධිවාසෙසිං ඛො අහං භික්ඛවෙ තුණ්හිභාවෙන.

18. අථ ඛො භික්ඛවෙ වෙසවණො මහාරාජා මං අධිවාසනං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං ආටානාටියං රක්ඛං අභාසි:

විපසිසික නමත්ථු වස්සමත්තස්ස සිරිමතො,
සිඛිසෙසි නමත්ථු සබ්බගුත්තානුකම්පිතො. 1.

වෙසසගුස්ස නමත්ථු නභාතකස්ස තපසිතො,
නමත්ථු කකුසන්ධස්ස මාරසෙනප්පමඤ්ඤිතො. 2.

කොණාගමනස්ස නමත්ථු බ්‍රාහ්මණස්ස වුට්ඨිමතො,
කසපස්ස ච නමත්ථු විසම්මතස්ස සබ්බසි. 3.

අභිගිරසස්ස නමත්ථු සත්තාපුත්තස්ස සිරිමතො,
යො ඉමං ධම්මමඳෙසෙසි සබ්බදුක්ඛාපනුදානං. 4.

යෙ වාපි නිබ්බුතා ලොකෙ යථාගුතං විපසිසුං,
තෙ ජනා අපිසුනා මහත්තා විතසාරදං. 5.

19. භිතං දෙවමනුසානං යං නමස්සත්ති ගොතමං,
විජ්ජාවරණසම්පන්නං මහත්තං විතසාරදං. 6.

යතො උග්ගච්ඡති සුරියො ආදිවෙවා මණ්ඩලී මහා,
යස්ස වුග්ගච්ඡමානස්ස සංවරී පි නිරුජ්ඣති 7.

වහන්ස, යම් කෙනෙක් අල්ප ශබ්ද ඇති, මද වූ හඬ ඇති, පහ වූ ජනවාතය ඇති, මිනිසුන්ගේ රහස් ක්‍රියාවන්ට නිසි වූ, එකලා වූ හිඳිමට සුදුසු වූ, අරණ්‍ය වන ප්‍රසංයන් ද, බොහෝ දුර සෙනසුන් ද සෙවිත් නම්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ එසේ වූ ශ්‍රාවකයෝ වෙත් ම ය.

වහන්ස, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සස්න කෙරෙහි නො පහන් වූ, ඒ (යට කී) සෙනසුන්හි නිවැසි මහ තෙදුනි යක්කු වෙත්. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන් ගේ පැහැදීම පිණිස, මහණුන්ගේ මෙහෙණන්ගේ උච්චාවත්ගේ උච්චාසයන්ගේ ගුප්තිය පිණිස, ආරක්ෂාව පිණිස, පිඩාවක් නොවනු පිණිස, පහසු වාසය පිණිස, ආධ්‍යාපනීය පිරිත උගන්තා සේක් ව' යි (කියේ ය.)

මහණෙනි, මම නිහඬ වූ ඉවැසිමි.

18. මහණෙනි, ඉක්බිති වෙසවුණු මහ රජ මා ඉවැසූ නිසා දන, එ වේලෙහි මේ ආධ්‍යාපනීය පිරිත කියේ ය:

“පසැස් ඇති සිරිමත් වූ, විපස්සි බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. සියලු සත්තට අනුකම්පා ඇති සිව් බුදුරජුනට ද නමස්කාර වේ වා. සෝද හළ කෙලෙස් ඇති, තපස්වී වූ වෙස්සඟු බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. මරසෙන් මැඩැලූ කකුසද බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා.

බාහිත පාපි වූ, වැස නිමැ වූ මහබ්බසර ඇති, කොණ්ඨමන බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා. හැම දෑයෙහි මිදුණු වූ කසුප් බුදුරජුනට නමස්කාර වේ වා.

යමෙක් සියලු දුක් දුරු ලන මෙ ධර්මය දෙසි ද, ශ්‍රීමත් වූ ඒ ශාක්‍ය-පුත්‍ර අභිතිරසයන් වහන්සේට නමස්කාර වේ වා.

ලොවැ යම් කෙනෙක් තුමු නිවුණාහු තත් වූ පරිදි (සත්‍යයන්) විමැසුම් ක්‍රවණින් දුටුහු ද, මහත් වූ, පහ වූ බිය ඇති මාත්‍රභාණි වූ ඒ ක්ෂිණාසුචයෝ,

19. දෙව්මිනිස්තට හිත වූ, විද්‍යා හා වරණධර්මයෙන් සම්පූර්ණ වූ, මහත්තියට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති, යම් බදු වූ ගෞතමයන් වහන්සේට නමස්කාර කෙරෙත් ද, ඒ බුදුරජුනට ද ඔබට පළවු වූ සිව් බුදුවරුනට ද නමස්කාර වේ වා.

මහා රත්මි මණ්ඩලයක් ඇති ආදිත්‍ය සංඛ්‍යාත සූර්ය තෙමේ යම් කැනෙකින් උද වේ ද, යම් ඒ හිරුහු නැඟෙන කල්හි රාත්‍රියක් අතුරුදහන් වේ ද,

යසස චුග්ගතෙ සුරියෙ දිවසො ති පචුචන්ති,
රහදෙ පි තත්ථ ගමභීරො සමුදෙස්ස සරිතොදකො. 8.

එවං නං තත්ථ ජානන්ති සමුදෙස්ස සරිතොදකො
ඉතො සා පුරිමා දිසා ඉති නං ආචිකක්ඛි ජනො,
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසසි සො. 9.

ගන්ධබ්බානං ආධිපති ධනරට්ඨො ඉති නාමසො,
රමති නචචගීතෙහි ගන්ධබ්බෙහි පුරස්සකිතො. 10.

සුත්තා පි තස්ස බහවො එකනාමා'ති මෙ සුත්තං,
අයිතිං දස එකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා 11.

තෙ වාපි බුද්ධං දිස්වාන බුද්ධං ආදිවච්ඡන්තං
දුරතො'ව නමස්සන්ති මහත්තං චිත්තසාරදං,
නමො තෙ පුරිසාජ්ඣෙස්ස නමො තෙ පුරිසුත්තම 12.

කුසලෙන සමෙකබ්බි අමනුස්සාපි තං වන්දන්ති,
සුත්තං නෙත්තං අභිඤ්ඤාසො තස්මා එවං වදෙමසෙ 13.

ථිනං වන්දම ගොතමං ථිනං වන්දම ගොතමං,
විජජාචරණසම්පන්නං බුද්ධං වන්දම ගොතමං 14.

යෙන පෙතා පචුචන්ති පිසුණා පිට්ඨිමංයිකා,
පාණාතිපාතිනො එද්ද වොරා නෙක්ඛිකා ජනා 15.

ඉතො සා දක්ඛිණා දිසා ඉති නං ආචිකක්ඛි ජනො,
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසසි සො 16.

කුමභණ්ඩානං ආධිපති වීරුලොකා ඉති නාමසො,
රමති නචචගීතෙහි කුමභණ්ඩෙහි පුරස්සකිතො 17.

සුත්තා පි තස්ස බහවො එකනාමා'ති මෙ සුත්තං,
අයිතිං දස එකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා 18.

යම් දිගෙක හිරු නැඟී කල්හි දහවලැ යි කියනු ලැබේද, එ දිගැ පිවිසිණු නදී ජලය ඇති සවුදු නම් වූ ගැඹුරු ජලාසය වෙයි. 8.

මෙසේ එහි එය නදී ජලය ඇති මුහුදු යැ යි දනිත්. කීර්තිමත් ඒ මහ රජෙක් යම් දිශාවක් පාලනය කෙරෙයිද එය මෙ තැනින් පෙර දෙස යැ යි මහ ජන තෙමේ කිය යි. 9.

ගෘකුර්වයනට අධිපති වූ, නාම වශයෙන් ධාතූරාජ්‍ය යැ යි ප්‍රකට වූ හෙ තෙමේ ගදෙව්වන් විසින් පෙරටු කරන ලද්දේ, නැටුම් ගැයුම්නෙන් එහි සිත් අලවා වෙසෙයි. 10.

ඔහුට එක් ම නමක් ඇති පුතුන්ද බොහෝ ඇතැයි මා විසින් අසන ලදී. මහ බලැති ඉන්ද්‍ර නම් වූ ඔහු අසුවෙක්ද දශයෙක්ද එකෙක්ද (එක් අතු දෙනෙක්) වෙත්. 11.

ඔහුද සුර්යබන්ධු වූ කෙලෙස් නින්දෙන් පිඩිදියා වූ, මහත්කයට පැමිණි, පහ වූ හය ඇති බුදුරජුන් දක,

‘පුරුෂාජානෙයයෙනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා, පුරුෂොත්තමයෙනි, ඔබට නමස්කාර වේ වා’ යි දුරු සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥාඥානයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති’යි කියා අමනුෂ්‍යයෝද ඔබ වදිති. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්,

‘කෙසි ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදිනු ද?’ යි මෙසේ අපි අසමහ. ‘ගෞතම ජිනායන් වහන්සේ වදුමහ. විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමහ,’ යි ඔහු කියත්,

කලුරිය කළානු යම් දෙසකට ‘ගෙන යනු ලබන් ව’ යි කියනු ලැබෙත්ද, කේලාම් කියන, පිටුමස් කන්නවුන් සේ පිටු පා ගිය කලා ගරහන, පණ්ඩා කරන, රොදු වූ සොර වූ කපට වූ ජනයෝ යම් දිගකට ගෙන ගොස් නසනු ලබන් ව’ යි කියනු ලැබෙත්ද,

ඒ යම් දිශාවක් යශස්වී මහ රජෙක් පාලනය කරයිද, ඒ මෙයින් දකුණු දිග යැ යි මහ ජන තෙමේ කිය යි.

එ දෙයෙහි කුම්භාණ්ඩයනට අධිපති වූ, නම් විසින් විරූථක යැ යි ප්‍රකට රජ තෙමේ කුම්භාණ්ඩයන් විසින් පෙරටු කරනු ලද්දේ නැටුමෙන් ගැයුමෙන් සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට එක් ම නමක් ඇති බොහෝ පුත්‍රයෝද වෙත්. ඉන්ද්‍ර නම් වූ මහ බලැති ඔහු එක් අතු දෙනෙකැ යි මා විසින් අසන ලදී.

තෙ වාපි බුද්ධං දිස්වාන බුද්ධං ආදිවච්ඡන්තං
දුරතො'ව නමස්සන්ති මහත්තං විතසාරදං,
නමො තෙ පුරිසාරඤ්ඤ නමො තෙ පුරිසුත්තමි.

කුසලෙන සමෙකකිසි,
අමනුසසා පි තං වන්දන්ති, සුතං තෙතං අභිණිකසො
තස්මා එවං වදෙමසෙ,
ඒනං වන්දුම ගොතමං ඒනං වන්දුම ගොතමං,
විජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධං වන්දුම ගොතමං.

21. යත් වොග්ගවත්ති සුරියො ආදිවො මණ්ඩලී මහා,
යසං වොග්ගවත්තානස්ස දිවසො පි නිරුජ්ඣති.

යසං වොග්ගතෙ සුරියෙ සංචරී ති පච්චවති,
රහදෙ පි තත්ථ ගම්භිරො සමුද්දෙ සරිතොදකො.

එවං නං තත්ථ ජානන්ති සමුද්දෙ සාරිතොදකො,
ඉතො සා පච්ඡිමා දිසා ඉති නං ආවිකකි ජනො
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසී සො.

නාගානං ආශිපති විරූපකෙඛා ඉති නාමසො,
රමති නවවග්ගෙහි නාගෙහෙව පුරකකතො,

පුත්තා පි තස්ස බහවො එකනාමා' ති මෙ සුතං
අයිතිං දස එකො ව ඉන්ද්‍රනාමා මහබ්බලා.

තෙ වාපි බුද්ධං දිස්වාන බුද්ධං ආදිවච්ඡන්තං
දුරතො'ව නමස්සන්ති මහත්තං විතසාරදං,
'නමො තෙ පුරිසාරඤ්ඤ නමො තෙ පුරිසුත්තම'

කුසලෙන සමෙකකිසි
අමනුසසා පි තං වන්දන්ති, සුතං තෙතං අභිණිකසො
තස්මා එවං වදෙම සෙ.
ඒනං වන්දුම ගොතමං ඒනං වන්දුම ගොතමං,
විජ්ජාවරණසම්පන්නං බුද්ධං වන්දුම ගොතමං.

ඔහු ද සුර්ය බන්ධු වූ, මහත් බවට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති, කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදුණු, බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක, ‘ආරාමයෙහි පුරුෂයාණෙනි, ඔබට නමස්කාර වේවා, පුරුෂොක්තමයාණෙනි, ඔබට නමස්කාර වේවා’ යි දුරැ සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥානයෙන් මහා ජනයා දෙස බලති’යි අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්, ‘තෙපි ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදිනු ද?’ යි අපි මෙසේ (ප්‍රශ්න වශයෙන්) කියමිහ. ‘අපි ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදුමිහ. විද්‍යාවරණ සම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමිහ’ යි (ඔහු උත්තර දෙත්.)

21. මහ රස් මඩුලු ඇති ආදිත්‍ය නම් වූ හිරු යම් දිගෙක බස්නේද, යම් ඒ හිරු බස්නා කල්හි දහවලත් අතුරුදහන් වේද,

යම් දිගකට හිරු බැස ගිය කලා රාත්‍රි යැ යි කියනු ලැබේද, එ දිගැ, පිටිසුණු නදීජලය ඇති සමුද්‍ර නම් වූ ගැඹුරු ජලාශය ය වෙයි.

මෙසේ එහි එය පිටිසි නදීජලය ඇති වුහුද යැ යි දනිත්. යශස් ඇති ඒ මහරජෙක් යම් දිගක් පාලනය කෙරෙයි ද, එය මෙ කැනිත් පැයිම් දෙසැ යි මහජනයා කිය යි.

නාගයනට අධිපති වූ, නම් විසින් විරූපාක්ෂ යැ යි ප්‍රකට වූ හේ නාගයන් විසින් පෙරවූ කරන ලද්දේ, නැටුම් ගැයුම්නෙන් නොක්සිත් අලවා එහි වෙසෙයි.

ඔහුට එක් ම නමක් ඇති පුතුන් ද බොහෝ ඇතැ යි මා විසින් අසන ලදී. මහ බලැති ඉන්ද්‍ර නම් වූ ඔහු එක් අනු දෙනෙක් වෙත්.

ඔහු ද සුර්ය බන්ධු වූ, කෙලෙස් නින්දෙන් පිබිදියා වූ, මහත්තමයට පැමිණි, පහ වූ බිය ඇති බුදුරජුන් දැක,

‘ආරාමයෙහි පුරුෂයාණෙනි, ඔබට නමස්කාර වේවා, පුරුෂොක්තමයාණෙනි ඔබට නමස්කාර වේවා’ යි දුරැ සිට ම නමස්කාර කෙරෙත්.

‘ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥානයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති’යි අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්, ‘තෙපි ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදිනු ද?’ යි මෙසේ අපි ප්‍රශ්න කරමිහ. ‘ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදුම් , විද්‍යාවරණ සම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමිහ’ යි ඔහු කියත්.

22. යෙන උක්ඛරකුරු රමමා මහානෙරු සුදස්සනො,
මනුස්සා තස් ජායනති අමමා අපරිග්ගහා.

න කෙ ඛිජං පවපනති නපි නියනති නඛගලා,
අකච්ඡාපාකිමං සාලිං පරිභුඤ්ජනති මානුසා.

අකණං අඋසං සුභං සුගඤ්ඤං තණ්හිලපථලං,
තුණ්ඩිකිථෙර පටිකාන තතො භුඤ්ජනති භොජනං.

ගාචං එකමුරං කකා අනුයනති දිසොදිසං,
පසුං එකමුරං කකා අනුයනති දිසොදිසං.

ඉසී වාහනං කකා අනුයනති දිසොදිසං,
පුරිස වාහනං කකා අනුයනති දිසොදිසං.

කුමාරි වාහනං කකා අනුයනති දිසොදිසං,
කුමාර වාහනං කකා අනුයනති දිසොදිසං.

කෙ යානෙ අභිරුහිකා සබ්බා දිසා අනුපරියනති,
පචාරා තස්ස රාජිනො.

හස්සියානං අසසයානං දිබ්බං යානං උපට්ඨිතං
පාසාද්ධිවිකා වෙච මහාරාජස්ස යසසිනො.

තස්ස ච නගරා අසු අත්තළිකෙකි සුමාපිතා,
ආටානාටා කුසිනාටා පරකුසිනාටා නාටපුරියා පරකුසිතනාටා.

උක්ඛරෙන කපිවනෙතා ජනොසමපරෙන ච
නචනචුතියො අඛෙරඅඛෙරචතියො ආළකමඤ්ඤ නාම රාජධානී,

කුචේරස්ස ඛො පන මාරිස මහාරාජස්ස විසාණං නාම රාජධානී.
තස්මා කුචේරො මහාරාජා වෙසසවණං'ති පට්ඨවති.

23. පචේට්ඨිකෙතා පකාසෙනති තතොලා කකාලා තතොකලා,
භිජසි කෙජසි තතොජසි සුරො රාජා අරිචෙඤ්ඤා නෙථි.

22. යම් දිගුකාලීනව ඉතා දුකට පත්වන ප්‍රදේශයක් වෙයි ද, එහි සිත්කල වූ උතුරුකරුවන් වෙයි. එහි මනස නැති, ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පරිහානි නැති මිනිස්සු උපදිත්.

මහ දානා බිඳවට නො වසුරන්. නමුත් ද කෙතරු නො පවුල්වනු ලබත්. ඒ මිනිස්සු නොසාන ලද බිම් තමන් ම නැති පැසුණු හැල් පරිහානි කෙරෙත්.

කුඩු නැති, කොහො නැති, ගුද්ධ වූ, සුවඳැති සහල් සැළියෙක මහ පිසා, එයින් ගෙන බොජුන් වළඳත්.

එහි යක්කු එළ දෙන එක් කුරුක් වාහනයක් කොට ගෙන දිශාසෙන් දිශාවට යෙත්. සිවුපාවකු එක් කුරුක් ඇති වාහනයක් කොට ගෙන, දෙසින් දෙසට යෙත්.

ගැබ්නි ස්ත්‍රියක වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්. පුරුෂයකු වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්.

කුමරියක වාහන කොට ගෙන දෙසින් දෙස යෙත්, කුමරකු වාහන කොට ගෙන, දෙසින් දෙස යෙත්.

ඒ වෙසවුණු රජුගේ පරිවාරක යක්ෂයෝ එළැඹූ සිටි හස්තියාන ද අභියාන ද (අනා බ්‍රහ්ම) දිව්‍යයාන ද යන එක් යානයන් අරා සිසුන් දික් සිසාරා යෙත්. යහස් ඇති ඒ වෙසවුණු මහ රජුට ප්‍රාසාද ද සිව්ගෙවල් ද වෙයි.

එ රජුට අභයා මොනවට වටන ලද ආධාරකාරී ය, කුසිතායා ය, පරකුසිතායා ය, නාට්‍යපියා ය, පරකුසිතායා යැ යි නගරයෝ වෙත්.

එයින් (ඒ පරකුසිතායා නුවරින්) ඉඳුරා උතුරු දිගු කපිවත්ත නම් නුවරෙක් ද, එයින් මඩබෙහි ජනොස නම් නුවරෙක් ද, අනා නවතවිහි ය නම් නුවරෙක් ද අම්බරඅම්බරවිහි නම් නුවරෙක් ද ආලකමකු නම් අනා රාජධානියෙක් ද ඇත.

23. නිදානානි, කුමරු මහ රජුගේ රජතුමා විසාණා නම්. එහෙයින් කුමරු මහ රජ වෙස්සවණ යැ යි නම් කරනු ලැබෙයි.

එහි තපෝලා, තපෝලා, තපෝලා, මිපසි, තේපසි, තපෝපසි, සුර, සුරරාජ, අරිමය, තෙමි, අරිමයතෙමි යන නම් ඇති යක්ෂවරුන් කැරුණු විමසා පවසත්.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

රහද්දෙ'පි තස්ස ධරණී නාම යතො මෙසා පවසසන්ති
වසා යතො පතායන්ති,
සභා පි තස්ස භගලවතී නාම යස්ස යකාං පඨිරුපාසන්ති.

තස්ස නිවච්චලා රුක්ඛා නානාදිජගණායුතා,
මයුරකොණ්ඩාභිරුද්ධා කොකිලාදීහි වග්ගහී.

ථිවජ්චික සද්දෙස්ස අපො උච්චවච්චිකා,
කුකුස්සා කුජ්ජිරසා වතො පොසබ්බසාතකා

සුක්කසාලිකසද්දෙස්ස දණ්ඩමානවකානි ව,
යොහති සබ්බකාලං සා කුච්චරනලිනී සද්.

ඉතො සා උත්තරා දිසා ඉති නං ආවිකඛති ජනො,
යං දිසං අභිපාලෙති මහාරාජා යසසසී සො.

යකානං ආධිපති කුච්චරො ඉති නාමසො,
රමති නවවග්ගිතෙහි යකෙඛගෙව පුරකඛතො.

පුත්තාපි තස්ස බහවො ඵකනාමා ති මෙ සුත්තං,
අයිතිං දස ඵකො ව ඉඤ්ජනාමා මහබ්බලා.

තෙ වාපි බුද්ධං දිස්වාන බුද්ධං ආදිච්චබඤ්ඤානං
දුරතො ව නාමසසන්ති මහත්තං වීරසාරදං,
නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤා නමො තෙ පුරිපුත්තව

කුසලෙන සමෙකඛසී

අමනුස්සා පි තං වඤ්ඤති, සුත්තං නෙතං අභිණ්ණසො
තස්මා ඵවං වදෙමසෙ.

ථිනං වඤ්ඤං ගොතමං ථිනං වඤ්ඤං ගොතමං,
විජ්ජාචරණසම්පන්නං බුද්ධං වඤ්ඤං ගොතමන්ති.

යම් පොකුණෙකින් දිය ඇද ගෙන මෙයයෝ වසින් ද, යම් පොකුණෙකින් වර්ෂාවෝ පැතිරෙත් ද, එසේ වූ ධරණී නම් ජලාසයෙක් ද, එහි වෙයි. එහි තෙරැ යකුන් රැස්වැ හිඳුනා හගලවති නම් මඩුවෙක් වෙයි.

එහි භාක්පසැ විවිධ පක්ෂි සමූහයන් ගෙන් යුක්ත වූ, මොණරුන් ද කොස් ලිහිණියන් ද විසින් දුන් නාද ඇති, කෝකිලාදීන් විසින් මනෝඥ නාදයෙන් උන්නාදිත වූ, නිති එල දරන වෘක්ෂයෝ වෙත්.

මෙහි ඒ පිඤ්ථ වෙනෙහි 'ජීව ජීව' යැ යි හඬ නඟන, (ජීව ජීවක නම්) පක්ෂි කෙනෙක් ද, තව උට්ඨවච්ඡතක නම් පක්ෂිහු ද, වලිකුකුළෝ ද, රත්වත් කකුළුවෝ ද, පොකබරාසතක නම් පක්ෂිහු ද වෙත්.

මෙහි ගිරවුන්ගේ ද සැළලිහිණියන්ගේ ද හඬ ඇත, දණ්ඩමානවක නම් පක්ෂිහු ද, මෙහි හැයිරෙත්, මෙසේ හැම කල්හි ඒ කුවෙරයා ගේ පිඤ්ථ වීල නිරතුරු භොබන්තේ ය.

යශස් ඇති ඒ කුවෙර මහරජ යම් දිගක් පාලනය කෙරෙයි ද, ඒ මෙතැනින් උතුරු දෙස යැ යි මහජනයා කිය යි.

නම් විසින් කුවෙර යැ යි ප්‍රකට, යක්ෂාධිපති වූ, හේ යකුන් විසින් පෙරවූ කරන ලද්දේ නෘත්‍ය ගීතයෙන් සිත් අලවා වෙසෙයි.

ඔහුට එක් නම ඇති බොහෝ පුතුන් ද වෙති යි මා විසින් අසන ලදී, ඉන්ද්‍ර යන නම ඇති, මහබලැති ඔහු එක් අතු දෙනෙකි.

ඔහු ද සුර්යබන්ධු වූ, ක්ලෙශනිශ්‍රායෙන් පිබිදුණු, මහත්තප්‍රාප්ත වූ, පහ වූ බිය ඇති බුදුරජුන් දැක, 'ආජානෙය පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේවා, උත්තම පුරුෂයාණනි, ඔබට නමස්කාර වේවා' යි දුරැ සිට ම නමදිත්.

'ඔබ නිපුණ වූ සර්වඥතාඥනයෙන් මහ ජනයා දෙස බලති'යි කියා අමනුෂ්‍යයෝ ද ඔබ වදිත්. මෙය අප විසින් එක්වත් අසන ලදී. එ හෙයින්, 'ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදිනු ද?' යි මෙසේ අපි (ප්‍රශ්න කිරීම වශයෙන්) කියමහ. 'අපි ගෞතම ජිනයන් වහන්සේ වදුමහ. විද්‍යාවරණසම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදුමහ' යි ඔහු උත්තර දෙත්.

24. අයං ඛො සා මාරිස, ආවානාවියා රක්ඛා භික්ඛුනා භික්ඛුනීනා උපාසකානං උපාසිකානං ඉක්ඛියා රක්ඛාය අවිභිංසාය එසුචිභාරායාති. යස්ස කස්සථි මාරිස භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා උපාසකස්ස වා උපාසිකාය වා අයං ආවානාවියා රක්ඛා සුග්ගභිකා හවිස්සති සමත්තා පරියාපුතා. තඤ්ඤා අමනුස්සො යඤ්ඤා වා යක්ඛිනීවා යක්ඛපොතකො වා යක්ඛපොතිකා වා යක්ඛමහාමනෙතා වා යක්ඛපාරිසජ්ජා වා යක්ඛපචාරො වා, ගන්ධබ්බො වා ගන්ධබ්බි වා ගන්ධබ්බපොතකො වා ගන්ධබ්බපොතිකා වා ගන්ධබ්බමහාමනෙතා වා ගන්ධබ්බපාරිසජ්ජා වා ගන්ධබ්බපචාරො වා, කුම්භණ්ඩා වා කුම්භණ්ඩි වා, කුම්භණ්ඩපොතකො වා කුම්භණ්ඩපොතිකා වා, කුම්භණ්ඩමහාමනෙතා වා කුම්භණ්ඩපාරිසජ්ජා වා කුම්භණ්ඩපචාරො වා, නාගො වා නාගිනී වා, නාගපොතකො වා නාගපොතිකා වා, නාගමහාමනෙතා වා නාගපාරිසජ්ජා වා නාගපචාරො වා, පද්ධව්විකො, භික්ඛුං වා භික්ඛුනීං වා උපාසකං වා උපාසිකං වා පද්ධව්විකො ගව්ඡන්තා වා අනුගව්ඡයා, ධීතං වා උපතිවෙද්දයා. නිසින්නා වා උපනිසිදෙයා, නිපන්නා වා උපනිපජ්ජයා, න මෙ සො මාරිස, අමනුස්සො ලභෙයා ගාමෙසු වා නිගමෙසු වා සක්කාරං වා ගරුකාරං වා. න මෙ සො මාරිස, අමනුස්සො ලභෙයා ආළකමඤ්ඤා නාම රාජධානියා වජ්ඣං වා වාසං වා. න මෙ සො මාරිස, අමනුස්සො ලභෙයා යක්ඛානං සමිතිං ගතතුං. අපිස්සු නං මාරිස, අමනුස්සා අනවග්ගමි නං කරෙයුං අවිවග්ගං. අපිස්සු නං මාරිස, අමනුස්සා අතොති පරිපුණ්ණාති පරිභාසාති පරිභාසෙයුං. අපිස්සු නං මාරිස, අමනුස්සා රික්ඛමපි'ස්ස පක්ඛං සිසෙ නික්කුජ්ජෙයුං, අපිස්සු නං මාරිස, අමනුස්සා සක්කධා පි'ස්ස වුද්ධං එංලෙයුං. සන්ති හි මාරිස, අමනුස්සා චණ්ඩා රුද්ධා රහසා. තෙ නෙව මහාරාජානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිස්සානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිස්සානං පුරිස්සානං ආදියන්ති. තෙ ඛො තෙ මාරිස, අමනුස්සා මහාරාජානං අවරුද්ධා නාම වුච්චන්ති.

24. 'නිද්දකාණන් වහන්ස, මහණනට ද මෙහෙණනට ද උචසුවනට ද උචුසියනට ද භජනිය පිණිස රක්ම පිණිස නො වෙහෙසිම පිණිස සැප විහරණ පිණිස වූ ඒ ආචාරාධිපති පිරිත නම් මෙය ය. නිද්දකාණන් වහන්ස, යම් කිසි මහණක්හු හෝ මෙහෙණක හෝ උචසුවකු හෝ උචුසියක විසින් මේ ආචාරාධිපති පිරිත මනා කොට උගත්තා ලද්දේ, අර්ථව්‍යාජන විසින් පිරිසුන් කොට පුහුණු කරන ලද්දේ වී නම්, යක්ෂයෙක් හෝ යක්ෂිණියක් හෝ යක්ෂපෝතකයෙක් හෝ යක්ෂ පොතිකාවක් හෝ යක්ෂමහාමාත්‍රයෙක් හෝ යක්ෂපාරිෂද්‍යායෙක් හෝ යක්ෂපරිවාරකයෙක් හෝ, ගාන්ධර්වයෙක් හෝ ගාන්ධර්වියක් හෝ ගාන්ධර්ව-පෝතකයෙක් ගාන්ධර්වපෝතිකාවක් හෝ ගාන්ධර්වමහාමාත්‍රයෙක් හෝ ගාන්ධර්වපාරිෂද්‍යායෙක් හෝ ගාන්ධර්වපරිවාරකයෙක් හෝ, කුම්භාණ්ඩයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පෝතකයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පෝතිකාවක් හෝ කුම්භාණ්ඩ මහාමාත්‍රයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පාරිෂද්‍යායෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පරිවාරකයෙක් හෝ; නාගයෙක් හෝ නාගිනියක් හෝ නාගපෝතකයෙක් හෝ නාග-පෝතිකාවක් හෝ නාග මහාමාත්‍රයෙක් හෝ නාග පාරිෂද්‍යායෙක් හෝ නාග පරිවාරකයෙක් හෝ, මෙකී කිසි යම් අමනුෂ්‍යයෙක් දෙමළයෙක් ප්‍රද්විජ්ට වූ සිතැත්තේ, මහණකු හෝ මෙහෙණක හෝ උචසුවකු හෝ උචුසියක හෝ, මේ කිසිවකු යන්නාහු අනුව (පසු පසු) යන්නේ ද, සිටියහු වෙතැ සිටින්නේ ද, උන්නාහු වෙතැ ඉදුනේ ද, හොත්තහු වෙතැ හෝනේ ද, නිද්දකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයා මගේ ගම්හි හෝ නියම්ගම්හි හෝ සත්කාරයක් හෝ ගෞරවයක් හෝ නො ලබන්නේ ය. නිද්දකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ ආලකමින්ද රාජධානියෙහි වසන ගෙයක් හෝ නවාතැනක් හෝ නො ලබන්නේ ය; නිද්දකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙමේ මගේ යක්ෂ සමාගමයට යන්නට හෝ නො ලබන්නේ ය. වැලි දු නිද්දකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහු ආවාහයක් නො කට හැක්කකු ද විවාහයක් නො කටහැක්කකු ද කරන්නාහ. තව ද නිද්දකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහුට අත්බව ඵලවා කියනු ලබන පරිපූර්ණ පරිභව වචනයෙන් බිණින්නාහ. නිද්දකාණන් වහන්ස, තව ද අමනුෂ්‍යයෝ හිස් වූ ලෝභ පාත්‍රයක් යැව්කුරු කොටැ ඔහු හිසැ ලන්නාහ. තව ද නිද්දකාණන් වහන්ස, අමනුෂ්‍යයෝ ඔහු හිස සත් කඩක් කොට හෝ පළන්නාහු ද වෙත්.

25. සෙය්‍යරාපි මාරිස රඤ්ඤා මාගධස්ස විජිතෙ මහාවොරා තෙ
 නෙව රඤ්ඤා මාගධස්ස ආදියන්ති, න රඤ්ඤා මාගධස්ස පුරිසකානං
 ආදියන්ති, න රඤ්ඤා මාගධස්ස පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියන්ති, තෙ
 ඛො තෙ මාරිස මහාවොරා රඤ්ඤා මාගධස්ස අවරුද්ධා නාම වුච්ඡන්ති,
 එවිචෙව ඛො මාරිස සන්ති හි අමනුස්සා චණ්ඩා රුද්ධා රහස්සා. තෙ
 නෙව මහාරාජානං ආදියන්ති, න මහාරාජානං පුරිසකානං ආදියන්ති,
 න මහාරාජානං පුරිසකානං පුරිසකානං ආදියන්ති, තෙ ඛො මාරිස
 අමනුස්සා මහාරාජානං අවරුද්ධා නාම වුච්ඡන්ති.

26. යො හි කොපි මාරිස අමනුස්සො යකෙඛා වා යකඛිති වා
 යකඛිපොතකො වා යකඛිපොතිකා වා යකඛිමහාමකො වා යකඛිපාරි-
 සජ්ජා වා යකඛිපවාරො වා, 'ගන්ධිඛො වා ගන්ධිඛි වා ගන්ධිඛිපොත-
 කො වා ගන්ධිඛිපොතිකා වා ගන්ධිඛිමහාමකො වා ගන්ධිඛිපාරිසජ්ජා වා
 ගන්ධිඛිපවාරො වා, කුමභණ්ඩා වා කුමභණ්ඨි වා කුමභණ්ඩිපොත-
 කො වා කුමභණ්ඩිපොතිකා වා කුමභණ්ඩිමහාමකො වා කුමභණ්ඩි-
 පාරිසජ්ජා වා කුමභණ්ඩිපවාරො වා, නාගො වා නාගිති වා නාගපොත-
 කො වා නාගපොතිකා වා නාගමහාමකො වා, නාගපාරිසජ්ජා වා
 නාගපවාරො වා. පද්ධාපිතො හික්ඛුං වා හික්ඛුතිං වා උපාසකං වා
 උපාසිකං වා ගච්ඡන්තං වා අනුගච්ඡය්‍ය, යීතං වා උපතිථෙට්ඨය්‍ය,
 නිසික්ඛං වා උපතිසීඨෙය්‍ය, නිසානං වා උපතිපජ්ජය්‍ය, ඉමෙසං යකඛිනං
 මහායකඛිනං සෙනාපතිනං මහාසෙනාපතිනං උජ්ඣාපෙතඛං වික්ඛන්දි-
 තඛං වීරචිතඛං: "අයං යකෙඛා ගණ්ඨාති, අයං යකෙඛා ආචීයති, අයං
 යකෙඛා භෙදෙති, අයං යකෙඛා වීභෙදෙති, අයං යකෙඛා හිංසති, අයං
 යකෙඛා විහිංසති, අයං යකෙඛා නමුඤ්ඤති"ති,

25. නිදුකාණන් වහන්ස, නපුරු වූ සතුරු වූ, කළ දෑට වැඩියක් කරන අමනුෂ්‍යයෝ ඇත. ඔහු සතර වරම් මහ රජ දරුවන්ගේ බස් නො ම පිළිගනිත්. නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයෝ වරම් මහ-රජුන්ගේ සතුරෝ නම් යි කියනු ලබත්. නිදුකාණන් වහන්ස, යම්සේ මගධාධිපති රජුගේ රටෙහි මහ සොරහු ඇත් ද, ඔහු මගධාධිපති රජුහුගේ වචන නො ම පිළිගනිත් ද, මගධාධිපති රජුගේ සෙනෙවි-යන්ගේ වචන ද නො ම පිළිගනිත් ද, මගධාධිපති රජුගේ සෙනෙවි-යන් ගේ මෙහෙකරුවන්ගේ වචන ද නො ම පිළිගනිත් ද, නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ මහ සොරහු මගධාධිපති රජහුගේ සතුරෝ නම් යි කියනු ලබත් ද, එසේ ම නිදුකාණන් වහන්ස, නපුරු වූ සතුරු වූ, කළ එකට වැඩියක් කරන්නා වූ අමනුෂ්‍ය කෙනෙක් වෙත් ම ය. ඔහු වරම් මහ රජුන්ගේ බස් නො පිළිගනිත්. වරම් මහ රජුන්ගේ සෙනෙවියන් බස් ද නො ම පිළිගනිත්. වරම් මහ රජුන් අයත් සෙනෙවියන් ගේ මෙහෙ-කරුවන් බස් ද නො පිළිගනිත්. නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අමනුෂ්‍යයෝ වරම් මහ රජුන්ගේ සතුරෝ යැ යි කියනු ලබත්.

26. නිදුකාණන් වහන්ස, යකෙක් හෝ යකින්නක් හෝ යක්-දරුවෙක් හෝ යක් දැරියක් හෝ යක් දෙටුවෙක් හෝ යක් පිරිසද වූයෙක් හෝ යක් මෙහෙකරුවෙක් හෝ, ගදෙටුවෙක් හෝ ගදෙවියක් හෝ ගදෙටු දරුවෙක් හෝ ගදෙටු දැරියක් හෝ ගදෙටු දෙටුවෙක් හෝ ගදෙටු පිරිසද වූයෙක් හෝ ගදෙටු මෙහෙකරුවෙක් හෝ, කුම්භාණ්ඩයෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දරුවෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දැරියක් හෝ කුම්භාණ්ඩ දෙටුවෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පාරිෂදායෙක් හෝ කුම්භාණ්ඩ පරිවාරකයෙක් හෝ, නාගයෙක් හෝ නාගිනියක් හෝ නා දරුවෙක් හෝ නා දැරියක් හෝ නා දෙටුවෙක් හෝ නා පිරිසද වූයෙක් හෝ නා මෙහෙකරුවෙක් හෝ, මෙ කී කිසි අමනුෂ්‍යයෙක් දෙව්දෙව් ප්‍රද්විෂ්ට සිතැත්තේ, මහණකු හෝ මෙහෙණක හෝ උච්ඡුවකු හෝ උච්චියක හෝ මෙ කිසිවක්හු යන්නහු පසු පසැ යන්නේ වී නම්, හෝ සිටියහු වෙත සිටින්නේ වී නම් හෝ හුන්නහු වෙත හිඳින්නේ වී නම් හෝ හොත්තහු වෙත හෝන්නේ වී නම් හෝ, මේ යකුනට මහ යකුනට, යක් සෙනෙවියනට, යක් මහ-සෙනෙවියනට, 'මේ යක් තෙමේ මා අල්ලා ගනී, මේ යක් තෙමේ මට ආවිෂ්ට වෙයි, මේ යක් තෙමේ මා පෙළෙයි, මේ යක් තෙමේ වෙසෙසින් මා පෙළෙයි, මේ යක් තෙමේ මට හිංසා කෙරෙයි, මේ යක් තෙමේ මා වෙහෙසයි, මේ යක් තෙමේ මා නො මුදු (නො අත්හරි), යැ යි දැන්විය යුතු, හඬ නඟා කියැ යුතු, ඔවුන් හා කියැ යුතු.

කතමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහාසෙනාපතීනං?

27 “ඉද්දෙ සොමො වරුණො ව භාරදාපො පජාපති,
වන්දනො කාමසෙවෙයා ව කීනතිසංඤ්ඤා* නිසංඤ්ඤා ව.

පනාදෙ ඔපමෙද්දෙකු ව දෙවසුකො ව මාතලි,
විත්තසෙතො ව ගකිකෙඛා නළො රාජා ජනෙසගො

සාකාගිරො හෙමවතො පුණ්ණකො කරතියො ඉද්දො,
සිවිකො මුවලිද්දෙකු ව වෙසසාමිකො යුගන්ධරො.

ගොපාලො සුප්පරොධො ව හිරිනෙතති ව මන්දියො
පඤ්චාලවණ්ණො ආළවකො පජ්ජනො සුමනො සුමුඛො දධිමුඛො,
මණි මානි වරො දිසො අපො සෙරිසසකො සහ.’

28. ඉමෙසං යකඛානං මහායකඛානං සෙනාපතීනං මහාසෙනාපතීනං
උජ්ඣාපෙතඛං විකකඤ්ඤඛං විරචිතඛං: අයං යකෙඛා ගණතාති, අයං
යකෙඛා ආවිසති, අයං යකෙඛා හෙයෙති, අයං යකෙඛා විහෙයෙති,
අයං යකෙඛා භිංසති, අයං යකෙඛා විභිංසති, අයං යකෙඛා න මුඤ්ඤති ති.
අයං ඛො සා මාරිස ආටානාවියා රක්ඛා භික්ඛුනා භික්ඛුනිනා උපාසකානා
උපාසිකානා ඉතතියා රක්ඛාය අචිංසාය ඵාසුවහාරායා ති. හන්ද ව දති
මයං මාරිස ගවජාම ඛුත්තිව්වා මයං ඛුත්තරණියා’ති. ‘යකක’ දති
තුමෙහ මහාරාජානො කාලං මඤ්ඤාමා’ති.

29. අප ඛො භික්ඛවෙ වත්තාරො මහාරාජානො උට්ඨායාසනා මං
අභිවාදෙත්වා පදකම්ණං කත්වා තත්ථෙවත්තරධායිංසු. තෙ’පි ඛො භික්ඛවෙ
යකඛා උට්ඨායාසනා අපෙකවෙව මං අභිවාදෙත්වා පදකම්ණං කත්වා
තත්ථෙවත්තර ධායිංසු.

1. ඉතද්දෙ සොමො සුයා: වරුණො ප්‍රජාපති: භාරදාපා:
මු ගාතගව නන්දනා කාමග්‍රෙණො කුනිකණ්ණො
.....නිකණ්ණො චුද්දලි ටෙව වාතලි:
විප්‍රසන්නගව ගතධරි: නරරාජො භික්ඛගහ:
සාකාගිරි රෙහමවතා පුණ්ණා ඛදිර කොවිධා:
ගොපාල යකෙණා ආවවකො ප-චාලගණධා සුමුඛො:
දිසො යකහා සෙරිසතා (ලලිතවිකාර)

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

27. (එසේ කියූ යුක්තේ) කවර යකුනට ද? කවර මහ යකුනට ද? කවර යක් සෙනෙවියනට ද? කවර මහ යක්සෙනෙවියනට ද? යත්:

ඉන්ද්‍ර ය, සෝම ය, වරුණ ය, භාරතෘප ය, ප්‍රජාපතී ය, වජ්‍රන ය, කාමග්‍රෙෂ්ඨ ය, කිනතියණ්ඩු ය, නිසණ්ඩු ය, ප්‍රණාද ය, ඔපමඤ්ඤ ය, දෙවියැරි මාතලී ය, විත්‍රසේන ය, ගඤ්චිව ය, නළ ය, රාජ ය, ජනර්ෂහ ය, සාතාගිරි ය, හෙමවක ය, පූර්ණක ය, කරතිය ය, භූමි ය, සිවක ය, මුච්චික ය, විඤ්චිත්‍ර ය, යුගඤ්චි ය, ගොපාල ය, සුප්‍රරෝධ ය, හිරි-තෙත්ති ය, මජ්ඣ ය, පඤ්ඤාලවණ්ඩි ය, ආළවක ය, පර්ජනා ය, සුමන ය, සුමුඛ ය, දධිමුඛ ය, මණි ය, මානි ය, වර ය, දීර්ඝ ය, කච ද සෙරිසක ය යන මොවුනට ය.

28. මේ යක්ෂයනට ද මහා යක්ෂයනට ද යක්ෂ සෙනාපතියනට ද මහා යක්ෂ සෙනාපතියනට ද,

'මේ යක් තෙමේ මා අල්ලා ගනී යැ යි, මේ යක් තෙමේ ආවිජට වේ යැ යි, මේ යක් තෙමේ මා පෙළා යැ යි, මේ යක් තෙමේ මා වෙසෙයින් පෙළා යැ යි, මේ යක් තෙමේ මට හිංසා කෙරේ යැ යි, මේ යක් තෙමේ මා වෙහෙසා යැ යි, මේ යක් තෙමේ මා නො මුද්‍ර යැ යි දැන්වියැ යුතු, හඬ නඟා කියැ යුතු.

නිද්දකාණන් වහන්ස, මේ, මහණනට මෙහෙණනට උවසුවනට උවැසියනට භූතිය පිණිස, රක වරණ පිණිස, නො වෙහෙසීම පිණිස, පහසු විහරණ පිණිස වූ ආටානාටිය පිරිත ය.

නිද්දකාණන් වහන්ස, දන් අපි යම්හ. අපි බොහෝ කාතා ඇත්තම්හ, බොහෝ කටයුතු ඇත්තම්හ" යි වරම් රජු කීහ.

මහ රජුනි, යම් ගමනකට දන් කල් වේ යැ යි සලකන්නහුද, ඒ ගමන කරනු ලැබේ වා" යි මම කීමි.

29. මහණෙනි, එ කල්හි සතර වරම් මහ රජදරුවෝ හුනස්නෙන් නැගී මා සාදර වැ වැද, පැදකුණු කොට, එහි ම අතුරුදහන් වූහ. ඒ යක්කු ද හුනස්නෙන් නැගී, ඇතැම් කෙනෙක් මා සාදර වැ වැද පැදකුණු කොට, එහිම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් මා හා සතුටු වූහ. සතුටට කරුණු වූ, සිතැ රැඳවියැ යුතු වූ කරා නිමවා එහිම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් මා දිසාවට දෙහොත් නමා එහිම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් නම් ගොත් අස්වා එහිම අතුරුදහන් වූහ. ඇතැම් කෙනෙක් නිහඬ වැ එහිම අතුරුදහන් වූහ.

අපෙකකච්ච මයා සද්ධිං සමමාදිංසු, සමමාදනීයං කරං සාරානීයං විතීසාරෙඤා, තසෙච්චත්තරධායිංසු: අපෙකකච්ච යෙනාහං තෙනඤ්ඤ්ථිමපණාමෙඤා තසෙච්චත්තරධායිංසු: අපෙකකච්ච නාමගොතං සාවෙඤා තසෙච්චත්තරධායිංසු: අපෙකකච්ච තුණ්හිභුතා තසෙච්චත්තරධායිංසු'ති.

30. උග්ගණ්ණාරං භික්ඛවෙ ආටානාටියං රක්ඛං. පරියාපුණාරං භික්ඛවෙ ආටානාටියං රක්ඛං. ධාරෙරං භික්ඛවෙ ආටානාටියං රක්ඛං. අත්ඨංභිතා* භික්ඛවෙ ආටානාටියා රක්ඛා භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියා රක්ඛාය අවිභිංසාය ඵාසුචිභාරායා තී.

ඉදමච්චෙව භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛු භගවතො භාසිතං අභිනාදුතනී.

ආටානාටියසුත්තං නිවසීතං නවමං.

30. මහණෙනි, ආචාරාචාර්ය පිරිත උගනිවු. මහණෙනි, ආචාරාචාර්ය පිරිත පුහුණු කරවු. මහණෙනි, ආචාරාචාර්ය පිරිත සිත දරවු. මහණෙනි, ආචාරාචාර්ය පිරිත වැඩ ඇසුරු කෙළේ වේ. මහණෙනි, මෙහෙණෙනි උවසුවනට උවැසියනට ගුප්තිය පිණිස, රක්වරණ පිණිස, නොවෙහෙසීම පිණිස, පහසු විහරණ පිණිස වේ."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. ඒ භික්ෂූහු ආරාධිත සිතැත්තාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනය පිළිගත්හ.

තව වනු ආචාරාචාර්ය සූත්‍රය නිමිශේ ය.

සබ්බිතිසුත්තං.

1. එවං මෙ සුතං:

එකං සමයං භගවා මලලසු වාරිකං වරමානො මහතා භික්ඛු සංඛ්ඤන සඬං පඤ්චමනෙති භික්ඛුසතෙති යෙන පාවා නාම මලලානං නගරං තදවසරී. තත්‍ර සුදං භගවා පාවායං විහරති වුද්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස අමබවනෙ.

2. තෙන ඛො පන සමයෙන පාවෙය්‍යකානං මලලානං උඤ්ඤකං¹ නවං සන්ථාගාරං² අවිරකාරිතං හොති, අනර්ඤාචුළං³ සමණෙන වා මුඛමණෙන වා කෙනවි වා මනුස්සභූතෙන. අස්සොසුං ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා: භගවා කිර මලලසු වාරිකං වරමානො මහතා භික්ඛුසංඛ්ඤන සද්ධං පඤ්චමනෙති භික්ඛුසතෙති පාවං අනුප්පකො පාවායං විහරති වුද්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස අමබවනෙ'ති. අථ ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා යෙන භගවා තෙනුපසඬකමීංසු, උපසඬකමීඤ්ඤා භගවන්තං අභිවාදෙඤ්ඤා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසීඤ්ඤා ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා භගවන්තං එතදවොචුං: ඉධ භතෙන පාවෙය්‍යකානං මලලානං උඤ්ඤකං නවං සන්ථාගාරං අවිරකාරිතං හොති අනර්ඤාචුළං සමණෙන වා මුඛමණෙන වා කෙනවි වා මනුස්සභූතෙන. තං ව භතෙන භගවා පදම් පරිභුඤ්ඤා. භගවතා පදම් පරිභුක්තං පච්ඡා පාවෙය්‍යකා මලලා පරිභුඤ්ඤාසත්ති තදස්ස පාවෙය්‍යකානං මලලානං දීඝරත්තං භික්ඛාය සුඛායා''ති.

3. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්ඤ්ඤාවෙන. අථ ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා භගවතො අධිවාසනං විදිඤ්ඤා, උච්චායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙඤ්ඤා, පදකම්ණං කඤ්ඤා යෙන සන්ථාගාරං තෙනුපසඬකමීංසු. උපසඬකමීඤ්ඤා සඬඤ්ඤාසන්ති⁴ සන්ථාගාරං සන්ථිඤ්ඤා ආසනානි පඤ්ඤාපෙඤ්ඤා, උදකමණිකං පඤ්ඤාපෙඤ්ඤා, තෙලපපදීපං ආරොපෙඤ්ඤා, යෙන භගවා තෙනුපසඬකමීංසු, උපසඬකමීඤ්ඤා භගවන්තං අභිවාදෙඤ්ඤා එකමන්තං අචංසු.

1. උඤ්ඤකං (ආය)

2. සන්ථාගාරං (මජ්ඣං), සන්ථාගාරං (සායා, කම)

3. අනර්ඤාචුළං (මජ්ඣං)

4. සඬඤ්ඤාසන්ති සන්ථිතං (ආය. කම)

සබ්බිති සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පන්සියක් පමණ වූ මහත් භික්ෂු සභිසයා හා මල්ල රටෙහි සැරි සරන සේක්, පාචා නම් වූ මල්ල රජුන්ගේ නගරය යම් තැනෙක ද, එයට වැඩ වදළ සේක. එ සමයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පාචා නුවර වූ ඥා කම්මාරජුත්‍රයාගේ අභිවෙනෙහි වාසය කරන සේක.

2. එ සමයෙහි වූ කලී පාචා නුවර වැසි මල්ල රජුන්ගේ උඛහතක නම් අඑක් සන්ථාගාරය කරවන ලද නොබෝ කල් ඇත්තේ, මහණක්හු විසින් හෝ බමුණක්හු විසින් හෝ මිනිස් වූ කිසිදු කෙනකු විසින් වාසග්‍රහණ වශයෙන් පරිභෝග නො කරන ලද්දේ වෙයි. පාචා නුවර වැසි මල්ලයෝ 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පන්සියක් පමණ වූ මහත් භික්ෂු සභිසයා කැටුව මල්ල රටැ සැරි සරන්නාහු පාචා නුවරට වැඩියාහු, එහි වූ ඥා කම්මාරජුත්‍රයාගේ අභි වෙනෙහි වසන සේක් ලැ' යි ඇසූහ. ඉක්බිත්තෙන් පාචා නුවර වැසි මල්ලයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹි ඔබ සාදර වැ වැද, පසෙක හිඳගත්හ. පසෙක හිඳගත්තාවූ ම පාචා නුවර වැසි මල්ලයෝ, "වහන්ස, මෙහි පාචා නුවර වැසි මල්ලයන්ගේ උඛහතක නම් අඑක් සන්ථාගාරයක් කරවන ලද නොබෝ කල් ඇත්තේ, මහණක්හු විසින් හෝ බමුණක්හු විසින් හෝ කිසිදු මිනිස් වූවක්හු විසින් වාසග්‍රහණ විසින් අපරිභුක්ත වෙයි. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය පළමුවෙන් පරිභෝග කරන සේක් වා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් පළමුවෙන් පරිභෝග කරන ලද එය පසුව පාචා නුවර වැසි මල්ලයෝ පරිභෝග කරන්නාහ. එය පාවෙයක මල්ලයනට බොහෝ කලක් වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ යැ" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ කරුණ කීහ.

3. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිහඬ බැවින් එය ඉවැසූ සේක. එ කල්හි පාවෙයක මල්ලයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉවැසූ නියාව දැන, හුනස්නෙන් නැගී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සාදර වැ වැද පැදකුණු කොට, සන්ථාගාරශාලාව කරා ගියහ. ගොස් සන්ථාගාරය සියලු තැන බුමුතුරුතු අතුට, අසුන් පණවා, දියසැළක් තබා, තෙල් පහනක් නැවා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹි ඔබ සාදර වැ වැද එක් පසෙක සිටියහ.

එකමනං ධීතා ඛො තෙ පාවෙය්‍යකා මලලා හගවනං එතදවොචුං,
සබ්බසන්ධිං සන්තං හතෙත සන්තාගාරං, ආසනානි පඤ්ඤාත්තානි:
උදකමණිකො පතිට්ඨාපිතො, තෙලපාදිපො ආරොපිතො. යස්ස'ද්‍යති
හතෙත හගවා කාලං මඤ්ඤති''ති.

4. අප් ඛො හගවා නිවාසෙත්වා පක්ඛවීරමාද්‍යය සද්ධං භික්ඛුසංඛෙතන
යෙන සන්තාගාරං තෙනුපසංඛතථි. උපසංඛතථිත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා
සන්තාගාරං පටිසිත්වා මජ්ඣිමං එභං නිසසාය පුරස්ථාභිමුඛො නිසීදි.
භික්ඛුසංඛෙතා පි ඛො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්තාගාරං පටිසිත්වා පච්ඡමං
භික්තිං නිසසාය පුරස්ථාභිමුඛො නිසීදි හගවනංයෙව පුරස්ථාත්වා.
පාවෙය්‍යකා පි ඛො මලලා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්තාගාරං පටිසිත්වා
පුරස්ථමං භික්තිං නිසසාය පච්ඡමාභිමුඛො නිසීදිංසු හගවනංයෙව
පුරස්ථාත්වා. අප් ඛො හගවා පාවෙය්‍යකෙ මලලෙ ඛත්‍රුදෙවා රත්ති.
ධම්මියා කථාය සත්‍රුසෙත්වා සමාදායෙත්වා සමුදනෙජෙත්වා සමපහංසෙත්වා
උයොපෙසී; අභික්ඛතතා ඛො වාසෙට්ඨා රත්ති. යස්ස'ද්‍යති තුලෙහ කාලං
මඤ්ඤාතා ති. 'එවං හතෙත'ති ඛො පාවෙය්‍යකා මලලා හගවතො
පටිඤ්ඤත්වා උට්ඨායාසනා හගවනං අභිවාදෙත්වා පදකචිණං කත්වා
පක්ඛමීංසු.

5. අප් ඛො හගවා අවිරපක්ඛනෙත්සු පාවෙය්‍යකෙත්සු මලලෙත්සු
තුණභිගුතං තුණභිගුතං භික්ඛුසංඛං අනුච්චලොකෙත්වා ආයස්මනං
සාරිපුත්තං ආමනෙත්සි, 'වීගතථිනම්ඥො ඛො සාරිපුත්ත භික්ඛුසංඛෙතා
පටිභාතු තං සාරිපුත්ත භික්ඛුතං ධම්මී කථා පිට්ඨී මෙ ආභිලායති,
තමහං ආයමිස්සාමි''ති. 'එවං හතෙත'ති ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො
හගවතො පටිවසෙත්සාසි.

අප් ඛො හගවා චතුගුණං සංඛාරාටිං පඤ්ඤාපෙත්වා දකචිණෙන
පසෙසන ධිහසෙය්‍යං කපෙසසි, පාදෙ පාදං අවවාධාය සතො සමපජානො
උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා,

එක් පසෙකැ සිටියා වූ ම ඒ පාවෙයක මල්ලයෝ 'වහන්ස, සන්ථාගාර-
ශාලාව හැම තැනම බුමුතුරුනු අතුරන ලද්දේය, අසුන් පැනැවිණ,
දියසැළක් තැබිණ, තෙල් පහනෙක් නැංවිණ. යම් ගමනකට භාග්‍යවතුන්
වහන්සේ බලාපොරොත්තු වනු සේක් ද, දෑත් එයට කල් පැමිණියේ යැ'යි
භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කළහ.

4. එ කලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැඳ පෙරෙවැ පා සිවුරු ගෙන
භික්ෂුසඩ්ධියා කැටුවැ සන්ථාගාරය කරා එළැඹී සේක. එළැඹ පා දෙවැ
සන්ථාගාරයට පිවිසැ, එහි මැද ටැඹ නිසා පෙරදිගට මුහුණ ලා වැඩහුන්
සේක. භික්ෂුසඩ්ධියා ද පා දෙවැ, සන්ථාගාරයට පිවිසැ පැසිම් බිත්තිය
නිසා, පැසිම් දිගට මුහුණු ලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම පෙරටු කොට
භිදගත්ත. පාචා නුවර වැසි මල්ලයෝ ද පා දෙවැ සන්ථාගාරයට වැද,
පෙරදිගැ බිත්තියට පිටු දී, පැසිම් දිගට මුහුණු ලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම
පෙරටු කොට හුන්හ. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රැ බොහෝ
වෙලාවක් පාවෙයක මල්ලයනට දහැමි කතායෙන් දෙලෝ වැඩ දක්වා,
දක්වූ වැඩෙහි සිත් ගත්වා, එහි ඔවුන් සිත් තියුණු කොට, එහි (යහපතැ යි)
සිත් සතුටු කොට, 'වාගිජ්ඣයෙනි, රාත්‍රිය බොහෝ ඉක්මණ, සිය ගෙවලට
යම් පෙරළා යෑමක් කළ යුතු ද, දෑත් එයට කල් නියාව දැනවූ' යැ යි ඔවුන්
නික්මැ යන්නට උදොස්ගි කළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සේ' යි කියා ම
පාචා නුවර වැසි මල්ලයෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දී
හුනස්නෙන් නැඟී, ඔබ සාදර වැ වැද පැදකුණු කොට නික්මැ ගියාහ.

5. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පාවෙයක මල්ලයන් නික්මැගිය
තොබෝ වෙලායෙහි, නිහඩ නිහඩ වැ හුන් බික්සගන දෙස බලා, සැරිසුත්
තෙරුන් බණවා, 'ශාරිපුත්‍රයෙනි, භික්ෂුසඩ්ධි තෙමේ පහ වූ ටීනම්ද්ධිය
ඇත්තේ වෙයි, ශාරිපුත්‍රයෙනි, ඔබට භික්ෂුන් පිණිස ධම් කථාවෙක්
වැටුණේ වා (භික්ෂුනට දහමක් දෙසන්නට), මා පිට රිදෙයි එ හෙයින්
මම හෝනෙමි'යි වදළ සේක. 'එසේ ය වහන්සැ'යි කියා ම සැරිසුත්
තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ.

එයින් පසු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සහළ සිවුර සතර පට කොට පණවා
(එළා), උඤ්ඤාසංඤච සිත්හි කොට (මෙතෙක් වෙලායෙන් නැඟී සිටිමි යි
ඉටා), දකුණු පය මතැ වම් පය මදක් ඉක්මැ තබා දකුණැලයෙන්
සිංහගයාභා කළ සේක.

භින්නනිගණ්ඨවග්ගපු

6. තෙන ඛො පන සමයෙන නිගණ්ඨො නාතපුතො පාවායං අබුනා කාලකතො භොති. තස්ස කාලකිරියාය භින්නා නිගණ්ඨො දෙවධිකජාතා¹ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදපතො අඤ්ඤාමඤ්ඤා චුබ්බසක්ඛි විතුදන්තා විහරන්ති: 'න ඤං ඉමං ධම්මචිතයං ආජානාසි, අහං ඉමං ධම්මචිතයං ආජානාමි. කිං ඤං ඉමං ධම්මචිතයං ආජානිස්සයි? මිථ්‍යාපටිපතො ඤාමසි, අභමස්මි සම්මාපටිපතො සංභිතමෙ² අසංභිතතො, පුරෙ වචනියං පච්ඡා අවච, පච්ඡා වචනියං පුරෙ අවච, ආවිණ්ණතො විපරාවක්ඛං, ආරොපිතො තෙ වාදෙ, නිග්ගහිතො ඤාමසි, වර වාදපටොක්ඛාය, නිබ්බේදෙති ව සචෙ පභොසි'ති. වඛො යෙව ඛො මඤ්ඤා නිගණ්ඨසු නාතපුතනියෙසු අනුවක්ඛති. යෙ'පි තෙ නිගණ්ඨස්ස නාතපුතස්ස සාවකා ගිහී ඔද්දවසනා, තෙ'පි තෙසු නිගණ්ඨසු නාතපුතනියෙසු නිබ්බික්ඛාරූපා විරක්ඛාරූපා පටිවානාරූපා යථා තං දුරක්ඛාතෙ ධම්මචිතයෙ දුප්පච්චේදිනෙ අනියානිකෙ අනුපසම්පාදනනිකෙ අසම්මාසම්බුද්ධිපච්චේදිනෙ භින්නපුපෙ අපට්ඨසරණෙ.

7. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුතො භික්ඛු ආමනෙකසි: නිගණ්ඨො ආවුසො නාතපුතො පාවායං අබුනා කාලකතො, තස්ස කාලකිරියාය භින්නා නිගණ්ඨො දෙවධිකජාතා -පෙ- භින්නපුපෙ අපට්ඨසරණෙ එවං භෙතං ආවුසො භොති දුරක්ඛාතෙ ධම්මචිතයෙ දුප්පච්චේදිනෙ අනියානිකෙ අනුපසම්පාදනනිකෙ අසම්මාසම්බුද්ධිපච්චේදිනෙ. අයං ඛො පන ආවුසො අමතාකං භගවතා ධම්මො ස්වාක්ඛාතො සුප්පච්චේදිතො නියානිකො උපසම්පාදනනිකො සම්මාසම්බුද්ධිපච්චේදිතො. තස්ස සබ්බෙහෙව සංඛ්‍යාසිතබ්බං න විච්චිතබ්බං, යථාසිදං බ්‍රහ්මචරියං අභිනියං අස්ස විරට්ඨිතිකං. තදස්ස ඛුජ්ජනභිතාය ඛුජ්ජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. තත්තමො වාටුසො අමතාකං භගවතා ධම්මො ස්වාක්ඛාතො සුප්පච්චේදිතො නියානිකො උපසම්පාදනනිකො සම්මාසම්බුද්ධිපච්චේදිතො, තස්ස සබ්බෙහෙව සංඛ්‍යාසිතබ්බං න විච්චිතබ්බං. යථාසිදං බ්‍රහ්මචරියං අභිනියං අස්ස විරට්ඨිතිකං, තදස්ස ඛුජ්ජනභිතාය ඛුජ්ජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

1. දෙවජකිකජාතා (සා. කම්)

2. සංභිතං මෙ (මජ්ඣං)

6. එ සමයෙහි වූ කළි නිර්ගුණත්වයෙහි පාවා නුවැදි නොබෝ කල්හි ම කළුරිය කෙළේ වෙයි. ඔහුගේ මරණයෙන් පසු, යම්සේ නොමනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට උගන්වන ලද නොර්ශාණික නොවූ, කෙළෙස් නිවීම පිණිස නොපවත්නා, අසමාන්තසම්බන්ධයක්වූ විසින් ප්‍රකාශිත වූ, බිඳිගිය ස්තූපය ඇති (මළාවූ ශාස්තෘහු ඇති), ශාස්තෘහුගේ අභාවයෙන් පිළිසරණක් නැති සස්තනක්හි වියැ යුතු ද, එසේ ම නිවටහු ඒ ඥානපුත්‍ර නිර්ගුණත්වයාගේ මරණයෙන් බිඳිගියාහු, දෙ කොටසක් වූවාහු, “තෝ මේ දහම් විනය නො දනී, මේ දහම් විනය දනුයෙම මම ය, තෝ කිමැයි මේ දහම් විනය දන්නෙහි ද? තෝ වැරදි පිළිපත්තෙහි වෙහි, මම මොනොවට පිළිපත්තෙම වෙමි, තා බස නො සිලිවි ය, මා බස සිලිවි ය, පළමුවෙන් කියැ යුත්ත තෝ පසු වැ කියෙහි, පසු වැ කියැ යුත්ත පළමුයෙන් කියෙහි, තා පුරුදු පුහුණු කළ දය (මගේ වාදය නිසා) පෙරළි ගියේ ය, මා විසින් තට දෙස් නැගිණ, තෝ නිගන්නා ලද්දෙහි, මා නැගූ දෙයින් මිදෙනු පිණිස (මතුමත්තෙහි කරුණු සොයනුයෙහි ඒ ඒ ගුරුහු කරා) යව, ඉදින් පොහොසත් වෙහි නම් වෙළුම් හරුව (විසඳව)” යි හටගත් ධර්ම ඇත්තාහු, උපන් කලහ ඇත්තාහු, විවාදයට බටුවාහු, උතුන් වචන නැමැති සැකින් ව්‍යුහාහු වෙසෙත්. නිර්ගුණත්වයෙහි ගේ අතැවැසි නිවටුන් අතුරෙහි උතුන් මොගැන්මක් මෙන් පවතී. ඥානපුත්‍ර නිර්ගුණත්වයාගේ ශ්වේතවස්ත්‍රධාරී යම් ගෘහි ග්‍රාමක කෙනෙක් වෙත් ද, උතුන් ඥානපුත්‍රයාගේ අතැවැසි නිවටුන් කෙරෙහි කලකිරුණු සම්භාවය ඇත්තාහු, ආදර රහිත සම්භාවය ඇත්තාහු, පළමු උනට දක්වූ සත්කාර ගුරුකාර හැර පසුබා ගිය සම්භාවය ඇත්තාහු වෙත්.

7. ඉක්බිති සැරිසුන් තෙරණුවෝ භික්ෂූන් අමතා, ‘ඇවැත්නි, ඥානපුත්‍ර නිර්ගුණත්ව පාවා නුවැරදි නොබෝ කල්හි කළුරිය කෙළේ ය, ඔහුගේ කාලක්‍රියායෙන් ... යම්සේ නොමනා කොට කියන ලද, නොමනා කොට දන්වන ලද, නොර්ශාණික නොවූ, කෙළෙස් නිවීම පිණිස නොපවත්නා, අසමාන්තසම්බන්ධයක්වූ විසින් ප්‍රකාශිත වූ, බිඳිගිය ස්තූපය ඇති, ශාස්තෘහුගේ අභාවයෙන් පිළිසරණක් නැති සස්තනක්හි වියැ යුතු ද, එසේ ම නිවටහු ඒ ඥානපුත්‍ර නිර්ගුණත්වයාගේ මරණයෙන් බිඳි ගියාහු දෙකොටසක් වූවාහු ... වෙසෙත්. ඇවැත්නි, එතෙකුදු වුවත් අප භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ ධර්ම සාධාරණ ය, මොනොවට වදරන ලද්දේ ය, මොනොවට උගන්වන ලද්දේ ය, නොර්ශාණික ය, උපගමසංවිතීනික ය, සමාන්තසම්බන්ධප්‍රවේදික ය. එහි සියල්ලත් විසින් ම, යම්සේ මේ සස්ත බොහෝ කල් පැවැතිය හැකි වන්නේ ද, බොහෝ කල් සිටින්නෙක් වන්නේ ද එසේ සමග්‍ර ව ගැසිය යුතු (එක් ම වචන ඇත්තවුන්, අවිරුද්ධ වචන ඇත්තවුන් වියැ යුතු), විවාද නො කළ යුතු. එය බොහෝ ජනයාට වැඩ පිණිස, බොහෝ ජනයාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව් මිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

එකකං

8. අපී ටො ආච්ඡො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමමාසමුද්දොතින ඵකො ධම්මො සමමදක්ඛාතො. තස්ස සංඛෙහෙව සංඛායිතඛං න විවදිතඛං, යථයිදං භ්‍රමවරියං අභිනියං අසස වීරවසීතිකං. තදස්ස ඛුජ්ජනභිතාය ඛුජ්ජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසසානං. කතමො ඵකො ධම්මො? සංඛෙ සත්තා ආභාරවසීතිකා, සංඛෙ සත්තා සංඛාරවසීතිකා. අයං ටො ආච්ඡො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමමාසමුද්දොතින ඵකො ධම්මො සමමදක්ඛාතො. තස්ස සංඛෙහෙව සංඛායිතඛං න විවදිතඛං, යථයිදං භ්‍රමවරියං අභිනියං අසස වීරවසීතිකං, තදස්ස ඛුජ්ජනභිතාය ඛුජ්ජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසසානං.

ද්වකං

9. අපී ටො ආච්ඡො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමමාසමුද්දොතින දො ධම්මො සමමදක්ඛාතො. තස්ස සංඛෙහෙව සංඛායිතඛං—පෙ— අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසසානං.

කතමෙ දො?

නාමඤ්ච රූපඤ්ච

අවිජ්ජා ච භවතණ්හා ච

භවදිට්ඨි ච විභවදිට්ඨි ච

අභිරික්ඤ්ඤා අනොත්තප්පඤ්ඤා

භිරි ච ඔත්තප්පඤ්ඤා

දෙවවස්සතා ච පාපමිත්තතා ච,

සොචවස්සතා ච කල්‍යාණමිත්තතා ච

ආපත්තිකුසලතා ච ආපත්තිවුට්ඨානකුසලතා ච

ඒකකය

8. ඇවැත්ති, අර්හත් වූ සමාක්සමිබ්බද්ධ වූ දන්තා දක්තා ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද එක් දහමක් ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් ම, යමක් මෙ සස්ත බොහෝ කල් පැවැතියැ හැකි වන්නේ ද, බොහෝ කල් සිටුනෙක් වන්නේ ද, එසේ සමග වැ ගැසිය යුතු. එය බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවමිනිස්තට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය. ඒ කවර එක් දහමක් ද යත්: සියලු සත්වයෝ ආභාරයෙන් (ප්‍රත්‍යයයෙන්) සිටුනාහු වෙත්, සියලු සත්වයෝ සංස්කාරයෙන් (ඵලය සකසන දැයිත් - ප්‍රත්‍යයයෙන්) සිටුනාහු වෙත්. ඇවැත්ති, මෙය අර්හත් වූ සමාක්සමිබ්බද්ධ වූ දන්තා දක්තා ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද එක් දහම ය. එහි සියල්ලන් විසින් ම, යමක් මෙ සස්ත බොහෝ කල් පැවැතියැ හැකි වන්නේ ද, බොහෝ කල් සිටුනෙක් වන්නේ ද, එසේ සමග වැ ගැසිය යුතු. එය බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවමිනිස්තට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය.

ද්විකය

9. ඇවැත්ති, අර්හත් වූ සමාක්සමිබ්බද්ධ වූ දන්තා දක්තා ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද දහමිහු දෙදෙනෙක් ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් සමග වැ ගැසිය යුතු. එය... දෙවමිනිස්තට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

කවර දහමිහු දෙදෙනෙක් ද? යත්:

නාමය ද රූපය ද...

අවිද්‍යාව ද භවතාමිණ්ණව ද...

භවදාමිණ්ණව ද විභවදාමිණ්ණව ද...

අභිරිකය ද අනොත්තප්පය ද...

තිරිය ද ඔත්තප්පය ද...

දුච්ච බව ද පාප මිත්‍රයන් ඇති බව ද...

සුවච්ච බව ද කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇති බව ද...

ආපත්තිකුශලතාව (ඇවැත් දැනීම) ද, ආපත්තිසුඛානකුශලතාව ද (ඇවැත්තින් නැති සිටීම දන්තා නුවණ ද)...

සමාපත්තිකුසලතා ව සමාපත්තිවුට්ඨානකුසලතා ව
 ධාතුකුසලතා ව මනසිකාරකුසලතා ව
 ආයතනකුසලතා ව පටිච්චසම්ප්පාදකුසලතා ව
 ධානකුසලතා ව අට්ඨානකුසලතා ව
 අස්ථිඤ්ඤා ලජ්ඣඤ්ඤා
 ඛනති ව සොරච්ඤ්ඤා
 සාබ්බලාඤ්ඤා පටිසංඝාරො ව
 අවිහිංසා ව සොචෙය්‍යාඤ්ඤා
 මුට්ඨසච්ඤ්ඤා අසම්පජ්ඣඤ්ඤා
 සති ව සම්පජ්ඣඤ්ඤා
 ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තථාරතා ව භොජනෙ අමත්තඤ්ඤා ව
 ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තථාරතා ව භොජනෙ මත්තඤ්ඤා ව
 පටිසංඛින්නබ්බලඤ්ඤා* භාවනාබ්බලඤ්ඤා
 සතිබ්බලඤ්ඤා සමාධිබ්බලඤ්ඤා
 සමපො ව විපස්සනා ව
 සමථනිමිත්තඤ්ඤා පඤ්ඤානිමිත්තඤ්ඤා
 පඤ්ඤාභො ව අවිකේමිකා ව
 සීලවිපත්ති ව දිට්ඨිවිපත්ති ව
 සීලසම්පද ව දිට්ඨිසම්පද ව
 සීල විසුද්ධි ව දිට්ඨිවිසුද්ධි ව
 දිට්ඨිවිසුද්ධි ටො පන යථා දිට්ඨිසං ව පධානං සංවේගො ව
 සංවේජනියෙසු ධානෙසු සංවිග්ගසං ව යොනිසො පධානං
 අසත්තච්ඡිනා ව කුසලෙසු ධම්මෙසු අප්පට්ඨානිකා ව පධානස්මි
 විජ්ජා ව විමුක්ති ව
 බ්‍රහ්ම ඤාණං අනුප්පාදෙ ඤාණං

 1. පටිසංඛින්න බ්බල-ව (සා)

සමාපත්තිකුශලතාව (සමචතුත් දැනීම) ද, සමාපත්තක්‍ෂණානකුශලතාව
(සමචත්තෙන් නැඟිසිටීම දන්නා නුවණ) ද ...
ධාතුකුශලතාව (ධාතුත් දන්නා නුවණ) ද, මනස්කාරකුශලතාව
(ධාතුත් මෙනෙහි කරන්නට දන්නා නුවණ) ද...
ආයතනකුශලතාව (ආයතනයන් දැනීම) ද, ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පාදකුශලතාව
(ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පාදය දන්නා නුවණ) ද...
සථානකුශලතාව (සථාන දන්නා නුවණ) ද, අසථානකුශලතාව
(අසථාන දන්නා නුවණ) ද, ...

සාජ්ඣ ඛව ද, ලජ්ජාව ද...

ක්ෂාන්තිකය ද සෞරත්‍යය (සිල්වත්ඛව) ද...

සාබ්‍රාය (මොළොක් වචන ඇති ඛව) ද පටිසන්ථාරය (පිළිසඳර) ද...

අවිතිංසාව (කරුණාව) ද ඉච්චි ඛව (මෙමත්‍රිය) ද...

නට්ඨවාට්ඨ සිහි ඇති ඛව ද නුවණනැති ඛව ද...

සිහිය ද නුවණ ද...

ඉදුරන්හි නොවැසූ දෙර ඇති ඛව ද බොජුනෙහි පමණ නොදන්නා
ඛව ද...

ඉදුරන්හි වැසූ දෙර ඇති ඛව ද බොජුනෙහි පමණ දන්නා ඛව ද...

ප්‍රතිසම්බන්ධතා බලය (නොනුවණින් සැලිය නොහැකි නුවණ) ද,
භාවනාබලය (බවුන් වැඩීමෙහි තහවුරු ඛව) ද...

ස්මාතිබලය (තර වැ සිටුනා සිහිය) ද සමාධිබලය (සමාධියෙහි තහවුරු
ඛව) ද...

ශමරය ද විදග්ගතාව ද...

ශමරනිමිත්තය ද ප්‍රග්‍රහනිමිත්තය ද...

ප්‍රග්‍රහය (වීර්යය) ද අවික්ෂේපය (එකඟඛව) ද...

ශීලවිපක්තිය (දුසිල් ඛව) ද දෘෂ්ටිවිපක්තිය (මිසදීම) ද...

ශීලසම්පත්තිය (ශීලසංවරය) ද දෘෂ්ටිසම්පත්තිය (ඥානය) ද...

ශීලවිභූද්ධිය ද දෘෂ්ටිවිභූද්ධිය ද...

දෘෂ්ටිවිභූද්ධිය (ඥානදග්ගතය) ද දෘෂ්ටිවිභූද්ධිය හා එක්වූ සෞඛ්‍ය
වීර්යය ද...

සංවේගය (ජාතිජරාදි සංවේගවස්තුන් හය වශයෙන් හයජනක
වශයෙන් දක්නා නුවණ) ද සංවේග කටයුතු කරුණෙහි සංවේගයට
පත්තනු ගේ උපාය (වීර්යය) ද...

කුසල්දහමිති අතෘප්තිකර ඛව ද ප්‍රධන් වීර්යයෙහි නොපසුබස්නා
ඛව ද...

විද්‍යාව (පුරේනිවාසානුස්මාතිඥානාදි තුන්විද්‍යා) ද විමුක්තිය (නිවරණ
යන් ගෙන් හා සංස්කෘතධර්මයන් ගෙන් හා මිදීම) ද...

ක්ෂයයෙහි නුවණ (මාර්ගඥානය) ද අනුත්පාදයෙහි නුවණ (ඵලඥානය) ද
යන මොහු ය.

ඉමේ බො අවුසො තෙන හඟවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමාසමුද්ධත දෙව ධර්මා සමදකුතා. තස්ස සබ්බසංඝො සමාසමුද්ධතං න විදිතං -පෙ- අස්සාය භික්ඛාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

නිකං

10. අස්සි බො අවුසො තෙන හඟවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමාසමුද්ධත තයො ධර්මා සමදකුතා. තස්ස සබ්බසංඝො සමාසමුද්ධතං -පෙ- අස්සාය භික්ඛාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

කතමෙ තයො?

ඒති අකුසලමූලානි: ලොභො අකුසලමූලං, දොසො අකුසලමූලං, මොහො අකුසලමූලං.

ඒති කුසලමූලානි: අලොභො කුසලමූලං, අදොසො කුසලමූලං, අමොහො කුසලමූලං.

ඒති දුච්චිතානි: කායදුච්චිතං, වච්ඡුච්චිතං, මනෝදුච්චිතං.

ඒති සුච්චිතානි: කායසුච්චිතං, වච්ඡුසුච්චිතං, මනෝසුච්චිතං.

තයො අකුසලචිතකා: කාමචිතකෙසා, ඛාපාදචිතකෙසා, විභිංසාචිතකෙසා.

තයො කුසලචිතකා: නෙකම්මචිතකෙසා, අඛාපාදචිතකෙසා, අවිභිංසාචිතකෙසා.

තයො අකුසලසංකපපා: කාමසංකපපො, ඛාපාදසංකපපො, විභිංසාසංකපපො.

තයො කුසලසංකපපා: නෙකම්මසංකපපො, අඛාපාදසංකපපො, අවිභිංසාසංකපපො.

තිස්සො අකුසලසංකපපා: කාමසංකපපො, ඛාපාදසංකපපො, විභිංසාසංකපපො.

තිස්සො කුසලසංකපපා: නෙකම්මසංකපපො, අඛාපාදසංකපපො, අවිභිංසාසංකපපො.

තිස්සො අකුසලධර්මානුස්ථානා: කාමධර්මානුස්ථානං, ඛාපාදධර්මානුස්ථානං, විභිංසාධර්මානුස්ථානං.

තිස්සො කුසලධර්මානුස්ථානා: නෙකම්මධර්මානුස්ථානං, අඛාපාදධර්මානුස්ථානං, අවිභිංසාධර්මානුස්ථානං.

අපරා පි තිස්සො ධර්මානුස්ථානා: කාමධර්මානුස්ථානං, රූපධර්මානුස්ථානං, අරූපධර්මානුස්ථානං.

අපරා පි තිස්සො ධර්මානුස්ථානා: රූපධර්මානුස්ථානං, අරූපධර්මානුස්ථානං, නිරෝධධර්මානුස්ථානං.

අපරා පි තිස්සො ධර්මානුස්ථානා: භික්ඛධර්මානුස්ථානං, මජ්ඣිමධර්මානුස්ථානං, පඤ්ඤාධර්මානුස්ථානං.

තිස්සො තණ්හා: කාමතණ්හා, භවතණ්හා, විභවතණ්හා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ආවුත්ති, මොහු දන්තා දක්තා අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද දේශනා වැඩ පිණිස සුචරිත පිණිස සියල්ලන් විසින් ම සමග වැගැයිය යුතු, විවාද නොකටයුතු.

ක්‍රිකය

10. ආවුත්ති, දන්තා දක්තා අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද තුන් ධර්ම කෙනෙක් ඇත. එහි ... දෙවම්නිස්සනට යහපත පිණිස වැඩ පිණිස සුචරිත පිණිස සියල්ලන් විසින් ම සමග වැගැයිය යුතු විවාද නොකටයුතු.

කවර අමභු තිදෙනෙක් ද යත්:

අකුසල්මුල් තුනෙක: ලෝභය අකුසල් මූලෙක, ද්වේෂය අකුසල් මූලෙක, මෝහය අකුසල් මූලෙක...

කුසල්මුල් තුනෙක: අලෝභය කුසල් මූලෙක, අද්වේෂය කුසල් මූලෙක, අමෝහය කුසල් මූලෙක...

දුෂිරිත් තුනෙක: කායදුෂ්චරිතය, වාග්දුෂ්චරිතය, මනෝදුෂ්චරිතය...

සුෂිරිත් තුනෙක: කායසුචරිතය, වාක්සුචරිතය, මනස්සුචරිතය ...

අකුසලචිතර්ක තුනෙක: කාමචිතර්ක, ව්‍යාපාදචිතර්ක, විභිංසාචිතර්ක ...

කුසලචිතර්ක තුනෙක: නෛෂ්කාම්‍යචිතර්ක, අව්‍යාපාදචිතර්ක, අවිභිංසාචිතර්ක ...

කුසල සංකල්ප තුනෙක: නෛෂ්කාම්‍යසංකල්පය, අව්‍යාපාදසංකල්පය, අවිභිංසා සංකල්පය ...

අකුසල සංඥා තුනෙක: කාමසංඥා, ව්‍යාපාදසංඥා, විභිංසාසංඥා ...

කුසලසංඥා තුනෙක: නෛෂ්කාම්‍යසංඥා, අව්‍යාපාදසංඥා, අවිභිංසා සංඥා ...

අකුසලධාතු තුනෙක: කාම ධාතු, ව්‍යාපාද ධාතු, විභිංසා ධාතු ...

කුසල ධාතු තුනෙක: නෛෂ්කාම්‍ය ධාතු, අව්‍යාපාද ධාතු, අවිභිංසා ධාතු ...

අන්‍යා ද ධාතු තුනෙක: කාම ධාතු, රූප ධාතු, අරූප ධාතු ...

අන්‍යා ද ධාතු තුනෙක: රූප ධාතු, අරූප ධාතු, නිරෝධ ධාතු ...

අන්‍යා ද ධාතු තුනෙක: භීත ධාතු, මධ්‍යම ධාතු, ප්‍රණීත ධාතු ...

ත්‍යාග්‍යා තුනෙක: කාමත්‍යාග්‍යා, භවත්‍යාග්‍යා, විභවත්‍යාග්‍යා ...

අපරාපි කිසෙසා තණ්හා: කාමතණ්හා, රූපතණ්හා, අරූපතණ්හා.

අපරා පි කිසෙසා තණ්හා: රූපතණ්හා, අරූපතණ්හා, නිරෝධතණ්හා.

කිංකි සංයොජනානි: සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො.

තයො ආසවා: කාමාසවො, භවාසවො, අවිජ්ජාසවො.

තයො භවා: කාමභවො, රූපභවො, අරූපභවො.

කිසෙසා එසනා: කාමෙසනා, භවෙසනා, ඩුභමචරියෙසනා.

කිසෙසා විධා: සෙයොයා'හමස්මි ති විධා, සද්ධිසො' හමස්මි ති විධා, භිනො'හමස්මි ති විධා.

තයො අද්ධා: අතිතො අද්ධා, අනාගතො අද්ධා, පච්චුප්පනො අද්ධා.

තයො අනතා: සක්කායො අනෙතා, සක්කායසමුදයො අනෙතා, සක්කායනිරොධො අනෙතා.

කිසෙසා වෙදනා: සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා.

කිසෙසා දුක්ඛතා: දුක්ඛදුක්ඛතා, සංඛාරදුක්ඛතා, විපරිණාමදුක්ඛතා.

තයො රාසි: මිච්ඡත්තනියතො රාසි, සම්මත්තනියතො රාසි, අනියතො රාසි.

කිසෙසා කඛඛා:¹ අතීතං වා අද්ධානං ආරඤ්ඤා කඛඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සමපසිද්ධති, අනාගතං වා අද්ධානං ආරඤ්ඤා කඛඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සමපසිද්ධති, එතරහි වා පච්චුප්පනං අද්ධානං ආරඤ්ඤා කඛඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සමපසිද්ධති.

කිංකි තථාගතස්ස අරකෙඛයානි: පරිසුද්ධිකායසමාවාරො ආවුසො තථාගතො, නත්ථි තථාගතස්ස කායදුච්චරිතං යං තථාගතො රකෙඛයා මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසිති; පරිසුද්ධිවිසමාවාරො ආවුසො තථාගතො, නත්ථි තථාගතස්ස චිච්චුච්චරිතං යං තථාගතො රකෙඛයා 'මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසිති; පරිසුද්ධිමනොසමාවාරො ආවුසො, තථාගතො, නත්ථි තථාගතස්ස මනොදුච්චරිතං යං තථාගතො රකෙඛයා මා මෙ ඉදං පරො අඤ්ඤාසිති.

1. තයො තමා (මජ්ඣිමනිකායා)

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අනාය ද තෘෂ්ණා තුනෙක: කාමතෘෂ්ණා, රූපතෘෂ්ණා, අරූපතෘෂ්ණා...

අනාය ද තෘෂ්ණා තුනෙක: රූපතෘෂ්ණා, අරූපතෘෂ්ණා, නිරොධ-
තෘෂ්ණා ...

සංයෝජන තුනෙක: සත්කායදෘෂ්ටි, විචිකිත්සා, ශීලවුතපරාමර්ශ ...

ආසුචි තුනෙක: කාමාසුචි, භවාසුචි, අවිද්‍යාසුචි ...

භව තුනෙක: කාමභව, රූපභව, අරූපභව ...

එෂණා තුනෙක. කාම එෂණා, භව එෂණා, චුත්ථවර්ගා එෂණා ...

විධා (මාන) තුනෙක. මම් උතුම් වෙමි යි විධාවෙක, මම් සමාන-
යෙමි යි විධාවෙක, මම් භීතයෙමි යි විධාවෙක ...

අධ්ව (කාල) තුනෙක: අතීත කාලය, අනාගත කාලය, වර්තමාන
කාලය ...

අන්ත තුනෙක: සත්කායය (පංචස්කන්ධය) එක් අන්තයෙක,
සත්කායසමුදයය (පුරිම තෘෂ්ණාවය), සත්කාය නිරොධය (නිවන හා
මග) ...

වෙදනා තුනෙක. සුඛවෙදනා ය, දුඃඛවෙදනා ය, අදුඃඛඅසුඛවෙදනා ය ...

දුඃඛතා තුනෙක: දුඃඛදුඃඛතා (දුක් වෙදනා)ය, සංස්කාරදුඃඛතා ය
(අදුඃඛඅසුඛවෙදනා ය), විපරිණාමදුඃඛතා ය (සුඛවෙදනා ය)...

රාශි තුනෙක: මිථ්‍යාත්වනියත රාශිය (නියත මිසදිට්‍ඨ හා ආනන්තර්ශ-
කර්ම), සමාස්ත්වනියත රාශිය (සතර ආර්යමාර්ගය), අනියත රාශිය
(අවශෙෂ ධර්ම)...

කාචික්ෂා (සැක) තුනෙක: අතීත කාලය ඇරැඹූ සැක කරයි,
නිශ්චය කට නොහැකි ව වෙහෙසෙයි, ඇලෙනු නොහැකි වෙයි; නො
පැහැදෙයි, අනාගත කාලය ඇරැඹූ හෝ සැක කරයි, නිශ්චය කට නො
හැකි වූ වෙහෙසෙයි, ඇලෙනු නො හැකි වෙයි; දැන් වර්තමාන කාලය
ඇරැඹූ හෝ සැක කෙරෙයි, නිශ්චය කට නො හැකි වූ වෙසෙයි, ඇලෙනු
නොහැකි වෙයි, නො පැහැදෙයි.

තථාගතයන් වහන්සේගේ නොරැක්කූ යුතු තැන් තුනෙකි:
ඇවැත්නි, තථාගතයන් වහන්සේ පිරිසිදු කායසමාචාර ඇති සේක. මගේ
මේ ක්‍රියාව මෙරමා නහමක් දැනි වා යි තථාගතයන් වහන්සේ යමක්
රක්තාසේක් ද (තථාගතයන් වහන්සේ විසින් රැක්කූ යුතු ද), එසේ වූ
තථාගතයන් වහන්සේගේ කායදුශ්චරිතයෙක් නැත. තථාගතයන් වහන්සේ
පිරිසිදු වාක්සමාචාර ඇති සේක. මෙය මෙරමා නො දැනි වා'යි යමක්
තථාගතයන් වහන්සේ රක්තා සේක් ද (රැක්ක යුතු ද) එසේ වූ තථාගත-
යන් වහන්සේගේ වාග් දුශ්චරිතයෙක් නැත, තථාගතයන් වහන්සේ
පිරිසිදු වාක්සමාචාර ඇති සේක. මෙය මෙරමා නො දැනි වා'යි යමක්
තථාගතයන් වහන්සේ රක්තා සේක් ද (රැක්කූ යුතු ද) එසේ වූ තථාගත-
යන් වහන්සේ ගේ මනෝදුශ්චරිතයෙක් නැත.

තයො කිංකරිතා: රාගො කිංකරිතං, දෙසො කිංකරිතං, මොහො කිංකරිතං.

තයො අග්ගි: රාගග්ගි, දෙසග්ගි, මොහග්ගි.

අපරෙ පි තයො අග්ගි: ආහුනොයාග්ගි, ගහපතග්ගි, දක්ඛණොග්ගි.

තිව්ඛේත රූපසංඛග්ගො: සනිද්ධසන්තප්පට්ඨං රූපං, අනිද්ධසන්තප්පට්ඨං රූපං¹, අනිද්ධසන්තප්පට්ඨං රූපං.

තයො සංඛාරා: පු ඤ්ඤාභිසංඛාරො, අපු ඤ්ඤාභිසංඛාරො, ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො.

තයො පුග්ගලා: සෙසෙඛා පුග්ගලො, අසෙසෙඛා පුග්ගලො, නෙවසෙසෙඛා නාසෙසෙඛා පුග්ගලො.

තයො ථෙරා: ජාතීථෙරො, ධම්මථෙරො, සම්මතිථෙරො.²

තිණි පුඤ්ඤාකිරියවත්ථුනි: දනමයං පුඤ්ඤාකිරියවත්ථු, සීලමයං පුඤ්ඤාකිරියවත්ථු, භාවනාමයං පුඤ්ඤාකිරියවත්ථු.

තිණි චොදනාවත්ථුනි: දිශේන, සුතෙන, පරිසංකාය.

තිසෙසා කාමුප්පත්තියො³: සත්තාට්ඨසො සත්තා පච්චුප්පට්ඨිකකාමා. තෙ පච්චුප්පට්ඨිකෙසු කාමෙසු වසං වතෙත්තනී සෙය්‍යරාපි මනුස්සා එකච්ච ව දෙවා එකච්ච ව විනිපාතිකා. අයං පඨමා කාමුප්පත්ති. සත්තාට්ඨසො සත්තා නිම්මිකකාමා. තෙ නිම්මිතිකා නිම්මිතිකා කාමෙසු වසං වතෙත්තනී සෙය්‍යරාපි දෙවා නිම්මිකරතී. අයං ද්විතියා කාමුප්පත්ති. සත්තාට්ඨසො සත්තා පරනිම්මිකකාමා. තෙ පරනිම්මිකෙසු කාමෙසු වසං වතෙත්තනී, සෙය්‍යරාපි දෙවා පරනිම්මිකවසවත්තී. අයං තතියා කාමුප්පත්ති.

1. අනිද්ධසන්තප්පට්ඨරූපං (ග්‍යා, කම)

2. සම්මතිථෙරො (මජ්ඣිම)

3. කාමුප්පත්තියො (ආර්ථ, ග්‍යා, කම)

කිඤ්චන (සන්ධ්‍යන් බඳනා පරිබොධ) තුනෙකි: රාගය කිඤ්ඤනයෙකි (පරිබොධයෙකි). ද්වේෂය කිඤ්චනයෙකි (පරිබොධයෙකි), මෝහය කිඤ්චනයෙකි (පරිබොධයෙකි).

අග්නි (ගිනි) තුනෙක: රාග ගින්න ය, ද්වේෂ ගින්න ය, මෝහ ගින්න ය.

තව ද අග්නි තුනෙක: ආහුනෙයාග්නිය (මාපිය නැමැති ගින්න ය), ගෘහපතාග්නිය (ගෙහිමියා නැමැති ගින්න ය), දක්ෂිණෙයාග්නිය (හික්ෂුසංඛ්‍යා නැමැති ගින්න ය).

තුන් කොටසකින් රූපසංඛ්‍යා (රූපයන් ගණන් ගැන්ම) වේ: නිදර්ශන (වක්ෂුර්විඤ්ඤා) සහිත ප්‍රතිසං (ඇසට ගොදුරු වීම් වශයෙන් හැපීම්) සහිත රූපයෙක (රූපායතනය ය), නිදර්ශන (වක්ෂුර්විඤ්ඤා) නොමැති ප්‍රතිසං (ශ්‍රෝත්‍රාදියේ හැපීම්) සහිත රූපයෙක (වක්ෂුරායතනාදී නව ආයතන ය), නිදර්ශන (වක්ෂුර්විඤ්ඤා) නැති, ප්‍රතිසං (හැපීම්) නැති රූපයෙක (ශුක්ෂ්මරූප ය).

සංස්කාර තුනෙක: පුණ්‍යාභිසංස්කාරය (කාමාවචර රූපාවචර කුශල චේතනා ය), අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය (අකුශල චේතනා), ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාරය (අරූපාවචර කුශල චේතනා ය).

පුද්ගලයෝ ති දෙනෙක: ජෛවේෂ පුද්ගලයා ය, අජෛවේෂ පුද්ගලයා ය, නේවජෛවේෂ නාජෛවේෂ පුද්ගලයා ය.

ස්ථවිර ති දෙනෙකි: ජාතිස්ථවිරය (මහලුගිනි ය), ධර්මස්ථවිර ය (චේතකරණිය ධර්ම වූ සිල්විත්තව ආදී සතර ධර්මයෙන් යුක්ත පැවිද්ද ය), සම්මති ස්ථවිරය (නමින් පමණක් ස්ථවිර වූයේ ය).

පුණ්‍යක්‍රියාවස්තු (පුණ්‍යක්‍රියා වූ ද ඒ ඒ ආනිසංඝයා වස්තු කාරණ වූ ද දෑ) තුනෙක: දනම්‍ය පුණ්‍යක්‍රියාවස්තුව, ශීලම්‍ය පුණ්‍යක්‍රියාවස්තුව හා විනාශය පුණ්‍යක්‍රියා වස්තුව.

වෛද්‍යාවස්තු (වෛද්‍යාවනට කරුණු වූ දෑ තුනෙක: දුකිමෙන් වෛද්‍යා කෙරෙහි, ඇසීමෙන් වෛද්‍යා කෙරෙහි, සැක කිරීමෙන් වෛද්‍යා කෙරෙහි.

කාමෝපපත්ති (කම් සුව විදුම්) තුනෙක: ඇවැත්නි ඵලාභී සිටි කාම ඇති (නිබඳ වූ පැවැති කාමවස්තු ඇති) සත්ව කෙනෙක් ඇත. මිනිස්සු ද ඇතැම් දෙවියෝ ද (යාමාදි සතර දෙව්ලෝ වැස්සෝ ද) ඇතැම් විනිසාතිකයෝ ද (නිරිසතුන් හැර සෙසු ආපාතිකයෝ ද) යන ඒ සත්වයෝ ඵලාභී සිටි කාමවස්තුන්හි සිය වශය (කැමැති සේ පවත්නා බව) පවත්වත්. මේ පළමු කාමෝපපත්තිය ය. ඇවැත්නි, මෙරමා විසින් මවන ලද කාමවස්තු ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. ඔහු නිර්මාණරති දෙවියෝ යම් සේ ද එසේ ම නිර්මිත කොට කොට ගෙන කාමවස්තුන්හි වශය පවත්වත්. මේ දෙවෙනි කාමෝපපත්තිය ය. ඇවැත්නි, මෙරමා විසින් මවන ලද කාමවස්තුන් පරිභොග කරන සත්ව කෙනෙක් ඇත. ඔහු පරනිර්මිත වශවර්තනී දෙවියෝ යම් සේ ද එසේ අනුන් විසින් නිර්මිත කරන ලද කාමවස්තුන්හි වශය පවත්වත්. මේ තෙවෙනි කාමෝපපත්තිය ය.

තිසෙසා සුබ්බපපත්තියො¹ සන්නාට්ඨසො සත්තා උප්පාදෙත්වා උප්පාදෙත්වා සුඛං විහරන්ති, සෙය්‍යාපාපි දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා. අයං පඨමා සුබ්බපපත්ති සන්නාට්ඨසො සත්තා සුඛෙන් අභිසංසන්නා පරිසංසන්නා පරිපුරා පරිපුට්ඨා. තෙ කදථි කරහථි උදන්. උදන්තන්ති අහො සුඛං අහො සුඛන්ති, සෙය්‍යාපාපි දෙවා ආභසකරා. අයං දුතියා සුබ්බපපත්ති. සන්නාට්ඨසො සත්තා සුඛෙන් අභිසංසන්නා පරිසංසන්නා පරිපුරා පරිපුට්ඨා, තෙ සත්තං යෙවි තුසිතා සුඛං පටිසංවෙදෙන්ති, සෙය්‍යාපාපි දෙවා සුභකිණිකා. අයං තතියා සුබ්බපපත්ති.

තිසෙසා පඤ්ඤා: සෙක්ඛා පඤ්ඤා, අසෙක්ඛා පඤ්ඤා, නෙවසෙක්ඛා නාසෙක්ඛා පඤ්ඤා.

අපරා පි තිසෙසා පඤ්ඤා: චිත්තාමයා පඤ්ඤා, සුතමයා පඤ්ඤා, භාවනාමයා පඤ්ඤා.

තිණාට්ඨානි: සුඤ්ඤාට්ඨං, පටිච්චෙකාට්ඨං, පඤ්ඤාට්ඨං.

තිණිපද්දියානි: අනාඤ්ඤාතඤ්ඤාකාමීතිජ්ඣයං, අඤ්ඤාදීජ්ඣයං අඤ්ඤානා-
විජ්ඣයං.

තිණි චක්ඛුනි: මංසචක්ඛු, දිඛචක්ඛු, පඤ්ඤාචක්ඛු.

තිසෙසා සික්ඛා: අධිසීලසික්ඛා, අධිවිත්තසික්ඛා, අධිපඤ්ඤාසික්ඛා.

තිසෙසා භාවනා: කායභාවනා, වීක්ඛාභාවනා, පඤ්ඤාභාවනා.

තිණි අනුත්තරියානි: දසසනානුත්තරියං, පටිපදනුත්තරියං, විමුක්තානු-
ත්තරියං.

තයො සමාධි: සචිතකකසච්චාරො සමාධි, අචිතකකච්චාරමනෙතො සමාධි, අචිතකකඅච්චාරො සමාධි.

අපරෙ පි තයො සමාධි: සුඤ්ඤානො සමාධි, අනිමිත්තො සමාධි, අපපණ්ණිතො සමාධි.

1. සුබ්බපපත්තියො (PTS, සා, කම)

සුඛෝපපත්ති (සුව ලැබීම) තුනෙක: ඇවැත්නි, භූමිකායික දෙවියෝ යම් සේ ද, එසේ උපදව උපදවා පළමු දහන් සුව විද්‍යා සත් කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු සුව ලැබීම ය. ඇවැත්නි, ආභාස්වර දෙවියෝ යම් සේ ද, එසේ (දෙවෙනි දහන්) සුවයෙන් තෙවුණු, හැම ලෙසින් ම තෙවුණු, පිරුණු, පැතිරගත් සත් කෙනෙක් ඇත. ඔහු කිසි විටෙක 'අහෝ සුවයෙක! අහෝ සුවයෙක!' යි උදන් අනන්. මේ දෙවෙනි සුඛෝපපත්තිය ය. ඇවැත්නි, භූතකාන්ත්තක දෙවියෝ යම් සේ ද, එසේ (තෙවෙනි දහන්) සුවයෙන් තෙවුණු, හැම ලෙසින් තෙවුණු, පිරුණු, පැතිරගත් සත් කෙනෙක් ඇත. ඔහු (තමන් ලත් දහන් සුවින්) සතුටු වුවාහු, ශාන්ත (ප්‍රණීත) වූ ම සිත් සුවය විඳිත්. මේ තෙවෙනි සුවලැබීම ය.

ප්‍රඥ තුනෙක: ඥාණේෂ ප්‍රඥ ය (සෝවාන් ආදී සත් ආර්ය ප්‍රඥ ය), අඥාණේෂ ප්‍රඥ ය (රහත් පල නුවණ ය), නොවිඥාණේෂ නාඥාණේෂ ප්‍රඥ ය (මාර්ගඵලප්‍රඥයෙන් අන්‍ය වූ සියලු ලොවි නුවණ ය).

තව ද ප්‍රඥ තුනෙක: චිත්තාමය ප්‍රඥව, ශ්‍රැතමය ප්‍රඥව, භාවනාමය ප්‍රඥව.

ආයුධ තුනෙක: ශ්‍රැතයායුධය, ප්‍රච්චේදකායුධය, ප්‍රඥයුධය.

ඉන්ද්‍රිය: තුනෙක: අනඤ්ඤතඤ්ඤසාමීතින්ද්‍රියය (සෝවාන් මහ නුවණ), අඤ්ඤින්ද්‍රිය ය (සෝවාන් පලය පටන් කොට ඉදිරි සත්ත්ව නුවණ) අඤ්ඤතාවින්ද්‍රිය ය (රහත්පල නුවණ).

ඇස් තුනෙක: මසැස, දිවැස, පැණැස.

ශික්ෂා තුනෙක: අධිශීලශික්ෂාව, අධිචිත්තශික්ෂාව, අධිප්‍රඥශික්ෂාව.

භාවනා තුනෙක: කායභාවනාව (රහත්හුගේ පස් දෙර), චිත්තභාවනාව (අට සමචත්), ප්‍රඥභාවනාව (රහත්පල නුවණ)

අනුත්තරිය තුනෙක: දස්සනානුත්තරියය (උතුම් ම දක් ම විදර්ශනාව) පටිපදානුත්තරිය ය (උතුම් ම පිළිපැදීම = ආර්යමාර්ග ය), විමුක්තානුත්තරිය ය (උතුම් ම මිදීම = ආර්යඵලය).

සමාධි තුනෙක: සචිත්ත සචිතාර සමාධිය, අචිත්ත විචාරමාත්‍ර සමාධිය, අචිත්ත අචිතාර සමාධිය.

අන්‍ය ද සමාධි තුනෙක: භූතාසමාධිය, අනිමිත්ත සමාධිය, අප්‍රණීති සමාධිය.

තිණි සොවෙය්‍යානි: කායසොවෙය්‍යං වච්ඡොවෙය්‍යං මනෝ-
සොවෙය්‍යං.

තිණි මොනෙය්‍යානි: කායමොනෙය්‍යං වච්ඡොමොනෙය්‍යං මනෝ-
මොනෙය්‍යං.

තිණි කොසල්ලානි: ආයකොසල්ලං අපායකොසල්ලං උපාය-
කොසල්ලං.

තයො මද; ආරොග්‍යමදෙ යොධ්ධනමදෙ ජීවිතමදෙ.

තිණි ආධිපතෙය්‍යානි: අත්තාධිපතෙය්‍යං ලොකාධිපතෙය්‍යං ධම්මාධි-
පතෙය්‍යං.

තිණි කථාවතච්ඡිනි: අතීතං වා අද්ධානං ආරඤ්ඤා කථං කථෙය්‍ය
එවං අහොසි අතීතමද්ධානනතී, අනාගතං වා අද්ධානං ආරඤ්ඤා කථං
කථෙය්‍ය එවං භවිස්සති අනාගතමද්ධානනතී, එතරහි වා පච්චුප්පන්නං
අද්ධානං ආරඤ්ඤා කථං කථෙය්‍ය එවං භොති එතරහි පච්චුප්පන්නං
අද්ධානනතී.

තිසෙසා විජජා: පුබ්බන්තිවාසානුස්සතිඤ්ඤං විජජා, සත්තානං
චුද්දපපාතෙ ඤ්ඤං විජජා, ආසවානං ඛයෙ ඤ්ඤං විජජා.

තයො විහාරා: දිට්ඨො විහාරො, බ්‍රහ්මා විහාරො, අරියො විහාරො.

තිණි පාටිභාරියානි: ඉඤ්ජිපාටිභාරියා, ආදෙසනාපාටිභාරියං, අනුසාසනී -
පාටිභාරියං.

ඉමේ ටො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සම්මාසමිවුද්දොන තයො ධම්මා සමමදස්සාතා. තස්ස සබ්බෙහෙ ව
සම්මාධිතඛිං -පෙ- අස්සාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

සෞඛ්‍යය (පිරිසිදු බව ඇති කරන පිළිපැයුම්) තුනෙක: කායසෞඛ්‍යය (තුන් කායයන්වර්තයෙන් වැළැක්ම), වාක්සෞඛ්‍යය ය (සතර වාග් දුශ්-වර්තයෙන් වැළැක්ම), මනසෞඛ්‍යය (තුන් මනෝදුශ්වර්තයෙන් වැළැක්ම).

මොනොය (වුනිබව කරන පිළිපැයුම්) තුනෙක: කායමොනෝයය වාචි මොනෝයය මනොමොනෝයය.

කොශල්‍යා (දක්ෂතා-දැනුම්) තුනෙක: ආයකොශල්‍යය (වැඩිම දත්තා නුවණ), අපාය කොශල්‍යය (නො වැඩිම දත්තා නුවණ), උපාය කොශල්‍යය (වැඩුම් පිරිහුම් දෙකට කාරණ දත්තා නුවණ).

මද තුනෙක: ආරෝග්‍යමදය (නිරෝග බව නිසා උපද්‍රව උඩඟු බව), යෝවන මදය (තරුණ බව නිසා උපද්‍රව උඩඟු බව), ජීවිත මදය (බොහෝ කල් ජීවත් වීම සුවසේ ජීවත් වීම ජීවත්වන්නෙමි යන ආදීන් ජීවත්වීම පිළිබඳ ව උපද්‍රව උඩඟු බව).

ආධිපත්‍ය තුනෙක: ආත්මාධිපත්‍යය (ආත්මගෞරවය නිසා පව නො කරන බව), ලෝකාධිපත්‍යය (ලෝකයා අධිපති කොට ගෙන-ලෝකයාගෙන් අපවාද ලැබෙතැයි සලකා පව නොකරන බව), ධර්මාධි-පත්‍යය (ලොවුතුරාදහම් අධිපති කොට ගෙන - ලොවුතුරා දහම් පසක් කළ බැවින් පව නොකරන බව).

කරාවස්තු (කරාවට කරුණු) තුනෙක: අතීතය මෙසේ වී යැයි අතීත කාලය ඇඳබැ කරා කරන්නේ ය. අනාගතය මෙසේ වන්නේ යැයි අනාගත කාලය ඇඳබැ හෝ කරා කරන්නේ ය, දන් පවත්නා කාලය මෙසේ වේ යැයි වර්තමාන කාලය ඇඳබැ හෝ කරා කරන්නේ ය.

විද්‍යා තුනෙක: පෙර වුසු කදපිළිවෙළ සිහි කරන නුවණ විද්‍යා-වෙක, සතුන්ගේ වුසු උපපත්ති දත්තා නුවණ විද්‍යාවෙක, ආසුවයන්ගේ ක්ෂයයෙහි නුවණ (මාර්ගඥනය) විද්‍යාවෙක.

විහාර (වුසුම්) තුනෙක: දිව්‍ය විහාරය (අට සමවත් ය.), ඉන්ධ්‍රියවිහාරය (අප්‍රාමාණ්‍ය සතරය), ආර්යවිහාරය (පලසමවත්ය).

ප්‍රාතිහාර්ය තුනෙක සාදධිප්‍රාතිහාර්යය, ආදේශනප්‍රාතිහාර්යය, අනුශාසනිප්‍රාතිහාර්යය.

ඇවැත්නි, දත්තා දක්ෂතා අර්හත් වූ සමාස්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යව-තුන් වහන්සේ විසින් මේ තුන් ධර්ම කෙනෙක් මොනොවට වදන ලද්දක. එහි සියල්ලන් විසින් ම...සමග වැ ගැසිය යුතු... රය... දෙව්-මිනිස්තට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

චතුක්කං

10. අස්සී ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසකතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධො වත්තාරො ධම්මා සම්මදක්ඛාතා. තස්ස සබ්බෙහෙව සම්මාසිත්තං න විවදිත්තං යථාසිද්ධං ඉභ්බවරියං අභ්බනියං අසස වීරච්ඡිතිකං. තදස්ස බහුජනභිත්තාය බහුජනසුඛාය අත්ථාය භිත්තාය සුඛාය දෙවමනුසානං කතමෙ වත්තාරො?

වත්තාරො සතිපට්ඨානා: ඉධාවුසො භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං, වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී -පෙ- විකෙත විත්තානුපස්සී -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං.

වත්තාරො සම්මපපධානා: ඉධාවුසො භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාද්‍ය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං. ආරහති විත්තං පග්ගණ්ණාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං. ආරහති විත්තං පග්ගණ්ණාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාද්‍ය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං. ආරහති විත්තං පග්ගණ්ණාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ධීත්ථා අසම්මොසාය භියෙත්ථාභාවාය වෙසුලුභාවානාපාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං. ආරහති විත්තං පග්ගණ්ණාති පදහති.

වත්තාරො ඉද්ධිපාද: ඉධාවුසො භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, විත්තසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, වීරියසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, විමංසාසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

චතුෂ්කය.

10. ඇවැත්නි, දන්තාවු දක්තාවු අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද සතර ධර්ම කෙනෙක් ඇත. එහි මෙ සස්ත බොහෝ කල් පැවැතියැ හැකි වනු පිණිස, විරස්ථායී වනු පිණිස සියලු දෙනා විසින් ම සමග වැ ගැසියැ යුතු, විවාද නො කළ යුතු. එය බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, දෙවමිනිස්තට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය. ඒ කවර සතර ධර්මයෝ ද? යත්:

සතිපට්ඨානයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යාවත් දෙමිනසත් බැහැර කොට රු කයෙහි කය අනුව බලන්නේ වෙසෙයි.... වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලන්නේ... වෙසෙයි. සිත්හි සිත් අනුව බලන්නේ... වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින්දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යාවත් දෙමිනසත් බැහැර කොට ධර්මයන්හි ධර්ම අනුව බලන්නේ වෙසෙයි.

සමාක්ප්‍රධානයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ නූපත් ලාමක අකුසල් දහමුත් නො උපදනා පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කරයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, පිහිටුවයි. උපත් ලාමක අකුසල් දහමුත් බැහැර ලනු පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කරයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, පිහිටුවයි. නූපත් කුසල් දහමුත් ඉපැත්ම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කරයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, පිහිටුවයි. උපත් කුසල් දහමුත් සිව්නු පිණිස, නොනස්නා පිණිස, බොහෝ සෙයින් වනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පිරිමතු පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කරයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, පිහිටුවයි.

සෘද්ධිපාදයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කත්තුකම්‍යතා ඡන්දය අධිපති කොට ගෙන ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන සංස්කාරයෙන් (හෙවත්) චතුෂ්කාත්‍ය සාධක සමාක්ප්‍රධානවීර්යයෙන් ද යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි, වීත්තය අධිපති කොට ගෙන ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන සංස්කාරයෙන් (ප්‍රධාන වීර්යයෙන්) ද යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි, වීර්යය අධිපති කොට ගෙන ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන සංස්කාරයෙන් ද යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. මීමාංසාව (ප්‍රඥාව) අධිපති කොට ගෙන ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන වීර්යයෙන් ද යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

වතතාරි කුමාරානි: ඉධාච්ඡෙසං භික්ඛු විවිචෙච ව කාමෙති විවිචච අකුසලෙති ධම්මෙති සවිතකකං සවිචාරං විවෙකජං පිතිසුඛං පයමං කුමාරං¹ උපසම්පජ්ජ විහරති, විතකකවිචාරානං චූපසමා අජ්ඣන්තං සමපසාදනං වෙතසො ඵකොදිභාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියං කුමාරං² උපසම්පජ්ජ විහරති, පිතියා ව විරාගා උපෙක්ඛකො ව විහරති, සතො ව සම්පජානො සුඛඤ්ඤා කායෙත පටිසංවෙදෙති, යත්තං අරියා ආවිකන්නති ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරි’ති, තං තතියං කුමාරං³ උපසම්පජ්ජ විහරති. සුඛස්ස ව පහානා දුක්ඛස්ස ව පහානා පුබ්බව සොමනස්සදෙමනස්සානං. අත්ථමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං වතුත්ථං කුමාරං⁴ උපසම්පජ්ජ විහරති.

වතසෙසා සමාධිභාවනා: අත්ථාච්ඡෙසං සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරාය සංවත්තති, අත්ථාච්ඡෙසං සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ඤාණදසනපටිලාභාය සංවත්තති, අත්ථාච්ඡෙසං සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා සතිසම්පජ්ජඤ්ඤාය සංවත්තති, අත්ථාච්ඡෙසං සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ආසවානං බයාය සංවත්තති.

කතමා චාච්ඡෙසං සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරාය සංවත්තති? ඉධාච්ඡෙසං භික්ඛු විවිචෙච ව කාමෙති විවිචච අකුසලෙති ධම්මෙති සවිතකකං -පෙ- පයමං කුමාරං -පෙ- වතුත්ථං කුමාරං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ආච්ඡෙසං සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරාය සංවත්තති.

කතමා චාච්ඡෙසං සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ඤාණදසනපටිලාභාය සංවත්තති? ඉධාච්ඡෙසං භික්ඛු ආලෝකසඤ්ඤාං මනසි කරොති, දිවායඤ්ඤාං අධිට්ඨාති යථා දිවා තථා රත්තිං යථා රත්තිං තථා දිවා. ඉති විච්චෙන වෙතසා අපරියොනදොග්ගා සප්පහාසං විත්තං භාවෙති. අයං ආච්ඡෙසං සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලීකතා ඤාණදසනපටිලාභාය සංවත්තති.

1. පයමජ්ඣානං (ග්ගා, කම්)

2. දුතියජ්ඣානං (ග්ගා, කම්)

3. තතියජ්ඣානං (ග්ගා, කම්)

4. වතුත්ථජ්ඣානං (ග්ගා, කම්)

ධ්‍යාන සතරෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම, අකුසල් දහමුත් ගෙන් වෙන් ව ම, විතර්ක සහිත වූ, විචාර සහිත වූ, විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුඛවේදනාව ඇති ප්‍රථම ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි; විතර්ක විචාර දෙක සංසිද්ධිමෙන් තමා තුළ පහන්බව ඇති කරන, සිතේ එක් අරමුණෙක ම පිහිටි බව ඇති, විතර්ක නැති, විචාරය නැති, සමාධියෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුඛවේදනාව ඇති, ද්විතීය ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි; ප්‍රීතිය ද දුරු ලීමෙන් උපෙක්ෂක ව ද වෙසෙයි, සිහි ඇත්තේ ද නුවණින් දන්නේ, නාම කයින් සුවය විඳියි. 'උපෙක්ෂා ඇති, සිහි ඇති, සුව වුසුම ඇති යේ යැ' යි යමක්හු ඇරැබූ ආර්යයෝ කියත් ද, ඒ තුන්වැනි ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි; සුඛවේදනාව ද බැහැර කිරීමෙන්, දුක් වේදනාව ද බැහැර කිරීමෙන් පළමුවෙන් ම සොමනය දෙමනසුන් පහ වූ යෑමෙන්, සුව ද දුක් ද නොවන, උපෙක්ෂායෙන් සිද්ධ වූ සිහියැ පිරිසිදු බව ඇති චතුර්ථ ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

සමාධිභාවනා සතරෙක: ඇවැත්නි, යමෙක් භාවිත වූයේ (වඩන ලද්දේ) බහුලිකෘත වූයේ (බහුල කොට කරන ලද්දේ) මෙ අත්බවහි ම සුව වුසුම පිණිස පවත්නේ ද එසේ වූ සමාධිභාවනාවෙක් ඇත; යමෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ දර්ශනඥනය ලබනු පිණිස පවත්නේ ද එසේ වූ සමාධිභාවනාවෙක් ඇත; යමෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ සිහි නුවණ පිණිස පවත්නේ ද එසේ වූ සමාධිභාවනාවෙක් ඇත; යමෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ ආසුරියන්ගේ ක්ෂයය පිණිස පවත්නේ ද එසේ වූ සමාධිභාවනාවෙක් ඇත.

ඇවැත්නි, කවර සමාධිභාවනාවෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ මෙ අත්බවහි සුව වුසුම පිණිස පවතී ද? යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම, අකුසල් දහමුත් ගෙන් වෙන් ව ම විතර්කසහිත ... ප්‍රථම ධ්‍යානයට ... ද්විතීය ධ්‍යානයට... තෘතීය ධ්‍යානයට චතුර්ථ ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ. ඇවැත්නි, මේ සමාධිභාවනාව භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ මෙ අත්බවහි සුව වුසුම පිණිස පවතී.

ඇවැත්නි, කවර සමාධිභාවනාවෙක් භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ දර්ශනඥනය (දිවැස් නුවණ) ලබනු පිණිස පවත්නේ ද? යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ තමා දහවල් දුටු ආලෝකය යම් සේ නම් එසේ ම එය රාත්‍රියෙහි ද, රාත්‍රියෙහි දුටු ආලෝකය යම්සේ නම් එසේ ම එය දහවල් ද යි (හිරු පහන් ආදීන් ගේ ආලෝකය අරමුණු කොට) ආලෝක සංඥාව මෙනෙහි කෙරෙයි, දහවලැ යි සංඥාව සිතැ පිහිටුවයි. මෙසේ නොවැසුණු (විවෘත වූ) භාත්පසැ නොබැසුණු සිතින් ආලෝක සහිත ධ්‍යාන සිත වඩයි. ඇවැත්නි, මේ සමාධිභාවනාව භාවිත වූයේ බහුලිකෘත වූයේ දර්ශනඥනය (දිවැස්නුවණ) ලබනු පිණිස පවතී.

කතමා වාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලිකතා සතිසම්පජ්ඣායා සංවත්තති? ඉධාචුසො භික්ඛුනො විදිතා වෙදනා උපපජ්ඣන්ති, විදිතා උපවසන්ති, විදිතා අබ්භිඤ්ඤාං ගම්භන්ති, විදිතා සංඝඤ්ඤා උපපජ්ඣන්ති, විදිතා උපවසන්ති, විදිතා අබ්භිඤ්ඤාං ගම්භන්ති, විදිතා විතකා උපපජ්ඣන්ති, විදිතා උපවසන්ති, විදිතා අබ්භිඤ්ඤාං ගම්භන්ති. අයං ආචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලිකතා සතිසම්පජ්ඣායා සංවත්තති.

කතමා වාචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලිකතා ආසවානං බයාය සංවත්තති? ඉධාචුසො භික්ඛු පඤ්ඤා උපදානකම්මෙසු උදයබයානුපසම්භවන්ති. ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථිගමො. ඉති වෙදනා -පෙ- ඉති සංඝඤ්ඤා -පෙ- ඉති සංඛාරා -පෙ- ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථිගමො. අයං ආචුසො සමාධිභාවනා භාවිතා බහුලිකතා ආසවානං බයාය සංවත්තති.

වතසෙසා අපමඤ්ඤා: ඉධාචුසො භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං ඵරිඤ්ඤාං විහරති, තථා දුක්ඛං, තථා තතිං, තථා චතුස්සං. ඉති උභයමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවත්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අපමාණෙන අවෙරෙන අබ්බාපජේන¹ ඵරිඤ්ඤාං විහරති -පෙ- කරුණාසහගතෙන වෙතසා -පෙ- මුදිතාසහගතෙන වෙතසා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං ඵරිඤ්ඤාං විහරති, තථා දුක්ඛං, තථා තතිං, තථා චතුස්සං. ඉති උභයමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවත්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අපමාණෙන අවෙරෙන අබ්බාපජේන ඵරිඤ්ඤාං විහරති.

වතකාරො ආරූපං² ඉධාචුසො භික්ඛු සබ්බසො රූපසංඝඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිසංඝඤ්ඤානං අත්ථිගමා නානත්තසංඝඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකාශො'ති ආකාශානඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ඣති, සබ්බසො ආකාශානඤ්ඤායතනං සමතික්කමම 'අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති' විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ඣති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්කමම 'නථි කිඤ්ඤි'ති ආකිඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ඣති, සබ්බසො ආකිඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවසංඝඤ්ඤානං සංඝඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ඣති.

1. අබ්බාපජේන (PTS සංග්, කම්)

2. අරූපා (PTS සංග්, කම්)

ඇවැත්නි, කවර සමාධිභාවනාවක් භාවිත වූයේ, බහුලිකාත වූයේ, ස්මෘතිසම්ප්‍රජානනය පිණිස පවත්නේ ද? යත්. මහණෙනි, මෙහි මහණහු විසින් වෙද්‍යාවෝ දන්තා ලද්දහු උපදිත්, දන්තා ලද්දහු එළැඹූ සිටිත්, දන්තා ලද්දහු නැසීමට යෙත්; සංඥාවෝ දන්තා ලද්දහු උපදිත්, දන්තා ලද්දහු එළැඹූ සිටිත්, දන්තා ලද්දහු නැසීමට යෙත්: විතර්කයෝ දන්තා ලද්දහු උපදිත්, දන්තා ලද්දහු එළැඹූ සිටිත්, දන්තා ලද්දහු නැසීමට යෙත්. ඇවැත්නි, මේ සමාධිභාවනාව භාවිත වූයේ, බහුලිකාත වූයේ, ස්මෘතිසම්ප්‍රජානනය පිණිස පවතී.

ඇවැත්නි, කවර සමාධිභාවනායෙක් භාවිත වූයේ, බහුලිකාත වූයේ, ආසුවයන්ගේ ක්ෂයය පිණිස පවත්නේ ද? යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ 'රූපය මෙසේ ය, රූපයේ ඉපැදීම මෙසේ ය, රූපයේ වැනැස්ම මෙසේ ය, වෙදනාව මෙසේ ය, වෙදනාවේ ඉපැදීම මෙසේ ය, වෙදනාවේ වැනැස්ම මෙසේ ය, සංඥාව මෙසේ ය ... සංස්කාරයෝ මෙසේ ය... විඤ්ඤාන මෙසේ ය, විඤ්ඤායේ ඉපැදීම මෙසේ ය, විඤ්ඤායේ වැනැස්ම මෙසේ යැ' යි උපාදාස්කන්ධ පසෙහි උදය ව්‍යයය (ඉපැදීම හා වැනැස්ම) අනුව දක්නේ වෙසෙයි. ඇවැත්නි, මේ සමාධිභාවනාව භාවිත වූයේ, බහුලිකාත වූයේ ආසුවයන්ගේ ක්ෂයය පිණිස පවතී.

අප්‍රාමාණ්‍යයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ මෙන් සහගිය සිතින් එක් දෙසක් පැතිරගෙන වෙසෙයි, එසේ දෙවෙනි දෙස එසේ තෙවෙනි දෙස, එසේ සතරවැනි දෙස පැතිර ගෙන වෙසෙයි. මේ පරිද්දෙන් උඩ යට සරස යන හැම තන්හි සියලු සතුන් තමාට සමතා යෙන්, සියලු සතුන්ගෙන් යුත් සත්වලෝකය (පැතිරීම් වශයෙන්) විපුල වූ, (හුම්වශයෙන්) මහදගත වූ අප්‍රමාණ සතුන් අරමුණු කොටැති, සතුරන් නැති, ව්‍යාපාද (වෛර) නැති, මෙන් සහගත සිතින් පැතිරගෙන වෙසෙයි... කරුණා සහගත සිතින් ... මුදිතා සහගත සිතින් .. උපෙක්ෂා සහගත සිතින් එක් දෙසක් පැතිර ගෙන වෙසෙයි. එසේ දෙවෙනි දෙසක්, එසේ තෙවෙනි දෙස, එසේ සතරවැනි දෙස පැතිරගෙන වෙසෙයි. මේ පරිද්දෙන් උඩ යට සරස යන හැම තන්හි සියලු සතුන් තමාට සමතායෙන්, සියලු සතුන්ගෙන් යුත් සත්වලෝකය විපුල වූ, මහදගත වූ, අප්‍රමාණ සතුන් අරමුණු කොටැති, සතුරන් නැති, ව්‍යාපාද නැති උපෙක්ෂාසහගත සිතින් පැතිර ගෙන වෙසෙයි.

ආරූපා සතරෙක: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ හැම ලෙසින් රූපසංඥාවන් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඥාවන් දුරු වීමෙන්, නානාසංඥාවන් නොමෙනෙහි කිරීමෙන්, 'ආකාශය අනන්ත යැ' යි ආකාශානඤ්ඤායතන සමාධියට පැමිණ වෙසෙයි, හැම පරිද්දෙන් ආකාශානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ 'විඤ්ඤාන අනන්ත යැ' යි විඤ්ඤානඤ්ඤායතන සමාධියට පැමිණ වෙසෙයි, හැම පරිද්දෙන් විඤ්ඤානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ 'කිසිත් නැතැ' යි ආකිඤ්ඤායතන සමාධියට පැමිණ වෙසෙයි, හැම පරිද්දෙන් ආකිඤ්ඤායතන සමාධිය ඉක්මැ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමාධියට පැමිණ වෙසෙයි.

වතකාරී අපසෙසනාති: ඉධාචුසො භික්ඛු සඛ්ඛායෙකං පටිසෙවති,
සඛ්ඛායෙකං අධිවාසෙති, සඛ්ඛායෙකං පරිවජෙජ්ඣති සඛ්ඛායෙකං
විනොදෙති.

වතකාරො අරියවංසා: ඉධාචුසො භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉත්තිරෙත
විවරෙත, ඉත්තිරවිවරසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, න ච, විවරහෙතු
අනෙසනං අපචිරූපං ආපජ්ඣති, අලඳ්ධා ච විවරං න පරික්කමති, ලඳ්ධා ච
විවරං අගථිතො¹ අමුච්ඡිතො අනාජ්ඣාපනෙතො ආදීනවදසකාථි නිසරණ-
පඤ්ඤා පරිභුඤ්ඤති. තාය ච පන ඉත්තිරවිවරසන්තුට්ඨියා නෙවනා-
නුක්කංසෙති න පරං වමෙහති සො භි තස්ස දසෙකා හොති අනලසො
සමපජානො පතිස්සතො. අයං චුච්චතාචුසො භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤ
අරියවංසෙ ධිතොති.

සුත ච පරං ආචුසො භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉත්තිරෙත
පිණ්ඩපාතෙත, ඉත්තිරපිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, න ච
පිණ්ඩපාතහෙතු අනෙසනං අපචිරූපං ආපජ්ඣති, අලඳ්ධා ච පිණ්ඩපාතං
න පරික්කමති, ලඳ්ධා ච පිණ්ඩපාතං අගථිතො අමුච්ඡිතො අනාජ්ඣාපනෙතො
ආදීනවදසකාථි නිසරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ඤති, තාය ච පන ඉත්තිර-
පිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා නෙවනානුක්කංසෙති න පරං වමෙහති. සො භි
තස්ස දසෙකා හොති අනලසො සමපජානො පතිස්සතො, අයං චුච්චතා-
චුසො භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤ අරියවංසෙ ධිතොති.

1. අගථිතො (මජ්ඣං)

අපස්සෙන (අපග්‍රයණ) සතරෙක: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් දැන සෙවනය කළ යුතු එක ම සෙවයි, නුවණින් දැන ඉවැසියා යුතු එක ම ඉවසයි, නුවණින් දැන ඉවත් කළ යුතු එක ම ඉවත් කෙරෙයි, නුවණින් දැන දුරු කළ යුතු එක ම දය දුරු කෙරෙයි.

ආර්යවංශ ධර්ම සතරෙක: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ ඉතරෙතර වීචරයෙන් (ලැබුණු යම් කවර හෝ සිවුරෙකින්) සතුටු වෙයි. ලැබුණු කවර හෝ සිවුරෙකින් සතුටු වීමෙහි ගුණ කියන සුලු ද වෙයි, සිවුර හේතු කොට ගෙන නො සුදුසු වූ අනෙකුත්යකට නො පැමිණෙයි, සිවුරක් නො නොලැබීමෙන් ද නො කලකිරෙයි. සිවුරක් ලැබ ද ලොභයෙන් නො ගැටගැසුණේ (අධික තෘෂ්ණායෙන්) මුසපත් නොවූයේ, (තෘෂ්ණා යෙන්) නොබැඳුණේ (අනෙකුත්යෙන් ප්‍රත්‍යාලැබීමෙහිත් තෘෂ්ණායෙන් බැඳී පරිභෝග කිරීමෙහිත්) දෙස් දක්නා සුලු වූයේ, (හුදු ශීත නැසීම පිණිසය යන ආදීන් පස්විකිම් වශයෙන්) නිශ්ශරණප්‍රඥා ඇත්තේ පරිභෝග කෙරෙයි. ඒ ඉතරෙතරවීචර සන්තොෂයෙන් තමා හුවා නො දක්වයි, මෙරමා හෙලා නො දකී. හේ වූ කලී ඒ වීචරසන්තොෂයෙහි ව්‍යාකූල වූයේ, අනලස් වූයේ, මනා නුවණින් දන්නේ, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මේ මහණ තෙමේ පැරැණි වූ අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද, ආර්යවංශ ධර්මයෙහි සිටියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමේ ඉතරෙතර පිණ්ඩපාතයෙන් (යම් කවර හෝ ලැබුණු බොජුනෙකින්) තෘප්ත වෙයි, ඉතරෙතර පිණ්ඩපාත යෙන් තෘප්ත වීමෙහි ගුණ කියන සුලු ද වෙයි, පිණ්ඩපාතය හේතු කොට ගෙන නොසුදුසු අනෙකුත්යකට නො පැමිණෙයි, පිණ්ඩපාතය නො ලැබීමෙන් ද නො කලකිරෙයි, පිණ්ඩපාතය ලැබ ද ලොභයෙන් නො ගැට ගැසුණේ, අධික තෘෂ්ණායෙන් මුස පත් නො වූයේ, (තෘෂ්ණායෙන්) නො බැඳුණේ, එහි දෙස් දක්නා සුලු වූයේ, නිශ්ශරණ ප්‍රඥා ඇත්තේ පරිභෝග කෙරෙයි, ඒ ඉතරෙතර පිණ්ඩපාත සන්තොෂයෙන් තමා හුවා නො දක්වයි, මෙරමා හෙලා නො දකී. හේ වූ කලී ඒ පිණ්ඩපාත සන්තොෂයෙහි ව්‍යාකූල වූයේ, අනලස් වූයේ, මනා නුවණින් දන්නේ, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මේ මහණ තෙමේ පැරැණි වූ, අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද, ආර්යවංශ ධර්මයෙහි සිටියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉත්ථිතරොන සෙනාස-
නෙන, ඉත්ථිතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා ව චණ්ණවාදී, න ව සෙනාසනහෙතු
අනෙසනං අපචරුපං ආපජ්ජති, අලඳා ව සෙනාසනං න පරික්කස්ති
ලඳා ව සෙනාසනං අගට්ඨො අමුච්ඡිකො අනර්ඛාපනො ආදීනවදස්සාවී
නිසාරණපඤ්ඤා පරිභුඤ්ජති, කාය ව පන ඉත්ථිතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා
නෙවිකානුක්කංසෙති න පරං වම්මෙති. යො හි තස් දසෙඛො හොති
අනලසො සම්පජානො පතිස්සනො, අයං වුව්චිතාවුසො භික්ඛු පොරාණෙ
අග්ගඤ්ඤා අරියවංසෙ ධීතොති.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු පහානාරාමො හොති පහානරතො
භාවනාරාමො හොති භාවනාරතො, කාය ව පන පහානාරාමතාය
පහානරතියා භාවනාරාමතාය භාවනාරතියා නෙව අකානුක්කංසෙති
න පරං වම්මෙති. යො හි තස් දසෙඛො අනලසො සම්පජානො,
පතිස්සනො, අයං වුව්චිතාවුසො භික්ඛු පොරාණෙ අග්ගඤ්ඤා අරියවංසෙ
ධීතොති.

වත්තාරි පඨානාති: සංවරපඨානං, පහානපඨානං, භාවනපඨානං¹,
අනුරක්ඛිතපඨානං².

කතමඤ්චාවුසො සංවරපඨානං? ඉධාවුසො භික්ඛු වක්ඛුනා රූපං
දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්බාඤ්ජනග්ගාහී යථාධිකරණමෙන.
වක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං චිත්තරතං අභිජ්ඣාදෙමනස්සා පාපකා අකුසලා
ධම්මා අනවාසකවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති වක්ඛුන්ද්‍රියං,
වක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං අපජ්ජති. සොතෙන සඤ්ඤා සුඛා -පෙ- සානෙන
ගඤ්ඤා සාධිකා -පෙ- ජීවහාය රඝං සාධිකා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨිඛං.
ඵ්ඨිකා-පෙ-මනසා ධම්මා විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්බාඤ්ජ-
නග්ගාහී, යථාධිකරණමෙන මනින්ද්‍රියං අසංවුතං චිත්තරතං අභිජ්ඣා-
දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අනවාසකවෙය්‍යං, තස්ස සංවරාය
පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. ඉදං
වුව්චිතාවුසො සංවරපඨානං.

1. භාවනාපඨානං (ඝායා), භාවනාපඨානං (මජ්ඣං)

2. අනුරක්ඛිතාපඨානං (ඝායා), අනුරක්ඛිතාපඨානං (මජ්ඣං)

3. ඩ්විතී කරොති (මජ්ඣං)

ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමේ ඉතරෙතර ශයනාසනයෙන් (ලැබුණු යම් කවර ද සෙනස්තෙකින්) තෘප්ත වෙයි, ඉතරෙතර ශයනාසනයෙන් තෘප්ත වීමෙහි ගුණ කියන සුදු ද වෙයි, ශයනාසන හෙතු කොට ගෙන නොසුදුසු අනෙකුණකට නො පැමිණෙයි, ශයනාසන නොලැබීමෙන් ද නො කලකිරෙයි, ශයනාසන ලැබ ද එහි (ලොභයෙන්) නො ගැට ගැසුණේ, (අධිකතෘප්තියෙන්) මුසපත් නොවූයේ, (තෘප්තියෙන්) නො බැඳුණේ එහි දෙස් දක්නා සුදු වූයේ, නිශ්ශරණප්‍රඥා ඇත්තේ පරිභොග කෙරෙයි. ඒ ඉතරෙතර ශයනාසන සන්තොෂයෙන් තමා හුවා නො දක්වයි, මෙරමා හෙලා නො දකී. හේ වූ කලී ඉතරෙතර ශයනාසන සන්තොෂයෙහි ව්‍යකත වූයේ, අනලස් වූයේ, මනා නුවණින් දන්නේ, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මේ මහණ පැරැණි වූ අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද, ආර්යවංශ ධර්මයෙහි සිටියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමේ (පංචවිධ) ප්‍රභාණයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ, ප්‍රභාණයෙහි ඇලුණේ වෙයි, භාවනායෙහි ඇලුම් ඇත්තේ, භාවනායෙහි ඇලුණේ වෙයි. ඒ ප්‍රභාණාරාමතා හේතුවෙන්, ඒ ප්‍රභාණ රතී හෙතුවෙන්, ඒ භාවනාරාමතා හෙතුවෙන්, ඒ භාවනාරතී හෙතුවෙන් තමා නො ම හුවා තබයි, මෙරමා නො ම හෙලා දකී. හේ එහි ව්‍යකත වූයේ, අනලස් වූයේ මනා නුවණින් දන්නේ, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මේ මහණ පැරැණි වූ අග්‍ර යැ යි දන්නා ලද, ආර්යවංශ ධර්මයෙහි සිටියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

ප්‍රධානයෝ (උතුම් වීර්යයෝ) සතර දෙනෙක: සංවරප්‍රධානය ප්‍රභාණප්‍රධානය භාවනාප්‍රධානය අනුරක්ෂණප්‍රධානය යන සතර යැ.

ඇවැත්නි, සංවරප්‍රධාන නම් කවරේ යැ? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දක එහි (කෙලෙස් ඉපැදීමට වස්තු වූ) නිමිත්තක් ගන්නා සුදු නො වෙයි. අනුව්‍යඤ්චනයක් (භස්ත පාද හෝ සිතහ ආදි ආකාරයක්) ගන්නා සුදු නො වෙයි. යම් කරුණෙකින් වක්ෂුරිඤ්ඤියෙහි සංවර නැති වූ වසන තෙල පුභුලා ලාමක අකුශලධර්ම වූ අභිධ්‍යා දෙශර්මනසායෝ ලුහුබදින්නාහු ද එය හවුරනු පිණිස පිළිපදී, වක්ෂුරිත්ථියය රැකගනී, වක්ෂුරිත්ථියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. කනින් හඬ අසා ... නාශායෙන් ගඳ ආශ්‍රාණය කොට ... දිවෙන් රස විඳ ... කයින් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයක් පැහැස ... මනසින් ධර්මාලම්බනයක් සිතා එහි නිමිති ගන්නා සුදු නො වෙයි. අනුව්‍යචනයක් ගන්නා සුදු නො වෙයි. යම් කරුණෙකින් මනඉන්ද්‍රියයෙහි සංවර නැති වූ වසන තෙල පුභුලා ලාමක අකුශල ධර්ම වූ අභිධ්‍යාදෙශර්මනසායෝ ලුහුබදනාහු ද, එය හවුරනු පිණිස පිළිපදී, මන ඉන්ද්‍රියය රැකගනී මන ඉන්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. ඇවැත්නි, මෙය සංවරප්‍රධානයැ යි කියනු ලැබේ.

කතමඤ්චාටුසො පභානපට්ඨානං? ඉධාටුසො භික්ඛු උප්පන්නං කාමචිතකකං නාධිවාසෙති පඡභතී විනොදෙති බාහුතිකරොති අනභාවං ගමෙති, උප්පන්නං බ්‍යාපාදචිතකකං -පෙ- උප්පන්නං විභිංසාචිතකකං -පෙ- උප්පන්නාප්පන්නෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ නාධිවාසෙති පඡභතී විනොදෙති බාහුතිකරොති අනභාවං ගමෙති. ඉදං චූච්චිතාටුසො පභානපට්ඨානං.

කතමඤ්චා ටුසො භාවනපට්ඨානං? ඉධාටුසො භික්ඛු සතිසම්මොඡකඛ්‍යං භාවෙති විචෙකනිසීතං විරාගනිසීතං නිරොධනිසීතං වොස්සග්ගපරිනාමිං -පෙ-ධම්මවිචයසම්මොඡකඛ්‍යං භාවෙති -පෙ- විරියසම්මොඡකඛ්‍යං භාවෙති -පෙ- පිතිසම්මොඡකඛ්‍යං භාවෙති -පෙ- පසංදධිසම්මොඡකඛ්‍යං භාවෙති -පෙ- සමාධිසම්මොඡකඛ්‍යං භාවෙති -පෙ- උපෙක්ඛායසම්මොඡකඛ්‍යං භාවෙති විචෙකනිසීතං විරාගනිසීතං නිරොධනිසීතං වොස්සග්ගපරි-ණාමිං. ඉදං චූච්චිතාටුසො භාවනපට්ඨානං.

කතමඤ්චාටුසො අනුරක්ඛනපට්ඨානං? ඉධාටුසො භික්ඛු උප්පන්න භග්ගකං¹ සමාධිනිමිත්තං අනුරක්ඛති අච්ඡිකසඤ්ඤං පුලවකසඤ්ඤං² විතීලකසඤ්ඤං විච්ඡිද්ධකසඤ්ඤං උද්ධමානකසඤ්ඤං. ඉදං චූච්චිතාටුසො අනුරක්ඛනපට්ඨානං.

වත්තාරි ඤාණානි: ධම්මෙ ඤාණං, අනුයෙ ඤාණං, පරියායෙ³ ඤාණං සම්මුතියා ඤාණං.⁴

අපරානි පි වත්තාරි ඤාණානි: දුක්ඛ ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධෙ ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපද්‍ය ඤාණං.

වත්තාරි යොනාපත්තියධ්‍යානි: සප්පරිසසංසෙවො, සඤ්චිතසවනං, යොනිසො මනසිකාරො, ධම්මානුධම්මපටිපත්ති.

වත්තාරි යොනාපන්නාස්ස අධ්‍යානි: ඉධාටුසො අරියසාවතො බුද්ධො අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්තාගතො හොති: ඉති පි යො හගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාවරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදු අනුක්ඛරො පුරිසදම්මසාරථී සජා දෙවමනුසසානං බුද්ධො හගවා'ති.

1. භග්ගකං (මජ්ඣං)

2. පුලවක සඤ්ඤං (මජ්ඣං), පුලවක සඤ්ඤං (PTS, ස්‍යා, කම්)

3. පරිවෙච්ච (කම්), පරිවෙච්චෙ (PTS, ස්‍යා, කම්)

ඇවැත්නි, ප්‍රභාණ්‍ද්‍රධානය කවරේ ද? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ උපන් කාමච්ඡාර්කය නො ඉවසයි. හැර පියයි බැහැර කෙරෙයි, ක්ෂිණ කෙරෙයි, යළි නො හටගන්නා බවට පවුණුවයි. උපන් ව්‍යාපාදච්ඡාර්කය ... උපන් විභිංසාච්ඡාර්කය ... උපන් උපන් ලාමක අකුසල් දහමුත් නො ඉවසයි, හැරපියයි, බැහැර කෙරෙයි, ක්ෂිණ කෙරෙයි, යළි නොහටගන්නා බවට පවුණුවයි. ඇවැත්නි, මෙය ප්‍රභාණ්‍ද්‍රධාන යැ යි කියනු ලැබේ.

ඇවැත්නි, භාවනාප්‍රධානය කවරේ ද? ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ තුවණින් සලකා වීචෙකය ඇසුරු කළ වීරාගය ඇසුරු කළ නිරොධය ඇසුරු කළ, වොස්සග්ගය (ක්ලෙශන්‍යාගයට හා නිවන් පසක් කිරීම) අතට නැමුරු ව මුහුකුරා යන සමානිසම්බොධාධිගය වඩයි ... ධර්මවිචය සම්බොධාධිගය වඩයි... වීර්ය සම්බොධාධිගය වඩයි... ප්‍රීතිසම්බොධාධිගය වඩයි ... ප්‍රශ්නිධිසම්බොධාධිගය වඩයි ... සමාධිසම්බොධාධිගය වඩයි ... වීචෙකය ඇසුරු කළ, වීරාගය ඇසුරු කළ, නිරොධය ඇසුරු කළ, වොස්සග්ගය අතට නැමුරු වූ මුහුකුරා යන උපෙක්ෂා සම්බොධාධිගය වඩයි. ඇවැත්නි, මේ භාවනාප්‍රධානයැ යි කියනු ලැබේ.

ඇවැත්නි අනුරක්ෂණ්‍යප්‍රධානය කවරේ ද? ඇවැත්නි මෙහි මහණ තෙමේ අධිකසඤ්ඤා ය පුලවකසඤ්ඤා ය විනිලකසඤ්ඤා ය විච්ඡේදක සඤ්ඤා ය උද්ධුමානකසඤ්ඤා ය යන මොවුන්ගේ වශයෙන් උපන් යහපත් සමාධිනිමිත්තය (විත්තසමාධිය) රැකගනී. ඇවැත්නි මෙය අනුරක්ෂණ්‍යප්‍රධාන යැ යි කියනු ලැබේ.

ඥාන සතරෙක: සිවුසස් පිළිවිද්‍යා තුවණ, සිවුසස් තුවණ අනුව ගිය තුවණ, පර සිත් දන්නා තුවණ, සම්මතියෙහි තුවණ (උඩ කී තුන් තුවණින් ඉතිරි සියලු තුවණ.)

අන්‍ය වූ ද ඥාන සතරෙක: දුකෙහි තුවණ, දුක් උපදවන හෙතෙයෙහි තුවණ, දුඃඛනිරොධයෙහි තුවණ, දුක් නැස්මට යන පිළිවෙත්හි තුවණ

ශ්‍රෝත ආපත්තාධිග (සෝවාන් මහ ලබනුවට කරුණු) සතරෙක: සන්තප්පරුෂ සේවනය, බණ ඇසීම, උපාය මනස්කාරය, ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තිය.

ශ්‍රෝත ආපත්තාධිග (සෝවාන් වූවහුගේ අංග) සතරෙක: ඇවැත්නි, මෙහි ආර්ය ශ්‍රාවකයා බුදුරජු කෙරෙහි 'ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ මේ කරුණින් අර්හත් ය, සමාක්සම්බුද්ධ ය, විද්‍යාවරණ සම්පන්න ය, සුගත ය, ලොකවත් ය, නිරුත්තර පුරුෂදමාසාරථී ය, දෙව මිනිස්නට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, ගගවත් යැ' යි ගුණ දන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි.

ධම්මෙ අවේච්චපසාදෙන සමන්තාගතො හොති: සවාක්කානො හගවතා ධම්මො සන්දිඤ්චිකො අකාලිකො එභිපසසිකො ඔපනායිකො* පට්ටකං චෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහිති.

සංඛෙහි අවේච්චපසාදෙන සමන්තාගතො හොති: සුපට්ටකෙනො හගවතො සාවකසංඛෙහො උජුපට්ටකෙනො හගවතො සාවකසංඛෙහො සුයපට්ටකෙනො හගවතො සාවකසංඛෙහො සාමිච්චිපකෙනො හගවතො සාවකසංඛෙහො, යදිදං චක්කාරි පුරිසප්පගාති, අට්ඨ පුරිසප්පගාලා. එස හගවතො සාවකසංඛෙහො ආහුණ්ණෙය්‍යා පාහුණ්ණෙය්‍යා දකඛිණ්ණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤාසෙඛිතං ලොකසකාති.

අරියකතෙති පිලෙහි සමන්තාගතො හොති අබණ්ඩහි අච්ඡේදෙහි අසබලෙහි අකමොසෙහි භුජිසෙය්‍හි විඤ්ඤාපසංයෝහි අපරාමට්ඨෙහි සමාධිසංවත්තනිකෙහි.

චක්කාරි සාමඤ්ඤඵලාති: සොනාපත්තිඵලං, සකදගාමිඵලං, අනාගාමිඵලං, අරහත්ඵලං,

චක්කො ධාතුයො: පඨවිධාතු. ආපොධාතු, තෙජොධාතු, වායො ධාතු,

චක්කාරො ආභාරා: කඛලිකාරො ආභාරො ඔළාරිකො වා සුචුමො වා, එසො දුතියො, මනොසංකේතනා තතියා, විඤ්ඤාණං චතුසං.

චක්කො විඤ්ඤාණධර්මිනියො: රූප්පයං වා ආවුසො විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨති, රූපාරමණං රූපපතිට්ඨං නන්දපසෙවනං වුද්ධිං වීරුණිං චෙපුලලං ආපජ්ජති. වේදනුපයං වා ආවුසො -පෙ- සඤ්ඤාපයං වා ආවුසො -පෙ- සංඛාරූපයං වා ආවුසො විඤ්ඤාණං තිට්ඨමානං තිට්ඨති, සංඛාරාරමණං සංඛාරපතිට්ඨං නන්දපසෙවනං වුද්ධිං වීරුණිං චෙපුලලං ආපජ්ජති.

1. ඔපනෙයිසකො (මජ්ඣං)

ධර්මය කෙරෙහි 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්මය මොනොවට (ක්‍රිවිධ කල්‍යාණාදි විසින්) මොනොවට වදරන ලද්දේ ය. එය තමා විසින් දක්කා යුතු ය, කල් නොයවා පල දෙන්නේ ය, 'එව, බලව' යි විධානයට සුදුසු ය, භාවනා වශයෙන් තම සිතා එළැවීමට සුදුසු ය. (උද්ඝාටිතඥදි තුවණුත්තන් විසින්) තම තමා කෙරෙහි දත යුතු යැ'යි දැන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි.

සංකීර්ණ කෙරෙහි 'පුරුෂ යුගල සතරෙක් වූ, පුරුෂ පුද්ගල අට දෙනෙක් වූ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මේ ශ්‍රාවක සංඝ තෙමේ මනා පිළිවෙතට පිළිපත්තේ වෙයි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝ තෙමේ සෘජු වූ පිළිවෙතට පිළිපත්තේ වෙයි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝ තෙමේ නිවන් පිණිස පිළිපත්තේ වෙයි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝ තෙමේ සාමීචි කර්මයට සුදුසු වූ පිළිපත්තේ වෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ ශ්‍රාවක සංඝ තෙමේ දුරු සිට ද ගෙනවුත් සිල්වත්තට දිය යුතු දන් පිළිගැන්මට සුදුසු ය, ආගන්තුක දනය පිළිගැන්මට සුදුසු ය, හැමට පළමු ව ගෙනවුත් පිදිය යුතු දන් පිළිගන්නට සුදුසු ය, දක්-ෂිණාව (පරලොව සඳහා දිය යුතු දන්) පිළිගන්නට සුදුසු ය, දෙහොත් මුද්‍රා තබා වැන්දෑ යුතු ය, සියලු ලොවට නිරුක්තර පින්කත යැ'යි භූෂ දැන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි. මුලා භෝ අගා නොබුන් සිකපද ඇති, මැද නොබුන් සිකපද ඇති, පිළිවෙළින් දෙක තුන බැගින් නො-බුන් සිකපද ඇති, අතරතුර නොබුන් සිකපද ඇති, තෘෂ්ණදසත්වයෙන් මිදුණු බුද්ධාදි විඥයන් විසින් පසස්තා ලද තෘෂ්ණා දෘෂ්ටිත් විසින් පරා-මර්ශනය නො කරන ලද, සමාධිය පිණිස පවත්නා, ආර්යයනට ප්‍රිය මනාප වූ ශීලයන්ගෙන් සමන්විත වෙයි.

ශ්‍රාමණාචල (මහණකමේ ඵල) සතරෙකි. ශ්‍රෝත ආපත්තිඵලය, සක්කාද්ගාමිඵලය, අනාගාමි ඵලය, අර්හත්ථ ඵලය.

ධාතු සතරෙක: පාරිවිධාතුව, ආපොධාතුව, තෙජොධාතුව, වායුධාතුව.

ආහාර සතරෙක: දළ වූ භෝ සියුම් වූ කබලිකාරාහාරය, දෙවෙනි ස්පර්ශාහාරය තෙවෙනි මනස්සඤ්චෙතනාහාරය, සතර වැනි විඥනාහාරය.

විඥනස්ථිතිත්‍ර (සිත සිටුනා තැන්) සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, (පඤ්ච-වොකාර හවයෙහි) රූපස්කන්ධය ඇසුරු කොට, රූපස්කන්ධය ගොදුරු කොට රූපස්කන්ධය ප්‍රතිෂ්ඨා කොට, තෘෂ්ණායෙන් තෙමන ලද වැ අභිසංස්කාර විඥනය එළැඹ සිටිනුයේ සිටී, වැඩීමට වැවීමට මහත් බවට පැමිණේ. ඇවැත්නි, (වතුචොකාර හවයෙහි) වෙදනාස්කන්ධය ඇසුරු කොට ... භෝ සංඤ්ඝස්කන්ධය ඇසුරු කොට ... භෝ සංස්කාරස්කන්ධය ඇසුරු කොට, සංස්කාර ස්කන්ධය ගොදුරු කොට, සංස්කාර ස්කන්ධය ප්‍රතිෂ්ඨා කොට තෘෂ්ණායෙන් තෙමන ලද වැ අභිසංස්කාර විඥනය එළැඹ සිටිනුයේ සිටී, වැඩීමට වැවීමට මහත් බවට පැමිණෙයි.

වතකාරි අගතිගමනානි: ජතුගතිං ගව්ඡති, දෙසාගතිං ගව්ඡති, මොහාගතිං ගව්ඡති, භයාගතිං ගව්ඡති.

වතකාරො තණ්හුපපාද: වීථරභෙතු වා ආවුසො භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, පිණ්ඩපාතභෙතු වා ආවුසො භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, සෙනාසනභෙතු වා ආවුසො භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, ඉතිභවාභවභෙතු වා ආවුසො භික්ඛුනො තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති.

වතසෙසා පටිපද: දුක්ඛා පටිපද දකුභිඤ්ඤා, දුක්ඛා පටිපද බිප්පාභිඤ්ඤා, සුඛා පටිපද දකුභිඤ්ඤා, සුඛා පටිපද බිප්පාභිඤ්ඤා.

අපරා පි වතසෙසා පටිපද: අකම්මා පටිපද, ඛමා පටිපද, දමා පටිපද, සමා පටිපද,

වතකාරි ධම්මපදනි: අනභිජ්ඣා ධම්මපදං, අබ්‍යාපාදෙ ධම්මපදං, සමොසති ධම්මපදං, සමොසමාධි ධම්මපදං.

වතකාරි ධම්මසමාදනානි: අසාචුසො ධම්මසමාදනං පච්චුප්පනන-දුක්ඛඤ්ඤව ආයතිඤ්ඤ දුක්ඛවිපාකං, අසාචුසො ධම්මසමාදනං පච්චුප්පනන-දුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං, අසාචුසො ධම්මසමාදනං පච්චුප්පනනසුඛං ආයතිං දුක්ඛවිපාකං, අසාචුසො ධම්මසමාදනං පච්චුප්පනනසුඛඤ්ඤව ආයතිං ව සුඛවිපාකං.

වතකාරො ධම්මකම්මනා: සීලකම්මෙතා, සමාධිකම්මෙතා, පඤ්ඤාකම්මෙතා, විමුක්තිකම්මෙතා.

වතකාරි බලානි: වීරියබලං, සතිබලං, සමාධිබලං, පඤ්ඤාබලං.

වතකාරි අධිධ්‍යානානි: පඤ්ඤාධිධ්‍යානං, සමාධිධ්‍යානං, වාග්ධිධ්‍යානං, උපසමාධිධ්‍යානං.

වතකාරි පඤ්ඤාබ්‍යාකරණානි: එකංසංඛ්‍යාකරණියො පඤ්ඤා, පටි-පුච්ඡාබ්‍යාකරණියො පඤ්ඤා, විහජ්ජාබ්‍යාකරණියො පඤ්ඤා, ධ්වංසනියො පඤ්ඤා.

1. වතකාරො පඤ්ඤාබ්‍යාකරණා (PTS, සං, කම්)

අගතිගමන සතරෙක: ඡන්දයෙන් අගතියට යෙයි, ද්වේෂයෙන් අගතියට යෙයි, මෝහයෙන් අගතියට යෙයි, බ්‍යාධයෙන් අගතියට යෙයි.

තෘෂ්ණෝත්පාද (තෘෂ්ණාව උපදනට අරමුණු) සතරෙක: ඇවැත්නි, මහණහට සිවුරු නිසා හෝ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ උපදී, පිණ්ඩපාතය නිසා හෝ මහණහට තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ උපදී, සෙනසුන් නිසා හෝ මහණහට තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ උපදී, ප්‍රත්‍යයයෙහි ප්‍රණීත බව ප්‍රණීතතර බව ආදී හේතූයෙන් ද මහණහට තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ උපදී.

ප්‍රතිපත්ති සතරෙක: ලැයි වැ පැමිණෙන මාර්ගඥනය ඇති දුක් සේ පිළිපදනා පිළිවෙත ය, වහා ලබන මාර්ගඥනය ඇති දුක් සේ පිළිපදනා පිළිවෙත ය, ලැයි වැ ලබන මාර්ගඥනය ඇති සුව සේ පිළිපදනා පිළිවෙත ය, වහා ලබන මාර්ගඥනය ඇති සුව සේ පිළිපදනා පිළිවෙත යි.

අත්‍යය දු ප්‍රතිපත්ති සතරෙක: (ප්‍රධන් වීර්ය වැඩීමෙහි දී) ශීතාදිය නො ඉවසන බව ඇති පිළිවෙතය, ශීතාදිය ඉවසන බව ඇති පිළිවෙත ය, ඉන්ද්‍රිය දමන සංඛ්‍යාත පිළිවෙතය, අකුශල විතර්ක සංසිද්ධිම නැමැති පිළිවෙතයි.

ධර්මපද (දහම් කොටස්) සතරෙක: අනභිධ්‍යා නම් වූ දහම් කොටස ය, අව්‍යාපාද නම් වූ දහම් කොටස ය, සමාක්ස්මාති නම් වූ දහම් කොටස ය, සමාක් සමාධි නම් වූ දහම් කොටස යි.

ධර්මසමාදාන සතරෙක: ඇවැත්නි, වත්මන්හි දුක් සහිත වූ ද මත්තෙහි දු දුක් විපාක ගෙන දෙන ධර්මසමාදානයක් ඇත. වත්මන්හි දුක් ඇති මත්තෙහි සැප විපාක ගෙන දෙන ධර්මසමාදානයක් ඇත, වර්තමානයෙහි සුව ඇති, මත්තෙහි දුක් ගෙන දෙන ධර්මසමාදානයක් ඇත, වත්මන්හි සුව ඇති මත්තෙහි දු සුව ගෙන දෙන ධර්මසමාදානයක් ඇති.

ධර්මස්කන්ධ සතරෙක: ශීලගුණය (ඵලශීලය), සමාධිගුණය (ඵල-සමාධිය), ප්‍රඥාගුණය (ඵලප්‍රඥාව), විමුක්තිගුණය (ඵලවිමුක්තියි).

බල සතරෙක: වීර්ය බලය, ස්මෘතිබලය, සමාධිබලය, ප්‍රඥබලයි.

අධිෂ්ඨාන(ගුණාධික පුරුෂයන් සිටුනා තැන්) සතරෙක: ප්‍රඥාධිෂ්ඨානය (රහත්පල නුවණ), සත්‍යාධිෂ්ඨානය (සත්‍ය වචනය), ත්‍යාගාධිෂ්ඨානය (ආර්ථික පරිත්‍යාගය), උපගමාධිෂ්ඨානය (කෙලෙස් සංසිද්ධිම).

ප්‍රශ්නව්‍යාකරණ සතරෙක: එකාන්තයෙන් විසැදියැ යුතු ප්‍රශ්නය, පිළිවිසැ විසැදියැ යුතු ප්‍රශ්නය, බෙද විසැදියැ යුතු ප්‍රශ්නය, (නොවිසඳා) තබාලියැ යුතු ප්‍රශ්නයයි.

වත්තාරි කම්මානි: අත්ථාච්ඡො කම්මං කණ්ණං කණ්ණවිපාකං, අත්ථාච්ඡො කම්මං සුක්කං සුක්කවිපාකං, අත්ථාච්ඡො කම්මං කණ්ණසුක්කං කණ්ණසුක්කවිපාකං. අත්ථාච්ඡො කම්මං අකණ්ණං අසුක්කං අකණ්ණඅසුක්කවිපාකං කවුට්ඨකියාය සංවත්තති.

වත්තාරො සච්ඡිකරණියා ධම්මා: පුබ්බෙතිවාසො සතියා සච්ඡිකරණියො, සත්තානං චුතුපපාතො වත්තූනා සච්ඡිකරණියො, අඛි වීමොක්ඛො කායෙන සච්ඡිකරණියා, ආසවානං ඛයො පඤ්ඤාය සච්ඡිකරණියො.

වත්තාරො ඔසා: කාමොසො, භවොසො, දිට්ඨියො, අවිජ්ජාසො.

වත්තාරො යොගා: කාමයොගො, භවයොගො, දිට්ඨියොගො, අවිජ්ජායොගො.

වත්තාරො විසංඤ්ඤාගා: කාමයොගවිසංඤ්ඤාගො, භවයොගවිසංඤ්ඤාගො, දිට්ඨියොගවිසංඤ්ඤාගො, අවිජ්ජායොගවිසංඤ්ඤාගො.

වත්තාරො ගන්ථා: අභිජ්ඣා කායගණ්ඨො, ඛාපාදො කායගණ්ඨො, පිලබ්බතපරාමාසො කායගණ්ඨො, ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගණ්ඨො.

වත්තාරි උපාදානානි: කාමුපදානං, දිට්ඨිපදානං, පිලබ්බතුපදානං, අත්තවාදුපදානං.

වත්තෙසා යොනියො: අණ්ඩජයොනි, ජලාබ්බජයොනි, සංසෙදජයොනි, ඔපපාතිකයොනි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කර්ම සතරෙක: ඇවැත්නි, කළු වූ කළු විපාක ඇති කර්මයෙක් (දග අකුලකර්මපථය) ඇත. ඇවැත්නි, සුදු වූ සුදු විපාක ඇති කර්මයෙක් (කුලකර්මපථය) ඇත. ඇවැත්නි, කළු සුදු මිශ්‍ර වූ ද කළු සුදු විපාක ඇත්තාවූ ද කර්මයෙක් (සුවණ්ණ දෙන මිශ්‍ර කර්මයෙක්) ද ඇත. ඇවැත්නි, කළු නොවූ ද සුදු නොවූ ද කළු සුදු විපාක නැති යමෙක් කර්මක්ෂයය පිණිස පවත්නේ ද එබඳු වූ කර්මයෙක් (සතර මාර්ගඥනය) ඇති.

සාක්ෂාත්කරණීය ධර්ම සතරෙක: පූර්වේනිවාසය (පෙර වුසු කඳ පිළිවෙළ) සිතියෙන් පසක් කළ යුතු, සත්වයන්ගේ ව්‍යුති උපපත්ති දෙක දිවැසින් පසක් කළ යුතු, විමොක්ෂ අටසහස්‍රාන නාම කසින් පසක් කළ යුතු. ආශ්‍රවයන් ගේ ක්ෂයය රහත්පල නුවණින් පසක් කළ යුතු.

ඔස (මහවතුරු) සතරෙක: කාම ඔසය (පංචකාමඥානික රාගය), භව ඔසය (රූපාරූපභවයන්හි ඡන්දරාගය), දාෂ්ටි ඔසය (දෙසැට මිස දිට්‍ර), අවිද්‍යා ඔසය.

යොග (සතුන් සසඳ යොදන බඳින අකුසල්) සතරෙක: කාමයොගය, භවයොගය, දාෂ්ටියොගය අවිද්‍යායොගයි.

විසංයොග (බැදුම් ලිහැලුම්) සතරෙක: කාමයෝග විසංයොගය (අභූතධ්‍යානයත් එය පාදක කොට ලැබූ අනාගාමි මාර්ගයත්), භවයොග-විසංයොගය (රහත්මහ), දාෂ්ටියොග විසංයොගය (සෝවාන් මහ), අවිද්‍යා-යොග විසංයොගයි (රහත්මහ).

ග්‍රන්ථ (සසඳ නාමරූපයන් ගැට ගසන බඳින අකුසල්) සතරෙක: අභිධ්‍යාව (නාම කය හා රූප කය හා සසඳ ගැට ගසන) කාය ග්‍රන්ථයෙක, ව්‍යාපාදය කායග්‍රන්ථයෙක, භිලවුන දැඩි කොට ගැන්ම කාය ග්‍රන්ථයෙක, මෙය ම සත්‍ය යැ යි සෙස්ස හිස් යැ යි පැවැති දැඩි දාෂ්ටිග්‍රාහය කායග්‍රන්ථයෙක.

උපාදන (ගැනුම්) සතරෙක: කාමොපාදනය (රාග නැමැති ග්‍රහණය), දාෂ්ට්‍යපාදනය (මිථ්‍යාදාෂ්ටි නැමැති ග්‍රහණය), භිලවුනොපාදනය (භිල-වුනගෙන් ගැන්ම), ආත්මවාදෙපාදනය (ආත්මදාෂ්ටිග්‍රහණය).

යොනි (කොටස්) සතරෙක: අණ්ඩර යොනිය (බිජුවටැ උපන් සත්ව වර්ගයා), ජලාබ්‍ර ප්‍රයොනිය (දළබුයෙහි උපන් සත්ව වර්ගයා), සංස්ථෙ-දර යොනිය (ඇතුළත උණුහුමක් ඇති තැන උපන් සත්ව වර්ගයා) ඔප-පාතික යොනිය (වේගයෙන් අවුත් පැත්තවුත් බඳු වැ සොළොස් විය පත්තවුත් සේ වහා පහළ වන අත් බැව් ඇති සත්ව වර්ගයා.)

චක්කසො ගඛ්භාවකකන්තියො: ඉධාචුසො ඵකචෙව අසමපජානො මාතුකුච්ඡං ඔක්කමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මා නික්කමති. අයං පඨමා ගඛ්භාවකකන්ති.

පුන ච පරං ආචුසො ඉධෙකචෙව අසමපජානො මාතුකුච්ඡං ඔක්කමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මා නික්කමති. අයං දුතියා ගඛ්භාවකකන්ති.

පුන ච පරං ආචුසො ඉධෙකචෙව අසමපජානො මාතුකුච්ඡං ඔක්කමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මා නික්කමති. අයං තතියා ගඛ්භාවකකන්ති.

පුන ච පරං ආචුසො ඉධෙකචෙව අසමපජානො චෙව මාතුකුච්ඡං ඔක්කමති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මිං යාති, අසමපජානො මාතුකුච්ඡස්මා නික්කමති. අයං චතුස්ථා ගඛ්භාවකකන්ති.

චක්කාරො අත්තභාවපට්ඨානො: අඤ්චාචුසො අත්තභාවපට්ඨානො යස්මිං අත්තභාවපට්ඨානෙ අත්තසංකේතනා යෙව කමති නො පරසංකේතනා. අඤ්චාචුසො අත්තභාවපට්ඨානො යස්මිං අත්තභාවපට්ඨානෙ පරසංකේතනා යෙව කමති නො අත්තසංකේතනා. අඤ්චාචුසො අත්තභාවපට්ඨානො යස්මිං අත්තභාවපට්ඨානෙ අත්තසංකේතනා චෙව කමති පරසංකේතනා ච. අඤ්චාචුසො අත්තභාවපට්ඨානො යස්මිං අත්තභාවපට්ඨානෙ නෙව අත්තසංකේතනා කමති නො පරසංකේතනා.

චක්කසො දක්ඛිණාවිසුඤ්චියො: අඤ්චාචුසො දක්ඛිණා දයකතො විසුඤ්ඤති නො පටිග්ගාහකතො, අඤ්චාචුසො දක්ඛිණා පටිග්ගාහකතො විසුඤ්ඤති නො දයකතො, අඤ්චාචුසො දක්ඛිණා නෙව දයකතො විසුඤ්ඤති නො පටිග්ගාහකතො, අඤ්චාචුසො දක්ඛිණා දයකතො චෙව විසුඤ්ඤති පටිග්ගාහකතො ච.

චක්කාරි සංඛිග්ගවත්ථුති: දුතං, පෙය්‍යවජ්ජං,¹ අඤ්චරියා, සමානත්තතා.

චක්කාරො අනරියවොභාරා: මුසාවාදො, පිසුණා වාචා, ඵරුයා වාචා. සමච්ඡල්ලාපො.

1. පියවජ්ජං (සායා, කම)

ගර්භාවක්‍රාන්ති (ගැබැ පිළිසිදුම්) සතරෙක: ඇවැත්නි, මෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් දැනුම් නැත්තේ මවු කුසට බසි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ පළමු ගර්භාවක්‍රාන්තිය ය.

තව ද ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසට බසි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහිවෙයි. මේ දෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය ය.

තව ද ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසට බසි, දැනුම් ඇත්තේ මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් නැත්තේ මවු කුසින් බිහිවෙයි. මේ තෙවෙනි ගර්භාවක්‍රාන්තිය ය.

තව ද ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් දැනුම් ඇත්තේ ම මවු කුසට බසි, දැනුම් ඇත්තේ ම මවු කුසැ වෙසෙයි, දැනුම් ඇත්තේ ම මවු කුසින් බිහි වෙයි. මේ සතර වන ගර්භාවක්‍රාන්තිය යි.

ආත්මභාව ප්‍රතිලාභ (අත්බව ලැබීම) සතරෙක: යම් අත්බව ලැබීමෙක ආත්මසංවේතනාව (තමා විසින් කරන ලද වේතනාව ම) පවතී ද පරසඤ්චේතනාව (මන:ප්‍රදූෂක දෙවියන් ගේ සෙයින් අනුන් ගේ වේතනාව) නො පවතී ද එබඳු අත්බව ලැබීමක් ඇත. ඇවැත්නි, යම් අත්බව ලැබීමෙක පරසඤ්චේතනාව ම පවතී ද (ක්‍රීඩාප්‍රදූෂක දෙවියන්ගේ සෙයින්) ආත්මසඤ්චේතනාව නොපවතී ද එබඳු අත්බව ලැබීමක් ඇත. ඇවැත්නි, යම් අත්බව ලැබීමෙක ආත්මසංවේතනාවත් පවතී ද පරසංවේතනාවත් පවතී ද එසේ වූ අත්බව ලැබීමක් ඇත. ඇවැත්නි, යම් අත්බව ලැබීමෙක ආත්මසංවේතනාවත් නො පවතී ද පරසංවේතනාවත් නො ම පවතී ද එසේ වූ ආත්ම ප්‍රතිලාභයෙක් ඇත.

දක්ෂිණා විභූද්ධි (දත්ත පිරිසිදු කරන, මහත් පල කරන කරුණු) සතරෙක: ඇවැත්නි, පිළිගන්නාහුගෙන් නොව දයකයාගෙන් පිරිසිදු වන දක්ෂිණාවෙක් (දත්තයක්) ඇත, දත්තයාගෙන් නොව පිළිගන්නාහුගෙන් පිරිසිදු වන දක්ෂිණාවෙක් ඇත, දයකයාගෙනුදු පිළිගන්නාහුගෙනුදු පිරිසිදු නොවන දක්ෂිණාවෙක් ඇත. දයකයාගෙනුදු පිළිගන්නාහුගෙනුදු පිරිසිදුවන දක්ෂිණාවෙක් ඇත.

සංග්‍රහවස්තු සතරෙකි: දත්තය, ප්‍රියවචනය, අර්ථවර්යාව, සමානාත්මතාව.

අනාර්ය (ලාමකයන් ගේ) ව්‍යවහාර සතරෙකි: බොරැකීම, කේලාමිකීම, පරොස් බස් බිණීම, හිස් බස් දෙකීම.

චක්කාරො අරියවොහාරා: මුසාවාදු වෙරමණි,¹ පිසුණාය වාචාය වෙරමණි, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණි, සමඵප්පලාපා වෙරමණි.

අපරෙ පි චක්කාරො අනරියවොහාරා: අදිට්ඨ දිට්ඨවාදිතා, අසසුතෙ සුතවාදිතා, අමුතෙ මුතවාදිතා, අවිඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා.

අපරෙ පි චක්කාරො අරියවොහාරා: අදිට්ඨ අදිට්ඨවාදිතා, අසසුතෙ අසසුතවාදිතා, අමුතෙ අමුතවාදිතා, අවිඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා.

අපරෙ පි චක්කාරො: අනරියවොහාරා. දිට්ඨ අදිට්ඨවාදිතා, සුතෙ අසසුතවාදිතා, මුතෙ අමුතවාදිතා, විඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා.

අපරෙ පි චක්කාරො අරියවොහාරා: දිට්ඨ දිට්ඨවාදිතා, සුතෙ සුතවාදිතා, මුතෙ මුතවාදිතා, විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා.

චක්කාරො පුග්ගලා: ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො අත්තත්තපො හොති අත්තපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්කො, ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො පරත්තපො හොති පරපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්කො, ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො අත්තත්තපො ච හොති අත්තපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්කො පරත්තපො ච පරපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්කො, ඉධ පනාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො නෙව අත්තත්තපො හොති න අත්තපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්කො න පරත්තපො න පරපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්කො. යො අනත්තත්තපො අපරත්තපො දිට්ඨො ධම්මෙ නිව්ඡාතො නිබ්බුතො සීතිභූතො සුඛපටි-සංවෙදි බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති.

අපරෙ පි චක්කාරො පුග්ගලා: ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො අත්තභිකාය පටිපනෙතා හොති නො පරභිකාය, ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො පරභිකාය පටිපනෙතා හොති නො අත්තභිකාය, ඉධාචුසො ඵකච්චො පුග්ගලො නෙව අත්තභිකාය පටිපනෙතා හොති න පරභිකාය, ඉධාචුසො ඵකච්චො, පුග්ගලො අත්තභිකාය වෙව පටිපනෙතා හොති පරභිකාය ච.

1. වෙරමණි (කෙසුචි)

ආර්ය (සත්පුරුෂයන්ගේ) ව්‍යවහාර සතරෙකි: මුසවායෙන් වැළැක්ම, කේලාම කීමෙන් වැළැක්ම, පරොස් බසින් වැළැක්ම, හිස් බස් දෙඩුමෙන් වැළැක්ම.

අන්‍ය ද ආර්ය ව්‍යවහාර සතරෙක: නොදුටු දැයෙහි දක්නා ලදා යි කියන බව, නො ඇසූ දැයෙහි අසන ලදා යි කියන බව, අමුතයෙහි (ආශ්‍රාණ ආස්වාදන ස්පර්ශන නො කළ දැයෙහි) මුත යැ යි (ආශ්‍රාණ ආස්වාදන ස්පර්ශන කරන ලදා යි) කියන බව, අවිඤ්ඤයෙහි (නො සිතූ දැයෙහි) සිතන ලදා යි කියන බව.

අන්‍ය ද ආර්යව්‍යවහාර සතරෙක: නොදුටු දැයෙහි නො දක්නා ලදා යි කියන බව, නො ඇසුණු දැයෙහි නො ඇසිණැ යි කියන බව, අමුතයෙහි අමුත යැ යි කියන බව, අවිඤ්ඤයෙහි අවිඤ්ඤ යැ යි කියන බව.

අන්‍ය ද ආර්ය ව්‍යවහාර සතරෙක: දුටු දැයෙහි දක්නා ලදා යි කියන බව, ඇසූ දැයෙහි අසන ලදා යි කියන බව, මුතයෙහි මුත යැ යි කියන බව, විඤ්ඤයෙහි විඤ්ඤ යැ යි කියන බව.

පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් ආත්මපරිනාපනානුයෝගයෙහි (තමා තැවීමෙහි) යෙදුණේ ආත්මන්තප වෙයි, ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් පරපරිනාපනානුයෝගයෙහි (අනුන් තැවීමෙහි) යෙදුණේ පරන්තප වෙයි. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් ආත්මපරිනාපනානුයෝගයෙහි යෙදුණේ ආත්මන්තපද පරපරිනාපනානුයෝගයෙහි යෙදුණේ පරන්තප ද වෙයි. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුද්ගලයෙක් ආත්මපරිනාපනානු යෝගයෙහි නො යෙදුණේ ආත්මන්තප ද නො වේ පරපරිනාපනානුයෝගයෙහි නො යෙදුණේ පරන්තප ද නො වේ. හේ ආත්මන්තප නො වූයේ (තමා නො තවනුයේ), පරන්තප ද නො වූයේ (අනුන් නො තවනුයේ) මෙ අත්බවහි ම තෘෂ්ණා නැත්තේ, කෙලෙස් නිවීමෙන් නිවුණේ, සිසිල් වූයේ (ධ්‍යාන සැප මාර්ග-සැප, ඵල සැප, නිවන් සැප යන) සුව විදුනා සුදු වූයේ භ්‍රෂ්මණ වූ ආත්මයෙන් (ශ්‍රේෂ්ඨ වූ සිතින්) යුක්ත ව වෙසෙයි.

අන්‍ය වූ ද පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක: ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් තමහට මිස පරහට වැඩ පිණිස පිළිපත්තේ නොවෙයි, ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් පරහට මිස තමහට වැඩ පිණිස පිළිපත්තේ නො වෙයි. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් තමහට ද පරහට ද වැඩ පිණිස පිළිපත්තේ නො වෙයි. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් තමහට ද, පරහට ද වැඩ පිණිස පිළිපත්තේ වෙයි.

අපරෙ පි චක්කාරො සුගගලා: තමොතමපරායනො, තමොචොති-
පරායනො, චොතිතමපරායනො, චොතිචොතිපරායනො.

අපරෙ පි චක්කාරො සුගගලා: සමණවටලො, සමණපදුමො, සමණ-
පුණ්ඩරිකො, සමණෙසු සමණසුබ්බමාලො.

ඉමෙ ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමොසම්මුදෙධන චක්කාරො ධම්මා සමමදකඤ්ඤා. තස්ස සබ්බෙහෙව
සඤ්ඤාසිතඛං -පෙ- අත්ථාය භික්ඛාය සුඛාය දෙවමනුසානං.

පඤ්චකං

11. අත්ථි ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමො-
සම්මුදෙධන පඤ්ච ධම්මා සමමදකඤ්ඤා. තස්ස සබ්බෙහෙව සඤ්ඤාසිතඛං
න විවදිතඛං, යථයිදං බ්‍රහ්මවර්ගං අඛිනියං අසාන විරට්ඨිනිකං, තදසා
බහුජනභික්ඛාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භික්ඛාය සුඛාය
දෙවමනුසානං.

කතමෙ පඤ්ච: පඤ්චකඛිනධා- රූපකඛිනෙධා, වේදනාකඛිනෙධා,
සංකෘතාකඛිනෙධා, සංඛාරකඛිනෙධා, විඤ්ඤාණකඛිනෙධා.

පඤ්චපාදනකඛිනධා: රූපපාදනකඛිනෙධා,* වේදනාපාදනකඛිනෙධා, සංකෘ-
තපාදනකඛිනෙධා, සංඛාරපාදනකඛිනෙධා, විඤ්ඤාණපාදනකඛිනෙධා,

පඤ්ච කාමගුණා: චක්ඛුවිඤ්ඤායා රූපා ඉට්ඨා කතතා මනාපා
පියරූපා කාමුපසංභිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤායා සඤ්ඤා -පෙ-
සාණවිඤ්ඤායා ගත්ථා -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤායා රසා -පෙ- කාය-
විඤ්ඤායා ඓදාංගිකා ඉට්ඨා කතතා මනාපා පියරූපා කාමුපසංභිතා
රජනීයා.

1. පිඨිගුප්පො (කෙසුච්චි)

2. රූපපාදනකඛිනෙධා (මජ්ඣිම)

අනාග වු ද පුද්ගලයෝ සතරදෙනෙක: අභරු වුයේ අභර ම පර ලොවැ ගතිය කොටැති (අභරින් අභරට යන) පුතුලාය, අභරු වුයේ එළිය පරලොව ගතිය කොටැති (අභරෙන් එළියට යන) පුතුලාය, එළිමත් වුයේ අභර පරලොව ගතිය කොටැති (එළියෙන් අභරට යන) පුතුලාය, එළිමත් වුයේ එළියම පරලොව ගතිය කොටැති (එළියෙන් එළියට යන) පුතුලාය.

අනාග වු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක: අවලග්‍රමණයා ය (සෝවාන් මහණ ය), ග්‍රමණපද්මය හෙවත් පියුමක් බඳු මහණ ය (සකාදගාමී මහණ ය), ග්‍රමණපුණ්ඩරිකය හෙවත් හෙළ පියුමක් බඳු මහණ ය (අනාගාමී මහණය), ග්‍රමණයන් අතුරෙහි ග්‍රමණ සුතුමාර ය හෙවත් සියුමැළි මහණ ය (රහත් මහණ තෙමේ ය.)

ඇවැත්නි, මොහු දන්නා දක්නා අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වු ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට ම වදරන ලද සතර ධර්මයෝය. එය ... දෙව් මිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැයියැ යුතු.

පඤ්චකය

11. ඇවැත්නි, දන්නා දක්නා අර්හත් වු සමාක්සම්බුද්ධ වු ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද පඤ්ච ධර්ම කෙනෙක් ඇත. යම්යේ මේ සස්ත දීර්ඝ කාලයක් පැවැතිය හැකි වන්- නේ ද, බොහෝ කලක් සිටිය හැකි වන්නේ ද එසේ වනු පිණිස, එහි තොප සියලු දෙනා ම විසින් සමග වැ ගැයියැ යුතු, විව ද නො කළ යුතු. එය බොහෝ දෙතාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙතාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පාව පිණිස, දෙව් මිනිස්නට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

කවර පඤ්ච ධර්ම කෙනෙක් ද යත්: ස්කන්ධ පසෙක- රූපස්කන්ධය, වේදනාස්කන්ධය, සංඥස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය, විඤ්ඤාස්කන්ධය.

උපාදාස්කන්ධ පසෙක: රූපොපාදාස්කන්ධය, වේදනොපාදාස්කන්ධය, සංඥොපාදාස්කන්ධය, සංස්කාරොපාදාස්කන්ධය, විඤ්ඤාපාදාස්කන්ධය.

කාමගුණ (කාම කොටස්) පසෙක: වත්ත්‍රවිඤ්ඤායෙන් දත යුතු වු ඉෂ්ට වු කාන්ත වු මන වඩන්නා වු ප්‍රියස්වභාවය ඇති කාම නිශ්ශ්‍රිත වු ඇලුම් කටයුතු වු රූපයෝ ය, ශ්‍රොත්‍ර විඤ්ඤායෙන් දත යුතුවු ... ශබ්ද යෝ ය, ස්‍රාණ විඤ්ඤායෙන් දත යුතු වු ... ගන්ධයෝ ය, ජීව්වා විඤ්ඤායෙන් දතයුතු වු ... රසයෝය, කායවිඤ්ඤායෙන් දත යුතු වු ඉෂ්ට වු, කාන්ත වු මන වඩන්නා වු ප්‍රිය ස්වභාවය ඇති කාම නිශ්ශ්‍රිත වු ඇලුම් කටයුතු වු ස්ප්‍රේෂ්ටව්‍යයෝ යි.

පඤ්ච ගතියො: නිරයො, කිරමිනායොනි, පෙත්තිවිසයො, මනුසා, දෙවා.

පඤ්ච මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාභමච්ඡරියං, වණණමච්ඡරියං, ධම්මමච්ඡරියං.

පඤ්ච නිවරණානි: කාමච්ඡන්දනිවරණං, බ්‍යාපාදනිවරණං, ථිතමිඤ්ඤානිවරණං, උඤ්චවකුක්කුචනිවරණං, විවිකිච්ඡානිවරණං.

පඤ්චාරම්භාගියානි සංයොජනානි: සක්කායදිට්ඨි, විවිකිච්ඡා, සීලබ්ධි-තපරාමාසො, කාමච්ඡන්ද, බ්‍යාපාදො.

පඤ්චුඤ්ඤාගියානි සංයොජනානි: රූපරාගො, අරූපරාගො, මානො, උඤ්චං, අවිජ්ජා.

පඤ්ච සික්ඛාපදානි: පාණාතිපාතා වෙරමණි, අදින්න දුතා වෙරමණි, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණි, මුසාවාදා වෙරමණි, සුරාමෙරයමජ්ජ-පමාදුච්ඡිනා වෙරමණි.

පඤ්ච අභබ්බධ්‍යානානි: අභබ්බො ආවුසො ඛිණ්ණසංචාරො ජීවිතා වොරොපෙත්තුං, අභබ්බො ඛිණ්ණසංචාරො භික්ඛු අදින්නං ථෙය්‍යසංඛාරං ආදිසිත්තුං, අභබ්බො ඛිණ්ණසංචාරො භික්ඛු මෙට්ඨනං ධම්මං පටිසෙවිත්තුං, අභබ්බො ඛිණ්ණසංචාරො භික්ඛු සමපජානමුසා භාසිත්තුං, අභබ්බො ඛිණ්ණසංචාරො භික්ඛු සන්තිධිකාරකං කාමෙ පරිභුඤ්ජිත්තුං සෙය්‍යථාපි පුබ්බෙ අගාරියකභුතො.

පඤ්ච බ්‍යාසනානි: ඤාතිබ්‍යාසනං, භොගබ්‍යාසනං, රොගබ්‍යාසනං, සීලබ්‍යාසනං, දිට්ඨිබ්‍යාසනං. නාවුසො සත්ථා ඤාතිබ්‍යාසනහෙතු වා භොගබ්‍යාසනහෙතු වා රොගබ්‍යාසනහෙතු වා කායස්ස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති. සීලබ්‍යාසනහෙතු වා ආවුසො සත්ථා දිට්ඨිබ්‍යාසනහෙතු වා කායස්ස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති."

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ගති (කර්ම කළවුන් යැ යුතු තැන්) පසෙක: නිරය, කිරිසන් යෝනිය, ප්‍රෙතලෝකය, මිනිස් ලොව, දෙවිලොව.

මාත්සර්‍ය (මසුරුබව) පසෙක: ආවාසමාත්සර්‍යය, කුලමාත්සර්‍යය, ලාභමාත්සර්‍යය, වර්ණමාත්සර්‍යය, ධර්මමාත්සර්‍යය.

නිවරණ පසෙක: කාමච්ඡන්දනිවරණය, ව්‍යාපාදනිවරණය, ථිතමිඤ්ඤානිවරණය, උඤ්චවකුක්කුච්ච නිවරණය, විචිකිච්ඡානිවරණය.

ඔරමහාගිය සංයෝජන පසෙක: සත්කායදෘෂ්ටිය, විචිකිත්සාව, ශීලචුතපරාමර්ශය, කාමච්ඡන්දය, ව්‍යාපාදය.

උද්ධමහාගිය සංයෝජන පසෙක: රූපරාගය, අරූපරාගය, මානස, උද්ධවචය, අවිද්‍යාව.

ශික්ෂාපද (ශික්ෂා කොටස්) පසෙක: ප්‍රාණසාතයෙන් වැළැක්ම, අදත්තාදානයෙන් වැළැක්ම, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වැළැක්ම, මුසාවාදයෙන් වැළැක්ම, මත්බවට ද ප්‍රමාදයට ද කාරණ වූ රහමෙර පිමෙන් වැළැක්ම.

අභවා (නොවිය හැකි) කරුණු පසෙක: ඇවැත්නි, රහත් මහණ තෙමේ සිතා ප්‍රාණියකු දිවියෙන් තොර කරන්නට නො හැක්කේ ය, රහත් මහණ තෙමේ නො දුන් දෑ සොර සිකිත් ගන්නට නො හැක්කේ ය, රහත් මහණ මෙවුන්දම් සෙවුනට නො හැක්කේ ය. රහත් මහණ තෙමේ දන මුසවා තෙපලන්නට නො හැක්කේ ය, රහත් මහණ තෙමේ පෙර ගිහි කාලයෙහි මෙන් රැස් කොට තබා ගෙන කාමවස්තුන් පරිභෝග කරන්නට නො හැක්කේ ය.

වාසන පසෙක: ඥාතිවාසනය, භෞගවාසනය, රොගවාසනය, ශීල-වාසනය, දෘෂ්ටිවාසනය. ඇවැත්නි, සත්වයෝ ඥාතිවාසන හෙයින් හෝ භෞගවාසන හෙයින් හෝ රෝග වාසන හෙයින් හෝ කා බුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ දුකට ස්ථාන වූ විවස වැ පතිත වන තැන වූ නිරයට නො පැමිණෙත්. ඇවැත්නි, ශීලවාසන හෙයින් හෝ දෘෂ්ටිවාසන (මිථ්‍යාදෘෂ්ටි) හෙයින් හෝ සත්වයෝ කාබුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ දුකට ස්ථාන වූ විවස ව පතිත වන තැන වූ නිර-යට පැමිණෙත්.

පඤ්ච සමපදා; ඤාතිසමපදා, භොගසමපදා, ආරොගාසමපදා, සීලසමපදා, දිට්ඨිසමපදා. නාවුසො සත්තා ඤාතිසමපදාහෙතු වා භොගසමපදාහෙතු වා ආරොගාසමපදාහෙතු වා කායසං හෙද පරමරණා සුගතිං සංගං ලොකං උපපජ්ජති. සීලසමපදාහෙතු වා ආවුසො සත්තා දිට්ඨිසමපදාහෙතු වා කායසං හෙද පරමරණා සුගතිං සංගං ලොකං උපපජ්ජති.

පඤ්ච ආදීනවා දුස්සීලසං සීලවිපක්කියා: ඉධාවුසො දුස්සීලො සීලවිපක්කො පමාදධිකරණං මහතිං භොගජාතීං නිගච්ඡති. අයං පටමො ආදීනවො දුස්සීලසං සීලවිපක්කියා.

පුත ව පරං ආවුසො දුස්සීලසං සීලවිපක්කසං පාපකො කිත්තිසංඥා අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං දුතියො ආදීනවො දුස්සීලසං සීලවිපක්කියා.

පුත ව පරං ආවුසො දුස්සීලො සීලවිපක්කො යඤ්ඤදෙව පරිසං උපසඛාමති යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං අවිසාරදො උපසඛාමති මඩ්ඛුගුතො. අයං තතියො ආදීනවො දුස්සීලසං සීලවිපක්කියා.

පුත ව පරං ආවුසො දුස්සීලො සීලවිපක්කො සමමුළුභා කාලං කරොති. අයං චතුසො ආදීනවො දුස්සීලසං සීලවිපක්කියා.

පුත ව පරං ආවුසො දුස්සීලො සීලවිපක්කො කායසං හෙද පරමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. අයං පඤ්චමො ආදීනවො දුස්සීලසං සීලවිපක්කියා.

පඤ්ච ආනිසංසා සීලවතො සීලසමපදා: ඉධාවුසො සීලවා සීලසමානෙතො අපමාදධිකරණං මහත්තං භොගකඛන්ධං අධිගච්ඡති. අයං පටමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසමපදා.

පුත ව පරං ආවුසො සීලවතො සීලසමානසං කල්‍යාණො කිත්තිසංඥා අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං දුතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසමපදා.

සම්පත් පසෙක: ඥාති සම්පත, භෞත සම්පත, ආරෝග්‍ය සම්පත, ශීල සම්පත, දාෂ්ටි සම්පත. ඇවැත්නි, සත්වයෝ ඥාති සම්පත් හෙයින් හෝ හෝග සම්පත් හෙයින් හෝ ආරෝග්‍ය සම්පත් හෙයින් හෝ කා බුන් මරණින් මතු සුවයට ස්ථාන වූ ස්වර්ග ලෝකයට නො පැමිණෙත්. ඇවැත්නි, ශීල සම්පත් හෙයින් හෝ දාෂ්ටිසම්පත් (සමාග් දාෂ්ටි) හෙයින් හෝ සත්වයෝ කා බුන් මරණින් මතු සැපට ස්ථාන වූ ස්වර්ග ලෝකයට පැමිණෙත්.

දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි (දුසිල්බවේ) දෙස් පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි දුසිල් තෙම ශීලවිපත්තියට පැමිණියේ, ප්‍රමාද කාරණයෙන් මහත් භෞත (වස්තු) විනාශයට පැමිණෙයි. මේ දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි පළමු දෙස යි.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශීලවිපත්තියට පැමිණි, දුසිල්හුගේ ලාමක කීර්තිශබ්දයෙන් (අපකීර්තියෙන්) උස් වැ නැහෙයි. මේ දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි දෙවෙනි දෙස ය.

තව ද අනෙකෙක් ඇත. ඇවැත්නි, ශීලවිපත්තියට පැමිණි දුසිල් තෙම කැත් පිරිසක් හෝ බමුණු පිරිසක් හෝ ගැහැවිපිරිසක් හෝ මහණ පිරිසක් හෝ යම් යම් ම පිරිසක් කරා එළැඹෙන්නේ නම් අහිත නො ව (බාන සුලු ව) තෙද නැති ව එළැඹෙයි. මේ දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි තුන් වැනි දෙස ය.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, ශීලවිපත්ත වූ දුසිල් තෙමේ සිහි මුළා වූයේ කල්ලිය කෙරෙයි. මේ දුසිල්හුගේ ශීලවිපත්තියෙහි සතර-වන දෙස ය.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, ශීලවිපත්ත වූ දුසිල් තෙම කා බුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ, දුකට ස්ථාන වූ, විවිධ වැ පතිත වන තැන වූ නිරයට පැමිණෙයි. මේ දුසිල්හු ගේ ශීලවිපත්තියෙහි පස්වන දෙස යි.

සිල්වත්හුගේ ශීලසම්පත්තියේ අනුසස් පසෙක. ඇවැත්නි, මෙහි සිල්වත් තෙමේ ශීලයෙන් යුක්තවූයේ, නොපමා කරුණින් මහත් භෞගරාශියක් ලබයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීලසම්පත්තියෙහි පළමු වන අනුසස් ය.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, ශීලසම්පත්ත වූ සිල්වත්හුගේ යහපත් කීර්තිශබ්දයෙන් උස් වැ නැහෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීල-සම්පත්ති දෙවෙනි අනුසස් ය.

සුත ව පරං ආවුසො සීලවා සීලසම්පන්නො යඤ්ඤදෙව පරිස උපසඬකමති යදි ඛත්තිසපරිසං යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං විසාරදො උපසඬකමති අමඛිකුහුතො. අයං තතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදය.

සුත ව පරං ආවුසො සීලවා සීලසම්පන්නො අසම්මුලොහො කාලං කරොති. අයං චතුසො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදය.

සුත ව පරං ආවුසො සීලවා සීලසම්පන්නො කායසා හෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. අයං පඤ්ඤමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදය.

වොදකෙන ආවුසො භික්ඛුනා පරං වොදෙකුකාමෙන පඤ්ඤ ධම්මෙ අජ්ඣක්කං උපධ්වපෙත්වා පරො වොදෙකඛෙබ්බා: කාලෙන වක්ඛාමී නො අකාලෙන, භූතෙන වක්ඛාමී නො අභූතෙන, සංණ්ඝෙන වක්ඛාමී නො ඵරුසෙන, අත්ඨසංභිතෙන වක්ඛාමී නො අත්ඨසංභිතෙන, මෙත්තං විත්තෙන් වක්ඛාමී නො දෙසන්නරොනා ති. වොදකෙන ආවුසො භික්ඛුනා පරං වොදෙකුකාමෙන. ඉමෙ පඤ්ඤ ධම්මෙ අජ්ඣක්කං උපධ්වපෙත්වා පරො වොදෙකඛෙබ්බා.

පඤ්ඤ පට්ඨානියධිගානි: ඉධාවුසො භික්ඛු සද්දො හොති, සද්දහති තථාගතසා ඛෙබ්බා: ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්මුද්ධො විජ්ජාවරණං සම්පන්නො සුගතො ලොකවිදු අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති, අප්පාඛාධො හොති අප්පාතඛෙබ්බා සමච්චෙපාතිනියා ගහණියා සමන්තාගතො නාතිසීතාය නාවුණ්ණාය මජ්ඣමාය පට්ඨානක්ඛමාය, අසඨො හොති අමායාවී යථාභූතං අත්තනං ආචිකන්තා සත්ථරි වා විඤ්ඤසු වා සම්මුභවාරිසු, ආරද්ධවිරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදය ථාමවා දළහපරක්කමො අතික්ඛින්නධුරො කුසලෙසු, ධම්මෙසු, පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථාගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනියා.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්ති, ශීලයෙන් යුත් සිල්වත් තෙමේ කැත් පිරිසකට වේවයි බමුණු පිරිසකට වේවයි ගැහැව් පිරිසකට වේ-වයි මහණ පිරිසකට වේවයි යම් යම් ම පිරිසක් කරා එළැඹෙන්නේ නම්, අහිත වැ තෙදැති වැ එළැඹෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීලසම්පත්තියේ තෙවෙනි අනුසය ය.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්ති, ශීලසම්පන්න වූ සිල්වත් තැනැත්තේ සිහි මුළු නොවූයේ කලුරිය කෙරෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීල සම්පත්ති සතරවැනි අනුසය ය.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්ති, ශීලයෙන් යුක්ත වූ සිල්වත් තෙමේ කා බුන් මරණින් මතු සැපයට ස්ථාන වූ සගලොවට පැමිණෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ ශීලසම්පත්තියේ පස්වැනි අනුසය යි.

ඇවැත්ති, මෙරමාහට චෝදනා කරනු රිසි වොදක භික්ෂුහු විසින් ධර්ම පසක් තමා කෙරෙහි එළවා මෙරමාට වොදනා කළ යුතු: සුදුසු කාලයෙහි කියන්නෙමි, නොකල්හි නොකියන්නෙමි යි යන සිත, වූ දැසින් (සත්‍යයෙන්) කියමි, නොවූ දයෙකින් නො කියමි යි යන සිත, මොළොක් බසින් කියමි, පරොස් බසින් නො කියමි යි යන සිත, ඔහුට වැඩ කැමැති සිතින් මිස අවැඩ කැමැති සිතෙකින් නො කියන්නෙමි යි යන සිත, මෙත්සිතින් මිස ද්වේෂ සහිත සිතින් නොකියන්නෙමි යන සිත. ඇවැත්ති, මෙරමාහට චෝදනා කරනු රිසි චෝදක මහණහු විසින් මේ ධර්ම පස තමා කෙරෙහි එළවා මෙරමාට චෝදනා කළ යුතු.

ප්‍රාධානිකාඛිත (ප්‍රධාන් වීර්ය වඩන මහණහු තුළ වියැ යුතු ගුණාධිග) පසෙක; ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙම සැදහැ ඇත්තේ වෙයි. ඒ හගවත් තෙමේ මේ මේ කරුණින් අර්හත් ය, සමාන්තසම්බුද්ධ ය, විද්‍යාවන්-ගෙන් හා වරණධර්මයන් ගෙන් සම්පූර්ණ ය, සුගත ය, ලෝකවිද්‍ය ය, නිරුත්තර පුරුෂදමාසාරජි ය, දෙව්මිනිස්නට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, හග-වත්' යැ යි තරාගතයන් වහන්සේ ගේ බෝධිය (සතර මහ නුවණ) හද-හයි. රෝග නැත්තේ නිද්‍රාවේ, ඉතා ශීත ද නො වූ ඉතා උෂ්ණ ද නො වූ මධ්‍යම වූ, ප්‍රධාන් වීර්යය වැඩිමට යෝග්‍ය වූ, සම ලෙස අහර පැස-වන උදරාග්නියෙන් යුක්ත වෙයි.

ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි හෝ නුවණැති සබරම්සරුවන් කෙරෙහි හෝ තත් වූ පරිදි සිය වරද හෙළි කරන්නේ ශබ්ද නොවූයේ මායා නැත්තේ වෙයි.

ශක්ති ඇත්තේ, දඩ් උත්සාහ ඇත්තේ, කුසල් දහම්හි බහා නො-තැබූ වැර ඇත්තේ, අකුසල් දහමුත් පහ කරනු පිණිස, කුසල් දහමුත් ලැබෙන්නම පිණිස පිරිසුන් වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි.

පිරිසිදු වූ, කෙලෙසුන් විදුලීමට සමත්, මොනොවට දුක් වැනැසීමට යන නුවණින් යුක්ත වූයේ උද්‍යාස්තගාමිනී ප්‍රඥායෙන් සමන්විතවූයේ, ප්‍රඥාවත් වෙයි.

පඤ්ච සුද්ධාවාසා: අවිභා අතප්පා සුද්දසා සුද්දසී අකනිට්ඨා.

පඤ්ච අනාගාමීනො: අනතරාපරිනිබ්බාසී, උපභවවපරිනිබ්බාසී, අසංඛාරපරිනිබ්බාසී සසංඛාරපරිබ්බාසී, උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමී.

පඤ්ච වෙනොඨීලා: ඉධාචුසො භික්ඛු සත්ථරි කඛබ්බි වීචිකිච්ඡති නාධිමුච්ඡති න සමපසිද්ධි. යො සො ආචුසො භික්ඛු සත්ථරි කඛබ්බි වීචිකිච්ඡති නාධිමුච්ඡති න සමපසිද්ධි, තස්ස වීක්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය. යස්ස වීක්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං පඨමො වෙනොඨීලො.

පුත ව පරං ආචුසො භික්ඛු ධම්මෙ කඛබ්බි වීචිකිච්ඡති -පෙ- සංඛෙක කඛබ්බි වීචිකිච්ඡති, -පෙ- සික්ඛාය කඛබ්බි වීචිකිච්ඡති -පෙ- සමුභවාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතවිනෙතා ඩීලජාතො. යො සො ආචුසො භික්ඛු සමුභවාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහත-විනෙතා ඩීලජාතො, තස්ස වීක්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය. යස්ස වීක්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං පඤ්චමො වෙනොඨීලො.

පඤ්ච වෙනසො විනිබ්බෙය්වා: ඉධාචුසො භික්ඛු කාමෙසු අවිගතරාගො හොති අවිගතජ්ඣෙ අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිලාභො අවිගතතණ්හො. යො සො ආචුසො භික්ඛු කාමෙසු අවිගතරාගො හොති අවිගතජ්ඣෙ අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිලාභො අවිගතතණ්හො, තස්ස වීක්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය. යස්ස වීක්ඛං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං පඨමො වෙනසො විනිබ්බෙය්වා.

භූමාවාස (අනාගාමී ද රහත් ද යන භූමි පුද්ගලයනට වාසස්ථාන) පසෙක: අවිහය, අතප්පය, සුදස්ස ය, සුදස්සි ය, අකනිඛ් ය.

අනාගාමීහු පස් දෙනෙක: අන්තරාපරිනිබ්බාසී (ආයු කාලයේ මැදක් ද නො ඉක්මැ අතර දී ම රහත් බවට පැමිණියේ) ය, උපහවිචපරිනිබ්බාසී (ආයු කාලයේ මැද කොටස ඉක්මැ රහත් වූයේ) ය, අසභිබාරපරිනිබ්බාසී (වෙහෙස නැති ව සුවසේ රහත් වූයේ) ය, සසභිබාර පරිනිබ්බාසී (උත්සාහ ඇති ව වෙහෙසී රහත් වූයේ) ය, උද්ධංසොක අකනිට්ඨගාමී (අවිහය පටන් කොට සතර බඹලෝ ඉක්මැ අකනිට්ඨාවට ගොස් රහත් වූයේ) ය.

වේතොබ්බිල (සිතැ තද බව) පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විමති උපදවයි, නිශ්චිත නො වෙයි, නො පහදී. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි ද විමති උපදවයි ද නිශ්චිත නො වෙයි ද නො පහදී ද, ඔහු ගේ සිත වීර්ය කරනුවට, පුන පුනා වීර්යයෙහි යෙදෙනුවට, නිරතුරු වීර්ය වඩනුවට, ප්‍රධන් වීර්ය කරනුවට නො නැමෙයි. යමකු ගේ සිත වීර්ය කරනුවට, පුන පුනා වීර්යයෙහි යෙදෙනුවට නිරතුරු වීර්ය වඩනුවට ප්‍රධන් වීර්ය කරනුවට නො නැමෙයි ද, මෙය පළමු වන වේතොබ්බිලය යි.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, මහණෙක් (පර්යාප්ති ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිවේධ යන ත්‍රිවිධ) ධර්මයෙහි සැක කෙරෙයි, විමති කෙරෙයි..... (අෂ්ටාර්ය පුද්ගල වූ ආර්ය සංඝයා කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විමති කෙරෙයි ... (අධිශීල අධිවිත්ත අධිප්‍රඥා යන ත්‍රිවිධ) ශික්ෂකයෙහි සැක කෙරෙයි. විමති කෙරෙයි ... සබරම්සරුන් කෙරෙහි කිපුණේ, නොසතුටු වූයේ, ගැටුණු සිතැත්තේ, හටගත් තද බව ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් සබරම්සරුන් කෙරෙහි කිපියේ නොසතුටු වූයේ ගැටුණු සිතැත්තේ, හටගත් තද බව ඇත්තේ වේ ද, ඔහුගේ සිත වීර්ය කරනුවට, පුන පුනා වීර්යයෙහි යෙදීමට, නිරතුරු වීර්ය වඩනුවට, ප්‍රධන් වීර්ය කරනුවට නො නැමෙයි ද. මෙය පස් වනු වේතොබ්බිලය යි.

වේතොවිනිබන්ධ (සිතේ බැඳුම්) පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම කාමයන්හි නො පහ වූ ඇල්ම ඇත්තේ, නො පහ වූ ඡන්දය ඇත්තේ, නො පහ වූ ප්‍රේමය ඇත්තේ, නො පහ වූ පවස් ඇත්තේ නො පහ වූ දූවිලි ඇත්තේ, නො පහ වූ තෘෂ්ණා ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් කාමයන්හි නො පහ වූ ඇල්ම ඇත්තේ, නො පහ වූ ඡන්දය ඇත්තේ, නො පහ වූ ප්‍රේමය ඇත්තේ, නො පහ වූ පවස් ඇත්තේ, නො පහ වූ දූවිලි ඇත්තේ, නො පහ වූ තෘෂ්ණා ඇත්තේ වෙයි ද, ඔහු ගේ සිත කෙලෙස් තවන වීර්යය පිණිස, පුන පුනා වීර්ය කරණු පිණිස, නිරතුරු ව වීර්ය කරනු පිණිස, ප්‍රධන් වඩනු පිණිස නො නැමෙයි. යමකුගේ සිත කෙලෙස් තවන වැර පිණිස, පුන පුනා වැර වඩනු පිණිස, නිරතුරු ව වැර වඩනු පිණිස, ප්‍රධන් වඩනු පිණිස නො නැමෙයි ද, මෙය සිත පිළිබඳ පළමු විනිබන්ධය (සිතේ බැඳීම) වෙයි.

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු කායෙ අවිගතරාගො භොති -පෙ-
රූපෙ අවිගතරාගො භොති -පෙ-

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු යාවදස්සං උදරාවභෙදකං භුඤ්ජො
සෙය්‍යසුඛං පසස්සුඛං මිඤ්ඤං අනුයුක්තො විහරති -පෙ-

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණ්ඩාය
බ්‍රහ්මවරියං වරති 'ඉමිනාහං සිලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා
බ්‍රහ්මවරියෙන වා දෙවො වා හවිසාමි දෙවඤ්ඤතරො වා'ති. යො සො
ආවුසො භික්ඛු අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණ්ඩාය බ්‍රහ්මවරියං වරති
'ඉමිනාහං සිලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මවරියෙන වා දෙවො වා
හවිසාමි දෙවඤ්ඤතරො වා ති, තස්ස විතං න නමති ආතප්පාය
අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය. යස්ස විතං න නමති ආතප්පාය
අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං පඤ්චමො වෙතස්සො
විනිබ්බෙය්‍යො.

පඤ්චන්ද්‍රියානි: චක්ඛන්ද්‍රියං, සොත්තන්ද්‍රියං, සානින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං,
කායින්ද්‍රියං.

අපරානි පි පඤ්චන්ද්‍රියානි: සුඛින්ද්‍රියං, දුක්ඛින්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං,
දොමනස්සින්ද්‍රියං, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං.

අපරානි පි පඤ්චන්ද්‍රියානි: සඤ්ඤින්ද්‍රියං, විරිද්ධින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමා-
ධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං.

පඤ්ච නිසසරණියා ධාතුගො: ඉධාවුසො භික්ඛුනො කාමෙ මනසි-
කරොතො කාමෙසු විතං න පක්ඛන්ද්‍රි නසප්පිද්ධි සන්තර්ඛාති න විමුච්චති
නෙක්ඛමමං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො නෙක්ඛමෙව විතං පක්ඛන්ද්‍රි
පසිද්ධි සන්තර්ඛාති විමුච්චති. තස්ස තං විතං සුගතං සුභාවිතං සුවුට්ඨිතං
සුවිමුක්තං විසංයුක්තං කාමෙහි, යෙ ව කාමසව්වාය උපපජ්ජන්ති ආසවා
විසාතා පරිළාභා,¹ චුක්කො සො තෙහි, න සො තං වෙදන් වෙදෙති,
ඉදමක්ඛාතං කාමානං නිසසරණං.

1. නිසසරණියා (Pāṭh, සා, කම)

2. විසාත පරිළාභා (සා, කම)

තව ද අනෙකෙක් ඇත. ඇවැත්නි, මහණෙක් සිය කය කෙරෙහි නොපහවූ ඇල්ම ඇත්තේ වෙයි... බාහිර රූපය කෙරෙහි නො පහ වූ ඇල්ම ඇත්තේ වෙයි...

තවද අනෙකෙක්. ඇවැත්නි, මහණෙක් රිසි තාක් කුස පුරා කායහන් සුවය (සැප පහසු දෙන ඇද පුටු පරිහරණය), පාර්ශ්ව සුවය (සුව පහසු ලැබෙන ලැබෙන සේ ඇලයෙන් ඇලයට පෙරළී පෙරළී හෝනා බව), නිදි සුව යන මෙහි යෙදුණේ වෙසෙයි...

තව ද අනෙකෙක්. ඇවැත්නි, මහණෙක් මේ ශීලයෙන් හෝ ඉත්‍යයෙන් හෝ තපසින් හෝ බබ්බරින් මහබලැති දෙවියෙක් හෝ වන්නෙමි, එක්තරා (ස්වල්ප බල ඇති) දෙවියෙක් හෝ වන්නෙමි'යි කිසි දෙව-
වුළුවෙක ඉපැදීම පතා මහණදම් පුරයි. ඇවැත්නි, මේ ශීලයෙන් හෝ මේ ඉත්‍යයෙන් හෝ මේ තපසින් හෝ මේ බබ්බරින් මම මහ බලැති දෙවියෙක් හෝ වන්නෙමි, එක්තරා හෝ දෙවියෙක් වන්නෙමි' යි කිසි යම් දෙවවුළුවෙකැ ඉපැදීම පතා මහණදම් පුරයි ද, ඔහුගේ සිත කෙලෙස් තවන වැර වඩනු පිණිස, පුන පුනා වැර වඩනු පිණිස, ප්‍රධන් වඩනු පිණිස නො නැමෙයි. මෙය පස්වනු වේතොවිනිබන්ධය ය.

ඉන්ද්‍රිය පසෙක: වක්කුරින්ද්‍රියය, ශ්‍රොත්‍රෙන්ද්‍රියය, ස්‍රාණෙන්ද්‍රියය, ජිහ්වෙන්ද්‍රියය, කායෙන්ද්‍රියය.

අන්‍ය වූ ද ඉන්ද්‍රිය පසෙක: සුඛ ඉන්ද්‍රියය, දුඃඛ ඉන්ද්‍රියය, සංසාරකයා ඉන්ද්‍රියය, දොර්මකයා ඉන්ද්‍රියය, උපෙක්ඛා ඉන්ද්‍රියය.

අන්‍ය වූ ද ඉන්ද්‍රිය පසෙක: ශ්‍රද්ධා ඉන්ද්‍රියය, වීර්ය ඉන්ද්‍රියය, ස්මෘති ඉන්ද්‍රියය, සමාධි ඉන්ද්‍රියය, ප්‍රඥා ඉන්ද්‍රියය.

නිඤ්ඤාණිය (විසංයුක්ත වූ) වෙන් වූ ස්වභාව පසෙක: ඇවැත්නි, මෙහි (අභ්‍යුධානායෙන් නැගී සිට) කාමයන් මෙනෙහි කරන මහණහුගේ සිත කාමයන්හි නො පිවිසෙයි. (කාමයන්හි) නො පහදී, නො රැඳෙයි, නො ඇලෙයි. වැලි දු තෙක්බම්මය (දශ අභ්‍යුධාන වඩා ලබන ප්‍රථම ධ්‍යානය) මෙනෙහි කරන ඔහුගේ සිත තෙක්බම්මයෙහි පිවිසෙයි, එහි පහදී, එහි රැඳී සිටී, එහි ඇලෙයි. ඔහුගේ ඒ සිත (අරමුණෙහි) මනා ව ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, කාමයන් කෙරෙන් මොනොවට නැගී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, කාමයන් කෙරෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. කාමයන් හෙතු කොට ගෙන යම් අසුව කෙනෙක්, යම් දුක් කෙනෙක්, යම් කාම දූවිලි කෙනෙක් උපදනාහු ද, ඔවුන්ගෙන් හේ මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ (කාම වේදනා ද කාම පරිදහ වේදනා ද යන ද්විවිධ) වේදනා නොවීදී. මේ (අභ්‍යුධානාය) කාමයන්ගේ නිඤ්ඤාණිය (විසංයෝගය) යි කියන ලදී.

සුභ ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො ඛ්‍යාපදො මනසිකරොතො ඛ්‍යාපාදෙ විතං න පකඛ්ඤ්ඤි නපප්පිද්ධි න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අඛ්‍යාපාදො ඛො පනසා මනසිකරොතො අඛ්‍යාපාදෙ විතං පකඛ්ඤ්ඤි පප්පිද්ධි සන්තිට්ඨති තසා නං විතං සුගතං සුභාවතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුක්තං විසංයුතං ඛ්‍යාපාදො. යෙ ච ඛ්‍යාපාදපච්චයා උපාජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිප්‍රාහා මුක්තො සො තෙහි. න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමකඛාතං ඛ්‍යාපාදසා නිසාරණං.

සුභ ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො විභෙසං මනසිකරොතො විභෙසාය විතං න පකඛ්ඤ්ඤි නපප්පිද්ධි න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අවිභෙසං ඛො පනසා මනසිකරොතො අවිභෙසාය විතං පකඛ්ඤ්ඤි පප්පිද්ධි සන්තිට්ඨති විමුච්චති තසා නං විතං සුගතං සුභාවතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුක්තං විසංයුතං විභෙසාය. යෙ ච විභෙසපාච්චයා උපාජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිප්‍රාහා, මුක්තො සො තෙහි. න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමකඛාතං විභෙසාය නිසාරණං.

සුභ ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො රූපෙ මනසිකරොතො රූපෙසු විතං න පකඛ්ඤ්ඤි නපප්පිද්ධි න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අරූපං ඛො පනසා මනසිකරොතො අරූපෙ විතං පකඛ්ඤ්ඤි පප්පිද්ධි සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තසා නං විතං සුගතං සුභාවතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුක්තං විසංයුතං රූපෙහි. යෙ ච රූපපාච්චයා උපාජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිප්‍රාහා, මුක්තො සො තෙහි න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමකඛාතං රූපානං නිසාරණං,

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, (මෙමත්‍රිධර්මයෙන් නැගී සිට) ව්‍යාපාදය මෙතෙහි කරන භික්ෂුහු ගේ සිත ව්‍යාපාදයෙහි නො පිවිසෙයි, ව්‍යාපාදයෙහි නො පහදී, ව්‍යාපාදයෙහි නොසිටී, ව්‍යාපාදයෙහි නො ඇලෙයි. වැලි දු අව්‍යාපාදය (මෙමත්‍රි) මෙතෙහි කරන ඔහු ගේ සිත අව්‍යාපාදයෙහි (මෙමත්‍රිධර්මයෙහි) පිවිසෙයි, එහි සිටියි, එහි ඇලෙයි. ඔහු ගේ ඒ සිත (මෙත් අරමුණෙහි) මනා ව ගියේ, මනා ව වැඩුණේ, (ව්‍යාපාදය කෙරෙන්) මොනොවට නැගී සිටියේ, (ව්‍යාපාදය කෙරෙන්) මොනොවට මිදුණේ, ව්‍යාපාදය කෙරෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. ව්‍යාපාද හේතුවෙන් යම් ආභාව කෙනෙක්, යම් දුක් කෙනෙක්, යම් යම් පරිදහ (දැවිලි) කෙනෙක් උපද්‍රවනු නම් ඔවුන් ගෙන් හේ මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ (ව්‍යාපාද වේදනා ද එහි විපාක වූ පරිදහ වේදනා ද යන ද්විවිධ) වේදනා නො විඳී. මෙය ව්‍යාපාදයා ගේ නිඃසරණ යැ (විසංයොගයා) යි කියන ලදී.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, (කරුණාධර්මයෙන් නැගී සිට) විහිංසාව මෙතෙහි කරන භික්ෂුහු ගේ සිත විහිංසායෙහි නො පිවිසෙයි, විහිංසායෙහි නො පහදී, විහිංසායෙහි නො සිටී, විහිංසායෙහි නො ඇලෙයි. වැලි අවිහිංසාව (කරුණාව) මෙතෙහි කරන ඔහුගේ සිත අවිහිංසායෙහි (කරුණා ධර්මයෙහි) පිවිසෙයි, එහි සිටියි, එහි ඇලෙයි. ඔහුගේ ඒ සිත (කරුණා අරමුණෙහි) මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ (විහිංසාව කෙරෙන්) මොනොවට නැගී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ මොනොවට වෙන් වූයේ වෙයි. විහිංසා හේතුවෙන් යම් ආභාව කෙනෙක්, යම් (විහිංසා වේදනා විහිංසා විපාක පරිදහ යැ යි) විවිධ වේදනා කෙනෙක් උපද්‍රවනු නම්, හෙ තෙමේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදෙයි. හේ ඒ වේදනා නො විඳී. මෙය විහිංසාව ගේ නිඃසරණයැ (විසංයොගයා) යි කියන ලදී.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති (අරූපධර්මයෙන් නැගී සිට) රූපයන් මෙතෙහි කරන භික්ෂුහු ගේ සිත රූපයන්හි නො පිවිසෙයි, නො පහදියි, නො සිටියි, නො ඇලෙයි. අරූප ධර්මය මෙතෙහි කරන ඔහු ගේ සිත අරූපධර්මයෙහි පිවිසෙයි, පහදී සිටියි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ ඒ සිත (අරූප අරමුණෙහි) මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, රූපයන් කෙරෙන් මොනොවට නැගී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, මොනොවට වෙන් වූයේ වෙයි. රූප හේතුවෙන් යම් ආභාව කෙනෙක්, දුක් කෙනෙක්, පරිදහ (දැවිලි) කෙනෙක් උපද්‍රවනු නම්, හෙ තෙමේ ඒ වේදනා නො විඳී. මෙය රූපයන්ගේ නිඃසරණයැ යි කියන ලදී.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො සක්කායං මනසිකරොතො සක්කායෙ විතං න පක්ඛන්දුති නපපිදති න සන්තිට්ඨති න විවුච්චති, සක්කායනිරොධං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො සක්කායනිරොධෙ විතං පක්ඛන්දුති පපිදති සන්තිට්ඨති විවුච්චති. තස්ස තං විතං සුගතං සුභාවිතං, සුවුට්ඨිතං සුචිත්තිතං විසංයුතං සක්කායෙන. යෙ ව සක්කායපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිප්පාහා, මුට්ඨො සො තෙහි න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං සක්කායස්ස නිසාරණං.

පඤ්ච විමුක්තායතනානි: ඉධාවුසො භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුච්ඡානිකො සමුඤ්චාරි. යථා යථා ආවුසො භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුච්ඡානිකො සමුඤ්චාරි, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපට්ඨංවෙදී ව භොති ධම්මපට්ඨංවෙදී ව. තස්ස අත්ථපට්ඨංවෙදිතො ධම්මපට්ඨංවෙදිතො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදි-තස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමිහති. පසංගාධිකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිතො විතං සමාධියති. ඉදං පඨමං විමුක්තායතනං.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න භවි ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤතරො වා ගරුච්ඡානිකො සමුඤ්චාරි. අපි ව ඛො යථාසුතං යථාපරි-යක්කං ධම්මං විජ්ඣාමෙත පරෙසං දෙසෙති. යථා යථා ආවුසො භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියක්කං ධම්මං විජ්ඣාමෙත පරෙසං දෙසෙති, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපට්ඨංවෙදී ව තෙන ධම්මපට්ඨංවෙදී ව. තස්ස අත්ථ පට්ඨංවෙදිතො ධම්මපට්ඨංවෙදිතො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමිහති, පසංගාධිකායො සුඛං වෙදෙති සුඛිතො විතං සමාධියති. ඉදං ද්විතියං විමුක්තායතනං.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, (පලසමවතින් නැගී සිට) සත්කාය-ය (උපාදාස්කන්ධ පස) මෙනෙහි කරන (ශුඡ්ක විදර්ශක රහත්) මහණ-හට සත්කායයෙහි (පංච උපාදාස්කන්ධයෙහි) සිත නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො සිටී, නො ඇලෙයි. වැළි සත්කාය නිරෝධය (නිවන) මෙනෙහි කරන ඔහු ගේ සිත සත්කාය නිරෝධයෙහි (නිවනෙහි) පිවිසෙයි, පහදී, රැදී සිටී, ඇලෙයි. ඔහුගේ ඒ සිත (නිවන් අරමුණෙහි) මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැටුණේ, සත්කායය (උපාදාස්කන්ධය) කෙරෙන් මොනො-වට නැගී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, විසංයුක්ත (වෙන් වූයේ) වෙයි. සත්කායප්‍රත්‍යයයෙන් (උපාදාස්කන්ධ හේතු කොට ගෙන) යම් ආසුට කෙනෙක්, යම් සුත් කෙනෙක්, යම් පරිදහ (දැවිලි) කෙනෙක් උපදානාහු නම්, හේ ඔවුන් ගෙන් මිදුණේ වෙයි. මෙය සත්කායයා ගේ නිෂරණය (උපාදාස්කන්ධයන්ගේ විසංයෝගය) යැ යි කියන ලදී.

විමුක්තායතන (මිදීමට කරුණු) පසෙක: ඇවැත්ති, මෙහි මහණක් හට ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි සබ්බසාරුවෙක් හෝ දහම් දෙසයි. ඇවැත්ති, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි සබ්බසාරුවෙක් හෝ යම් යම් සේ එ මහණහට දහම් දෙසා ද, ඒ ඒ පරිද්දෙන් හෙ තෙම ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද වෙයි, පාළිය දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දන්නා පෙළ දන්නා ඔහුට ප්‍රමෝදය (සතුට) උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීති සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදෙයි. සංහිදුණු නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව ඇත්තහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ පළමු විමුක්තා-යතනය යැ.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්ති, මහණකුහට ශාස්තෘ තෙමේ දහම් නො ම දෙසයි, ගුරුතන්හි වූ අන් සබ්බසාරුවෙකුත් දහම් නො ම දෙසයි. එතෙකුදු වුවත් ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ඒ ධර්මය විස්තර වශයෙන් අනුනට දෙසයි. ඇවැත්ති, මහණ යම්සේ යම්සේ තමා ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි විස්තර වශයෙන් අනුනට දහම් දෙසන්නේ ද එසේ එසේ හේ ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නාවූ පෙළ දැනගන්නාවූ ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී, ප්‍රීතියට පැමිණි සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදේ. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව විදින්නහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ දෙවෙනි විමුක්-තායතනය යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න භෙව ඛො සස්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤාතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුභවාරි, නාපි යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං විස්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, අපි ච ඛො යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං විස්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති. යථා යථාවුසො භික්ඛු යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං විස්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවේදී ච භොති ධම්මපටිසංවේදී ච. තස්ස අත්ථපටිසංවේදිනො ධම්මපටිසංවේදිනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමභති, පසංඛාකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො විතං සමාධියති. ඉදං තතියං විමුක්තායතනං.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න භෙව ඛො සස්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤාතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුභවාරි, නාපි යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං විස්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, නාපි යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං විස්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, අපි ච ඛො යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං වෙනසා අනුවිතකෙකති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙකකති. යථා යථා ආවුසො භික්ඛු යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං වෙනසා අනුවිතකෙකති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙකකති, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවේදී ච භොති ධම්මපටිසංවේදී ච. තස්ස අත්ථපටිසංවේදිනො ධම්මපටිසංවේදිනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමභති, පසංඛාකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො විතං සමාධියති. ඉදං චතුස්ථං විමුක්තායතනං.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න භෙව ඛො සස්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤාතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුභවාරි නාපි යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං විස්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, නාපි යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං විස්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, නාපි යථාසුතං යථාපරිසරිතං ධම්මං වෙනසා අනුවිතකෙකති අනුවිචාරෙති මනසානුපෙකකති, අපි ච ඛො සො අඤ්ඤාතරං සමාධිගිමිතං සුග්ගහිතං භොති සුමනසිකතං, සුපධාරිතං සුපට්ඨිථිං පඤ්ඤාය, යථා යථා ආවුසො භික්ඛුනො අඤ්ඤාතරං සමාධිගිමිතං සුග්ගහිතං භොති සුමනසිකතං සුපධාරිතං සුපට්ඨිථිං පඤ්ඤාය, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවේදී ච භොති ධම්මපටිසංවේදී ච. තස්ස අත්ථපටිසංවේදිනො ධම්මපටිසංවේදිනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමභති, පසංඛාකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො විතං සමාධියති. ඉදං පඤ්ඤාමං විමුක්තායතනං.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, මහණකුහට ශාස්තෘ තෙමේ හෝ අන් කිසි ගුරු තන්හි වූ සබරම්සරුවෙක් හෝ නො ම දහම් දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි අනුනට විස්තර වශයෙන් දහම් නො ද දෙසයි. එතෙ-
කුදු වුවත් ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය විස්තරයෙන් ස්වාධ්‍යාය කෙරෙයි (පුන පුනා කියයි). ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි මේ පරිද්දෙන් යම් සේ ධර්මය විස්තරයෙන් ස්වාධ්‍යාය කෙරෙයි ද එසේ එසේ හේ එ දහමෙහි අරුත් දනගන්නේ ද පෙළ දනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දනගන්නා පෙළ දනගන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීතිය උපන් සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදෙයි. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව වීදි. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ තෙවෙනි විවුක්තභායතනය යැ.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරුතන්හි වූ කිසි සබරම්සරුවෙක් හෝ නො ම දහම් දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය විස්තරයෙන් අනුනට නො ද දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය විස්තරයෙන් නො ද ස්වාධ්‍යායනය කෙරෙයි. වැළි, ඇසු පරිදි ප්‍රගුණ කළ පරිදි ධර්මය සිතින් පුන පුනා කල්පනා කෙරෙයි, පුන පුනා විමසයි, පුන පුනා සිතින් සලකා බලයි. ඇවැත්නි, ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය යම්සේ යම්සේ පුන පුනා සිතින් කල්පනා කෙරේ ද, පුන පුනා විමසා ද, පුන පුනා සිතින් බලා ද, එසේ එසේ හෙ තෙම ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දනගන්නේ ද පෙළ දනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දනගන්නා පෙළ දනගන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීතියට පැමිණි සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදෙයි. සංසුන් කාම කය ඇත්තේ සුව වීදි. සුව ඇත්තහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ සතර වන විවුක්තභායතනය යැ.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි කිසි සබරම්සරුවෙක් හෝ මහණහට නො ම දහම් දෙසයි, මහණ තෙම දහම ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි විස්තරයෙන් නො ද දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි දහම විස්තර විසින් නො ද ස්වාධ්‍යායනය කෙරෙයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය සිතින් පුන පුනා නො ම කල්පනා කෙරෙයි, නො ම විමසයි, පුන පුනා සිතින් නො ද බලයි. වැළිදු ඔහු විසින් එක්තරා සමාධියෙක් (ගුරුහු ගෙන් කමටහන් උගන්නා හා ම) මොනොවට උගන්නා ලද්දේ, මොනොවට මෙනෙහි කරන ලද්දේ, ප්‍රඥා-
යෙන් මොනොවට සලකා බලන ලද්දේ, මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් යම් පරිද්දෙන් මහණහු විසින් එක්තරා සමාධියෙක් මොනොවට උගන්නා ලද්දේ, මොනොවට මෙනෙහි කරන ලද්දේ, ප්‍රඥායෙන් මොනොවට සලකා බලන ලද්දේ, මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දේ වේ ද, ඒ ඒ පරිද්දෙන් හෙ තෙම ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දන්නේ ද පෙළ දන්නේ ද වෙයි. අරුත් දන්නා, පෙළ දන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීතියට පත් සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංහිදේ. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව වීදි. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ පස්වන විවුක්තභායතනය යැ.

පඤ්ච විමුත්තිපරිපාචනියා සඤ්ඤා: අනිවට්ඨසඤ්ඤා, අනිවට්ඨ දුක්ඛ-
සඤ්ඤා, දුක්ඛ අනත්තසඤ්ඤා, පභ්‍යන්තසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා.

ඉමෙ ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සම්මා-
සම්බුද්ධතා පඤ්ඤා ධම්මා සම්මදක්ඛිතා. තස්ස සංඛේතභව සංඛ්‍යාසිතං
-පෙ- අත්ථාය භික්ඛාය සුඛාය දෙවම්බුසසානං.

ඡක්කං

12. අස්සි ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සම්මා සම්බුද්ධතා ඡ ධම්මා සම්මදක්ඛිතා. තස්ස සංඛේත භව සංඛ්‍යාසිතං
-පෙ- අත්ථාය භික්ඛාය සුඛාය දෙවම්බුසසානං. කතමෙ ඡ:

ඡ අජ්ඣත්තිකානි ආයතනානි: වස්ඛායතනං, සොත්තායතනං, ඝානා-
යතනං. ජිව්හායතනං, කායායතනං, මනායතනං.

ඡ ඛාහිරානි ආයතනානි: රූපායතනං, සංඝ්ඤායතනං, ගන්ධායතනං, රසා-
යතනං. ථොට්ඨංඛායතනං, ධම්මායතනං.

ඡ විඤ්ඤාණකායා: වක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොතච්ඤ්ඤාණං, ඝාතච්ඤ්ඤාණං
ජිව්හාච්ඤ්ඤාණං, කායච්ඤ්ඤාණං, මනොච්ඤ්ඤාණං.

ඡ ඵසංකායා: වක්ඛුසම්මසංකා, සොතසම්මසංකා, ඝාතසම්මසංකා,
ජිව්හාසම්මසංකා, කායසම්මසංකා, මනොසම්මසංකා.

ඡ වේදනාකායා: වක්ඛුසම්මසසරා වේදනා, සොතසම්මසසරා වේදනා,
ඝාතසම්මසසරා වේදනා, ජිව්හාසම්මසසරා වේදනා, කායසම්මසසරා වේදනා,
මනොසම්මසසරා වේදනා.

ඡ සඤ්ඤාකායා: රූපසඤ්ඤා, සංඝ්ඤාසඤ්ඤා, ගන්ධසඤ්ඤා, රසසඤ්ඤා,
ථොට්ඨංඛසඤ්ඤා, ධම්මසඤ්ඤා.

විමුක්තිපාරිසවනීය (රහත් බව මුහුකුරුවන) සංඥ පසෙක: අනිත්‍ය සංඥව (අනිත්‍යානුදර්ශන ඥානයෙහි උපන් සංඥව) අනිත්‍යයෙහි දුඃඛ-සංඥව (අනිත්‍ය දය දුක් වශයෙන් දක්නා නුවණෙහි උපන් සංඥව) දුකෙහි අනාත්මසංඥව (දුක් වූ දය අනාත්ම වශයෙන් දක්නා නුවණෙහි උපන් සංඥව) ප්‍රභාණසංඥව (කෙලෙසුන් ප්‍රභීණ කිරීම පුන පුනා දක්නා නුවණෙහි උපන් සංඥව), වීරාග සංඥව (පංචවිධ වීරාගය ම අරමුණු කොට උපන් සංඥව).

ආවුත්ති, මෙසේ ම දන්තා දක්තා අර්හත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ පස් දෙනෙක් දහම්මු මොනොවට වදරන ලද්දහ. එහි සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැසිය යුතු එය දෙව මිනිස්තට යහපත පිණිස වැඩ පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය.

මව්කය

12. ආවුත්ති, දන්තා දක්තා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ විසින් සදෙනෙක් ධර්මයෝ මොනොවට වදරන ලද්දහු ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් සමග ව ගැසිය යුතු එය දෙව මිනිස්-තට යහපත පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය. කවර ස දෙනෙක් ධර්මයෝ ද යත්:

ආධ්‍යාත්මික ආයතන සයෙක: චක්ඡුරායතනය, ශ්‍රොත්‍රායතනය, ස්‍රාණායතනය, ජිහ්වායතනය, කායායතනය, මන ආයතනය.

බාහිර ආයතන සයෙක: රූපායතනය, ශබ්දායතනය, ගන්ධායතනය, රසායතනය, ස්ප්‍ර්ෂ්ටව්‍යායතනය, මන ආයතනය.

විඤ්ඤාකාය (විඤ්ඤාසමූහ) සයෙක: චක්ඡුර්විඤ්ඤාය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාය, ස්‍රාණවිඤ්ඤාය, ජිහ්වාවිඤ්ඤාය, කායවිඤ්ඤාය, මනොවිඤ්ඤාය.

ස්පර්ශකාය (ස්පර්ශ සමූහ) සයෙක: චක්ඡු: සංස්පර්ශය (ඇස ඇසුරු කළ ස්පර්ශය) ශ්‍රොත්‍රසංස්පර්ශය, ස්‍රාණසංස්පර්ශය, ජිහ්වාසංස්පර්ශය, කායසංස්පර්ශය, මන:සංස්පර්ශය.

වේදනාකාය (වේදනා සමූහ) සයෙක: චක්ඡුස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, ශ්‍රොත්‍ර ස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, ස්‍රාණස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, ජිහ්වාස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, කායස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව, මන:ස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව.

සංඥකාය සයෙක: රූපසංඥාව, ශබ්දසංඥාව, ගන්ධසංඥාව, රස-සංඥාව, ස්ප්‍ර්ෂ්ටව්‍යසංඥාව, ධර්මසංඥාව.

ඡ සංකෘතනාමායා: රූපසංකෘතනා, සංඥාසංකෘතනා, ගන්ධසංකෘතනා, රසසංකෘතනා, ඵොට්ඨබ්බසංකෘතනා, ධම්මසංකෘතනා.

ඡ තණ්හානාමායා: රූපතණ්හා, සංඥාතණ්හා, ගන්ධතණ්හා, රසතණ්හා, ඵොට්ඨබ්බතණ්හා, ධම්මතණ්හා.

ඡ අගාරවා: ඉධාචුසො භික්ඛු සඤ්චි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, ධම්මෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, සංඛේස අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, සික්ඛාය අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, අප්පමාදෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, පටිසංචාරෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො,

ඡ භාරවා: ඉධාචුසො භික්ඛු සඤ්චි සභාරවො විහරති සප්පතිස්සවො, ධම්මෙ සභාරවො විහරති සප්පතිස්සවො, සංඛේස සභාරවො විහරති සප්පතිස්සවො, සික්ඛාය සභාරවො විහරති සප්පතිස්සවො, අප්පමාදෙ සභාරවො විහරති සප්පතිස්සවො, පටිසංචාරෙ සභාරවො විහරති සප්පතිස්සවො.

ඡ සොමනස්සුප්චාරා: චක්ඛුනා රූපං දිස්වා සොමනස්සට්ඨානියං රූපං උපවිවරති. සොතෙන සංඥං සුඤ්ඤා -පෙ- සාතෙන ගන්ධං සාගිස්වා -පෙ- ජිව්හාය රසං සාගිස්වා -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨබ්බං චූෂිස්වා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය සොමනස්සට්ඨානියං ධම්මං උපවිවරති.

ඡ දෙමනස්සුප්චාරා: චක්ඛුනා රූපං දිස්වා දෙමනස්සට්ඨානියං රූපං උපවිවරති -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය දෙමනස්සට්ඨානියං ධම්මං උපවිවරති.

ඡ උපෙක්ඛුප්චාරා: චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උපෙක්ඛායානියං රූපං උපවිවරති -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උපෙක්ඛායානියං¹ ධම්මං උපවිවරති.

1. උපෙක්ඛාවධානියං (මෙසං)

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සඤ්චේතනා සයෙක: රූපසඤ්චේතනා, ශබ්දසංචේතනා, ගන්ධසඤ්චේතනා, රසසඤ්චේතනා, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාසංචේතනා, ධර්මසඤ්චේතනා.

තෘෂ්ණාකාය සයෙක: රූපතෘෂ්ණා, ශබ්දතෘෂ්ණා, ගන්ධතෘෂ්ණා, රසතෘෂ්ණා, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාතෘෂ්ණා, ධර්මතෘෂ්ණා.

ගෞරව සයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ශාස්තෘහු කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ, යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ධර්මයෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, සධ්‍යයා කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ශික්ෂාව කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, අප්‍රමාද ගුණයෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි. ප්‍රතිසංස්ථාරයෙහි (පිළිසඳරෙහි) ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි.

ගෞරව සයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ශාස්තෘහු කෙරෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි, ධර්මයෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි, සධ්‍යයා කෙරෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි, ශික්ෂාවෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි, අප්‍රමාදයෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි. ප්‍රතිසංස්ථාරයෙහි (පිළිසඳරෙහි) ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි.

සොමනස්සුප්පිචාරයෝ (සොමනස් සහගත විචාරණයෝ) ස දෙනෙක: ඇයින් රූපයක් දක සොමනසට කරුණු වූ රූපයෙකැ යි (කල්පනා කොට) පිරිසිදි යි, කනිත් හඬක් අසා සොමනසට කරුණු වූ හඬෙකැ යි පිරිසිදි යි. නැහැයෙන් ගඳක් අග්‍රා සොමනසට කරුණු වූ ගඳෙකැ යි පිරිසිදි යි, දිවෙන් රසක් වීද සොමනසට කරුණු වූ රසයෙකැ යි පිරිසිදි යි, කයින් හැපෙන දැයක් පැහැයැ සොමනසට කරුණු වූ සප්‍රෂ්ටව්‍යයෙකැ යි පිරිසිදි යි. මනසින් දහමක් සිතා සොමනසට කරුණු වූ දහමෙකැ යි පිරිසිදි යි.

දෛමනස්සුප්පිචාරයෝ (දෛමනස් සහගත විචාරණයෝ) ස දෙනෙක: ඇයින් රූපයක් දක දෛමනසට කරුණු වූ රූපයෙකැ යි පිරිසිදි යි, කනිත් හඬක් අසා දෛමනසට කරුණු වූ හඬෙකැ යි පිරිසිදි යි, නැහැයෙන් ගඳක් අග්‍රා දෛමනසට කරුණු වූ ගඳෙකැ යි පිරිසිදි යි, දිවෙන් රසක් වීද දෛමනසට කරුණු වූ රසෙකැ යි පිරිසිදි යි, කයින් හැපෙන දැයක් පැහැයැ දෛමනසට කරුණු වූ සප්‍රෂ්ටව්‍යයෙකැ යි පිරිසිදි යි, මනසින් දහමක් සිතා දෛමනසට කරුණු වූ දහමෙකැ යි පිරිසිදි යි.

උපෙක්ඛුප්පිචාරයෝ (උපෙක්ෂා සහගත විචාරණයෝ) ස දෙනෙක: ඇයින් රූපයක් දක උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ රූපයෙකි යි පිරිසිදි යි, කනිත් හඬක් අසා උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ හඬෙකැ යි පිරිසිදි යි, නැහැයෙන් ගඳක් අග්‍රා උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ ගඳෙකැ යි පිරිසිදි යි, දිවෙන් රසක් වීද උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ රසෙකැ යි පිරිසිදි යි, කයින් හැපෙන දැයක් පැහැයැ උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ සප්‍රෂ්ටව්‍යයෙකැ යි පිරිසිදි යි. මනසින් දහමක් සිතා උපෙක්ෂාවට කරුණු වූ දහමෙකැ යි පිරිසිදි යි.

ඡ සාරානියා ධම්මා: ඉධාච්ඤානං භික්ඛුනො මෙත්තං කායකම්මං පච්චපට්ඨිතං හොති සමුභවාරිසු ආචී¹ චෙව රහො ව. අයමි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො, සංගහාය අච්චාදය අච්චෙසාය සාමග්ගියා එකිභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආච්ඤානං භික්ඛුනො මෙත්තං වච්ඤම්මං -පෙ-

මෙත්තං මනොකම්මං පච්චපට්ඨිතං හොති සමුභවාරිසු ආචී චෙව රහො ව, අයමි ධම්මො සාරානියො -පෙ- එකිභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආච්ඤානං භික්ඛුනො යෙ තෙ ලාභා ධම්මිකා ධම්මලභා අත්තමස්සා පත්තපරියාපත්තමත්තමි, තථාරූපෙහි ලාභෙහි අපච්චිභත්තහොගී හොති සිලවනෙහි සමුභවාරිහි සාධාරණහොගී, අයමි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො, සංගහාය ච්චාදය අච්චෙසාය සාමග්ගියා එකිභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආච්ඤානං භික්ඛු යානි තානි සිලානි අබ්බොති අච්ඡ්ඤානි අසබ්බානි අකම්මාසානි භුජ්ඣානි විඤ්ඤාපසාදානි අපරාමඤ්ඤානි සමාධි-සංවත්තනිකානි තථාරූපෙසු සිලෙසු සිලසාමඤ්ඤාගතො විහරති සමුභවාරිහි ආචී චෙව රහො ව, අයමි ධම්මො සාරානියො -පෙ- එකිභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආච්ඤානං භික්ඛු යායං දිට්ඨි අරියා නියායාණිකා නියායාති තක්කරස්ස සමා දුක්ඛකයාය, තථා රූපාය දිට්ඨියා දිසාට්ඨිම-ඤ්ඤාගතො විහරති සමුභවාරිහි ආචී චෙව රහො ව. අයමි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො සංගහාය අච්චාදය අච්චෙසාය සාමග්ගියා එකිභාවාය සංවත්තති.

ඡ විචාදමුලානි: ඉධාච්ඤානං භික්ඛු කොධනො හොති උපනාහී. යො සො ආච්ඤානං භික්ඛු කොධනො හොති උපනාහී, යො සාදරී පි අගාරොවො විහරති අප්පතිස්සවො, ධම්මෙ පි අගාරොවො විහරති අප්පතිස්ස-වො, සංගෙහ පි අගාරොවො විහරති අප්පතිස්සවො, සික්ඛාය පි න පරිසුරකාරී² හොති.

1. ආචී (මජ්ඣං)

2. පරිසුරිකාරී (සං. කම්)

සාරානිය (සංරක්ෂණය) ධර්ම පසෙක; ඇවැත්නි, මෙහි මහණක්-
හුගේ මෙමුත්‍රී සහගත කායකර්මය සබරම්සරුවන් කෙරෙහි ප්‍රකට ව ද රහ-
ස් ද එළැඹ සිටියේ වෙයි. මේ සාරානිය ධර්මය ද... ප්‍රිය කරන
(ප්‍රිය කටයුත්තකු කරන), ගරුකරන (ගරු කටයුත්තකු කරන)
මේ සාරානිය ධර්මය ද සගැන්ම පිණිස, අවිවාදය පිණිස, සමගිය පිණිස
එකිභාවය (එක්මුතු බව) පිණිස පවතී.

ඇවැත්නි, තව ද මහණක්හු ගේ මෙමුත්‍රීසහගත වාක්කර්මය...

මෙමුත්‍රීසහගත මනා: කම්ම සබරම්සරුවන් කෙරෙහි ප්‍රකට වත් අප්‍රකට
වත් එළැඹ සිටියේ වෙයි ද, මේ සාරානිය ධර්මය ද ප්‍රිය කටයුත්තකු
කරන, ගරු කටයුත්තකු කරන, සංග්‍රහය පිණිස, අවිවාදය පිණිස,
නොවෙහෙස පිණිස, සමගිය පිණිස, එකිභාවය (එක්මුතුබව) පිණිස පවතී.

තව ද ඇවැත්නි, මහණහට දහම් වූ, දහම්වත් ලද, යටත් පිරිසෙයින්
පාත්‍රයට අත්කරගත ප්‍රමාණ වූ ද යම් ලාභ කෙතෙක් වෙත් ද, එ බඳු වූ
ලාභයන්හි ආමිය විසින් ද පුද්ගල විසින් ද බෙදීමක් නැති ව පරිභෝග
කරනුයේ සිල්වත් සබරම් සරුවන් හා සාධාරණ පරිභෝගී ව වළඳන්නේ
වෙ ද, මේ සාරානිය ධර්මය ප්‍රිය කටයුතු බව ඇති කරන, ගරු කටයුතු
බව ඇති කරන, සංග්‍රහය පිණිස, අවිවාදය පිණිස, නොවෙහෙස පිණිස,
සමගිය පිණිස එකි භාවය (එක්මුතුබව) පිණිස පවතී.

තව ද ඇවැත්නි, අඛණ්ඩ වූ මුලින් හෝ අගින් නොසිදුණු, අවිච්ඡ
වූ (මැදින් නො සිදුණු) අසබල වූ (පිළිවෙළින් සිකපද කිහිපයක් නො
සිදුණු) අකල්මාම වූ (අතරින් අතර සිකපද සිද්ධි නොගිය) භූජිමා වූ
(තෘෂ්ණාදසකයෙන් මිදුණු) ක්‍රවණාත්තත් විසින් පසස්තා ලද්ද වූ,
අපරාමාණව වූ (තෘෂ්ණාදෘෂ්ට්‍යාදියෙන් ස්පෘශ්‍ය නොකරන ලද), කිසිවකු
විසිනුත් දෙමාරොපණවශයෙන් ගැහැට කළ නොහැකි සේ වූ, සමාධිය පිණිස
පවත්නාවූ යම් ශීලධර්ම කෙතෙක් ඇද්ද, මහණ තෙම එසේ වූ ශීල විෂයයෙහි
සබරම්සරුවන් හා ප්‍රකට ව ද අප්‍රකට ව ද ශීලසාමාන්‍යගත ව (ශීලයෙන්
සමාන බවට පැමිණියේ) වෙසේ ද, මේ සාරානිය ධර්මය ද එකිභාවය (එක-
මුතුබව) පිණිස පවතී.

තව ද ඇවැත්නි, ආර්ය වූ තෙත්රයාණික වූ යම්දාස්ටියෙක් එය පිළි-
පදනාහට මොනොවට දුක් නැසෙනු පිණිස පවතී ද මහණ තෙම එබඳු වූ
සමාග්දාස්ටියෙන් සබරම්සරුවන් හා ප්‍රකට ව ද අප්‍රකට ව ද දාස්ටියාමාන්‍ය
ගත වැ (දාස්ටියෙන් සමාන බවට පැමිණියෙක් වැ) වෙසෙයි ද, මේ සාරානිය
ධර්මය ද ප්‍රියකර ඇති කරනුයේ, ගරු කටයුතු බව ඇතිකරනුයේ වෙයි. සංග්‍ර-
හය පිණිස අවිවාදය පිණිස, නොවෙහෙස පිණිස, එකිභාවය පිණිස පවතී.

විවෘද්ධ සයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් කිපෙන සුලු ද වෙර
බැඳගන්නා සුලු ද වෙයි. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් කිපෙන සුලුත් වෙර
බඳින සුලුත් වෙ නම්, හේ ශාස්තෘහු කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත්
පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ධර්මය කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත්
පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, සධ්‍යයා කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත්
පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ශික්ෂාවේද පරිපූරකාරී නො වෙයි.

යො සො ආවුසො භික්ඛු සඤ්චි අගාරවො විහරති අප්පති-
ස්සවො, ධම්මෙ -පෙ- සංඝෙ -චෙ- සික්ඛාය න පරිසුරකාරී, සො සංඝෙ
විවාදං ජනෙති, යො හොති විවාදෙ බහුජනඅභිතාය බහුජනඅසුඛාය
බහුතො ජනස්ස අනාත්තාය අභිතාය දුක්ඛාය දෙවමනුස්සානං. එවරුප-
ඤ්ඤා තුමෙහ ආවුසො විවාදමූලං අරුඤ්ඤානං වා බහිද්ධා වා සමනුප-
සෙස්සයාථ, තත්‍ර තුමෙහ ආවුසො තස්සෙව පාපකස්ස විවාදමූලස්ස
පහානාය වායමෙය්‍යාථ. එවරුපඤ්ඤා තුමෙහ ආවුසො විවාදමූලං
අරුඤ්ඤානං වා බහිද්ධා වා න සමනුපසෙස්සයාථ, තත්‍ර තුමෙහ ආවුසො
තස්සෙව පාපකස්ස විවාදමූලස්ස ආයතිං අනවස්සවාය පටිපජ්ජෙය්‍යාථ,
එවමෙතස්ස පාපකස්ස විවාදමූලස්ස පහානං හොති. එවමෙතස්ස පාපකස්ස
විවාදමූලස්ස ආයතිං අනවස්සවො හොති.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු මකඛී හොති පලායී -පෙ- ඉස්සකී
හොති මච්ඡරී -පෙ- සංයො හොති මායාවි -පෙ- පාවිච්ඡා හොති
මිච්ඡාදිට්ඨි සන්දිට්ඨිපරාමායී හොති ආධානගාභී දුස්සට්ඨිත්තග්ගී. යො සො
ආවුසො භික්ඛු සන්දිට්ඨිපරාමායී හොති ආධානගාභී දුස්සට්ඨිත්තග්ගී,
සො සඤ්චි පි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, ධම්මෙපි අගාරවො
විහරති අප්පතිස්සවො, සංඝෙ පි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො,
සික්ඛාය පි න පරිසුරකාරී හොති. යො සො ආවුසො භික්ඛු සඤ්චි
අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, ධම්මෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො,
සංඝෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සවො, සික්ඛාය න පරිසුරකාරී, සො
සංඝෙ විවාදං ජනෙති, යො හොති විවාදෙ බහුජනඅභිතාය බහුජනඅසුඛාය
බහුතො ජනස්ස අනාත්තාය අභිතාය දුක්ඛාය දෙවමනුස්සානං. එවරුපං චෙ
තුමෙහ ආවුසො විවාදමූලං අරුඤ්ඤානං වා බහිද්ධා වා සමනුපසෙස්සයාථ,
තත්‍ර තුමෙහ ආවුසො තස්සෙව පාපකස්ස විවාදමූලස්ස පහානාය වායමෙය්‍යාථ.
එවරුපං චෙ තුමෙහ ආවුසො විවාදමූලං අරුඤ්ඤානං වා බහිද්ධා වා න
සමනුපසෙස්සයාථ, තත්‍ර තුමෙහ ආවුසො තස්සෙව පාපකස්ස විවාදමූලස්ස
ආයතිං අනවස්සවාය පටිපජ්ජෙය්‍යාථ. එවමෙතස්ස පාපකස්ස විවාදමූලස්ස
පහානං හොති, එවමෙතස්ස පාපකස්ස විවාදමූලස්ස ආයතිං අනවස්සවො
හොති.

ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් ශාස්තෘහු කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, ධර්මය කෙරෙහි ... සඩ්සයා කෙරෙහි යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, ශික්ෂාවෙහි පරිපූරකාරී නො වෙයි ද, හේ සභ මැද විවාද උපදවයි ද, - යම් විවාදයෙක් බොහෝ දෙනාට අවැඩ පිණිස, බොහෝ දෙනාට නොසැප පිණිස, බොහෝ දෙනාට අනථි පිණිස වේ ද, දෙවිමිනිස්නට අහිත පිණිස දුක් පිණිස වේ ද එ බඳු විවාදයෙකි - ඇවැත්නි, ඉදින් මෙබඳු විවාද මූලයක් තමන් කෙරෙහි හෝ තමන් ගෙන් පිටත්හි හෝ දක්නාහු නම්, ඇවැත්නි, එහි තෙපි ලාමක වූ ඒ විවාද මූලය ම දුරුලා පිණිස වැයම් කරවු. ඇවැත්නි, ඉදින් තෙපි මෙබඳු විවාදමූලයක් තමන් කෙරෙහි හෝ බැහැර හෝ නො දක්නාහු නම්, ඇවැත්නි, තෙපි එහි ලාමක වූ ඒ විවාදමූලය ම මත්තෙහි නො හටගැන්ම පිණිස පිළිපදනාහු නම්, මෙසේ මේ ලාමක විවාදමූලයා ගේ ප්‍රභාණය වෙයි, මෙසේ මේ ලාමක විවාද මූලයා ගේ මත්තෙහි නො ඉපැදීම වෙයි.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, මහණ තෙම මෙරමා ගුණ මකන සුලු වූයේ යුගග්‍රාහී (එකට එක කරන සුලු වූයේ) වේ. ... ඊඕඞා කරන සුලු වූයේ මසුරු වූයේ වේ. ... කෙරාටික වූයේ කළ වරද සභාවන සුලු වේ. ... තමා කෙරෙහි නැති ගුණයෙහි බුහුමන් කැමැත්තේ මියදිවු වේ, ... තමා ගත් දෘෂ්ටිය ම දැඩි කොට ගත්තේ දෘඪග්‍රාහී වූයේ ගන්නා ලද්ද බැහැර කරනු නො හැක්කේ වේ. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් තමා ගත් දෘෂ්ටිය ම දැඩි කොට ගත්තේ දෘඪග්‍රාහී වූයේ ගන්නා ලද්ද බැහැර කරනු නො හැක්කේ වේ ද, හේ ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ධර්මය කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, සඩ්සයා කෙරෙහි ද ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි, ශික්ෂායෙහි පරිපූරකාරී නො වෙයි. ඇවැත්නි, යම් මහණෙක් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහිත් ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, ධර්මය කෙරෙහිත් ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, සඩ්සයා කෙරෙහිත් ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි ද, ශික්ෂායෙහි පරිපූරකාරීත් නො වෙයි ද, හේ සඩ්සයා අතුරෙහි විවාද උපදවයි. යම් විවාදයෙක් බොහෝ දෙනාට අහිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට නොසැප පිණිස, බොහෝ දෙනාට අවැඩ පිණිස, දෙවිමිනිස්නට අහිත පිණිස දුක් පිණිස වෙයි ද, එසේ වූ විවාදයෙකි. ඇවැත්නි, ඉදින් තෙපි මෙ බඳු විවාදමූලයක් තමන් කෙරෙහි හෝ බැහැර හෝ දක්නාහු නම්, ඇවැත්නි, එහි තෙපි ඒ ලාමක විවාද මූලය ම දුරු කරනු පිණිස වැයම් කරවු. ඇවැත්නි, ඉදින් මෙබඳු විවාදමූලයක් තමන් කෙරෙහි හෝ බැහැර හෝ නො දක්නාහු නම්, ඇවැත්නි, තෙපි එහි ඒ විවාද මූලය ම මත්තෙහි නො හට ගන්නා පිණිස පිළිපදවු. මෙසේ මේ ලාමක වූ විවාදමූලයා ගේ ප්‍රභාණය වේ, මෙසේ මේ ලාමක වූ විවාදමූලයා ගේ මත්තෙහි නො හටගැන්ම වේ.

ඡ ඩාතුයො: පඨවිධාතු ආපොධාතු, තෙජොධාතු, වායොධාතු, ආකාශධාතු, විශුක්ඛධාතු.

ඡ නිසසරණියා ඩාතුයො: ඉධාචුසො හික්ඛු එවං වදෙයා: මෙතො හි ඛො මෙ ආචුසො වෙතොවිචුක්ඛි භාවිතා ඛුල්ලිකතා යානිකතා වස්ථුකතා අනුච්ඡිතා පරිචිතා සුසමාරඤ්ඤා. අථ ච පන මෙ ඛ්‍යාපාදෙ වික්ඛං පරියාදය තිවස්සි ති, සො 'මා භෙවනති'ස්ස වචනියො, මා'යසමා එවං අවච, මා භගවන්තං අභිනාචික්ඛී, න හි සාධු භගවතො අභිනසකානං, න හි භගවා එවං වදෙයා. අවධානමෙතං ආචුසො අනවකාසො යං මෙතොය වෙතොවිචුක්ඛියා භාවිතාය ඛුල්ලිකතාය යානිකතාය වස්ථුකතාය අනුච්ඡිතාය පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඤාය; අථ ච පනස්ස ඛ්‍යාපාදෙ වික්ඛං පරියාදය ධස්සති ති නෙතං ධානං විජ්ජති. නිසසරණං භෙතං ආචුසො ඛ්‍යාපාදස්ස යදිදං මෙතො වෙතොවිචුක්ඛි'ති.

ඉධ පන ආචුසො හික්ඛු එවං වදෙයා:- කරුණා හි ඛො මෙ ආචුසො වෙතොවිචුක්ඛි භාවිතා ඛුල්ලිකතා යානිකතා වස්ථුකතා අනුච්ඡිතා පරිචිතා සුසමාරඤ්ඤා, අථ ච පන මෙ විභෙසා වික්ඛං පරියාදය තිවස්සි ති, සො මා භෙවනති'ස්ස වචනියො: මා'යසමා එවං අවච, මා භගවන්තං අභිනාචික්ඛී, න හි සාධු භගවතො අභිනසකානං, න හි භගවා එවං වදෙයා. අවධානමෙතං ආචුසො අනවකාසො යං කරුණාය වෙතොවිචුක්ඛියා භාවිතාය ඛුල්ලිකතාය යානිකතාය වස්ථුකතාය අනුච්ඡිතාය පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඤාය අථ ච පනස්ස විභෙසා වික්ඛං පරියාදය ධස්සති ති නෙතං ධානං විජ්ජති. නිසසරණං භෙතං ආචුසො විභෙසාය යදිදං කරුණා වෙතොවිචුක්ඛි.

ධාතු සයෙක: පාරිච්ඡි ධාතුව, අබ්ධාතුව, තේජො ධාතුව, වායු ධාතුව, ආකාශ ධාතුව, විඤ්ඤා ධාතුව.

නි:ශරණිය ධාතු (අකුසලින් නික්මුණු සච්ඡාල) සයෙක: 'ඇවැත්නි, එකාන්තයෙන් මා විසින් මෙමුත්‍රී විත්තවිමුක්තිය භාවිතය, බහුලී කෘතය, යානසක් බදු ව කරන ලද්දේ ය. වාස්තුකෘත ය (ප්‍රතිස්ථාපිත කරන ලද්දේ ය). අනුස්ථිත ය (සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය), පරිචිත ය (පුරුදු කරන ලද්දේ ය), සුසමාරබ්ධ ය (මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය). එතෙකුදු වුවත් වෙෂය මා සිත මැඩ ගෙන (ක්ෂිණ කොට) සිටී' යැ යි මෙහි මහණක් මෙසේ කියන්නේ නම්, හෙතෙම 'මෙසේ කියෑ යුතු, වන්නේය. ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන නො කෙරේ වා (දෙස් නො නඟා වා), භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන කිරීම (දෙස් නැඟීම) නො මැනැව, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදන සේක, ඇවැත්නි, මෙමුත්‍රී විත්ත විමුක්තිය (මෙක් වැඩිමෙන් අභිභාවය වශයෙන් ලත් ත්‍රික වතුන්තධ්‍යාන) භාවිත කරන ලද කල්හි, බහුලීකෘත කල්හි, යානිකෘත කල්හි, වාස්තුකෘත කල්හි, අනුස්ථිත කල්හි, පරිචිත කල්හි, සුසමාරබ්ධ කල්හි, එසේ කරන ලද නුමුදු ව්‍යාපාදය ඔහුගේ සිත භාත්පසින් ගෙන (හෝ ඔහුගේ කුශල සිත ක්ෂිණ කොට) සිටී යන මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ නැති එකෙක. මේ කාරණය නැත්තේ ය, ඇවැත්නි, මෙමුත්‍රී විත්ත විමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ව්‍යාපාදයාගේ නි:ශරණිය (නික්මීම) වේ' යැ යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු වන්නේ ය.

'ඇවැත්නි, මා විසින් කරුණා විත්තවිමුක්තිය භාවිතය (වඩන ලද්දේ ය), බහුලීකෘත ය (නැවැත නැවැත කරන ලද්දේ ය), යානිකෘත ය (යානසක් මෙන් කරන ලද්දේ ය), වාස්තුකෘත ය (වාස්තුවක් හෙවත් ප්‍රතිස්ථාපිත කරන ලද්දේ ය), අනුස්ථිත ය (පරිපූර්ණ කරන ලද්දේ ය), පරිචිත ය (පුරුදු කරන ලද්දේ ය), සුසමාරබ්ධ ය (මොනොවට වඩන ලද්දේ ය), එතෙකුදු වුවත් විහිංසා වේතනාව මා සිත භාත්පසින් ගෙන (හෝ මා කුසල් සිත ක්ෂිණ කොට ගෙන) සිටී යැ යි මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ නම්, හෙ තෙම මෙසේ කිය යුතු (ඔහුට මෙසේ කියෑ යුතු) වන්නේ ය, ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන නො කෙරේ වා (දෙස් නො නඟා වා), භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන කිරීම (දෙස් නැඟීම) නො මැනැව, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදන සේක. ඇවැත්නි, කරුණා විත්තවිමුක්තිය වඩන ලද කල්හි, බහුල වශයෙන් කරන ලද කල්හි, යානසක් මෙන් කරන ලද කල්හි, වාස්තුකෘත (ප්‍රතිස්ථාපිත කරන ලද) කල්හි, අනුස්ථිත (පරිපූර්ණ කරන ලද) කල්හි, පුරුදුකරන ලද කල්හි, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද කල්හි, එසේ කරන ලද නමුත් විහිංසා වේතනාව ඔහු ගේ සිත භාත්පසින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ නැත්තෙක. ඇවැත්නි, කරුණා විත්තවිමුක්තිය යන මෙය විහිංසාව ගේ නි:ශරණිය (නික්මීම) යැ' යි (හේ මෙසේ කියෑයුතු වන්නේ ය).

ඉධාච්ඡො භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය: “මුදිතා හි ඛො මෙ ආච්ඡො චෙතොවිමුක්ති භාවිතා ඛණ්ඩිකතා යානිකතා වස්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, අථ ච පන මෙ අරති වික්ඛං පරියාදය තිට්ඨති”ති සො ‘මා හෙවනති’ස්ස වචනියො, මායස්මා එවං අවච, මා හගවන්තං අඛොචිකම්, න හි සාධු හගවතො අඛොකං, න හි හගවා එවං වදෙය්‍ය. අධ්‍යානමෙතං ආච්ඡො අනවකාසො යං මුදිතාය චෙතොවිමුක්තියා භාවිතාය ඛණ්ඩිකතාය යානිකතාය වස්ථුකතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරද්ධාය, අථ ච පනස්ස අරති වික්ඛං පරියාදය යස්සතිති නෙතං යානං විජ්ජති. නිස්සරණං හෙතං ආච්ඡො අරතියා, යදිදං මුදිතා චෙතොවිමුක්ති.

ඉධ පනාච්ඡො භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය: උපෙක්ඛා හි ඛො මෙ ආච්ඡො චෙතොවිමුක්ති භාවිතා ඛණ්ඩිකතා යානිකතා වස්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, අථ ච පන මෙ රාගො වික්ඛං පරියාදය තිට්ඨති ති, සො ‘මා හෙවනති’ස්ස වචනියො, මායස්මා එවං අවච, මා හගවන්තං අඛොචිකම්, න හි සාධු හගවතො අඛොකං, න හි හගවා එවං වදෙය්‍ය. අධ්‍යානමෙතං ආච්ඡො අනවකාසො යං උපෙක්ඛාය චෙතොවිමුක්තියා භාවිතාය ඛණ්ඩිකතාය යානිකතාය වස්ථුකතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරද්ධාය, අථ ච පනස්ස රාගො වික්ඛං පරියාදය යස්සති ති නෙතං යානං විජ්ජති. නිස්සරණං හෙතං ආච්ඡො රාගස්ස, යදිදං උපෙක්ඛා චෙතොවිමුක්ති.

'ඇවැත්ති, මුදිතා චිත්තවිමුක්තිය මා විසින් වඩන ලද්දේ ය, බොහෝ සෙයින් කරන ලද්දේ ය, යානයක් බදු කොට කරන ලද්දේ ය, වාස්තුකෘත ය (ප්‍රතිස්ථාපක් කරන ලද්දේ ය), අනුෂ්ඨිත ය (වඩන ලද්දේ ය), පුරුදු කරන ලද්දේ ය, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය, එතෙකුදු වුවත් අරතිය (නො ඇල්ම) මා සිත භාත්පයින් ගෙන සිටී' යැ යි මෙහි මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ ද, 'එසේ නො කිය යුතු යැ' යි හෙ තෙම කිය යුතු වන්නේ ය. 'ආයුෂ්මත් තෙමේ එසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන නො කෙරේ වා (දෙස් නො නඟා වා), භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන කිරීම (දෙස් නැඟීම) නො මැනැව. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදන සේක. ඇවැත්ති, මුදිතා චිත්තවිමුක්තිය වඩන ලද කල්හි, බහුල වශයෙන් කරන ලද කල්හි, යානයක් බදු කොට කරන ලද කල්හි, වාස්තුකෘත (ප්‍රතිස්ථාපක් කරන ලද) කල්හි, අනුෂ්ඨිත (පරිපූර්ණ) කරන ලද කල්හි, පුරුදු කරන ලද කල්හි, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද කල්හි, එසේ කරන ලද නුවමුත්, අරතිය ඔහුගේ සිත භාත්පයින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ (කාරණ) නැත්තෙක. මෙ කරුණ නැත්තේ ය. ඇවැත්ති, මුදිතා චිත්තවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය අරතියගේ නිශ්ශරණය යැ' යි මෙසේ හෙ තෙම කියා යුතු වන්නේ ය (ඔහුට කිය යුතු වන්නේ ය.).

'ඇවැත්ති, උපෙක්ෂා චිත්තවිමුක්තිය වූ කලී මා විසින් වඩන ලද්දේ ය, බහුල වශයෙන් කරන ලද්දේ ය: යානයක් සේ කරන ලද්දේ ය, වාස්තුකෘත (ප්‍රතිස්ථාපක්) කරන ලද්දේ ය, අනුෂ්ඨිත (පරිපූර්ණ) කරන ලද්දේ ය, පුරුදු කරන ලද්දේ ය, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය, එතෙකුදු වුවත් රාගය මා සිත භාත්පයින් ගෙන සිටී යැ' යි මෙහි භික්ෂු නමෙක් මෙසේ කියන්නේ වී නම්, 'එසේ නො කියා යුතු යැ' යි හේ කිය යුතු වන්නේ ය. 'ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන නො කෙරේ වා (දෙස් නො කියා වා) භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන කිරීම නො මැනැව, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො ම වදන සේක. ඇවැත්ති උපෙක්ෂා චිත්තවිමුක්තිය වඩන ලද කල්හි, බහුල කොට කරන ලද කල්හි, යානයක් මෙන් කරන ලද කල්හි, වාස්තුකෘත (ප්‍රතිස්ථාපක්) කරන ලද කල්හි, අනුෂ්ඨිත (පරිපූර්ණ) කරන ලද කල්හි, පුරුදු කරන ලද කල්හි, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද කල්හි, එසේ කරන ලද කල්හි පවා ඔහුගේ සිත රාග තෙමේ භාත්පයින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ නැත්තෙක. මේ කාරණය අවිද්‍යාමාන ය, ඇවැත්ති, උපෙක්ෂා චිත්තවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, ඇවැත්ති, මෙය රාගයාගේ නිශ්ශරණය යැ' යි හෙ තෙම කියා යුතු වන්නේ ය (ඔහුට කිය යුතු වන්නේ ය.).

ඉධාටුසො භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය “අනිමිත්තං හි ඛො මෙ ආටුසො චෙතොවිමුත්ති භාවිතා ඛණ්ඩිකතා යානිකතා වත්ථුකතා අනුඛිකා පරිචිතා සුසමාරඤ්ඤා, අප්ච පන මෙ තං නිමිත්තානුසාරි විඤ්ඤාණං හොති’ති සො ‘මා හෙවනති’ස්ස වචනියො. මායස්මා එවං අවච්ච, මා හගචන්තං අඛතා-විකම්භි, න හි සාධු හගචන්තො අඛතකමානං. න හි හගචා එවං වදෙය්‍ය. අට්ඨානමෙතං ආටුසො අනවකාසො යං අනිමිත්තාය චෙතොවිමුත්තියා භාවිතාය ඛණ්ඩිකතාය යානිකතාය වත්ථුකතාය අනුඛිකාය, පරිචිතාය සුසමාරඤ්ඤාය, අප්ච පනස්ස නිමිත්තානුසාරි විඤ්ඤාණං හවිස්සති ති නෙතං යානං විජජති. නිසාරණං හෙතං ආටුසො සංඛනිමිත්තානං යදිදං අනිමිත්තං චෙතොවිමුත්ති.

ඉධ පනාටුසො භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය අස්මිති ඛො මෙ විගතං* අයමහමස්මිති න සමනුපස්සාමි. අප්ච පන මෙ විචිකිච්ඡා කථංකථා-සලලං විත්තං පරියාදය තිට්ඨතිති, යො මා හෙව’න්තිස්ස වචනියො, ‘මායස්මා එවං අවච්ච, මා හගචන්තං අඛතාවිකම්භි, න හි සාධු හගචන්තො අඛතකමානං. න හි හගචා එවං වදෙය්‍ය. අට්ඨානමෙතං ආටුසො යං අස්මිති විගතෙ’ අයමහමස්මිති අසමනුපස්සතො, අප්ච පනස්ස විචි-කිච්ඡාකථංකථාසලලං විත්තං පරියාදය යස්සති’ති නෙතං යානං විජජති. නිසාරණං හෙතං ආටුසො විචිකිච්ඡාකථංකථාසලලස්ස, යදිදං අස්මිති මානස්ස සමුත්ථාතො.

ඡ අනුත්තරියානි: දස්සනානුත්තරියං, සචනානුත්තරියං ලාභානුත්තරියං, ඩිස්සානුත්තරියං පාරිවරියානුත්තරියං, අනුස්සකානුත්තරියං

ඡ අනුස්සතියානානි: බුද්ධානුස්සති, ධම්මානුස්සති, සංඝානුස්සති ඩිලානුස්සති, වාගානුස්සති, දෙවතානුස්සති.

1. විසාකං (PTS,) විසාතෙ (සනා)

‘ඇවැත්නි: අනිමිත්ත චිත්තවිමුක්තිය (රහත්පල සමවත) මා විසින් වඩන ලද්දේ ය, ඛුල වශයෙන් කරන ලද්දේ ය, යානයක් සේ කරන ලද්දේ ය, වාස්තු කරන ලද්දේ ය, අනුෂ්ඨාන කරන ලද්දේ ය, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දේ ය, එතෙකුදු වුවත් මගේ ඒ සිත (රාගනිමිත්තාදි) නිමිති අනුව යන්නේ වෙ යැ’ යි කියන්නේ නම්, ‘එසේ නො කියා වා’ යැ යි හේ කිය යුතු වන්නේ ය. ‘අයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන (දෝෂාරොපණ) නො කෙරේ වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට අභ්‍යාධ්‍යාන කිරීම නො මැනැව්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො ම වදරන සේක. ඇවැත්නි, අනිමිත්ත චිත්තවිමුක්තිය වඩන ලද කල්හි, ඛුල වශයෙන් කරන ලද කල්හි, යානයක් බඳු කරන ලද කල්හි, වාස්තුවක් (ප්‍රතිෂ්ඨාවක්) කරන ලද කල්හි අනුෂ්ඨිත (සම්පූර්ණ) කරන ලද කල්හි, පුරුදු කරන ලද කල්හි, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද කල්හි, එසේ කරන ලද නුමුදු ඔහුගේ සිත නිමිති අනුව යන්නෙක් වන්නේ යැ යන මෙය නොකරුණෙක: මෙය අවකාශ (කරුණු) නැති එකෙක. මේ කාරණය විද්‍යාමාන නො වේ. ඇවැත්නි, යම් අනිමිත්ත චිත්තවිමුක්තියෙක් වේ ද, මෙය සියලු නිමිතින් ගේ නික්මීමක් වේ යැ යි මෙසේ හෙ තෙම කිය යුතු වන්නේ ය.

ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ‘මම වෙමි’ යි මගේ අස්මිමානය පහ විය. ‘මම මම වෙමි’ යි නො දකිමි. එතෙකුදු වුවත් විවිකිච්ඡාව වූ ‘කෙසේ ද? කෙසේ ද? යන’ ශාකා හුල තෙම මගේ සිත භාත් පසින් ගෙන සිටී යැ’ යි මෙසේ කියන්නේ නම් ‘එසේ නො කියන්නැ’ යි හෙ තෙම කියැ යුතු වන්නේ ය. ‘අයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නො කියන්න, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් කීම නො මැනැව්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො ම වදරන සේක, ඇවැත්නි, ‘වෙමි’ යි අස්මිමානය පහ වූ කල්හි, ‘මම මම වෙමි’ යි නො දක්නාහට (මෙසේ සැකයක් පහළ වීම යන) මෙය නො කරුණෙක, මෙය අවකාශ නැත්තෙක. එතෙකුදු වුවත් විවිකිච්ඡාව වූ කථාකථාසල්ලය ඔහු සිත භාත්පසින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මේ කාරණය අවිද්‍යාමාන ය. කවර හෙයින්? යම් අස්මි මානයාගේ මුලින් සිදීමක් වේ ද, මෙය විවිකිච්ඡා සංඛ්‍යාත කථාකථාශල්ලයාගේ නිශ්ශරණය (නික්මීම) වේ’ යැ යි හේ කියැ යුතු වන්නේ ය.

අනුත්තරිය (එයට වඩා උතුම් දැ යැ යි කියැ යුතු කිසිත් නැති) ධර්ම සයෙක: අනුත්තරිය දඹ්‍රිතය (උසස් ම දක්ම), අනුත්තරිය ශ්‍රවණය (උතුම් ම ඇසීම), අනුත්තරිය ලාභය (උතුම් ම ලැබීම), අනුත්තරිය ශික්ෂාව (උතුම් ම හික්මීම), අනුත්තරිය පාරිවර්ශාව (උතුම් ම උවටන), අනුත්තරිය අනුස්මාතිය (උතුම් ම සිහි කිරීම).

අනුස්මාතියාන (සිහිකිරීම) සයෙක: බුද්ධානුස්මාතිය, ධර්මාස්මාතිය, සධ්දානුස්මාතිය, ශීලානුස්මාතිය, ත්‍යාගානුස්මාතිය, දෙවතානුස්මාතිය.

ඡ සත්තවිහාරා: ඉධාච්ඡො භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නෙව සුම්මනො හොති න දුම්මනො, උපෙක්ඛිතො ච විහරති සතො සමප-
 ජානො, සොතෙන සද්දං සුඤ්ඤා -පෙ- සාණෙන ගඤ්ඤා සාධිතා -පෙ-
 ජිත්තාය රසං සාධිතා -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨංඛිං ඵුප්පිතා -පෙ- මනසා
 ධම්මං විඤ්ඤාය නෙව සුම්මනො හොති න දුම්මනො, උපෙක්ඛිතො ච
 විහරති සතො සමපජානො.

ඡ ප්‍රාභිජාතියො: ඉධාච්ඡො එකච්චො කණ්ණ භිජාතිකො සමානො
 කණ්ණං ධම්මං අභිජායති. ඉධාච්ඡො එකච්චො කණ්ණාභිජාතිකො
 සමානො සුක්කං ධම්මං අභිජායති. ඉධාච්ඡො එකච්චො කණ්ණාභිජාතිකො
 සමානො අකණ්ණං අසුක්කං නිබ්බානං අභිජායති. ඉධාච්ඡො එකච්චො
 සුක්කාභිජාතිකො සමානො සුක්කං ධම්මං අභිජායති. ඉධාච්ඡො
 එකච්චො සුක්කාභිජාතිකො සමානො කණ්ණං ධම්මං අභිජායති. ඉධා-
 ච්ඡො එකච්චො සුක්කාභිජාතිකො සමානො අකණ්ණං අසුක්කං
 නිබ්බානං අභිජායති.

ඡ නිබ්බට්ඨාගීයා සඤ්ඤා. අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්ච දුක්ඛ-
 සඤ්ඤා, දුක්ඛ අනත්තසඤ්ඤා, පභානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා, නිරෝධ-
 සඤ්ඤා.

ඉමෙ ටො ආච්ඡො තෙන භගවතා ජානතා පසත්තා අරහතා
 සමාසම්මුද්ධන් ඡ ධම්මා සම්මදක්ඛාතා, තස්ස සංඛේතෙව සංඛායිතං
 -පෙ- අත්ථාය භිත්ථාය සුඛාය දෙවම්බුසානං.

සත්තකං

13. අජී ටො ආච්ඡො තෙන භගවතා ජානතා පසත්තා අරහතා
 සමාසම්මුද්ධන් සත්ත ධම්මා සම්මදක්ඛාතා, තස්ස සංඛේතෙව සංඛායි-
 තං -පෙ- අත්ථාය භිත්ථාය සුඛාය දෙවම්බුසානං.

කතමෙ සත්ත:

සත්ත අරියධ්මානි: සද්ධාධනං, සීලධනං, භිරිධනං, ඔක්ඛාප්පධනං
 සුත්තධනං වාග්ධනං, පඤ්ඤාධනං.

සත්තවිහාර (රහත්සුගේ නිත්‍ය විහරණ) සයෙක: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙම ඇසින් රූපයක් දක සතුටු ද නො ම වෙයි, නොසතුටු ද නො ම වෙයි. එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ, නුවණින් යුක්ත වූයේ, අරමුණු මැදහත් වූ දකිනුයේ වෙසෙයි. කතින් හඬක් අසා, ... නැහැයෙන් ගඳක් අසා ... දිවින් රසක් විඳ ... කයින් හැපෙන දෑ පැහැසැ ... මනසින් දහම අරමුණක් සිතා සතුටු ද නො ම වෙයි, නොසතුටු ද නො ම වෙයි, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ නුවණින් යුක්ත වූයේ අරමුණ මැදහත් වූ දකිනුයේ වෙසෙයි.

අභිජාති (ඉපදුම්) සයෙක: ඇවැත්ති, මෙහි එකෙක් කළු උපත ඇත්තේ (හීන කුලයෙහි උපන්නේ) ම කළු දහම (දස අකුසල්) උපදවයි. ඇවැත්ති, මෙහි එකෙක් කළු උපත් ඇත්තේ ම (හීන කුලයෙහි උපන්නේ ම) සුදු දහම (පින්) උපදවයි. ඇවැත්ති, මෙහි එකෙක් කළු උපත් ඇත්තේ ම කළු ද නොවූ සුදු ද නොවූ නිවන් දහම උපදවයි. ඇවැත්ති, මෙහි එකෙක් සුදු උපත් ඇත්තේ (උසස් කුලෙහි උපන්නේ ම) සුදු දහම (පින්) උපදවයි. ඇවැත්ති, මෙහි එකෙක් සුදු උපත් ඇත්තේ ම (උසස් කුලෙහි උපන්නේ ම), කළු දහම (පව) උපදවයි. ඇවැත්ති, මෙහි එකෙක් සුදු උපත් ඇත්තේ ම නොකළු නොසුදු නිවන උපදවයි.

නිර්වේධභාගික (නිවන් බරන, නිවන් කරා එළැඹෙන) ධර්ම සයෙක: අනිත්‍යසංඤච, අනිත්‍යයෙහි දුඃඛසංඤච, දුකෙහි අනාත්මසංඤච, ප්‍රභාණ-සංඤච, විරාගසංඤච, නිරෝධසංඤච (නිරෝධානුපසංඤා ඤාණයෙහි සංඤච).

ඇවැත්ති, දන්තා දක්තා අරහත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ සදෙනෙක් ධර්මයෝ මොනොවට වදරන ලද්දහු වෙත්. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් ව ගැයිය යුතු ය. එය ... දෙව මිනිස්නට හිත පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

සජ්ඣක්කය

13. ඇවැත්ති, දන්තා දක්තා අරහත් සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ විසින් සත් දහම කෙනෙක් මොනොවට වදරන ලද්දහු වෙත්. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් ව ගැයිය යුතු ... එය ... දෙව මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස වෙයි.

කවර දහම සත් දෙනෙක් ද? යත්:

ආර්ය ධන සතෙක: ශ්‍රද්ධාධනය, ඥානධනය, භරිධනය, අපත්‍රපාධනය, ශ්‍රැතධනය, ත්‍යාගධනය, ප්‍රඥධනය.

සත්ත සමොඛාජ්ඣකා: සත්ථසමොඛාජ්ඣකො, ධම්මවිචයසමොඛාජ්ඣකො, විරියසමොඛාජ්ඣකො, පීතිසමොඛාජ්ඣකො, පසංඤ්චයසමොඛාජ්ඣකො, සමාධිසමොඛාජ්ඣකො, උපෙක්ඛාසමොඛාජ්ඣකො.

සත්ත සමාධිපරික්ඛාරා: සමාදිට්ඨි, සමාසංකප්පො සමාචාරා සමාකමමනො, සමාආර්ථවො, සමාචාරායාමො, සමාසති.

සත්ත අසඤ්චා: ඉධාච්ඡො භික්ඛු අසංඤ්චො භොති, අභිරික්ඛො භොති, අනොක්ඛපපි භොති, අප්පසුතො භොති, කුසිතො භොති, මුට්ඨසත්ථි භොති, දුපපඤ්ඤා භොති.

සත්ත සඤ්චා: ඉධාච්ඡො භික්ඛු සඤ්චො භොති, භිරිමා භොති, ඛක්ඛපපි භොති, ඛුද්දසුතො භොති, ආරද්ධවිරියො භොති, උපට්ඨිතසත්ථි භොති, පඤ්ඤා භොති.

සත්ත සප්පරිසංඛාරා: ඉධාච්ඡො භික්ඛු ධම්මඤ්ඤා ව භොති, අසුඤ්ඤා ව, අක්ඛඤ්ඤා ව, මත්ඛඤ්ඤා ව, කාලඤ්ඤා ව, පරිසඤ්ඤා ව, පුග්ගලඤ්ඤා ව.

සත්ත නිද්දසවසුත්ති: ඉධාච්ඡො භික්ඛු පික්ඛාසමාදුතො තිබ්බච්ඡන්දො භොති ආයතිඤ්ඤා පික්ඛාසමාදුතො අවිගතපෙමො. ධම්මනිසන්තියා තිබ්බච්ඡන්දො භොති ආයතිඤ්ඤා ධම්මනිසන්තියා අවිගතපෙමො. ඉච්ඡාවිනායෙ තිබ්බච්ඡන්දො භොති ආයතිඤ්ඤා ඉච්ඡාවිනායෙ අවිගතපෙමො. පටිසල්ලානෙ තිබ්බච්ඡන්දො භොති ආයතිඤ්ඤා පටිසල්ලානෙ අවිගතපෙමො. විරියාරමෙත තිබ්බච්ඡන්දො භොති ආයතිඤ්ඤා විරියාරමෙත අවිගතපෙමො. සතිනොපකෙත තිබ්බච්ඡන්දො භොති ආයතිඤ්ඤා සතිනොපකෙත අවිගතපෙමො. දිට්ඨිපටිච්චෙධෙ තිබ්බච්ඡන්දො භොති ආයතිඤ්ඤා දිට්ඨිපටිච්චෙධෙ අවිගතපෙමො.

සමෙධ්‍යාධ්‍යායාස සතෙක: ස්මාතිසමෙධ්‍යාධ්‍යායාස, ධර්මවිවය සමෙධ්‍යාධ්‍යායාස, වියභි සමෙධ්‍යාධ්‍යායාස, ප්‍රීති සමෙධ්‍යාධ්‍යායාස, ප්‍රග්‍රහිධිසමෙධ්‍යාධ්‍යායාස, සමාධිසමෙධ්‍යාධ්‍යායාස, උපෙක්ෂාසමෙධ්‍යාධ්‍යායාස.

සමාධිපරිජ්ඣාර ධර්ම (සමාධියට පිරිවර වූ දහම්) සතෙක: සමාග්-දාශ්ටිය, සමාග්සභිකල්පය, සමාග්වචනය, සමාග්කමානනය, සමාග්භීතිය, සමාග්ව්‍යායාමය, සමාග්සමානිය.

අසද්ධර්ම (ලාමක දා) සතෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් සැදහූ නැත්තේ වෙයි, පවට ලජ්ජා නැත්තේ වෙයි, පවට බිය නැත්තේ වෙයි, අල්පග්‍රාහ (දහම් නොඋගත්තේ) වෙයි, අලස වෙයි, නටුවාවූ සිහි ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රඥ නැත්තේ වෙයි.

සද්ධම්ම සතෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම සැදහූ ඇත්තේ වෙයි, පවට ලජ්ජා ඇත්තේ වෙයි, පවට බිය ඇත්තේ වෙයි, බොහෝ ඇසූ පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි, සම්පූර්ණ කරන ලද වීර්ය ඇත්තේ වෙයි. එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි.

සත්පුරුෂ ධම්ම සතෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ධර්මඥ (සූත්‍ර ගෙය ආදී දහම් පෙළ දන්නේ) ද වෙයි, අභිඥ (වදළ ධර්මයේ අභි දන්නේ) වෙයි, ආත්මඥ (ශීලාදියෙන් මම් මෙ පමණ ඇත්තෙමි යි තමා පමණ දන්නේ) වෙයි, මාත්‍රඥ (ප්‍රත්‍යය පිළිගැනුම් වැළැක්වීම දෙකේ පමණ දන්නේ) වෙයි, කාලඥ (පරිපූර්ණයට කල් දන්නේ) වෙයි. පර්ෂජඥ (අට වැදෑරුම් පිරිස දන්නේ) වෙයි, පුද්ගලඥ (සෙවියා යුතු නොසෙවියා යුතු පුද්ගලන් දන්නේ) වෙයි.

තිර්දග වස්තු සතෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ශික්ෂා සමා-දනයෙහි දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ද ශික්ෂා සමාදනයෙහි නො පහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි, ධර්මනිශාන්තියෙහි (විදර්ශනායෙහි) දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ධර්මනිශාන්තියෙහි නො පහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි, ඉච්ඡාවිනයෙහි (තෘෂ්ණාව දුර්ලබ්ධි) දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද ඉච්ඡාවිනයෙහි නො පහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රතිසංල්පනයෙහි (එකලා වැහිදීමෙහි) දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද ප්‍රතිසංලපනයෙහි පහ නොවූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි. කායික චෛතසික වියභි පිරිමෙහි දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද වියභිය පිරිමෙහි පහ නොවූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි. සිහියෙහිත් ස්වානොවිත ප්‍රඥයෙහිත් දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ද සිහියෙහිත් ස්වානොවිත ප්‍රඥයෙහිත් පහ නොවූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි. දාෂ්ටිප්‍රතිවේධයෙහි (මාග්ධිනියෙහි) දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ද දාෂ්ටි-ප්‍රතිවේධයෙහි පහ නොවූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි.

සත්ත සංකප්පා : අනිච්චසංකප්ප, අනත්තසංකප්ප, අසුභසංකප්ප, ආදීනව-
සංකප්ප, පහානසංකප්ප, වීරාගසංකප්ප, නිරොධසංකප්ප.

සත්ත ඛලානි: සද්ධාඛලං, විරියඛලං, හිරිඛලං, ඕත්තප්පඛලං, සතිඛලං,
සමාධිඛලං, පඤ්ඤාඛලං.

සත්ත විඤ්ඤාණට්ඨිතියො : සත්තාච්චසො සත්තා නානත්තකායා
නානත්තසංකප්පිනො, සෙය්‍යරාපි මනුස්සා එකච්චෙ ව දෙවා එකච්චෙ ව
විනිපාතිකා. අයං පඨමා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

සත්තාච්චසො සත්තා නානත්තකායා එකත්තසංකප්පිනො සෙය්‍යරාපි
දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා පඨමාභිනිබ්බත්තා. අයං දුතියා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

සත්තාච්චසො සත්තා එකත්තකායා නානත්තසංකප්පිනො, සෙය්‍යරාපි
දෙවා ආභස්සරා. අයං තතියා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

සත්තාච්චසො සත්තා එකත්තකායා එකත්තසංකප්පිනො, සෙය්‍යරාපි
දෙවා සුභතිණ්ඨා. අයං චතුථී විඤ්ඤාණට්ඨිති.

සත්තාච්චසො සත්තා සංඛසො රූපසංකප්පනං සමතික්කමා පටිස-
සංකප්පනං අත්ථගමා නානත්තසංකප්පනං අමනසිකාරා අනත්තො
ආකාසොති ආකාසානඤ්චායතනුපගා. අයං පඤ්චමී විඤ්ඤාණට්ඨිති.

සත්තාච්චසො සත්තා සංඛසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කමො
අනත්තං විඤ්ඤාණන්තී විඤ්ඤාණඤ්චායතනුපගා. අයං ඡඤ්චි විඤ්ඤාණට්ඨිති.

සත්තාච්චසො සත්තා සංඛසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කමො
නථී තිස්සිති ආතිස්සිකඤ්චායතනුපගා. අයං සත්තමී විඤ්ඤාණට්ඨිති.

සංඥා සතෙක: අනිත්‍යසංඥාව, අනාත්මසංඥාව, අභ්‍යුහසංඥාව, ආදිනවසංඥාව, ප්‍රභාණසංඥාව, විරාගසංඥාව, නිරොධසංඥාව.

බල සතෙක: ශ්‍රද්ධාබලය, වීර්‍යබලය, භරිබලය, අපත්‍රපාබලය, ස්මාතිබලය, සමාධි බලය, ප්‍රඥබලය.

විඤ්ඤාසීනී සතෙක: ඇවැත්නි, මිනිස්සු ද ඇතැම් දෙවියෝ ද ඇතැම් විනිපාතිකයෝ ද යි කායනානාතිය (කයින් වෙනස් බවද) ඇති සංඥානානාතිය (ප්‍රතිසන්ධි සංඥා වශයෙන් උනුනට වෙනස් බව) ද ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු වැනි විඤ්ඤාසීනිය යැ.

ඇවැත්නි, ලොවැකල්පාරම්භසමයයෙහි උපන් බ්‍රහ්මකායික දෙවියෝ යම්සේ ද එසේ වූ කායනානාතිය ඇති ප්‍රතිසන්ධිසංඥාඵකතිය ඇති (එක ම වර්ගයේ ප්‍රතිසන්ධි සිතින් උපන්) සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ දෙවෙනි විඤ්ඤාසීනිය යැ.

ඇවැත්නි, ආභාසාරදෙවියන් සේ වූ කායෙකතිය (එක් බඳු කය) ඇති, සංඥානානාතිය (උත්පත්තිය සිදු කළ ප්‍රතිසන්ධිසංඥාවගේ විවිධතාව) ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි විඤ්ඤාසීනිය යැ.

ඇවැත්නි, ඥානාත්මක දෙවියන් සේ වූ කායෙකතිය (කයින් එක් බඳු බව) ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥාවගේ ද ඵකතිය ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සතරවැනි විඤ්ඤාසීනිය යැ.

ඇවැත්නි, රූපසංඥාවන් හැම ලෙසින් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඥාවන් දුරුවැ යැමෙන්, නානාතියංඥාවන් නොමෙනෙහි කිරීමෙන් ආකාශ-ප්‍රඥප්තිය අනන්තයැ යි දැක, එහි සිත පිහිටුවා, ආකාශානන්තායතන බඹ ලොවට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පස්වැනි විඤ්ඤාසීනිය යැ.

ඇවැත්නි, හැම ලෙසින්ම අනන්ත වූ කසිණුඤ්ඤාපිම ආකාශාරම්ම-ණය ඉක්මැ, (ආකාශානන්තායතන ධ්‍යාන) විඤ්ඤාන අනන්තයැ යි ධ්‍යාන වඩා, විඤ්ඤානන්තායතන බඹලොවට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සවැනි විඤ්ඤාසීනිය යැ.

ඇවැත්නි, හැම ලෙසින්ම විඤ්ඤානකායතනය ඉක්මැ 'කිසිත් නැතැ'යි බවා ආකිංචනායතන බඹලොවට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සත්වැනි විඤ්ඤාසීනිය යැ.

සතත පුග්ගලා දකඛිණේයො : උභතොභාගවිමුක්තො, පඤ්ඤ-
විමුක්තො, කායසක්ඛී, දිට්ඨිපක්කො, සඤ්ඤාවිමුක්තො, ධම්මානුසාරී,
සද්ධානුසාරී.

සතත අනුසයා : කාමරාගානුසයො, පටිසානුසයො, දිට්ඨානුසයො
විචිකිච්ඡානුසයො, මානානුසයො, භවිරාගානුසයො, අවිජ්ජානුසයො.

සතත සංයොජනානි : අනුන්යසංයොජනං,¹ පටිසංයොජනං, දිට්ඨි-
සංයොජනං, විචිකිච්ඡාසංයොජනං, මානසංයොජනං, භවිරාගසංයොජනං,
අවිජ්ජාසංයොජනං.

සතත අධිකරණසමථා : උප්පත්තූප්පත්තානං අධිකරණානං සමථාය
චූපසමාය සමමුඛා චිත්තයො දතඛෙධා, සතිචිත්තයො දතඛෙධා, අමුල්ලචිත්තයො
දතඛෙධා, පටිඤ්ඤාය කාරෙතඛං, යෙභ්බයාසිකා, තසසපාපියාසිකා,
තිණවජාරකො.

ඉමෙ ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමාසමුද්ධොත සත්ත ධම්මා සමමදක්ඛාතා. තස්ස සබ්බභෙව සඤ්ඤාධි-
තඛං—පෙ-අසාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසානං.

අවධංකං

14. අස්ථි ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමාසමුද්ධොත අවධං ධම්මා සමමදක්ඛාතා. තස්ස සබ්බභෙව සඤ්ඤාධි-
තඛං—පෙ-අසාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුසානං.

කතමෙ අවධං ?

අවධං මිච්ඡතතා : මිච්ඡාදිලසී, මිච්ඡාසංකප්පො, මිච්ඡාචාචා, මිච්ඡා-
කමමනෙතො, මිච්ඡාආථිවො, මිච්ඡාචායාමො, මිච්ඡාසති, මිච්ඡාසමාධි. (1)

අවධං සමමතතා : සමාදිලසී සමාසංකප්පො, සමාචාචා, සමා-
කමමනෙතො, සමාආථිවො, සමාචායාමො, සමාසති, සමාසමාධි. (2)

අවධං පුග්ගලා දකඛිණේයො : සොතාපනෙතො, සොතාපකම්ඵල-
සච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතො, සකදගාමී, සකදගාමීඵලසච්ඡිකිරියාය
පටිපනෙතො, අනාගාමී, අනාගාමීඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතො, අරහා,
අරහත්ඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතො. (3)

1. කාමසංඤ්ඤාජනං (සං.)

දක්ෂිණාර්ථ පුද්ගලයෝ සත්දෙනෙක: උභතොභාගවිමුක්තයා, ප්‍රඥවිමුක්තයා, කායසාක්ෂිකයා, දෘෂ්ටිප්‍රාප්තයා, ශ්‍රද්ධාවිමුක්තයා, ධර්මානුසාරියා, ශ්‍රද්ධානුසාරියා.

අනුග්‍රහ සතෙක: කාමරාගානුග්‍රහය, ප්‍රතිසානුග්‍රහය, දෘෂ්ටානුග්‍රහය, විචිකිත්සානුග්‍රහය, මානානුග්‍රහය, භවිරාගානුග්‍රහය, අවිද්‍යානුග්‍රහය.

සංයෝජන සතෙක: අනුනායකංයෝජනය, ප්‍රතිසංයෝජනය, දෘෂ්ටි-සංයෝජනය, විචිකිත්සාසංයෝජනය මානසංයෝජනය, භවිරාගසංයෝජනය, අවිද්‍යාසංයෝජනය.

අධිකරණ ශමර සතෙක: උපනුපත් අධිකරණයන් ගේ සන්ධිදීම පිණිස, ව්‍යුපගමය පිණිස සම්මුඛාවිනය දියැයුතු, සතිවිනය දියැයුතු, අවුලාවිනය දියැයුතු, ප්‍රතිඥයෙන් කැරැවියැයුතු, යෙභුයාසිකාව, තසංසාපියාසිකාව, තිණවිකාරකය.(කැරැවිය යුතු)

ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්භත් සමාක්සම්බුධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද සප්ත ධර්මයෝ මොහුය. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් වැ ගැබිය යුතු...එය...දෙවිමිනිස්තට ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

අෂ්ටකය

14. ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්භත් සමාක් සම්බුධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද අෂ්ට ධර්ම කෙනෙක් ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් වැ ගැබිය යුතු... එය දෙවිමිනිස්තට ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ යි.

කවර අට දෙනෙක් ද? යත්:

මිථ්‍යාභාව (මිථ්‍යා සංඛ්‍යාවයෝ) අටෙක: මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය, මිථ්‍යාසංකල්පය, මිථ්‍යාවචනය, මිථ්‍යා කමාන්තය, මිථ්‍යා ආර්ථිය, මිථ්‍යා ව්‍යායාමය, මිථ්‍යා ස්මාතිකය, මිථ්‍යා සමාධිය.

සමාක්භාව (සමාක් සංඛ්‍යාවයෝ) අටෙක: සමාග් දෘෂ්ටිය, සමාක්සංකල්පය, සමාග්වචනය, සමාක්කමාන්තය, සමාගාර්ථිය, සමාග්ව්‍යායාමය, සමාක්ස්මාතිකය, සමාක්සමාධිය.

දක්ෂිණාර්ථ පුද්ගලයෝ අට දෙනෙක: සෝවාන් පුඤ්ජාය, සෝවාන් පලය පසක් කරනුවට පිළිපත් පුඤ්ජාය, සෙදගැමියා ය, සෙදගැමිපලය පිණිස පිළිපත් පුඤ්ජාය, අනුගැමියා ය, අනුගැමිපලය පිණිස පිළිපත් පුඤ්ජාය, රහත් තෙමේ ය, රහත්පලය පිණිස පිළිපත් පුඤ්ජාය.

අට්ඨ කුසීතවතථුනි: ඉධාච්ඡො භික්ඛුනා කමමං කාතබ්බං හොති. තස්ස ඵලං හොති: කමමං ටො මෙ කාතබ්බං භවිස්සති, කමමං ටො පන මෙ කරොන්තස්ස කායො කිලම්ස්සති, භද්දහං නිපජ්ජාමි'ති සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පතතියා අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං පට්ඨං කුසීතවතථු.

සුන ව පරං ආච්ඡො භික්ඛුනා කමමං කතං හොති. තස්ස ඵලං හොති: අහං ටො කමමං අකාසිං, කමමං ටො පන මෙ කරොන්තස්ස කායො කිලනෙත්වා, භද්දහං නිපජ්ජාමිති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරහති-පෙ-ඉදං දුතියං කුසීතවතථු.

සුන ව පරං ආච්ඡො භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තබ්බො හොති. තස්ස ඵලං හොති: මග්ගො ටො මෙ ගන්තබ්බො භවිස්සති. මග්ගං ටො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලම්ස්සති. භද්දහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති. න චිරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පතතියා අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං තතියං කුසීතවතථු.

සුන ව පරං ආච්ඡො භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස ඵලං හොති: අහං ටො මග්ගං අගමාසිං. මග්ගං ටො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලනෙත්වා. භද්දහං නිපජ්ජාමිති. සො නිපජ්ජති න චිරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පතතියා අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං චතුසං කුසීතවතථු.

සුන ව පරං ආච්ඡො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතෙත්වා න ලහති දුට්ඨස්ස වා පණ්ණිකස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දන්. පාරිට්ඨරිං. තස්ස ඵලං හොති: 'අහං ටො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතෙත්වා නාලද්දන් දුට්ඨස්ස වා පණ්ණිකස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දන්. පාරිට්ඨරිං. තස්ස මෙ කායො කිලනෙත්වා අකමමසෙද්ද. භද්දහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පතතියා අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං පඤ්චමං කුසීතවතථු.

කුසිදවස්තු (කුසිදයාගේ කරුණු, කුසිද බවට කාරණ) අටෙක: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහු විසින් (සිවුරු විවාරණාදි) කර්මයෙන් කළ යුතු වෙයි. මා විසින් කර්මයෙන් කළ යුතු වන්නේ ය. කම්ය කරන්නාවූ මගේ කය වෙහෙසන්නේ ය. එහෙයින් දැන් වැද හෙමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීමට හෝ නොලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ පසක් නොකළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වෙයි. මේ පළමු කුසිද වස්තුව ය.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, මහණහු විසින් කර්මයෙන් කරන ලද්දේ වෙයි. 'මම ව්‍යාභි කර්මයක් කෙළෙමි. කර්මය කරන්නාවූ මගේ කය වෙහෙසුණේ ය. එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි ... වැර නො වෙයි. මේ දෙවෙනි කුසිද වස්තුව ය.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහු විසින් මහ යෑ යුතු වෙයි 'මා විසින් මහ යෑ යුතු ය, මහ යන මගේ වූ කලී කය වෙහෙසෙන්නේ ය. එහෙයින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි, නොපැමිණි ධ්‍යානාදියක් පැමිණෙනුවට හෝ නො ලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ පසක් නොකළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ හේ වැර නො වෙයි. මේ තෙවෙනි කුසිද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙකි. ඇවැත්නි, මහණහු විසින් මහ යන ලද්දේ වෙයි. 'මම වූ කලී මහ ගියෙමි. මහ යන්නා වූ මගේ කය එකාන්ත-යෙන් වෙහෙසුණේ ය. එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීම පිණිස හෝ නොලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ නො පසක් කළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වෙයි. මේ සිවුවැනි කුසිද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙම ගමෙක හෝ නියම ගමෙක පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ රුක්ෂ වූ ප්‍රණීත වූ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ. නො ලබයි. 'මම වූ කලී ගමැ හෝ නියමගමැ පිඬු පිණිස සරණයෙමි සැහෙන පමණ, (කුස පිරෙන පමණ) රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත බොජුන් නො ලද්දෙමි. ඒ මගේ කය ක්ලාන්ත ය, අකර්මණ්‍ය ය (පණ නැත). එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීමට හෝ නො ලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ නො පසක් කළ ධ්‍යානා-දියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වෙයි. මේ පස් වැනි කුසිද වස්තුව යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමංවා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතෙනා ලභති ඵලස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදන්ථං පාරිසුරිං. තස්ස ඵවං භොති: 'අහං බො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතෙනා අලන්ථං ඵලස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදන්ථං පාරිසුරිං. තස්ස මෙ කායො ගරුකො අකමෙඤ්ඤ, මාසාවිතං මඤ්ඤ, හන්දහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති. න විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පක්ඛියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං ඡට්ඨං කුසිතවත්ථු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුතො උප්පන්නො භොති අප්පමත්තකො ආබාධො. තස්ස ඵවං භොති: 'උප්පන්නො බො මෙ අප්පමත්තකො ආබාධො. අපී කප්පො නිපජ්ජිතුං, හන්දහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති න විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පක්ඛියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං සත්තමං කුසිතවත්ථු.

සුත ව පරං, ආවුසො භික්ඛු ගීලානා වුඤ්ඤා¹ භොති, අවිරවුඤ්ඤා ගෙලඤ්ඤ. තස්ස ඵවං භොති: අහං බො ගීලානා වුඤ්ඤා අවිතවුඤ්ඤා ගෙලඤ්ඤ. තස්ස මෙ කායො දුබ්බලො අකමෙඤ්ඤ, අපී කප්පො නිපජ්ජිතුං, හන්දහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති න විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පක්ඛියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං අට්ඨමං කුසිතවත්ථු.

අට්ඨ ආරම්භවත්ථු නි: ඉධාවුසො භික්ඛුනා කමමං කාතබ්බං භොති. තස්ස ඵවං භොති: 'කමමං බො මෙ කාතබ්බං හවිස්සති, කමමං බො පන මෙ කරොතෙන්න න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං, හන්දහං විරියං ආරහාමි අප්පත්තස්ස පක්ඛියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පක්ඛියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං පට්ඨමං ආරම්භවත්ථු,

1. ගීලානවුඤ්ඤා (මජ්ඣ)

තවද අනෙකෙක: ඇවැත්නි, මහණ තෙම ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු පිණිස හැසිරෙනුයේ රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත ආහාර සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලබයි. 'මම ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු පිණිස සරනුයෙමි රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලදිමි. ඒ මගේ කය තෙත් මැ සේ බර ය, අකර්මණ්‍ය ය. එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණෙන්නට හෝ නො ලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ පසක් නොකළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වඩයි. මේ ස වැනි කුශීද්‍ය වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහට අල්පමාත්‍ර වූ ආබාධයෙක් උපන්නේ වෙයි. 'මම අල්පමාත්‍ර ආබාධයෙක් උපත. වැද හෝනට සුදුසු බව ඇත. එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදියක් ලබන්නට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරන්නට වැර නො වඩයි. මේ සත්වැනි කුශීද්‍ය වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ගිලන් බැවින් නැති සිටියේ වෙයි, ගිලන් බැවින් නැති නො බෝ කල් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට, 'මම වනාහි ගිලන් බැවින් නැති සිටියෙමි, ගිලන් බැවින් නැති සිටි නො බෝ කල් ඇත්තෙමි වෙමි. ඒ මාගේ කය දුර්වල ය, අකර්මණ්‍ය ය, වැද හෙතුවට සුදුසු බව ඇත. එ බැවින් මම වැද හෙමි' යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද හෙයි. නොපැමිණි ධ්‍යානාදියකට පැමිණීමට හෝ නො ලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට හෝ නො පසක් කළ ධ්‍යානාදියක් පසක් කරනුවට හෝ වැර නො වඩයි. මේ අට වැනි කුශීද්‍ය වස්තුව යැ,

ආරම්භවස්තු (වීර්යයට කරුණු) අටෙක: ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් කර්මයෙක් කළ යුතු වෙයි. "මා විසින් වූ කළී කර්මයෙක් කළ යුතු වන්නේ ය. කර්මයක් කරන මා විසින් බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට නො හැක්ක. එ හෙයින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙනුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනු පිණිස, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩමි" යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හෙ තෙම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙනුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනුවට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩයි. මේ පළමු වන ආරම්භවස්තුව යැ.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛුනා කමමං කතං හොති. තස්ස එවං හොති: අහං ඛො කමමං අකාසිං. කමමං ඛො පනාහං කරොනෙහා නාසකම්. බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං. හද්දහං විරියං ආරහාමි අප්පත්තස්ස පට්ඨානො අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පට්ඨානො අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං දුතියං ආරම්භවත්තු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තධෙධා හොති. තස්ස එවං හොති: 'මග්ගො ඛො මෙ ගන්තධෙධා හවිස්සති. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡෙනෙත න සුඛරං බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං. හද්දහං විරියං ආරහාමි අප්පත්තස්ස පට්ඨානො අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පට්ඨානො අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං තතියං ආරම්භවත්තු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති තස්ස එවං හොති: 'අහං ඛො මග්ගං අගමාසිං. මග්ගං ඛො පනාහං ගච්ඡෙනො නාසකම්. බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං. හද්දහං විරියං ආරහාමි අප්පත්තස්ස පට්ඨානො අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පට්ඨානො අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය, ඉදං චතුසං ආරම්භවත්තු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනෙහා න ලභති ඵ්ථස්ස වා පඤ්ඤාස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස එවං හොති: 'අහං ඛො ගාමං වා නිගමං පිණ්ඩාය වරනෙහා නාලභං ඵ්ථස්ස වා පඤ්ඤාස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස මෙ කායො ලභ්භො කමමං ඤෙඤ්ඤා. හද්දහං විරියං ආරහාමි අප්පත්තස්ස පට්ඨානො අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තස්ස පට්ඨානො අනාධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය. ඉදං පඤ්ඤාමං ආරම්භවත්තු.

තව ද අනෙකෙක, ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් කර්මයෙක් කරන ලද්දේ වෙයි. 'මම වූ කලී කර්මයක් කෙළෙමි. මම කර්මය කරනු-යෙමි, බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට නො හැකි වීමි, එ හෙයින් මම නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නො ලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩයි. මේ දෙවෙනි ආරම්භ වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහෙක් යැ යුතු වෙයි. 'මා විසින් වූ කලී මහෙක් යැ යුතු වෙයි, මහ යන මා විසින් බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට පහසු නො වේ. එ බැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නො ලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩයි. මේ තුන්වැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි. මහණක්හු විසින් මහ යන ලද්දේ වෙයි. 'මම වූ කලී මහ ගියෙමි. මහ යන මම බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට නො හැකි වීමි. එ හෙයින් මම නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නොපසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩයි. මේ සතර වැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණෙක් ගමෙක හෝ නියම ගමෙක හෝ පිඩු පිණිස සරනුයේ, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ නො ලබයි. ඔහුට, 'මම ගම් හෝ නියම ගම් හෝ පිඩු පිණිස සරනුයෙමි, රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ නො ලද්මි. ඒ මගේ කය හැල්ලු යැ, කර්මණ්‍ය යැ. එ බැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නුවට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නුවට වැර වඩමි' යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නුවට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නුවට වැර වඩයි. මේ පස් වන ආරම්භවස්තුව යැ.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතො
ලහති ඵුබ්බසං වා පඤ්ඤාසං වා භොජනසං යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස
ඵවං හොති: ‘අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතො
අලඝං ඵුබ්බසං වා පඤ්ඤාසං වා භොජනසං යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස
මෙ කායො ඛලවා කල්මයෙකො. හන්දහං විරියං ආරහාමි අප්පත්තසං
පත්තියා අනාධිගතසං අධිගමාය අසච්ඡිකතසං සච්ඡිකිරියායා’ති. සො
විරියං ආරහති අප්පත්තසං පත්තියා අනාධිගතසං අධිගමාය අසච්ඡි-
කතසං සච්ඡිකිරියාය. ඉදං ඡට්ඨං ආරම්භවන්ති.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුතො උප්පන්නො හොති අප්පමත්තකො
ආබ්බාදො තස්ස ඵවං හොති: ‘උප්පන්නො ඛො මෙ අයං අප්ප-
මත්තකො. ආබ්බාදො යානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං මෙ ආබ්බාදො
පවට්ඨෙය්‍ය, හන්දහං විරියං ආරහාමි අප්පත්තසං පත්තියා අනාධිගතසං
අධිගමාය අසච්ඡිකතසං සච්ඡිකිරියායා’ති. සො විරියං ආරහති අප්ප-
ත්තසං පත්තියා අනාධිගතසං අධිගමාය අසච්ඡිකතසං සච්ඡිකිරියාය. ඉදං
සත්තමං ආරම්භවන්ති.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො හොති අවිරවුට්ඨිතො
ගෙලෙකො. තස්ස ඵවං හොති: ‘අහං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො! අවිරවුට්ඨිතො
ගෙලෙකො. යානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං මෙ ආබ්බාදො පච්චුද්ධිකෙය්‍ය,
හන්දහං විරියං ආරහාමි අප්පත්තසං පත්තියා අනාධිගතසං අධිගමාය අසච්ඡිකතසං
සච්ඡිකිරියායා’ති. සො විරියං ආරහති අප්පත්තසං පත්තියා අනාධිගතසං
අධිගමාය අසච්ඡිකතසං සච්ඡිකිරියාය. ඉදං අට්ඨමං ආරම්භ වන්ති.

අට්ඨ දනවජ්ජනි: ආසජ්ජ දනං දෙති. භයා දනං දෙති. ‘අද්ධි
මෙ’ති දනං දෙති. ‘ද්දසති මෙ’ති දනං දෙති. ‘සානු දනන්ති
දනං දෙති, ‘අහං පවාමි, ඉමෙ න පවන්ති, නාරහාමි පවත්තො
අපවත්තානං න දතු’න්ති දනං දෙති. ‘ඉමං මෙ දනං දදතො කල්‍යාණො
කිත්තිසද්දො අබ්බුග්ගච්ඡති’ති දනං දෙති, වික්ඛාලභිකාරවික්ඛාපරික්ඛාරං
දනං දෙති.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ගමෙක හෝ නියම් ගමෙක හෝ පිඩු පිණිස සරනුයේ, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බොජුනක් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලබයි. “මම වනාහි ගම් ඇතුළත හෝ නියම්ගම් පිඩු පිණිස සරනුයෙමි, රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත වූ බොජුනක් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලදිමි. ඒ මගේ කය ශක්තිමත් ය, කර්මණ්‍ය ය. එ බැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩමි”යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නො ලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, නො පසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩයි. මේ සවැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හට අල්පමාත්‍ර ආබාධයෙක් උපන්නේ වෙයි. ‘මට මේ අල්පමාත්‍ර ආබාධයෙක් උපන්නේ ම වෙයි. මගේ ආබාධය වැඩෙන්නේ ය යන යමක් ඇද්ද, මේ කරුණ විද්‍යාමාන ය, එ බැවින් නො පැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නො ලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට මම වැර වඩමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නො කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩයි. මේ සත් වැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණෙක් ගිලන් බැවින් නැගී සිටියේ, ගිලන් බැවින් නැගී සිටි නොබෝ කල් ඇත්තේ වෙයි. ‘මම වූ කලී ගිලන් බැවින් නැගී සිටියෙමි, ගිලන් බැවින් නැගීසිටි නො බෝ කල් ඇත්තෙමි වෙමි. මගේ මේ ආබාධය වටාලා නැගී එන්නේ ය යන යමක් ඇද්ද, මේ කරුණ විද්‍යාමාන ය. එ බැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නො කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, නොපසක් කළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩයි. මේ අටවැනි ආරම්භවස්තුව යැ.

දනවස්තු (දීමට කරුණු) අටෙක: පැමිණි අමුත්තාට වහා දන් දෙයි, බිය හේතු කොට ගෙන දන් දෙයි. ‘මට මේ තෙම දුන්නේ යැ’යි දන් දෙයි. ‘මට දෙන්නේ යැ’යි දන් දෙයි. ‘දීම මැනවැ’යි සලකා දන් දෙයි. ‘මම පියම්, මොහු නො පියත්, මම පියන්නෙමි නො පියන්නාට දන් නොදෙන්නට නො සුදුස්සෙමි’යි දන් දෙයි. ‘මේ දන් දෙන මා පිළිබඳ යහපත් කීර්තිශබ්දයෙක් උස් වැ නැගේ’ යැයි දන් දෙයි. ශමච්ඡිදරභ්‍යා සිතට සැරසිල්ලක් කොට, ශමච්ඡිදරභ්‍යා සිතට පිරිවර පිණිස දන් දෙයි.

අට්ඨ දුක්ඛපපත්තියො: ඉධාටුසො එකවෙවා දුතං දෙනි. සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අනන්තං පාතං විත්ථං යාතං මාලාගන්ධවිලෙපතං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙනි තං පට්ඨාසිංසති. සො පසස්සි ඛත්තිසමභාසාලං වා බ්‍රාහ්මණමභාසාලං වා ගහපතිමභාසාලං වා පඤ්ඤාති කාමඥ්ඤාති සමපපිතං සමඛගීභූතං පටිචාරයමානං. තස්ස එවං හොති ‘අහොවතාහං කායස්ස හෙද පරමමරණා ඛත්තිසමභාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණමභාසාලානං වා ගහපතිමභාසාලානං වා සහ-බ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍යා’නති. සො තං වික්ඛං දහති, තං වික්ඛං අධිට්ඨාති, තං වික්ඛං භාවෙති. තස්ස තං වික්ඛං භීතො’ධිමුක්ඛං උත්තරිං අභාවිතං තත්ත්වපපත්තියා සංවත්තති. තඤ්ඤා ඛො සීලවතො වදුම් නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣකාටුසො සීලවතො වෙතොපඤ්ඤි විසුඤ්ඤා.

සුත ව පරං ආටුසො ඉධෙකවෙවා දුතං දෙනි සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අනන්තං පාතං -පෙ- සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙනි තං පට්ඨාසිංසති.¹ තස්ස සුතං හොති ‘වාතුමහාරාජිකා දෙවා දීඝායුකා වණ්ණවතො සුඛබ්බුලා’ති. තස්ස එවං හොති ‘අහො වතාහං කායස්ස හෙද පරමමරණා වාතුමහාරාජිකානං² දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍යානති’. සො තං වික්ඛං දහති, තං වික්ඛං අධිට්ඨාති තං වික්ඛං භාවෙති. තස්ස තං වික්ඛං භීතො’ධිමුක්ඛං උත්තරිං අභාවිතං තත්ත්වපපත්තියා සංවත්තති. තඤ්ඤා ඛො සීලවතො වදුම් නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣකාටුසො සීලවතො වෙතොපඤ්ඤි විසුඤ්ඤා.

සුත ව පරං ආටුසො ඉධෙකවෙවා දුතං දෙනි සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අනන්තං පාතං -පෙ- සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො යං දෙනි තං පට්ඨාසිංසති. තස්ස සුතං හොති තාවතිංසා දෙවා -පෙ- යාමා දෙවා -පෙ- තුසිතා දෙවා -පෙ- නිමමාණරති දෙවා -පෙ- පරනිමිත-වසවත්ති දෙවා දීඝායුකා වණ්ණවතො සුඛබ්බුලා’ති. තස්ස එවං හොති ‘අහොවතාහං කායස්ස හෙද පරමමරණා පරනිමිතවසවත්තිනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජෙය්‍යානති’. සො තං වික්ඛං දහති තං වික්ඛං අධි-ට්ඨාති, තං වික්ඛං භාවෙති. තස්ස වික්ඛං භීතො’ධිමුක්ඛං උත්තරිං අභාවිතං තත්ත්වපපත්තියා සංවත්තති. තඤ්ඤා ඛො සීලවතො වදුම් නො දුස්සීලස්ස. ඉජ්ඣකාටුසො සීලවතො වෙතොපඤ්ඤි විසුඤ්ඤා.

1. පට්ඨාසිංසති (මජ්ඣං)

2. වාතුමහාරාජිකානං (මජ්ඣං)

දනොපපත්ති (දන හේතුයෙන් ඇතිවන දෙවෙනි භව) අටෙක: ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් මහණකුට හෝ බමුණකුට හෝ ආහාර පාන වස්ත්‍ර යාන මාලා ගන්ධ විලෙපන ශයන ආවාස පහන් තෙල් යන ද්‍රව්‍යයන් දෙයි. හේ යමක් දෙන්නේ ද, එය ලබන්නට පතයි. හෙ තෙම පංච කාමගුණයන්ගෙන් සමර්පිත වූ යමන්විත වූ එහි ඉදුරන් හසුරුවන (පස්කම් සුව විද්‍යා) ක්ෂත්‍රිය මහාසාරයකු හෝ බ්‍රාහ්මණ මහාසාරයකු හෝ ගෘහපති මහාසාරයකු හෝ දකි. 'මමත් කා බුන් මරණින් මතු ක්ෂත්‍රිය මහාසාරයන් ගේ හෝ බ්‍රාහ්මණ මහාසාරයන් ගේ හෝ ගෘහපතිමහාසාරයන් ගේ හෝ එකී භාවයට පැමිණෙන්නෙමි නම් යෙහෙකැ යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ ඒ සිත පිහිටුවයි. ඒ සිත ඉටයි, ඒ සිත වඩයි. භීත වූ පංචකාම ගුණයන්හි ඇලුණු, මත්තෙහි නො වඩන ලද ඔහුගේ ඒ සිත එහි ඉපැත්ම පිණිස පවතී. එ ද සිල්වත්හු ගේ සිත ම ය, දුසිල්හුගේ සිත නො වේ යැ යි කියමි. ඇවැත්ති, පිරිසිදු බැවින් සිල්වත්හු ගේ වෙතස්ප්‍රණීධිය (පෑතුම) සිද්ධ වේ.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් මහණකුට හෝ බමුණකුට හෝ ආහාර පාන ... පහන්තෙල් යන මේ දෑ දන් දෙයි. හේ යමක් දෙන්නේ ද එය පතයි. සිවුමහරජයෙහි වැසි දෙවියෝ දීර්ඝායුෂ ඇත්තෝ යැ යි පැහැ සටහන් ඇත්තෝ යැ යි, සැප බහුල කොට ඇත්තෝ යැ යි ඔහු විසින් අසන ලද්දේ වෙයි. 'කා බුන් මරණින් මතු සිවුමහරජයෙහි දෙවියන් හා එක් වන බවට පැමිණෙන්නෙමි නම් යෙහෙකැ' යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ ඒ සිත පිහිටුවයි, ඒ සිත ඉටයි, ඒ සිත වඩයි. භීත වූ කම් සුවෙහි ඇලුණු, මත්තෙහි නො වඩන ලද ඔහුගේ ඒ සිත එහි ඉපැත්ම පිණිස පවතී. ඒ ද සිල්වත්හු ගේ සිත යැ යි, දුසිල්හුගේ සිත නො වේ යැ යි කියමි. ඇවැත්ති, පිරිසිදු බැවින් සිල්වත්හුගේ සිතේ පෑතුම සිද්ධ වේ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති, මෙහි එක්තරා පුභුලෙක් මහණකුට හෝ බමුණකුට හෝ ආහාර පාන ... ශයන ආවාස පහන්තෙල් යන මේ දෑ දන් දෙයි. හේ යමක් දෙන්නේ ද එය පතයි. තවතිසාවැසි දෙවියෝ ... යාම දෙවිලෝ වැසි දෙවියෝ ... තුසි දෙවිලෝ වැසි දෙවියෝ ... නිර්මාණරති දෙවිලොව වැසි දෙවියෝ ... පරනිර්මිත වශවර්තකී දෙවිලොව වැසි දෙවියෝ දීර්ඝායුෂ්කයක යි වර්ණවත් හ යි, සුඛ බහුල හ යි ඔහු විසින් අසන ලද්දේ වෙයි. 'කා බුන් මරණින් මතු පරනිර්මිත වශවර්තකී දෙවියන්ගේ සහභාවයට පැමිණියැ හෙත්තෙමි නම් යෙහෙකැ යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ එ සිත පිහිටුවයි, ඒ සිත ඉටයි, ඒ සිත වඩයි. භීත වූ කම් සුවෙහි ඇලුණු ඔහු ගේ ඒ සිත මත්තෙහි නො වඩන ලද්දේ එහි ඉපැත්ම පිණිස පවතී. 'ඒ ද සිල්වත්හු ගේ සිත ය, දුසිල්හු ගේ සිත නො වේ' යැ යි කියමි. ඇවැත්ති, පිරිසිදු හෙයින් සිල්වත්හු ගේ සිත පෑතුම සිදු වෙයි.

පුත ව පරං ආවුසො ඉධෙකවෙවා දනං දෙනි සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අනතං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදී-
පෙය්‍යං. සො යං දෙනි තං පච්චාසිංසති. තස්ස සුතං හොති 'බ්‍රහ්මකා-
යිකා දෙවා දීඝායුකා වණ්ණවතො සුඛබ්‍රහ්මා'ති. තස්ස එවං හොති
'අහො වතාහං කායස්ස හෙද පරමමරණා බ්‍රහ්මකායිකානං දෙවානං
සහබ්‍යතං උපපජ්ජය්‍ය'න්ති. සො තං විතං දහති තං විතං අධිව්ඨාති, තං
විතං භාවෙති. තස්ස තං විතං භීතො'ධිමුත්තං උත්තරං අභාවිතං
තත්‍රුපපත්තියා සංවත්තති. තඤ්ච ඔවා සීලවතො වදම් නො දුස්සීලස්ස,
වීතරාගස්ස නො සරාගස්ස. ඉජ්ඣකාවුසො සීලවතො වෙතොපණ්ඩි
වීතරාගත්තා.

අටස් පරිසා: ඛත්තිපරිසා, බ්‍රාහ්මණපරිසා, ගහපතිපරිසා, සමණ-
පරිසා වාතුමහාරාජිකපරිසා, තාවතිංසපරිසා, මාරපරිසා, බ්‍රහ්මපරිසා.

අටස් ලොකධම්මා: ලාහො ව, අලාහො ව, යසො ව, අයසො ව,
නිද්ද ව, පසංසා ව, සුඛඤ්ච, දුක්ඛඤ්ච.

අඨ අභිභායතනානි: අජ්ඣත්තං රුපසඤ්ඤී එකො ඛතිද්ධා රූපානි
පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණද්ධංණණානි. තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි
පස්සාමිති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං පට්ඨං අභිභායතනං.

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛතිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි
සුවණ්ණද්ධංණණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමිති එවං සඤ්ඤී
හොති. ඉදං දුතියං අභිභායතනං.

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛතිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි
සුවණ්ණද්ධංණණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමිති එවං සඤ්ඤී
හොති. ඉදං තතියං අභිභායතනං.

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛතිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි
සුවණ්ණද්ධංණණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමිති එවං සඤ්ඤී
හොති. ඉදං චතුස්සං අභිභායතනං.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මෙහි එක්තරා පුගලෙක් මහණකුට හෝ බමුණකුට හෝ ආහාර පාන වස්ත්‍ර යාන මාලා ගන්ධ විලෙපන ශයන ආවාස පහන් තෙල් යන මේ දෑ දන් දෙයි. හේ යමක් දෙන්නේ ද, එය පතයි. ඔහු විසින් 'බ්‍රහ්මකායික දෙවියෝ දීර්ඝායුෂ්ක හ, වර්ණවත් හ, සුව බහුල කොටැත්තෝ හ' යි අසන ලද්දේ වෙයි. 'මම කා බුන් මරණින් මතු බ්‍රහ්මකායික දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණියැ හෙන්නෙමි වීම් නම් යෙහෙකැ යි මෙසේ සිතෙක් ඔහුට වෙයි. ඒ සිත පිහිටුවයි, ඒ සිත ඉටයි, ඒ සිත වඩයි. ඔහුගේ ඒ සිත පහත් බඹලොවෙහි ඇලුණේ, මත්තෙහි නො වඩනා ලද්දේ එහි ඉපැත්ම පිණිස පවතී. ඒ ද සිල්වත්හු ගේ සිත යැ, දුසිල්හුගේ සිත නො වේ යැ' යි කියමි. පහවූ රාගය ඇත්තහුගේ සිත ය, රාග සහිතයාගේ සිත නො වේ යැ යි කියමි. ඇවැත්නි, සිල්වත්හුගේ චිත්තප්‍රණීධිය (පැතුම) සිදු වෙයි. පහ වූ රාගය ඇති බැවිනි.

පිරිස් අටෙක: කැත් පිරිස, බමුණු පිරිස, ගැහැව් පිරිස, මහණ පිරිස, සිවුමහරෑ පිරිස, තවතිසා දෙව් පිරිස, මර පිරිස, බඹ පිරිස.

ලොකධර්ම අටෙක: ලාභය, අලාභය, යශස, අයශස, නින්දාව, ප්‍රශංසාව, සුඛය, දුඃඛය.

අභිභායතන අටෙක: එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි පරිකර්ම වශයෙන් රූපසංඥා ඇත්තේ පිටත්හි සුවර්ණ හෝ දුර්වර්ණ හෝ පරිත්‍රාලම්බන වූ ප්‍රතිභාග නිමිති දකී. ඒ නිමිති මැඩ, 'දනිමි' යි, 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ පළමු වන අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූප සංඥා ඇත්තේ පිටත්හි අප්‍රමාණ වූ සුවර්ණ දුර්වර්ණ නිමිත්තරූපයන් දකී. ඒ රූප මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ දෙවෙනි අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ, පිටත්හි වූ සුවර්ණ හෝ දුර්වර්ණ වූ පරිත්‍රාලම්බන වූ පරිකර්ම නිමිති ද ප්‍රතිභාග නිමිති ද දකී. ඒ අරමුණ මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙබඳු සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ තෙවෙනි අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි රූප සංඥා නැත්තේ, පිටත්හි වූ අප්‍රමාණ වූ සුවර්ණ දුර්වර්ණ රූපයන් දකී. ඒ රූප අභිභවා 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සතරවන අභිභායතනය යි.

අර්ඝ්‍යානං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති නිලානි නිල-
වණණානි නිලනිදසසනානි නිලනිභාසානි - සෙය්‍යාථාපි නාම උමමාපුප්ථං,
නිලං නිලවණණං නිලනිදසසනං නිලනිභාසං සෙය්‍යාථා වා පන තං
වස්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමඤ්චං නිලං නිලවණණං නිලනිදසස-
නං නිලනිභාසං ඵවමෙවං අර්ඝ්‍යානං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා
රූපානි පසසති නිලානි නිලවණණානි නිලනිදසසනානි නිලනිභාසානි,
තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි ති ඵං සඤ්ඤා හොති, ඉදං පඤ්චමං
අභිභායතනං.

අර්ඝ්‍යානං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති පිතානි
පිතවණණානි පිතනිදසසනානි පිතනිභාසානි, සෙය්‍යාථාපි නාම කණ්-
කාරපුප්ථං පිතං පිතවණණං පිතනිදසසනං පිතනිභාසං, සෙය්‍යාථා වා
පන තං වස්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමඤ්චං පිතං පිතවණණං
පිතනිදසසනං පිතනිභාසං ඵවමෙවං අර්ඝ්‍යානං අරූපසඤ්ඤා ඵකො
ඛේදධා රූපානි පසසති පිතානි පිතවණණානි පිතනිදසසනානි පිත-
නිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි ති ඵං සඤ්ඤා හොති
ඉදං ජට්ඨං අභිභායතනං.

අර්ඝ්‍යානං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති ලොහිතකානි
ලොහිතකවණණානි ලොහිතකනිදසසනානි ලොහිතකනිභාසානි, සෙය්‍යා-
ථාපි නාම බණ්ඩුජීවකපුප්ථං ලොහිතකං ලොහිතකවණණං ලොහිතක-
නිදසසනං ලොහිතකනිභාසං, සෙය්‍යාථා වා පන තං වස්ථං බාරාණ-
සෙය්‍යකං උභතොභාගවිමඤ්චං ලොහිතකං ලොහිතකවණණං ලොහිතක-
නිදසසනං ලොහිතකනිභාසං ඵවමෙවං අර්ඝ්‍යානං අරූපසඤ්ඤා ඵකො
ඛේදධා රූපානි පසසති ලොහිතකානි ලොහිතකවණණානි ලොහිතක-
නිදසසනානි, ලොහිතකනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි ති
ඵං සඤ්ඤා හොති, ඉදං සක්ඛමං අභිභායතනං.

අර්ඝ්‍යානං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති ඔදනානි
ඔදනවණණානි ඔදනනිදසසනානි ඔදනනිභාසානි, සෙය්‍යාථාපි නාම
ඔසධිතාරකා ඔදනා ඔදනවණණා ඔදනනිදසසනා ඔදනනිභාසා සෙය්‍යා-
ථා වා පන තං වස්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමඤ්චං ඔදනං
ඔදනවණණං ඔදනනිදසසනං ඔදනනිභාසං ඵවමෙවං අර්ඝ්‍යානං අරූප-
සඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති ඔදනානි ඔදනවණණානි ඔදන-
නිදසසනානි ඔදනනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසසාමි ති ඵං
සඤ්ඤා හොති, ඉදං අචඤ්චමං අභිභායතනං.

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ, නිල් වූ, නිල්-වන් වූ, නිල් දැකුම් ඇති, නිල්පැහැති බාහිර වූ රූප දකී. නිල් වූ, නිල්වන් වූ, නිල් දැකුම් ඇති, නිල්පැහැති දියමෙරළිය මලෙන් යම් සේ වේ ද, නිල් වූ නිල්වන් වූ නිල් දැකුම් ඇති, නිල් පැහැති, දෙපිට ම මට සිලිටි වූ කසිවනෙක් යම් සේ වේ ද, එසේ ම නිල් වූ, නිල්වන් වූ, නිල් දැකුම් ඇති නිල්පැහැති, බාහිර කසිණලම්බන රූපයන් අධ්‍යාත්ම-රූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ දකී. ඒ රූප අභිභවා 'දනිමි' දකිමි'යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ පස්වන අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන් පැහැති, බාහිර වූ පිත වර්ණ රූප දකී. රන්වන් වූ රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති, පිතවර්ණ කිණිකිරි මලෙන් යම් බඳු වේ ද, දෙ පිට මට සිලිටි වූ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති පිතවර්ණ කසි වනෙක් හෝ යම්බඳු වේ ද, එසේ ම රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති, බාහිර පිතකසිණරූපයන් එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ දකී. ඔවුන් මැඩ, 'දනිමි'යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සවන අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ, රතු වූ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති බාහිර රූපයන් දකී. රතු වූ රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන් පැහැ වූ බඳුවද මලෙන් යම් සේ වේ ද, දෙපස මට සිලිටි වූ, රතු වූ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැ වූ, කසිවනෙක් හෝ යම් සේ වේ ද, එසේ ම රතු වූ, රන්වන් වූ, රන්-වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැ වූ බාහිර රූපයන්, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූප සංඥා නැති එකෙක් දකී. ඔවුන් මැඩ, 'දනිමි' යි, 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සත්වන අභිභායතනය යි.

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි රූප සංඥා නැත්තේ සුදු වූ, සුදුවන් වූ, සුදුවන් දැකුම් ඇති, සුදුපැහැති වූ බාහිර රූපාලම්බනයන් දකී. සුදු වූ සුදුවන් දැකුම් ඇති, සුදුපැහැ වූ, ඔසයි කාරකාව යම් සේ ද, දෙපස මට සිලිටි වූ, සුදු වූ, සුදුවන් වූ, සුදුවන් දැකුම් ඇති, සුදුපැහැති කසි වනෙක් හෝ යම් සේ වේ ද එසේ ම සුදු වූ, සුදුවන් වූ, සුදු දැකුම් ඇති, සුදු පැහැ වූ, බාහිර කසිණරූපයන්, එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ දකී. ඔවුන් මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ අටවන අභිභායතනය යි.

අට්ඨ විමොක්ඛා: රුපී රූපානි පසසති. අයං පට්ඨමො විමොක්ඛො.
අජ්ඣන්තං අරූපසඤ්ඤී ඛෙට්ඨො රූපානි පසසති. අයං දුතියො
විමොක්ඛො.

සුගතෙති අධිවුත්තො භොති. අයං තතියො විමොක්ඛො.

සංඛසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිසසඤ්ඤානං අත්ථගමා
නානාත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්ඤා-
යතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං චතුසො විමොක්ඛො.

සංඛසො ආකාසානාඤ්ඤායතනං සමතික්කමම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති
විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං පඤ්ඤමො විමොක්ඛො-

සංඛසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්කමම 'නඤ්ඤිඤ්ඤි'ති ආකිඤ්ඤා-
ඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො.

සංඛසො ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා-
යතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං සත්තමො විමොක්ඛො.

සංඛසො නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කමම සඤ්ඤාචේදයිත
නිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො.

ඉමෙ ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමාසම්මුද්දොති අට්ඨ ධම්මා සම්මදකුක්ඛාතා. තස්ස සංඛෙහෙව සංඛා-
සිතඛං -පෙ- අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

නවකං

15. අත්ථි ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමාසම්මුද්දොති නව ධම්මා සම්මදකුක්ඛාතා. තස්ස සංඛෙහෙව සංඛාසි-
තඛං -පෙ- අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං.

කතමෙ නව?

නව ආසාත වත්ථුනි: අනත්ථං මෙ අවරිති ආසාතං ඛන්ති, අනත්ථං මෙ
වරතිති ආසාතං ඛන්ති, අනත්ථං මෙ වරිස්සතිති ආසාතං ඛන්ති පියස්ස
මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අවරි -පෙ- අනත්ථං වරති -පෙ- අනත්ථං
වරිස්සතිති ආසාතං ඛන්ති, අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අවරි -පෙ-
අත්ථං වරති -පෙ- අත්ථං වරිස්සතිති ආසාතං ඛන්ති.

විමොක්ෂ අටෙක: රූපධ්‍යාන ඇත්තේ නිලකසිණරූපාදි රූපයන් ධ්‍යාන ඇසින් දකී. මේ පළමුවන විමොක්ෂය යි.

අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූප සංඥා නැත්තේ බාහිර රූප දකී. මේ දෙවෙනි විමොක්ෂය යි.

අහන් ඇසින් පිරිසිදු කසිණ අරමුණු දක්නේ 'භූතයැ' යි ම එහි ඇලුණේ වෙයි. මේ තෙවෙනි විමොක්ෂය යි.

සර්ව ප්‍රකාරයෙන් රූප සංඥා ඉක්මිමෙන් ප්‍රතිසංඥාවන් පහ වැ යෑමෙන්, නානාත්වසංඥාවන් නොමෙනෙහිකිරීමෙන් 'අහස අනන්තයැ' යි ආකාශානන්ද්‍යව්‍යායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සතරවන විමොක්ෂය යි.

සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකාශානන්ද්‍යව්‍යායතනය ඉක්මැ 'විඤානය අනන්තයැ' යි විඤ්ඤාණන්ද්‍යව්‍යායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පස් වන විමොක්ෂය යි.

සර්වප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණන්ද්‍යව්‍යායතනය ඉක්මැ, 'කිසිත් නැතැ' යි ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සවන විමොක්ෂය යි.

සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මැ සඤ්ඤාවේදයිත නිරොධයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ අටවන විමොක්ෂය යි.

ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්හත් වූ සමාක්සමිබුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද අස්ට ධර්මයෝ මොහු ය. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් වැ ගැයිය යුතු... එය දෙව මිනිස්තට ප්‍රයෝජනය පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

නවකය.

15. ඇවැත්නි, දන්තා දක්තා අර්හත් සමාක්සමිබුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යාවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද නව ධර්ම කෙනෙක් ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් ම එක් වැ ගැයිය යුතු. ... එය දෙව මිනිස්තට ප්‍රයෝජනය පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය.

කවර ධර්ම නව දෙනෙක් ද? යත්:

ආඝාත වස්තු (වෛරයට කරුණු) නවයෙක: මට අවැඩ කෙළේ යැ යි වෛර බඳී, මට දුන් අවැඩ කෙරේ යැ යි වෛර බඳී, මට මතු අවැඩ කරතැ යි වෛර බඳී, මට ප්‍රිය මනාප පුද්ගලයාට අවැඩ කෙළේ යැ යි ... දුන් අවැඩ කෙරේ යැ යි ... මතු අවැඩ කරතැ යි වෛර බඳී, මට අප්‍රිය අමනාප පුද්ගලයාට වැඩ කෙළේ (අභිවාදයිය සිදු කෙළේ) යැ යි ... දුන් වැඩ කෙරේ යැ යි ... මතු වැඩ කරතැ යි වෛර බඳී.

නව ආසාතපට්ඨිනියා: අනායං මෙ අවරි ති, තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පට්ඨිනෙති, අනායං මෙ වරිසසති ති තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පට්ඨිනෙති, අනායං මෙ වරිසසති ති තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පට්ඨිනෙති, පියසස මෙ මනාපසස අනායං අවරි -පෙ-අනායං වරති -පෙ- අනායං වරිසසති තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පට්ඨිනෙති, අපියසස මෙ අමනාපසස අනායං අවරි -පෙ- අනායං වරති -පෙ- අනායං වරිසසති ති, තං කුතෙසු ලබ්භා ති ආසාතං පට්ඨිනෙති.

නව සත්තාවාසා: සත්තාච්ඡයො, සත්තා නානත්තකායා නානත්ත සඤ්ඤිතො සෙය්‍යාථාපි මනුසසා එකමෙච ව දෙවා එකවෙච ව වීතිපාතිකා, අයං පඨමො සත්තාවාසො.

සත්තාච්ඡයො, සත්තා නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යාථාපි දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා පඨමාභිතිබ්බත්තා. අයං දුතියො සත්තාවාසො.

සත්තාච්ඡයො සත්තා එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යාථාපි දෙවා ආභසසරා. අයං තතියො සත්තාවාසො.

සත්තාච්ඡයො, සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යාථාපි දෙවා සුභතිණ්තා. අයං. චතුසො සත්තාවාසො,

සත්තාච්ඡයො, සත්තා අසඤ්ඤිතො අපට්ඨංවෙදිතො සෙය්‍යාථාපි දෙවා අසඤ්ඤසත්තා.¹ අයං පඤ්ඤමො සත්තාවාසො.

සත්තාච්ඡයො, සත්තා සංඛයො රූපසංඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිසංසඤ්ඤානං අසුභමා නානත්තසංඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනානෙතො ආකාසො ති ආකාසානඤ්ඤායතනුපගා. අයං ඡවෙධො සත්තාවාසො.

සත්තාච්ඡයො, සත්තා සංඛයො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතික්කමම අනානං විඤ්ඤානණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනුපගා. අයං සත්තමො සත්තාවාසො.

1. අසඤ්ඤසත්තා (සා, කම)

අසාතප්‍රතිවිනය (වෛර දුරු ලන කරුණු) නවයෙක: හේ මට අවැඩ කෙළේ යැ යි (ඒ අවැඩ කිරීම නො වෙ වා යි ඒ පුභුලා කෙරෙහි) එය කොයින් ලද හැකි ද යි සිතන්නේ වෛර දුරු ලයි. හේ මට දුන් අවැඩ කෙරේ යැ යි එය ඔහු කෙරෙහි කොයින් ලද හැකි ද යි සිතන්නේ වෛර දුරු ලයි. ඔහු මට මතු අවැඩ කරනැ යි යන එය (ඔහු කෙරෙහි) කොයින් ලද හැකි ද යි සිතනුයේ වෛර දුරු ලයි. මගේ ප්‍රිය මනාප පුභුලාට හේ අවැඩ කෙළේ යැ යි ... හේ දුන් අවැඩ කෙරේ යැ යි ... ඔහු මතු අවැඩ කරනැ යි යන එය (ඔහු කෙරෙහි) කොයින් ලද හැකි ද යි සිතනුයේ වෛර දුරු ලයි. මට අප්‍රිය වූ අමනාප වූ පුභුලාට හේ වැඩ සිදු කෙළේ ය ... දුන් වැඩ සිදු කෙරෙයි ... මතු වැඩ සිදු කෙරෙතැ යි යන එය ඔහු කෙරේ කොයින් ලද හැකි ද යි සිතනුයේ වෛර දුරු ලයි.

සත්වාචාස (සත්වයනට වාසස්ථාන) නවයෙක: ඇවැත්ති, මිනිසුන් ද ඇතැම් දෙවියන් ද ඇතැම් චිත්තාකිකයන් ද සේ කයැ වෙනස් බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥායෙහි ද වෙනස් බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, කල්පාරම්භ සමයෙහි උපන් බ්‍රහ්මකායික දෙවියන් සේ කයින් වෙනස් වූ ප්‍රතිසන්ධිසංඥායෙන් සමාන වූ සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ දෙවෙනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, ආභස්සර දෙවියන් සේ වූ කයැ සමාන බව ඇති ප්‍රතිසන්ධිසංඥායෙහි වෙනස් බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, ඉහකාත්ස්නක දෙවියන් සේ කයැ සමාන බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥාවේ ද සමාන බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සිවුවැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති අසංඥසත්ව දෙවියන් සේ ප්‍රතිසන්ධිසංඥාව නැති, විදුම් නැති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පස්වැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම සැටියෙන් ම රූප සංඥාවන් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඥාවන් අතුරුදහන් වීමෙන්, නානාත්වසංඥාවන් නො මෙනෙහි කිරීමෙන්, 'අභස අනන්ත යැ' යි සමාධි වඩා ආකාසානඤ්චායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සවැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම අයුරින් ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්මැ, 'විඤානය අනන්ත යැ' යි සමාධි වඩා විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සත්වැනි සත්වාචාසය යැ.

සත්තාච්ඡො, සත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නත්ථි කිඤ්චිති ආකිඤ්ඤායතනුපගා. අයං අට්ඨමො සත්තාචාසො.

සත්තාච්ඡො, සත්තා සබ්බසො ආකිඤ්ඤායතනං සමතික්කමම. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනුපගා. අයං නවමො සත්තාචාසො.

නව අක්කංශො අසමයා බ්‍රහ්මචරියවාසාය: ඉධාච්ඡො, තථාගතො ච ලොකෙ උපපන්නො හොති අරහං සමමාසමිබ්බදො, ධම්මො ච දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්මොධගාමී සුගතපථවේදිනො, අයං ච පුග්ගලො නිරයං උපපන්නො හොති. අයං පට්ඨමො අක්කංශො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

පුත ච පරං ආච්ඡො, තථාගතො ච ලොකෙ උපපන්නො හොති අරහං සමමාසමිබ්බදො. ධම්මො ච දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්මොධගාමී සුගතපථවේදිනො. අයං ච පුග්ගලො නිරවඡානගොති: උපපන්නො හොති. අයං දුතියො අක්කංශො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය -පෙ- පෙත්තිවිසයං උපපන්නො හොති -පෙ- අසුරකායං උපපන්නො හොති -පෙ- අඤ්ඤතරං දිසායුක්කං දෙවතිකායං උපපන්නො හොති -පෙ- පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති මිලකෙඛසු¹ අවිඤ්ඤානාරොසු යත්ථ නත්ථි ගති භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. අයං ඡට්ඨො අක්කංශො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

පුත ච පරං ආච්ඡො, තථාගතො ච ලොකෙ උපපන්නො හොති අරහං සමමාසමිබ්බදො. ධම්මො ච දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්මොධගාමී සුගතපථවේදිනො. අයං ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති මිච්ඡාදිට්ඨිකො විපරිතදස්සනොනත්ථි දින්නං, නත්ථි සිට්ඨං, නත්ථි භුතං, නත්ථි සුක්කට්ඨකකටානං² කම්මානං ඵලං විජාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණ්‍යාසමණා සම්මග්ගතා සමොපට්ඨනතා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකානි පථවේදෙත්ති. අයං සත්තමො අක්කංශො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

1. මිලකෙඛසු (සතා, කම්) මිලකඛ්ඛු (කත්ථි)

2. සුක්කට්ඨකකටානං (මජ්ඣං)

ඇවැත්නි, හැම අයුරින් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ 'කිසිත් නැතැ' යි සමාධි වඩා, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ අවටැති සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්නි, හැම අයුරින් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මැ නෙව-සඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ නවටැති සත්වාචාසය යි.

බ්‍රහ්මචර්යවාසයට නොසුදුසු කාල වූ අක්ෂණ නවයෙක: ඇවැත්නි, මෙහි අර්හත් සමාක්සමිබුද්ධ වූ තථාගතයන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් සංසිදුවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනැදෙන, මාර්ගඥානප්‍රතිවේදයට යන, සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. එහෙත් මේ පුද්ගල තෙමේ නිරයට වන්නේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යවාසයට නොසුදුසු කාලය වූ පළමු වැනි අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, අර්හත් වූ සමාක්සමිබුද්ධ වූ තථාගතයන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් නිවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනැදෙන, මාර්ගඥාන ප්‍රතිවේදයට යන, සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත දහම ද දෙසෙයි. එහෙත් මේ පුද්ගල තෙමේ කිරිසන් යොනියට පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යවාසයට නොසුදුසු කාලය වූ දෙවෙනි අක්ෂණය යැ.

... ඉන්ද්‍රිය ලෝකයට පැමිණියේ වෙයි ...

... අයුරු නිකායයට පැමිණියේ වෙයි ...

... දිර්ඝායුෂ්ක දේවනිකායකට පැමිණියේ වෙයි ...

යමි තැනෙක මහණුන් ගේ මෙහෙණන් ගේ උවසුවන් ගේ උවැසියන් ගේ හැසිරීමක් නැති, පව් පින් දැන්වුන් නැති ප්‍රත්‍යත්තයෙහි වූ මිලේච්ඡ ජනපදයන්හි උපන්නේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යවාසයට නොසුදුසු කාලය වූ සවැනි අක්ෂණය වෙයි.

තව ද අනෙකක. ඇවැත්නි, අර්හත් වූ සමාක්සමිබුද්ධ වූ තථාගතයන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් නිවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනැදෙන, මාර්ගඥානප්‍රතිවේදයට යන, සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ මධ්‍යම ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ ද වෙයි. එහෙත් හෙ තෙමේ 'දුන් දූයෙහි පල නැත, යාගයෙහි (මහ දන් හි) පල නැත, පූජායෙහි පල නැත, සුකාන්ත දුෂ්කාන්ත (කුශලාකුශල) කර්මයන්ගේ එල ව්‍යාක නැත, මෙ (ලාව නැත, පර ලොව නැත, මව් කළ සත්කාරයෙහි පල නැත, පියාට කළ සත්කාරයෙහි පල නැත, උපපාද්‍යා (කම් වූ පරිදි මැරී උපද්‍යා) සත්වයෝ නැත, හම කෙනෙක් මෙ ලොව ද පර ලොව ද තුමු වෙසෙයි නුවණින් දන, පසක් කොට පවසන්නාහු නම්, එසේ වූ සමාග්ගත (නෙවැරැදි මගින් ගිය) සමාක්ප්‍රතිපත්ත (නොවැරැදි මහා පිළිපත්) මහණ බමුණෝ ලෙව්හි නැතැ යි ගත් පෙරළණ දෘෂ්ටි ඇති මිසිද්වුවක් වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යවාසය පිණිස නොසුදුසු කාල වූ සත්වැනි අක්ෂණය වෙයි.

සුත ව පරං ආවුසො, තථාගතො ව ලොකෙ උප්පන්නො හොති අරහං සමොසම්බුද්ධො ධම්මො ව දෙසියති ඔපසම්මකො පරිනිබ්බානිකො සම්මොධගාමී සුගතප්පථෙදිනො, අයං ව පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු-පච්චාජානො හොති. සො ව හොති දුප්පදෙසු ජලො ඵළමුගො න පටිබලො සුභාසිතදුක්ඛාසිතානමත්ථමඤ්ඤානුං. අයං අට්ඨමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

සුත ව පරං ආවුසො, තථාගතො ව ලොකෙ න උප්පන්නො හොති අරහං සමොසම්බුද්ධො, ධම්මො ව න දෙසියති ඔපසම්මකො පරිනිබ්බානිකො සම්මොධගාමී සුගතප්පථෙදිනො, අයං ව පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජානො හොති සො ව හොති පඤ්ඤවා අප්ප්ලො අනෙඤ්චුගො පටිබලො සුභාසිතදුක්ඛාසිතානමත්ථමඤ්ඤානුං. අයං නවමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

නව අනුප්පබ්බවිහාරා: ඉධාවුසො, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විචෙකජං පිතිසුඛං පයමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති.

විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති.

පිතියා ව විරාගා -පෙ- තතියං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති.

සුඛස්ස ව පහානා -පෙ- චතුස්සං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති.

සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිසසඤ්ඤානං අත්ථගමා නානාත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසොති ආකාසානඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජි විහරති.

සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතික්කමම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජි විහරති.

සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නඤ්ඤා කිඤ්ඤිති ආකිඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජි විහරති.

සබ්බසො ආකිඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජි විහරති.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති, අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ තරාගත-යන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් නිවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනෑ දෙන, මාර්ගඥාන ප්‍රතිවේදයට යන, සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ මධ්‍යම ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ ද වෙයි. එහෙත් හේ නුවණ නැති, ජඩ වූ, කෙළතොලු වූ මොනොවට කී ද නපුරු කොට කී ද වචනයන්ගේ අර්ථ දැනගන්නට ප්‍රතිබල නො වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යාවාසයට නො සුදුසු කාල වූ අවවැති අක්ෂණය වේ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති, අර්හත් වූ සමාක් සම්බුද්ධ වූ තරාගතයන් වහන්සේ ලොවැ නො පහළ වූ සේක් වෙති. කෙලෙස් නිවන කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙනෑ දෙන, මාර්ගඥාන ප්‍රතිවේදයට යන, සුගතයන් විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය වූ කලී නො දෙසනු ලැබෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ මධ්‍යම ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ ද වෙයි. හේ ප්‍රඥා ඇත්තේ, ජඩ නො වූයේ, කෙලතොලු නො වූයේ, මොනොවට කී ද නපුරු කොට කී ද වචනයන්ගේ අර්ථ දැනගන්නට සමර්ථ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මචර්යාවාසයට නො සුදුසු කාල වූ නව වැනි අක්ෂණය වෙයි.

අනුපූර්ව විහාර නවයෙක: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ කාමයන් ගෙන් වෙන් වූ ම, අකුසල් දහමුත් ගෙන් වෙන් වූ මැ, විතර්ක සහිත විචාර සහිත විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුව හා ඇති පළමු දහන ලැබ වෙසෙයි.

විතර්කවිචාරයන් සංහිදීමෙන්... දෙවෙනි දහන ලැබ වෙසෙයි.

ප්‍රීතිය ද පහ වීමෙන්... තෙවෙනි දහන ලැබ වෙසෙයි.

සුඛවේදනාව ද දුර්ලබ්‍රීමෙන්... සතර වන දහන් ලැබ වෙසෙයි.

හැම ලෙසින් රූප සංඥා ඉක්මීමෙන්, ප්‍රතිස සංඥාවන් අතුරුදහන් වීමෙන්, නානාභව සංඥාවන් නො මෙනෙහි කිරීමෙන් 'අහස අනන්ත යැ' යි (සමාධි වඩා) ආකාසානඤ්ඤායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

හැම ලෙසින් අකාසානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, විඤ්ඤාන අනන්ත යැ යි (සමාධි වඩා) විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

හැම ලෙසින් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන ධ්‍යානය ඉක්මැ, 'කිසිත් නැතැ' යි (සමාධි වඩා) ආකිඤ්ඤායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

හැම ලෙසින් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්මැ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි.

සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කමම සඤ්ඤාවෙදයිත-
නිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති.

නව අනුපුබ්බනිරොධා: පඨමං ඤානං සමාපන්නස්ස කාමසඤ්ඤා
නිරුද්ධා භොති, ද්විතියං ඤානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරා නිරුද්ධා
භොතති, තතියං ඤානං සමාපන්නස්ස පිති නිරුද්ධා භොති, චතුස්සං
ඤානං සමාපන්නස්ස අසසාසපසසාසා නිරුද්ධා භොතති, ආකාසානඤ්ඤා-
යතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං
සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, ආකිඤ්ඤා-
යතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති,
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්ඤායතනසඤ්ඤා
නිරුද්ධා භොති, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ව වෙදනා ව
නිරුද්ධා භොතති.

ඉමෙ ඛො ආවුසො තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා සමමා-
සම්මුද්ධෙන නව ධම්මා සම්මදක්ඛාතා. තස්ස සබ්බෙහෙව සඛ්භාසිතබ්බං-
-පෙ- අප්ඨාය භිතාය සුඛාය දෙවම්බුසානං.

දසකං

16. අප්ඨ ඛො ආවුසො, තෙන භගවතා ජානතා පසසතා අරහතා
සමමාසම්මුද්ධෙන දස ධම්මා සම්මදක්ඛාතා. තස්ස සබ්බෙහෙව සඛ්භාසිතබ්බං-
-පෙ- අප්ඨාය භිතාය සුඛාය දෙවම්බුසානං.

කතමෙ දස:

දස නාථකරණං ධම්මා: ඉධාවුසො, භික්ඛු සීලවා භොති පාතිමොක්ඛි-
සංවරසංවුත්තො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අනුමනෙත්ත සු වජේසු
භයදසසාථී. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. යං අ වුසො භික්ඛු සීලවා
භොති, පාතිමොක්ඛිසංවරසංවුත්තො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො
අනුමනෙත්ත සු වජේසු භයදසසාථී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, අයමපි
ධම්මො නාථකරණො.

හැම ලෙසින් නෙවසඤ්ඤාසඤ්ඤායතන ධ්‍යානය ඉක්මැ සඤ්ඤා-
වේදයිත නිරෝධයට පැමිණ වෙසෙයි.

අනුසූරි නිරෝධ (පිළිවෙළින් නිරුද්ධ වීම) නවයෙක: ප්‍රථම ධ්‍යානයට
සමවන්නහුට කාම සංඥාව නිරුද්ධ වෙයි. අභිනීය ධ්‍යානයට සමවන්නහුට
චිත්ත විචාරයෝ නිරුද්ධ වෙත්. තෘතීය ධ්‍යානයට සමවන්නහුට ප්‍රීතිය
නිරුද්ධ වෙයි. චතුර්ථ ධ්‍යානයට සමවන්නහුට ආඥාස ප්‍රඥාසයෝ
නිරුද්ධ වෙත්. ආකාසානඤ්ඤායතනයට සමවන්නහුට රූප සංඥාව
නිරුද්ධ වෙයි. විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට සමවන්නහුට ආකාසානඤ්ඤායතන
සංඥාව නිරුද්ධ වෙයි. ආකිඤ්ඤායතනයට සමවන්නහුට විඤ්ඤා-
ණඤ්ඤායතන සංඥාව නිරුද්ධ වෙයි. නෙවසඤ්ඤාසඤ්ඤායතනයට
සමවන්නහුට ආකිඤ්ඤායතන සංඥාව නිරුද්ධ වෙයි. සඤ්ඤාවේදයිත
නිරෝධයට සමවන්නහුට සංඥාව ද වේදනාව ද නිරුද්ධ වේ.

ඇවැත්නි, මොහු දන්නා දක්නා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ
භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද නව ධර්මයෝ යැ.
එහි සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැසියැ යුතු. එය... දෙවිමිනිස්තට
ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස පවතී.

දශකය

16. ඇවැත්නි, දන්නා දක්නා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ
භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද දශ ධර්මයෝ
ඇත. එහි සියල්ලන් විසින් ම සමග වැ ගැසියැ යුතු... එය... දෙවි-
මිනිස්තට ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස සුව පිණිස වෙයි.

කවර දශධර්ම කෙනෙක් ද යත්:

නාථකරණ (තම හට පිහිට සලසන) ධර්ම දශයෙක: ඇවැත්නි,
මෙහි මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවර ශීලයෙන්
හැවුරුණේ, ආචාර ගොවර සම්පන්න වැ සාල්පමාත්‍ර වරදෙහි ද බිය
දක්නා සුලු වැ වෙසෙයි. සමාදන් කොට ගෙන සිකපදන්හි හික්මෙයි.
ඇවැත්නි, 'මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂ සංවරයෙන්
හැවුරුණේ ආචාර ගොවර දෙකින් යුතු වැ, සාල්පමාත්‍ර දෙසයන්හි ද
බිය දක්නා සුලු වැ වෙසෙයි, සමාදන් කොට ගෙන සිකපදන්හි
හික්මෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථකරණ ධර්මයෙක.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු බහුඤ්ඤානො හොති සුතධරො සුත-
සන්නිවයො. යෙ තෙ ධම්මො ආදිකල්‍යාණං මරේකිකල්‍යාණං පරියොසාන-
කල්‍යාණං සාත්ථා සබ්බඤ්ජනා¹ කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං
අභිච්ඡන්ති, තථාරූපා² ස ධම්මො බහුඤ්ඤාතො හොත්ති ධ්‍යා² වච්ඡා පරිචිතා
මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධා. යමොවුසො, භික්ඛු බහුඤ්ඤානො
හොති -පෙ- දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධා, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසභායො
කල්‍යාණසමපට්ඨෙක . යමොවුසො, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති
කල්‍යාණසභායො කල්‍යාණසමපට්ඨෙක, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු සුවචො හොති සොච්චස්සකරණෙහි
ධම්මෙහි සමන්තාගතො ධම්මො පදක්ඛිණ්ණාහි අනුසාසනිං. යමොවුසො,
භික්ඛු සුවචො හොති -පෙ- පදක්ඛිණ්ණාහි අනුසාසනිං. අයමි ධම්මො
නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු යානි තානි සමුඤ්චාරිතං උච්චාවචානි
කිංකරණියානි, තත්ථ දංකො හොති අනලසො තත්‍රූපායාය වීම්සාය
සමන්තාගතො අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. යමොවුසො, භික්ඛු යානි
තානි සමුඤ්චාරිතං -පෙ- අලං සංවිධාතුං, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු ධම්මකාමො හොති පියසමුද්භාරො
අභිධම්මෙ අභිචිතයෙ උළාරපාමොජේජා. යමොවුසො, භික්ඛු
ධම්මකාමො හොති-පෙ-අභිධම්මෙ අභිචිතයෙ උළාරපාමොජේජා, අයමි
ධම්මො නාථකරණො.

1. පාඨං සබ්බඤ්ජනං (PTS හා.)

2. ධ්‍යා (මජ්ඣ.)

ඇවැත්නි, තව ද අනෙකෙක. මහණ තෙමේ බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි, ඇසු දහම් සිතූ දරන්නේ වෙයි, ඇසු දහම් සිතීන් රැස් කොට ගන්නේ වෙයි. ආදියෙහි යහපත් වූ, මැද යහපත් වූ, අවසන් යහපත් වූ, අර්ථ සහිත වූ, ව්‍යංජන සහිත වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් හැම ලෙසින් පිරිසුන් වූ පිරිසිදු බඹසර ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද, එසේ වූ ධර්මයෝ ඔහු විසින් බෙහෙවින් අසන ලද්දහු, වචනයෙන් දරන ලද්දහු, වචනයෙන් පුරුදු කරන ලද්දහු, සිතීන් සුන සුනා විමසන ලද්දහු, දෘෂ්ටි-යෙන් මොනොවට පිළිවිද්‍යා ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි.... දෘෂ්ටියෙන් මොනොවට පිළිවිද්‍යා ලද්දහු වෙත් යන මෙය ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කලණ මිතුරන් ඇත්තේ, කලණ යහලුවන් ඇත්තේ, කලණ මිතුරනට ම නැමුණේ වෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කලණ මිතුරන් ඇත්තේ, කලණ යහලුවන් ඇත්තේ, කලණ මිතුරනට ම නැමුණේ වේ යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ සුවච වෙයි, සුවච බව කරන දහමුත් ගෙන් යුක්ත වූයේ, ඉවසනුයේ කරන අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගන්නේ වෙයි, ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ සුවච වෙයි... අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගන්නේ වේ යන යමෙක් වේ ද, මේ ද නාට කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, කුම් කෙරෙමි ද යි අසා කළ යුතු වූ සබරමසරුවන්ගේ යම් කුණු මහත් කටයුතු කෙනෙක් ඇද්ද, මහණ තෙමේ එහි දක්ෂ ද අනලක් ද එයට උපාය මාර්ග වූ නුවණින් සමත්-විත ද, එය කරනුයෙහි සමර්ථ ද එය පිළිබඳ විචාරණයෙහි සමර්ථ ද වෙයි. ඇවැත්නි,...සබරමසරුවන්ගේ යම් කුණු මහත් කටයුතු කෙනෙක් ඇද්ද... එය පිළිබඳ විචාරණයෙහි සමර්ථ ද වේ යන යමෙක් ඇද්ද, මෙයත් නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ධර්මය කැමැත්තේ වෙයි, ප්‍රිය සමුද්භාර (කියන දහම් සකසා ඇසීමත් උගත් බණ පරනට දෙසනු පිටියත්) ඇත්තේ වෙයි. අභිධර්මයෙහි අභිවිතයයෙහි බහුල ප්‍රමොදය ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ධර්මය කැමැත්තේ වෙයි... අභිධර්මයෙහි අභිවිතයයෙහි බහුල ප්‍රමොදය ඇත්තේ වෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාට කරණ ධර්මයෙක.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු සනතුටො භොති ඉතරිතරෙහි විවර-
පිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි, යමොවුසො, භික්ඛු
සනතුටො භොති ඉතරිතරෙහි විවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චය-
භෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු ආරඤ්චිරියො විහරති අකුසලානං
ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදය, ථාමවා දළභ-
පරක්කමො අනික්ඛික්ඛාධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. යමොවුසො, භික්ඛු
ආරඤ්චිරියො විහරති -පෙ- අනික්ඛික්ඛාධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු, අයමි
ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො, භික්ඛු සතිමා භොති පරමෙන සතිනෙපකෙක්ඛන
සමන්තාගතො වීරකතමි වීරභාසිතමි සරිතා අනුසාරිතා. යමොවුසො,
භික්ඛු සතිමා භොති -පෙ-සරිතා අනුසාරිතා අයමි ධම්මො
නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු පඤ්ඤවා භොති උදයස්ථගාමිනියා
පඤ්ඤය සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බට්ඨිකාය සමොද්දක්ඛක්ඛයගාමිනියා,
යමොවුසො, භික්ඛු පඤ්ඤවා භොති උදයස්ථගාමිනියා පඤ්ඤය
සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බට්ඨිකාය සමොද්දක්ඛක්ඛයගාමිනියා, අයමි
ධම්මො නාථකරණො.

දස කසිණායතනානි: පට්ඨිකසිණමෙකො¹ සඤ්ජානාති උද්ධං අධො
තිරියං අද්වයං අපමාණං. ආපොකසිතමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ-
තෙජොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- වායොකසිණමෙකො සඤ්ජා-
නාති -පෙ- නිලකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- පිතකසිණමෙකො
සඤ්ජානාති -පෙ- ලොහිතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- ඔදත-
කසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- ආකාසකසිණමෙකො සඤ්ජානාති
විඤ්ඤාණකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්වයං
අපමාණං.

1. පට්ඨිකසිණමෙකො (මජ්ඣං)

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ඉතරෙතර (ලැබුණු යම් කවර හෝ) විවර පිණිසාත ඉයනාසන ග්ලාන ප්‍රත්‍යය හෙතෙසා-පරිඡ්ඡාරයන් ගෙන් සතුටු වෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ඉතරෙතර විවර පිණිසාත ඉයනාසන ග්ලානප්‍රත්‍යය හෙතෙසා පරිඡ්ඡාරයන් ගෙන් සතුටු වේ යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථ කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ අකුසල් දහමුත් පහ කරනුවට, කුසල් දහමුත් පිළිලබනුවට, ආරබ්ධ වීර්ය ඇත්තේ බල ඇත්තේ, දුඛි වැර ඇත්තේ, කුසල් දහම් ලබනුවට බහා නො තැබූ වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ... ආරබ්ධ වීර්ය ඇත්තේ... කුසල් දහම් ලබනුවට බහා නො තැබූ වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථ කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ බොහෝ කලකට පෙර කළ දෑ ද බොහෝ කලකට පෙර කී දෑ ද සිහි කරනුයේ, පුන-පුනා සිහි කරනුයේ, උතුම් ම සිහියෙන් ද ස්ථානොචිත ප්‍රඥායෙන් ද සමන්විත වූයේ ස්මාතිමත් වෙයි. ඇවැත්නි, 'මහණ තෙමේ... සිහි කරනුයේ පුන පුනා සිහිකරනුයේ, ස්මාතිමත් වෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාථ කරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ (සංස්කාරයන් ගේ) ඉපැත්ම ද නැස්ම ද පිරිසිදිනු සමත් වූ, ලොභස්කන්ධාදීන් විදලනයෙහි සමත් වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන පිරිසිදු ප්‍රඥායෙන් සමන්විත වූයේ, ප්‍රඥාවත් වෙයි. ඇවැත්නි, 'මහණ තෙමේ (සංස්කාරයන් ගේ) ඉපැත්මත් වැනැස්මත් පිරිසිදිනු සමත් වූ, ලොභස්කන්ධාදීන් විදලනයෙහි සමත් වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන පිරිසිදු ප්‍රඥායෙන් සමන්විත වූයේ ප්‍රඥාවත් වේ' යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාථ-කරණ ධර්මයෙක.

කසිණාසතන දශයෙක: එකෙක් උඩ යට සරසැ දෙකක් නොවූ (එකක් ම වූ) අප්‍රමාණ පඨවිකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... ආපොකසිණය හඳුනයි, එකෙක් ... තෙජොකසිණය හඳුනයි, එකෙක් ... වායොකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... නිලකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... පිතකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... ලොහිතකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... ඔද්‍යතකසිණය හඳුනයි. එකෙක් ... ආකාසකසිණය හඳුනයි. එකෙක් උඩ යට සරස දෙකක් නොවූ (එකක් ම වූ) අප්‍රමාණ විඤ්ඤාණකසිණය (කසිණස්ථාන-චාකාසය දරවුණු කරන සිත) හඳුනයි.

දස අකුසලකම්මපථා : පාණාතිපාතො, අදින්නාදනං, කාමෙසු
 මිච්ඡාචාරො, මුසාවාදෙ, පිසුණා වාචා, ඵරුසා වාචා, සමපප්පලාපො,
 අභිජ්ඣා, බ්‍යාපාදෙ, මිච්ඡාදිලිඝි.

දස කුසලකම්මපථා : පාණාතිපාතා වෙරමණි, අදින්නාදනා වෙරමණි,
 කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණි, මුසාවාද වෙරමණි, පිසුණාය වාචාය
 වෙරමණි, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණි, සමපප්පලාපා වෙරමණි, අනභිජ්ඣා,
 අබ්‍යාපාදෙ, සමමාදිලිඝි,

දස අරියවාසා : ඉධාටුසො, භික්ඛු පඤ්ඤාඛග්ගිප්පභිනො හොති
 ජළඛගසමන්තාගතො එකාරකෙඛා චතුරාපකෙතො පනුන්නපච්චෙක-
 සච්චො සමවයසච්චෙකතො අනාවිලසංකප්පො පසංගාමකායසංඛාරො
 සුච්චිත්තවිනො සුච්චිත්තපඤ්ඤා.

කථංඤා ආටුසො, භික්ඛු පඤ්ඤාඛග්ගිප්පභිනො හොති: ඉධාටුසො,
 භික්ඛුනො කාමච්ඡද්දෙ පභිනො හොති, බ්‍යාපාදෙ පභිනො හොති,
 ථිතමිඤ්ඤං පභිනං හොති, උඤ්චිචකුක්ඛචං පභිනං හොති, විචිකිච්ඡා
 පභිනා හොති. එවං ඛො ආටුසො භික්ඛු පඤ්ඤාඛග්ගිප්පභිනො හොති.

කථංඤා ආටුසො, භික්ඛු ජළඛගසමන්තාගතො හොති: ඉධාටුසො,
 භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නෙව සුමනො හොති න දුමමනො,
 උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සමපජානො. සොතෙන සඤ්ඤං සුඤ්ඤා
 -පෙ- සානෙන ගණං සාධිතං -පෙ- ථිව්‍යාය රසං සාධිතං -පෙ-
 කායෙන ථොට්ඨධං ඵුසිතං -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙව
 සුමනො හොති න දුමමනො, උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සමපජානො.
 එවං ඛො ආටුසො භික්ඛු ජළඛගසමන්තාගතො හොති.

කථංඤා ආටුසො, භික්ඛු එකාරකෙඛා හොති: ඉධාටුසො, භික්ඛු
 සතාරකෙඛන චෙතසා සමන්තාගතො හොති. එවං ඛො ආටුසො, භික්ඛු
 එකාරකෙඛා හොති.

අකුල කර්මපථ දශයෙක: ප්‍රාණසාතය, අදත්තාදනය, කාමයන්ති වරදවා හැසිරීම, මුසා බස් බිණීම, කේලාම් කීම, පරොස් බස් බිණීම, ප්‍රලාප දෙඩීම, අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය.

කුල කර්මපථ දශයෙක: පණ්ඩායෙන් වැළැක්ම, අයිතාදනින් වැළැක්ම, කාමයන්ති වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්ම, මුසවායෙන් වැළැක්ම, පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වැළැක්ම, පරොස් බසින් වැළැක්ම, ප්‍රලාප දෙඩීමෙන් වැළැක්ම, අනභිධ්‍යාව, අව්‍යාපාදය, සමාග්දෘෂ්ටිය.

ආර්යවාස (උතුමන් ගේ විසුම්) දශයෙක: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ අභිග පසෙකින් විප්‍රසුක්ත වූයේ, අභිග සයෙකින් සමන්විත වූයේ, එක් ම ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ, අපමුයණ සතරක් ඇත්තේ, මොනොවට බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යාකසතය ඇත්තේ, නො අඩු කොට මොනොවට දුරු කරන ලද එකණ ඇත්තේ, නො කැළැඹුණු කල්පනා ඇත්තේ, සංඛිදුණු කායසංස්කාර ඇත්තේ, මොනොවට මිදුණු සිත් ඇත්තේ, මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් අභිග පසෙකින් විප්‍රසුක්ත වේ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණහුගේ කාමච්ඡන්දය ප්‍රභීණ වෙයි. ව්‍යාපාදය ප්‍රභීණවෙයි, ඵ්‍යාමිද්ධය ප්‍රභීණ වෙයි, උද්ධච්චකුක්කුච්චය ප්‍රභීණ වෙයි, විචිකිච්ඡාව ප්‍රභීණ වෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ තෙමේ අංග පසෙකින් විප්‍රසුක්ත වෙයි.

ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් අභිග සයෙකින් සමන්විත වේ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දැක නො ම සතුටු ද වෙයි, නො ම නොසතුටු ද වෙයි. සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්තේ උපෙක්ෂක වැ වෙසෙයි. කනින් හඬක් අසා; ... නැහැයන් ගදක් අසා, ... දිවින් රසක් විද, ... කයින් හැපෙන දයක් පැහැසැ, ... මනසින් දහම් අරමුණක් සිතා නො ම සතුටු ද වෙයි, නො වෙයි, සිහි ඇත්තේ, නුවණින් ම නොසතුටු ද දන්තේ, උපෙක්ෂක ද වැ වෙසෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ අභිග සයෙකින් සමන්විත වෙයි.

ඇවැත්ති, කෙසේ නම් මහණ තෙමේ එක ම ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ සිහිය ම ආරක්ෂාව කොටැති සිතින් යුක්ත වෙයි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ මෙසේ ම එක් ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ වෙයි.

කථංඤ්ඤා ආවුසො, භික්ඛු වතුරාපසෙකතො හොති, ඉධාවුසො, භික්ඛු සංඛ්‍යායෙකං පරිච්ඡෙදිති, සංඛ්‍යායෙකං අධිවාසෙති, සංඛ්‍යායෙකං විනොදෙති, සංඛ්‍යායෙකං පරිච්ඡෙදිති. එවං ඛො ආවුසො, භික්ඛු වතුරාපසෙකතො හොති.

කථංඤ්ඤා ආවුසො, භික්ඛු පනුත්තපච්චෙදිකසචේවා හොති, ඉධාවුසො, භික්ඛුතො යාති තාති පුට්ඨසමණ්‍යාභමණානං පුට්ඨපච්චෙදිකසචේවාති සංඛ්‍යාති තාති නුත්තාති හොත්ති පනුත්තාති වත්තාති වත්තාති වුත්තාති පභිනාති පටිපසංඝාදාති. එවං ඛො ආවුසො, භික්ඛු පනුත්තපච්චෙදිකසචේවා හොති-

කථංඤ්ඤාවුසො, භික්ඛු සමවයසචේදිකතො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛුතො කාමෙසනා පභිනා හොති, භවෙසනා පභිනා හොති, භුභවරියෙසනා පටිපසංඝාදා හොති. එවං ඛො ආවුසො, භික්ඛු සමවයසචේදිකතො හොති,

කථංඤ්ඤාවුසො, භික්ඛු අනාවිලසංකප්පො හොති: ඉධාවුසො, භික්ඛුතො කාමසංකප්පො පභිනො හොති, ඛ්‍යාපාදසංකප්පො පභිනො හොති, විභිංසාසංකප්පො පභිනො හොති. එවං ඛො ආවුසො, භික්ඛු අනාවිලසංකප්පො හොති.

කථංඤ්ඤාවුසො, භික්ඛු පසංඝාදායසංඛාරො හොති: ඉධාවුසො, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුඛ්ඛෙව සොමනස්සංදෙමනස්සානං අසුභමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසනිපාරිසුද්ධිං වතුසංඝාතං උපසම්පජ්ජති. එවං ඛො ආවුසො, භික්ඛු පසංඝාදායසංඛාරො හොති.

කථංඤ්ඤාවුසො, භික්ඛු සුචිත්තවිත්තො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛුතො රාගා විත්තං චිත්තං හොති දෝසා විත්තං චිත්තං හොති මොහා විත්තං චිත්තං හොති. එවං ඛො ආවුසො, භික්ඛු සුචිත්තවිත්තො හොති.

ඇවැත්ති, කෙසේ නම් මහණ තෙමේ අපග්‍රයණ (අධාර) සතරක් ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් සලකා එකක් සෙව්යි, නුවණින් බලා එකක් ඉවසයි, නුවණින් බලා එකක් පහ කරයි, නුවණින් බලා එකක් ඉවත් කෙරෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ තෙමේ අපග්‍රයණ සතරක් ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්ති, කෙසේ නම්, මහණ තෙමේ මොනොවට බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ සත්‍ය ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්ති, බොහෝ මහණ බටුණන් ගේ යම් බොහෝ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ සත්‍ය කෙනෙක් (මේ දර්ශනය ම සත්‍ය යැ' යි වෙන වෙන ම ඒ ඒ මහණ බටුණන් විසින් දැඩි කොට සත්‍ය වශයෙන් පිළිගන්නා ලද දා) වෙත් ද, මේ සස්නා මහණහු විසින් ඔහු හැම බැහැර කරන ලද්දහු, දුරු කරන ලද්දහු, හැර දමන ලද්දහු, පහ කරන ලද්දහු, මුද්‍රා ලද්දහු, එ හෙයින් ම ප්‍රභීණ වූවාහු සංඛිද්‍රණහු වෙත්, ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ මෙසේ ම බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ සත්‍ය ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් නො අඩු කොට මොනොවට දුරු කරන ලද එෂණා ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණහුගේ කාම එෂණාව ප්‍රභීණ වෙයි, භව එෂණාව ප්‍රභීණ වෙයි, බ්‍රහ්මචර්යා එෂණාව සංසිද්‍රණේ වෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ තෙමේ මොනොවට අනුන කොට දුරු කරන ලද එෂණා ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් නො කැළැඹිණු කල්පනා ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණහු ගේ කාමසංකල්පය ප්‍රභීණ වෙයි, ව්‍යාපාදසංකල්පය ප්‍රභීණ වෙයි, විහිංසාසංකල්පය ප්‍රභීණ වෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ තෙමේ නො කැළැඹිණු සංකල්ප ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් සංඛිද්‍රණ සංස්කාර ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ සුඛවේදනාව ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් දුඃඛවේදනාව ගේ ද ප්‍රභාණයෙන්, පළමු කොට ම සොම්නස් වේදනාවන් දුරු වීමෙන්, දුක් ද නොවූ සුව ද නොවූ උපෙක්ෂාව ගේ ද ස්මෘතිය ගේ ද පිරිසිදු බව ඇති සතර වන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ තෙමේ සංඛිද්‍රණ කායසංස්කාරය ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්ති, මෙහි මහණහු ගේ සිත රාගය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, ද්වේෂය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, මොහය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි. ඇවැත්ති, මෙසේ ම මහණ තෙමේ මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ වෙයි.

කථංකථාපුසො භික්ඛු සුචිත්තපඤ්ඤා භොති: ඉධාපුසො, භික්ඛු රාගො මෙ පභිනො උච්ඡින්නවුලො තාලාවත්ථකතො අනභාවං ගතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති පජානාති, දෙසො මෙ පභිනො-පෙ-මොභො මෙ පභිනො උච්ඡින්නවුලො තාලාවත්ථකතො අනභාවං ගතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති පජානාති. එවං ඛො ආපුසො භික්ඛු සුචිත්තපඤ්ඤා භොති.

දස අසෙකඛා ධම්මා: අසෙකඛා සමමාදිට්ඨි, අසෙකඛා සමමා-සඤ්ඤා, අසෙකඛා සමමාචාරා, අසෙකඛා සමමාකම්මනො, අසෙකඛා සමමාආර්ථො, අසෙකඛා සමමාචාරායාමො, අසෙකඛා සමමාසති, අසෙකඛා සමමාසමාධි, අසෙකඛං සමමා ඤාණං, අසෙකඛා සමමාවිමුක්ඛි.

ඉමෙ ඛො ආපුසො, තෙන භගවතා ජාතතා පසසතා අරහතා සමමාසමුද්ධොත දස ධම්මා සමමදක්ඛාතා. තස්ස සංඛෙහෙව සංඛාධි-තඛං න විවදිතඛං යථයිදං බ්‍රහ්මචරියං අද්ධනියං අසස විරට්ඨිතිකං. තදස්ස ඛණ්ණජනභිතාය ඛණ්ණජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය භිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති.

17. අථ ඛො භගවා වුට්ඨත්ථා ආයස්මිත්තං සාරිපුත්තං ආමනෙතසි ; “සාධු සාධු සාරිපුත්ත, සාධු ඛො ත්වං සාරිපුත්ත, භික්ඛුනං සංඛිති-පරියායං අභාසි”ති.

ඉදමචොව ආයස්මා සාරිපුත්තො. සමනුඤ්ඤා සත්ථා අභොසි. අත්තමනා ව තෙ භික්ඛු ආයස්මිත්තො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනාසුන්ති.

සංඛිතසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, 8 වූ අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥව ඇත්තේ වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ 'මගේ රාගය ප්‍රභීණය, සිද්ධ දමන ලද මුල් ඇත්තේය,... උදුරා දමන ලද තල්ලුකක් මෙන් කරන ලද්දේය, නැවැත නො හටගන්නා බවට පැමිණියේ ය, යළි නො-උපදනා ස්වභාවය ඇත්තේ වේ' යැ යි දනී, ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥ ඇත්තේ වෙයි.

අශෙක්ෂ (එලසම්ප්‍රසක්ත) ධර්ම දශයෙක: අශෙක්ෂ සමාග්දෘෂ්ටිය අශෙක්ෂ සමාග්වචනය, අශෙක්ෂ සමාක්කර්මාන්තය, අශෙක්ෂ සමාගාර්ථිය, අශෙක්ෂ සමාග්ව්‍යායාමය, අශෙක්ෂ සමාක්ස්මානිය, අශෙක්ෂ සමාක්සමාධිය, අශෙක්ෂ සමාක්ඥානය, අශෙක්ෂ සමාග්විමුක්තිය.

ඇවැත්නි, දන්නා දක්නා අර්හත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදරන ලද දශ ධර්මයෝ මොහු ය. එහි සියල්ලන් විසින් ම, යම්සේමේ බ්‍රහ්මචරියාව දික්කලක් පැවැතිය හැකි වන්නේද, දික්කලක් සිටුණේ වන්නේද, එසේ වනු පිණිස එක් වැ ගැයිය යුතු, විවාද නො කළ යුතු. එය බොහෝ දෙනාට හිතපිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවමිනිස්තට ප්‍රයෝජන පිණිස, වැඩ පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ය."

17. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නැඟී සිට, ආයුෂ්මත් ශාරිපුත්‍ර ස්ථවිරයන් අමතා, "ශාරිපුත්‍රයිනි, මැනව්! මැනව්!! ශාරිපුත්‍රයිනි, තෙපි හික්ෂුතට මනා කොට ම සංගීතිපර්යායය (සමගියට කාරණ වූ ධර්මය) වදළහ" යි වදළසේක.

ආයුෂ්මත් ශාරිපුත්‍ර තෙරණුවෝ මෙය වදළාහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ මොනොවට අනුදත් සේක් වූහ. ඒ හික්ෂ ද සතුටු වූවාහු ආයුෂ්මත් ශාරිපුත්‍ර තෙරණුවන් ගේ වචනය පිළිගත්හ.

දශ වන සංගීතීය සූත්‍රය නිමිසේ යි.

දසුනාරසුනා.

1. එවි. මෙ සුනා:

එකං සමයං හගවා වමසායං විහරති ගගගරාය පොකබරජියා තීරෙ මහතා හික්කුසබ්බෙන සභිං පඤ්චමනෙහි හික්කුසබ්බෙනි.

තත්‍ර ටො ආයසමා සාරිපුකෙතා හික්කු ආමනෙකසි: 'ආවුසො හික්කවො'ති. 'ආවුසො'ති ටො තෙ හික්කු ආයසමතො සාරිපුකාසා පච්චසොසුං. ආයසමා සාරිපුකෙතා එතදවොච :

දසුනාර. පච්ඤාමී ධම්මං නිබ්බානපතතියා,
දුක්ඛස්සන්තකිරියාය සබ්බගජ්ජමොචනං.

එකො ධම්මො

2. එකො ආවුසො ධම්මො බහුකාරො, එකො ධම්මො භාවෙනබ්බො, එකො ධම්මො පරිඤ්ඤායො, එකො ධම්මො පහාතබ්බො, එකො ධම්මො භානභාගියො, එකො ධම්මො වීසෙසභාගියො, එකො ධම්මො දුප්ථවිච්ඡේදො, එකො ධම්මො උප්පාදෙතබ්බො, එකො ධම්මො අභිඤ්ඤායො, එකො ධම්මො සමජිකාතබ්බො.

කතමො එකො ධම්මො බහුකාරො? අප්පමාදෙ කුසලෙසු ධම්මෙසු. අයං එකො ධම්මො බහුකාරො.

කතමො එකො ධම්මො භාවෙනබ්බො? කායගතාසභි සාතසහගතා. අයං එකො ධම්මො භාවෙනබ්බො.

කතමො එකො ධම්මො පරිඤ්ඤායො? එකො සාසවො උපාදානියො. අයං එකො ධම්මො පරිඤ්ඤායො?.

දසුනාර සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එක් සමයෙක්හි භික්ෂූන් පන්සියයක් පමණ වූ මහත් භික්ෂුසඬ්ඛයා සමග වම්පා නුවර සම්පයෙහි ගර්ගරා පොකුණ තෙරැ වැඩ වසන සේක.

එහි දී වනාහි සැරියුත් තෙරණුවෝ 'ඇවැත් මහණෙනි' යි භික්ෂූන් ඇමැතුහ. 'ඇවැත්නි' යි කියා ම ඒ භික්ෂුහු සැරියුත් තෙරුනට පිළිවදන් දුන්හ. සැරියුත් තෙරණුවෝ මෙය වදළාහ:

නිවන් පැමිණෙනු පිණිස, දුක් කෙළවර කරනු පිණිස, සියලු කෙලෙස් ගැට ලිහන දශොත්තර ධර්මය (එකකය පටන් කොට දහකය හිමි කොට සංඛ්‍යා විසින් නැඟී ගිය ධර්ම සමුදය වූ සූත්‍ර දෙශනාව) කියන්නෙමි.

එකධර්ම

2. ඇවැත්නි, ඔහුපකාර වූ එක් ධර්මයෙක. භාවයිතව්‍ය (වැඩියැ යුතු) එක් ධර්මයෙක. පරිජ්ඣේය (පිරිසින්ද යුතු) එක් ධර්මයෙක. ප්‍රභාතව්‍ය (පහ කළ යුතු) එක් ධර්මයෙක. භානභාගික (පිරිහීම බරන, අපායගාමී) එක් ධර්මයෙක. විශෙෂභාගික (විශෙෂ ගුණ ලැබීම පිණිස පවත්නා) එක් ධර්මයෙක. දුෂ්ත්‍රතිවිධ්‍ය (දුක්සේ පිළිවිදියැ යුතු) එක් ධර්මයෙක. උත්පාද-යිතව්‍ය (ඉපැදවියැ යුතු) එක් ධර්මයෙක. අභිජ්ඣේය (ඥාතපරිඤයෙන් වෙසෙසින් දත යුතු) එක් ධර්මයෙක. සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය එක් ධර්මයෙක.

ඔහුපකාර වූ එක් ධර්මය කවර යැ? කුසල්දහමිහි අප්‍රමාදය යැ. මේ ඔහුපකාර වූ එක් ධර්මය යැ.

භාවයිතව්‍ය එක් ධර්මය කවර යැ? සුඛවේදනාසම්ප්‍රයුක්ත කායගතා ස්මාතිය ය (ආනාපාන චතුර්ග්‍යාපර, සතිසම්පජ්ඣඤ, ද්වත්තංසාකාර, චතුර්ධාතුවච්ඡාන දසඅසුභ නවසිවරීකා, වුණ්ණිකමනසිකාර,¹ කෙසාදීන්හි වැඩු සතර රූපධ්‍යාන යන මේ දෑ බැව්මෙහි උපත් සිහිය ය). මේ භාවයිතව්‍ය (වැඩියැ යුතු) ධර්මය යැ.

පරිඤේය (පිරිසින්ද යුතු) එක් ධර්මය කවර යැ? ආසුචි උපාදාන දෙකට ම ප්‍රත්‍යය වූ ස්පර්ශය යැ. මේ පරිඤේය එක් ධර්මය යැ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කතමො එකො ධම්මො පභා තබ්බො? අසම්මානො, අයං එකො ධම්මො පභාතබ්බො.

කතමො එකො ධම්මො භානභාගියො? අයොනිසො මනසිකාරො අයං එකො ධම්මො භානභාගියො.

කතමො එකො ධම්මො විසෙසභාගියො? යොනිසො මනසිකාරො අයං එකො ධම්මො විසෙසභාගියො.

කතමො එකො ධම්මො දුප්ථිවිජේඤ්ඤා? ආනන්තරිකො වෙනොසමාධි. අයං එකො ධම්මො දුප්ථිවිජේඤ්ඤා.

කතමො එකො ධම්මො උප්පාදෙතබ්බො? අකුප්පං ඤාණං. අයං එකො ධම්මො උප්පාදෙතබ්බො.

කතමො එකො ධම්මො අභිඤ්ඤායො? සංඛිතං සත්තං ආහාරට්ඨිතිකා. අයං එකො ධම්මො අභිඤ්ඤායො.

කතමො එකො ධම්මො සච්ඡිකාතබ්බො? අකුප්පා වෙනොවිමුත්ති. අයං එකො ධම්මො සච්ඡිකාතබ්බො.

ඉති ඉමෙ දස ධම්මො භූතා තථ්ථා අවිතථා අතඤ්ඤථා සමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

දෙවධම්මා

3. දෙව ධම්මා බහුකාරා, දෙව ධම්මා භාවෙනබ්බා? දෙව ධම්මා පරිඤ්ඤායො, දෙව ධම්මා පභාතබ්බා, දෙව ධම්මා භානභාගියා, දෙව ධම්මා විසෙසභාගියා, දෙව ධම්මා දුප්ථිවිජේඤ්ඤා, දෙව ධම්මා උප්පාදෙතබ්බා, දෙව ධම්මා අභිඤ්ඤායො, දෙව ධම්මා සච්ඡිකාතබ්බා.

කතමෙ දෙව ධම්මා බහුකාරා? සති ව සම්පජ්ඤාං ව. ඉමෙ දෙව ධම්මා බහුකාරා.

කතමෙ දෙව ධම්මා භාවෙනබ්බා? සමථො ව විපස්සනා ව. ඉමෙ දෙව ධම්මා භාවෙනබ්බා.

ප්‍රභාතව්‍ය (පහ කළ යුතු) එක් ධර්මය කවර යැ? අස්මිමානාය යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය එක් ධර්මය යැ.

භානාභාගික එක් ධර්මය කවර යැ? අයොනියොමනස්කාරය යැ. මේ භානාභාගික එක් ධර්මය යැ.

විශෙෂභාගික එක් ධර්මය කවර යැ? යොනියොමනස්කාරය යැ. මේ විශෙෂභාගික එක් ධර්මය යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධාන එක් ධර්මය කවර යැ? ආනන්තරික වික්කසමාධිය (විදර්ශනාවට අනතුරු මාර්ගය) යැ. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධාන එක් ධර්මය යැ.

උත්පාදයිකව්‍ය එක් ධර්මය කවර යැ? අකොපා ඥානය (ප්‍රත්‍යවේක්ෂණ ප්‍රඥාව) යැ. මේ උත්පාදයිකව්‍ය එක් ධර්මය යැ.

අභිඥය එක් ධර්මය කවර යැ? සියලු සත්ත්‍ව ආහාරයෙන් (ප්‍රත්‍යයයෙන්) සිටුනාහු ය යන්න යැ. මේ අභිඥය එක් ධර්මය ය.

සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය (ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ යුතු) එක් ධර්මය කවර යැ? අකොපා වෙතොවිච්ඡික්කිය (අර්හත්තඵලවිච්ඡික්කිය) යැ. මේ සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය එක් ධර්මය යැ.

මෙසේ භූත වූ (සැබැවින් ඇති) තථ්‍ය වූ (ඇති සැටි ම වූ) තථ (කී පරිදි ම වූ) අවිතථ (කී පරිදි ම මිස අත් සැටියක් නැති) අනන්‍යථ (අත්සැටියෙකින් නැති) මේ දශ ධර්මයෝ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට තමන් ම අවබෝධ කරන ලදහ.

දෙදෙනෙක් ධර්මයෝ

3. බහුපකාර වූ ධර්මදෙකෙක. භාවයිතව්‍ය ධර්මදෙකෙක. පරිඥෙය ධර්ම දෙකෙක. ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දෙකෙක. භානාභාගික ධර්ම දෙකෙක. විශෙෂභාගික ධර්ම දෙකෙක. දුෂ්ප්‍රතිවිධාන ධර්ම දෙකෙක. උත්පාදයිකව්‍ය ධර්ම දෙකෙක. අභිඥය ධර්ම දෙකෙක සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම දෙකෙක.

බහුපකාරධර්ම දෙක කවර යැ? සත්තියත් (සිතියත්) සම්පජ්ඣ්ඤායත් (නුවණත්) ය. මේ බහුපකාර ධර්ම දෙක යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම දෙක කවර යැ? ශමථයත් විදර්ශනාවත් යැ. මේ භාවයිතව්‍ය (වැඩියැ යුතු) ධර්ම දෙක යැ.

කතමෙ දෙව ධම්මා පරිඤ්ඤායා? නාමඤ්ඤ රූපඤ්ඤ. ඉමෙ දෙව ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ දෙව ධම්මා පහාතඛා? අවිජ්ජා ච භවතණ්ඤා ච. ඉමෙ දෙව ධම්මා පහාතඛා.

කතමෙ දෙව ධම්මා භානභාගියා? දෙවචස්සතා ච. පාපමිත්තතා ච. ඉමෙ දෙව ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ දෙව ධම්මා විසෙසභාගියා? සොචචස්සතා ච කල්‍යාණ-මිත්තතා ච. ඉමෙ දෙව ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ දෙව ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා? යො ච හෙතු යො ච පච්චයො සත්තානං සංකිලෙසාය, යො ච හෙතු යො ච පච්චයො සත්තානං විසුද්ධියා ඉමෙ දෙව ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ දෙව ධම්මා උපපාදෙතඛා? දෙව ඤ්ඤානි ධයෙ ඤ්ඤං. අනුප්පාදෙ ඤ්ඤං. ඉමෙ දෙව ධම්මා උපපාදෙතඛා.

කතමෙ දෙව ධම්මා අභිඤ්ඤායා? දෙව ධාතුයො: සඛිතා ච ධාතු අසඛිතා ච ධාතු. ඉමෙ දෙව ධම්මා අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ දෙව ධම්මා සච්ඡිකාතඛා? විජ්ජා ච විමුක්ති ච. ඉමෙ දෙව ධම්මා සච්ඡිකාතඛා.

ඉති ඉමෙ වීසති ධම්මා භූතා තච්ඡා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සමමා තථාගතෙන අභිසම්මුඛා.

තයොධම්මා

4. තයො ධම්මා ඛුක්කාරා, තයො ධම්මා භාවෙනඛා -පෙ- තයො ධම්මා සච්ඡිකාතඛා.

පරිඥෙය ධර්ම දෙක කවර යැ? නාමයත් රූපයත් යැ. මේ පරිඥෙය (පිරිසිත්ද යුතු) ධර්ම දෙක යැ.

ප්‍රභාතවාය ධර්ම දෙක කවර යැ? අවිද්‍යාවත් භවතෘෂ්ණාවත් යැ. මේ ප්‍රභාතවාය ධර්ම දෙක යැ.

භානභාගික ධර්ම දෙක කවර යැ? දුර්වච්චාවත් පාපමිත්‍රයත් ඇති බවත් යැ. මේ භානභාගික ධර්ම දෙක යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම දෙක කවර යැ? සුච්චාවත් කලණ මිතුරන් ඇති බවත් යැ. මේ විශෙෂභාගික ධර්ම දෙක යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධාය (දුක සේ පිළිවිදියැ යුතු) ධර්ම දෙක කවර යැ? සත්‍වයන්ගේ කෙලෙසමට හෙතු වූ ප්‍රත්‍යය වූ යම් ධර්මයෙක් වේ නම් එය ද, සත්‍වයන්ගේ පිරිසිදු බවට හෙතු වූ ප්‍රත්‍යය වූ යම් ධර්මයෙක් වේ නම් එය ද යන දෙක ය. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම දෙක ය.

උත්පාදයිතවාය (ඉපදුවියැ යුතු) ධර්ම දෙක කවර යැ? ක්ෂයයෙහි නුවණ (මාර්ගයින්හි වූ කෙලෙස් නසන නුවණ) ත් අනුත්පාදයෙහි නුවණ (ඒ ඒ මගින් කෙලෙස් නැසීමෙන් නැවැත ඔවුන් නො උපදනා බවට පත් වූ අවසනැ උපත් පලයිත්හි නුවණ) ත් ය. මේ උත්පාදයිතවාය නුවණ දෙක යැ.

අභිඥෙය ධර්ම (වෙසෙයි නුවණින් දත යුතු දහම) දෙක කවර යැ? සංස්කෘතධාතුවත් (පංචස්කන්ධයත්) අසංස්කෘතධාතුවත් (නිවනත්) ය. මේ අභිඥෙය ධර්ම දෙක යැ.

සාක්ෂාත් කර්තවාය ධර්ම දෙක කවර යැ? විද්‍යාත් (පෙර ජාති දක්නා නුවණ, දිවැස, කෙලෙස් නසන නුවණ යන තුන් විද්‍යාත්) විමුක්තිත් (රහත් පලයත්) ය. මේ සාක්ෂාත් කළ යුතු ධර්ම දෙක යැ.

මෙසේ මේ භූත වූ තථ වූ අවිතථ වූ අනන්‍යථ වූ විසි ධර්මයෝ කර්මාගතයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට තමන් ම අවබෝධ කරන ලද්දහු යැ.

තිදෙනෙක් ධර්මයෝ

4. බහුපකාර වූ ධර්ම තුනෙක. භාවයිතවාය ධර්ම තුනෙක. පරිඥෙය ධර්ම තුනෙක. ප්‍රභාතවාය ධර්ම තුනෙක භානභාගික ධර්ම තුනෙක. විශේෂභාගික ධර්ම තුනෙක. දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම තුනෙක. උත්පාදයිතවාය ධර්ම තුනෙක. අභිඥෙය ධර්ම තුනෙක. සාක්ෂාත් කර්තවාය ධර්ම තුනෙක.

කතමෙ තයො ධම්මා ඔහුකාරා? සප්පරිසසංසෙවො, සඛිමසවනං ධම්මානුධම්මසට්ඨකං. ඉමෙ තයො ධම්මා ඔහුකාරා.

කතමෙ තයො ධම්මා භාවෙතඛ්ඛා? තයො සමාධි: සචිතකකසච්චාරො සමාධි, අචිතකකච්චාරමනෙතා සමාධි, අචිතකක අච්චාරො සමාධි. ඉමෙ තයො ධම්මා භාවෙතඛ්ඛා.

කතමෙ තයො ධම්මා පරිඤ්ඤායා? තිසෙසා වෙදනා: සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. ඉමෙ තයො ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ තයො ධම්මා පහාතඛ්ඛා? තිසෙසා තණ්හා: කාමතණ්හා, භව තණ්හා, වීභවතණ්හා. ඉමෙ තයො ධම්මා පහාතඛ්ඛා.

කතමෙ තයො ධම්මා භානභාගියා? තීනි අකුසලමූලානි: ලොභො අකුසලමූලං, දොසො අකුසලමූලං මොහො අකුසලමූලං. ඉමෙ තයො ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ තයො ධම්මා විසෙසභාගියා? තීනි කුසලමූලානි: අලොභො කුසලමූලං, අදොසො කුසලමූලං, අමොහො කුසලමූලං, ඉමෙ තයො ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ තයො ධම්මා දුප්පට්ඨිජ්ඣා? තිසෙසා නිසසරණියා ධාතුයො: කාමානුමෙතං නිසසරණං යදිදං නෙකඛමං, රූපානුමෙතං නිසසරණං යදිදං ආරූපං, යං ඛො පන කිඤ්චි භුතං සඛිතං පටිච්චසම්ප්පාදනං නිරොධො තස්ස නිසසරණං. ඉමෙ තයො ධම්මා දුප්පට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ තයො ධම්මා උප්පාදෙතඛ්ඛා? තිණි ඤාණානි. අතීතංසෙ ඤාණං, අනාගතං සෙ ඤාණං, පච්චුසානතං සෙ ඤාණං. ඉමෙ තයො ධම්මා උප්පාදෙතඛ්ඛා.

කතමෙ තයො ධම්මා අභිඤ්ඤායා? තිසෙසා ධාතුයො: කාමධාතු රූපධාතු, අරූපධාතු. ඉමෙ තයො ධම්මා අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ තයො ධම්මා සච්ඡිකාතඛ්ඛා? තිසෙසා විජජා: පුට්ඨෙතිව්චා-සානුසසතිඤාණං විජජා, සත්තානං චුතුපපාතෙ ඤාණං විජජා, ආසවානා-වයෙ ඤාණං විජජා: ඉමෙ තයො ධම්මා සච්ඡිකාතඛ්ඛා.

බහුපකාර ධර්ම තුන කවුරු යැ? සත්පුරුෂාශ්‍රයයත් සධර්මශ්‍රවණයත් ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තියත් යැ, මේ බහුපකාර ධර්ම තුන යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම තුන කවුරු යැ? සචිතර්ක සචිචාර සමාධියත් අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර සමාධියත් අචිතර්ක අචිචාර සමාධියත් යැ. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම තුන යැ.

පරිඥෙය ධර්ම තුන කවර යැ? සුඛවේදනා දුඃඛවේදනා අද්‍යායාසුඛ වේදනා යන තුන් වේදනාවෝ යැ. මේ පරිඥෙය ධර්ම තුන යැ.

ප්‍රත්‍යාතව්‍ය ධර්ම තුන කවර යැ? කාමතෘෂ්ණා භවතෘෂ්ණා විභවතෘෂ්ණා යන තුන් තෘෂ්ණා යැ. මේ ප්‍රත්‍යාතව්‍ය ධර්ම තුන යැ.

භානභාගික ධර්ම තුන කවර යැ? ලොභ නම් වූ අකුසල් මූල, දෝෂ නම් වූ අකුසල් මූල, මොහ නම් වූ අකුසල් මූල යන තුන් අකුසල් මූල් යැ. මේ භානභාගික ධර්ම තුන යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම තුන කවර යැ? අලොභ නම් වූ කුසල් මූල, අදෝෂ නම් වූ කුසල් මූල, අමොහ නම් වූ කුසල් මූල යි යන තුන් කුසල් මූල් යැ. මේ විශෙෂභාගික ධර්ම තුන යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම තුන කවර යැ? නිඃශරණිය ධාතු තුන යැ: නෙකඛම්මය (අනාගාමී මාර්ගය) යන මෙය කාමයන්ගේ නිඃශරණිය යැ, ආරූප්‍යය (රහත් මහය) යන මෙය රූපයන්ගේ නිඃශරණිය යැ, ප්‍රත්‍යයයන් නිසා සකස්වූ, ප්‍රත්‍යයයන් එක් වැ පහළ වූ යම් කිසි දෙයක් ඇද්ද නිරෝධය (රහත් පලය) එහි නිඃශරණිය යැ. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම තුන යැ.

උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම තුන කවර යැ? අතීතාංශය (අතීත ස්කන්ධ පංචකය) අරමුණුකොටැති නුවණ, අනාගතාංශය (අනාගත ස්කන්ධ) අරමුණු කොටැති නුවණ, ප්‍රත්‍යුත්තරන්තාංශය (වර්තමාන ස්කන්ධ) අරමුණු කොටැති නුවණ යන තුන් ඥානයෝ යැ. මේ උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම තුන යැ.

අභිඥෙය ධර්ම තුන කවර යැ? කාමධාතු (කාමභවය), රූපධාතු (රූප භවය), අරූපධාතු (අරූප භවය) යන තුන යැ. මේ අභිඥෙය ධර්ම තුන යැ.

සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම තුන කවර යැ? ත්‍රි විද්‍යාවෝ යැ: පෙඨ වුසු කදපිළිවෙළ දක්නා නුවණ විද්‍යාවෙක, සන්ධ්‍යන්ගේ ව්‍යුති උපපත්ති දක්නා නුවණ විද්‍යාවෙක, ආශ්‍රවයන්ගේ ක්ෂයයෙහි නුවණ (සතර මහ නුවණ) විද්‍යාවෙක. මේ සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම තුන යැ.

ඉති ඉමෙ තිංස ධම්මා භුතා තථිථා තථා අවිතථා? අනාඤ්ඤා සම්මා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

වත්තාරො ධම්මා

5. වත්තාරො ධම්මා බහුකාරා; වත්තාරො ධම්මා භාවෙතබ්බා-පෙ-වත්තාරො ධම්මා සච්ඡිකාතබ්බා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා බහුකාරා? වත්තාරි වක්කාති: පතිරුප-දෙසවාසො, සප්පරිසුපතිසසයො,¹ අත්තසම්මාපණ්ඩි, පුබ්බෙ ව කතපුඤ්ඤා. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා බහුකාරා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා භාවෙතබ්බා? වත්තාරො සතිපට්ඨානා: ඉධාච්චිසො භික්ඛු කාමෙ කායානුපස්සි විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං-පෙ-වෙදනාසු-පෙ-විනෙක-පෙ-ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා භාවෙතබ්බා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා පරිඤ්ඤායා? වත්තාරො ආහාරා: කබ්ච්ඡිකාරො ආහාරො ඔළාරිකො වා සුචුමො වා, එසෙසා දුක්ඛො, මනොසංකෙඤ්ඤා තතියා, විඤ්ඤාණං වතුඤ්ඤා. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා පහාතබ්බා? වත්තාරො ඔසා: කාමොසො හවොසො, දිවේඨාසො, අවිජ්ජාසො. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා පහාතබ්බා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා භානභාගියා? වත්තාරො යොගා: කාම-යොගො හවයොගො, දිට්ඨියොගො, අවිජ්ජායොගො. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ වත්තාරො ධම්මා විසෙසභාගියා? වත්තාරො විසංයොගා: කාමයොගවිසංයොගො, හවයොගවිසංයොගො, දිට්ඨියොගවිසංයොගො අවිජ්ජායොගවිසංයොගො. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මා විසෙසභාගියා.

1. සප්පරිසුපසයො (භ්‍යා. කම)

මෙසේ මේ භූත වූ තරා වූ තථ වූ අවිතථ වූ අනන්‍යාථ වූ තිස් දහම්හු තරාගතයන් වහන්සේ විසින් තමන් ම මොනොවට වෙසෙයි නුවණින් අවබෝධ කරන ලද්දහ.

චතුෂකය

5. බහුපකාර ධර්ම සතරෙක. භාවයිතවා ධර්ම සතරෙක... සාක්ෂාත්තථිවා ධර්ම සතරෙක.

බහුපකාර ධර්ම සතර කවරේ යැ? සතර සම්පන්න වක්‍රයෝ යැ: සුසුඤ්ඤ රටැ විසීමය, සත්පුරුෂයන් ඇසුරු කිරීමය, තමා ශ්‍රද්ධාදී ගුණධර්මයන්හි පිහිටුවීම යැ, පෙර කළ පින් ඇති බව යැ. මේ බහුපකාර ධර්ම සතර යැ.

භාවයිතවා ධර්ම සතර කවරේ යැ? සතර සක්ඛිපට්ඨානයෝ යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යා හා දෙමනස් හා බැහැර කොට කයෙහි කායානුපෙක්ඛි ව වෙසෙයි, ... වේදනාවන්හි ... සිතෙහි වික්ඛානුපෙක්ඛි වැ වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යා හා දෙමනස් හා බැහැර කොට ධර්මයන්හි ධර්මානුපෙක්ඛි වැ වෙසෙයි. මේ භාවයිතවා සතර ධර්මයෝ යැ.

පරිඥෙය ධර්ම සතර කවරේ යැ? සතර ආභාරයෝ යැ: ඖදරික වූ හෝ සියුම් වූ කබලිකාරාභාරය, දෙවෙනි ස්පර්ශාභාරය, තෙවෙනි මනසසංඝෙඛනාභාරය, සතරවැනි විඤ්ඤාභාරය. මේ පරිඥෙය වූ සතර ධර්මයෝ යැ.

ප්‍රභාතවා ධර්ම සතර කවරේ යැ? කාම ඔස, භව ඔස, දෘෂ්ටි ඔස, අවිද්‍යා ඔස යන ඔස සතර යි. මේ ප්‍රභාතවා ධර්ම සතර යැ.

භානභාගික ධර්ම සතර කවරේ යැ? කාමයොග, භවයොග, දෘෂ්ටි-යොග, අවිද්‍යායොග යන සතර යොගයෝ යැ. මේ භානභාගික ධර්ම සතර යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම සතර කවරේ යැ? කාමයොගවිසංයොගය (කාමයොගයෙන් මිදීම—අශ්‍රහධ්‍යානය හා එය පාදක කොට ලත් අනාගාමී ලාභීය), භවයොග විසංයොගය (භවයොගයෙන් මිදීම, රහත්මහ), දෘෂ්ටි-යොගවිසංයොගය (දෘෂ්ටිබන්ධනයෙන් මිදීම—සෝවාන් මහ), අවිද්‍යා-යොගවිසංයොගය (අවිද්‍යාබන්ධනයෙන් මිදීම—රහත්බව) යන සතර විසංයොගයෝ යැ. මොහු විශෙෂභාගික ධර්ම සතර යැ.

කතමෙ වතතාරො ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා? වතතාරො සමාධායො: භානභාගියො සමාධි, ධීතිභාගියො සමාධි, විසෙසභාගියො සමාධි, නිබ්බේධභාගියො සමාධි. ඉමෙ වතතාරො ධම්මා දුපපට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ වතතාරො ධම්මා උපපාදෙතඛො? වතාරි ඤාණානි, ධර්මෙ ඤාණං, අනවයෙ ඤාණං, පරියෙ ඤාණං, සම්මුතියා ඤාණං. ඉමෙ වතතාරො ධම්මා උපපාදෙතඛො.

කතමෙ වතතාරො ධම්මා අභිඤ්ඤායා? වතාරි අරියසච්චානි: දුක්ඛං අරියසච්චං, දුක්ඛසමුදයො අරියසච්චං, දුක්ඛනිරෝධො අරියසච්චං, දුක්ඛනිරෝධගාමිනිපටිපදා අරියසච්චං. ඉමෙ වතතාරො ධම්මා අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ වතතාරො ධම්මා සච්ඡිකාතඛො? වතාරි සාමඤ්ඤඵලානි: සොතාපත්තිඵලං, ස කදගාමිඵලං, අනාගාමිඵලං, අරහත්තඵලං. ඉමෙ වතතාරො ධම්මා සච්ඡිකාතඛො.

ඉති ඉමෙ වතාරිසං ධම්මා භූතා තච්ඡා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සම්මා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

පඤ්ච ධම්මා

6. පඤ්ච ධම්මා බහුකාරා -පෙ- පඤ්ච ධම්මා සච්ඡිකාතඛො.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා බහුකාරා? පඤ්ච පට්ඨානියඛානි: ඉධාට්ඨසො භික්ඛු සද්ධො හොති සද්දහති තථාගතස්ස ඛොධිං; ඉති පි සො හගවා අරහං සමාසම්බුද්ධො විජ්ජාවරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදු අනුත්තරො පූරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙවමනුස්සන්තං බුද්ධො හගවා'ති, අප්පාධාධො හොති අප්පාතඛෙක්ඛාසම්චේපාකිනියා ගහණියා සමන්තාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්ඨාය මජ්ඣිමාය පට්ඨානසම්මාය, අසයො හොති අමායාථී යථාභූතං අත්තානං ආවිකත්තා සත්ථුරි වා විඤ්ඤාසු වා සමුභවාචාරිසු, ආරඬ්ඨවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය ථාමවා දමුභරකකමො අනිකම්මානුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු, පඤ්ඤාථා හොති උදයත්ථිගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මා දුක්ඛඝ්ඤායාමිනියා. ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා බහුකාරා.

දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම සතර කවර යැ? භානාභාගික සමාධිය (නිවරණ ඇති බැවින් පිරිහීම හස්තය කරන සමාධිය), සට්ඨිභාගික සමාධිය (පිරිහීම වැඩිම නැති ව සට්ඨිය සෙවනා සමාධිය), විශෙෂභාගික සමාධිය (මතු විශෙෂාධිගමයට ප්‍රත්‍යය වන සමාධිය), නිවේදනාගික සමාධිය (නිවන් සෙවුනා සමාධිය) යන සතර සමාධිත්‍රය, මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම සතර යැ.

උත්පාදයිකත්‍වය ධර්ම සතර කවර යැ? ධර්මයෙහි ඥානය (සතර මහා සතර පලා නුවණ), අන්වයයෙහි ඥානය (සිවුසස් පසක් කොට දැන් සේ ම අතීතයෙහිත් මොහු දුඛාදි විසින් වූහ යි උත් අනුමානඥානය), පර්යයයෙහි (මෙරමා සිත් පිරිසිදු දැන්මෙහි) නුවණ, සම්මුතිසෙහි නුවණ (උඩ කී ඥාන තුන හැර ඉතිරි සියලු දෑයෙහි නුවණ) යන ඥාන සතර යැ. මේ උත්පාදයිකත්‍වය ධර්ම සතර යැ.

අභිඤ්ඤාය ධර්ම සතර කවර යැ? දුඛාර්යසත්‍යය, දුඛසමුදයාර්ය-සත්‍යය, දුඛනිරෝධාර්ය සත්‍යය, දුඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපද්‍යායසත්‍යය යි සතර ආර්ය සත්‍යයෝ යැ. මේ අභිඤ්ඤාය ධර්ම සතර යැ.

සාක්ෂාත්කතීත්‍වය ධර්ම සතර කවර යැ? ශ්‍රෝත ආපත්තිඵලය, සක්කාදගාමිඵලය, අනාගාමිඵලය, අර්හත්ඵලය යන සතර ශ්‍රාමණ්‍ය-ඵලයෝ යැ. මේ සාක්ෂාත්කතීත්‍වය ධර්ම සතර යැ.

මෙසේ තථ්‍ය වූ, තථ වූ, අවිතථ වූ, අනන්‍යතථ වූ සතළිස් ධර්මයෝ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වෙසෙසින් අවබෝධ කරන ලද්දහ.

පඤ්චකය

6. බහුපකාර ධර්ම පසෙක..... සාක්ෂාත් කතීත්‍වය ධර්ම පසෙක.

බහුපකාර ධර්ම පස කවර යැ? ප්‍රාධානිකාඛ්‍ය (ප්‍රධන් වීර්ය වඩන මහණහු ගේ ගුණාඛ්‍ය) පස යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම සැදහැ ඇත්තේ වෙයි, ඒ හඟවත්තු මේ මේ කරුණින් අරහත් ය, සමායක්-සම්බුද්ධ ය, විද්‍යාවරණසම්පන්න ය, සුගත ය, ලොකවිත් යැ, නිරුක්තර පුරුෂදමයසාරථී ය, දෙවි මිනිස්නට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ ය, හඟවත් යැ යි තථාගතයන් වහන්සේ ගේ බොධිය හඳුනයි. රොග නැත්තේ නිදුක් වූයේ, ඉතා ශීත ද නොවූ, ඉතා උෂ්ණ ද නොවූ, මධ්‍යම වූ, ප්‍රධන් වීර්ය වැඩිමට යොග්‍ය වූ, සම ලෙස අහර පැසවන උදරාග්නියෙන් යුක්ත වෙයි. ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි හෝ නුවණැති සබරම්සරුවන් කෙරෙහි හෝ තතු වූ පරිදි සිය වරද හෙළි කරන්නේ, ගය නොවූයේ, මායා නැත්තේ වෙයි. ශක්ති ඇත්තේ, දඩ් උත්සාහ ඇත්තේ, කුසල් දහමහි බහා නො-තැබූ වැර ඇත්තේ, අකුසල් දහමුත් පහ කරනු පිණිස, කුසල් දහමුත් ලැබැගැන්ම පිණිස පිරිසුන් වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි. කෙලෙසුන් විදලීමට සමත් වූ, පිරිසිදු වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන නුවණින් යුක්ත වූයේ, සංස්කාරයන් ගේ ඉපැත්මත් නැස්මත් පිරිසිදු දක්නට සමත් ප්‍රඥයෙන් සමත්විත වූයේ, ප්‍රඥවත් වෙයි. මේ බහුපකාර ධර්ම පස යැ.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා භාවෙනබ්බා? පඤ්ඤාභිකො සම්මාසමාධි; පිතිඵරණකා, සුඛඵරණකා, වෙනොඵරණකා, ආලොකඵරණකා, පච්චි-
වේක්ඛණනිමිත්තං. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා භාවෙනබ්බා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා පරිඤ්ඤායා? පඤ්චුපාදනකඤ්ඤා: සෙය්‍යාථිදං
රුප්පාදනකඤ්ඤා, වේද්‍යාපාදනකඤ්ඤා, සංකෘත්‍යාපාදනකඤ්ඤා, සංඛ්‍යා-
රූපාදනකඤ්ඤා, විශුද්ධිපාදනකඤ්ඤා. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මං
පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා පහාතබ්බා? පඤ්ඤා නිවරණානි:
කාමච්ඡදනිවරණං, ඛ්‍යාපාදනිවරණං, ථිතථිඛනිවරණං, උඛච්ච-
කුක්කුච්චනිවරණං, විවික්ඛිතානිවරණං. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා පහා-
තබ්බා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා භානභාගියා? පඤ්ඤා වෙනොථිලා: ඉධාචුසො
භික්ඛු සසරි කඛ්ඛති විවික්ඛිතානි නාධිචුච්චති න සම්පසිද්ධි යො සො
ආචුසො භික්ඛු සසරි කඛ්ඛති විවික්ඛිතානි නාධිචුච්චති න සම්පසිද්ධි
තස්ස වික්කං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය.
යස්ස වික්කං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං
පඨමො වෙනොථිලො. පුන ච පරං ආචුසො භික්ඛු ධම්මෙ කඛ්ඛති
විවික්ඛිතානි නාධිචුච්චති න සම්පසිද්ධි -පෙ- සංඛ්‍යා කඛ්ඛති -පෙ-
සික්ඛාය කඛ්ඛති -පෙ- සමුභවාරිසු කුපිතො භොති අනත්තමනො
ආහතවික්කො ථිලරුතො. යො සො ආචුසො භික්ඛු සමුභවාරිසු
කුපිතො භොති අනත්තමනො ආහතවික්කො ථිලරුතො, තස්ස වික්කං න
නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය. යස්ස වික්කං න
නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතව්වාය පධානාය, අයං පඤ්ඤාමො
වෙනොථිලො. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා විසෙසභාගියා? පඤ්ඤානි: සඤ්ඤා, චරිතඤ්ඤා, සතිඤ්ඤා, සමාධිඤ්ඤා, පඤ්ඤා. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා
විසෙසභාගියා.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම පස කවර යැ? ප්‍රීතිය පතුරුවමින් උපදනා (ප්‍රථම විතීය ධ්‍යාන දෙක්හි) ප්‍රඥව, සුඛවේදනාව පතුරුවමින් උපදනා (ප්‍රථම විතීය තෘතීය ධ්‍යාන තුනෙහි) ප්‍රඥව, වෙනස්ඵරණකා (පරවික්ත විජානන) ප්‍රඥව, ආලෝකස්ඵරණකා (ඵළිය පැතිරවීමෙහි උපදනා දිව්‍යවක්කුස්) ප්‍රඥව, ප්‍රත්‍යවේක්ෂණ ඥානය යන අංග පයින් යුත් සමාධිය යි. එහි මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම පස යැ.

පරිඥෙය ධර්ම පස කවර යැ? රූපොපාදනස්කන්ධය යැ, වේදනොපාදනස්කන්ධය යැ, සංඥෙපාදනස්කන්ධය යැ, සංඝකාරොපාදනස්කන්ධය යැ, විඤ්ඤානොපාදනස්කන්ධය යැ යන උපාදනස්කන්ධ පස යි. මේ පරිඥෙය (පිරිසිදු දත යුතු) ධර්ම පස යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම පස කවර යැ? කාමච්ඡද නිවරණය, ව්‍යාපාද නිවරණය, ස්ත්‍ර්‍යානම්ඛධ නිවරණය, ඕද්ධත්‍යකොකාත්‍ය නිවරණය, විවිකිත්සා නිවරණය යන පස යි. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම පස යැ.

භානභාගික ධර්ම පස කවර යැ? වේතොබ්ල (සිතේ තද බව) පස යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ ශාස්තෘහු කෙරෙහි සැක කෙරෙයිද, කුකුස් කෙරෙයි ද, නිශ්චය නැත්තේ ද, නො පහදී ද, ඔහු ගේ සිත වියඹ වැඩීම පිණිස, පුන පුනා භාවනා යොගය පිණිස, සත්තයෙන් භාවනානුයොගය පිණිස, ප්‍රධන් වියඹ පිණිස නො නැමෙයි. යමකු ගේ සිත වීර්ය වැඩීම පිණිස, පුන පුනා භාවනායොගය පිණිස, සත්තයෙන් භාවනායෙහි යෙදෙනු පිණිස ප්‍රධන් වියඹ පිණිස නොනැමෙයි ද, මෙය පළමු වන වේතොබ්ලය යි. ඇවැත්නි, තවද මහණෙක් ධර්මය කෙරෙහි සැක කෙරෙයි ද, කුකුස් කෙරෙයි ද, නිශ්චය නැත්තේ වෙයි ද, නො පහදී ද....., සඬ්ඝයා කෙරෙහි සැක කෙරෙයි ද..... ශික්ෂායෙහි සැක කෙරෙයි ද..... සබරම්සරුවන් කෙරෙහි කිපියේ නොසතුටු සිතැත්තේ, ආහතවිත්ත (ගැටුණු සිතැත්තේ) වෙයි ද, වීලජාත (තද) වෙයි ද, ඔහු ගේ සිත වියඹ වැඩීම පිණිස, පුන පුනා භාවනානුයොගය පිණිස, සත්තයෙන් භාවනානුයොගය පිණිස, ප්‍රධන් වියඹ පිණිස නො නැමෙයි. යමකු ගේ සිත වියඹ වැඩීම පිණිස පුන පුනා භාවනානුයොගය පිණිස, සත්තයෙන් භාවනායොගය පිණිස, ප්‍රධන් වියඹ පිණිස නො නැමෙයි ද, මෙය පස් වන වේතොබ්ලය යි. මේ භානභාගික ධර්ම පස යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම පස කවර යැ? ශ්‍රද්ධන්ද්‍රියය, වීර්යන්ද්‍රියය, සමාතින්ද්‍රියය, සමාධීන්ද්‍රියය, ප්‍රඥන්ද්‍රියය යන ඉන්ද්‍රිය පස යි. මේ විශෙෂභාගික ධර්ම පස යැ.

තතමෙ පඤ්ච ධම්මා දුපපටිච්ඡකා? පඤ්චනිසාරණියා ධාතුයො: ඉධාචුසො, භික්ඛුනො කාමෙ මනසිකරොතො කාමෙසු චිත්තං න පක්ඛන්ති නපසිද්ධි න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. නෙකකමං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො නෙකකමෙව චිත්තං පක්ඛන්ති පසිද්ධි සන්තිට්ඨති විමුච්චති, තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුක්තං විසංයුක්තං කාමෙහි. යෙ ච කාමපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිළාභා මුක්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං කාමානං නිසරණං.

සුන ව පරං ආචුසො, භික්ඛුනො ඛ්‍යාපාදං මනසිකරොතො ඛ්‍යාපාදෙ චිත්තං න පක්ඛන්ති, නපසිද්ධි න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අඛ්‍යාපාදං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අඛ්‍යාපාදෙ චිත්තං පක්ඛන්ති පසිද්ධි සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුක්තං විසංයුක්තං ඛ්‍යාපාදෙන. යෙ ච ඛ්‍යාපාදපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිළාභා, මුක්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං ඛ්‍යාපාදස්ස නිසරණං.

සුන ව පරං ආචුසො, භික්ඛුනො විභෙසං මනසිකරොතො විභෙසාය චිත්තං න පක්ඛන්ති නපසිද්ධි න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අවිභෙසං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අවිභෙසාය චිත්තං පක්ඛන්ති පසිද්ධි සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුක්තං විසංයුක්තං විභෙසාය. යෙ ච විභෙසපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිළාභා, මුක්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං විභෙසාය නිසරණං.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛුනො රූපෙ මනසිකරොතො රූපෙසු චිත්තං න පක්ඛන්ති නපසිද්ධි න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. අරූපං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො අරූපෙ චිත්තං පක්ඛන්ති පසිද්ධි සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං චිත්තං සුගතං සුභාවිතං සුචුට්ඨිතං සුවිමුක්තං විසංයුක්තං රූපෙහි. යෙ ච රූපපච්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිළාභා, මුක්තො සො තෙහි, න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං රූපානං නිසරණං.

දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම පස කවර යැ? නිසරණිය ධාතු (විසංයුක්ත ධර්ම) පස යැ: ඇවැත්නි, මෙහි කාමයන් මෙනෙහි කරන මහණහු සිත කාමයන්හි නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො සිහිටයි, නො ඇලෙයි. නෙකකම්මය (අශුභ කර්මසාධනයෙන් ලත් ප්‍රථම ධ්‍යානය) මෙනෙහි කරන මහණහු සිත නෙකකම්මයෙහි පිවිසෙයි, පැහැදෙයි, සිහිටයි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ එ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ මොනොවට වැඩුණේ, කාමයන් කෙරෙන් මොනොවට නැඟී සිටියේ, කාමයන් කෙරෙන් මොනොවට මිදුණේ, කාමයන්ගෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. කාම හෙතෙයෙන් යම් ආසුච කෙනෙක්, යම් දුක් කෙනෙක්, යම් කාමපරිද්‍ය කෙනෙක් උපදනාහු ද, හේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, හේ ඒ වේදනා නො විඳී. මෙය කාමයන් ගේ නිසරණය නැමැයි කියන ලදී.

ඇවැත්නි, තව ද ව්‍යාපාදය මෙනෙහි කරන මහණහු ගේ සිත ව්‍යාපාදයෙහි නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො රැඳෙයි, නො ඇලෙයි. අව්‍යාපාදය (මෙත්‍රී ධ්‍යානය) මෙනෙහි කරන ඔහු සිත අව්‍යාපාදයෙහි පිවිසෙයි, පැහැදෙයි, සිටියි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ එ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, (ව්‍යාපාදය කෙරෙන්) මොනොවට නැඟී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, ව්‍යාපාදය කෙරෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. ව්‍යාපාද හෙතෙයෙන් යම් ආසුච දුක් පරිද්‍ය කෙනෙක් උපදිත් ද, හේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ වේදනාව නො විඳී. මේ ව්‍යාපාදයේ නිසරණයැ යි කියන ලදී.

තව ද ඇවැත්නි, විභිංසාව මෙනෙහි කරන මහණහු සිත විභිංසායෙහි නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො සිටියි, නො ඇලෙයි. වැලි අවිභිංසාව (කරුණාධ්‍යානය) මෙනෙහි කරන ඔහු සිත අවිභිංසායෙහි (කරුණාධ්‍යානයෙහි) පිවිසෙයි, පැහැදෙයි, සිටියි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ ඒ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, විභිංසාව කෙරෙන් මොනොවට නැඟී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, මොනොවට වෙන් වූයේ වෙයි. විභිංසා හෙතෙයෙන් යම් ආසුච කෙනෙක්, දුක් කෙනෙක්, පරිද්‍ය කෙනෙක් උපදනාහු ද, හේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, හේ ඒ වේදනාව නො විඳී. මේ විභිංසාව ගේ නිසරණයැ යි කියන ලදී.

ඇවැත්නි, තව ද මහණ තෙමේ රූපයන් මෙනෙහි කරන මහණහු ගේ සිත රූපයන්හි නො පිවිසෙයි, නො පහදී, නො සිටියි, නො ඇලෙයි. වැලි දු අරූපධ්‍යානය මෙනෙහි කරන ඔහු සිත අරූපධ්‍යානයෙහි පිවිසෙයි, පහදී, සිටියි, ඇලෙයි. ඔහු ගේ ඒ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, රූපයන් කෙරෙන් මොනොවට නැඟී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, වෙන් වූයේ වෙයි. රූප හෙතෙයෙන් යම් ආසුච කෙනෙක් දුක් කෙනෙක් පරිද්‍ය කෙනෙක් උපදනාහු ද, හේ ඔවුන් කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ කාම වේදනා ද විසාතපරිද්‍ය වේදනා ද නොවිඳී. මෙය රූපයන්ගේ නිසරණයැ යි කියන ලදී.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො සක්කායං මනසිකරොතො සක්කායෙ විතං න පක්ඛඤ්ඤි නාපසිද්ධි න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති. සක්කාය- නිරොධං ඛො පනස්ස මනසිකරොතො සක්කායනිරොධෙ විතං පක්ඛඤ්ඤි පසිද්ධි සන්තිට්ඨති විමුච්චති. තස්ස තං විතං සුගතං සුභාවිතං සුවුට්ඨිතං සුචිත්තං විසංයුතං සක්කායෙන. යෙ ව සක්කායපඤ්චයා උපපජ්ජන්ති ආසවා විසාතා පරිප්පාභා, මුක්තො සො තෙහි. න සො තං වෙදනං වෙදෙති. ඉදමක්ඛාතං සක්කායස්ස නිසරණං ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා දුප්ඵලිජ්ඣා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා උපපාදෙතබ්බා? පඤ්ඤා ඤාණිකො සම්මාසමාධි. අයං සමාධි පච්චුප්පන්නසුඛො වෙව ආයතිඤ්ඤා සුඛවිපාකො ති පච්චත්තඤ්ඤාපි ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි අරියො තිරාමිසො ති පච්චත්තඤ්ඤාපි ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි අකාපුරිසසෙවිතො ති පච්චත්තඤ්ඤාපි ඤාණං උපපජ්ජති, අයං සමාධි සතෙතා පණිතො පටිපාසාදායකො ඵලොද්ධිං ඵලොද්ධිං ඵලොද්ධිං ඵලොද්ධිං න සංඛාරනිශ්චයාචාරිතාවතොති පච්චත්තඤ්ඤාපි ඤාණං උපපජ්ජති, සො ඛො පනාහං ඉමං සමාධිං සතො'ව සමාපජ්ජාමි, සතො වුට්ඨාමි'ති පච්චත්තඤ්ඤාපි ඤාණං උපපජ්ජති. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා උපපාදෙතබ්බා.

කතමෙ පඤ්ච ධම්මා අභිඤ්ඤායා? පඤ්ඤා විමුක්තායතනාති: ඉධාචුසො, භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤාතරො වා ගරුඤ්ඤා- නිකො සමුභවාරි. යථා යථා ආවුසො භික්ඛුනො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති අඤ්ඤාතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුභවාරි තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ව හොති ධම්මපටිසංවෙදී ව. තස්ස අත්ථපටිසං- වෙදිතො ධම්මපටිසංවෙදිතො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමග්ගති පසංඤාකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිතො විතං සමාධියති. ඉදං පටිමං විමුක්තායතනං.

1. සසම්මාරනිගගයභාවිතගතො (මජ්ඣිම)

ඇවැත්නි, තව ද සත්කායය (සංස්කාර ධර්ම) මෙනෙහි කරන ශුෂ්ක විදර්ශක රහත්හු ගේ සිත සත්කායයෙහි නො පිවිසෙයි. නො පහදී, නො සිටියි, නො ඇලෙයි. වැලි, සත්කාය නිරෝධය මෙනෙහි කරන ඔහුගේ සිත සත්කාය නිරෝධයෙහි (නිවනෙහි) පිවිසෙයි, පැහැදෙයි, රැඳී සිටියි, ඇලෙයි. ඔහුගේ ඒ සිත අරමුණෙහි මොනොවට ගියේ, මොනොවට වැඩුණේ, සත්කායය කෙරෙන් නැඟී සිටියේ, මොනොවට මිදුණේ, වෙන් වූයේ වෙයි. සත්කාය හෙතෙයෙන් යම් ආසුචි විසාත පරිදුහ කෙනෙක් උපදනාහු ද, ඔවුන් කෙරෙන් හේ මිදුණේ වෙයි. හේ ඒ වෙදනාව නො වීදී. මේ සත්කායයාගේ නිඃසරණයැ යි කියන ලදි. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධා වූ ධර්ම පස යැ.

උත්පාදයිතවා ධම්ම පස කවර යැ? ඥාන පසක් ඇති සමාක්සමාධිය යැ. මේ සමාධිය (අර්හත් ඵලසමාධිය සමචන් සමචන් කෙණෙහි සුව ගෙන දෙන බැවින්) වර්තමාන සැප විපාක ඇත්තේ ද (පළමු පළමු සමචන් සමාධිය මතු මතු සමාධිතට ප්‍රත්‍යය වන බැවින්) මත්තෙහි සැප විපාක ගෙන දෙන්නේ යැ යි තමා කෙරෙහි නුවණ උපදී. මේ සමාධිය ආයාමි යැ (කෙලෙසුන්ගෙන් ඇත් ය), නිරාමිස යැ (කාමාමිස වට්ටාමිස ලොකාමිස යන තුන් ආමිසයන්ගෙන් තොරයැ) යි තමා තුළ ම නුවණ උපදී. මේ සමාධිය අලාමක පුරුෂයන් විසින් (බුදු පසේ බුදු රහතුන් විසින්) සෙවනා ලද යි තමා තුළ ම නුවණ උපදී. මේ සමාධිය ශාන්ත යැ යි ප්‍රණීත යැ යි කෙලෙස් සංසිද්ධිමෙන් ලද්දේ යැ යි, එක් නිවන් අරමුණෙහි ම සිත පිහිටුවීමෙන් ලබන ලද්දේ යැ යි සංස්කාර (ලොකික සමාධි සෙයින් සප්‍රයෝග) සිතින් කෙලෙසුන් මැඩ වළක්වා ලත් පැවැතුම් නැත්තේ යැ යි තමා කෙරෙහි ම නුවණ උපදී. ඒ මම වූ කලී සිහි ඇත්තෙමි ම මේ සමාධියට සමවදිමි, සිහි ඇත්තෙමි ම මේ සමාධියෙන් නැඟී සිටිමි යි තමා කෙරෙහි ම නුවණ උපදී. මේ උත්පාදයිතවා ධර්ම පස යැ.

අභිඥය ධම්ම පස කවර යැ? විමුක්තායතන (මිදීමට කාරණ වූ ධර්ම) පස යැ: මෙහි මහණක් හට ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි සබරම්සරුවෙක් හෝ දහම් දෙසයි. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ ගුරු තන්හි සිටි සබරම්සරුවෙක් හෝ යම් යම් සේ ඒ මහණහට දහම් දෙසා ද, ඒ ඒ පරිද්දෙන් හෙ තෙම ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද වෙයි, පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි, අරුත් දන්නා පෙළ දන්නා ඔහුට ප්‍රමොදය උපදී. ප්‍රමුදිතවූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීති සිතැත්තහුගේ නාම කය සංභිදෙයි. සංභිදුණු නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව ඇත්තහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ පළමු විමුක්තායතනය යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති. අඤ්ඤතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුඤ්චාරී, අපි ව ඛො යථාසුතං යථාපරි-
යක්ඛං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති. යථා යථා ආවුසො භික්ඛු
යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, තථා
තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපට්ඨංවෙදී ව හොති ධම්මපට්ඨංවෙදී ව.
තස්ස අත්ථපට්ඨංවෙදීනො ධම්මපට්ඨංවෙදීනො පාමුජ්ජං ජායති,
පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමග්ගති, පසංගාධිකායො
සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො වික්ඛං සමාධියති. ඉදං දුතියං විමුක්ඛායතනං.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති
අඤ්ඤතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුඤ්චාරී. නාපි යථාසුතං යථාපරි-
යක්ඛං ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, අපි ව ඛො යථාසුතං යථා-
පරියක්ඛං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති. යථා යථාවුසො
භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති,
තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපට්ඨංවෙදී ව හොති ධම්මපට්ඨ-
ංවෙදී ව. තස්ස අත්ථපට්ඨංවෙදීනො ධම්මපට්ඨංවෙදීනො පාමුජ්ජං
ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංමග්ගති, පසංගාධි-
කායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො වික්ඛං සමාධියති. ඉදං තතියං
විමුක්ඛායතනං.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ඛො සත්ථා ධම්මං දෙසෙති
අඤ්ඤතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුඤ්චාරී, නාපි යථාසුතං යථාපරියක්ඛං
ධම්මං විත්ථාරෙන පරෙසං දෙසෙති, නාපි යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං
විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොති, අපි ව ඛො යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං
වෙතස්ස අනුචිතකෙකති අනුචිතාරෙති මනසානුපෙකකති. යථා යථා
ආවුසො භික්ඛු යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං වෙතස්ස අනුචිතකෙකති
අනුචිතාරෙති මනසානුපෙකකති, තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපට්ඨ-
ංවෙදී ව හොති ධම්මපට්ඨංවෙදී ව, තස්ස අත්ථපට්ඨංවෙදීනො ධම්ම-
පට්ඨංවෙදීනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස
කායො පසංමග්ගති, පසංගාධිකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො වික්ඛං
සමාධියති. ඉදං චතුත්ථං විමුක්ඛායතනං.

තව ද ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ මහණකුට දහම් නො ම දෙසයි, ගුරු තත්ති වූ අන් සබරම්සරුවෙකුත් දහම් නො ම දෙසයි, එතෙකුදු වුවත් ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ඒ ධර්මය විස්තර වශයෙන් අනුනට දෙසයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ යම් යම් සේ තමා ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි විස්තර වශයෙන් අනුනට දහම් දෙසන්නේ ද, එසේ එසේ හේ ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නාවූ පෙළ දැනගන්නාවූ ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වුවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීත සිතැත්තහුගේ නාම කය සංභිද්දේ. සංභිදුණු නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ දෙවැනි විමුක්තභායතනය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ තෙමේ හෝ අන් කිසි ගුරු තත්ති වූ සබරම්සරුවෙක් හෝ මහණකුට දහම් නො ම දෙසයි. ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි අනුනට විස්තර වශයෙන් දහම් නො ද දෙසයි. එතෙකුදු වුවත් ඇසු පරිදි, පුහුණු කළ පරිදි, ධර්මය විස්තරයෙන් සොධායා කෙරෙයි (පුන පුනා කියයි). ඇවැත්නි, යම් සේ යම් සේ මහණ තෙම ඇසු පරිදි පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය විස්තරයෙන් සොධායා කෙරෙයි ද, එසේ එසේ හේ ඒ දහමෙහි අරුත් දැනගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නා පෙළ දැනගන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වුවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීත සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංභිද්දේ. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව විදුනාහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ තෙවැනි විමුක්තභායතනය යැ.

තව ද අනෙකෙක, ඇවැත්නි, ශාස්තෘ හෝ ගුරු තත්ති සිටි කිසි සබරම්සරුවෙක් හෝ දහම් නො ම දෙසයි. ඇසු පරිදි, පුහුණු පරිදි විස්තරයෙන් ධර්මය සොධායාන ද නො ම කෙරෙයි. වැළි, ඇසු පරිදි පුහුණු පරිදි ධර්මය සිතින් පුන පුනා කල්පනා කෙරෙයි. පුන පුනා විමසයි, සිතින් පුන පුනා සලකා බලයි. ඇවැත්නි, ඇසු පරිදි පුහුණු පරිදි යම් යම් සේ ධර්මය සිතින් පුන පුනා කල්පනා කෙරෙයි ද, පුන පුනා විමසයි ද, පුන පුනා සිතින් සලකා බලයි ද, එසේ එසේ හෙ තෙමේ ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දැන ගන්නේ ද පෙළ දැනගන්නේ ද වෙයි. අරුත් දැනගන්නා පෙළ දැනගන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වුවහුට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීත සිතැත්තහු ගේ නාම කය සංභිද්දේ. සංහුන් නාම කය ඇත්තේ සුව වීදී. සුව ඇත්තහු ගේ සිත එකඟ වෙයි. මේ සතරවන විමුක්තභායතනය යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො න හෙව ධො සඤ්ඤා ධම්මං දෙසෙති, අඤ්ඤාතරො වා ගරුඤ්ඤානිකො සමුභවාරී, නාපි යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං විඤ්ඤාතරෙත පරෙසං දෙසෙති. නාපි යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං විඤ්ඤාතරෙත සජ්ඣායං කරොති, නාපි යථාසුතං යථාපරියක්ඛං ධම්මං වෙතසා අනුචිතකෙකති අනුචිතාරොති මනසානුපෙක්ඛති. අපි ව ඛට්ඨස්ස අඤ්ඤාතරං සමාධිනිමිත්තං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සුපධාරිතං සුපට්ඨිඤ්ඤා පඤ්ඤාය. යථා යථා ආවුසො භික්ඛුනො අඤ්ඤාතරං සමාධිනිමිත්තං සුග්ගහිතං හොති සුමනසිකතං සුපධාරිතං සුපට්ඨිඤ්ඤා පඤ්ඤාය. තථා තථා සො තස්මිං ධම්මෙ අත්ථපටිසංවෙදී ව හොති ධම්මපටිසංවෙදී ව. තස්ස අත්ථපටිසංවෙදිනො ධම්මපටිසංවෙදිනො පාමුජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පස්සමහති, පස්සද්ධිකායො සුඛං වෙදෙති, සුඛිනො වීක්ඛං සමාධියති. ඉදං පඤ්ඤාමං විමුක්ඛායතනං. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ පඤ්ඤා ධම්මා සච්ඡිකාතඛො? පඤ්ඤා ධම්මකඛො: සිලකඛො, සමාධිකඛො, පඤ්ඤාකඛො, විමුක්ඛකඛො, විමුක්ඛ-ඤ්ඤාදස්සනකඛො. ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා සච්ඡිකාතඛො.

ඉති ඉමෙ පඤ්ඤා ධම්මා භූතා තථජා තථා අවිතථා අනඤ්ඤාතා සමමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

෪ ධම්මා

7. ෪ ධම්මා බහුකාරා -පෙ- ෪ ධම්මා සච්ඡිකාතඛො.

කතමෙ ෪ ධම්මා බහුකාරා? ෪ සාරානියා ධම්මා: ඉධාවුසො භික්ඛුනො මෙක්ඛං කායකමමං පච්චුපට්ඨිතං හොති සමුභවාරීසු ආචී වෙච්චරහො ව. අයමපි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො සඛාතාය අවිවාදය අවිභෙදාය සාමග්ගියා එකිභාවාය සංවත්තති.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ශාස්තෘ හෝ ගුරු තන්හි සිටි කිසි සබරම් සරුවෙක් හෝ මහණහට නොම දහම් දෙසයි, මහණ තෙම ඇසු පරිදි ප්‍රඥා කළ පරිදි විස්තරයෙන් දහම් නො ද දෙසයි, ඇසු පුහුණු කළ පරිදි විස්තර විසින් දහම් සවාධායන ද නොම කෙරෙයි, ඇසු පුහුණු කළ පරිදි ධර්මය සිතින් පුන පුනා නොම කල්පනා කෙරෙයි, නොම විමසයි, සිතින් පුන පුනා නො ද සලකා බලයි. වැළි දු ඔහු විසින් එක්තරා සමාධියෙක් (ගුරුහුගෙන් කමටහන් උගන්නා හා ම) මොනොවට උගන්නා ලද්දේ මොනොවට මෙනෙහි කරන ලද්දේ ප්‍රඥයෙන් මොනොවට සලකා බලන ලද්දේ මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් යම් පරිද්දෙන් මහණහු විසින් එක්තරා සමාධියෙක් මොනොවට උගන්නා ලද්දේ, මොනොවට මෙනෙහි කරන ලද්දේ, ප්‍රඥයෙන් මොනොවට සලකා බලන ලද්දේ, මොනොවට පිළිවිදුනා ලද්දේ වෙයි ද, ඒ ඒ පරිද්දෙන් හෙ තෙමෙ ඒ ධර්මයෙහි අරුත් දන්නේ ද පෙළ දන්නේ ද වෙයි. අරුත් දන්නා, පෙළ දන්නා ඔහුට සතුට උපදී. සතුටු වූවාහට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීති සිතැත්තහු හේ නාම කය සංසිද්දේ. සංසුන් නාමකය ඇත්තේ සුව විදී. සුව විදුනාහු හේ සිත එකඟ වෙයි. මේ පස් වනු විමුක්තායතනය යැ. මේ අභිඥය ධර්ම පස යැ.

සාක්ෂාත් කතීව්‍ය ධර්ම පස කවර යැ? ශීලස්කකිය, සමාධිස්කකිය, ප්‍රඥාස්කකිය, විමුක්තිස්කකිය, විමුක්තිඤ්ඤාදර්ශනස්කකිය යන ධර්මස්කකි පස යැ. මේ සාක්ෂාත්කතීව්‍ය ධර්ම පස යැ.

මෙසේ මේ භූත වූ තරා වූ තර වූ අවිතර වූ අනන්‍යර වූ පනස් දහමහු තරාගතයන් වහන්සේ විසින් තමන් ම මොනොවට වෙසෙයි නුවණින් අවබෝධ කරන ලද්දහ.

මට්ඨකය

7. බහුපකාර ධර්ම සයෙක.....සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය ධර්ම සයෙකි.

බහුපකාර ධර්ම සය කවර යැ? සාරානිය (සංරඤ්ජනිය) ධර්ම සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණකහු හේ මෙත්‍රී සහගත කායකර්මය සබරම් සරුවන් කෙරෙහි ප්‍රකට ව ද රහස් ද එළැඹ සිටියේ වෙයි. මේ සාරානිය ධර්මය ද ප්‍රිය කරන ප්‍රිය කටයුත්තකු කරන ගරුකරන ගරුකටයුතු කරන සංග්‍රහය පිණිස අවිවාදය පිණිස, අවිභිංසාව පිණිස සමගිය පිණිස, එකමුතු බව පිණිස පවතී.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො මෙත්තං වච්ඤාමං -පෙ - එකිභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො මෙත්තං මනොකමං -පෙ- එකි-භාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු යෙ තෙ ලාභා ධම්මිකාධම්මලද්ධා අත්ත-මසො පත්තපරියාපත්තමත්තමයි තපාරුපෙති ලාභෙහි අපට්ඨිතත්ත-හොගි හොති සිලවනෙති සමුඤ්චාරිති සාරාංශහොගි. අයමයි ධම්මො සාරානියො -පෙ- එකිභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු යාති තාති පිලාති අඛණ්ඩාති අමුඤ්ඤාති අසබ්බාති අකමමාසාති භුජිසසාති විඤ්ඤපසස්සාති අපරාමධාති සමාධිසංවත්තනිකාති, තපාරුපෙසු පිලෙසු පිලසාමඤ්ඤගතො විහරති සමුඤ්චාරිති ආවිච්චි රහො ව. අයමයි ධම්මො සාරාංශියො -පෙ- එකිභාවාය සංවත්තති.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු යා'යං දිට්ඨි අරියා නිය්‍යානිකා නිය්‍යාති තත්තකරසංසමො දුක්ඛකයාය, තපාරුපාය දිට්ඨියා දිට්ඨිසාමඤ්ඤගතො විහරති සමුඤ්චාරිති ආවි ච්චි රහො ව. අයමයි ධම්මො සාරානියො පියකරණො ගරුකරණො සඤ්ඤාය අවිච්චාදය අවිභෙසාය සාමග්ගියා එකිභාවාය සංවත්තති. ඉමෙ ඡ ධම්මො ඛණ්ඩකාරා,

කතමෙ ඡ ධම්මො භාවෙතබ්බා? ඡ අනුස්සතිධ්‍යානාති: බුද්ධානුස්සති, ධම්මානුස්සති, සඤ්ඤානුස්සති, පිලානුස්සති, වාගානුස්සති, දෙවතානුස්සති. ඉමෙ ඡ ධම්මො භාවෙතබ්බා.

කතමෙ ඡ ධම්මො පරිඤ්ඤායා? ඡ අප්ඤ්ඤාතිකාති ආයතනාති: වක්ඛායතනං, යොතායතනං, සානායතනං, ජීවිතායතනං, කායායතනං, මනායතනං. ඉමෙ ඡ ධම්මො පරිඤ්ඤායා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහු ගේ මෙවැනි සහගත වාක්-කර්මය.....එකමුතු බව පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහුගේ මෙවැනිසහගත මනාකර්මය.....එකමුතු බව පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණහට දහම් වූ, දහමින් ලැබුණු, යටත් පිරිසෙයින් පාත්‍රයට ප්‍රමාණ දෑ වූ ද යම් ලාභ කෙතෙක් වෙත් ද, එ බඳු වූ ලාභයන්ගෙන් අප්‍රතිචක්තහොගී (අම්ප වශයෙන් හෝ පුද්ගල වශයෙන් බෙදීමක් නැති ව යළිදන්නෝ) වේ ද, සිල්වත් සබරම්සරුවන් හා සාධාරණ පරිභෝගයෙන් එය වළදන්නෝ වේ ද, මේ සාරාන්තය ධර්මය ද, ප්‍රිය කරනු පිණිස ගරුකරනු පිණිස සංග්‍රහය පිණිස, අවිවාදය පිණිස, නොවෙහෙස පිණිස, සමගිය පිණිස, එකමුතු බව පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, අබණ්ඩ වූ අවිජ්ජ වූ අසබල වූ (අකල්මාස වූ) භූරිෂ්‍ය වූ නුවණැත්තන් විසින් පසස්තා ලද, අපරාමාණ්ට වූ සමාධිය පිණිස පවත්නා වූ, යම් ශීලධර්ම කෙතෙක් ඇද්ද, මහණ තෙමේ එ බඳු වූ ශීලවිෂයයෙහි සබරම් සරුවන් හා ප්‍රකට ව ද අප්‍රකට ව ද ශීලයෙන් සමාන බවට පැමිණියේ වෙසෙයි ද මේ සාරාන්තය ධර්මය ද ... එකී භාවය පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, ආර්ය වූ තෙතර්යාණික වූ යම් දෘෂ්ටි-යෙක් එය පිළිපදනාහට මොනොවට දුක් නැසෙනු පිණිස පවතී ද, මහණ තෙමේ එබඳු දෘෂ්ටියෙන් සබරම්සරුවන් හා ප්‍රකට ව ද අප්‍රකට ව ද දෘෂ්ටි සාමාන්‍ය ගත වූ (දෘෂ්ටියෙන් සමාන බවට පැමිණියෙක් වූ) වෙසෙයි ද, මේ සාරාණිය ධර්මය ද ප්‍රිය කරන ගරුකරන වෙයි, සංග්‍රහය පිණිස, අවිවාදය පිණිස, නොවෙහෙස පිණිස, එකී භාවය පිණිස, පවතී. මේ බහුපකාර ධර්ම සය යැ.

භාවයිතව්‍ය (වැඩියැ යුතු) ධර්ම සය කවර යැ? බුද්ධානුස්මාතිය, ධර්මානුස්මාතිය සංඝානුස්මාතිය, ශීලානුස්මාතිය, ත්‍යාගානුස්මාතිය, දෙවතානුස්මාතිය, යන අනුස්මාති ස්ථාන සය යැ. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම සය යැ.

පරිඥෙය ධර්ම සය කවර යැ? චක්ඛුරායතනය, ශ්‍රොත්‍රායතනය, ස්පර්ශායතනය, ජිව්හායතනය, කායායතනය, මනආයතනය යන ආධ්‍යාත්මික ආයතන සය යැ. මේ පරිඥෙය ධර්ම සය යැ.

කතමෙ ඡ ධම්මා පහාතබ්බා? ඡ තණ්හාකායා, රූපතණ්හා, සද්ද-
තණ්හා, ගන්ධතණ්හා, රසතණ්හා, ඵොට්ඨබ්බතණ්හා, ධම්මතණ්හා. ඉමෙ
ඡ ධම්මා පහාතබ්බා.

කතමෙ ඡ ධම්මා භානාභාගියා? ඡ අගාරවා: ඉධාචුසො භික්ඛු
සත්ථුරි අගාරවො විහරති අප්පකිසසවො, ධම්මෙ -පෙ- සබ්බෙ -පෙ-
සික්ඛාය -පෙ- අප්පමාදෙ -පෙ- පටිසන්ථාරෙ අගාරවො විහරති අප්ප-
කිසසවො. ඉමෙ ඡ ධම්මා භානාභාගියා.

කතමෙ ඡ ධම්මා විසෙසභාගියා? ඡ ගාරවා: ඉධාචුසො භික්ඛු සත්ථුරි
සගාරවො විහරති සප්පකිසසවො ධම්මෙ -පෙ- සබ්බෙ -පෙ- සික්ඛාය-පෙ-
අප්පමාදෙ -පෙ- පටිසන්ථාරෙ සගාරවො විහරති සප්පකිසසවො. ඉමෙ ඡ
ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ ඡ ධම්මා දුප්පට්ඨිකා? ඡ නිසසරණියා ධාතුයො:
ඉධාචුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: මෙතො හි ඛො මෙ ආචුසො,
වෙතොවිමුක්ති භාවිතා ඛුලිකතා යානිකතා වත්ථුකතා අනුලිපිතා
පරිවිතා සුසමාරඤ්ඤා, අථ ච පන මෙ බ්‍යාපාදෙ විතො පරියාදය
තිට්ඨති, සො 'මාභෙවනති'ස වචනියො, මා'යසො එවං අවච, මා
භගවතං අඛොවිසති, න හි සාධු භගවතො අඛොසකිනං, න හි භගවා
එවං වදෙය්‍යා. අද්ධානමෙතං ආචුසො අනාවකාසො යං මෙතොය
වෙතොවිමුක්තියා භාවිතාය ඛුලිකතාය යානිකතාය වත්ථුකතාය
අනුලිපිතාය පරිවිතාය සුසමාරඤ්ඤාය, අථ ච පන සං බ්‍යාපාදෙ විතො
පරියාදය යසකිති නෙතං යානං විජ්ජති. නිසසරණං හෙතං ආචුසො
බ්‍යාපාදසං යදිදං මෙතොවෙතොවිමුක්ති.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සය කවර යැ? රූපතෘෂ්ණාව, ශබ්ද තෘෂ්ණාව, ගන්ධ තෘෂ්ණාව, රස තෘෂ්ණාව, ස්ප්‍ර්ෂ්ටව්‍ය තෘෂ්ණාව, ධර්ම තෘෂ්ණාව යන තෘෂ්ණකාය සය යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සය යි.

භානභාගික ධර්ම සය කවර යැ? අගෞරව සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ, යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි: ධර්මය කෙරෙහි... සංඝයා කෙරෙහි... ශික්ෂාව කෙරෙහි... අප්‍රමාදයෙහි... පිළිසඳර කෙරෙහි ගෞරව නැත්තේ යටත් පැවැතුම් නැත්තේ වෙසෙයි. මේ භානභාගික ධර්ම සය යි.

විශෙෂභාගික ධර්ම සය කවර යැ? ගෞරව සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි ගෞරව ඇත්තේ යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි. ධර්මය කෙරෙහි... සංඝයා කෙරෙහි... ශික්ෂාව කෙරෙහි... අප්‍රමාදයෙහි... පිළිසඳරෙහි ගෞරව ඇත්තේ, යටත් පැවැතුම් ඇත්තේ වෙසෙයි. මේ විශෙෂභාගික ධර්ම සය යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම සය කවර යැ? නි:සරනික ධාතු සය යැ 'ඇවැත්නි, මා විසින් මෙමුත්‍රී විත්තවිමුක්තිය භාවිතය, ඛුට්ඨකාය ය, යානිකාය ය වාස්තුකාය යැ අනුස්ථිතිය යැ පරිචිතිය යැ (පුරුදු කරන ලද්දේ ය), සුසමාරබ්ධිය යැ එතෙකුදු වුවත් ව්‍යාපාදය මා සිත භාත්පසින් ගෙන සිටී යැ' යි මෙසේ මෙහි මහණෙක් කියන්නේ නම්, 'මෙසේ නො කියා වා, ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නො නභා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නැඟීම නො මැනවි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදාරන සේක, ඇවැත්නි, මෙමුත්‍රී විත්ත විමුක්තිය භාවිත කල්හි, ඛුට්ඨකාය කල්හි, යානිකාය කල්හි, වාස්තුකාය කල්හි, අනුස්ථිතිය කල්හි, පරිචිතිය කල්හි, සුසමාරබ්ධිය කල්හි, එසේ කලා ව්‍යාපාදය ඔහුගේ සිත භාත්පසින් ගෙන සිටී යන යමෙක් ඇද්ද, ඇවැත්නි, මෙය නො කරුණෙක, අවකාශ නැත්තෙක, මේ කාරණය අවිද්‍යමාන යැ' යි ඒ මහණ තෙමේ කියා යුතු (ඒ මහණහට කියනු සුදුසු ය). කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, මෙමුත්‍රී විත්ත විමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද මෙය ව්‍යාපාදයා ගේ නි:සරණය යැ, එහෙයින්.

ඉධ පනාටුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: කරුණංහි ඛො මෙ ආටුසො වෙතොවිමුක්ති භාවිතා ඛණ්ඩිකතා යානිකතා වස්ත්‍රිකතා අනුලිඝිතා පරිචිතා සුසමාරඬා, අථ ච පන මෙ විභෙසා විතං පරියාදය නිබ්බතී ති, සො 'මා භෙවන්ති' ස්ස වචනියො, මා'යස්මා එවං අවච, මා භගවන්තං අඛොවිස්සි, -පෙ- නිස්සරණං භෙතං ආටුසො, විභෙසාය යදිදං කරුණං වෙතොවිමුක්ති.

ඉධාටුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: මුදිතා හි ඛො මෙ ආටුසො වෙතො-විමුක්ති භාවිතා -පෙ- අථ ච පන මෙ අරති විතං පරියාදය නිබ්බතී ති, සො 'මාභෙවන්ති' ස්ස වචනියො, මායස්මා එවං අවච -පෙ- නිස්සරණං භෙතං ආටුසො අරතියා යදිදං මුදිතා වෙතොවිමුක්ති.

ඉධ පන ආටුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: උපෙක්ඛා හි ඛො මෙ ආටුසො, වෙතොවිමුක්ති භාවිතා -පෙ- අථ ච පන මෙ රාගො විතං පරියාදය නිබ්බතී ති. -පෙ- නිස්සරණං භෙතං ආටුසො රාගස්ස යදිදං උපෙක්ඛා වෙතොවිමුක්ති.

ඉධ පනාටුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: අනිම්මා හි ඛො මෙ ආටුසො, වෙතොවිමුක්ති භාවිතා -පෙ- අථ ච පන මෙ තං නිම්මානුසාරි ඤාණං භොතී ති -පෙ- නිස්සරණං භෙතං ආටුසො, සබ්බනිම්මානං යදිදං අනිම්මා වෙතොවිමුක්ති.

ඇවැත්නි, මා විසින් කරුණා වික්තවිමුක්තිය භාවිත යැ, ඔහුලි-
කෘත යැ, යාති කෘත යැ, වාස්තුකෘත යැ, අනුස්ථිත යැ, පරිචිත යැ,
සුසමාරබ්ධ යැ. එතෙකුදු වුවත් විහිංසාව මා සිත භාත්පයින් ගෙන සිටී
යැ යි මෙහි මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ නම්, 'මෙසේ නො කියා වා,
ආයුෂ්මත් තෙමේ මෙසේ නො කියාවා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස්
නො නඟා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නැඟීම නො මැනැවි,
භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො වදරන සේකැ..... යි ඒ මහණ
තෙමේ මෙසේ කියෑ යුතු වන්නේ ය. කවර හෙයින්? ඇවැත්නි,
කරුණාවික්තවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය විහිංසාවගේ නිසරණය
යැ. එහෙයින්.

ඇවැත්නි, 'මා විසින් මුද්දිකා වික්තවිමුක්තිය භාවිත යැ... එ තෙකුදු
වුවත් අරතිය මා සිත භාත්පයින් ගෙන සිටී යැ යි මෙහි මහණෙක්
මෙසේ කියන්නේ නම් 'එසේ නො කියා වා, ආයුෂ්මත් තෙමේ එසේ
නඟමක් කියා වා... යි හෙ තෙමේ මෙසේ කියෑ යුතු වන්නේ ය.
කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, මුද්දිකා වෙතොවිමුක්තිය යන යමෙක් ඇද්ද,
මෙය අරතියගේ නිසරණය යැ. එහෙයින්.

ඇවැත්නි, 'මා විසින් උපෙක්ඝා වෙතොවිමුක්තිය භාවිත යැ'. ...
එතෙකුදු වුවත් රාගය මා සිත භාත්පයින් ගෙන සිටී යැ යි මෙහි
මහණෙක් මෙසේ කියන්නේ නම්, 'එසේ නො කියා වා' ආයුෂ්මත්
තෙමේ එසේ නඟමක් කියා වා...'යි මෙසේ ඒ මහණ තෙමේ කියෑ යුතු
වන්නේ ය. ඒ කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, උපෙක්ඝා වෙතොවිමුක්තිය
යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය රාගයාගේ නිසරණය යැ. එහෙයින්.

ඇවැත්නි, මා විසින් අනිමිත්ත වෙතොවිමුක්තිය භාවිත යැ...
එතෙකුදු වුවත් මගේ ඒ නුවණ (රාගනිමිත්තාදි) නිමිති අනුව යන්නේ
වේ යැ' යි කියන්නේ නම්, 'එසේ නො කියා වා, ආයුෂ්මත් තෙමේ
නඟමක් එසේ කියා වා...' යි මෙසේ ඒ මහණ තෙමේ කියෑ යුතු
වන්නේ ය. ඒ කවර හෙයින්? ඇවැත්නි, අනිමිත්ත වෙතොවිමුක්තිය
යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය සියලු නිමිතින් ගේ නිසරණය යැ
එහෙයින්.

ඉධ පන ආවුසො, භික්ඛු එවං වදෙය්‍යා: අසමිති ඛො මෙ විගතං, අයමහස්මිති න සමනුපසාමි. අථ ව පන මෙ විවිකිච්ඡා කරංකරාසලලං වික්ඛං පරියාදය තිදධිති. සො 'මා හෙවන්ති' සා විවිතියො, මා'යසමා එවං අවච, මා හගවන්තං අඛ්‍යාවිසමි, න භි සාධු හගවන්තො අඛ්‍යාකානං. න භි හගවා එවං වදෙය්‍යා. අවධානමෙතං ආවුසො, අනවකාසො, යං අසමිති විගතෙ අයමහමසමිති අසමනුපසාමො, අථ ව පන සා විවිකිච්ඡා කරංකරාසලලං වික්ඛං පරියාදය යසසිති, නෙතං යානං විජ්ජති. නිසාරණං හෙතං ආවුසො විවිකිච්ඡා කරංකරාසලලසා, යදිදං අසමිති මානසා සමුග්ගාතො. ඉමෙ ඡ ධම්මො දුසාවිච්ඡිකා.

කතමෙ ඡ ධම්මො උපපාදෙතබ්බො? ඡ සතතවිහාරා: ඉධාවුසො භික්ඛු වක්ඛුනා රූපං දිස්වා නෙව සුමනො හොති න දුමමනො. උපෙක්ඛකො ව විහරති සතො සමපජානො. සොතෙන සග්ගං සුඤ්ඤා -පෙ- සානෙන ගඤ්ඤා සාධිඤ්ඤා -පෙ- ජිහ්වාය රසං සාධිඤ්ඤා -පෙ- කායෙන ථොදධබ්බං ඵුසිඤ්ඤා -පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙව සුමනො හොති න දුමමනො, උපෙක්ඛකො ව විහරති සතො සමපජානො. ඉමෙ ඡ ධම්මො උපපාදෙතබ්බො.

කතමෙ ඡ ධම්මො අභිඤ්ඤායා? ඡ අනුකරියානි: දසානානුකරියං, සවණානුකරියං, ලාභානුකරියං, සික්ඛානුකරියං, පාරිවරියානුකරියං, අනුස්සානානුකරියං. ඉමෙ ඡ ධම්මො අභිඤ්ඤායා.

කතමෙ ඡ ධම්මො සවර්තානබ්බො? ඡ අභිඤ්ඤා: ඉධාවුසො, භික්ඛු අනෙකවිභිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුහොති -පෙ- යාව බ්‍රහ්මලොකා පි කායෙන වසං වතෙත්ති, දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුඤ්ඤාය අතික්කන්තමානුසිකාය උහො සද්දෙ සුභාති දිබ්බෙ ව මානුසෙ ව යෙ දුරෙ සන්තිකෙවා පරසක්ඛානං පරපුග්ගලානං වෙතසා වෙතො පරිච්ච පජානාති සරාගං වා වික්ඛං -පෙ- අවිමුක්ඛං වා වික්ඛං අවිමුක්ඛං වික්කන්ති පජානාති, සො අනෙකවිභිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති-සෙය්‍යපීදං, එකමි ජාතිං දෙව පි ජාතියො -පෙ- ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිභිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති. දිබ්බෙත වක්ඛුනා විසුද්ධෙත අතික්කන්තමානුසකෙන -පෙ- යථාකමමුපගෙ සතෙත පජානාති, ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතො- විමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සවර්තඤ්ඤා උපසමපජ විහරති. ඉමෙ ඡ ධම්මො සවර්තානබ්බො.

ඇවැත්නි, 'මම වෙමි' යන මගේ අස්මි මානය පහ විය. 'මේ මම වෙමි' යි නො දකිමි. එතෙකුදු වුවත් මාගේ සැකය, කරුණාශ්‍රය (කෙසේ ද කෙසේ ද'යි විමසි කරන සැක හුල) භාත්පසින් මගේ සිත ගෙන සිටී' යැ යි මෙසේ කියන්නේ නම්, 'එසේ නො කියන්නා, ආයුෂ්මත් තෙමේ එසේ නො කියා වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් නො කියන්න, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දෙස් කීම නො මැනවි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ නො ම වදන සේක. ඇවැත්නි, 'වෙමි' යි අස්මි-මානය පහ වූ කල්හි, මේ 'මම වෙමි' යි නො දක්නාහට මෙසේ සැක ඇති වීම යන මෙය නො කරුණෙක. මෙය අවකාශ නැත්තෙක. එතෙකුදු වුවත් විවිකිච්ඡාව වූ කරුණාසල්ලය ඔහු සිත භාත්පසින් ගෙන සිටින්නේ ය යන මේ කාරණය නැත, මෙය අවිද්‍යාමානය ය. කවර හෙයින්? යම් අස්මිමානයක ගේ මුල් සිද්ධිමත් වේද, මෙය විවිකිච්ඡා සංඛ්‍යාත කරුණාසල්ලයාගේ නිසරණය වේ. එ හෙයින්. මේ දුෂ්ප්‍රතිධාර්ම සය යැ.

උත්සාදයිතව්‍ය ධර්ම සය කවර යැ? සත්තවිහාර සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ඇසින් රුවක් දක සතුටු ද නො ම වෙයි. නො සතුටු ද නො ම වෙයි, සිහි ඇත්තේ, නුවණින් දන්නේ, උපෙක්ෂක ව ම වෙසෙයි. කනිත් හඬක් අසා,... නැහැයෙන් ගඳක් අසා..... දිවත් රසක් විඳ... කයින් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යක් පැහැස... මනසින් දහමක් සිතා සතුටු ද නො ම වෙයි, නො සතුටු ද නො ම වෙයි, සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ උපෙක්ෂක ව ද වෙසෙයි. මේ උත්සාදයිතව්‍ය ධර්ම සය යැ.

අභිඥය ධර්ම සය කවර යැ? අනුත්තරිය දර්ශනය, අනුත්තරිය ශ්‍රවණය, අනුත්තරිය ලාභය, අනුත්තරිය ශික්ෂාව, අනුත්තරිය පාරිවර්ශාව, අනුත්තරිය අනුස්මානිය යන අනුත්තරිය සය යි. මේ අභිඥය ධර්ම සය යැ.

සාක්ෂාත් කර්තව්‍ය ධර්ම සය කවර යැ? අභිඥ සය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ නොයෙක් සාද්ධිවිධ ලබයි... බඹ ලොව දක්වා ද කයින් වශය පවත්වයි. මිනිසුන්ගේ ශ්‍රවණොපවාරය ඉක්ම පිරිසිදු දිව කනිත් දුරු වූ ද ළඟ වූ ද දිව්‍ය වූ ද මානුෂික වූ ද යන දෙ හඬ ම අසයි. රාග සහිත සිත රාග සහිත සිතැ යි,... නො මිදුණු සිත නොමිදුණු සිතැ යි දනී. මෙසේ අත් සතුන් ගේ අත් පුභුලත් ගේ සිත් සිය සිතින් පිරිසිදු දනී. එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් දැ ...යි අනෙකවිධ පෙරු වුසු කඳ පිළිවෙළ සිහි කෙරෙයි. මෙසේ ආකාර සහිත උදෙස සහිත, අනෙක විධ පූර්වනිවාසය සිහි කරයි, මිනිසුන්ගේ දර්ශනොපවාරය ඉක්ම දක්ක හැකි පිරිසිදු දිවැසින් ...කම වූ පරිදි මිය යන නැවත උපද්‍යා සතුන් දනගනී. ආසුවයන් ගේ විනාශයෙන් ආසුව රහිත වූ, වෙතොවිමුක්තිය ද (එල සමාධිය ද) ප්‍රඥ විමුක්තිය ද (එලඤනය ද) මේ අත්බවිහි ම තෙමේ ම වෙසෙයි නුවණින් දැන පසක් කොට ලැබ වෙසෙයි. මේ සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම සය යැ.

ඉති ඉමෙ සට්ඨි ධම්මා භ්තා තච්ඡා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සමමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

සත්තධම්මා

8. සත්ත ධම්මා ඛණ්ණකාරා, සත්ත ධම්මා භාවෙතඛිං, සත්ත ධම්මා පරිඤ්ඤායා, සත්ත ධම්මා පභාතඛිං, සත්ත ධම්මා භානාභාගියා, සත්ත ධම්මා විසෙසභාගියා, සත්ත ධම්මා දුප්ථවිජ්ඣා, සත්ත ධම්මා උප්පාදෙනඛිං, සත්ත ධම්මා අභිඤ්ඤායා, සත්ත ධම්මා සච්ඡිකාතඛිං.

කතමෙ සත්ත ධම්මා ඛණ්ණකාරා? සත්ත අරියධනානි: සද්ධාධනං, සීලධනං, හිරිධනං, මිත්තප්පධනං, සුත්තධනං, වාගධනං, පඤ්ඤාධනං. ඉමෙ සත්ත ධම්මා ඛණ්ණකාරා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා භාවෙතඛිං? සත්තසම්මොඡ්ඤ්ඤායා: සතිසම්මොඡ්ඤ්ඤායා, ධම්මවිචයසම්මොඡ්ඤ්ඤායා, විරියසම්මොඡ්ඤ්ඤායා, පිතිසම්මොඡ්ඤ්ඤායා, පසංඤ්ඤායා, සමාධිසම්මොඡ්ඤ්ඤායා, උපෙක්ඛාසම්මොඡ්ඤ්ඤායා. ඉමෙ සත්ත ධම්මා භාවෙතඛිං.

කතමෙ සත්ත ධම්මා පරිඤ්ඤායා? සත්ත විඤ්ඤාණවිසිතියො: සන්තාච්ඡොසො සත්තා නානත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිතො, සෙය්‍යථාපි මනුස්සා එකච්චෙ ව දෙවා එකච්චෙ ව විනිපාතිකා. අයං පඨමා විඤ්ඤාණවිසිති.

සන්තාච්ඡොසො සත්තා නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙවා මුහුත්තාසිකා පඨමාභිතිබ්බත්තා, අයං දුතියා විඤ්ඤාණවිසිති.

සන්තාච්ඡොසො සත්තා එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙවා ආභසරා. අයං තතියා විඤ්ඤාණවිසිති.

සන්තාච්ඡොසො සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො සෙය්‍යථාපි දෙවා සුභකිණ්ණා. අයං චතුර්ථා විඤ්ඤාණවිසිති.

සන්තාච්ඡොසො සත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමම -පෙ- අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්ඤායතනුපඨා. අයං පඤ්ඤිතී විඤ්ඤාණවිසිති.

මෙසේ මේ භූත වූ තරා වූ තරා වූ අවිතරා වූ අනන්තරා වූ මේ සැටෙන් ධර්මයෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් මොනොවට අවබෝධ කරන ලද්දහ.

සත්‍යධර්මයෝ

8. බහුපකාර ධර්ම සතෙක, භාවයිතව්‍ය ධර්ම සතෙක, පරිඥෙය ධර්ම සතෙක, ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම සතෙක, භානභාගිය ධර්ම සතෙක, විසෙසභාගිය ධර්ම සතෙක, දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම සතෙක, උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම සතෙක, අභිඥෙය ධර්ම සතෙක, සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම සතෙක.

බහුපකාර ධර්ම සත කවර යැ? ශ්‍රද්ධාධනය, භීලධනය, භීරිධනය, ඕත්තර්පධනය, ශ්‍රැත ධනය, ක්‍රාග ධනය, ප්‍රඥ ධනය යන ආර්ය ධන සත යැ. මේ බහුපකාර ධර්ම සත යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම සත කවර යැ? සතිසම්මොච්ඡිකය, ධම්මවිච්ඡ සම්මොච්ඡිකය, විරියසම්මොච්ඡිකය, පිතිසම්මොච්ඡිකය, පසංඤා-සම්මොච්ඡිකය, සමාධිසම්මොච්ඡිකය, උපෙක්ඛාසම්මොච්ඡිකය යන සත් සම්මොඛාධ්‍යානසෝ යැ. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම සත යැ.

පරිඥෙය ධර්ම සත කවර යැ? විඤ්ඤාසීති සත යැ: ඇවැත්ති, මිනිස්සු ද ඇතුළු දෙවියෝ ද ඇතුළු විනිසාතිකයෝ ද යි කායනානාථය (කයින් වෙනස් බව) ඇති, සංඤ්ඤානාථය (ප්‍රතිසන්ධිසංඤ වශයෙන් උනුනට වෙනස් බව) ද ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු වන විඤ්ඤාසීතිය යැ.

ඇවැත්ති, ලොවැ කල්පාරම්භසමයයෙහි උපන් මුභමකායික දෙවියෝ යම් සේ ද එසේ වූ කායනානාථය ඇති ප්‍රතිසන්ධි සංඤ ඵකථය ඇති (ඵක ම වර්ගයේ ප්‍රතිසන්ධි සිතින් උපන්) සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ දෙවෙනි විඤ්ඤාසීතිය යැ.

ඇවැත්ති, ආභාසීර දෙවියන් සේ වූ, කායෙකථය (කයින් එක් බඳු බව) ඇති, සංඤ්ඤානාථය (ප්‍රතිසන්ධි සංඤ වගේ විවිධතාව) ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි විඤ්ඤාසීතිය යැ.

ඇවැත්ති, භූතකාත්ස්‍යක දෙවියන් සේ වූ කායෙකථය (කයින් එක් බඳු බව) ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඤවේ ද එක්බඳු බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සතරවන විඤ්ඤාසීතිය යැ.

ඇවැත්ති, රූපසංඤ හැම ලෙසින් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඤ දුරු වැ යැමෙන්, නානාථසංඤ නොමෙනෙහි කිරීමෙන්, ආකාශප්‍රඥප්තිය ආනන්ත යැ යි දැක, එහි සිත පිහිටුවා, ආකාශානඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පස්වැනි විඤ්ඤාසීතිය යැ.

සත්තාච්ඡො සත්තා සබ්බො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතික්කමම
අනාතං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනුපගා. අයං ඡට්ඨා විඤ්ඤාණධිති.

සත්තාච්ඡො සත්තා සබ්බො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්කමම
නාස්ති කිඤ්චිති ආකිඤ්ඤායතනුපගා. අයං සත්තම් විඤ්ඤාණධිති.
ඉමෙ සත්ත ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා පහාතබ්බා? සත්තානුසයා: කාමරාගානුසයො,
පටිසානුසයො, දිට්ඨානුසයො, වීචිකිච්ඡානුසයො, මානානුසයො,
භවිරාගානුසයො, අවිජ්ජානුසයො. ඉමෙ සත්ත ධම්මා පහාතබ්බා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා භානභාගියා? සත්ත අසඤ්ඤාමො: ඉධාච්ඡො භික්ඛු
අසංදො භොති, අභිරිකො භොති, අනොතතපි භොති, අපසසුතො
භොති, කුපිතො භොති, මුට්ඨසති භොති, දුප්පඤ්ඤා භොති. ඉමෙ සත්ත
ධම්මා භානභාගියා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා විසෙසභාගියා? සත්ත සඤ්ඤාමො: ඉධාච්ඡො භික්ඛු
සදො භොති, භිරිමා භොති, භික්කපි භොති, බහුසුතො භොති,
ආරභවිරියො භොති, උපධිතසති භොති, පඤ්ඤා භොති. ඉමෙ සත්ත
ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා දුප්පට්ඨිජ්ඣා? සත්ත සප්පරිසධම්මො: ඉධාච්ඡො
භික්ඛු ධම්මඤ්ඤා ව භොති, අත්ඤ්ඤා ව, අත්තඤ්ඤා ව, මත්තඤ්ඤා ව
කාලඤ්ඤා ව, පරිසඤ්ඤා ව, පුග්ගලඤ්ඤා ව. ඉමෙ සත්ත ධම්මා
දුප්පට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා උපපාදෙතබ්බා? සත්ත සඤ්ඤා: අනිච්චසඤ්ඤා,
අනත්තසඤ්ඤා, අසුභසඤ්ඤා, ආදීනවසඤ්ඤා, පහාණසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා,
තිරොධසඤ්ඤා. ඉමෙ සත්ත ධම්මා උපපාදෙතබ්බා. 8

ඇවැත්නි, හැම ලෙසින් ම අනන්ත වූ කසිණුත්සාවමාකාය අරමුණ ඉක්මැ, විඥානය අනන්ත යැයි ධ්‍යාන වඩා, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්‍ය කෙනෙක් ඇත. මේ සවැනි විඤ්ඤාණිකය යැ.

ඇවැත්නි, හැම ලෙසින් ම විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, 'කිසිත් නැතැ' යි බවා, ආකිඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්‍ය කෙනෙක් ඇත. මේ සත්වැනි විඤ්ඤාණිකය යැ. මේ පරිඥෙය ධර්ම සත්‍ය යැ.

ප්‍රභාතවා ධර්ම සත්‍ය කවර යැ? කාමරාගානුයෙය ය, ප්‍රතිසානුයෙය ය, දාෂ්ටානුයෙය ය, විචිකිත්සානුයෙය ය, මානානුයෙය ය, භවිරාගානුයෙය ය, අවිද්‍යානුයෙය ය යන අනුයෙය සත්‍ය යැ. මේ ප්‍රභාතවා ධර්ම සත්‍ය යැ.

භානාභාගික ධර්ම සත්‍ය කවර යැ? ඇවැත්නි, මෙහි මහණෙක් ශ්‍රද්ධා නැත්තේ වෙයි ද, පවට ලජ්ජා නැත්තේ වෙයි ද, පවට ඩිය නැත්තේ වෙයි ද, අල්පශ්‍රාත වෙයි ද, කුසිත වෙයි ද, නවුවා වූ සිහි ඇත්තේ වෙයි ද, ප්‍රඥා නැත්තේ වෙයි ද (ඔහු කෙරෙහි වූ ඒ අශ්‍රද්ධාවූ) අසඬුර්ම සත්‍ය යැ. මොහු භානාභාගික ධර්ම සත්‍ය යැ.

විශෙෂභාගික ධර්ම සත්‍ය කවර යැ? සඬුර්ම සත්‍ය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ශ්‍රද්ධා ඇත්තේ වෙයි, පවට ලජ්ජා ඇත්තේ වෙයි, පවට ඩිය ඇත්තේ වෙයි, බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ (බහුශ්‍රාත) වෙයි, වැඩු වීරය ඇත්තේ වෙයි, එළඹූ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සඬුර්ම සත්‍ය යැ. මොහු විශෙෂභාගික ධර්ම සත්‍ය යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම සත්‍ය කවර යැ? සත්පුරුෂ ධර්ම සත්‍ය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ ධර්මය දන්නේ ද වෙයි, අර්ථ දන්නේ ද වෙයි, තමා දන්නේ ද වෙයි, පමණ දන්නේ ද වෙයි, කල් දන්නේ ද වෙයි, පිරිස දන්නේ ද වෙයි, පුගලන් දන්නේ ද වෙයි. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම සත්‍ය යැ.

උත්සාදයිතවා ධර්ම සත්‍ය කවර යැ? අනිත්‍යසංඤ, අනාත්මසංඤ, අශුභසංඤ, ආදීනව සංඤ, ප්‍රභාණ සංඤ, වීරාග සංඤ, නිරොධ සංඤ, යන සංඤ සත්‍ය යැ. මොහු උත්සාදයිතවා ධර්ම සත්‍ය යැ.

කතමෙ සත්ත ධම්මා අභිකේදාදියා? සත්ත නිද්දසව්‍යජුති: ඉධාචුසො භික්ඛු සික්ඛාසමාදුතො තිබ්බජ්ඣෙදු හොති ආයතික්ඛෙ සික්ඛාසමාදුතො අවිගතපෙමො, ධම්මනිසන්තියා තිබ්බජ්ඣෙදු හොති ආයතික්ඛෙ ධම්ම- නිසන්තියා අවිගතපෙමො, ඉච්ඡාචිතයෙ තිබ්බජ්ඣෙදු හොති ආයතික්ඛෙ ඉච්ඡාචිතයෙ අවිගතපෙමො, පටිසල්ලානො තිබ්බජ්ඣෙදු හොති ආයතික්ඛෙ පටිසල්ලානො අවිගතපෙමො, විරියාරමෙහ තිබ්බජ්ඣෙදු හොති ආයතික්ඛෙ විරියාරමෙහ අවිගතපෙමො, සතිනෙපකෙක තිබ්බජ්ඣෙදු හොති ආයතික්ඛෙ සතිනෙපකෙක අවිගතපෙමො, දිට්ඨිපට්ඨෙධෙ තිබ්බජ්ඣෙදු හොති ආයතික්ඛෙ දිට්ඨිපට්ඨෙධෙ අවිගතපෙමො. ඉමෙ සත්ත ධම්මා අභිකේදාදියා.

කතමෙ සත්ත ධම්මා සචරිකාතබ්බා? සත්ත ඛිණ්ණාසවබ්ලාති: ඉධාචුසො ඛිණ්ණාසවස්ස භික්ඛුනො අනිච්චතො සබ්බෙ සඬ්ඛාරා යථාභුතං සම්මප්පඤ්ඤය සුද්ධිං හොන්ති, යමධාචුසො ඛිණ්ණාසවස්ස භික්ඛුනො අනිච්චතො සබ්බෙ සඬ්ඛාරා යථාභුතං සම්මප්පඤ්ඤය සුද්ධිං හොන්ති, ඉදම් ඛිණ්ණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගමම ඛිණ්ණාසවො භික්ඛු ආසවානං බයං පටිජානාති 'ඛිණ්ණාමෙ ආසවා'ති.

සුන ව පරං ආචුසො ඛිණ්ණාසවස්ස භික්ඛුනො අඛණ්ණාකාසුපමා කාමා යථාභුතං සම්මප්පඤ්ඤය සුද්ධිං හොන්ති. යමධාචුසො -පෙ- 'ඛිණ්ණා මෙ ආසවා'ති.

සුන ව පරං ආචුසො ඛිණ්ණාසවස්ස භික්ඛුනො විවේක නිත්තං වීක්ඛං හොති විවේකපොණං විවේකපඤ්ඤාරං විවේකච්ඡං නෙක්ඛම්මාභිරතං ව්‍යානතිභුතං සබ්බසො ආසවච්ඡානියෙහි ධම්මෙහි. යමධාචුසො -පෙ- 'ඛිණ්ණා මෙ ආසවා'ති.

සුන ව පරං ආචුසො ඛිණ්ණාසවස්ස භික්ඛුනො වක්ඛාරො සතිපට්ඨානා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා. යමධාචුසො -පෙ- 'ඛිණ්ණා මෙ ආසවා'ති.

සුන ව පරං ආචුසො ඛිණ්ණාසවස්ස භික්ඛුනො පඤ්චිත්ථියානි භාවිතානි හොන්ති සුභාවිතානි. යමධාචුසො -පෙ- 'ඛිණ්ණා මෙ ආසවා'ති.

අභිඥය ධර්ම සත කවර යැ? නිර්දශ වස්තු සත යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම ශික්ෂා සමාදානයෙහි දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද ධර්ම නිශාන්තියෙහි නො පහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි, ඉච්ඡාවිනයෙහි දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද ඉච්ඡාවිනයෙහි නො පහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි, ප්‍රතිසංලයනයෙහි (එකලා වැ හිඳීමෙහි) දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි දුප්‍රතිසංලයනයෙහි නො පහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි. කායික චෛතසික වීර්ය පිරිමෙහි දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි වීර්ය පිරිමෙහි පහ නොවූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි. සිහියෙහිත් ස්ථානොචිත ප්‍රඥයෙහිත් දැඩි කැමැත්තේ මත්තෙහි ද සිහියෙහිත් ස්ථානොචිත ප්‍රඥයෙහිත් නොපහ වූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි. දෘෂ්ටි ප්‍රතිවේධයෙහි (මාභිදර්ශනයෙහි) දැඩි කැමැත්තේ, මත්තෙහි ද දෘෂ්ටිප්‍රතිවේධයෙහි පහ නොවූ ප්‍රෙමය ඇත්තේ වෙයි. මේ අභිඥය ධර්ම සත යැ.

සාක්ෂාත්කර්මය ධර්ම සත කවර යැ? ක්ෂිණාසුව බල සත යැ: ඇවැත්නි, මෙහි ක්ෂිණාසුව (රහත්) භික්ෂුහු විසින් සියලු සංස්කාරයෝ අනිත්‍ය වශයෙන් සමාක්ප්‍රඥයෙන් තතු වූ පරිදි මොනොවට දක්නා ලද්දහු වෙත්. යම් බලයක් නිසා රහත් මහණ 'මගේ ආසුවයෝ නටහ'යි ආසුවයන් ගේ විනයශය පිළින කෙරෙයි ද මේ ද රහත් මහණහුගේ බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක් ඇත. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් කාමයෝ ගිනි අතුරු වළක් බදු හ යි සමාක්ප්‍රඥයෙන් මොනොවට දක්නා ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා 'මගේ ආසුවයෝ නටහ' යි ... පිළින කෙරෙයි ද, මේත් රහත් මහණහුගේ බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක්. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු ගේ සිත විවේකයට (නිවනට) නැවුණේ, විවේකයට නතු වූයේ, විවේකයට බර වූයේ, විවේකයෙහි (නිවනෙහි) පිහිටියේ නෛෂ්කාමයෙහි (නිවනෙහි) ඇලුණේ, ආසුවයනට කරුණු වූ දැයින් (ත්‍රේභූමක සංස්කාර කෙරෙන්) හැම සැටියෙන් ම ඉවත් වූයේ වෙයි. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා 'මගේ ආසුවයෝ නටහ' යි ... පිළින කෙරෙයි ද, මේත් රහත් මහණහු ගේ බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක්. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් සකර සති-පට්ඨානයෝ භාවිත වෙත්, මොනොවට වඩන ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා 'මගේ ආසුවයෝ නටහ' යි ... පිළින කෙරෙයි ද, මේත් රහත් මහණහු ගේ බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක්. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් පංච ඉන්ද්‍රියයෝ භාවිත වෙත්, මොනොවට වඩන ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා, 'මගේ ආසුවයෝ නටහ' යි ... පිළින කෙරෙයි ද මේත් රහත් මහණහුගේ බලයෙක් වෙයි.

සුත ව පරං ආවුසො ඩිණාසවස්ස භික්ඛුනො සක්ක ඛොජ්ඣක්ඛනා භාවිතා භොතති සුභාවිතා. යමධාවුසො -පෙ- 'ඩිණා මෙ ආසවා'ති.

සුත ව පරං ආවුසො ඩිණාසවස්ස භික්ඛුනො අරියො අවිඤ්ඤානො මග්ගො භාවිතො භොති සුභාවිතො. යමධාවුසො ඩිණාසවස්ස භික්ඛුනො අරියො අවිඤ්ඤානො මග්ගො භාවිතො භොති සුභාවිතො. ඉදං ඩිණාසවස්ස භික්ඛුනො ඛලං භොති, යං ඛලං ආගමො ඩිණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති 'ඩිණා මෙ ආසවා'ති,

ඉමෙ සක්ක ධම්මා සවර්තානංඛා.

ඉති මෙ සක්කති ධම්මා භූතා නවජා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සම්මා තථාගතෙන අභිසම්මුඤ්ඤා.

අට්ඨ ධම්මා

9. අට්ඨ ධම්මා ඛණ්ණකාරා -පෙ- අට්ඨ ධම්මා සවර්තානංඛා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා ඛණ්ණකාරා? අට්ඨ හෙතු අට්ඨ පච්චයා ආදිබ්බුභ්වං චරිට්ඨිකාය පඤ්ඤාය අප්පට්ඨඤ්ඤාය පටිලාභාය පටිලඤ්ඤාය භියෙතාභාවාය චේදුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවක්කන්ති. කතමෙ අට්ඨ:

ඉධාවුසො භික්ඛු සඤ්ඤාං වා උපනික්ඛාය වීභරති අඤ්ඤාතරං වා ගරුඤ්ඤානිසං සමුභවාරිං, යස්ස කිංඛං භිරොක්කන්තං පට්ඨපට්ඨිතං භොති, පෙමඤ්ඤා ගාරවො ව. අයං පඨමො හෙතු, පඨමො පච්චයො ආදිබ්බුභ්වං චරිට්ඨිකාය පඤ්ඤාය අප්පට්ඨඤ්ඤාය පටිලාභාය පටිලඤ්ඤාය භියෙතාභාවාය චේදුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවක්කන්ති.

තං ඛො පන සඤ්ඤාං උපනික්ඛාය වීභරති අඤ්ඤාතරං වා ගරුඤ්ඤානිසං සමුභවාරිං යස්ස කිංඛං භිරොක්කන්තං පට්ඨපට්ඨිතං භොති පෙමං ව ගාරවො ව, තෙ කාලෙත කාලං උපසව්කම්භො පරිසුච්ඡති පරිපඤ්ඤාති ඉදං හතෙන කථං? ඉමස්ස කො අසො ති? තස්ස තෙ ආයස්මිනෙතො අවිච්චං චෙව වීචරන්ති අනුක්කානිකඤ්ඤා උක්කානිකරො නති අනෙකවිභිතෙසු ව කඛායානියෙසු ධම්මෙසු කඛං පටිච්චිනොදෙත්ති. අයං දුතියො හෙතු දුතියො පච්චයො ආදිබ්බුභ්වං චරිට්ඨිකාය පඤ්ඤාය අප්පට්ඨඤ්ඤාය පටිලාභාය පටිලඤ්ඤාය භියෙතාභාවාය චේදුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවක්කන්ති.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් සප්ත බොධාඛණ්ඩයෝ භාවිත වෙත්, මොනොවට වඩන ලද්දහු වෙත්. ඇවැත්නි, යම් බලයක් නිසා ... 'මගේ ආසුවයෝ තටහ' යි පිළින කෙරෙයි ද, මේ ද රහත් මහණහුගේ එක් බලයෙක් වෙයි.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, රහත් මහණහු විසින් අරි අටැති මහ භාවිත වෙයි, මොනොවට වඩන ලද්දේ වෙයි. යම් බලයක් නිසා රහත් මහණ 'මගේ ආසුවයෝ තටහ' යි ආසුවක්ෂයය (රහත් බව) පිළින කෙරෙයි ද, මේ ද රහත් මහණහුගේ බලයෙක් වෙයි.

මේ සාක්ෂාත්කතීවා ධර්ම සත යැ.

මෙසේ භූත (සත්‍ය) වූ තථ්‍ය වූ තථ්‍ය වූ අවිතථ්‍ය වූ අනන්‍යතා වූ සැත්තැවෙක් ධර්මයෝ තථ්‍යතායන් වහන්සේ විසින් මොනොවට විශිෂ්ටඤ්ඤායෙන් දන්නා ලද්දහ.

අභ්‍යන්තර ධර්මයෝ

9. බහුපකාර ධර්ම අටෙක, ... සාක්ෂාත්කතීවා ධර්ම අටෙක.

බහුපකාර ධර්ම අට කවර යැ? අට දෙනෙක් හෙතෙමු අට දෙනෙක් ප්‍රත්‍යයයෝ නොලත් ආදිබ්‍රහ්මචරියක ප්‍රඥව ගේ (මාර්ග බ්‍රහ්මචරියාවට හෙවත් අරි අටැති මහට පුච්ඡාගයෙහි වූ තරුණ ශමට විද්‍යා ප්‍රඥව ගේ) ලැබීම පිණිස ද, ලත් එකී ප්‍රඥවගේ වැඩීම පිණිස, මහත් බව පිණිස, භාවනායෙන් පරිපුණ්ණ වනු පිණිස පවතිත්. කවර අට දෙනෙක් ද යත්:

ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙම, යමක්හු කෙරෙහි ඔහුගේ දැඩි හිරිඔතප් එළැඹ සිටියේ වේ ද, ප්‍රමයක් ගෞරවයක් එළැඹ සිටියේ වේ ද, එසේ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ හෝ ගුරු තනි වූ එක්තරා සබරම් සරුවක්හු හෝ ඇසුරු කොට වෙසෙයි. මේ පළමු හේතුව, මේ පළමු ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදි බ්‍රහ්මචරියක ප්‍රඥවගේ ලැබීම පිණිසත් ලත් එකී ප්‍රඥවගේ වැඩීම පිණිසත් මහත් බව පිණිසත් භාවනායෙන් පරිපුණ්ණ වනු පිණිසත් පවතී.

මහණ තෙම, යමක්හු කෙරෙහි ඔහුගේ හිරිඔතප් එළැඹ සිටියේ වේ ද, ප්‍රමයක් ගෞරවයක් එළැඹ සිටියාහු වෙත් ද, එසේ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ හෝ ගුරු තනි වූ එක්තරා සබරම් සරුවකු හෝ ඇසුරු කොට වෙසෙයි, කලින්කලා ඔවුන් කරා එළැඹ, 'වහන්ස, මෙය කෙසේ ද? මෙහි අරුත් කීම් ද' යි පුනපුනා විචාරයි, පුනපුනා ප්‍රශ්න කෙරෙයි. ඒ ආයුෂ්මත්හු ඔහුට හෙළි නො වූ දෑ හෙළි කෙරෙත්, අප්‍රකට දෑ ප්‍රකට කෙරෙත්, නොයෙක් අයුරු සැකයට කරුණු වූ දහම්හි සැක දුරුලත්. මේ හේතුව, මේ ප්‍රත්‍යයය වනාහි නො ලත් ආදි බ්‍රහ්මචරියක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස ද ලත් එකී ප්‍රඥව වැඩෙනු පිණිස මහත්වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපුණ්ණ වනු පිණිස ද පවතී.

තං ඛො පන ධම්මං සුඛං ආයෙන වූපකාසෙන සම්පාදෙති කායවූපකාසෙන ච චිත්තවූපකාසෙන ච. අයං තතියො හෙතු තතියො පච්චයො ආදිබ්බවර්ධිකායපඤ්ඤා අප්පට්ඨද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියොයා භාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවත්තති.

සුත ච පරං ආවුසො භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවූතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො, අනුමනොසු වජ්ජසු භයදසාථී, සමාදය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. අයං චතුස්සො පච්චයො ආදිබ්බවර්ධිකාය පඤ්ඤා අප්පට්ඨද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියොයා භාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවත්තති.

සුත ච පරං ආවුසො භික්ඛු බහුසුක්ඛො හොති සුක්ඛධරො සුක්ඛයනාති. වයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣේක කල්‍යාණා පරියොසානා කල්‍යාණා භාස්වා සබ්බාසුඤ්ඤා කෙවලපරිසුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මවරියා අභිවදන්ති, තථාගූපා'සෙ ධම්මා බහුසුක්ඛා හොන්ති ධ්මා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධා. අයං පඤ්ඤමො හෙතු පඤ්ඤමො පච්චයො අදිබ්බවර්ධිකාය පඤ්ඤා අප්පට්ඨද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියොයා භාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවත්තති.

සුත ච පරං අවුසො භික්ඛු ආරද්ධවිරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහාණාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදය ථාමවං දම්මපරක්කමො අනික්ඛිත්තවුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. අයං ඡවෙධා හෙතු ඡවෙධා පච්චයො ආදිබ්බවර්ධිකාය පඤ්ඤා අප්පට්ඨද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියොයා භාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවත්තති.

සුත ච පරං ආවුසො භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සති. නෙපකෙක්ඛන සමන්තාගතො ඒරක්කමෙ විරහාසිත්ථෙ සරිතා අනුසාරිතා. අයං සක්කමො හෙතු සක්කමො පච්චයො ආදිබ්බවර්ධිකාය පඤ්ඤා අප්පට්ඨද්ධාය පටිලාභාය පටිලද්ධාය භියොයා භාවාය වෙසුලලාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවත්තති.

ඒ ධර්මය අසා කායච්චේදකයෙන් ද චිත්තච්චේදකයෙන් ද යන ච්චේදක දෙකින් එය සම්පාදනය කෙරෙයි. මේ තුන්වැනි හෙතුව තුන්වැනි ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මවර්ගයක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වනු පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ප්‍රාතිමොක්ෂ සංවරයෙන් හැවුරුණේ, ආචාරගොවර සම්පන්න වූයේ, සාමාන්‍ය ආරාමය ද වරදෙහි බිය දක්නා සුලු වූයේ, සිල්වත් වෙයි. සමාදානකොට ගෙන ශික්ෂාපදයන්හි නික්මෙයි. මේ සතරවන හෙතුව, සතරවන ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මවර්ගයක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස මහත් වනු පිණිස භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වනු පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ බහුශ්‍රැත (බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ) වෙයි, ශ්‍රැතධර (ඇසු දැ සිතින් දරන්නේ) වෙයි, ශ්‍රැතසන්නිවය (ඇසු දැ සිත රැස් කොට ගෙන සිටිනුයේ) වෙයි, ආදිකල්‍යාණ වූ මධ්‍ය කල්‍යාණ වූ පර්යවසාන කල්‍යාණ වූ, අර්ථ සහිත වූ ව්‍යංජන සහිත වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් හැම ලෙසින් පරිපූර්ණ වූ පිරිසිදු බ්‍රහ්මවර්ගය වූ කාය කෙරෙන් ද, එසේ වූ ධර්මයේ ඔහු විසින් බොහෝ සෙයින් අසන ලද්දහු ද සිතින් දරන ලද්දහු ද වචනයෙන් පුරුදු කරන ලද්දහු ද සිතින් යළි යළි බලන ලද්දහු ද දෘෂ්ටියෙන් (ප්‍රඥයෙන්) මොනොවට පිළිවිදනා ලද්දහු ද වෙත්. මේ පස්වැනි හෙතුව, පස්වැනි ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මවර්ගයක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස ද ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස මහත් වනු පිණිස භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වනු පිණිස ද පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ අකුසල් දහවුන් බැහැර කරනු පිණිස, කුසල් දහම් සැපයෙනු පිණිස ශක්ති ඇත්තේ දැඩි චීර්ය ඇත්තේ කුසල් දහම්හි නො බහා තැබූ ධුර (චීර්ය) ඇත්තේ කරන ලද චීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි. සවැනි හෙතුව, සවැනි ප්‍රත්‍යයය නො ලත් ආදිබ්‍රහ්මවර්ගයක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වනු පිණිස පවතී.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ උතුම් සිහි නුවණින් සමන්විත වූයේ, බොහෝ කලකට පෙර කළ දෑ ද බොහෝ කලකට පෙර කී දෑ ද සිහිකරන්නේ අනුස්මරණය කරන්නේ සිහි ඇත්තේ වෙයි. මේ සත්වැනි හෙතුව, සත්වැනි ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මවර්ගයක ප්‍රඥව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වනු පිණිස පවතී.

සුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු පඤ්ඤාපාදනාකම්මෙධසු උදයබ්බයානුපඤ්ඤා විහරති ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථංගමො, ඉති වෙදනා ඉති වෙදනාය සමුදයො, ඉති වෙදනාය අත්ථංගමො. ඉති සඤ්ඤා ඉති සඤ්ඤාය සමුදයො, ඉති සඤ්ඤාය අත්ථංගමො, ඉති සංඛාරා ඉති සංඛාරානං සමුදයො, ඉති සංඛාරානං අත්ථංගමො. ඉති විඤ්ඤාණං ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථංගමො ති අයං අට්ඨමො හෙතු අට්ඨමො පච්චයො ආදිමුභවරිසිකාය පඤ්ඤාය අප්පට්ඨං ලභ්වාය පටිලාභාය පටිලභ්වාය භික්ඛාභාවාය වේසුලවාය භාවනාය පාරිසුරියා සංවත්තති. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා බහුකාරා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා භාවෙනබ්බා? අරියො අට්ඨබ්බිකො චග්ගො

සෙය්‍යථිදං: සමාදිට්ඨි, සමාසංකප්පො, සමාචාරා, සමාකම්මනෙතො, සමාආර්ථො, සමාචාරායාමො, සමාසති, සමාසමාධි. ඉමෙ අට්ඨධම්මා භාවෙනබ්බා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා පරිඤ්ඤායා? අට්ඨ ලොකධම්මා: ලාභො ව, අලාභො ව, අයසො ව, යසො ව, නිත්‍ය ව, පසංසා ව, සුඛං ව, දුක්ඛං ව. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා පහාතබ්බා? අට්ඨච්චිත්තා: ච්චිත්තාදිට්ඨි, ච්චිත්තාසංකප්පො, ච්චිත්තාචාරා, ච්චිත්තාකම්මනෙතො, ච්චිත්තාආර්ථො, ච්චිත්තාචාරායාමො, ච්චිත්තාසති, ච්චිත්තාසමාධි. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා පහාතබ්බා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා භානාභාගියා? අට්ඨ කුසිත්ථඤ්ඤා: ඉධාවුසො භික්ඛුනා කම්මං කාතබ්බං භොති. තස්ස ඵලං භොති: කම්මං භො මෙ කාතබ්බං භවිස්සති, කම්මං භො පන මෙ කරොත්තස්ස කායො කිලම්සස්සති, භන්දහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති, න විරියං ආරභති අප්පකතස්ස පතතියා, අනාධිගතස්ස අධිගමාය, අසඤ්ඤාතස්ස සඤ්ඤාකිරියාය. ඉදං පට්ඨං කුසිත්ථඤ්ඤා.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ 'රූපය මෙසේ යැ, රූපය හටගන්නා හෙතුව මෙසේ යැ, රූපය නැසී යෑම මෙසේ යැ, වේදනාව මෙසේ යැ, වේදනාව හටගන්නා හෙතුව මෙසේ යැ, වේදනාව නැසී යෑම මෙසේ යැ, සංඥාව මෙසේ යැ, සංඥාව උපදනා හෙතුව මෙසේ ය, සංඥාව නැසී යෑම මෙසේ යැ, සංස්කාරයෝ මෙසේ ය, සංස්කාරයන් උපදනා හෙතුව මෙසේ යැ, සංස්කාරයන් නැසී යෑම මෙසේ යැ, විඤ්ඤාය මෙසේ යැ, විඤ්ඤාය උපදනා හෙතුව මෙසේ යැ, විඤ්ඤාය නැසී යෑම මෙසේ යැ යි උපදනාස්සත්තං පසෙති ඉපැත්මත් නැස්මත් අනුව ඛලනසුද්ධ ව වෙසෙයි. මේ අටවැනි හෙතුව අටවැනි ප්‍රත්‍යයය නොලත් ආදිබ්‍රහ්මවර්යක ප්‍රඥාව ලබනු පිණිස, ලද්දහු වැඩෙනු පිණිස, මහත් වනු පිණිස, භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වනු පිණිස පවතී. මේ බහුපකාර ධර්ම අට යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම අට කවර යැ? ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය යැ. එය මෙසේ යැ: සමාග් දෘෂ්ටිය, සමාක් සඬිකල්පය, සමාග් වචනය, සමාක් කර්මාන්තය, සමාගාථීවය, සමාග්ව්‍යායාමය, සමාක්ස්මෘතිය, සමාක්සමාධිය යන අට යැ. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම අට යැ.

පරිඥෙය ධර්ම අට කවර යැ? ලාභය ද අලාභය ද අයශස ද යශස ද නිත්‍යව ද ප්‍රමාසාව ද සුව ද දුක් ද යන අටලෝදහම් යැ. මේ පරිඥෙය (පිරිසිඳූ දත යුතු) ධර්ම අට යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම අට කවර යැ? මිත්‍යාදෘෂ්ටිය, මිත්‍යාසඬිකල්පය, මිත්‍යාවචනය, මිත්‍යාකර්මාන්තය, මිත්‍යාආථීවය, මිත්‍යාව්‍යායාමය, මිත්‍යාස්මෘතිය, මිත්‍යාසමාධිය යන මිත්‍යාති අට යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම අට යැ.

භානභංගික ධර්ම අට කවර යැ? කුශිද්ධස්ස අට යැ: ඇවැත්නි, මෙහි මහණක්සු විසින් (කුසුමහත්) කටයුත්තක් කළ යුතු වෙයි. 'මා විසින් කටයුත්තක් කළ යුතු වන්නේ ය. ඒ කටයුත්ත කරන මගේ කය වෙහෙසෙන්නේ ය. එ බැවින් දන් මම සැතපෙමි'යි ඔහුට මෙසේ සිත් වෙයි. හේ වැදහෙයි. නොපැමිණි (ධ්‍යානාදියකට) පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදියක් ලබනුවට, සාක්ෂාත් නො කළ (ධර්මයක්) සාක්ෂාත් කරනුවට චිරය නො කෙරෙයි. මේ පළමු වන කුශිද්ධස්ස අට යැ.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා කම්මං කතං හොති. තස්ස එවං හොති: අහං ඛො කම්මං අකාසිං, කම්මං ඛො පන මෙ කරොන්නස්ස කායො කිලනො, හදුහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරහති -පෙ- ඉදං දුතියං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගන්නබ්බො හොති, තස්ස එවං හොති: මග්ගො ඛො මෙ ගන්නබ්බො භවිස්සති, මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්නස්ස කායො කිලමිස්සති, හදුහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරහති, -පෙ- ඉදං තතියං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස එවං හොති: අහං ඛො මග්ගං අගමාසිං, මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්නස්ස කායො කිලනො, හදුහං නිපජ්ජාමිති සො නිපජ්ජති, න චිරියං ආරහති -පෙ- ඉදං චතුසං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො න ලහති ඵ්ඛස්ස වා පඤ්ඤාස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දන් පාරිසුරිං. තස්ස එවං හොති: “අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො නාලන් ඵ්ඛස්ස වා පඤ්ඤාස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දන් පාරිසුරිං, තස්ස මෙ කායො කිලනො අකම්මෙය්‍යෙය්‍ය, හදුහං නිපජ්ජාමි'ති. -පෙ- ඉදං පඤ්ඤාමං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො ලහති ඵ්ඛස්ස වා පඤ්ඤාස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දන් පාරිසුරිං. තස්ස එවං හොති අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරනො අලන් ඵ්ඛස්ස වා පඤ්ඤාස්ස වා භොජනස්ස යාවද්දන් පාරිසුරිං. තස්ස ,මෙ කායො ගරුකො අකම්මෙය්‍යෙය්‍ය මාසාචිතං මය්‍යෙය්‍ය. හදුහං නිපජ්ජාමි'ති. සො නිපජ්ජති -පෙ- ඉදං ජට්ඨං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො උප්පන්නො හොති අප්පමික්ඛකො ආබාධො, තස්ස එවං හොති: උප්පන්නො ඛො මෙ අයං අප්පමික්ඛකො ආබාධො, අප්පි කප්පො නිපජ්ජිතුං, හදුහං නිපජ්ජාමි'ති සො නිපජ්ජති -පෙ- ඉදං සත්තමං කුසිතවස්සු.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො හොති, අචිරවුට්ඨිතො ගෙලෙය්‍යෙය්‍ය, තස්ස එවං හොති: ‘අහං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො, අචිරවුට්ඨිතො ගෙලෙය්‍යෙය්‍ය, තස්ස මෙ කායො දුබ්බලො අකම්මෙය්‍යෙය්‍ය, අප්පි කප්පො පනිජ්ජිතුං, හදුහං නිපජ්ජාමිති සො නිපජ්ජති, -පෙ- ඉදං අට්ඨමං කුසිතවස්සු. ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො භානභාගියා.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් (කුසු මහත්) කට-
යුත්තක් කරන ලද්දේ වෙයි. 'මම වනාහි කටයුත්තක් කෙළෙමි, කර්මය
(ඒ කටයුත්ත) කරන මගේ කය වෙහෙසුණේ ය. එබැවින් මම වැදහෙමි'යි
ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැදහෙයි, ... වීර්ය නො කෙරෙයි. මේ
දෙවෙනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහ යැ යුතු වෙයි.
'මා විසින් මහ යැ යුතු වන්නේ ය, මහ යන මගේ කය වෙහෙසෙන්නේ ය,
එබැවින් දැන් වැදහෙමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැදහෙයි.
... වීර්ය නො කෙරෙයි. මේ තෙවෙනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහ යන ලද්දේ
වෙයි. 'මම මහ ගියෙමි මහ යන මගේ කය වෙහෙසිණි. එබැවින් දැන්
වැදහෙමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැදහෙයි. ... වීර්ය නො
කෙරෙයි. මේ සතර වැනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ කෙම ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු
පිණිස හැසිරෙනුයේ කැමැති තාක් රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත බොජුනක් කුස පුරා
නො ලබයි. 'මම ගමැ, හෝ නියමගමැ පිඩු පිණිස හැසිරෙනුයෙමි කුස
පුරා රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත බොජුනක් නො ලදිමි. ඒ මගේ කය ක්ලාන්ත යැ,
අකර්මණ්‍ය යැ. එබැවින් මම දැන් වැදහෙමි'යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක්
වෙයි ... මේ පස් වන කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ කෙම ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු
පිණිස හැසිරෙනුයේ, කැමැති තාක් රුක්ෂ හෝ ප්‍රණීත වූ කුසපුරා අහරක්
ලබයි. 'මම ගමැ හෝ නියමගමැ පිඩු පිණිස හැසිරෙනුයෙමි, රුක්ෂ හෝ
ප්‍රණීත අහරක් කැමැති තාක් කුස පුරා ලදිමි. ඒ මගේ කය බර යැ,
අකර්මණ්‍ය යැ, දියෙන් පෙඟුණු මැ බදු යැ. එබැවින් දැන් මම වැදහෙමි'යි
ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි ... හේ වැදහෙයි. මේ සවන කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණකුට ඤාප්තියානු ආබාධයක්
උපන්නේ වෙයි. 'මට මේ අල්පමාත්‍ර ආබාධයක් උපන්නේ වෙයි.
වැදහෙන්නට සුදුසු බව ඇත. එබැවින් මම වැදහෙමි'යි ඔහුට මෙසේ
සිතෙක් වෙයි. හේ වැදහෙයි... මේ සත් වැනි කුශීද වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ ගිලන් බැවින් නැගී
සිටියේ, ගිලන් බැවින් නැගීසිටි නොබෝ කල් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට 'මම
වනාහි ගිලන්බැවින් නැගීසිටියෙමි, ගිලන්බැවින් නැගීසිටි නොබෝ කල්
ඇතියෙමි වෙමි. ඒ මගේ කය දුබල ය, අකර්මණ්‍ය ය, වැදහෙන්නට සුදුසු
බව ඇත. එබැවින් මම වැදහෙමි'යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ වැද
හෙයි... මේ අටවන කුශීද වස්තුව යැ. මේ භානාගාහික ධර්ම අට යැ.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා විසෙසභාගියා? අට්ඨ ආරම්භවත්ථුනි: ඉධා-
වුසො භික්ඛුනා කමමං කාතඛං හොති තස්ස එවං හොති: 'කමමං ඛො
මෙ කාතඛං හවිස්සති, කමමං ඛො පන මෙ කරොනෙන්නා න සුකරං
බුද්ධානං සාසනං මනසි කාතුං, හන්ඤා වීරියං ආරභාමි අපසන්නස්ස පත්තියා
අනධගතස්ස අධගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා'ති. සො වීරියං
ආරභති අපසන්නස්ස පත්තියා අනධගතස්ස අධගමාය අසච්ඡිකතස්ස
සච්ඡිකිරියාය. ඉදං පටමං ආරම්භවත්ථු.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛුනා කමමං කතං හොති, තස්ස එවං හොති:
'අහං ඛො කමමං ආකාසිං, කමමං ඛො පනාභං කරොනෙන්නා නාසකං
බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං, හන්ඤා වීරියං ආරභාමි. -පෙ- ඉදං
ද්විතියං ආරම්භවත්ථු.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතතඛො හොති. තස්ස
එවං හොති: 'මග්ගො ඛො මෙ ගතතඛො හවිස්සති, මග්ගො ඛො පන
මෙ ගච්ඡනෙන්නා න සුකරං බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං, හන්ඤා වීරියං
ආරභාමි -පෙ- ඉදං ත්විතියං ආරම්භවත්ථු.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස එවං
හොති: 'අහං ඛො මග්ගො අගමාසිං, මග්ගො ඛො පනාභං ගච්ඡනෙන්නා
නාසකං බුද්ධානං සාසනං මනසිකාතුං හන්ඤා වීරියං ආරභාමි' -පෙ-
ඉදං චතුස්මං ආරම්භවත්ථු.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතො
න ලභති ඵ්ඤාසං වා පණ්ණාසං වා භොජනස්ස යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස
එවං හොති: 'අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතො නාලදං
ඵ්ඤාසං වා පණ්ණාසං වා භොජනස්ස යාවද්දං පාරිසුරිං, තස්ස මෙ
කායො ලඝුකො කමමසෙද්දා හන්ඤා වීරියං ආරභාමි' -පෙ- ඉදං පඤ්චමං
ආරම්භවත්ථු.

විභෙදනාශීලී කිරීම අව කවර යැ? ආරම්භ වස්තු (විශේෂයට කරුණු) අව යැ. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් කටයුත්තක් කළ යුතු වෙයි. “මා විසින් වූ කළි කටයුත්තක් කළ යුතු වන්නේ ය. කටයුත්තක් කරන මා විසින් බුදුරජුන්ගේ සසුන මෙනෙහි කරන්නට නො හැක්ක. එ හෙයින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙනුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනුවට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩමි”යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙනුවට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබනුවට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරනුවට වැර වඩයි. මේ පළමුවන ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක, ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් කටයුත්තක් කරන ලද්දේ වෙයි. ‘මම වූ කළි කටයුත්තක් කෙළෙමි. මම කටයුත්ත කරනුයෙමි, බුදුරජුන් ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට නො හැකි වීමි. එහෙයින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩමි’යි ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණීමට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලැබීමට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කිරීමට වැර වඩයි. මේ දෙවෙනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහෙක් යැ යුතු වෙයි. ඔහුට මෙසේ සිතක් වෙයි: මා විසින් මහෙක් යැ යුතු වෙයි. මහ යන මා විසින් බුදුරජුන් ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට පහසු නොවේ. එබැවින් මම ...වැර වඩමි... මේ තෙවෙනි ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණක්හු විසින් මහෙක් යන ලද්දේ වෙයි. ඔහුට මෙසේ සිතක් වෙයි: ‘මම වූ කළි මහක් ගියෙමි. මහ යන මම බුදුරජුන්ගේ සස්න මෙනෙහි කරන්නට නො හැකි වීමි. එහෙයින් මම වැර වඩමි. මේ සතර වන ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක, ඇවැත්නි, මහණෙක් ගමෙක හෝ නියම ගමෙක හෝ පිටු පිණිස සරනුයේ, රුක්ෂවූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ නො ලබයි. ඔහුට මෙසේ සිතක් වෙයි. ‘මම වූ කළි ගමැ හෝ නියමගමැ පිටු පිණිස සරනුයෙමි, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ නො ලදිමි. ඒ මගේ කය හැල්ලු යැ. කර්මණා යැ. එබැවින් මම වැර වඩමි යි වැර වඩයි. මේ පස් වන ආරම්භවස්තුව යැ.

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතො
ලභති එබ්බසං වා පණ්ණසං වා භොජනසං යාවද්දං පාරිසුරිං. තස්ස
එවං භොති 'අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය වරතො අලස්සං
එබ්බසං වා පණ්ණසං වා භොජනසං යාවද්දං පාරිසුරිං, තස්ස මෙ
කායො බලවා කම්මෙද්දෙසු, හන්දහං විරියං ආරභාමි' -පෙ- ඉදං ඡට්ඨං
ආරම්භවන්ති.

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛුනො උප්පන්නො භොති අප්පමත්තකො
ආබ්බො. තස්ස එවං භොති 'උප්පන්නො ඛො මෙ අයං අප්පමත්තකො
ආබ්බො, යානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං මෙ ආබ්බො පව්ඨෙඨියා,
හන්දහං විරියං ආරභාමි' -පෙ- ඉදං සත්තමං ආරම්භවන්ති.

පුන ව පරං ආවුසො භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො භොති අවිරවුට්ඨිතො
ගෙලෙද්දෙසු, තස්ස එවං භොති 'අහං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො අවිරවුට්ඨිතො
ගෙලෙද්දෙසු, යානං ඛො පනෙතං විජ්ජති, යං මෙ ආබ්බො පච්චුද්ද-
වත්තෙයා, හන්දහං විරියං ආරභාමි අප්පත්තසං පත්තියා අනධිගතසං
අධිගමාය අසච්ඡිකතසං සච්ඡිකිරියායා'ති. යො විරියං ආරභති
අප්පත්තසං පත්තියා අනධිගතසං අධිගමාය අසච්ඡිකතසං සච්ඡිකිරියායාති.
ඉදං අට්ඨමං ආරම්භවන්ති.

ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා දුප්පට්ඨිජ්ඣා? අට්ඨ අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරි-
යවාසාය. ඉධාවුසො තථාගතො ව ලොකෙ උප්පන්නො භොති අරහං
සමාසඤ්ඤා, ධම්මො ව දෙසියති ඔපසම්මො පරිනිබ්බානිකො සම්මොධ-
ගාමී සුගතප්පච්චිතො. අයඤ්ඤා පුග්ගලො නිරයං උප්පන්නො භොති,
අයං පට්ඨමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

පුන ව පරං ආවුසො තථාගතො ව ලොකෙ උප්පන්නො භොති අරහං
සමාසඤ්ඤා, ධම්මො ව දෙසියති ඔපසම්මො පරිනිබ්බානිකො
සම්මොධගාමී සුගතප්පච්චිතො, අයඤ්ඤා පුග්ගලො තිරච්ඡානගොතිං උප්-
පන්නො භොති. අයං දුතියො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණෙක් ගමෙක හෝ නියම ගමෙක හෝ පිඩු පිණිස සරනුයේ, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලබයි. ඔහුට 'මම වූ කලී ගමා හෝ නියම ගමා හෝ පිඩු පිණිස සරනුයෙමි, රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ බොජුන් සැහෙන පමණ, කුස පිරෙන පමණ ලදිමි. ඒ මගේ සිරුර ශක්තිමත් යැ, කර්මණ්‍ය යැ. එබැවින් මම වැර වඩමි'යි ... වැර වඩයි. මේ සවන ආරම්භවස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණකුහට අල්පමාත්‍ර ආබාධයක් උපන්නේ වෙයි. ඔහුට 'මම මේ අල්පමාත්‍ර ආබාධයක් උපන්නේ ම වෙයි. මගේ ආබාධය වැඩෙන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කරුණ විද්‍යමාන යැ. එබැවින් මම වැර වඩමි'යි ... වැර වඩයි. මේ සත්වන ආරම්භක වස්තුව යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, මහණෙක් ගිලන් බැවින් නැගී සිටියේ, ගිලන් බැවින් නැගී සිටි නොබෝ කල් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුට 'මම වූ කලී ගිලන් බැවින් නැගී සිටියෙමි, ගිලන් බැවින් නැගී සිටි නොබෝකල් ඇත්තෙමි වෙමි. මගේ මේ ආබාධය වටාලා නැගී එන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මේ කරුණ විද්‍යමාන යැ. එබැවින් මම නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩමි'යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. හේ නොපැමිණි ධ්‍යානාදියට පැමිණෙන්නට, නොලත් ධ්‍යානාදිය ලබන්නට, පසක් නොකළ ධ්‍යානාදිය පසක් කරන්නට වැර වඩයි. මේ අටවන ආරම්භවස්තුව යැ.

මොහු විශේෂභාගික ධර්ම අට යැ.

දුෂ්ක්‍රතීවිධ්‍ය ධර්ම අට කවර යැ? බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට (මාර්ගබ්‍රහ්මවය්‍යාව වැඩීමට) නොහැකි කාල වූ අක්ෂණ අටෙක: ඇවැත්නි, මෙහි අර්භත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ තරාගතයන් වහන්සේ ලොවැ උපන්නේක් වෙති, කෙලෙස් සංසිදුවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙන දෙන, මාර්ගදන-ප්‍රතිවේධයට යන, සුගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. එහෙත් මේ පුද්ගල තෙම නිරයට පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ පළමු වන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්නි, අර්භත් වූ සමාක්සම්බුද්ධ වූ තරාගතයන් වහන්සේ ලොවැ උපන්නේක් වෙති. කෙලෙස් සංසිදුවන, කෙලෙස් පිරිනිවන ගෙන දෙන, මාර්ගදන ප්‍රතිවේධයට යන, සුගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශිත ධර්මය ද දෙසනු ලැබෙයි. එහෙත් මේ පුද්ගල තෙමේ තිරිසන්වනගොනියට (උත්පත්ති වශයෙන්) පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ දෙවෙනි අක්ෂණය යැ.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- පෙත්තිවිසයං උපපන්නො හොති අයං තතිශො අකකිණො අසමයො භ්‍රහ්මවරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- දිසායුක්ඛං දෙවනිකායං උපපන්නො හොති. අයං චතුසෝ අකකිණො අසමයො භ්‍රහ්මවරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- පට්ටන්තිලෙසු ජනපදෙසු පට්ටාජාතො හොති මිලකෙඛසු අවිඤ්ඤාතාරෙසු යත්තස්සි ගති භික්ඛුනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. අයං පඤ්චමො අකකිණො අසමයො භ්‍රහ්මවරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- අයඤ්චි පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පට්ටාජාතො හොති. සො ච හොති මිච්ඡාදිසිකො විපරිත්තදස්සනො 'නස්සි දිහං, නස්සි දිට්ඨං, නස්සි භුක්ඛං, නස්සි සුක්ඛට්ඨකකායානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නස්සි අයං ලොකො, නස්සි පරො ලොකො, නස්සි මාතා, නස්සි පිතා, නස්සි සත්තා ඔපපාතිකා, නස්සි ලොකෙ සමණ්‍යාසමණා සමමග්ගතා සමාපට්ඨත්තා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සමික්ඛන්ති පච්චෙදෙත්ති'ති. අයං ඡට්ඨො අකකිණො අසමයො භ්‍රහ්මවරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො -පෙ- අයඤ්චි පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පට්ටාජාතො හොති, සො ච හොති දුප්පදෙඤ්ඤා ජලො ඵළමුගො න පට්ඨමලො සුභාසිත්තදුක්ඛාසිත්තානං අත්ථමඤ්ඤාතුං. අයං සත්තමො අකකිණො අසමයො භ්‍රහ්මවරියවාසාය.

සුන ව පරං ආවුසො ධම්මො ච න දෙසියති -පෙ- අයඤ්චි පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පට්ටාජාතො හොති, සො ච හොති පඤ්ඤාචා අපළො අනෙළමුගො පට්ඨමලො සුභාසිත්තදුක්ඛාසිත්තානං අත්ථමඤ්ඤාතුං. අයං අට්ඨමො අකකිණො අසමයො භ්‍රහ්මවරියවාසාය. අයං අට්ඨමො අකකිණො අසමයො භ්‍රහ්මවරියවාසාය.

ඉමෙ අට්ඨධම්මො දුප්පට්ඨිජ්ඣා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො උපපාදෙත්ඛබ්බා? අට්ඨමහාපුරිස්ථිතකකා: අපට්ඨජ්ඣායං ධම්මො නායං ධම්මො මහිවජ්ඣා.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති ප්‍රත්‍යලෝකයට (උත්පත්ති වශයෙන්) පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ තෙවෙනි අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති, ... දීර්ඝායුෂ්ක දේව නිකායයකට (උත්පත්ති වශයෙන්) පැමිණියේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවර්යාවාසයට අසමය වූ සතර වන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති, ... මහණුන් ගේ මෙහෙණන් ගේ උච්චවන් ගේ උවැසියන් ගේ හැසිරීමක් නැති, පටි පින් නොදන්නා ජනයා ඇති, ප්‍රත්‍යන්ත මිලෙව්ජ ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ පස්වන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති, ... මේ පුභුල් තෙමේ ද මධ්‍යම ජනපද අතුරෙන් එකෙක උපන්නේ වෙයි. හේ ද 'දුන් දයෙහි පල නැත, යාගයෙහි මහදන්ති පල නැත. පූජායෙහි පල නැත. කුසලාකුසල කම්යන් ගේ එල වීජාක නැත, මෙලොව නැත, පරලොව නැත, මවට කළ සත්කාරයෙහි පල නැත, පියාට කළ සත්කාරයෙහි පල නැත, උපසාද්ධ (කම් වූ පරිදි මැරී උපද්ධා) සත්වයෝ නැත, මෙලොව ද පර ලොව ද වෙසෙසින් දන, පසක් කොට පවසන, නොවැරැදි මගින් ගිය, නොවැරැදි මහ පිළිපත් මහණ බඩුණු කෙනෙක් ලොවැ නැතැ'යි පෙරළණු දාෂටි ඇති, මිසදිටුවෙක් වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවර්යාවාසයට අසමය වූ සවන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති, ... මේ පුභුල් තෙමේ ද මැදුම් දනව්-වෙක උපන්නේ වෙයි. හේ ද නුවණ නැති, ජඩ වූ කෙළතොලු වූ, මොනොවට කී ද නපුරු කොට කී ද වචනයන්ගේ අර්ථ දැනගන්නට ප්‍රතිබල නො වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ සත්වන අක්ෂණය යැ.

තව ද අනෙකෙක. ඇවැත්ති... ධර්මය ද නො දෙසනු ලැබෙයි. මේ පුභුල් තෙමේ ද මැදුම් දනවුහි උපන්නේ වෙයි. හෙ තෙමේ නුවණ ඇත්තේ, ජඩ නොවූයේ, කෙළතොලු නොවූයේ, මොනොවට කී ද නපුරු කොට කී ද වචනයන් ගේ අර්ථ දැනගන්නට සමර්ථ වෙයි. මේ බ්‍රහ්මවය්‍යාවාසයට අසමය වූ අට වන අක්ෂණය යැ.

මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම අට යැ.

උත්පාදයිතවා ධර්ම අට කවර යැ? මහාපුරුෂ චිත්ත අට යැ මේ ධර්මය අල්පෙව්ජයාට යැ, මේ ධර්මය මහෙව්ජයාට නො වේ.

සනතුධ්වස්සායං ධම්මො නායං ධම්මො අසනතුධ්වස්ස.

පටිච්ඡන්තස්සායං ධම්මො නායං ධම්මො සංඛ්‍යාණිකාරාමස්ස.

ආරඬ්චිරියස්සායං ධම්මො නායං ධම්මො කුසීතස්ස.

උපධ්විතසතිස්සායං ධම්මො නායං ධම්මො මුඛස්සතිස්ස.

සමාහිතස්සායං ධම්මො නායං ධම්මො අසමාහිතස්ස.

පඤ්ඤවිනො අයං ධම්මො නායං ධම්මො දුපපඤ්ඤස්ස.

නිසප්පඤ්ඤායං ධම්මො නායං ධම්මො පපඤ්ඤාරාමස්ස, නිසප්පඤ්ඤරතිනො අයං ධම්මො නායං ධම්මො පපඤ්ඤරතිනො'ති.

ඉමෙ අට්ඨ ධම්මො උපසාදෙතඛො

කතමෙ අට්ඨ ධම්මො අභිඤ්ඤායා? අට්ඨ අභිභායතනානි: අජ්ඣන්තං රූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති පරිත්තානි සුචණ්ණද්ධං ණණ්ණනි, තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤා හොති. ඉදං පඨමං අභිභායතනං.

අජ්ඣන්තං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති අප්පමාණානි සුචණ්ණද්ධං ණණ්ණනි, තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤා හොති. ඉදං ද්වියං අභිභායතනං.

අජ්ඣන්තං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති පරිත්තානි සුචණ්ණද්ධං ණණ්ණනි, තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤා හොති. ඉදං තතියං අභිභායතනං.

අජ්ඣන්තං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති අප්පමාණානි සුචණ්ණද්ධං ණණ්ණනි තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤා හොති. ඉදං චතුස්ථං අභිභායතනං.

අජ්ඣන්තං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති නිලානි නිලවණ්ණානි නිලනිදස්සනානි නිලනිභාසානි සෙය්‍යථාපි නාම උම්මාදුපථං නිලං නිලවණ්ණං නිලනිදස්සනං නිලනිභාසං, සෙය්‍යථා වා පත තං වස්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමඬං නිලං නිලවණ්ණං නිලනිදස්සනං නිලනිභාසං, එවමෙවං අජ්ඣන්තං අරූපසඤ්ඤා ඵකො ඛේදධා රූපානි පසසති නිලානි නිලවණ්ණානි නිලනිදස්සනානි නිලනිභාසානි, තානි අභිභුයා ජානාමි පසසාමිති එවං සඤ්ඤා හොති. ඉදං පඤ්චමං අභිභායතනං.

මේ ධර්මය සන්තුෂ්ටයාට (ලද දෑයින් සතුටු වන්නාට) යැ, මේ ධර්මය අසන්තුෂ්ටයාට නොවේ.

මේ ධර්මය ප්‍රවිච්ක්තයාට යැ, මේ ධර්මය ගණසඛගණිකාහි කෙලයසඛගණිකාහි ඇලුණහුට නොවේ.

මේ ධර්මය කළ වියාරම්භ ඇත්තාහට ය, මේ ධර්මය කුශිදයාට නොවේ.

මේ ධර්මය එළැඹූ සිටි සිහි ඇත්තාහට ය, මේ ධර්මය නවුවා වූ සිහි ඇත්තහුට නොවේ.

මේ ධර්මය එකඟ සිතැත්තාහට යැ, මේ ධර්මය නොඑකඟ සිතැත්තාහුට නොවේ.

මේ ධර්මය කම්භටකතා ප්‍රඥාව ඇත්තාට ය, මේ ධර්මය කම්භටකතා ප්‍රඥාව නැත්තහුට නොවේ.

මේ ධර්මය මානාදි ප්‍රසඤ්ච නැත්තහුට ය, මේ ධර්මය ප්‍රසඤ්චයන් ආරාම කොට ඇත්තාහට නොවේ.

මේ ධර්මය ප්‍රසඤ්චයන්හි ඇලුම් නැත්තාහට ය, මේ ධර්මය ප්‍රසඤ්චයන්හි ඇලුම් ඇතියාහට නොවේ.

මේ උත්පාදයිත්‍වය ධම් අට යැ.

අභිඥෙය ධර්ම අට කවර යැ? අභිභායතන අට යැ: එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකම් වශයෙන් රූපසංඤා ඇත්තේ, පිටත්හි සුවඤ්ඤා දුර්වඤ්ඤා හෝ පරිත්‍යාලම්භන වූ ප්‍රතිභාග නිමිති දකී. ඒ නිමිති මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ පළමු වන අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඤා ඇත්තේ, පිටත්හි අප්‍රමාණ වූ සුවර්ණ හෝ දුර්වර්ණ නිමිත්ත රූපයන් දකී. ඒ රූප මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ දෙවෙනි අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි පරිකර්ම සංඤා නැත්තේ, පිටත්හි වූ සුවඤ්ඤා දුර්වඤ්ඤා වූ පරිත්‍යාලම්භන වූ පරිකර්ම නිමිතිද ප්‍රතිභාග නිමිතිද දකී. ඒ අරමුණ මැඩ, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ තෙවෙනි අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි රූපසංඤා නැත්තේ, පිටත්හි වූ අප්‍රමාණ සුවඤ්ඤා දුර්වඤ්ඤා රූපයන් දකී. ඒ රූප අබිබවා, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ සතරවන අභිභායතනය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකර්ම සංඤා නැත්තේ, නිල් වූ, නිල් වන් වූ, නිල් දකුම් ඇති, නිල් පැහැති, බාහිරයෙහි වූ රූප දකී. නිල් වූ නිල්වන් වූ, නිල් දකුම් ඇති, නිල් පැහැති දියමෙරලිය මලෙන් යම්සේ වේ ද, නිල් වූ, නිල්වන් වූ, නිල් දකුම් ඇති, නිල් පැහැති දෙ පිට ම මට සිලිටි වූ කසිවනෙක් යම්සේ වේ ද, එසේ ම නිල් වූ, නිල්වන් වූ, නිල් දකුම් ඇති, නිල් පැහැති, බාහිර කසිණාලම්භන රූපයන් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකර්ම සංඤා නැත්තේ දකී. ඒ රූප අබිබවා, 'දනිමි' යි 'දකිමි' යි මෙසේ සංඤා ඇත්තේ වෙයි. මේ පස් වන අභිභායතනය යැ.

අර්ඛකං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේද්ධා රූපානි පසසති පිතාති පිතව ණණානි පිතනිදසසනානි පිතනිභාසානි .සෙය්‍යථාපි නාම කණ්ණිකාර-පුප්ථ ජිතං පිතව ණණං පිතනිදසසනං පිතනිභාසං, සෙය්‍යථා වා පන නං වජ්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවීමටං පිතං පිතව ණණං පිතනිදසසනං පිතනිභාසං එවමෙවං අර්ඛකං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේද්ධා රූපානි පසසති. පිතානි පිතව ණණානි පිතනිදසසනානි පිතනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමීති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං ජට්ඨං අභිභායකතං.

අර්ඛකං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේද්ධා රූපානි පසසති ලොහිතකානි ලොහිතකව ණණානි ලොහිතකනිදසසනානි ලොහිතකනිභාසානි - සෙය්‍යථාපි නාම බ්‍රහ්මජීවකපුප්ථං ලොහිතකං ලොහිතකව ණණං ලොහිතකනිදසසනං ලොහිතකනිභාසං සෙය්‍යථා වා පන නං වජ්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවීමටං ලොහිතකං ලොහිතකව ණණං ලොහිතකනිදසසනං ලොහිතකනිභාසං, එවමෙවං අර්ඛකං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේද්ධා රූපානි පසසති ලොහිතකානි ලොහිතකව ණණානි ලොහිතකනිදසසනානි ලොහිතකනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමීති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං සකමං අභිභායකතං,

අර්ඛකං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේද්ධා රූපානි පසසති ඔද්ධානි ඔද්ධ-ව ණණානි ඔද්ධනිදසසනානි ඔද්ධනිභාසානි.-සෙය්‍යථාපි නාම ඔසධි තාරකා ඔද්ධා ඔද්ධව ණණං ඔද්ධනිදසසනා ඔද්ධනිභාසා, සෙය්‍යථා වා පන නං වජ්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවීමටං ඔද්ධනං ඔද්ධව ණණං ඔද්ධනිදසසනං ඔද්ධනිභාසං එවමෙවං අර්ඛකං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේද්ධා රූපානි පසසති ඔද්ධානි ඔද්ධව ණණානි ඔද්ධනිදසසනානි ඔද්ධනිභාසානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමීති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං අට්ඨමං අභිභායකතං.

ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා අභිකෙඤ්ඤය්‍යා.

කතමෙ අට්ඨ ධම්මා සච්ඡිකාතකො? අට්ඨ විමොක්ඛා: රූපි රූපානි පසසති. අයං පඨමො විමොක්ඛො.

අර්ඛකං අරූපසඤ්ඤී එකො ඛේද්ධා රූපානි පසසති, අයං දුතියො විමොක්ඛො.

සුභතෙතව අසිමුත්තො හොති අයං තතියො විමොක්ඛො.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකර්ම සංඥා නැත්තේ, රත්වත් වූ, රත්වත් දැකුම් ඇති, රත්පැහැති බාහිර වූ පිතවර්ණ රූප දකී. රත්වත් වූ රත්වත් දැකුම් ඇති, රත් පැහැති, බාහිරවූ පිතවර්ණ වූ කිණිහිරි මලෙක් යම්බඳු වේ ද, දෙ පිට මට සිලිවි වූ, රත්වත් වූ, රත්වත් දැකුම් ඇති, රත් පැහැති, පිතවර්ණ කසිවතෙක් හෝ යම්බඳු වේ ද, එසේ ම අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥා නැති එකෙක් රත්වත් වූ, රත්වත් දැකුම් ඇති, රත් පැහැති, බාහිර පිතකසිණ රූපයන් දකී. ඔවුන් මැඩ, 'දැනිමි'යි, 'දකිමි'යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සවන අභිභායකතාය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ, රතු වූ, රත්වත් වූ, රත්වත් දැකුම් ඇති, රත්පැහැති බාහිර රූපයන් දකී. රතු වූ, රත්වත් වූ, රත්වත් දැකුම් ඇති රත් පැහැ වූ බඳුවද මලෙක් යම්සේ වේ ද, දෙපසැ මට සිලිවි වූ, රතු වූ, රත්වත් වූ, රත්වත් දැකුම් ඇති, රත්පැහැ වූ බාහිර රූපයන්, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥා නැති එකෙක් දකී. ඔවුන් මැඩ, 'දැනිමි'යි, 'දකිමි'යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සත්වන අභිභායකතාය යැ.

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ, සුදු වූ, සුදුවත් වූ, සුදුවත් දැකුම් ඇති, සුදු පැහැති බාහිර රූපාලම්බනයන් දකී. සුදු වූ, සුදුවත් දැකුම් ඇති, සුදු පැහැති, ඔප්පි තාරකාව යම්සේ වේ ද, එසේ ම සුදු වූ සුදුවත් වූ, සුදුවත් දැකුම් ඇති, සුදුපැහැති කසි වතෙක් යම්සේ වේ ද, එසේ ම එකෙක් අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ සුදු වූ, සුදුවත් වූ, සුදු දැකුම් ඇති, සුදු පැහැ වූ, බාහිර කසිණ රූපයන් දකී. ඔවුන් මැඩ, 'දැනිමි'යි, 'දකිමි'යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ අටවන අභිභායකතාය යැ.

මේ අභිභේදය ධර්ම අට යැ.

යාක්ෂාත් කසිව්‍යා ධර්ම අට කවර යැ? විමොක්ෂ අට යැ: රූපධ්‍යාන ඇත්තේ, නිලකසිණරූපාදි රූපයන් ධ්‍යාන ඇසින් දකී. මේ පළමුවන විමොක්ෂය යැ.

අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ බාහිර රූප දකී. මේ දෙවෙනි විමොක්ෂය යැ.

දහන් ඇසින් පිරිසිදු කසිණ අරමුණු දක්නේ, 'ඉහ යැ'යි ම එහි ඇලුණේ වෙයි. මේ තෙවෙනි විමොක්ෂය යැ.

සබ්බසො රූපසංඝයානං සමතික්කමා පටිසසංඝයානං අත්ථගමා නානාත්තසංඝයානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඝෝයතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං චතුස්සො වීමොකෙඛං.

සබ්බසො ආකාසානඝෝයතනං සමතික්කමම අනන්තං විඤ්ඤාණතති විඤ්ඤාණඝෝයතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං පඤ්චමො වීමොකෙඛං.

සබ්බසො විඤ්ඤාණඝෝයතනං සමතික්කමම නස්සි කිඤ්චිති ආකිඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ඡට්ඨො වීමොකෙඛං.

සබ්බසො ආකිඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවසංඝයානාසංඝයායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං සත්තමො වීමොකෙඛං.

සබ්බසො නෙවසංඝයානාසංඝයායතනං සමතික්කමම සංඝයං චෙද්ධිතතිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං අට්ඨමො වීමොකෙඛං.

ඉමෙ අට්ඨ ධම්මා සච්ඡිකාතධ්මා'

ඉති ඉමෙ අසීති ධම්මා භූතා තථජා තථා අවිතථා අනාඤ්ඤථා සම්මා තථාගතෙන අභිස්මබ්බංගා.

නව ධම්මා

10. නව ධම්මා ඛණ්ඩකාරා, නව ධම්මා භාවෙතධ්මා. නව ධම්මා පරි-
කෙඤ්ඤායා. නව ධම්මා පභාතධ්මා. නව ධම්මා භානභාගියා. නව ධම්මා විසෙසභාගියා නව ධම්මා දූපට්ඨිජක්ඛා. නව ධම්මා උපපාදෙතධ්මා. නව ධම්මා අභිකෙඤ්ඤායා. නව ධම්මා සච්ඡිකාතධ්මා.

කතමෙ නව ධම්මා ඛණ්ඩකාරා? නව යොනිසොමනසිකාරමූලකා ධම්මා: යොනිසො මනසිකරොනො පාමොජ්ජං ජායති, පමුදිතස්ස පිති ජායති, පිතිමනස්ස කායො පසංඝමති, පසංඝධිකායො සුඛං චෙදෙති, සුඛිනො විත්තං සමාධියති, සමාභිතෙ විත්තෙ යථාභූතං ජානාති. යථාභූතං ජානං පසං නිබ්බිදති, නිබ්බිදං විරජ්ජති, විරුගා විමුච්චති. ඉමෙ නව ධම්මා ඛණ්ඩකාරා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සථි ප්‍රකාරයෙන් රූපසංඥා ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසසංඥා පහ වැ යැමෙන්, නානාත්වසංඥාවන් මෙනෙහි නොකිරීමෙන්, 'අභස අනන්තයැ'යි ආකාසානඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සතර ව්‍යාධිමොක්ෂය යැ.

සථි ප්‍රකාරයෙන් ආකාසානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, 'විඤානය අනන්තයැ'යි විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පස්වන විමොක්ෂය යැ,

සථි ප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, 'කිසිත් නැතැ'යි ආකිඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සවන විමොක්ෂය යැ.

සථි ප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි, මේ සත්වන විමොක්ෂය යැ.

සථි ප්‍රකාරයෙන් නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය ඉක්මැ සඤ්ඤාවේදිනි නිරොධයට (නිරොධසමාපත්තියට) පැමිණ වෙසෙයි. මේ අටවන විමොක්ෂය යැ.

මේ සාක්ෂාත්කර්මය ධර්ම අට යැ.

මෙසේ මේ භූත වූ තථ්‍ය වූ තථ්‍ය අවිතථ්‍ය අනන්තථ්‍ය වූ අසුචෙක් ධර්මයෝ තථ්‍යගතයන් වහන්සේ විසින් මනා කොට විශිෂ්ට ක්‍රවණින් දනගන්නා ලද්දහ.

නවකය

10. බහුපකාර ධර්ම නවයෙක, භාවයිතව්‍ය ධර්ම නවයෙක, පරිඥෙය ධර්ම නවයෙක, ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම නවයෙක, භානභාගික ධර්ම නවයෙක, විශෙෂභාගික ධර්ම නවයෙක, දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍ය ධර්ම නවයෙක. උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම නවයෙක, අභිඥෙය ධර්ම නවයෙක, සාක්ෂාත්කර්මව්‍ය ධර්ම නවයෙක.

බහුපකාර ධර්ම නවය කවර යැ? යොනිසොමනස්කාරය මුල් කොටැති ධර්ම නවය යැ; නිවැරදි මගින් (ධර්මයන්) මෙනෙහි කරන්නාහුට ප්‍රමෝදය (සතුට) උපදී. සතුටු වූවහුට ප්‍රීතිය උපදී. සිතැ ප්‍රීතිය ඇත්තහුගේ නාම කය සංසිද්දේ. සංසුන් නාම කය ඇත්තේ සුව විදී. සුව ඇත්තහුගේ සිත සමාධි ගත වේ (අරමුණෙහි එකඟ වේ.) සිත එකඟවූ කල්හි තතු වූ පරිදි දැනී. තතු වූ පරිදි දන්නේ දක්නේ (සංස්කාරයන්හි) කලකිරෙයි. කලකිරෙන්නේ (සංස්කාරයන්හි) නො ඇලෙයි. නො ඇලීම් හෙයින් (සංස්කාරයන් කෙරෙන්) මිදෙයි. මේ බහුපකාර ධර්ම නවය යැ.

කතමෙ නව ධම්මා භාවෙතඛො? නව පාරිසුද්ධිපධානියඛො, සීලවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛො, විඤ්චිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛො, දිට්ඨි-
විසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛො, කඛොච්ඡරණවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛො, මග්ගාමග්ගඤ්ඤාදසනවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛො-පටිපදඤ්ඤාදසනවිසුද්ධි
පාරිසුද්ධි පද්දතියඛො, ඤ්ඤාදසනවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛො, පඤ්ඤාවිසුද්ධි
පාරිසුද්ධිපද්දතියඛො, විමුක්ඛවිසුද්ධි පාරිසුද්ධිපධානියඛො. ඉමෙ නව ධම්ම
භාවෙතඛො.

කතමෙ නව ධම්මා පරිඤ්ඤායා නව සත්තාවාසො. සත්තාවුසො
සත්තා නානාත්තකායා නානාත්තසඤ්ඤිතො, සෙය්‍යථාපි මනුසො එකච්ච ව
දෙවා එකච්ච ව විනිපාතා. අයං පඨමො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා නානාත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො, සෙය්‍යථාපි
දෙවා භුග්ගකායිකා පඨමාභිනිබ්බත්තා. අයං දුතියො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා එකත්තකායා නානාත්තසඤ්ඤිතො, සෙය්‍යථාපි
දෙවා ආභසකරා. අයං තතියො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිතො, සෙය්‍යථාපි
දෙවා සුභකිණ්ණා. අයං චතුසො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා අසඤ්ඤිතො අපථිසංවෙදිතො, සෙය්‍යථාපි දෙවො.
අසඤ්ඤසත්තා. අයං පඤ්ඤමො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා, පටිස-
සඤ්ඤානං අත්ථාගමා, නානාත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා, අනානො
ආකාසො*ති අකාසානඤ්ඤායතනුපගා. අයං ඡට්ඨො සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතික්කමම
අනානං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනුපගා. අයං සත්තමො
සත්තාවාසො.

සත්තාවුසො සත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමතික්කමම
නඤ්ඤි කිඤ්ඤිති ආකිඤ්ඤායතනුපගා, අයං අට්ඨමො සත්තාවාසො.

භාවයිතවාය ධර්ම නවය කවර යැ? පාරිසුද්ධි පටානියභිත (පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයව) නවය යැ: ශීල විශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, චිත්තවිශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, දාෂ්ටිවිශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, කාංක්ෂාවිතරණවිශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, මාර්ගාමාර්ගඤ්ඤාදර්ශනවිශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, ප්‍රතිපද්ඤානදර්ශනවිශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, ඤානදර්ශනවිශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, ප්‍රඥවිශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක, විමුක්තිවිශුද්ධිය පිරිසිදු බවේ ප්‍රධාන අවයවයෙක. මේ භාවයිතවාය (වැඩියැ යුතු) ධර්ම නවය යැ.

පරිඥෙය ධර්ම නවය කවර යැ? සත්වාචාස නවය යැ: ඇවැත්ති, මිනිසුන් ද ඇතැම් දෙවියන් ද ඇතැම් චිත්තානිකයන් ද සේ කයැ වෙනස් බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥයෙහි ද වෙනස් බව ඇති, සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පළමු සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, කල්පාරම්භ සමයෙහි උපන් බ්‍රහ්මකායික දෙවියන් සේ කයින් වෙනස් වූ ප්‍රතිසන්ධිසංඥයෙන් සමාන වූ සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ දෙවෙනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, ආභස්සර දෙවියන් සේ වූ කයැ සමාන බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥයෙහි වෙනස් බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, ශ්‍රවකාත්ස්නක දෙවියන් සේ කයැ සමාන බව ඇති, ප්‍රතිසන්ධිසංඥාවේ ද සමාන බව ඇති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සිවුවැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, අසංඥසත්ව දෙවියන් සේ ප්‍රතිසන්ධි සංඥාව නැති, විදුම් නැති සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ පස්වැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම සැටියෙන් ම රූපසංඥවත් ඉක්මිමෙන්, ප්‍රතිසංඥවත් අතුරුදහන් වීමෙන්, නානාසංඥවත් නොමෙනෙහි කිරීමෙන්, ‘අභස අනන්ත යැ’යි සමාධි වඩා ආකාසානඤ්ඤායතනට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සවැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම අයුරින් ආකාසානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, ‘විඤ්ඤා අනන්ත යැ’යි සමාධි වඩා, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සත්වැනි සත්වාචාසය යැ.

ඇවැත්ති, හැම අයුරින් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ, ‘කිසිත් නැතැ’යි සමාධි වඩා, ආකිඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ව කෙනෙක් ඇත, මේ අටවැනි සත්වාචාසය යැ.

සත්‍යාප්‍රසංසා සත්‍යා සංඛ්‍යා ආකීඤ්ඤාසත්‍යා සමතිකකමම
 තෙවසඤ්ඤාසත්‍යාසඤ්ඤාසත්‍යාසත්‍යා. අයං නවමො සත්‍යාප්‍රසංසා.

ඉම ම නව බමුණ පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ නව ධම්මා පභාතබ්බා? නව තණ්හාමූලකා ධම්මා : තණ්හං පට්ඨව පරියෙසනා, පරියෙසනං පට්ඨව ලාභො, ලාභං පට්ඨව විනිව්ඤ්ඤො, විනිව්ඤ්ඤං පට්ඨව ඡන්දුරාභො, ඡන්දුරාභං පට්ඨව අපෙඤ්ඤාසානං, අපෙඤ්ඤාසානං පට්ඨව පරිග්ගහො, පරිග්ගහං පට්ඨව මච්ඡිරිදං, මච්ඡිරිදං පට්ඨව ආරමෙඤ්ඤා, ආරමෙඤ්ඤාධිකරණං පට්ඨව¹ දණ්ඩාදනසඤ්ඤාකලහ-විග්ගහවිවාදතුවංතුවංපසුඤ්ඤමුසවාද, අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සංවක්ඛන්ති. ඉමෙ නව ධම්මා පභාතබ්බා.

කතමෙ නව බමලා හානභාගියා? නව ආසාතවිණ්ණි: අනඤ්ඤාං අවරිති ආසාතං ඛණ්ඩි, අනඤ්ඤාං මෙ වරතීති ආසාතං ඛණ්ඩි, අනඤ්ඤාං මෙ වරිසාතීති ආසාතං ඛණ්ඩි, පියසං මෙ මනාපසං අනඤ්ඤාං අවරිති -පෙ- අනඤ්ඤාං වරතීති -පෙ- අනඤ්ඤාං වරිසාතීති ආසාතං ඛණ්ඩි, අප්පියසං මෙ අමනාපසං අඤ්ඤාං අවරිති -පෙ- අඤ්ඤාං වරතීති -පෙ- අඤ්ඤාං වරිසාතීති ආසාතං ඛණ්ඩි. ඉමෙ නව බමලා හානභාගියා.

කතමෙ නව ධම්මා විසෙසභාගියා? නව ආසාතපට්ඨිනියා. අනායං මෙ අවරීති තං කුතෙසු ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති. අනායං මෙ චරතීති තං කුතෙසු ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති. අනායං මෙ චරිස්සතීති, තං කුතෙසු ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති, පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනායං අවරීති -පෙ- අනායං චරතීති -පෙ- අනායං චරිස්සතීති, තං කුතෙසු ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති, අපපියස්ස මෙ අමනාපස්ස අනායං අවරීති -පෙ- අනායං චරතීති -පෙ- අනායං චරිස්සතීති, තං කුතෙසු ලබ්භාති ආසාතං පට්ඨිනෙති. ඉමෙ නව ධම්මා විසෙසභාගියා.

1. ආරක්ෂාවාදීකරණය දණ්ඩාදා... (මිහිඟ)

ඇවැත්නි, හැම අයුරින් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්මැ නෙවසඤ්ඤා-
නාසඤ්ඤායතනයට පැමිණි සඤ්ඤා කෙනෙක් ඇත. මේ නවවැනි සඤ්ඤා
වාසය යැ.

මේ පරිඥය (පිරිසිදු දත යුතු) ධර්ම නවය යැ.

ප්‍රභාතවාස ධර්ම නවය කවර යැ? තෘෂ්ණාමූලක (තෘෂ්ණාව මූල් කොට
ඇති) ධර්ම නවය යැ: තෘෂ්ණාව ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන පර්යේෂණය
(විවරාදි පසය සෙවීම) වේ. පර්යේෂණය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන (විවරාදි
පසය) ලැබීම වේ. පසය ලැබීම ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන විනිශ්චයය (විතර්-
කණය) වේ. විනිශ්චයය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන ඡන්ද රාගය (දුර්වල වූ ද මහත්
වූ ද තෘෂ්ණා) වේ. ඡන්ද රාගය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන අධ්‍යවසානය (මම යැ යි
බලවත් සනිටුහන) වේ. අධ්‍යවසානය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන පරිග්‍රහය (අත්
කැරගැන්ම) වේ. පරිග්‍රහය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන මාත්ස්‍යර්ශය (මසුරුබව)
වේ. මාත්ස්‍යර්ශය ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන ආරක්ෂණය (ලත් දය රැක ගැන්ම)
වේ. ආරක්ෂාධිකරණය (රකවල් කිරීම) ප්‍රත්‍යය කොට ගෙන දඩු ගැනුම්
අවි ගැනුම් කලහ හෙද විවාද ගැරහුම් කේලාම් කීම මුසවා බිණුම් ද
නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ද පවතිත්. මේ ප්‍රභාතවාස ධර්ම
නවය යැ.

භානභාගික ධර්ම නවය කවර යැ? නව ආභාත වස්තු යැ: මට
පෙර අනර්ථ කළා යි වෙර බඳි, මට දැන් අනර්ථ කරතැයි වෙර බඳි, මට
මතු අනර්ථ කරතැයි වෙර බඳි. මගේ ප්‍රිය මනාප තැනැත්තනුට අනර්ථ
කළායි... දැන් අනර්ථ කරතැ යි... මතු අනර්ථ කරතැ යි වෙර බඳි.
මට අප්‍රිය වූ අමනාප වූ තැනැත්තනුට අර්ථ (වැඩ) සිදු කළා යි.....දැන්
වැඩ සිදු කරතැ යි.....මතු වැඩ සිදු කරතැ යි වෙර බඳි. මේ භානභාගික
ධර්ම නවය යැ.

විශෙෂ භාගික ධර්ම නවය කවර යැ? ආභාත ප්‍රතිචිතය (වෙර සංසිදු
වන කරුණු) නවය යැ: මට අවැඩ කෙළේ ය යන එය කොයින් ලැබේ
ද යි (සලකා) වෙර දුරු ලයි. දැන් මට අවැඩ කරතැ යි යන එය කොයින්
ලැබේද යි වෙර දුරු ලයි, මතු මට අවැඩ කරතැ යි යන එය කොයින්
ලැබේද යි වෙර දුරු ලයි. මගේ ප්‍රිය මනාප තැනැත්තනුට අවැඩ කෙළේ ය
යන එය කොයින් ලැබේ ද යි වෙර දුරු ලයි. මගේ ප්‍රිය මනාප තැනැත්ත-
නුට දැන් අවැඩ කරතැ යි.....මතු අවැඩ කරතැ යි.....මට අප්‍රිය අමනාප
තැනැත්තනුට වැඩ සිදු කෙළේ යැ යි.....මට අප්‍රිය අමනාප තැනැත්ත-
නුට දැන් වැඩ සිදු කරතැ යි.....මට අප්‍රිය අමනාප තැනැත්තනුට මතු
වැඩ සිදු කරතැ යි යන එය කොයින් ලැබේ ද යි වෙර දුරු ලයි. මේ
විශෙෂභාගික ධර්ම නවය යැ.

කතමෙ නව ධම්මා දූපපටිච්ඡිදා? නව නානාකතා: ධාතුනානාකතා, පටිච්ච උපපජ්ඣති එසසනානාකතං, එසසනානාකතං පටිච්ච උපපජ්ඣති වේදනානානාකතං. වේදනානානාකතං පටිච්ච උපපජ්ඣති, සඤ්ඤානානාකතං, සඤ්ඤානානාකතං පටිච්ච උපපජ්ඣති, සංකප්පනානාකතං, සංකප්පනානාකතං පටිච්ච උපපජ්ඣති ඡන්දනානාකතං. ඡන්දනානාකතං පටිච්ච උපපජ්ඣති පරිලාභනානාකතං, පරිලාභනානාකතං පටිච්ච උපපජ්ඣති පරියෙසනානාකතං, පරියෙසනානාකතං පටිච්ච උපපජ්ඣති ලාභනානාකතං, ලාභනානාකතං පටිච්ච උපපජ්ඣති මඤ්ඤානානාකතං, ඉමෙ නව ධම්මා දූපපටිච්ඡිදා.

කතමේ නව බමමා උපපාදෙතබ්බා? නව සකුකු: අසුභසකුකු,
මරණසකුකු, ආහාරෙ පටිකුලපසකුකු, සබ්බලොකෙ අනභිරතීසකුකු,
අනිච්ඡසකුකු, අනිච්ච දුක්ඛසකුකු, දුක්ඛ අනත්තසකුකු, පහාණසකුකු,
වීරාගසකුකු. ඉමේ නව බමමා උපපාදෙතප්පා.

කතමේ නව ධර්මා අභිසෙකයා? නව අනුප්‍රබවිභාරා : ඉධාච්ඡො භික්ඛු විචිත්තො කාමෙහි විචිච්ච අකුසලෙහි ධමමෙහි සචිතකං සචිචාරං විචෙකරං පිනිසුඛං පඨමං කුමානං උපසම්පජ්ජ විහරති, - ටෙ- දුතියං කුමානං - ටෙ- තතියං කුමානං - ටෙ- චතුසං කුමානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සබ්බසො රූපසද්දසුතං සමතික්කමා පටිසසද්දසුතං අත්ථගමා නානත්තසද්දසුතං අමනසිකාරා අනාතො ආකාසොති ආකාසානඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායතනං සමතික්කමො අනත්තං විද්දසුණ්හති විද්දසුණඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බසො විද්දසුණඤ්ඤායතනං සමතික්කමො තත්ථි කිඤ්චිති ආකිඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බසො ආකිඤ්ඤායතනං සමතික්කමො තොටසද්දසුතාසද්දසුතං උපසම්පජ්ජ විහරති, සබ්බසො තොටසද්දසුතාසද්දසුතං සමතික්කමො සද්දසුච්චෙද්ධිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙ නව ධර්මා අභිසෙකයා.

දුෂ්ප්‍රතිවිධා (දුක සේ පිළිවිද්ද යුතු) ධර්ම නවය කවර යැ? නානාත නවය යැ: (වක්කුර්ධානාදි) ධාතුන් ගේ නානාතය නිසා (වක්කු ස්පර්ශාදි) ස්පර්ශනානාතය උපදී. (වක්කු: ස්පර්ශාදි) ස්පර්ශ නානාතය නිසා (වක්කු:ස්පර්ශප්‍රවේදනාදි) වේදනානාතය උපදී. වේදනානාතය නිසා (කාමසංඥාදි) සංඥානාතය උපදී. සංඥානාතය නිසා (කාමසංකල්ප- නාදි) සංකල්පනානාතය උපදී. සංකල්පනානාතය නිසා (රූපයෙහි ඡන්දය, ශබ්දයෙහි ඡන්දය යන ආදි විසින්) ඡන්දනානාතය උපදී. ඡන්ද- නානාතය නිසා (රූපපරිද්‍රව්‍ය ශබ්දපරිද්‍රව්‍යාදි) පරිද්‍රව්‍යනානාතය උපදී. පරිද්‍රව්‍ය- නානාතය නිසා (රූපපර්ශ්‍යෙෂණ ශබ්දපර්ශ්‍යෙෂණාදි) පර්ශ්‍යෙෂණ නානාතය උපදී. පර්ශ්‍යෙෂණනානාතය නිසා (රූපප්‍රතිලාභ ශබ්ද ප්‍රතිලාභාදි) ලාභ- නානාතය උපදී. ලාභනානාතය නිසා (රූප මඤ්ඤානා සද්ධමඤ්ඤානාදි) මඤ්ඤානාවත්තේ නානාතය උපදී. මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම නවය යැ.

උත්පාදයිතව්‍ය ධර්ම නවය කවර යැ? අභුතසංඥාව, මරණසංඥාව, ආහාරය කෙරෙහි ප්‍රතිකූලසංඥාව, සියලු ලොව කෙරෙහි ආතතිරත (කල- කිරුණු) සංඥාව, අනිත්‍යසංඥාව, අනිත්‍යයෙහි දු:ඛසංඥාව, දුකෙහි ආත්ම- සංඥාව, ප්‍රභාණ සංඥාව විරාගසංඥාව, යන නව සංඥා යැ. මේ ඉපැදුවියැ යුතු සංඥා නවය යැ.

අභිඥෙය ධර්ම නවය කවර යැ? අනුසුර්වචිතාර නවය යැ: ඇවැත්ති, මෙහි මහණ තෙමේ කාමයන්ගෙන් වෙන්ව ම, අකුසල ධර්මයන්ගෙන් වෙන්- වම විතර්ක සහිත, විවාර සහිත, විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුඛවේදනාව ඇති, ප්‍රථම ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි....ආර්ථික ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි,...තෘතීය ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි,...වතුර්ථ ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි.....හැම ලෙසින් රූපසංඥාවන් ඉක්මිමෙන් ප්‍රතිසංඥාවන් පහ වීමෙන්, නානාතසංඥාවන් මෙනෙහි නොකිරීමෙන් 'ආකාශය අනන්තයැ'යි (සමාධි වධා) ආකාශා- නඤ්ඤායතනය ලබා වෙසෙයි. හැම ලෙසින් ආකාශානඤ්ඤායතනය ඉක්මැ 'විඤ්ඤාය අනන්තයැ'යි (සමාධි වධා) විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ලැබ වෙසෙයි. හැම ලෙසින් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මැ 'කිසිත් නැතැ'යි ආකිඤ්ඤායතනය ලැබ වෙසෙයි. හැම ලෙසින් ආකිඤ්ඤායතනය ඉක්මැ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය ලැබ වෙසෙයි. හැම ලෙසින් නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය ඉක්මැ සඤ්ඤාවේදධිත නිරෝධ සමාපත්තිය ලැබ වෙසෙයි. මේ අභිඥෙය (වෙසෙසා දත යුතු) ධර්ම නවය යැ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කතමෙ නව ධම්මා සච්ඡිකාතඛො? නව අනුපුබ්බනිරොධා : පඨමං ඝානං සමාපන්නස්ස කාමසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, දුතීයං ඝානං සමාපන්නස්ස විතකකච්චාරා නිරුද්ධා භොතති, තතීයං ඝානං සමාපන්නස්ස පිති නිරුද්ධා භොති. චතුස්මං ඝානං සමාපන්නස්ස අසාසපසාසා නිරුද්ධා භොතති, ආකාසානඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, ආකිඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන-සඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා භොති, සඤ්ඤාවේදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වේදනා ච නිරුද්ධා භොතති, ඉමෙ නව ධම්මා සච්ඡිකාතඛො.

ඉති ඉමෙ නවුති ධම්මා භූතා කච්ඡා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සම්මා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා.

දස ධම්මා

11. දස ධම්මා බහුකාරා. දස ධම්මා භාවෙනඛො, දස ධම්මා පභාතඛො, දස ධම්මා භානාභාගියා, දස ධම්මා විසෙසභාගියා, දස ධම්මා දුප්ථ-විජ්ඣා, දස ධම්මා උප්පාදෙනඛො, දස ධම්මා අභිකේශ්ඤායා, දස ධම්මා සච්ඡිකාතඛො.

කතමෙ දස ධම්මා බහුකාරා? දස නාථකරණා ධම්මා : ඉධාචුසො භික්ඛු සීලවා භොති පාතීමොක්ඛසංවරසංචුතො විහරති ආචාරගොචර-සම්පන්නො අනුමනෙනසු වජේජසු භයදස්සාවි, සමාදය සිකති සිකිකාපදෙසු. යං ආචුසො භික්ඛු සීලවා භොති පාතීමොක්ඛසංවරසංචුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අනුමනෙනසු වජේජසු භයදස්සාවි සමාදය සිකති සිකිකාපදෙසු, අයමපි ධම්මො නාථකරණො.

සුන ව පරං ආචුසො භික්ඛු බහුසසුතො භොති සුතධරො සුතසන්නිවයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣේකි කල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාද්ධා සබ්බඤ්ඤා තෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මවරියං අභිවදන්ති, තථා රූපා'ස්ස ධම්මා බහුසසුතා භොන්ති ධතා වචසා පරිචිතා මනසානු-පෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධා, යම්පාචුසො භික්ඛු බහුසසුතො භොති සුතධරො සුතසන්නිවයො යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣේකි කල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාද්ධා සබ්බඤ්ඤා තෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මවරියං අභිවදන්ති තථා රූපා'ස්ස ධම්මා බහුසසුතා භොන්ති ධතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධා, අයමපි ධම්මො නාථකරණො.

සාක්ෂාත්කර්තෘ ධර්ම නවය කවර යැ? අනුපූර්ව නිරෝධ නවය යැ: පුරුෂ ධර්මයට සම්බන්ධතාවයේ කාමසංඥාව නිරුද්ධ වෙයි, චිත්තය ධර්මයට සම්බන්ධතාවයේ විතර්ක විචාරයෙන් නිරුද්ධ වෙයි. තෘතීය ධර්මයට සම්බන්ධතාවයේ ප්‍රීතිය නිරුද්ධ වෙයි. චතුර්ථ ධර්මයට සම්බන්ධතාවයේ ආශ්වාසප්‍රශ්වාසයෙන් නිරුද්ධ වෙයි. ආකාශානඤ්ඤායතනයට සම්බන්ධතාවයේ රූපසංඥාව නිරුද්ධ වෙයි. විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයට සම්බන්ධතාවයේ ආකාශානඤ්ඤායතනයඤ්ඤාව නිරුද්ධ වේ. ආකිඤ්ඤායතනයට සම්බන්ධතාවයේ විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනයඤ්ඤාව නිරුද්ධ වේ. භාවසංඤ්ඤායතනයට සම්බන්ධතාවයේ ආකිඤ්ඤායතනයඤ්ඤාව නිරුද්ධ වේ. සංඤ්ඤාවේදිකනිරෝධයට සම්බන්ධතාවයේ සංඤාත් වේදනාත් නිරුද්ධ වෙයි. මේ සාක්ෂාත් කටයුතු ධර්ම නවය යැ.

මෙසේ භූත වූ තරා වූ තථ වූ අවිතථ වූ අනන්තර වූ මේ අනුවෙන් ධර්මයේ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් මනා කොට විශිෂ්ට නුවණින් දැනගන්නා ලද්දකි.

දශකය

11. ඛණ්ඩකාර ධර්ම දසකයක, භාවධිකව්‍ය ධර්ම දසකයක, පරිඥෙය ධර්ම දසකයක, ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දසකයක, භානාභාගික ධර්ම දසකයක, විශේෂභාගික ධර්ම දසකයක, දුෂ්ප්‍රතිවිධා ධර්ම දසකයක, උත්පාදිකව්‍ය ධර්ම දසකයක, අභිඥෙය ධර්ම දසකයක, සාක්ෂාත්කර්තෘ ධර්ම දසකයක.

ඛණ්ඩකාර ධර්ම දසක කවරයැ? දස නාමකරණ ධර්මයෙන් යැ: ඇවැත්නි මෙහි මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවර ශීලයෙන් හැවුරුණේ ආචාරගොචර සම්පන්න වැ ස්වල්පමාත්‍ර වරදෙහි ද බිය දක්නා සුලු වැ වෙසෙයි. සිකපද සමාදන් කොට ගෙන හික්මෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ සිල්වත් වෙයි, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරයෙන් හැවුරුණේ ආචාර ගොචර-දෙකින් යුතු වැ අල්පමාත්‍ර දෙයෙන් හි ද බිය දක්නා සුලු වැ වෙසෙයි, සික පද සමාදන් කොට ගෙන හික්මෙයි. යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය ද නාම-කරණ ධර්මයෙකි.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි. ඇසු දහම් සිතූ දරන්නේ වෙයි, ඇසු දහම් සිතින් රැස් කොට ගන්නේ වෙයි. ආදියෙහි යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අවසනා යහපත් වූ, අර්ථ සහිත වූ ව්‍යඤ්ජන සහිත වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් හැම ලෙසින් පිරිසුන් වූ පිරිසිදු බඹසර ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද එසේ වූ ධර්මයේ ඔහු විසින් බෙහෙවින් අසන ලද්දු වචනයෙන් දරන ලද්දු වචනයෙන් පුරුදු කරන ලද්දු සිතින් පුනපුනා විමසන ලද්දු දෘෂ්ටියෙන් මොනො-වට පිළිවිදුනා ලද්දු වෙයි. ඇවැත්නි මහණ තෙමේ බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇත්තේ වෙයි ... දෘෂ්ටියෙන් පිළිවිදුනා ලද්දු වෙත් යන මෙය ද නාමකරණ ධර්මයෙකි.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණ-
සභායො කල්‍යාණසම්පවඬෙතා. යම්පාවුසො භික්ඛු -පෙ- කල්‍යාණ-
සම්පවඬෙතා, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු සුවචො හොති සොචවසකකරණෙහි
ධම්මෙහි සමනකාගතො ඛමො පදකඛිණග්ගාහි අනුසාසනිං, යම්පාවුසො
භික්ඛු -පෙ- අනුසාසනිං, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු යානි තානි සමුඤ්චාරිතං උච්චාවචානි
කිංකරණියානි, තඤ්ඤා දකෙඤ්ඤා හොති අනලසො තත්‍රුපායාය විමංසාය
සමනකාගතො අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. යම්පාවුසො භික්ඛු -පෙ-
අලං සංවිධාතුං, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ධම්මකාමො හොති පියසමුද්‍යභාරො,
අභිධම්මෙ අභිවිතයෙ උළාරපාමුජේජා. යම්පාවුසො භික්ඛු ධම්මකාමො
රහාති -පෙ- පියසමුද්‍යභාරො අභිධම්මෙ අභිවිතයෙ උළාරපාමොජේජා. අයමි
ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු සනතුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙහි වීචර-
පිණ්ඩපාතසෙනාසනාගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි. යම්පාවුසො
භික්ඛු සනතුට්ඨො හොති ඉතරීතරෙහි වීචරපිණ්ඩපාතසෙනාසන-
ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

සුත ව පරං ආවුසො භික්ඛු ආරඤ්චරියො විහරති, අකුසලානං
ධම්මානං පභානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදය ථාමවා දළභපරකක-
මො, අනිකඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. යම්පාවුසො භික්ඛු -පෙ- අයමි
ධම්මො නාථකරණො.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමෙ කලණ මිතුරන් ඇත්තේ, කලණ යහළුවන් ඇත්තේ කලණමිතුරනට නැමුණේ වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමෙ කලණ මිතුරන් ඇත්තේ කලණ යහළුවන් ඇත්තේ කලණමිතුරනට ම නැමුණේ වේ' යන යමෙක් ඇද්ද මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමෙ සුවව වෙයි, සුවව බව කරන දහමුත් ගෙන් යුක්ත වූයේ ඉවසනුයේ කරන අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගන්නේ වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමෙ සුවව වෙයි ... අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගන්නේ වේ' යන යමෙක් ඇද්ද මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, 'කුම කෙරෙම ද?'යි අසා කළ යුතු වූ සබරම්සරුවන් ගේ යම් කුණු මහත් කටයුතු කෙනෙක් ඇද්ද මහණ තෙමේ එහි දක්ෂ ද අනලස් ද එයට උපායමාර්ග වූ නුවණින් සමන්විත ද, එය කරනුයෙහි සමර්ථ ද එය පිළිබඳ විචාරණයෙහි සමර්ථ ද වෙයි. ඇවැත්ති, ... සබරම් සරුවන් ගේ යම් කුණු - මහත් කටයුතු කෙනෙක් ඇද්ද, ... එය පිළිබඳ විචාරණයෙහි සමර්ථ ද වේ යන යමෙක් ඇද්ද, මේත් නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ ධර්මය කැමැත්තේ වෙයි. ප්‍රිය සමුද්ගාර ඇත්තේ වෙයි. අභිධර්මයෙහි අභිවිනයයෙහි බහුල ප්‍රමොදය ඇත්තේ වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමේ ධර්මය කැමැත්තේ වෙයි ... අභිධර්මයෙහි අභිවිනයයෙහි බහුල ප්‍රමොදය ඇත්තේ වෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ ඉතරෙතර විවර පිණ්ඩපාත ගයනාසන භ්ලානප්‍රත්‍යය ගෞතමා පරික්කාරයන් ගෙන් සතුටු වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමේ ඉතරෙතර විවර පිණ්ඩපාත ගයනාසන භ්ලාන ප්‍රත්‍යය පිණ්ඩපාත ගයනාසන භ්ලාන ප්‍රත්‍යය ගෞතමා පරික්කාරයන්ගෙන් සතුටු වේ' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමේ අකුසල්දහමුත් පහ කරනුවට කුසල් දහමුත් පිළිලබනුවට ආරබ්ධ වීර්ය ඇත්තේ, බල ඇත්තේ, දඩ් වැර ඇත්තේ, කුසල් දහම් ලබනුවට බහා නොතැබූ වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමේ... ආරබ්ධ වීර්ය ඇත්තේ... කුසල් දහම් ලබනුවට බහා නොතැබූ වීර්ය ඇත්තේ වෙසෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපකෙකන සමන්තාගතො විරක්කමි විරහාසිතමි සරිතා අනුසාරිතා. යමපාවුසො භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපකෙකන සමන්තාගතො විරක්කමි විරහාසිතමි සරිතා අනුසාරිතා, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

පුන ච පරං ආවුසො භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයථගාමිනියා පඤ්ඤා සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බදිකාය සමමා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. යමපාවුසො භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයථගාමිනියා පඤ්ඤා සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බදිකාය සමමා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා, අයමි ධම්මො නාථකරණො.

ඉමෙ දස ධම්මා බහුකාරා.

කත මෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා? දස කසිණායතනානි: පඨවි-කසිණමෙකො සඤ්ජානාති උඤ්ඤං අධො තිරියං අඤ්ඤං අපථමාණං, ආපොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- තෙජොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- වායොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- නිලකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- පිතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- ලොහිතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති පෙ- ඔදනකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- ආකාසකසිණමෙකො සඤ්ජානාති -පෙ- විඤ්ඤාණකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උඤ්ඤං අධො තිරියං අඤ්ඤං අපථමාණං ඉමෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා.

කතමෙ දස ධම්මා පරිඤ්ඤායා? දසායතනානි: චක්ඛායතනං, රූපායතනං, සොතායතනං, සද්දායතනං, සානායතනං, ගන්ධායතනං, ජිව්හායතනං, රසායතනං, කායායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං.

ඉමෙ දස ධම්මා පරිඤ්ඤායා.

කතමෙ දස ධම්මා පහාතබ්බා? දස මිච්ඡකා: මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡා-සකුප්පො, මිච්ඡාවාචා, මිච්ඡාකම්මනො, මිච්ඡාආජිවො, මිච්ඡා-වායාමො, මිච්ඡාසති, මිච්ඡාසමාධි, මිච්ඡාඤ්ඤාණං, මිච්ඡාවිමුක්ඛි. ඉමෙ දස ධම්මා පහාතබ්බා.

කතමෙ දස ධම්මා භානභාගියා? දස අකුසලකම්මපථා: පාණාති-පාතො, අදිත්තාදුතං, කාමෙසු මිච්ඡාවාරො, වුසාවාදෙ, පිසුණා වාචා, ඵරුසා වාචා, සමථප්පලාපො, අභිජ්ඣා, බ්‍යාපාදෙ, මිච්ඡාදිට්ඨි. ඉමෙ දස ධම්මා භානභාගියා.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමෙ බොහෝ කලකට පෙර කළ දෑ ද, බොහෝ කලකට පෙර කී දෑ ද, සිහි කරනුයේ, පුනපුනා සිහි කරනුයේ උතුම් ම සිහියෙන් ද ස්ථානෝචිත ප්‍රඥයෙන් ද සමන්විත වූයේ, ස්මාතිමත් වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමෙ සිහි කරනුයේ පුන පුනා සිහි කරනුයේ ස්මාතිමත් වෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

තව ද අනෙකක් කියමි. ඇවැත්ති, මහණ තෙමෙ ඉපැද්ම ද නැස්ම ද පිරිසිදිනු සමත් වූ, ලොභ ස්කකාදීන් විදලනුයෙහි සමත් වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන, පිරිසිදු ප්‍රඥයෙන් සමන්විත වූයේ ප්‍රඥවත් වෙයි. ඇවැත්ති, 'මහණ තෙමෙ ඉපැද්මත් වැනැස්මත් පිරිසිදිනු සමත් වූ, ලොභ ස්කකාදීන් විදලනුයෙහි සමත් වූ, මොනොවට දුක් වැනැස්මට යන පිරිසිදු ප්‍රඥයෙන් සමන්විත වූයේ ප්‍රඥවත් වේ' යන යමෙක් ඇද්ද, මේ ද නාටකරණ ධර්මයෙක.

මේ බහුපකාර ධර්ම දශය යැ.

භාවයිතව්‍ය ධර්ම දශය කවර යැ? කසිණායතන දශය යැ: එකෙක් උඩ යට සරසැ දෙකක් නො වූ (එකක් ම වූ) පඨවී කසිණය හඳුනයි. එකෙක්... ආපොකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... තෙජොකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... වායොකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... නිලකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... පිතකසිණය හඳුනයි. එකෙක්... ලොභිතකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... ඔද්‍යතකසිණය හඳුනයි, එකෙක්... ආකාසකසිණය හඳුනයි, එකෙක් උඩ යටැ සර සැ දෙකක් නො වූ (එකක් ම වූ) අප්‍රමාණ වූ විඤ්ඤාණකසිණය හඳුනයි. මේ භාවයිතව්‍ය ධර්ම දශය යැ.

පරිඥෙය ධර්ම දශය කවර යැ? චක්ෂුරායතනය රූපායතනය ශ්‍රොත්‍රායතනය ශබ්දායතනය ස්පර්ශායතනය ගන්ධායතනය ජීව්වායතනය රසායතනය කායායතනය ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනය යන ආයතන දශය යැ.

මේ පරිඥෙය ධර්ම දශය යැ.

ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දශය කවර යැ? මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය මිථ්‍යාසංකල්පය මිථ්‍යා-වචනය මිථ්‍යාකර්මාන්තය මිථ්‍යා ආර්ථය මිථ්‍යාව්‍යායාමය මිථ්‍යාස්මාතික මිථ්‍යාසමාධිය මිථ්‍යාඥනය මිථ්‍යාවිමුක්තිය යන මිථ්‍යාතියෝ යැ. මේ ප්‍රභාතව්‍ය ධර්ම දශය යැ.

භානාහික ධර්ම දශය කවර යැ? ප්‍රාණාතිපාතය අදන්තාදනය කාම-මිථ්‍යාවාරය මාෂාවාදය පිසුණුවචනය පරුෂවචනය සම්ප්‍රලාපය අභිධ්‍යාව ව්‍යාපාදය මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය යන අකුශල කර්මපථ දශය යැ. මේ භානාහික ධර්ම දශය යැ.

කතමෙ දස ධම්මා විසෙසභාගියා? දසකුසලකමපථා : පාණාති-
පාතා වෙරමණී, අදින්නාදනා වෙරමණී, කාමෙසු මිට්ඨාචාරා වෙරමණී,
වුසාවාද වෙරමණී, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී, ඵරුසාය වාචාය
වෙරමණී, සමථපලාපා වෙරමණී, අනභිජ්ඣා, අබ්‍යාපාදෙ, සමොදිට්ඨි.
ඉමෙ දස ධම්මා විසෙසභාගියා.

කතමෙ දස ධම්මා දුස්සවිච්ඡක්ඛා? දස අරියවාසා : ඉධාචුසො භික්ඛු
පඤ්ඤාඛට්ඨපභිතො භොති ඡළඛගසමන්තාගතො ඵකාරකෙඛා චතුරා-
පසෙසනො පත්තුත්තපථෙවකසචෙචා සමවයසට්ඨසනො අනාවල-
සඬකපෙපා පසසද්ධිකායසඬාරො සුචිත්තවිතො සුචිත්තපඤ්ඤා.

කථංඤ ආචුසො භික්ඛු පඤ්ඤාඛට්ඨපභිතො භොති: ඉධාචුසො
භික්ඛුතො කාමච්ඡන්ද පභිතො භොති, බ්‍යාපාදෙ පභිතො භොති.
චිතමිද්ධං පභිතං භොති, උද්ධවකුක්ඛචං පභිතං භොති, විචිකිට්ඨා
පභිතා භොති. ඵං ඛො ආචුසො භික්ඛු පඤ්ඤාඛට්ඨපභිතො භොති,

කථංඤ ආචුසො භික්ඛු ඡළඛගසමන්තාගතො භොති: ඉධාචුසො
භික්ඛු චක්ඛුතා රූපං දිස්වා නෙව සුමනො භොති න දුම්මනො,
උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සමපජානො, සොනෙන සග්ගං සුඤ්ඤා
-පෙ- සානෙන ගන්ධං සාධිඤ්ඤා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨබ්බං ඵුසිඤ්ඤා
-පෙ- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙව සුමනො භොති න දුම්මනො,
උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො සමපජානො. ඵං ඛො ආචුසො භික්ඛු
ඡළඛගසමන්තාගතො භොති.

කථංඤ ආචුසො භික්ඛු ඵකාරකෙඛා භොති: ඉධාචුසො භික්ඛු
සතාරකෙඛන වෙනසා සමන්තාගතො භොති. ඵං ඛො ආචුසො
භික්ඛු ඵකාරකෙඛා භොති.

කථංඤ ආචුසො භික්ඛු චතුරාපසෙසනො භොති: ඉධාචුසො භික්ඛු
සඬාරායෙකං පටිසෙවති, සඬාරායෙකං අධිවාසෙති, සඬාරායෙකං
පරිවජෙජ්ඣති, සඬාරායෙකං විනොදෙති. ඵං ඛො ආචුසො භික්ඛු
චතුරාපසෙසනො භොති.

විශේෂභාගික ධර්ම දශය කවර යැ? ප්‍රාණවධයෙන් වැළැක්ම, අදත්තා-
ද්‍රායෙන් වැළැක්ම, කාමමිත්‍රාචාරයෙන් වැළැක්ම, බොරැකීමෙන්
වැළැක්ම, කේලාමි කීමෙන් වැළැක්ම, පරොස් බයින් වැළැක්ම, සම්ඵ-
ප්‍රලාපයෙන් වැළැක්ම, අනභිධ්‍යාව, අව්‍යාපාදය, සම්‍යග්දෘෂ්ටිය යන
කුසල කර්මපථ දශය යැ. මේ විශේෂභාගික ධර්ම දශය යැ.

දුෂ්ප්‍රතිවිධ්‍යා ධර්ම දශය කවර යැ? ආර්යවාස දශය යැ: ඇවැත්නි, මෙහි
මහණ තෙමේ අභිග පසෙකින් වියුක්ත වූයේ, අභිග සයෙකින් යුක්ත
වූයේ, එක් ම ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ, අපග්‍රයණ සතරක් ඇත්තේ, මොනොවට
බැහැරැ කරන ලද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ සත්‍ය ඇත්තේ, නො අඩු කොට මොනොවට
දුරු කරන ලද එෂණ ඇත්තේ, නොකැලැබුණු කල්පනා ඇත්තේ, සංයිදුණු
කායසංස්කාර ඇත්තේ, මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ, මොනොවට මිදුණු
ප්‍රඥ ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් අභිග පසෙකින් වියුක්ත වේ ද
යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහුගේ කාමච්ඡක්‍රය ප්‍රභීණ වෙයි, ව්‍යාපාදය
ප්‍රභීණ වෙයි, ජිනමිද්ධය ප්‍රභීණ වෙයි, උද්ධවචකුක්කුච්චය ප්‍රභීණ වෙයි,
විවික්ච්ඡාව ප්‍රභීණ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ අභිග
පසෙකින් වියුක්ත වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් අභිග සයෙකින් යුක්ත වේ ද
යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ ඇයින් රූපයක් දක නො ම සතුටු ද
වෙයි, නො ම නොසතුටු ද වෙයි. සිහි ඇත්තේ නුවණින් දත්තේ
උපෙක්ෂක වැ වෙසෙයි. කනිත් හඬක් අසා ... නැහැයෙන් ගඳක් අසා ...
දිවින් රසක් විඳ, ... කයින් හැපෙන දෑයක් පැහැයැ ... මනසින් දහම්
අරමුණක් සිතා නො ම සතුටු ද වෙයි, නො ම නොසතුටු ද වෙයි. සිහි
ඇත්තේ, නුවණින් දත්තේ, උපෙක්ෂක ද වැ වෙසෙයි. ඇවැත්නි,
මෙසේ ම මහණ අභිග සයෙකින් යුක්ත වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් එක ම ආරක්ෂාවක් ඇත්තේ
වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ සිහිය ම ආරක්ෂාව කොටැති
සිහින් යුක්ත වෙයි. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම එක් ආරක්ෂාවක්
ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, කෙසේ නම් මහණ තෙමේ අපග්‍රයණ සතරක් ඇත්තේ වේ ද
යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් සලකා එකක් සෙව්වි,
නුවණින් බලා එකක් ඉවසයි, නුවණින් බලා එකක් පහ කෙරෙයි, නුවණින්
බලා එකක් ඉවත් කරයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ අපග්‍රයණ
සතරක් ඇත්තේ වෙයි.

කථංඤ්ච ආවුසො භික්ඛු පනුනතපච්චෙකසච්චො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛුනො යානි හි පුට්ඨසමණොභමණානං පුට්ඨපච්චෙකසච්චානි සබ්බානි තාහි නුනතානි හොතති පනුනතානි චක්ඛානි චන්තානි මුක්ඛානි පභි-
නානි පටිපසස්ඤ්ඤානි, එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු පනුනතපච්චෙක-
සච්චො හොති.

කථංඤ්ච ආවුසො භික්ඛු සමචයසට්ඨෙසනො හොති; ඉධාවුසො භික්ඛුනො කාමෙසනා පභිනා හොති, භවෙසනා පභිනා හොති, බ්‍රහ්මචරියෙසනා පටිපසස්ඤ්ඤා හොති. එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු සමචයසට්ඨෙසනො හොති.

කථංඤ්චාවුසො භික්ඛු අනාවලසඤ්ඤාපො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛුනො කාමසඤ්ඤාපො පභිනො හොති, බ්‍යාපාදසඤ්ඤාපො පභිනො හොති, විභිංසාසඤ්ඤාපො පභිනො හොති එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු අනාවලසඤ්ඤාපො හොති.

කථංඤ්ච ආවුසො භික්ඛු පසස්ඤ්ඤාකායසඤ්ඤාපො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛු සුඛස්ස ච පභානා දුක්ඛස්ස ච පභානා පුබ්බෙව සොමනස්සදෙමන-
ස්සානං අත්ථගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසනිපාරිසුද්ධං චතුස්සං ඤානං
උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු පසස්ඤ්ඤාකායසඤ්ඤාපො
හොති.

කථංඤ්චාවුසො භික්ඛු සුචිත්තවික්කො හොති: ඉධාවුසො භික්ඛුනො රාගාවික්කං චිත්තං හොති, දෙසාවික්කං චිත්තං හොති, මොහාවික්කං චිත්තං හොති. එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු සුචිත්ත-
වික්කො හොති.

කථංඤ්චාවුසො භික්ඛු සුචිත්තපඤ්ඤා හොති: ඉධාවුසො භික්ඛු රාගො මෙ පභිනො උච්ඡන්තමුලො තාලාවස්ථිකතො අනභාවං කතො
ආයතිං අනුප්පාදධම්මො'ති පජානාති, දෙසො -පෙ- මොහො -පෙ-
පජානාති, එවං ඛො ආවුසො භික්ඛු සුචිත්තපඤ්ඤා හොති.

ඉමෙ දස ධම්මං දුප්පට්ඨිජ්ඣා.

ඇවැත්නි, කෙසේ නම් මහණ තෙමේ මොනොවට බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යක්ක සත්‍ය ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්නි, බොහෝ මහණ බමුණන් ගේ යම් බොහෝ ප්‍රත්‍යක්ක සත්‍ය කෙනෙක් වෙත් ද, මෙහි මහණහු විසින් ඔහු හැම බැහැර කරන ලද්දහු, දුරු කරන ලද්දහු, හැර දමන ලද්දහු, පහ කරන ලද්දහු, මුදන ලද්දහු, එ හෙයින් ම ප්‍රතීණ වූවාහු, සංසිදුණාහු වෙත්. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම බැහැර කරන ලද ප්‍රත්‍යක්ක සත්‍ය ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් නො අඩු කොට, මොනොවට දුරු කරන ලද එෂණා ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහු ගේ කාම එෂණාව ප්‍රතීණ වෙයි, හව එෂණාව ප්‍රතීණ වෙයි, බ්‍රහ්මචරියා එෂණාව සංසිදුණේ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ මොනොවට නො අඩු කොට දුරු කරන ලද එෂණා ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් නො කැලැබුණු කල්පනා ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහුගේ කාම සංකල්පය ප්‍රතීණ වෙයි, ව්‍යාපාද සංකල්පය ප්‍රතීණ වෙයි, විභිංසා සංකල්පය ප්‍රතීණ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ නො කැලැබුණු සංකල්ප ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් සංසිදුණු සංස්කාර ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ සුඛවේදනාවගේ ද ප්‍රභාණයෙන් දුඃඛවේදනාවගේ ද ප්‍රභාණයෙන් පළමු කොට ම සොම්නස් දෙමනස් වේදනාවන් දුරු වීමෙන් දුක් ද නොවූ සුව ද නොවූ, උපෙක්ෂාවගේ ද ස්මෘතියගේ ද පිරිසිදු බව ඇති සතරවන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ සංසිදුණු කායසංස්කාර ඇත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ වේද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණහුගේ සිත රාගය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, දොෂය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි, මොහය කෙරෙන් මිදුණේ වෙයි. ඇවැත්නි, මෙසේ ම මහණ තෙමේ මොනොවට මිදුණු සිතැත්තේ වෙයි.

ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥව ඇත්තේ වේද යත්: ඇවැත්නි, මෙහි මහණ තෙමේ 'මාගේ' රාගය ප්‍රතීණ ය සිද්ධ දමන ලද මුල් ඇත්තේ ය, උදුරන ලද තල් රුකක් මෙන් කරන ලද්දේ යැ නැවැත නොහටගන්නා බවට පැමිණියේ ය, යළි නො උපදනා ස්වභාවය ඇත්තේ වේ යැ' යි දනී. ඇවැත්නි, මහණ තෙමේ මෙසේ ම මොනොවට මිදුණු ප්‍රඥ ඇත්තේ වෙයි.

මේ දුෂ්ප්‍රතිවිධාය ධර්ම දශය යැ.

කතමෙ දස ධම්මා උපපාදෙතඛබ්බා? දස සඤ්ඤා: අසුභසඤ්ඤා, මරණ සඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකකුලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අනිච්ච-සඤ්ඤා, අනිච්ච දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, පභ්‍යානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා නිරෝධසඤ්ඤා. ඉමෙ දස ධම්මා උපපාදෙතඛබ්බා.

කතමෙ දස ධම්මා අභිඤ්ඤායා? දස නිජ්ජරවස්ථුනි: සම්මාදිට්ඨිසං මිච්ඡාදිට්ඨි නිජ්ජිණ්ණාහොති යෙ ව මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමගවන්ති. තෙ වසං නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති. සම්මාදිට්ඨි-පච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

සම්මාසංඛ්‍යාපසං මිච්ඡාසංඛ්‍යාපෙතා නිජ්ජිණ්ණා හොති, යෙ ව මිච්ඡාසංඛ්‍යාපපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමගවන්ති, තෙ වසං නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති, සම්මාසංඛ්‍යාපපච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

සම්මාවාචසං මිච්ඡාවාචා නිජ්ජිණ්ණා හොති, යෙ ව මිච්ඡාවාචපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමගවන්ති, තෙ වසං නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති, සම්මාවාචපච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

සම්මාකම්මන්තසං මිච්ඡාකම්මන්තො නිජ්ජිණ්ණා හොති, යෙ ව මිච්ඡාකම්මන්තපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමගවන්ති, තෙ වසං නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති, සම්මාකම්මන්තපච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

සම්මාආර්ථිවසං මිච්ඡාආර්ථිවො නිජ්ජිණ්ණා හොති, යෙ ව මිච්ඡා-ආර්ථිවපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමගවන්ති, තෙ වසං නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති, සම්මාආර්ථිවපච්චයා ව අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිදුරිං ගව්ඡන්ති.

උත්පාදයිතව්‍යා ධර්ම දශය කවර යැ? අග්‍රහසංඥාව, මරණසංඥාව, ආහාරයෙහි ප්‍රතිකූලසංඥාව, සියලු ලොවෙහි අනභිරත සංඥාව, අනිත්‍ය-සංඥාව, අනිත්‍යයෙහි දුඃඛසංඥාව, දුකෙහි අනාත්ම සංඥාව, ප්‍රාභාණසංඥාව, වීරාගසංඥාව, නිරෝධසංඥාව යන දශ සංඥාවෝ යැ. මේ උත්පාදයිතව්‍යා දශ ධර්මයෝ යැ.

අභිඥෙය ධර්ම දශය කවර යැ? දශ නිර්ජර වස්තූහු (අකුසල් දිරා යෑමට කරුණු වන දෑ) ය. සමාග්දාෂ්ටිකයා ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යා-දාෂ්ටිය දිරාපත් වෙයි, මිත්‍යාදාෂ්ටිප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුසල ධර්මයෝ උපදනාහු ද ඔහුගේ සන්තානයෙහි ඒ අකුසල්හු ද දිරාපත් වෙත්. සමාග්දාෂ්ටි ප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල ධර්මයෝ භාවිතායෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමාක්සඛිකල්පනා ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාසඛිකල්පය දිරා ගියේ වෙයි. මිත්‍යාසඛිකල්පප්‍රත්‍යයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුසල ධර්මයෝ උපදනාහු ද, ඔහුගේ (සන්තානයෙහි) ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාක්සඛිකල්පප්‍රත්‍යයෙන් ද නොයෙක් කුසල ධර්ම-යෝ භාවිතායෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමාග්වචන ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාවචනය දිරා ගියේ වෙයි. මිත්‍යාවචන ප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුසල ධර්ම කෙනෙක් හටගන්නාහු ද, ඔහුගේ සන්තානයෙහි ඒ අකුසල්හු ද දිරා ගියාහු වෙත්. සමාග්වචනප්‍රත්‍යයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවිතා-යෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමාක්කර්මාන්ත ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාකර්මාන්තය දිරා ගියේ වෙයි. මිත්‍යාකර්මාන්තප්‍රත්‍යයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුසල ධර්ම කෙනෙක් හටගන්නාහු ද, ඔහුගේ සන්තානයෙහි ඒ අකුසල්හු ද දිරා ගියාහු වෙත්. සමාක්කර්මාන්තප්‍රත්‍යයෙන් ද නොයෙක් කුසල්දහම්හු භාවිතායෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමාගාථීව්‍ය ඇත්තහුගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාගාථීව්‍ය දිරාගියේ වෙයි. මිත්‍යාථීව්‍යප්‍රත්‍යයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුසල ධර්ම කෙනෙක් හටගන්නාහු ද, ඔහුගේ (සන්තානයෙහි) ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්, සමාගාථීව්‍යප්‍රත්‍යයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවිතායෙන් පරිපූර්ණත්වයට යෙත්.

සමොවායාමසස මිච්ඡාවායාමො නිජජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡාවායාමපච්චයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජජිණ්ණො භොන්ති. සමො වායාමපච්චයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිසුරිං ගව්ඡන්ති.

සමොසතිසස මිච්ඡාසති නිජජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡාසති-පච්චයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජජිණ්ණො භොන්ති, සමොසතිපච්චයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිසුරිං ගව්ඡන්ති.

සමොසමාධිසස මිච්ඡාසමාධි නිජජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡා-සමාධිපච්චයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජජිණ්ණො භොන්ති, සමොසමාධිපච්චයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිසුරිං ගව්ඡන්ති.

සමොඤ්ඤාසස මිච්ඡාඤ්ඤාං නිජජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡා-ඤ්ඤාපච්චයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජජිණ්ණො භොන්ති, සමොඤ්ඤාපච්චයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිසුරිං ගව්ඡන්ති.

සමොවිමුක්තිසස මිච්ඡාවිමුක්ති නිජජිණ්ණො භොති. යෙ ච මිච්ඡා-විමුක්තිපච්චයා අනෙතෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සමභවන්ති, තෙ වසස නිජජිණ්ණො භොන්ති, සමො විමුක්තිපච්චයා ච අනෙතෙ කුසලා ධම්මා භාවනා පාරිසුරිං ගව්ඡන්ති.

ඉමෙ දස ධම්මා අභිකෙඤ්ඤායා,

කතමෙ දස ධම්මා සචරිකාතඛිං? දස අසෙක්ඛා ධම්මා: අසෙක්ඛා සමොද්ධි, අසෙක්ඛා සමොසඛිකපෙට්ඨා, අසෙක්ඛා සමොවාචා, අසෙක්ඛා සමොකමමනෙට්ඨා, අසෙක්ඛා සමොආජිට්ඨා, අසෙක්ඛා සමොවායාමො, අසෙක්ඛා සමොසති, අසෙක්ඛා සමොසමාධි, අසෙක්ඛා සමොඤ්ඤාං, අසෙක්ඛා සමොවිමුක්ති.

ඉමෙ දස ධම්මා සචරිකාතඛිං.

සමාග්චාර්යායාමය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාවාර්යායාමය දිරා ගියේ වෙයි, මිත්‍යාවාර්යායාමප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඒ අකුසල්හු ද ඔහුගේ (සන්තානයෙහි) දිරාගියාහු වෙත්. සමාග්චාර්යායාමප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

සමාක්ස්මානිය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාස්මානිය දිරා ගියේ වෙයි. මිත්‍යාස්මානිප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඔහු ගේ ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාක්ස්මානිප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

සමාක්සමාධිය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාසමාධිය දිරාගියේ වෙයි. මිත්‍යාසමාධිප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඔහු ගේ ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාක්සමාධිප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

සමාග්ඥානය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාඥානය දිරාගියේ වෙයි. මිත්‍යාඥානප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඔහුගේ ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාග්ඥානප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

සමාග්චිත්‍රික්කිය ඇත්තහු ගේ (සන්තානයෙහි) මිත්‍යාචිත්‍රික්කිය දිරා ගියේ වෙයි. මිත්‍යාචිත්‍රික්කිප්‍රත්‍යයයෙන් යම් නොයෙක් ලාමක අකුශල ධර්ම කෙනෙකුත් හටගන්නාහු ද, ඒ අකුසල්හු ද දිරාගියාහු වෙත්. සමාග්චිත්‍රික්කිප්‍රත්‍යයයෙන් ද නොයෙක් කුසල් දහම්හු භාවනායෙන් පිරිමට යෙත්.

මේ අභිඥාය (වෙසෙයි නුවණින් දත යුතු) ධර්ම දශය යැ.

සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම දශය කවර යැ? අශෛක්ෂ සමාග්දෘෂ්ටිය, අශෛක්ෂසමාක්සභිකල්පය, අශෛක්ෂ සමාග්වචනය, අශෛක්ෂ සමාක්කර්මාන්තය, අශෛක්ෂ සමාගාර්ථවය, අශෛක්ෂ සමාග්චාර්යායාමය, අශෛක්ෂ සමාක්ස්මානිය, අශෛක්ෂ සමාක්සමාධිය, අශෛක්ෂ සමාග්ඥානය, අශෛක්ෂ සමාග්චිත්‍රික්කිය යන අශෛක්ෂ ධර්ම දශය යැ.

මේ සාක්ෂාත්කර්තව්‍ය ධර්ම දශය යැ.

ඉති ඉමෙ සත ධම්මා භූතා තච්ඡා තථා අවිතථා අනඤ්ඤථා සමමා තථාගතෙන අභිසම්බුද්ධා'ති.

ඉදමචොචායසමා සාරිපුකෙතො. අකතමනා තෙ භික්ඛු ආයසමනො සාරිපුකතස්ස භාසිතං අභිනාසුනති.

දසුකතරසුකතං නිවසීතං එකාදසමං.

පාටීකවග්ගො' නිවසීතො

තස්සද්දුනං:

පාටීකො ච¹ උදුඛරං² චකකචතඨි අග්ගඤ්ඤකං
සමපසාදං ච පාසාදං³ මහාපුරිසලකඛණං
සිගාලාචානාටියකං⁴ සඬගීති ච දසුකතරං
එකාදසභි සුකෙතභි පාටීකවග්ගො'ති වුවචති,

නිවසීතො දීඝනිකායො.

-
1. පාටීකවග්ගො (ආයු සංඝා)
 2. පාටීකංච (සංඝා) පාටීකොදුම්ඛරී චෙට්ඨ ()
 3. සමපසං-අනපාසාදං (මජ්ඣං)
 4. සිගාලාචානාටියක. (මජ්ඣං)

මෙසේ භූත වූ තරා වූ තර වූ අවිතර වූ අනන්‍යර වූ මේ සියයෙන් ධර්මයෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් මනා කොට විශිෂ්ට ඥානයෙන් දැනගන්නා ලද්දකි”.

ආයුෂමත් ශාරීපුත්‍ර තෙරණුවෝ මෙය වදළහ. ආරාධිත සිත් ඇති ඒ මහණහු ආයුෂමත් ශාරීපුත්‍රයන් ගේ වචනය මැනවැ යි පිළිගත්හ.

එකොළොස්වන දශෝත්තර සූත්‍රය නිමියේ යැ.

පාරිකවර්ගය යි.

මේ එහි උද්දනය යැ:

පාරික සූත්‍රය ද උදුම්බර සූත්‍රය ද චක්‍රවර්ත්ති සූත්‍රය ද අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය ද සම්ප්‍රසාදන සූත්‍රය ද පාසාදික සූත්‍රය ද මහාසුරුෂලක්ෂණ සූත්‍රය ද ගාගාලසූත්‍රය ද ආටානාටියක සූත්‍රය ද සධ්ගිති සූත්‍රය ද දශෝත්තර සූත්‍රය ද යන එකොළොස් සූත්‍රයන් කරණ කොට ගෙන පාරික වර්ගය යැ යි කියනු ලැබේ.

දික්සතිය නිමියේ යි.

දීඝනිකාසෙ-පාටිකවග්ගෙ

ගාථාදීපාද-සූචි

අ

අකණං අච්ඡං සුභං 320, 340
 අකෙකාධිකුචි අදිට්ඨති අද්ධි 258
 අකෙකාසහණ්ඛන විහෙසකාරී 278
 අකබ්බිමයො භොති
 අගාරමාවසං 242
 අකඛ්ඤ්ඤායො වාරුණි නව්ව-

ගිතං 296

අකෙච්චි දිබ්බන්ති සුරං-
 පිබ්බන්ති 296

අභිගිරසස්ස නමඤ්ච 316, 334

අඤ්ඤදඤ්ඤාහරො මිත්තො 300

අඤ්ඤදඤ්ඤාහරො භොති 298

අතිසිතං අතිඋණං 296

අත්ථධම්ම සංභිතං පුරෙගිරං 252

අථ වෙ පබ්බජති හවති

විපාකො 286

අථ වෙපි පබ්බජති යො

මනුජො 274

අභියොගිතො ව නිපුණො 270

අමඤ්ඤී අනුචඤ්ඤාමනං ...

අමනුස්සාපි තං වන්දන්ති 316, 318

320, 324, 336, 338, 342

අවිවාදවඩ්ඪනකාරීං සුගිරං 278

ඉ

ඉතො සා උත්තරා දිසා 324, 342

ඉතො සා දකඛිණා දිසා 324, 342

ඉත්ථිවාහනං කඤ්ඤා 322, 340

ඉධ මහීපතිස්ස කාමභොගී 264

ඉත්තො සොමො වරුණො ව

330, 342

උ

උට්ඨානකො අනලසො 314

උත්තරෙන කපිවන්තො 322, 340

උපකාරො ව යො මිත්තො 332

උබ්බමුසස්සිතලොමවාසසො 254

උසස්සරසෙය්‍යා පරදුරසෙවනා 296

එ

එකෙන භොගෙ භුඤ්ජෙය්‍යා 302

එණෙය්‍යජඤ්ඤාති තමාහු

පුග්ගලා 256

එතෙ ධො සංඛාතා ලොකෙ 310

එතෙ නිමිත්තෙ වත්තාරො 292

එවං නං තස්ස ජානන්ති 316, 320

336, 338

එවං භොගෙ සමාගන්තො 302

කු

කුමාරිවාහනං කඤ්ඤා 322, 340

කුමාරිණ්ඩානං ආධිපති 318, 336

කො

කොණාගමනස්ස නමඤ්ච 314, 334

ක

කජ්ජභොජනං අථ ලෙය්‍ය

සාධියං 250

කක්ඛියො සෙට්ඨො ජනෙතස්මිං ...

ග

ගන්ධබානං ආධිපති 316, 336

ගන්ධබාසුරයකකිරකබ්බෙති

282

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ගාරාදිපාද සූචි

ගා
ගාවිං එකවුරං කථා 320

ගි
ගිහිනොපි ඉජ්ඤාති යථාහණතො 280

ගිහිමපි සත්තං උපවික්ඛති ජනො 276

ගිහිපි ධර්මොද්දන ධනෙන වඩංඛති 266

ගෙ
ගෙහමාවසති වෙ තථා විධෙ 254
ගෙහමාවසති නරො අපබ්බජ්ජ 260

ගො
ගොපාලො සුප්පගෙධොව 330, 348

ව
වට්ඨිය පුන ඉධාගතො සමානො 248, 252

ජ
ජන්ද්‍ර දෙසා හයා මොහා 290, 292

ජි
ජිව්ඤ්ඤාචක සංග්ගෙස්ස 324, 342

ඤා
ඤාතිහි මිකෙහි ව ඛන්ධවෙති ව 266

ත
තස්ස නිව්වඵලා රුක්ඛා 322, 342
තස්මා එවං වදෙමසෙ 316, 318 320
324, 336, 338, 342

තස්ස ව නගරා අහු 322, 340
තස්සෙකවාදකරා බහු ගිහී ව
පබ්බජිතෙ ව 286

ත
තං කථා ඉතො වුතො
දිවමුපපජ්ජ 282

තං කථාන ඉතො වුතො දිවං 260
තං කමං කථා කුසලං සුමුද්‍රයං 256

තං ගිහිසසපි තදස්ස ජොතකං 250
තං ලක්ඛණං නු බහවො සමාගතා 276
තං වෙය්‍ය ඤාත්තා සමාගතා 286

තු
තුලිය පටිවිචිය විත්තසිත්තා 264

තෙ
තෙන සො සුවරිතෙන කම්මනා 254

තෙනාහු නං අතිනිපුණං
විචක්ඛණං 268
තෙනෙව සො සුගතිසු
පෙවචමොදති 268

ද
දනඤ්ඤා පෙය්‍යාවජ්ජඤ්ඤා 310
දනමපි වක්ඛවරියතඤ්ඤා 250

න
න ව විසටං නව විසාවි 270
න තෙ බිජං පවජන්ති 320, 340
න දිවා සොප්පසිලෙන 296
න පාණිදණ්ණෙති පනාථ
ලෙඩ්ධනා 268

නා
නාගානං ආධිපති 320, 338

ගාලාදිපාද සූචි

ප

පඤ්ඤාපටිලාභගමනෙත කම්මුනා	258
පටිභොගියා මනුරෙස්ස ඉධ	272
පණ්ඩිතො පිලසමපනෙතා	302, 310
පනාදෙ ඔපමඤ්ඤා ව	330 348
පබ්බජනී ව අනොමනිකකමො	254
පහුතපුනෙතා හවති තථාච්චො	262

පා

පාණාතිපාතං අදිනකාදුනං	290
පාපමිනෙතා පාපසට්ඨො	296

පි

පියදසකතො ගිහිපි සතෙතා ව	272
-------------------------	-----

පු

පුත්තාපි තසා ඛහවො	316, 318
	320, 324, 336, 338, 342
පුබ්බකමො සුවරිතෙසු අහු	272.
පුරෙ පුරතා පුරිමාසු ජාතිසු	244,
	256, 260

බ

බහුතරා පබ්බජිතසා ඉරියතො	262
බහු විවිධ නිමිත්තලක්ඛණඤ්ඤා	264
බ්‍යාකංසු වෙයාඤ්ඤානිකා	
සමාගතා	242, 246

භ

භවති පරිජනකාවො විධෙයො	
	252
භවති යදි ගිහි චිරං යපෙති	248

භූ

භූතානා නෙතො ඛලමුසිකායො	40
------------------------	----

ම

මනසො පියා හදයගාමිනියො	280
මරණ වධහයකතො විදිකා	248

මා

මාතා පිතා දිසා පුබ්බා	308
-----------------------	-----

මි

මිච්ඡාජීවිකා අවසන්ති සමෙන	
වුත්තිං	284

ය

යකකානං ආධිපති	324, 342
යතො උග්ගච්ඡති සුරියො	316, 334
යත් වොග්ගච්ඡති සුරියො	318, 338
යදි ඛත්තියො හවති භූමිපති	278
යදි ව ජහති සබ්බකාමභොගං	252
යසමා ව සඬහෙ එතෙ	310
යසා වුග්ගතෙ සුරියෙ	316, 336
යසා වොග්ගතෙ සුරියෙ	318, 338

යෙ

යෙ වාපි තිබ්බුතා ලොකෙ	316, 334
යෙන උක්කරතුරු රමො	320, 340
යෙන පෙතා පච්චවන්ති	318, 336

යො

යොධ සිතඤ්ඤා උණ්තඤ්ඤා	296
යො වාරුණි අධනො අකිඤ්ඤානො	296

ර

රඤ්ඤා හොති බහුජනො	286
-------------------	-----

රා

රාජා හොති සුදුසංඛිතියො	282
------------------------	-----

ගාථාදීපාද සූචි

ල

ලඬා මානුසකං හවං තතො 284

ලා

ලාභී අවජාදන වත්තමාක-
සාපුරුණානං 260

වි

විපසසක නමැත්තු 314, 334

වෙ

වෙදිකා යො සුවරිතසක ඛලං
272, 280
වෙහුතිසං සංහිතභෙදකාරිං 276
වෙසකභුසක නමැත්තු 314, 334

ස

සග්ගො වෙදයති නරො සුඛචලාති
284
සඛානනකො මිත්තකරො 310
සචෙ ව පබ්බමුපෙති තාදිසො
244, 246, 256, 258
සචෙ න පබ්බජ්ජමුපෙති තාදිසො
246, 258
සච්ච පටිකෙසු පුරිමාසු ජාතියා 274
සචෙච ව ධම්මෙ ව දම්මෙ ව සංයමෙ
242
සඤ්ඤා සිලෙන සුතෙන බුද්ධියා
266
සත්තවුසසදෙ ඉධාහිගවජති 250
සමාපාලාපං න අබුද්ධිතනි 280
ස සිහපුබ්බථි සුසංඝස්සිතො අහු 266
ස හි ව පන ධීතො අනොන
මනොන 264

සා

සාතාගිරො හෙමවතො 330, 348

සි

සිසොසු විජාචරණෙසු කමෙමසු
250

සි

සිහොති අත්තානං සමෙක්ඛියාන ...

සි

සුකසාළිකසඤ්ඤා 324, 342
සුගතිසු සො ඵලවිජාකං 270, 278
සුභුජො සුසු සුසංඝස්සිතො
සුජාතො 248

සෙ

සෙතා සුසුකකා මුද්දල සන්තිහා 274

සො

සො තෙන කමෙමන තිදිවං
සමකකම් 244
සො තෙන කමෙමන දිවං
අපකකම් 242, 262

හ

හත්තියානං අසසයානං 322, 340

හි

හිතං දෙවමනුසානං 316, 334

හො

හොති පානසමා නාම 296

දීඝනිකායෙ - පාටිකවගෙහ

සඤ්ඤානාමානුකකමනිකා

අඛෙර අඛෙරවතියො	322	ජලේදිපො	132
ආවානාටා	314	ජාලියො	34, 40
ආවානාටියං	313, 322, 324	ජීවංජිවක	324
ආලකමන්ද	322	කතොජස්සි	322
ආලවකො	330	කතොතලා	322
උට්ඨවච්ඡිත්තකා	324	කතොලා	322
උත්තරතුරු	320	කත්තලා	322
උදුම්බරිකාය	58	කාවතිංසා දෙවා	442
උදෙතං	16	කිත්ථුඛාණ්ණ පරිබ්බාජකාරාමො	28
කකුසන්ධසක	314	කුසිකා	442
කපිවහෙතා	322	කෙජස්සි	322
කලඤ්ඤානිවාපෙ	288	දලුහනෙමි	98
කසපසක	314	දෙවසුතො	330
කළාරමට්ඨකො	14, 16	ධතරටෙය්ඨා	316
කාමසෙටෙය්ඨා	330	ධරණි	322
කුටේරො	324	නවනවුතියො	322
කුටේරසක	322	නාටපුරියා	322
කුටේරනලිනි	324	නාතපුත්තො	194
කුසිනාටා	322	නාළඤ්ඤා	166
කෙතුමති	130	නිග්ගොධො	58, 62
කොණාගමිනො	314	නිසංඤ්ඤා	330
කොරකඛිකතියං	10	නිමොනාරතිනො	442
චුළුසු	10	නෙමි	320
බෙමා	304	පඤ්ඤාලවණ්ණො	330
ගග්ගරාය	468	පනාදෙ	332
ගිජ්ඣකුටා	60, 312	පරකුසිතනාටා	322
ගොතමකං	16, 142	පරකුසිනාටා	322
වන්දනො	330	පරනිමිතවසවකතිනො	442
වම්පායං	468	පසෙනදී	142
විහ්ගසෙනො	330	පාටිකපුත්තො	20
වුන්දසක	352	පාටා	352
වුන්දෙ	196	පාටායං	194

සංඝරාජාමාත්‍යකම්පිතා

පාචාරික ඔව්වන	166	විරුද්ධ	318
පාවේයාකා නං	352	විසාණ	322
පුණ්ණකො	330	වෙධඤ්ඤ	194
පුබ්බාරාමේ	136	වෙසාලියං	14
බාරාණසි	130	වෙසාලිං	16
බාරාණසෙයාකං	446	වෙසාලසක	314
හගලවතී	322	වෙසාලසක	312, 314, 322
හගලවගොකො	2, 56	වෙසාලසක	330
හාරාභාරො	136, 330	වෙළුම්වන	288
බීරණ්ඩුමහකො	12	සකෙකපු	194
මගධෙසු	96	සකාපුකකසක	316
මණි	330	සකා	142
මලෙලසු	2, 352	සකො	130
මහානෙරු	320	සකාමං	16
මහාපනාදෙන	132	සකාමො	56, 58
මාණි	330	සකාමො	330
මානලී	330	සකාමො	196
මාතුලායං	96	සාරිපුකො	166
මෙකෙකො	130	සාවතීයං	136
මිහාරමාතුපාසාදෙ	136	සිවිසක	311, 314
මුච්චිකො	330	සිහලකො	288
මොරනිවාරො	60	සිවකො	330
යාමා	442	සුදසකො	320
රාජගහො	288, 312	සුනකකො	4
වජ්ජිනාමේ	8, 14, 16	සුපාගෙධො	330
වරුණො	330	සුමාගධාය	60
වාසෙට්ඨහාරභාරො	136	සුමුඛො	330
විජිතාවි	236	සෙරිසකො	330
විපසිසක	314	සොමො	330

දිසනිකායෙ පාටිකවග්ගෙ

පදනුකකමනිකා

අ		අ	
අකඛපාකිමං	320	අගාරිකභූතො	222
අකඛපාකො	150, 254	අභුතො	292
අකණං	320	අග්ගඤ්ඤ	380
අකණ්ඨඅසුකකපිපාකං	388	අග්ගඤ්ඤං	16, 40
අකණ්ණා	150	අග්ගපට්ඨා	78, 84
අකමොසෙභි	384	අගභි	366
අකසිරලාභී	190	අඛාරකාසුපමා	502
අකිච්ඡලාභී	190	අඛරිසසක	316
අකිත්තස ඤජනනී	292	අචිරකාරිකං	352
අකිඤ්ඤා	296	අචෙලකො	64
අකුපං ඤාණං	470	අචෙලො	10
අකුපා වෙතොවිච්ඡිත්තී	470	අච්චිං	42
අකුලං	296	අච්ඡන්තී	158
අකුසලකමමපථා	462	අච්ඡරියානං	308
අකුසලධාතුයො	362	අච්ඡාදෙසි	144
අකුසලමුලානී	362, 474	අච්ඡිදෙභි	384
අකුසලචිතකකා	362	අච්ඡිතනවුත්තී	310
අකුසලසංකප්පා	362	අජායිසුං	274
අකුසලසඤ්ඤ	362	අජිතො	24
අකෙකාසන්තී	136	අජිතකච්චිං	66
අකඛණා	452, 514	අජිනානී	66
අකඛමමානො	70	අජෙළකං	118
අකඛමා	386	අජ්ඣං	360
අකඛානං	292	අජ්ඣත්තිකඛාභිරානී	172
අකච්ඡිදෙසො	296	අජ්ඣත්තිකානී	412
අකෙසභි	296	අජ්ඣාචරිතුං	222
අකෙණ්ඩභි	384	අජ්ඣායකං	158
අගතිගමනානී	306	අජ්ඣාචසති	236
අගමං	170	අජ්ඣ සසං	60
අගාරවං	414, 492	අජ්ඣාපනෙතො	68

පදනුකතමනිකා

අ		අ	
අජ්ඣුපගතා	136	අත්තඤ්ඤ	428
අජ්ඣුපෙය්‍යං	36	අත්තාපි	224, 326
අජ්ඣුපෙය්‍යි	36	අත්තදීපා	96
අඤ්ජනවිණිණිකා	238	අත්තනතරො	392
අඤ්ජලිකමම.	142	අත්තපරිතාපන	392
අඤ්ඤාචන්තිකෙතන	56, 62	අත්තභාවෙ	186
අඤ්ඤාතිස්සා	222	අත්තභාවපටිලාභා	390, 392
අඤ්ඤාත්‍රාවරියකෙතන	62	අත්තරූපාය	136
අඤ්ඤාත්‍රායොගෙතන	56, 62	අත්තසරණා	96
අඤ්ඤාථාසඤ්ඤිතො	230	අත්තසංවේතනා	3
අඤ්ඤාදපුච්ඡි	86	අත්තභිකාය	392
අඤ්ඤාදපුච්ඡදෙසා	46, 224	අත්තා	292
අඤ්ඤාදපුච්ඡහරො	298	අත්තානුකතංගෙති	68
අඤ්ඤාදිට්ඨිකෙතන	56, 62	අත්තකාරණා	298
අඤ්ඤාමඤ්ඤාමහි	120	අත්තකායී	300
අඤ්ඤාරූපිකෙතන	56, 62	අත්තවරියා	310
අඤ්ඤාචිතිතකෙතන	224	අත්තවරියාය	250, 306
අඤ්ඤාභ්‍යාසං	94	අත්තඤ්ඤ	428
අඤ්ඤාතානං	168	අත්තඤ්ඤා	310
අඤ්ඤාචිත්තං	86	අත්තපටිසංවේදී	408
අඤ්ඤාමහ	152	අත්තසංභිතං	224, 226
අඤ්ඤාභිතිකො මගෙතා	170, 508	අත්තා	296
අඤ්ඤාතෙය්‍යාවසංසහසායුකා	116	අත්තපෙතං	214
අත්තවජං	224	අත්තපො	150
අත්තඤ්ඤා	178	අත්තං	80
අත්තකතනමානුසංකාය	60, 84	අත්තගතො	204
අත්තධාතො	294	අත්තමායිකං	64
අත්තභාතො	294	අත්තා	168, 200, 202, 364
අත්තබ්‍යා	118	අත්තගතො	144
අත්තමඤ්ඤාතනී	196	අත්තඤ්ඤාචාතො	274
අත්තවේලං	150	අත්තවේලාගො	116
අත්තසායං	294	අත්තවේලාගො	150
අත්තසීතං	294	අත්තකරණසමථා	432
අත්තං අත්තානං	14, 222	අත්තගණනා	240
අත්තරකං	222	අත්තවේලාගො	54, 228

පදනු කකමනිකා

අ		අ	
අධිපේශවේෂ	62	අනාසවා ඉඳි	188
අධිවිකානානි	386	අනිකබ්බකඩුරො	400, 460
අධිපඤ්ඤාතනි	230	අනිමිතතා	424
අධිමුත්තං	442	අනිසකරණපඤ්ඤා	68
අධිමුත්තො	448	අනියානනිකො	114, 196, 198
අධොකෙසමප්පිකා	174	අනිකට්ඨා	108
අනගාරියං	48	අනුකම්පනි	306
අනජ්ඣාට්ඨි	352	අනුකකමමානා	168
අනඤ්ඤා	470	අනුගවේෂයා	326
අන ඤාණ	236	අනුවච්ඡමනං	40
අනඤ්ඤාසරණං	96	අනුවච්ඡමිංසු	136
අනනිකකමනියා	222	අනුජානනනි	298
අනනිවරියාය	306	අනුඤ්ඤායාං	70
අනත්තමනං	10, 108	අනුත්තරියානි	368, 424, 496
අනප්පිකා	296	අනුප්පිනිංසු	146
අනප්පිසංහිතං	224	අනුආධිනො	80
අනත්තරා	142	අනුධම්මවාරි	196, 198
අනභාවං ගමෙති	382	අනුනෙකා	310
අනභිනන්දිකා	214	අනුපට්ඨකාඉඳි	188
අනභිභූතො	46, 224	අනුපනාහි	76
අනභිරති	46	අනුපරියායපථං	168
අනභිසම්භූතමානා	158	අනුපසම්පංචකනිකො	
අනසං	44		194, 196, 198
අනරියවොහාරා	390, 392	අනුපියා	2
අනවජ්ජනා	216	අනුපුබ්බවිහාරා	454
අනවමනෙත	200	අනුපුබ්බතිරොධා	530, 456
අනවමානනාය	306	අනුප්පකකසදෙසා	140, 164, 222
අනවයාං	326	අනුප්පදසංඝම්	156, 304
අනසනං	128	අනුප්පදෙති	300
අනසාම	86	අනුප්පදි	110
අනාගාමිනො	402	අනුප්පාදෙ ඤාණං	360
අනාදීනවදසංඝාථි	68	අනුප්පියභාණි	298
අනාවට්ඨාරනාය	308	අනුයනනි	320
අනාවනතිධම්මො	180	අනුයුත්තා	142, 220
අනාවිලස ධ්මපො	462	අනුයුත්තෙසු	100

පදනුකකමනිකා

අ		අ	
අනුයෝගමනිය	48, 174	අපරංකාරො	228
අනුයෝගාය	402	අපරජජා	30
අනුරක්කනපට්ඨානං	382	අපරිග්ගහා	320
අනුචක්කති	194	අපරිසාවචරො	60
අනුච්චරිතං	224	අපසාදෙනබ්බො	214
අනුච්චාරොති	410	අපසාදෙනා	70
අනුච්චකකති	410	අපායමුඛානි	292
අනුච්චලාකෙති	36	අපායසභායො	298
අනුසයා	432	අපිසුණා	316
අනුසාසනවිධා	180	අපෙතෙත්තයාතා	116
අනුසොචති	294	අප්පච්චයං	16, 258
අනුසන්ධිධානානි	424, 490	අප්පට්ඨකුලසඤ්ඤී	188
අනුසාරති	224	අප්පට්ඨෙක්කාපිඤ්ඤා	214
අනෙළකං	144	අප්පට්ඨිති සක්ඛජිඤ්ඤා	22
අනොක්කපං	358	අප්පට්ඨිතාණං	94
අනොනමනෙත්තං	238	අප්පට්ඨිතාණිකා	360
අත්තරධානං	202	අප්පට්ඨිතා	314
අත්තලිකඛට්ඨා	46, 144	අප්පට්ඨිතරණං	194
අත්තළිකෙකි	322	අප්පට්ඨිතිකං	176
අත්තමත්තානි	86	අප්පට්ඨිතියො	280
අත්තමත්තානෙව	60	අප්පට්ඨිතියොසානි	60, 314
අත්තරාපරිනිබ්බාසී	402	අප්පට්ඨිතඤ්ඤා	376
අත්තා	364	අප්පට්ඨිතියො	48
අපිනෙත්තවාසිකමාත්තා	94	අප්පට්ඨිතියො	398
අඤ්ඤාතරතිමියා	144	අප්පට්ඨිතියො	468
අඤ්ඤාරා	144	අප්පට්ඨිතියො	58
අඤ්ඤා	242	අප්පට්ඨිතියො	58
අඤ්ඤා	382	අප්පට්ඨිතියො	58
අඤ්ඤා	272	අප්පට්ඨිතියො	314
අඤ්ඤා	380	අප්පට්ඨිතියො	312
අපකකම්	14	අප්පට්ඨිතියො	268
අපචායමානො	100	අප්පට්ඨිතියො	268
අපඤ්ඤා	294	අප්පට්ඨිතියො	48
අපදනං	152	අප්පට්ඨිතියො	516
අපනුදිතා	244	අප්පට්ඨිතියො	192

පද්‍යාකෘතිමාලාව

අ		අ	
අපේක්ෂාව	312	අභිවෘද්ධතාව	530
අපේක්ෂාව	58	අභිවෘද්ධතාව	142
අපේක්ෂාව	176	අභිවෘද්ධතාව	236
අභිවෘද්ධතාව	190	අභිවෘද්ධතාව	458
අභිවෘද්ධතාව	280	අභිවෘද්ධතාව	258
අභිවෘද්ධතාව	242	අභිවෘද්ධතාව	142
අභිවෘද්ධතාව	192	අභිවෘද්ධතාව	470
අභිවෘද්ධතාව	104	අභිවෘද්ධතාව	64
අභිවෘද්ධතාව	80, 136	අභිවෘද්ධතාව	84
අභිවෘද්ධතාව	66	අභිවෘද්ධතාව	292
අභිවෘද්ධතාව	224	අභිවෘද්ධතාව	192
අභිවෘද්ධතාව	226	අභිවෘද්ධතාව	116
අභිවෘද්ධතාව	80	අභිවෘද්ධතාව	324
අභිවෘද්ධතාව	116	අභිවෘද්ධතාව	320
අභිවෘද්ධතාව	396	අභිවෘද්ධතාව	432
අභිවෘද්ධතාව	22, 222	අභිවෘද්ධතාව	352
අභිවෘද්ධතාව	300	අභිවෘද්ධතාව	308
අභිවෘද්ධතාව	26	අභිවෘද්ධතාව	222
අභිවෘද්ධතාව	192	අභිවෘද්ධතාව	470
අභිවෘද්ධතාව	426	අභිවෘද්ධතාව	364
අභිවෘද්ධතාව	426	අභිවෘද්ධතාව	314
අභිවෘද්ධතාව	116	අභිවෘද්ධතාව	158
අභිවෘද්ධතාව	496	අභිවෘද්ධතාව	20
අභිවෘද්ධතාව	58, 172, 468, 502	අභිවෘද්ධතාව	322
අභිවෘද්ධතාව	318	අභිවෘද්ධතාව	384
අභිවෘද්ධතාව	458	අභිවෘද්ධතාව	426, 498
අභිවෘද්ධතාව	188	අභිවෘද්ධතාව	380
අභිවෘද්ධතාව	102	අභිවෘද්ධතාව	462
අභිවෘද්ධතාව	186	අභිවෘද්ධතාව	392
අභිවෘද්ධතාව	238, 270	අභිවෘද්ධතාව	478
අභිවෘද්ධතාව	316	අභිවෘද්ධතාව	288
අභිවෘද්ධතාව	414, 518	අභිවෘද්ධතාව	188
අභිවෘද්ධතාව	46, 224	අභිවෘද්ධතාව	186
අභිවෘද්ධතාව	270	අභිවෘද්ධතාව	306
අභිවෘද්ධතාව	322	අභිවෘද්ධතාව	24

පද්‍යාකෘතිකා

අ		අ	
අලමනෙතා	308	අසමපරඤ්ඤා	360
අලමරියසඛ්ඛාතං	135, 136	අසමපට්ඨි	222
අලමපනෙය්‍යා	118	අසමපායනෙතා	16
අලසකෙන	12	අසමාසමුද්ධායට්ඨිනෙ	194, 196, 198
අලං	458	අසයංකාරො	228
අලිකං	274	අසසකතො	228
අලලකෙසො	288	අසතිකං	194
අලලවිකො	288	අසංහාරියා	142
අලලීනං	30	අසාමඤ්ඤාතා	116
අලලිනා	62	අසාහසෙ	242
අවවාසිං	86, 90	අසුරකායො	12
අවභිතසමාදනො	240	අසෙකඛා	466
අවරුඛා	326, 328	අසෙවිතඛො	135
අවිකඛකියො	242	අසෙමභිජාති	170
අවිකෙසො	360	අසම්මානො	470
අවිවිඤ්ඤං	194	අසම්මිමානසා	424
අවිජා	358	අසාවො	252
අවිතරා	470	අසාම	120
අවිතිපාතධම්මො	180	අසාසපපත්තා	60, 62
අවිරළ දනෙතා	233	අභානධම්මතං	266
අවිවයහං	326	අභිරිකං	358
අවිසංවාදකො	274	අභො වත	46
අවිසංවාදනකාය	306		
අවිහිංසා	314, 360	ආ	
අසංඛාරපරිනිබ්බාසි	402	ආකඛති	224
අසජ්ජමානො	188	ආකඛමානා	136
අසඤ්ඤාසත්තා	54	ආකොට්ඨි	14
අසඤ්ඤිසු	184	ආසාතපට්ඨිතයා	450, 526
අසඬම්මා	428	ආසාතවඤ්ඤි	448, 526
අසඬම්මෙ	150	ආසානො	120
අසනිවකකං	70	ආවරියකං	44
අසනතුට්ඨිතා	360	ආවරියපාවරියානං	88
අසමයා	452	ආවරියභරියා	118
අසමයො	58	ආවාමහකෙඛා	64

පදනුකකමනිකා

ආ		ආ	
ආවිකකි	300	ආරමමණං	96
ආතප	216	ආරුපං	376
ආතපමනව්‍යය	48	ආරොපිනො	194
ආතප්‍රාය	402	ආලසසානුයොගො	292
ආදසසයමානො	70	ආලිඛිති	120
ආදිමුහමවරියකං	60, 206	ආලොකඵරණකා	480
ආදියති	80, 172	ආලොකසඤ්ඤී	80
ආදියන්ති	326, 328	ආවාහවිවාහකානං	294
ආදියාපෙති	෪0	ආවිඤ්ඤායා	34
ආදිනවදසසාවි	380	ආවිසති	328
ආදෙසනවිධා	172	ආවිකසනා	478
ආධිපතෙය්‍යානි	370	ආවිහාවං	188
ආනන්තරිකො සමාධි	470	ආවුධානි	368
ආනුකම්පකො	300	ආසභී	166, 168
ආනුතපො	202	ආසවට්ඨානියෙභි	502
ආපනතිකුසලතා	358	ආසාදිමහසෙ	16
ආපදසු	300, 306	ආසජ්ජ	440
ආපාතකනිසාදී	70, 76	ආසනපටිකඛිකො	66
ආපාතකත්තමනුසුකො	66	ආසයා	36
ආපාතකො	66	ආසවා	364
ආපායිකො	8	ආසවානං	216
ආපුරති	292	ආසාදනා	38
ආභසරකායා	144	ආසාදෙනබ්බං	40
ආභසරසංවහනනිකා	46	ආභතවිකො	402, 480
ආභිවෙතයිකාන	190	ආභාරට්ඨිතිකා	358, 470
ආමියානුපදනො	308	ආභාරා	384, 476
ආමො	44	ආභාසි	152
ආයතනකුසලතා	360	ආභාරෙති	64
ආයතනං	120, 292		
ආයතනානි	412, 534	ඉ	
ආයතනපඤ්ඤාති	172	ඉඛික	86
ආයතපණ්ණි	238	ඉච්ඡා	128
ආරකා	300	ඉච්ඡාවිනයො	428
ආරකකතපධානං	332	ඉච්ඡා	394
ආරමනවත්ථු	436, 512	ඉතරිකරෙන	380

පදනුකකමනිකා

උ		ඵ	
උපෙක්කාසහගතෙන	80	ඵකාභිකං	64
උපෙක්ඛුපථිචාරා	414	ඵකෙකලොමො	238
උපොසථුපචාසෙ	240	ඵකොදකිභුකං	144
උප්පාදෙනබ්බො	468	ඵඤ්ජඛං	238
උබ්බෙගං	244	ඵතදනුක්ඛාරියං	170
උබ්භව්විකො	66	ඵරයං	252
උබ්භතකං	352	ඵසනා	364
උබ්භවුප්පාතිතලොමචා	254	ඵසිකට්ඨාසි	182
උභතොභාගවිවුක්කො	176	ඵළකමනතරං	64
උභගවොකිඤ්ඤා	140		
උභොභි	238	ඔ	
උමුච්ඡන්තිමුච්ඡං	188	ඔකකමති	390
උළුපපක්ඛං	66	ඔකකමී	144
උසද	248	ඔසා	388, 476
උසඤ්චපාදෙ	238	ඔජසි	322
උසඤ්චතතතතා	240	ඔතාරං	96
උසඤ්චදෙනබ්බො	214	ඔත්තපං	358
උසුරසෙය්‍යා	296	ඔදනකුමමාසං	14
උළාරපාමොජ්ජා	458	ඔදහනති	86
උළාරා	312	ඔදනවසනා	194
		ඔධාරිතා	22
ඵ		ඔපපාතිකො	180
ඵකමුරං	320	ඔපසමීකො	452, 514
ඵකච්චං	190	ඔපාසිකරානි	214
ඵකච්චානං	120	ඔරමහාගියානි	182, 396
ඵකආරං	168	ඔරොධෙය්‍යාම	60
ඵකආභිකාය	12	ඔරසො	142
ඵකනාමා	316	ඔවරණං	312
ඵකනනනිබ්බද්‍ය	220	ඔසකකනති	98
ඵකපසසධිතො	66	ඔසධිකාරකා	520
ඵකංසො	166	ඔසරනති	156
ඵකාගාරිකො	64	ඔසකකතිතං	98
ඵකාරකෙකා	462	ඔභිකහාරො	140, 164, 222
ඵකාලොපිකො	64		

පද්‍යාකතවර්තන

ක		ක	
කඩබා	192, 364	කරුණාසහගතෙන	80
කඤ්චනස නර්තනතවො	238	කරෙහි	264
කටසිප්ප	40	කලමිටුකා	148
කණ්‍යාසෙකා	64	කලහරාතා	194
කණො	136	කලහපවසිතී	292
කණිකාරපුළුං	520	කලොපිට්‍රිමා	64
කණ්ඩකාපසක	66	කලාණං පටිභාණො	178
කණ්ඩනාපසකසිකො	66	කලාණො	300
කණ්ඩවිජාකා	135, 388	කලාණංමිතතා	358
කණ්ඩසුකකසපටිභාගො	170	කලාණංසහායො	498
කණ්ඩාභිජාතිකො	426	කලොවවනාය	142
කතකරණියො	140, 164	කසිණායතනානි	460, 534
කතා	46	කාණං	86
කථංකථාසලලං	424	කාමඥාණං	394
කථං විභිතකං	44	කාමුපපතනියො	366
කථාසාහනං	196	කාමුපසංභිතා	394
කථාවිඤ්චි	370	කායගතාසනී	468
කඤ්ඤං	80	කායවුපකාසෙන	506
කපාං	132	කායසකථී	176
කපාචසෙයං	132	කායානුපසී	96
කපසාසිකපුට්‍රමානං	258	කාලකංචකා	12
කපසා	436	කාලඤ්ඤං	428
කමඤ්චි	390	කාලසෙසව	288
කමමකිලෙසා	290	කාලපසා	296
කමමනතසංවිධානෙන	368	කාහිනී	296
කමමනෙන	110, 160	කිම්බකරණියො	300
කමමානි	388	කිම්බපදෙස බහුලසා	294
කමමාරපුකකසා	352	කිඤ්චන	366
කරතියො	330	කිඤ්චරහි	168
කරවිකභාණං	238	කිතතිවණ්ණහරා	308
කරහවි	46	කිතතිසංඤ්ඤා	330
කරුණං	420	කිලිසෙයානුං	254

පද්‍යාකමනිකා

කු		කෙ	
කුකුළුකුකා	324	කෙසමසුලොවනානුයොග-	
කුකකුටසමපනතිකා	130	මනුසුනො	66
කුකකුටසුකරා	118	කොකිලාදිභි	322
කුකකුරවතියො	10	කොකුඤ්ඤා	322
කුටටෙඨා	182	කොණපාති	40
කුණ්ඩලාවකානි	238	කොපු	40
කුද්දුසකො	118	කොපිනනිදංසනි	292
කුලිණණ්ඩපවාටො	326	කොසලොති	370
කුලිණණ්ඩපොතකො	326	කොසොභිතවත්තභයහ	238
කුලිණණ්ඩපොතිකා	326	කව	292
කුලිණණ්ඩසෙනාය	312		
කුලිණණ්ඩපාරිසපෙජා	326	ඛ	
කුලිණණ්ඩමහාමකො	326	ඛනියො	158
කුලිණණ්ඩානං	318	ඛනි	360
කුලිණණ්ඩ	326	ඛනිසොරොව	102
කුලිණපුත්තං	292	ඛමා	386
කුලිපිට්ඨා	64	ඛමහනං	242
කුලිපිට්ඨං	304	ඛයෙ ඤාණං	360
කුලෙපෙට්ඨාපවාසිනො	116, 240	ඛරණං	148, 150
කුසවීරං	66	ඛරසරෙන	110
කුසලකමමපථා	462	ඛලමුසිකායො	40
කුසලතා	360	ඛඩ්ඩාපද්‍යෙසිකා	50
කුසලධාතුයො	362	ඛඩ්ඩාරතියො	242
කුසලමුලාති	362, 474	ඛප්පාභිඤ්ඤා	178
කුසලචිතකකා	362	ඛණ්ණාසවබලාති	502
කුසලසධ්‍යාපා	362	ඛණ්ණාසවා	140
කුසලසඤ්ඤා	362	ඛණ්ණාසවො	222
කුසිතවත්තනි	434, 508	ඛිසිතඛං	156
කුහකො	178	ඛියෙය්‍යා	156
කුජිරකා	324	ඛිලපානො	402, 480
කුපාගාරසාලායං	14	ඛුඤ්ඤාමධු	144
		ඛොමසුමුමානං	258
කෙ			
කෙවලකපං	311		
කෙසකමලං	66		
කෙසමසුලොවකො	66		

පදනුකකමනිකා

ග		ගි	
ගණකා	108		
ගණනාය	186	ගිලානුපට්ඨානෙන	308
ගතිමා	178	ගිතිනියො	206
ගතියො	396		
ගට්ඨො	68	ගුහනචාරතා	360
ගජා	386	ගුතතියා	314
ගජෙ	158	ගුඛං	312
ගජබ්බපවාලො	326	ගුණං	300
ගජබ්බපාරිසදේපා	326		
ගජබ්බපොතකො	326	ගො	
ගජබ්බපොතිකා	326	ගොවරෙ	96
ගජබ්බමහාමසෙකා	326	ගොතතපට්ඨාරිනො	164
ගජබ්බසෙනාය	312	ගොපාලො	330
ගජබ්බි	326	ගොපවුමො	238, 270
ගජබ්බො	330	ගොමයං	150
ගඞ්භාවකකතා	172, 390	ගොමයහසෙකා	64
ගඞ්භිනී	64, 136		
ගඞ්භිරතොමො	222	ස	
ගරභා	156	සාසමෙසානා	158
ගරභිතබ්බං	156		
ගරභෙයා	156	ච	
ගරුච්ඡානිකො	484, 408	චකචකචකං	100
ගහණියා	268, 478	චකචකති	130, 236
ගහපතිනෙවසිකා	20	චකකාති	238
ගාමසාමනං	158	චකවුමනකක	314
ගාමසාතකං	110	චකවුට්ඨෙකෙයා	394
ගාට්ඨා	414	චකවුති	368
ගාරථී	492	චණ්ඩ	326
ගාරණං	192	චතුරාපසෙසනො	404, 462, 536
ගාථිං	320	චතුර්තිකං	64
ගාම්බජ්ඣනං	110	චක්කාලිස දතකා	238
ගිරිගුහං	80	චන්ද්‍රමසුරියා	146
		චචමානො	186
		චාතුකුණ්ඩකො	10
		චාතුමමහාරාජිකා	442

පදනුකකමනිකා

වෘ		ජ	
වෘතුයාමසංවරසංවුතො	78	ජවො	38
වෘතුරතො	98, 236	ජවිමංසං	176
වෘරිකං	352	ජලබ්බසමනනාගතො	462
වෘවෙතුං	40	ජාහිකං	64
ච		ජ	
චිතතතරංසො	238, 266	ජණ්ණකානි	238, 264
චිත්තවූපකාසෙන	506	ජනපදාචාරියසානනා	98, 236
චිත්තසමාධි	132	ජනෙසගො	330
චිත්තානුපසාදි	96	ජනොසං	322
චිරවර්තකං	358	ජයාපෙසෙබ්බ	178
චිරපබ්බජිතො	204	ජරඤ්ඤාලො	38
චිරපානලො	260	ජරා	128
චු		ජාගරියානුයොගා	178
චුතුපපාතඤ්ඤාණං	186	ජාතිජරාමරණියා	94
චෙ		ජාලභස්සපාදෙ	238
චෙතසො උපකකීලෙසෙ	168	ජනං	318
චෙතසො විනිබ්බාදා	402	ජුතපමාදබ්බානානුයොගො	292
චෙතොචිලා	402, 480	ඤ	
චෙතොපණ්ඩි	442	ඤානානි	574
චෙතොපරියඤ්ඤාණං	168	ඤායකා	158
චෙතොඵරණතා	480	ඤා	
චෙතොචිවුත්ති	420	ඤාණදසකතං	222
චෙතොසමාධිං	48, 176	ඤාණවාදෙ	20
චොදකෙන	400	ඤාතිකකියං	120
චොදනාවසුත්ති	366	ඤාණානි	474, 478, 382
ජ		ඨ	
ජකුසමාධිපධානං		ඨාති	170
සංඛාර සමනනාගතං	132	ඨානකුසලතා	360
ජකුගති	222	ඨිතකො	238
ජමා	10	ඨ	
ජවද්දසානි	66	ඨංස	216

පදනුකකමනිකා

ක		කි	
කග්ග	136	කිරවජානකථා	58
කව්‍ය	224	කිරිටානි	66
කව්‍යා	174	කිරොභාවං	188
කණ්ඩුලථලං	320	කිහිකං	64
කණ්ඩුලථලො	150	කුවජකුමහි	60, 86
කණ්‍යා	362, 364, 474	කුණ්ඩිකිරේ	320
කණ්‍යාකායා	444, 492	කුලාකුට	282
කණ්‍යාමූලකා	526	කුලියං	264
කණ්‍යුපාද	386	කෙලං	118
කප්පරිනිබ්බාසි	10		
කථා	470	ථ	
කථාකාරී	204	ථණ්ඩිලසෙය්‍යා	66
කථාගතො	224, 226	ථාමවතා	190
කථාවාදී	224	ථිනම්භං	80
කප්පන	274	ථුසො	152
කදග්ගො	156	ථුසොදකං	64
කදප්පරොතකං	242	ථෙතො	274
කද්දිගුණං	300	ථෙය්‍යසම්බන්ධං	110
කපං	66	ථෙරා	366
කපසිකාය	80		
කපසි	76	ද	
කපො උපකකිලෙසා	66	දකඛිණං	110
කපොප්පවජා	62	දකඛිණංවිසුද්ධියො	390
කමොතමපරායනො	394	දකඛිණෙය්‍යා	432
කසපාපියාසිකා	432	දණ්ඩමනනරං	64
කාවතකං	224	දණ්ඩමාණවකානි	324
කාවදෙව	94	දකඛියා	64
කිණගහණං	120	දඤ්ඤාලහසෙය්‍යං	64
කිණගසෙය්‍යං	64	දනනකුටං	70
කිණං (භීයො)	296	දන්ධාභිඤ්ඤා	178
කිණවත්ථාරකො	432	දමා	386
කිණානි	110	දමෙ	242
කිබ්බජ්‍යෙ	428, 502	දයාපකො	246
කිබ්බො	120	දසකුසලකම්මපථා	118
		දසසඤ්ඤා	540

පදනුකතමනිකා

ද		දි	
දසනසමාපනති	174	දිපපිසකනති	118
දහති	442	දිබ්බනති	296
දහනති	56	දිබ්බාය සොතධාතුයා	60
දභොපාකාරකොරණං	168	දිබ්බන වක්ඛනා	84
දභොසමාදුනො	240	දිවසො	316
දළඹුද්දපං	681	දිවාසොපං	296
		දිසා	288
ද		දිසොදිසං	320
දනවඤ්ඤාති	440	දිසඛිගුලි	238
දනසංචිතාගෙ	240	දිසායුක්කතරො	48
දනුපපතියො	442	දිසො	330
දයකතො	390		
දයජ්ජං	304	ද	
දරහරණාය	294	දුක්ඛතා	364
දරුපතතිකකෙතවාසී	34	දුක්ඛධම්මෙන	148
දරො	118	දුක්ඛා පටිපද	178
දසකම්මකරා	308	දුට්ඨරිකාති	362
දළිඳ්දියං	110	දුප්පට්ඨිජ්ඣා	468,482,492
		දුප්පට්ඨිදිකො	196,198
දි		දුබ්බ ණණකරා	146
දිට්ඨං	224	දුබ්බ ණණ	114
දිට්ඨධම්මිකානං	216	දුබ්බලිකරණි	292
දිට්ඨවාදිකා	392	දුබ්බලිකරණං	80
දිට්ඨා	120	දුරක්ඛාතෙ	194
දිට්ඨානුගති	144	දුක්ඛිලො	398
දිට්ඨිගතං	12	දෙමනසසුපට්ඨාරා	414
දිට්ඨිතිසකයා	230, 234	දෙව්වසකයා	356
දිට්ඨිපට්ඨෙධ	428	දෙවාරිකො	108,168
දිට්ඨිපකෙතො	176	දෙසතතරෙන	400
දිට්ඨිවිපකති	360	දෙසාගතිං	222
දිට්ඨිවිසුද්ධි	360	ආගාරිකො	64
දිට්ඨිසමපද	360	ආලොපිකො	64
දිට්ඨෙධ වෙව් ධම්මෙ	142	ආභිකං	64
දිකො	38	ආභිකජාතා	194
දිත්තාදුශිනො	308		

පදනුකකමනිකා

බ		න	
ධනරුනි	292,294	නළුභිභද්‍රනිකො	64
ධම්මකායො	142	නකකකනානි	144
ධම්මකෙතු	100	නතිට්ඨභද්‍රනිකො	64
ධම්මකකිකා	386,488	නදිවිදුගො	120
ධම්මපො	142	නඤ්ඤපසෙවනං	384
ධම්මඤ්ඤ	428	නමඤ්ඤ	314
ධම්මදීපා	96	නවට්ඨානානි	222
ධම්මභූමිපො	100	නවනිකං	118
ධම්මනිමිමකො	142	නළවනං	100
ධම්මනිසත්තියා	428	නළො	330
ධම්මත්තියො	168	නාගපවාරො	326
ධම්මපදනි	386	නාගපාරිසර්පො	326
ධම්මපටිසංවේදි	408	නාගපොතකො	326
ධම්මභූමො	142	නාගපොතිකා	326
ධම්මයාගි	252	නාගමහාමකො	326
ධම්මසමත්තාගතං	50	නාගසෙනාය	312
ධම්මසමාදනානි	386	නාගිනි	326
ධම්මසමාගතං	150	නාගො	326
ධම්මසරණා	96	නාතපුත්තියෙසු	194
ධම්මසංභිතං	226	නාථකරණා	456,530
ධම්මා (අට්ඨ)	504	නානාගොකො	142
ධම්මා (ඉඤ්ඤපටිභාරියා)	6	නානාපට්ඨා	142
ධම්මානුධම්මපටිපත්ති	382, 474	නානාකො	528
ධම්මානුධම්මපටිපත්තො	106,196	නානාකුලා	142
ධම්මානුපසි	96	නානාතිකියා	28
ධම්මානුසාරි	176	නානාදිප්පණා	322
ධංසනෙ	296	නානානාමා	102
ධංසයනනි	296	නානාබාංජනගොභි	380
ධාතුකුසලතා	360	නාතිසප්පි	258
ධාතුයො	312,384,420,474	නාමං	358
ධිතිමා	178	නාලං	60,294
ධුතො	292,294	නිකති	282
ධුමො	48	නිකිණ්ණං	10
ධුමාසිකා	42	නිකෙතං	240
		නිකතිපති	240

පදනුකතමනිකා

න		න	
නිකතුපෙරයායු.	326	නිව්ටොඩා	142
නිගහතිතං	194	නිවුසිතතතා	46
නිගණයා	194	නිවේසෙනි	300
නිගමසාතං	110	නිසන්තියා	214
නිගමසාමනං	158	නිසෙධෙනි	110
නිග්‍රොධපරිමණිලෝ	238	නිසෙධෙයා	110
නිවච්ඡා	322	නිසාරණපඤ්ඤා	380
නිවජාතො	392	නිසාරණියා	474, 492, 482
නිරිතිංසනකො	178	නිසාරණියා ධාතුයො	420, 404
නිජරවස්සුති	504	නිභීතසෙව්	296
නිජිණ්ණා	540	නිභියති	290
නිට්ඨං	170	නිභියරෙ	296
නිදංසෙනි	252	නියන්ති	320
නිදසවස්සුති	428, 502	නිවරණාති	396, 408
නිද්දිසති	224	නිවාරහසෙබා	64
නිධානාවක්ඛං	178	නූතනාති	464
නිපච්ඡිකාරං	142	නොකතිකා	294, 318
නිපෙයිකා	178	නොකම්මප්පැතිරතො	44
නිබ්බින්නරූපා	194	නොකති	330
නිබ්බුතා	316	නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤී	186
නිබ්බෙදෙහි	126, 194	නොතකකසා	314
නිබ්බෙධිකාය	400		
නිමිත්තානං	64	ප	
ඪ මිත්තග්‍රාහී	380	පකකං	150
නිමිත්තානුසාරී	424	පකඤ්ඤාති	404
නිමිත්තෙන්	172	පග්‍රහනිමිත්තං	360
නිමිත්තා	46	පග්‍රහණා	360
නියතො	180	පච්චිකං	180
නියන්තී	326	පච්චිකේහි	242
නියන්තෙන්	304	පච්චිකුහොති	188
නිරතකෙන	298	පච්චිකුමං	168
නිවාප්පිකති	310	පච්චියා (අට්ඨ)	504
නිවාපෙනා	168	පච්චිකො	274
		පච්චිකෙහිනිමිත්තං	480

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 15 හි ඇතුළත් කර ඇත.

පදනුකකමනිකා

ප		ප	
පව්වවෙකකි	174	පටිපව්ජාමි	304
පව්වැයිංසකි	442	පටිපද	178,386
පච්චුට්ඨානං	142	පටිභයං	300
පච්චුට්ඨාසි	94	පටිචානරූපා	194
පච්චුපට්ඨානබ්බා	304, 306	පටිචිරතො	140
පච්චුපට්ඨිතා	304, 306	පටිචිරුලාං	150
පච්චුපට්ඨිතො	120	පටිසඤ්ඤානබලං	360
පච්චුපපනතසුඛො	484	පටිසන්තරකි	298
පච්චෙසකතො	322	පටිසන්තාරො	360
පච්ජා	194	පටිසලලානසාරූපානි	60,314
පච්ජානිපාතිතො	308	පටිසලලානා	136
පච්ජාබාහං	110	පටිසලලිතො	58
පජාපති	330	පටිසෙවනති	314
පජ්ජනො	330	පටිසඤ්ඤාමි	216
පජ්ජත්තිකා	42	පඨමො සසකතවාදෙ	184
පඤ්ඤාකකිකා	394	පඤ්ඤා	110
පඤ්ඤාබ්බිපාතිතො	462	පඤ්ඤාපඤ්ඤා	170
පඤ්ඤාඤ්ඤා	484	පඤ්ඤාකුට්ඨ	158
පඤ්ඤාබලාති	170	පතායති	322
පඤ්ඤාහිකං	64	පතිත්ති	258
පඤ්ඤාප්පායාති	120, 404, 480	පතනතතිකා	94
පඤ්ඤාපදනකකිකා	394	පතනපරියාපතනමතො	410
පඤ්ඤාලිකො	288	පතනපොභකකිකා	201,208
පඤ්ඤාච්චුතො	176	පතනං	224
පඤ්ඤාය දුබ්බලිකරණි	166	පදකඤ්ඤානාහි	458
පඤ්ඤාචෙය්‍යතතිකං	60	පදකඤ්ඤාචතනකජාතානි	238
පඤ්ඤාබ්‍යාකරණානි	386	පදුට්ඨවිතො	326
පටාකං	192	පධානකම්මාය	268,478
පටිකුලෙ	188	පධානමනිකාය	48
පටිග්ගාභකකා	390	පධානසම්මං	360
පටිසාතාය	216	පධානියඤ්ඤානි	400,478
පටිච්චසම්ප්පාදකුසලකා	60	පධානෙසු	176
පටිච්චතො	70,304	පනුතනපච්චෙකසච්චො	462
පටිජානිසකති	10	පතනානි	60,314
පටිඤ්ඤාය	432		

පදනුකතමහිතා

ප

ප

පත්‍රදායන	110	පරිපූර්ණයානි	102
පත්‍රදායන	156	පරිපූර්ණයානි	66
පප	296	පරිපූර්ණයානි	136
පපටිකපසකා	78	පරිපූර්ණයානි	204
පබ්බතවිසම	120	පරිබ්බතකා	222
පබ්බතනි	108	පරිබ්බතකාරාම	58
පබ්බතන	158	පරිබ්බතනි	126
පබ්බතපෙතබ්බ	156	පරිබ්බතාය	136
පබ්බතපෙයා	156	පරිබ්බතාය	320
පමකා	300, 306	පරිබ්බතා	294
පයොජෙයා	160	පරිබ්බත	80
පයොජෙයා	110	පරිබ්බත	188, 238
පරකත	228	පරිබ්බත	188, 238
පරදරපෙවන	296	පරිබ්බතවාරිනි	86
පරකතප	392	පරිබ්බතකතපෙතනානුයොග	64
පරපුගාලවිමුක්තිකා	8	පරිබ්බත	262
පරපව්ව	204	පරිබ්බත	382
පරමමුඛ	298	පරිබ්බත	94
පරසකෙතන	390	පරිබ්බත	224
පරසනපමකා	98, 236	පරිබ්බත	308
පරහිතාය	392	පරිබ්බත	152
පරහිත	242	පරිබ්බත	154
පරහිතරූප	30	පරිබ්බත	300
පරිකට්ඨකවිසමයොජන	140,	පරිබ්බත	10
	164, 222	පරිබ්බත	428
පරිකට්ඨක	300	පරිබ්බත	444
පරිකට්ඨක	480, 498, 508, 468,	පරිබ්බත	192
	490	පරිබ්බත	18
පරිකට්ඨක	54	පරිබ්බත	150
පරිකට්ඨක	46	පරිබ්බත	236
පරිකට්ඨක	102	පරිබ්බත	80
පරිකට්ඨක	110	පරිබ්බත	64
පරිකට්ඨක	452, 514	පරිබ්බත	320
පරිකට්ඨක	102	පරිබ්බත	252
පරිකට්ඨක	14	පරිබ්බත	322

පදනුකතමනිකා

ප		ප	
පවෙසෙනා	168	පාසණිකො	248
පසටුප්ප්මනො	270	පාසංසා	118
පසංසනි	202	පාසාදපච්ඡායායං	136
පසාසනෙ	108	පිඤ්ඤකභකො	64
පසුං	320	පිට්ඨිමංසිකා	318
පසඤ්ඤායසංඛාරො	462	පිපාසා	294
පහතඛො 468, 480, 492 508, 526		පිපාසො	296
පංසුකුලානි	66	පියසමුද්වාරො	458
පංසුං	150	පිසුණා	318
පභානපට්ඨානං	382	පිට්ඨං	30
පභානරතො	380	පිතිඵරණතා	480
පභානාරාමො	380	පිතිභක්ඛා	46, 144
පහුතථිවහතා	238	පුග්ගලඤ්ඤ	428
පභොසි	194	පුග්ගලප ණණ්ණි	176
පාකාරච්චිරං	168	පුග්ගලා	366, 392
පාකාරසංඝිං	168	පුඤ්ඤකිරිය වස්සුනි	306
පාටිභාරියානි	370	පුක්කදාරා	292
පාණමනිපාතෙති	80	පුට්ඨිසා	288
පාණසමා	296	පුට්ඨපට්ඨෙකසම්මානි	464
පාණිනා	156	පුරිසථාමෙන	190
පාණිසකරං	292	පුරිසලිඛිතං	150
ප.තඛාතං	150	පුරිසවිසෙසං	262
පාතරාසාය	150	පුරෙවච්චිතියං	194
පාදගණධි	254	පොක්ඛරසාතකා	324
පානසමා	296		
පාප ආචාරගොවරො	296	ඵරුසා වාචා	116
පාපමිත්තා	296	ඵලකච්චිරං	66
පාපමිත්තතා	358	ඵලකසෙය්‍යං	66
පාපමිත්තානුයොගො 290, 292, 294		ඵසකකායා	412
පාපසමා	296	ඵකො	468
පාමුඡං	408	ඵණ්ණං	118
පායමානාය	64	ඵලෙසුං	326
පාරිවරියාය	304	ඵසුච්ඡාරාය	314
පාරිසඤ්ඤා	108	ඵතං	206
පාරිසුද්ධිපට්ඨානියංගානි	524	ඵතො	130
පාවළා	20	ඵගගුපපත්තා	84

පදනුකකමනිකා

බ		බ	
බදලතා	148	බ්‍රහ්මවිමානං	46
බද්ධජීවකපුප්ථං	446, 520	බ්‍රහ්මසකරො	238
බද්ධපාදපට්ඨ	136	බ්‍රහ්මච්ඡ්ඤ්ඤා	238
බලකායසම්මං	100	බ්‍රහ්මවුතා	164
බලානි	386, 430	බ්‍රාහ්මණා	158
බහුකරණයා	330	බ්‍රාහ්මණකුලිනා	136
බහුකාරා	468, 490, 498, 504	බ්‍රාහ්මණජව්‍යා	136
බහුකිව්‍යා	330		
බහුජනපියාසිතො	272	භ	
බහුපුත්තං	16	භක්කධිකා	36
බාහිරානි	412	භක්කසං	10
බාහිරෙහි	242	භණ්ඩනජාතා	194
බාහුජඤ්ඤා	206	භතො	304
බාහෙතනි	158	භතභවෙනනානුපපදනෙන	308
බීජං	320	භවුත්තනතරෙ	274
බුද්ධතනනිං	280	භයාගතිං	222
බොජ්ඣකියා	170, 382, 498	භරියා	306
බොධිජං සැණං	224	භවිතණ්ණා	358
බයගෙසා	40	භවදිට්ඨි	358
බයඤ්ජනානි	214, 396	භවං	240
බය ඤ්ජනුපෙතං	214	භවා	364
බයතතිකරොති	382	භවෙන	300
බයාකතං	228	භක්කසමාචාරෙ	178
බයාකතො	12	භාවනාසපධානං	382
බයාපඤ්ඤා	258	භාවනා	368
බයාපාදපදෙසං	80	භාවනාබලං	360
බයාමො	238	භාවනාරතො	380
බ්‍රහ්මකායො	142	භාවනාරාමො	380
බ්‍රහ්මකුත්තං	44	භාවිතමාසිංසති	80
බ්‍රහ්මවරියවාසාය	452, 514	භාවෙනබ්බා	468, 490, 498 508
බ්‍රහ්මජා	136	භික්ඛුභාවං	136
බ්‍රහ්මදයාද	136	භික්කාරං	104
බ්‍රහ්මඤ්ඤාතාය	240	භික්කවුප්ථ	194
බ්‍රහ්මනිමිතා	136	භියොනාභිඤ්ඤාතරො	166
බ්‍රහ්මගුණො	142, 392	භුජිසෙස	384

පදනුකතමනිකා

භ		ම	
භූතභව්‍යානං	46	මයුර...	322
භූතං	224	මරියාදං	154
භූමිපප්‍රාප්තො	148 154	මසාණානි	66
භෙකෙ	40	මහකං	310
භොගියා	244	මහාවොරා	328
		මහාජනසංගහං	262
		මහාජනසම්මතො	156
මකස	216	මහාපුරිසලක්ඛණානි	236
මකඛිකා	64	මහාපුරිස විතකකා	516
මඩකුභූතො	94, 398	මහාබ්‍රහ්මා	42
මච්ඡරායතී	10	මහායක්ඛානං	328
මච්ඡරියානි	396	මහාරාජා	312
මච්ඡං	64	මහාවනෙ	14
මජ්ඣිම	68	මහාවිදුග්ගා	42
මණ්ඩලී	318	මහාසම්මතො	156
මතිමා	175	මහාසෙනාපතීනං	328
මහතඤ්ඤා	360	මහිච්ඡසක	516
මහතඤ්ඤ	178, 428	මංසං	64
මහතමහතඤ්ඤ	12	මාගධසක	328
මහෙත්තයාත්‍යය	240	මාගචිකසක	120
මහෙත්තයායා	120	මාතුච්ඡා	118
මදප්පමාද	102	මාතුලානි	118
මද	370	මානුසා	320
මධු	118	මාරසෙනප්පමග්ගනො	314
මනසිකාරකුසලකා	360	මාරො	96
මනුසසභූතෙන	352	මිගසඤ්ඤං	120
මනුසසරාගසෙය්‍යාකානි	60, 314	මිච්ඡකතා	432, 508, 534
මනොපණ්ඩි	46	මිච්ඡාද්ධි	116
මනොපදෙසිකං	52	මිච්ඡාධම්මා	116
මනොපදෙසො	120	මිච්ඡාපට්ඨනෙත්තා	194
මනොභාවනීයා	58	මිත්තකරො	310
මනොමියා	144	මිත්තපතිරූපකා	298
මනනසසාප්චිතො	108	මිත්තා	300
මනනා	178	මිත්තාමච්චා	306
මන්දියො	330	මිඤ්ඤං	404

පද්‍යකකමනිකා

මු		ය	
මුඛසතතිහි	194	යගෙස	60, 86, 98
මුච්ඡති	68	යනුභිනාම	62, 94, 192
මුඤ්ඤති	328	යත්වාධිකරණමෙතං	380
මුඛසච්චං	360	යථරිච්ච	224
මුණ්ඩකෙ	136	යථාකථං	66, 136
මුතවාදිතා	392	යථාකාරී	224
මුතං	224	යථාකමුච්චපගෙ	84, 186
මුතතාවාරො	64	යථාදිට්ඨිසස	360
මුදිතා	422	යථානුසිට්ඨං	90, 180
මුදිතාසහගනෙන	80	යථාබලං	308
මුද්‍යතථනභක්ඛපාදො	238	යථාවාදී	224
මුද්‍යතුලසනතිහා	238, 274	යථාසක්ඛතික	66
මුඤ්ඤං	326	යදිවා	186
මුඤ්ඤා	24	යාවතකං	422
මුසලමනනරං	64	යාවතකච්ඡස	238
මුසාවාද්‍යපසංභිතං	178	යාවදිකං	404
මුලජෙජ්ජං	110	යාවදෙව	216
මුලජාතා	142	යුග්ගධරො	330
මෙසා	322	යුපො	131
මෙසනා	420	යෙභුයාසිකා	432
මෙසනාසහගනෙන	80	යොගා	388, 476
මෙසෙතන	308	යොනිසො	388
මෙට්ඨනං	150	යොනිසොපධානං	360
මෙරයං	64	යොනිසොමනසිකාරො	180, 470
මොසමඤ්ඤං	228	යොනිසොමනසිකාරමුලකා	522
මොනෙයායානි	370		
මොහාගතිං	222	ර	
		රක්ඛං	312
ය		රක්ඛාය	314
යක්ඛපවාරො	326	රක්ඛාවිරණගුත්තිං	100
යක්ඛපාරිසජ්ජං	326	රජ්ඣියා	394
යක්ඛපොතකො	326	රජොජලලං	238
යක්ඛපොතිකා	326	රජොජලලධරො	66
යක්ඛමහාමසෙතා	326	රජ්ජයා	110
යක්ඛසෙතාය	312	රක්ඛාඤ්ඤ	204

පදනුකකමනිකා

ර		උ	
රතනිඤ්චා	146	ලෙහනියානං	248
රථසකානිච	310	ලොකධම්මා	508
රටියා	110	ලොභං	118
රහසා	326	ලොලජාතිකො	144
රමො	320		
රසග්ගසග්ගි	238, 268	ච	
රසගරණියො	268	චගග්ගි	322
රසං පඨවිං	146	චචනියං	194
රසානි	118	චචනියො	198
රසිකානං	248	චචිපරමො	298
රහදෙ	316	චක්ඛිත.....	282
රාජකානි	254	චක්ඛිනිකා	294
රාජානුච්ඡිකානි	254	ච ඡාඡාචනකතරා	146
රාජාරහානි	254	ච ඡාඡාචනො	114
රාජ්ජපහොගානි	254	ච ඡාඡාචනචච ඡාඡාකා	148
රාසි	364	ච ඡාඡානිමානපචචයා	148
රිතං	326	චකපදනි	14
රුක්ඛගහනං	120	චකාසි	198
රුඤ්චා	326	චක්ඛිං	326
රුපපනිච්චං	384	චදකුඤ්ච	310
රුපං	358	චදෙමසෙ	316
රුපසකානො	366	චධකචිකා	120
රුපිසු	186	චධො	194
රුප්පයං	384	චනගහණං	120
රුහනි	292, 294	චනපඤ්චං	80
රොපෙනි	214	චනපඤ්චානි	314, 60
		චනමුලථලාහාරො	64
ලච්ඡනි	96	චමෙහනි	68, 380
ලජ්ජවං	360	චරකානි	34, 42
ලජ්ජි	246	චරො	330
ලපකො	178	චසචකා	224
ලපනි	224	චසුඤ්චං	242
ලාභසකකාරසිලොකං	68	චාකචිතං	66
ලුතං	152	චාචෙතා	254
ලෙඩ්චුතා	156	චාදපපමොකාය	194

පදනුකකමනික

ව		ව	
වාදනුපාතො	192	විනෙන්ති	304
වාමෙන	104	විපතෙයා	22
වාරුණි	296	විපරාමොස...	282
වාසං	326	විපරාවක්කං	194
වාහෙයාසාම	158	විපරිතා	56
වාළකමලං	66	විපසනා	360, 470
විකටහොජනානුයොගමනු-		විපසසිසුං	316
යුගෙකා. 66		විපාමුක්කසස	314
විගතාභිජේනික	80	විපාරිතං	206
විකාලවිසිටාවරියානුයොගො	292	විභවදිට්ඨි	358
විකකඤ්ඤබ්බං	330	විමුක්කායකනං	486
විගාහති	296	විමුක්කායකනානි	408, 484
විසාසෙ	38	විමුක්ති	360
විවිසබ්බෙණං	244	විමුක්තිපරිපාවතියා	412
විවික්චස්.	80	විමොක්ඛා	448, 520
විවෙයාපෙකතිකා	270	විරහාරුපා	194
විජනවානානි	60, 314	විරවිකබ්බං	330
විජමෙගයාං	36	විරියසමාධිපධාන...	132
විජහති	300	විවච්ඡති	46, 144
විජිතාවි	98	විවට්ඨි	182
විජජා	360, 370, 474	විවට්ඨො	40
විජ්ජාවරණසම්පන්නං	316	විවක්කවිජ්ජෙ	236
විඤ්ඤාණකායා	412	විවදිතබ්බං	358
විඤ්ඤාණධීතිියො	384, 430, 498	විවාදමූලානි	416
විඤ්ඤාණයොනං	176	විවාදපන්නා	194
විඤ්ඤානං	224	විවික්කං	80
විඤ්ඤානවාදිතා	392	විවෙචෙකුකාමො	94
විඤ්ඤාපිතත්ථා	204	විසංඤ්ඤායා	388
විතකකවිවාරසමාධි	174	විසටං	270
විකුදන්නා	194	විසමලොභො	116
වික්කං	294	විසංයොගා	476
විධා	364	විසංවාදයිතා	274
විධෙයොයා	252	විසාවි	270
විනිබ්බයා	402	විසුද්ධියො (නව)	524
විනොකා	310	විසුං	160

පදනුකකමනිකා

ව	ස
විසෙසභාගියා 468, 480, 500,	12 සඋපධිකා 188
විසංවයකමමනෙත	296 සතදගාමි 180
විහඤ්ඤමි	152 සකිදෙව 152
විභායකි	296 සකකායං 408, 484
විභාරා	370 සකාපුකතියා 10, 142
විභිංසකි	328 සඛා 296
විභෙයෙති	328 සඬකිත්තිපු 64
විභෙසං	404 සඬකියො 292
විභෙසාය	482 සඬානොන 186
විතඬාරා	158 සඬාය 464
විතඬුමො	158 සඬාරට්ඨිතිකා 358
විතම වජරො	310 සඬාරා 366
විතසාරද	316 සඬාරුපයං 384
විමංසාසමාධි	132 සඬගණනාති 298
විරඬකරුපා	98, 236 සඬගභවඤ්ඤාති 259, 390
වුක්ඛවාදී	192 සඬගාධිතඬං 358
වුඬුසෙවි	296 සඬගාභකො 310
වුසිතවා	140 සඬගීතා 164
වුපකාසෙන	506 සඬවපට්ටෙඤ්ඤා 274
වෙකට්ටිකො	66 සඬවවාදී 274
වෙදනා	364, 474 සඬවසරෙධා 274
වෙදනාකායා	412 සඬවස 242
වෙදනානුපසි	96 සඬවිකරණියා 388
වෙදනුපයං	384 සඬවිකාතඬා 468, 496 542
වෙදයිත්ථ	272 සඬිතා 46
වෙධති	310 සඬඤ්ඤාතනාකායා 414
වෙසුලෙකං	94 සඬඤ්ඤා 412, 430, 500
වෙහුතියං	178 සඬඤ්ඤපෙතඬෙධා 214
වෙයා ඤජනිකා	242 සඬඤ්ඤපාද 54
වෙරපපසඬෙතා	296 සඬඤ්ඤපයං 384
වෙසසා	133 සඬඤ්ඤජනානං 180
වෙභාසං	42 සඬඤ්ඤපෙති 60
වොක්කමම	196 සඬඤ්ඤසඬඬවාරිනි 64
වොදයං	68 සඬඤ්ඤ සඬඤ්ඤා 152
වොසග්ගපට්ටනාමි.	382 සඬඤ්ඤන 400
වොසග්ගෙන	308

පදනුකකමනිකං

ස		ස	
සංග්‍රහයා	308	සංග්‍රහයා	152
සංග්‍රහයා	426, 496	සංග්‍රහයා	118
සංග්‍රහයා	224	සංග්‍රහයා	202
සංග්‍රහයා	462	සංග්‍රහයා	428
සංග්‍රහයා	360, 470	සංග්‍රහයා	382
සංග්‍රහයා	428, 460	සංග්‍රහයා	80
සංග්‍රහයා	170, 372, 476	සංග්‍රහයා	316
සංග්‍රහයා	360	සංග්‍රහයා	80
සංග්‍රහයා	178	සංග්‍රහයා	80
සංග්‍රහයා	432	සංග්‍රහයා	314
සංග්‍රහයා	42	සංග්‍රහයා	202
සංග්‍රහයා	236	සංග්‍රහයා	352
සංග්‍රහයා	98	සංග්‍රහයා	238, 240
සංග්‍රහයා	64	සංග්‍රහයා	240
සංග්‍රහයා	64	සංග්‍රහයා	118
සංග්‍රහයා	450, 524	සංග්‍රහයා	120
සංග්‍රහයා	64	සංග්‍රහයා	178
සංග්‍රහයා	242	සංග්‍රහයා	206
සංග්‍රහයා	242	සංග්‍රහයා	304
සංග්‍රහයා	238	සංග්‍රහයා	260
සංග්‍රහයා	120	සංග්‍රහයා	292
සංග්‍රහයා	202	සංග්‍රහයා	254
සංග්‍රහයා	110	සංග්‍රහයා	394
සංග්‍රහයා	382, 474	සංග්‍රහයා	254
සංග්‍රහයා	428	සංග්‍රහයා	254
සංග්‍රහයා	208	සංග්‍රහයා	196
සංග්‍රහයා	176	සංග්‍රහයා	254
සංග්‍රහයා	176	සංග්‍රහයා	144
සංග්‍රහයා	238	සංග්‍රහයා	108
සංග්‍රහයා	238	සංග්‍රහයා	14
සංග්‍රහයා	54	සංග්‍රහයා	360
සංග්‍රහයා	192	සංග්‍රහයා	360, 470
සංග්‍රහයා	352	සංග්‍රහයා	238
සංග්‍රහයා	42	සංග්‍රහයා	80, 466
සංග්‍රහයා	292	සංග්‍රහයා	98

පද්‍යාකතමනිකා

ස		ස	
සමවතකකිකේ	238, 266	සමපායනති	44
සමවයසටෙයසනො	462	සමපායායි	161
සමවෙපාකිනියා	268, 478	සමපසලාපා	116
සමවෙසකිනති	310	සමපසසා	216
සමසමා	190	සබ්බසුලාථිවො	70
සමසසායිසසනති	120	සමොච්ඡිකිකා	176, 428
සමා	240	සමොධගාමී	452
සමා	386	සමොධපරායජෙණා	180
සමාදපෙයි	42	සමොධියං	166
සමාදපෙති	198	සමාසකකි	70
සමාදිනනානි	14	සමහරිසසාමි	304
සමාදියති	66	සමෙහදං	118
සමාධි	368, 478, 474	සමෙතනා	432
සමධිපරිසකාරා	428	සමෙදඤ්ඤා විමුක්තො	140, 164
සමාධිබලං	360	සමෙතෙය්‍යාම	156
සමානසුබ්දසෙකි	300	සමෙපපධානා	170, 372
සමානෙතා	260	සමානනාය	306
සමානනාය	250, 306	සමාපටිපනෙතා	194
සමාපනතිකුසලතා	360	සමාමනසිකාරමනව්‍යාය	48
සමාපනතිවුට්ඨානකුසලතා	360	සමාසමාධි	484
සමාචාරිනියො	268	සමෙයසමමියො	296
සමීතිං	326	සමමුඛා	298
සමුක්තෙපෙයි	42	සමමුඛා විනායො	432
සමුදෙය්‍ය	316	සමමුතියා	382
සමෙකකම්මානො	262	සමමුසකති	50
සමෙකකිසි	316	සයං කතං	228
සමෙකකියාන	40	සයමපතා	46
සමෙත	236	සරවනං	130
සමෙදකකාතා	358, 426	සරිතොදකො	316
සමපජ්ඣාදං	360, 470	සරිංසපා	216
සමපසාදං	192	සලෙලබතා	192
සමපද	398	සසකාරපරිනිබ්බාසි	402
සමපායායි	19	සසකව්‍යාද	182
සමපහංසෙයි	42	සසකිසමං	182
		සසකතො	48, 288

පදනු කකමනිකා

ස		ස	
සහධම්මිකො	192	සාමානහකො	64
සහිතො	194	සාමිකං	306
සංයමෙ	242	සාමිච්ඡිකමමං	142
සංයොජනානි	432	සායමාසාය	150
සංචචන්ති	46, 144	සායංතනියකං	66
සංචචී	182	සායියං	250
සංචදො	38	සාරපකතා	78, 84
සංචරපාධානං	380	සාරාගො	150
සංචරාය	216	සාරමිතජං	178
සංචරී	316	සාරානීයං	416, 486
සංචිග්ගසක	630	සාලාහාරං	152
සංචිග්ගො	28	සාලී	150, 320
සංචිධානා	244	සාලිමංසොදනො	118
සංචිතාගෙන	308	සාවජජා	135
සංචෙගො	360	සාවෙති	300
සංචෙජනියෙසු	360	සාසවා ඉද්ධි	188
සංසප්පති	30	සාසවො	468
සංසාදෙය්‍යාම	60, 86	සාහසිකා	294
සංහිතානං	276	සාලික	324
සා	64	සිකකි	368
සාක වජං	60	සිකකිපදනි	396
සානහකො	64	සිකකාටකෙන	110
සාබ්ලාං	360	සිපපටිග්ගහගණෙන	304
සාගරපරියන්තං	98, 236	සිරිමතො	314
සාවියොගා	282	සිලවිපතති	360, 398
සාණානි	66	සිලවිපනෙතා	398
සාතට්ඨාය	402	සිලවිසුද්ධි	360
සාත සහගතා	468	සිලසමාදනෙ	240
සාධුරුපො	10	සිලසමපද	360, 398
සානුවරියො	18	සිලසමපනෙතා	398
සාපනෙය්‍යං	292, 300	සිහනාදෙ	166
සාපෙකො	68	සිහසුබ්බකායො	238, 266
සාමිච්ඡිපටිපනෙතා	196	සිහහනු	238, 280
සාමඤ්ඤනාය	240	සුක	324
සාමඤ්ඤඵලානි	384, 478	සුකතකමමකරා	308

පදනුකකමනිකා

ස		ස	
සුකදරියතා	296	සුසුකක	274
සුකකවිපාකං	388	සුසුකකදුටො	238, 283
සුකකාභිජාතිකො	426	සුසුසුසතා	86
සුචඵරණතා	480	සුසුසුසාය	304
සුචලිකානු සොගමනුයුක්තා	216	සුහද	300
සුචලිකානුයොගා	218	සුරො	322
සුඛා පටිපද	178	සෙගාලකං	38
සුබුමඡ්චි	238	සෙගාලො	40
සුබුමාන	258	සෙට්ඨි	150
සුබුපපත්තියො	368	සෙනාපතීනං	328
සුගතං	404	සෙයාසුඛං	404
සුගතාතිරික්ඛානි	38	සෙයායවසථපදීපෙයාං	442
සුගතාපදනෙසු	33	සොකතාසනො	272
සුග්ගභිතං	304	සොටෙයාං	242, 360, 370
සුවරිතානි	362	සොණසිගාලා	118
සුඤ්ඤවනෙ	40	සොණඩා	294
සුඤ්ඤගාරගතා	60	සොතාපත්තියඩ්ඛානි	382
සුතවාදිතා	302	සොතාපත්තඩ්ඛානි	382
සුතං	224	සොතාපනෙතා	180
සුද්ද	135	සොමනසසුපච්චාරා	414
සුඤ්ඤාචාසා	402	සොවග්ගිකං	110
සුනිබානො	222	සොවචසකතා	358
සුනිසෙධො	110		
සුපපකාසිතං	204	හ	
සුපපටිනිසසග්ගි	78	හට්ඨකෙකා	64
සුපපතිට්ඨිතපාදලකඛණං	240	හ ස්ථාපලෙඛනො	64
සුපපතිට්ඨිතපාදො	236	හදයඛණමා	278
සුභට්ඨාසිනො	46	හන්ද	330
සුභං විමොක්ඛං	56	හානහාගියා	468, 480, 592, 500
සුමනො	330		526
සුමාපිතා	322	හිරි	330, 358
සුරසං	146	හිංසනි	328
සුරා	64, 98	හීනායාවග්ගානි	84
සුරාමෙරයමජ්ඣපමාදවධානා-		හෙයෙති	328
නුයොගො	292	හොමි	192
සුචිනිතං	304		
සුසඛගිතපටිපතො	250	ඌ	
සුසානෙ	12	ඵදද	318